Markku Leinonen

Katulähetysilloista tuettuun asumiseen

Jyväskylän Katulähetys ry. 1945-2010

Taitto ja kuvat: Erkki Arvaja

Kansikuva: Vasen yläkuva: Alussa Jyväskylässä katulähetystyötä tehtiin kaduilla ja kaatopaikoilla. Elmi Natri oli tuttu näky Jyväsjärven kaatopaikan kupeessa. Oikea yläkuva: Pastori, nykyinen emerituspiispa Yrjö Sariola ja Ensio Röyskö katulähetysnuorten illassa.
Alakuvassa Ensiaskeleen asukkaita kesäisessä ryhmäkuvassa 2010.

Takakannen kuvat: miehiä vuosien varrelta.

ISBN 978-952-92-7778-0

Sisällysluettelo

Alkusanat: Erkki Arvaja
”Kantakaa toistenne kuormia, ja niin te täytätte Kristuksen lain”(Gal. 6:2) 6
Historiikin laatijan alkusanat 8
1932 - 1945 Katulähetyksen juuret ja alkuvaihe Helsingissä 10
Juuret 1930-luvulla 10
Yö- ja katulähetys syntyy Helsingissä 1940-luvulla 11
Verneri Louhivuori (1886 – 1980) - huoltokeskuksen johtaja 14
Arvid von Martens (1903 – 1993) – katulähetystyön uranuurtaja 20
1945 - 1952 Katulähetystyö aloitetaan Jyväskylässä – kristittyjen yhteys 23
Työ käynnistyy allianssipohjalla 23
Erkki Kiviranta (1908 – 1994) Jyväskylän Katulähetyksen perustaja 26
Katulähetystyön peruslinjat – arkea ja juhlaa 27
Katulähetysilta (kutsukokous) 31
1952 – 1959 Toiminta virallistetaan ja vakiintuu 32
Rekisteröidyn yhdistyksen perustaminen ja ensimmäinen johtokunta 32
Katulähetystyö yhdistyksen rekisteröitymisen jälkeen
- työn sisältö ja muodot 36
Musiikkitoiminta 37
Yömajatoiminta käynnistyy 38
Yksinäisten ja kodittomien joulujuhla 46
Kesä- ja talvipäivät 48
Katulähetysliitto 50
1960 – 1969 Toiminnan tehostamisen ja nuorten vuosikymmen 51
Uudet tuulet alkavat puhaltaa 51
Yhdistyksen kokoustoiminta ja jäsenmäärä 54
Pastori Kauko Nykänen (1919 – 1963) ja katulähetyksen nousu 56
Kutsukokoukset ja seurakuntaillat 57
Laitosvierailut ja vankilatyö 61
Katulähetysnuoret ja kristittyjen yhteys 61
Katulähetysnuorten liike syntyy Kypärämäessä 64
Nuorten toiminnan huippukausi, hiipuminen ja merkitys 68
Työ kaatopaikoilla ja kristittyjen yhteys 71
Kaatopaikkatyö 75
Veljeskodin toiminta kehittyy 76
Tapio Vähäkangas - Kypärämäen aluepappi ja
Katulähetysystävien puheenjohtaja 78
Väinö Raitio ja trumpetti 81
Yhteistyöaloitteita Sininauhaliiton kanssa 82
Katulähetyspäivät 84
Juhlat ja retket 85

Osmo Pihlaja – Katulähetyksen pitkäaikainen vaikuttaja 86
Ongelmia taloudessa – pullaviipaleita ohennetaan 86
Hannes (Johannes) Natri (1912-2005) 88
Hannes Natri muistelee 88
Raija Saarikangas: Muistokirjoitus alkoholisteille 89
1970 – 1979 Uudistuksen, yhteistyön ja ahdingon vuodet 92
Lähtökohtia 1970-luvulle 92
Katulähetysillat työn ytimessä – pullakirkkotoiminta käynnistyy 96
Kristittyjen yhteys nostetaan esille 99
Uudistuvat työmuodot ja ihmisen kohtaaminen 101
Veijo Pesonen ja diakoniayhteistyö seurakunnan kanssa 103
Miesten retket, vierailut ja leirit – elämänsisällöt rikastuvat 104
Kaatopaikkatyö ja liekkimaja – työmuoto, jota ei saa unohtaa 106
Yksinäisten ja kodittomien joulujuhla – traditio jatkuu 109
Naisten asuntolaa puuhataan 110
Raamattupiiri elvytetään – seurakuntaillat jatkuvat 111
Koulutus nousee tärkeään rooliin 112
Virkistystä työhön – vierailut, retket ja leirit 115
Ompeluseura ja myyjäiset 116
Veljeskoti 1970-luvulla – innostuksesta ahdingon vuosiin,
yhteistyö Jyväskylän kaupungin kanssa syvenee 116
Yhteydet Sininauhaliittoon kehittyvät 123
Eero Haapiainen (1909-1989) yhteyksien rakentaja 126
1980 – 1989 Ahdingosta avaralle
– katulähetyksen uudelleenrakennus käynnistyy 127
Lähtökohtia ja päälinjoja 1980-luvulla 127
Perinteinen katulähetystyö 131
Tukiasuntotoimintaa 136
Kristillisten seurakuntien yhteistyö 137
Ilmari Kaskikallio (1922-2010)
– monitoiminen johtaja ja evankeliumin julistaja 140
Yhteistyö Jyväskylän kaupungin kanssa syvenee
- Veljeskoti siirtyy Taka-Keljoon 141
Jyväskylän Katulähetys ja uudistuva Sininauhaliitto 149
Jaakko Koivunen
– Katulähetyksen pitkäaikainen puheenjohtaja 151
Jyväskylän Katulähetyksen uudelleenrakennus alkaa 152
Jorma Soini - Katulähetyksen ensimmäinen toiminnanjohtaja 160
1990 – 1999 Laajentumisen vuosikymmen
– Katulähetys kasvaa merkittäväksi kolmannen sektorin toimijaksi 167
1990-luku pähkinänkuoressa 167
Hengellinen työ siirtyy yksiköihin 171
Työllistämisprojekti – yksilöllisestä työstä uusiotuotantoon 175
Nuorisotyöstä tulee keskeinen työmuoto 181

Walkers -yökahvila – aikuisten vapaaehtoistukea nuorille 185
Tuettu asuminen 186
Kytökatu (Halmekatu) – ”Intiaanikylästä” valvotuksi yksiköksi 187
Raimo Oksa muisteli haastattelussa vuonna 2005 189
Sallaajärven rantasauna ja Leponiemen kesäpaikka 192
Majakka opasti naisia selville vesille 197
Jemina vei virkistäville vesireiteille 199
Veljeskodista Etapiksi 200
Hienoa, kun välitetään 203
Sakari Pihlaja – vankilalähetti ja kristillisen hoitokotityön kehittäjä 204
Nurmela – kristillinen hoitokoti ja puolimatkankoti 205
Tessio Backa itsenäistymiskeskus – hoitokotiperinteet jatkuvat 210
Myllyjärven päiväkeskus ja tukiasunnot 211
Takalaiton – päiväkeskus ja tukiasunnot 216
Kalliomäki – rauhallinen puolimatkankoti ja päiväkeskus 221
Katulähetyksen talvipäivät Vesalassa 1999 225
2000 – 2010 Kehittämisen, työyhteisön ja kasvun vuosikymmen 227
Piirteitä 2000-luvun toiminnasta 227
Työmme arvot, toiminta-ajatus ja visio 2015 231
Erkki Arvajasta tulee Katulähetyksen toiminnanjohtaja 233
Tutkimusta ja tiedottamista vahvistetaan 237
Pekka Arposuo ja pienet tärkeät asiat 240
Tuettua asumista kehitetään
– askelmien kautta normaalielämään 241
Kale, pitkäaikainen Kankitien asukas 249
Katulähetys työllistää ja valmentaa 259
Katulähetys kierrättää 270
Katulähetys tekee nuorisotyötä 273
Katulähetys tukee perheitä 278
Katulähetys antaa ruoka-apua 281
Katulähetys auttaa maahanmuuttajia 286
Evankeliumia köyhille 289
Työn vuosikymmenet ja yhdistyksen muodonmuutos pähkinänkuoressa 301
Henkilöhakemisto 310
Vuoden katulähetystyöntekijät 2000-2009 315
Katulähetys ry:n puheenjohtajat vuosina 1953-2010 316
Katulähetyksen hallitusten jäsenet aakkosjärjestyksessä 317
Katulähetyksen hallituksen jäsenet 1952-2010 321
Osmo Pihlajan kronikka 327
Lähteet 330

Alkusanat: Erkki Arvaja

”Kantakaa toistenne kuormia, ja niin te täytätte Kristuksen lain” (Gal. 6:2)

Vaikka katulähetystyötä on tehty Jyvässeudulla 65 vuotta, moni saattaa kysellä, mitä on katulähetystyö? Tähän kysymykseen Turun piispa Ilkka Kantola antoi erinomaisen vastauksen Rauman Katulähetyspäivillä vuonna 2002. Hän totesi, että kristillinen todistus on alusta lähtien sisältänyt kaksi työtapaa: julistamisen ja palvelun - toisin sanoen puhumisen ja tekemisen. Katulähetystyössä nämä molemmat puolet ovat vahvasti mukana. Katulähetystyöhön kuuluu välttämättömänä osana julistus syntisten Vapahtajasta, Jeesuksesta Kristuksesta. Hänestä, joka ristiinnaulittiin, jotta meillä olisi rauha Jumalan kanssa. Hänestä, jonka Jumala herätti kuolleista, jotta me uskaltaisimme uskoa, että Jumala Jeesuksen tähden kutsuu meitä iankaikkiseen iloon tämän elämän jälkeen.

Sitten piispa jatkaa, että katulähetystyö ei ole vain julistamista. Ennen muuta se on palvelua, käytännön tekemistä ja toimintaa lähimmäisten elämän tukemiseksi ja auttamiseksi. Tämä palvelu perustuu yhtäältä lähimmäisen rakkauden käskyyn ja toisaalta kiitollisuuteen pelastuksesta Jeesuksessa Kristuksessa. Kristillinen lähimmäisen rakkaus ja siitä nouseva palvelu ovat uskon hedelmää. Usko on yhteyttä Kristukseen.

Kaiken rakkauden alku on Kristuksessa. Hän on viinipuu, johon meidät on oksina liitetty. Oksat saavat voimansa rungosta. Ne tuottavat hedelmää silloin, kun yhteys runkoon on kunnossa. “Katulähetystyön, kuten kaiken kristillisen palvelutyön, tärkeitä raamatunkohtia on Matteuksen evankeliumin luvussa 25 oleva Jeesuksen vertaus viimeisestä tuomiosta. Siinä kerrotaan, miten kuningas viimeisellä tuomiolla sanoo oikealla puolellaan oleville: “Tulkaa tänne, te Isäni siunaamat. Te saatte nyt periä valtakunnan, joka on ollut valmiina teitä varten maailman luomisesta asti. Minun oli nälkä, ja te annoitte minulle juotavaa. Minä olin koditon, ja te otitte minut luoksenne. Minä olin alasti, ja te vaatetitte minut. Minä olin sairas, ja te kävitte minua katsomassa. Minä olin vankilassa, ja te tulitte minun luokseni.” (Mat. 25:34-36)

Vertauksen avulla Jeesus ilmaisee, että hän itse samaistuu niihin ihmisiin, jotka ovat kaikkein vähäisimpiä yhteiskunnassa. Niihin, jotka ovat kaikkein pahiten syrjäytettyjä tai pudonneita. Näissä ihmisissä me kohtaamme itse Jeesuksen apua odottavana, rakkautta kaipaavana ja ystävyyttä janoavana. Osoittamalla rakkautta näille ihmisille osoitamme

rakkautta Jeesukselle. Katulähetystyössä lähimmäisen hyvä on työn perimmäinen päämäärä. Se riittää. Muuta ei tarvita." Samoja periaatteita myös Jyväskylän Katulähetyksen työntekijät ja vapaaehtoiset ovat noudattaneet 65 vuoden aikana.

Katulähetystyössä kohdataan ihmisiä, joita elämän ankaruus on monella tavalla koetellut. Tässä työssä tavataan miehiä ja naisia, jotka ovat murtumaisillaan syyllisyyden ja häpeän kuormien alla. Yhteiskunnan eräät viimeaikaiset kehityssuunnat ovat koventaneet ilmapiiriä siten, että häpeän ja torjutuksi tulemisen kokemukset ovat pikemminkin vahvistumassa kuin heikkenemässä. Taakkojen alta on vaikea löytää tulevaisuutta, josta jokainen unelmoi, mutta jota monen on vaikea saavuttaa. Tulevaisuutta, joka voi merkitä työpaikkaa, pysyvää asuinpaikkaa tai läheisiä ja luotettavia ihmisiä.

Katulähetystyön tehtävänä on pitää yllä toivoa. Mennä ihmisiä vastaan ja puhua Jumalasta sellaisena kuin Jeesus hänestä puhuu. Luukkaan evankeliumi on erityisen käyttökelpoinen katulähetystyön peruskirjana. Jumala ei näytä olevan niinkään kiinnostunut siitä, miten paljon kukakin on tuhlannut harhapoluillaan. Häntä kiinnostaa se, miten eksynyt voisi löytää takaisin, miten ne, jotka ovat kadoksissa ja hukassa voisivat jälleen löytyä.

Katulähetystyötä tekevät saavat äärimmäisen vaativan työn keskellä kokea samanlaista iloa kuin taivaassa koetaan siitä, kun kadonneeksi luultu on jälleen löytynyt. Kun joku ihminen saa kiinni elämänuskosta. Kun jollekulle löytyvät pitkästä aikaa voimat vastuun ottamiseen omasta elämästä ja tulevaisuudesta.

Katulähetystyö on lähimmäisenrakkautta, joka saa voimansa kristillisestä uskosta. Kristillinen usko tarttuu. Se leviää ihmiseltä ihmiselle siellä, missä puhutaan Jeesuksesta, siellä, missä lauletaan ja rukoillaan yhdessä ja siellä, missä ihmiset tuntevat, että kristitty lähimmäinen auttaa ja palvelee. Lähimmäisen rakkauden osoittaminen on yksi väkevimpiä saarnaamisen tapoja. Juuri sellainen lähimmäisen rakkaus, jossa etsitään kadonneita ja iloitaan jälleen löytyneistä, on todistusta Jumalasta, joka etsii kadonneita ja iloitsee niistä, jotka löytyvät. Ilo löytyneistä on yhteistä niin taivaassa kuin maan päällä.

Varsinainen katulähetystyö Suomessa aloitettiin sotien jälkeen Helsingissä. Yhtenä merkittävänä työntekijänä toimi Arvid von Martensin lähes 40 vuoden ajan. Hän sai lempinimen "katulähettiläs". Katulähetystyöstä tuli ajan myötä yölähetystä. Arvid kertoo erään työtovereista ensimmäisenä alkaneen kutsua häntä yölähetystyöntekijäksi. Arvidia yölähetystyöntekijä miellytti, koska hän tulkitsi sen lähettilään työksi, jota tarvitaan kaikkialla, missä on yö. Hän ymmärsi varhain, että yölähetys tarvitsi oman symbolin, tunnuksen, josta kävisi ilmi, mistä työssä on kysymys. Arvid on suunnitellut katulähetysmerkin (logon) lähtökohtana Raamatun kertomus neitsyistä ja häistä.

- Merkissä on raamatullinen öljylamppu, jossa palaa liekki. Sen ympärillä on pimeyttä ja kirkkaasti loistava tähti. Lampun tulee valaista yöllä tietä häähuoneeseen, ja on meidän tehtävämme pitää lamppu palavana. Kirkkaana loistava tähti on Kristus. Yölähetyksen merkki on nyt Jyväskylän Katulähetyksen logossa.

Markku Leinonen:

Historiikin laatijan alkusanat

Elokuussa 2008 Jyväskylän Katulähetyksen toiminnanjohtaja, Erkki Arvaja, kertoi minulle yhdistyksen historiikista. Historiikkiprojekti oli käynnistynyt hänen aloitteestaan vuonna 2001, mutta jossain vaiheessa käsikirjoitus oli jäänyt pöytälaatikkoon. Erkki ehdotti työn loppuun saattamista. Se tuntui mielenkiintoiselta, sillä olin aiemmin tehnyt vastaavaa tutkimustyötä Jyväskylän yliopistossa. Vuonna 2008 syyskuun 8:ntena aloin perehtyä tutkimusaineistoon yhdistyksen Kankitien toimistossa. Samalla sain tehdä havaintoja sekä osallistua yhteisön elämään, jonka historiaa tutkin.

Aiemmin valmistellun historiikin käsikirjoituksen laatijat, Erkki Hänninen, Erkki Arvaja, Esko Jantunen ja Eero Tolvanen olivat tehneet arvokasta työtä, samoin Ilkka Partanen, joka oli koonnut haastatteluaineistoa. Lisäksi Erkki Arvaja on jatkuvasti ollut erittäin aktiivinen yhdistyksen historiaa koskevan lehtileike, valokuva- ja videoaineiston kokoamisessa. Olen voinut hyödyntää näitä haastattelu- ja dokumenttiaineistoja.

Historiikkiprojektin ensimmäinen käsikirjoitus oli myös siinä suhteessa tärkeä, että se johdatti aihepiiriin ja herätti kiinnostustani. Pian kuitenkin havaitsin, että vanhan käsikirjoituksen täydentäminen ei tuntunut luontevalta. Päädyin tekemään kokonaan uuden tutkimuksen tavalla, johon olin tutkijana tottunut. Vaikka tuloksena on täysin uusi tutkimus, olen hyödyntänyt aikaisemmin aloitetun historiikkiprojektin aineistoa. Vuosikymmenen alussa aloitettu projekti on nyt saatettu päätökseen.

Katulähetyksen varhaisvaiheista asti toimintaan on kuulunut historiatietoisuus. Yhdistyksen vuosipäiviä juhlittiin ja menneitä muisteltiin viiden vuoden välein. Yhdistyksen pitkäaikainen varapuheenjohtaja, Eeva Kamio, kirjoitti Jyväskylän katulähetystyön vaiheista artikkelin Rengas -lehteen yhdistyksen täyttäessä 10 vuotta (1955).

Viiden vuoden kuluttua (1960) yhdistyksen vaiheita muisteli sihteeri Leevi Piuva ja 20 -vuotisjuhlia (1965) varten Osmo Pihlaja kirjoitti hauskan runomittaisen kronikan täydentäen sitä myöhemmin. Lisäksi hän kirjoitti myös suorasanaisen esityksen katulähetystyön varhaisvaiheista.

Yhdistyksen 30 -vuotisjuhlien lähestyessä tehtiin tiettävästi ensimmäinen ehdotus historiikin kirjoittamisesta. Asian otti esille vuonna 1975 johtokunnan jäsen, Ensio

Röyskö. Lopulta historiikki päätettiin toteuttaa muutamien henkilöiden haastattelusarjana. Yhdistyksen vaiheita muisteltiin seuraavinakin vuosipäivinä. Arvokkaan historiallisen materiaalin taltioinnin suoritti Jorma Soini vuosina 1994 – 1995 haastatellessaan yhdistyksen ensimmäisiä veteraaneja.

Yhdistyksen 65 -vuotisen historian aikana lukuisa joukko ihmisiä on ollut mukana työssä erilaisissa tehtävissä. Työn laajetessa tuo joukko on kasvanut niin valtavaksi, että se pakostakin on näkyvillä historiikissa vain osittain.

Toivon kuitenkin, että jokainen toiminnassa tavalla tai toisella mukana ollut voisi ottaa tämän kirjan henkilökohtaisesti omakseen. Työ on yhteinen. Jokainen työpanos on arvokas, sekin mikä ei ole näkyvillä. Kaikkia välittämisen ja huolenpidon ulottuvuuksia ei voida edes kirjata ylös. Siitähän katulähetystyössä pohjimmiltaan on kyse.

Työn lähtökohdaksi ja voimaksi Katulähetyksessä on aina ymmärretty Jumalan rakkaus Kristuksessa. Työ on kohdistunut yhteiskuntamme vähäosaisiin syrjäytyneisiin lähimmäisiin, erityisesti päihdeongelmaisiin ihmisiin. Toivon, että tämä kirja voisi osaltaan nostaa esille sitä arvokasta työtä, jota yhdistyksen piirissä on vuosikymmenien aikana tehty.

1932 - 1945

Katulähetyksen juuret ja alkuvaihe Helsingissä

Juuret 1930 -luvulla

Kolmekymmentäluvun alussa vallitsi maailmassa ankara taloudellinen lama. Tämä yleismaailmallinen pula-aika kosketti myös maatamme aiheuttaen työttömyyttä ja suurta puutetta lähes kaikista jokapäiväisen elämän hyödykkeistä. Helsingin luterilaisten seurakuntien huoltokeskuksen johtajana vuosina 1933 – 1957 toiminut Verneri Louhivuori on kuvannut katulähetystyön alkuvaiheita. Hänen mukaansa Helsingin seurakunnat ryhtyivät toimenpiteisiin vaikean tilanteen helpottamiseksi järjestämällä työtä ja apua hädässä oleville. Auttamistyötä koordinoimaan perustettiin Kirkollinen Avustustoimisto, joka myöhemmin sai nimen Helsingin seurakuntien diakoniakeskus. Keskus sekä johti toimintaa, että keräsi varoja ja muuta aineellista tukea puutteessa oleville. Miesylioppilaiden kristillisen yhdistyksen kanssa tehtiin yhteistyötä. Avustustoiminnan liepeille syntyi kuitenkin pian ammattikerjäläisten joukko, joka käytti häikäilemättä hyväkseen diakoniakeskuksen tarjoamia palveluja. Muutos saatiin aikaan perustamalla yösuoja ja hätäapuasema yhteistyössä NMKY:n kanssa (1932).[1]

Majoittumisen lisäksi yösuoja tarjosi muitakin palveluja. Pyhäaamuna miehille pidettiin ”pullakirkko”[2], jolloin NMKY:n naiset tarjosivat heille pullakahvit. Vuonna 1933 käynnistyi ns. traktaatti-lähetys. Kutsuja diakoniakeskuksen tilaisuuksiin jaettiin kaduilla ja yömajassa. Tuohon aikaan katulähetystyö määriteltiin varjelevaksi ja pelastavaksi työksi - se oli esteiden raivaamista pois, jotta erilaisten paheiden teille eksyneet voisivat kohdata pelastuksen. Sanan julistuksen lisäksi olennainen osa tätä työtä oli palveleminen, joten se niveltyi hyvin diakoniatoimeen. Myös työttömille ja monella tavalla sisäisesti särkyneille naisille haluttiin tarjota uusi mahdollisuus eheytyä elämässä. Louhivuoren mukaan noihin aikoihin Helsingissä oli arvion mukaan noin 2000 ”kevytkenkäistä naista” ja laaja siveellisesti sortuneiden miesten joukko.[3]

Yleisesti koettiin, että ”pimeyden seurakunta” oli suuri. Hengellistä ja aineellista apua

oli siis vietävä kadun kansalle ”teille ja aitovierille”. Syyskuussa 1935 käytiin neuvotteluja Helsingin Valkonauhayhdistyksen kanssa, miten olisi mahdollista auttaa työttömiksi ja asunnottomiksi joutuneita palvelijattaria, jotka olivat vaarassa joutua prostituutiota harjoittavien ”rouvien” käsiin. Näissä vaiheissa auttamistyöhön mukaan ilmoittautui Else Bäck, Pohjanmaalta Helsinkiin muuttanut nainen, jonka Valkonauha otti palvelukseensa seurakuntien taloudellisen avun turvin.[4] Bäckiä on usein kutsuttu ”Katulähetyksen äidiksi”. Hän teki ”pelastavaa työtä” kaduilla ja mm. työnvälitystoimistossa kutsuen ihmisiä kokouksiin. Lauantai-iltaisin hän kohtasi kaduilla naisia, miehiä, entisiä vankeja jne. Hengelliset kokoukset saattoivat kestää myöhään yöhön.

Katulähetystyöhön kuuluivat myös vuosina 1936–39 partiomaiseen tapaan järjestetyt miesten kesäleirit telttamajoituksineen. Kodittomat saivat leirillä viettää yli viikon luonnon helmassa. Vuosikymmenen lopulla pidettiin myös Pursimiehenkadun yömajassa viikoittaisia keskustelutilaisuuksia. Näin oli luotu pohja katulähetystyön kehittymiselle. Työssä oli alusta lähtien ruohonjuuritason näkökulma. Monenlaista apua tarvittiin. Asunnottomien, työttömien, kaduilla ja rappukäytävissä majailevien ihmisten hätään eivät Helsingin sosiaaliviranomaiset yksin kyenneet vastaamaan.[5]

Maata oli muokattu jo huomattavasti aikaisemminkin. Järjestäytynyttä katulähetystoimintaa oli Suomessa ollut jossain määrin jo 1800-luvun lopulla Pelastusarmeijan, Valkonauhan ja Helsingin Kaupunkilähetyksen piirissä. Merkittävänä esikuvana nykypäivän katulähetystyölle pidetään 1800-luvun lopun Englannin slummityötä, jonka aloitti Chuch army (Kirkkoarmeija) – järjestö.[6] Evankelisluterilaisessa kirkossa katulähetys on ollut yksi sisälähetyksen työmuoto, joka pyrki uskonnollis-siveelliseen uudistamiseen. Katulähetystyötä tehtiin aktiivisesti seurakunnissa siis jo 1930-luvulla. Jyväskyläläinen katulähetysveteraani, Eeva Kannisto, muisteli olleensa mukana tällaisessa auttamistoiminnassa jo vuonna 1937.[7] Varsinaisesti katulähetys alkoi kuitenkin kehittyä ja saada vakiintunutta muotoa jatkosodan loppuvuosina Helsingissä. Se tunnettiin nyt myös toisella nimellä, yölähetys (nattmission).

Yö- ja katulähetys syntyy Helsingissä 1940-luvulla

Sodan haavoista toipuminen oli raskas prosessi ja merkitsi suurta haastetta suomalaiselle yhteiskunnalle. Sodan tuhot oli korjattava ja maa jälleenrakennettava, luovutettujen alueiden lähes puolimiljoonainen väestö asutettava. Kaikki tämä oli suoritettava säännöstelyn ja taloudellisen niukkuuden oloissa. Oma haasteensa olivat rintamalta kotiutuvat miehet, joista monet kantoivat sisimmässään syviä traumoja ja vaikeasti parantuvia sisäisiä vammoja.

Vaikea tilanne oli myös maan pääkaupungissa, jossa jo ennestään vaikea asuntotilanne paheni entisestään. Asuntojen tarve oli huutava, sillä asuntotuotanto oli sotavuosina ollut pysähdyksissä ja tuhannet evakuoidut palasivat Helsinkiin. Kaupunki avasi pommisuojia yöpymispaikoiksi kodittomille. Olosuhteet niissä ilman päivänvaloa, raitista ilmaa ja

peseytymismahdollisuuksia olivat kurjat. Jopa pikkulapsiperheitä asusteli väestösuojissa. Työttömyys, asunnottomuus ja alkoholismi olivat arkipäivää sodasta palanneiden miesten keskuudessa. Vaikeissa olosuhteissa kirkko ja pelastusarmeija työskentelivät tilanteen lievittämiseksi ja kirkko luovutti seurakunnallisia tilojaan tilapäisiksi hätäasunnoiksi.[8]

Näissä niukoissa pulan ja puutteen olosuhteissa katulähetystyö osoitti voimistumisen merkkejä. Jo jatkosodan loppuvuosina Helsingin ev.lut. seurakunnat alkoivat panostaa auttamistyöhön kaupungin alkoholistien, kodittomien, vankien sekä prostituoitujen keskuudessa. Tätä työtä alettiin pian kutsua yö- ja katulähetykseksi (gatu- och nattmission) ja se oli yksi Helsingin ev.lut. seurakuntien diakoniakeskuksen toimintamuodoista johtajanaan rovasti Verneri Louhivuori. Jo vuoden 1943 alusta lähtien olivat Agnes Skrifvars ja Aino-Kaija Kaakinen pitäneet katulähetyskokouksia Korkeavuorenkatu 10:ssä. Kirkkovaltuuston päätöksellä nämä naiset palkattiin virallisesti työhön maaliskuun alusta 1943. Myöhemmin myös Else Bäck, ”Katulähetyksen äiti”, siirtyi Valkonauhasta diakoniakeskuksen palvelukseen. Lisäksi vapaaehtoistyöntekijöitä liittyi mukaan toimintaan. 10-vuotisjuhliaan Helsingin katulähetys vietti 1.3.1953.[9]

Kesäkuussa 1944 katulähetystyöntekijöiden pieni piiri sai merkittävän vahvistuksen, kun diakoniakeskuksen työntekijäksi palkattiin Arvid von Martens (1903 – 1993), suomalaisen katulähetyksen uranuurtaja ja kehittäjä. Katarina Rönneikkö on väitöskirjassaan, *När tro och handling möts. En undersökning av Arvid von Martens liv och verksamhet.* (2008), perehtynyt syvällisesti von Martensin elämään ja ajatteluun. Hänellä on ollut käytössään mm. tämän päiväkirja ja henkilökohtainen Raamattu. Von Martensilla oli takanaan pitkä ura pelastusarmeijan sotilaana ja upseerina, jonka jälkeen hän toimi vuosia myös vapaana evankelistana. Vaikka olikin uskollinen luterilainen, von Martens oli saanut vahvoja vaikutteita vapaan kristillisyyden piiristä ja hän vieraili säännöllisesti mm. helluntailiikkeen kokouksissa arvostaen erityisesti Filadelfia seurakuntaa. Pyhän Hengen kasteella ja kielillä puhumisella oli tärkeä osa hänen henkilökohtaisessa hurskauselämässään ja tällaisen kokemuksen yhteydessä (1938) hän sai myös sisäisen varmuuden kutsumuksestaan ahdingossa olevien auttajana, ”kaikkien veljenä” [10]

Von Martens oli rohkea, aloitekykyinen ja sydämellinen ihminen, joka voitti esimiehensä rovasti Verneri Louhivuoren luottamuksen. Tämä antoi hänelle melko pian vapaat kädet organisoida uudelleen katulähetystoiminnan. Oli hyvin merkittävää, että Louhivuori kuului ns. Oxfordin ryhmäliikkeen kantaviin voimiin Suomessa. Liikkeen painotukset sopivat hyvin yhteen von Martensin näkemysten kanssa. Oxfordin ryhmäliikkeellä oli sosiaalinen, Pyhän Hengen työtä painottava, moraalinen ja kirkkokuntien rajoja ylittävä leima. Pyrittiin kansalliseen ykseyteen sekä vastaamaan sodanjälkeisen ajan yhteiskunnalliseen haasteeseen painottaen eri kirkkokuntiin kuuluvien kristittyjen yhteyttä.[11]

Helsingissä kodittomat miehet pääsivät muuttamaan pommisuojista yömajan lämpöön vuonna 1944.

Jyväskylässä pidettiin vuonna 1976 Katulähetyksen talvipäivät. Keskusseurakuntalolla puhumassa Verneri Louhivuori.

Verneri Louhivuori (1886 – 1980) - huoltokeskuksen johtaja

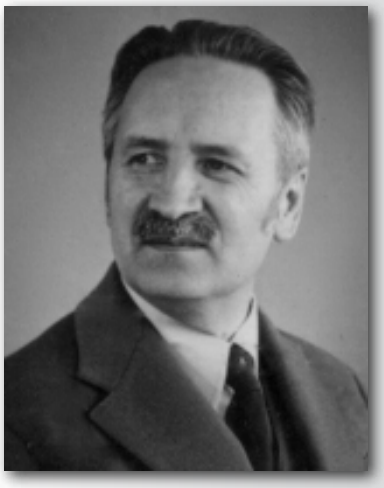

Verneri Louhivuori

Rovasti Verneri Louhivuori oli Helsingin ev. lut. seurakuntien huoltokeskuksen johtaja (1933 – 1957). Suomalainen katulähetystyö lähti liikkeelle ja kehittyi hänen aikanaan ja alaisuudessaan Helsingissä. Juuri Louhivuori ohjasi ensimmäisen varsinaisen katulähetystyöntekijän, Else Bäckin, Helsingin Valkonauhaan, jossa Bäck aloitti toimintansa 1930-luvulla siirtyen seuraavan vuosikymmenen alkuvuosina huoltokeskuksen palvelukseen. Louhivuori oli ns. Oxfordin ryhmäliikkeen kantavia voimia Suomessa.

Liike oli kristillis-siveellinen herätysliike, jossa painotettiin ehdottoman rehellisyyden, epäitsekkyyden, puhtauden ja rakkauden ihanteita sekä Pyhän Hengen toimintaa. Liike oli syntynyt ensimmäisen maailmansodan jälkeen ja oli kansainvälinen vaikuttaen eri kristillisissä kirkkokunnissa, erityisesti sivistyneistön piirissä. Tavoitteena oli vaikuttaa koko ihmiskunnan uudistumiseen.

Verneri Louhivuori oli merkityksellinen hahmo suomalaisen katulähetystyön alkuunpanijana ja erityisesti esimiehenä. Hän rakensi edellytykset työn kehittämiselle. Hän edisti aktiivisesti katulähetyksen kansallisen suunnitelman toteutumista ja oli pidetty puhujavieras katulähetyksen päivillä ja juhlilla.

Louhivuorta kuultiin useampaan otteeseen myös Jyväskylässä. Louhivuori jatkoi toimintaansa korkealle iälle ja vielä Jyväskylän Katulähetysystävien järjestämillä valtakunnallisilla kesäpäivillä heinäkuussa 1974 88-vuotias Louhivuori siunasi kaupungin kirkossa 11 uutta katulähetystyöntekijää sekä piti myös saarnan.

Louhivuori tunnetaan erityisesti myös legendaarisena partiohahmona, Suomen Baden-Powellina, joka oli ensimmäisiä partioliikkeestä kiinnostuneita henkilöitä maassamme. Häntä pidetään Suomen partioliikkeen isänä.

Yhdessä työtoveriensa kanssa von Martens kartoitti tarpeita ja loi strategioita. Hänellä oli ideoita toiminnan kehittämiseksi. 1940-luku oli intensiivistä katulähetystoiminnan kehittämisen aikaa. Von Martens kertoi myöhemmin erään työtovereista ensimmäisenä alkaneen kutsua häntä yölähetystyöntekijäksi (nattmissionär), mikä nimitys miellytti häntä. Katulähetystyö tapahtui usein iltaisin ja öisin, se oli ”ehtoolähetystä”, mutta yölähetys -nimityksellä oli ennen muuta syvällinen hengellinen

Arvid von Martens suunnitteli yö- ja katulähetyksen tunnuksen perustuen Jeesuksen vertaukseen neitsyistä ja häistä. Öljylamppu valaisee tietä ja yötaivaalla loistaa tähti, Kristuksen symboli.

merkitys. Työntekijöiden kutsumuksena oli mennä kaduille ja kujille kutsumaan kadun kansaa Herran häihin, mutta myös levittämään valoa kaikkialle, missä yö on syvimmillään. Von Martens suunnitteli yö- ja katulähetyksen tunnuksen perustuen Jeesuksen vertaukseen neitsyistä ja häistä (Mt 25: 1 - 13). Tunnuksessa on kuva raamatullisesta öljylampusta, jossa palaa tuli. Sen tehtävänä on valaista tietä häähuoneeseen. Meidän tehtävämme on pitää lamppu palavana. Ympärillä vallitsee yön pimeys ja kaiken yllä on kirkkaasti loistava tähti, Kristuksen symboli. Tunnuskuvan musta tausta symboloi paikkaa, jossa on ikuinen pimeys. Kyse on hengellisestä pimeydestä. Mutta pimeydessä loistaa Kristus kirkkaan kointähden lailla.[12] Tästä yölähetyksen tunnuskuvasta on myöhemmin tullut laajalti tunnettu ja omaksuttu katulähetyksen symboli maassamme.

Yölähetystoiminnalla ja nimityksellä oli kansainväliset juuret. Esikuva lienee ollut Saksassa, josta von Martens myöhemmin kertoi saaneensa kutsun ”Keskiyönlähetyksen liiton” (*Verband der Mitternachtsmission*) vuosijuhliin. Liitolla oli työpisteitä mm. Sveitsissä, Itävallassa ja Japanissa. Aiemmin liiton nimenä oli ”Keskiyönlähetysten Valtakunnanliitto”, joka kuitenkin oli hajotettu vuonna 1945.

Liiton superintendentti, sveitsiläinen Paul Gerhardt Möller, esitti vuonna 1956 toivomuksen, että Suomestakin voitaisiin liittyä Keskiyönlähetyksen liittoon. Vaikka juridisesti sitä ei pidetty mahdollisena, niin *Rengas* -lehden toimituksessa katsottiin niin voitavan hyvin tehdä aatteellisesti. *Rengas* -lehdessä myös siteerattiin liiton *Mitternachts-Mission* -julkaisua. Sittemmin yhteydet tiivistyivät.

Möller vieraili Suomessakin ja tuo *Rengas* -lehden vuonna 1966 ”tutuksi ja rakkaaksi” kutsuma veli osallistui katulähetystilaisuuksiin Helsingissä. Seuraavana vuonna Keskiyönlähetyksen liiton neuvottelukokoukseen Göteborgissa osallistui Suomesta viisi edustajaa. Myös työpisteet saivat lähettää edustajiaan. Mahdollisille lähtijöille annettiin valtakirjat yhdistyksen (Katulähetystyöntekijät ry) puolesta. Kokousselostuksesta ilmenee, että Keski-Euroopassa Keskiyön lähetyksen työntekijät, pääasiassa naisia (Schwester), lähtivät kirjaimellisesti yöksi kadulle tavoittamaan kadun ihmisiä, erityisesti prostituoituja naisia.[13]

Yö- ja katulähetyksen varhaiset uranuurtajat pitivät toimintaa ”kristillisesti sosiaalisena liikkeenä”. Pääasiana oli rukous- ja rakkausyhteydessä pysyminen, ei niinkään toiminnan ulkoinen organisointi ja yliorganisoitumisesta jopa toistuvasti varoitetaan. Rovasti Louhivuoren mukaan elämä pysyy ja etsii alituisesti uusia muotoja ja on huolehdittava siitä, että katulähetys muodostuu eläväksi elimistöksi, eikä pysähdy pelkäksi organisaatioksi.[14]

Yö- ja katulähetyksessä kyse on käytännölliskristillisestä ja Raamattuun perustuvasta auttamistyöstä, jossa painotetaan yhteyttä. Pyrkimys yhteyteen ilmeni monin tavoin.

Huhtikuussa 1946 alkoi ilmestyä tiedotuslehti, *"Rengas". Yö- ja katulähetyksen kiertokirje.* Se toimi tiedotuksen ja opetuksen kanavana, mutta myös yhdistävänä siteenä eri paikkakunnilla toimivien yö- ja katulähetysrenkaiden välillä.

Von Martensilla oli jo varhain kansallinen suunnitelma katulähetystyön aloittamisesta. *Rengas* -lehden juuret menivät 1930-luvun lopulle, esirukousverkostoon (Bönelänken), jonka piirissä alettiin painattaa samannimistä kiertokirjettä, jonka vastuullinen julkaisija von Martens oli. Tultuaan diakoniakeskuksen työntekijäksi hän otti kiertokirjeen yö- ja katulähetyksen tiedotuslehdeksi.[15]

Kiertokirje -nimitys kuitenkin säilyi 1950-luvun alkuun asti. Yhteyden ajatus tulee hyvin ilmi myös lehden etusivun tunnuksesta, renkaasta, jonka sisään on piirretty Suomen kartta ja sen päälle tasasivuinen kolmio. Kolmion kärjet (Kristus, minä, lähimmäiseni) sattuvat renkaan kehälle, joka yhdistää niitä. Kolmion sisällä on Raamattuviite (Joh

Kristus
Joh. 17: 21-23
Minä
Lähimäiseni
Huhtikuu
"RENGAS"
YÖ- JA KATULÄHETYKSEN KIERTOKIRJE N:o 1
HELSINGIN SEURAKUNTIEN HUOLTOKESKUS
ANNANKATU 14. C. PUHELIN 24457

„Renkaan" tarkoitus ja päämäärä.

Jumala on ihmeellisesti siunannut „Yö- ja Katulähetystä". Noin vuoden ajan on Jumalan valtakunnan työtä tässä muodossa tehty laajemmassa tai pienemmässä mittakaavassa parillakymmenellä paikkakunnalla rakkaassa maassamme. Yhä avautuu uusia työmaita. Polttavaksi on tullut kysymys yhteydestä toistemme kanssa. Siinä syy tämän lehden syntyyn. Jumalan avulla on „Renkaasta" tuleva:

voittoon ja tämä vahvistaa kristillistä yhteyttä.

3) *Yhteysrengas,* joka välittää meille tietoja siitä, mitä toisilla työsaroilla tapahtuu ja tietoja, jotka koskevat tai kiinnostavat tätä Jumalan meille antamaa toimintaa. Meidän on vaikeata yhdessä kiittää ja rukoilla toistemme puolesta, ellemme tiedä, mitä missäkin paikassa sattuu ja tuntematta toistemme pulmia ja kiitoksen aiheita. „Renkaan" välityksellä kaikki jäsenet

1940 -luvun Rengas -lehtien tunnuskuvassa herättää huomiota Suomen kartta, joka esittää myös luovutetun Karjalan alueet valtakuntaan kuuluvina. Vasta vuoden 1950 viimeisissä numeroissa karttakuvaa korjattiin. Kuvan "lähimäiseni" sijoittuu Neuvostoliiton alueelle. 1960 -luvulta lähtien tunnus korvattiin yölähetyksen logolla.

17: 21 – 23), jonka ydinajatus, ”että he yhtä olisivat”, symboloi yö- ja katulähetyksen kristillistä perusorientaatiota. Tunnus ilmaisee hyvin myös katulähetystyön valtakunnallisen tavoitteen.[16]

Tunnukseen sisältyi eri kirkkokuntiin ja kristillisiin yhteisöihin kuuluvien yhteyden ajatus. Von Martens halusi, että eri kristillisten kirkkojen, seurakuntien ja yhteisöjen uskovat tekisivät paikkakunnillaan katulähetystyötä yhdessä. Tämä todettiin myös yö- ja katulähetyspäivillä (22. – 24.2.1946).

Paikkakunnille olisi perustettava yhtymiä, joihin eri leirien uskovat, jotka ovat saaneet kutsumuksen tähän toimintaan, olisivat tervetulleita. Paras ratkaisu olisi, jos seurakunta vastaisi työstä yhteistoiminnassa vapaiden piirien kanssa.[17] Vapaan kristillisyyden seurakunnat ja julistajat olivat tuttuja von Martensille ja omassa hurskauselämässään hän oli monin paikoin juuri tällaisen kokemuksellisuutta painottavan kristillisyyden linjoilla, vaikka pysyikin ev.lut. kirkon jäsenenä ja ”ikuisena pelastussotilaana”. Von Martensin mieltymykset näkyivät myös katulähetyskokouksissa, joissa hän antoi merkittävän sijan herätyskristillisille puhujille ja vapaakirkollisille julistajille. Nämä seurakunnat luovuttivat myös tilojaan yö- ja katulähetyksen käyttöön [18]

Yhteyden ajatus merkitsi ennen muuta yhteyttä hengessä kuten ensimmäisissä kristillisissä seurakunnissa. Paikallisia renkaita, lähetyksiä, ei ollut tarkoitus sitoa tiukan organisatorisesti, vaan niiden tuli kehittyä omaleimaisiksi ja säilyttää erikoispiirteensä. Erilaisina, vapaina ja omaleimaisina ne voisivat parhaiten rikastuttaa yhteistä toimintaa.[19]

Merkittäviksi yhteyden ja kohtaamisen foorumeiksi rakentuivat valtakunnalliset katulähetyspäivät, joista tuli, kuten *Rengas* -lehdestäkin, pysyvä traditio. Katulähetysväki alkoi vuosittain kokoontua omille kesä- ja talvipäivilleen.

Myös matkoilla oli tärkeä merkitys ja von Martens vieraili ahkerasti paikallisissa katulähetysrenkaissa pitäen esitelmiä ja kertoen kokemuksistaan pääkaupungissa. Katulähetyksen merkeissä hän vieraili myös Ruotsissa, Tanskassa ja Saksassa saaden sieltä vaikutteita.

Yhteyden ja yhteistyön periaate näkyi myös aktiivisessa suhteiden rakentamisessa sosiaaliviranomaisten, poliisin sekä alkoholistihuollon suuntaan. Yölähetyksen evankelioimispyrkimykset täydentyivät näin yhä enemmän konkreeteilla toimilla, jotka niveltyivät sosiaalipoliittisen toiminnan alueelle.

Eräs merkittävä toiminnan muoto oli veljeskotien perustaminen asunnottomille. Niistä ensimmäinen oli *Uskon maja* (1944) ja vuotta myöhemmin *Toivon koti*, joilla oli tärkeä sija päihdeongelmaisten asunnottomien huollossa Helsingissä. Yölähetys oli kehittynyt sodanjälkeisen yhteiskunnan kriittisessä tilanteessa ja siitä käsin sitä on myös ymmärrettävä.[20]

Katulähetystyöhön käytännössä sisältyi moninaisia aineksia. Keskeisenä toimintamuotona olivat evankelioivat tilaisuudet, jotka alkoivat työntekijöiden kokoontumisella pari tuntia ennen varsinaista tilaisuutta rukouksen ja Raamatunluvun merkeissä.

Paras katulähetyskokouksen muoto von Martensin mukaan oli seuraava: Aluksi työntekijöiden vakava rukous ja siunauksen pyytäminen ennen kokousta. Itse evankeli-

oimistilaisuudet sisältävät lyhyitä todistuksia sekä runsaasti musiikkia eri muodoissaan, yhteislauluja, kitarakuorolauluja, yksin- ja kaksinlauluja sekä harjoitetun kuoron esityksiä. Musiikilla oli keskeinen merkitys katulähetysilloissa. Varsinaisen puheen tuli olla lyhyt. Paljon voidaan sanoa 6 – 9 minuutissa kuten radion aamuhartaudet osoittivat. Epävirallisen jälkikokoukseen oli sen sijaan varattava runsaasti aikaa, jotta voitaisiin keskustella, rukoilla ja kohdata kuulijoiden erilaiset tarpeet. Tilaisuuksissa tarjottiin myös teetä ja korppuja, vaihtoehtoisesti puuroa tai soppaa. Näistä kokouksista tuli suosittuja tilaisuuksia.[21]

Työssä oli alusta lähtien syrjäytyneitä etsivä piirre. Yölähetystyöntekijät vierailivat kodittomien ja alkoholisoituneiden ihmisten oleskelu- ja yöpymispaikoissa, keskustelivat heidän kanssaan, jakoivat traktaatteja. Vierailtiin myös sairaaloissa, alkoholistiparantoloissa ja vankiloissa. Musiikki kuului näiden vierailujen yhteyteen sekä rukous ja joskus uustestamentilliseen tapaan myös sairaiden voitelu öljyllä. Vankien kanssa saattoi syntyä kontakti, joka säilyi vapautumisen jälkeenkin niin että vangin yhteiskuntaan sopeutumista voitiin seurata. Syntyi myös traditioita, kuten joulujuhla. Rukouksella ja Raamatun tutkistelulla oli kaikessa jatkuvasti keskeinen sija. Työntekijöiden ja uskoon tulleiden Raamattupiireissä hengellistä kasvua voitiin edelleen syventää ja uskoa vahvistaa.[22]

Se toiminnan muoto, joka rakennettiin Helsingissä, oli yö- ja katulähetyksen mallina ja inspiraation lähteenä muilla Suomen paikkakunnilla. Vuodesta 1945 muodostui kansallisesti ajatellen suorastaan hektinen rakennusvuosi ja von Martens matkusteli runsaasti eri paikkakunnilla.[23]

Rengas -lehden ensimmäinen numero (huhtikuu 1946) osoittaa työn olleen menestyksellistä. Von Martens kirjoittaa, että Jumala on ihmeellisesti siunannut yö- ja katulähetystä. Noin vuoden ajan on tehty Jumalan valtakunnan työtä tässä muodossa, joko isommassa tai pienemmässä mittakaavassa, parillakymmenellä paikkakunnalla maassamme. Hän luettelee paikkakunnat, jotka ovat olleet edustettuina katulähetyspäivillä tai joihin on oltu muuten kosketuksissa: Hamina, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kotka, Korpikylä, Kuopio, Kuusankoski, Lahti, Lappeenranta, Lieksa, Mikkeli, Nilsiä, Oulu, Pieksämäki, Pori, Rauma, Tampere, Tornio, Turku, Uusikaupunki, Vaasa, Valkeala, Varkaus.

Seuraavista *Renkaan* numeroista ilmenee, että lehden toimittaja haluaa innokkaasti kuulla työn edistymisestä ja ehdottaa, että kullakin paikkakunnalla joku ottaisi huolehtiakseen lähetyksen kirjeenvaihdosta.[24]

Yö- ja katulähetyksen kansallinen suunnitelma oli näin lähtenyt toteutumaan varsin menestyksellisesti. Sotavuosien jälkeen monet yhteisöt ja yksityiset olivat valmiita auttamistyöhön ja von Martensin työtoveriensa kanssa organisoimalla toiminnalla on ollut kantavuutta. 1940-luvun jälkeen von Martensin suosima yölähetys nimitys jäi suomenkielisellä puolella vähemmälle käytölle ja alettiin puhua pelkästään katulähetyksestä. Yölähetyksen aatteellinen perintö kuitenkin elää edelleen suomalaisessa katulähetystyössä, jonka symbolina on vieläkin Helsingin yö- ja katulähetyksen vanha tunnuskuva raamatullisesta öljylampusta ja valkoisesta kointähdestä, Kristuksen sym-

Rengas-lehden ensimmäinen numero ilmestyi huhtikuussa 1946. Lehti ilmestyy edelleen Suomen Katulähetysliiton valtakunnallisena jäsen- ja tiedotuslehtenä.

bolista, joka loistaa kirkkaana yön mustaa taustaa vasten. Ruotsinkielisellä puolella ”nattmission” (yölähetys) -nimitys on ollut kestävämpi ja sitä on voitu käyttää katulähetyksen synonyyminä.

Arvid von Martens (1903 – 1993) – katulähetystyön uranuurtaja

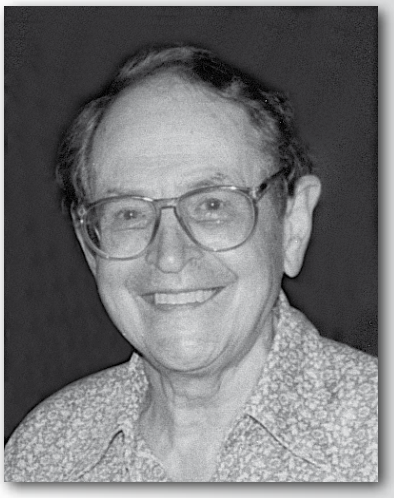

Arvid von Martens

Arvid von Martens oli saksalaisbalttilaista aatelissukua sekä isänsä että äitinsä puolelta. Isä oli lääkäri ja korkea-arvoisessa virassa Venäjän laivastossa. Von Martens kasvoi aristokraattisessa ja kansainvälisessä ympäristössä. Kotikielenä Pietarissa oli saksa, koulukielenä venäjä ja saksa, myöhemmin Helsingissä myös ruotsista tuli hänelle tärkeä kieli.

Arvid von Martens aloitti toimintansa katulähetystyön piirissä Helsingin ev. lut. seurakuntien huoltokeskuksessa kesäkuussa 1944 Verneri Louhivuoren alaisuudessa. Von Martens puhui murtaen myös suomea, eikä kieli ollut hänelle ongelma, kun hän sai vain kertoa Kristuksesta. Von Martensilla oli runsaasti ideoita työn kehittämiseksi ja organisoimiseksi. Rovasti Louhivuoren myötävaikutuksella työ pääsi pian hyvään vauhtiin.

Von Martens oli entinen pelastusarmeijan sotilas ja upseeri, joka ennen sotia oli toiminut useita vuosia myös vapaana evankelistana. Tällöin hän joutui kosketuksiin vapaan kristillisyyden julistajien ja kokoustoiminnan kanssa saaden siitä pysyviä vaikutteita. Von Martens oli tuttu vieras esimerkiksi helluntailiikkeen kokouksissa ja Pyhän Hengen kasteella, kielillä puhumisella ja rukouksella oli tärkeä sija hänen hengellisessä elämässään. Von Martens pysyi kuitenkin kirkon jäsenenä ja ”ikuisena pelastussotilaana” mutta hän ymmärsi ja pyrki rakentamaan yhteyksiä vapaakristillisiin seurakuntiin suosien katulähetystyössä näiden piirien julistajia.

Vähäosaisten ihmisten auttamista oli tehtävä kristillisten piirien yhteistyönä rakentaen samalla yhteyksiä myös paikallisiin sosiaali-, poliisi- ja muihinkin viranomaisiin. Kristittyjen yhteyden ajatus oli tärkeä von Martensille ja hän sai myös vaikutteita Louhivuoren edustamasta Oxfordin ryhmäliikkeestä.

Von Martensilla on suuret ansiot siinä, että katulähetys tai yölähetys (nattmission), kuten hän halusi sitä nimittää, sai juuri ne muodot kuin se sai sodan rasituksista toipuvassa Suomessa. Von Martens pyrki edistämään innokkaasti katulähetyksen kansallisen suunnitelman toteutumista matkustellen runsaasti eri puolilla Suomea ollen usein nähty vieras, opettaja ja julistaja myös Jyväskylässä.

Jyväskylässä kuten monella muullakin paikkakunnalla katulähetystyö sai ne muodot, jotka oli ensin ideoitu, koeteltu ja hyviksi havaittu Helsingin yölähetyksen piirissä. Von Martens oli monin tavoin yhteiskunnallisesti aktiivinen ja mukana auttamistyössä vanhuuden vuosiinsa asti. Lokakuussa 1968 nuorekas veteraani piti

Arvid von Martens vieraili lukuisilla paikkakunnilla Suomessa kertomassa katulähetystyöstä. Katulähetyksellä oli kansallinen suunnitelma.

Arvid von Martens vieraili useita kertoja Jyväskylässä Veljeskodilla. Kahvia tarjoilee Saimi Kokkonen, pitkäaikainen katulähetysemäntä ja johtokunnan jäsen. Johtokunnassa Saimi toimi yhteensä 24 vuotta vuodesta 1959 vuoteen 1985. Saimi on tähän mennessä ainut vuosikokouksen valitsema naispuheenjohtaja yhdistyksessä (1979). Varapuheenjohtajanakin hän oli vuodesta 1980 kuolemaansa (1985) asti. Työmäärä sekä yhdistyksen hallinnossa että keittiöllä on ollut mittava.

katulähetyskokouksen yhdessä jyväskyläläisten katulähetysnuorten kanssa, mutta vieraili ja opetti Jyväskylässä vielä 1980-luvullakin. Vuonna 1988 hänet kutsuttiin pääpuhujaksi Jyväskylän Katulähetyksen syysjuhlaan, jossa hänelle ojennettiin Katulähetyksen viiri. Sen laattaan oli kaiverrettu raamattuviite Joh 15:16: ” Te ette valinneet minua, vaan minä valitsin teidät ja asetin teidät, että te menisitte ja kantaisitte hedelmää ja että teidän hedelmänne pysyisi.”

Arvid von Martens oli puhujana vuonna 1988 Katulähetyspäivillä Jyväskylässä. Samalla hänelle ojennettiin Jyväskylän Katulähetyksen viiri.

Arvid von Martens otti kiitollisena vastaan yhdistyksen viirin, jota olivat luovuttamassa Jaakko Koivunen, Erkki Kiviranta ja Martta Röyskö.

1945 - 1952

Katulähetystyö aloitetaan Jyväskylässä – kristittyjen yhteys

Työ käynnistyy allianssipohjalla

Sodanjälkeinen tilanne oli monessa suhteessa ahdas myös Jyväskylässä. Resursseja oli niukasti ja Jyväskylän kaupungin asukasluku nousi siirtoväen ja muun muuttoliikkeen seurauksena 20000:sta 30000:een 1950-luvun alkuun mennessä, mikä synnytti mittavan asuntotarpeen. Kymmenen vuotta myöhemmin asukkaita oli jo noin 40 000 [25]. Puute, hätä ja päihdeongelmat olivat arkipäivää myös Jyväskylässä. Päihdeongelmaisia sodan raatelemia miehiä riitti täälläkin. Epäkohdat havaittiin ja Jyväskylästäkin löytyi auttamistyöhön valmiita lähimmäisiä.

Jyväskylä kytkeytyi monien muiden paikkakuntien tavoin yö- ja katulähetyksen kansallisen suunnitelman piiriin jo varsin varhaisessa vaiheessa. Jyväskylän Katulähetyksen uranuurtajan, pastori Erkki Kivirannan, mukaan Jyväskyläänkin tuli kutsu Helsingin hyvin alkaneesta katulähetystyöstä. Kutsun innostamana kaupunkiseurakunnan kirkkoneuvosto päätti lähettää ryhmän ihmisiä (seurakuntalaisia) tutustumaan Helsingin hyvin alkaneeseen katulähetystyöhön. Ryhmään kuuluivat pastori Erkki Kiviranta sekä apteekkarin rouva Agnes Hjelt ja konttoristi Kaarina Kuukkanen. Elettiin syksyä 1945.

Opastuspäivillä Helsingissä (ensimmäinen valtakunnallinen katulähetyskokous) he kohtasivat myös muista väestökeskuksista tulleita ihmisiä ja tutustujia neuvottiin katulähetystyöhön. Verneri Louhivuoren mukaan (*Rengas* -lehti1963) syyskuussa 1945 pidetyille katulähetyspäiville osallistui ihmisiä 20 paikkakunnalta. Tarkoituksena oli saada opastusta ja aloittaa työ kunkin omalla paikkakunnalla. ”Niinpä mekin sitten, kun tulimme Helsingistä, aloitimme heti katulähetystyön täällä”, kertoi myöhemmin Kiviranta, josta tuli Jyväskylän Katulähetyksen pitkäaikainen keskushahmo ja vuonna 1953 rekisteröidyn yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja.[26]

Tulevina vuosina ja vuosikymmeninä Jyväskylän Katulähetyksen vuosipäivää vietet-

tiin johdonmukaisesti lokakuussa. *Rengas* -lehdessä (1963) Jyväskylän katulähetystyön alkupäivämääräksi on merkitty 15.9.1945. Eeva Kamio, yhdistyksen ensimmäinen varapuheenjohtaja, kirjoittaa työn alkaneen syksyllä 1945. Uusi kristillinen työmuoto otettiin innolla ja lämpimästi vastaan Jyväskylässä: "Ja ensimmäinen huomio oli se, että ihmisten mielipide oli niin lämmin, että työ pääsi alkuun aivan tavattoman virkeänä ja innostavana", kertoi puolestaan Kiviranta. Kokoustoiminta oli hyvin vilkasta ja Helsingin esikuvan mukaisesti työtä tehtiin allianssipohjalla. Kaupunkiseurakunnan lisäksi mukaan saatiin vapaita seurakuntia, pelastusarmeija, vapaakirkko, helluntaiseurakunta, kristillinen työväenyhdistys ja evankeliumiyhdistys.[27] Eeva Kanniston muistoissa Jyväskylän katulähetystyön varhaisimmat vaiheet liittyivät lähtemättömästi hänen oman perheensä merkittäviin tapahtumiin.[28]

"No, minun ystävä kävi, kun olin laitoksella ja sanoi, että nyt lähti Erkki Kiviranta opettelemaan katulähetystyötä. Minua kiinnosti se, koska en enää päässyt nuorisotyöhön. Se tuntui myös sopivalta minulle, koska se oli aina iltaisin ja pääsin mukaan iltakokouksiin, kun olin saanut lapset nukkumaan. Iltakokoukset olivat aina yhdeksältä. Siellä tuli usein käytyä, vaikka en muuten niin aktiivinen ollutkaan. Vuonna -54 minä sitten kuitenkin liityin jäseneksi ja raamattupiiri ja katulähetysillat olivat myös sellaisia kohokohtia, jossa jäsenet aina kokoontuivat."

Seurakunnat luovuttivat tilojaan kokousten pitopaikaksi. Säilyneiden lähteiden ja katulähetystyön veteraanien kertoman mukaan työnäky oli yhteinen ja vahva. Mukana oli monia aktiivisia katulähetyksen ystäviä, sekä miehiä että naisia. Kokouksissa palveli kuitenkin selvä naisenemmistö. Eeva Kamion mukaan kokouksissa kävi paljon ihmisiä, sillä olihan työ uutta ja erikoista. Pelkkä uteliaisuuskin sai monen tulemaan tällaiseen myöhäiskokoukseen. Ohjelmasta ei myöskään ollut puutetta. Oli voimakkaita puhujia ja todistajia ja kitarakuorokin oli melkein joka kokouksessa mukana. Samoin oli kutsujen jakajia runsaasti. Näytti siltä, että tämä työ meneekin mahtavasti eteenpäin. Näin oli Kamion mukaan alkuvuosina.[29]

Katulähetyksen vireää yhteiskristillistä alkua kuvaa hauskasti 20 -vuotisjuhlakronikassa katulähetystyön veteraani ja kaupunkiseurakunnan diakoni, Osmo Pihlaja: "Kaikki seurakunnat oli yhtä mieltä, ymmärrettiin toinen toisten kieltä. Edessä suuren työnäyn moni päätti, työhön veljen rinnalle nyt käyn." Vuorotellen kokouspaikkoina palvelivat eri seurakuntien tilat. Opillisista eroista huolimatta yhteinen työnäky antoi voimia ja yhdisti, vaikka välillä myös "uskomisen rajat" tulivat vastaan ja työssä koettiin sekä nousun että laskun aikoja. Pihlajan mukaan työtä tehtiin pitkään yhteistoimin.[30] Kiviranta on kertonut alkuajan tyypillisestä katulähetyskokouksesta seuraavaa:[31]

"Katulähetysillan ohjelma alkoi tavallisesti kello 19 vastuunkantajien yhteisellä rukouskokouksella ja sitten lähdettiin kadulle ja ravintoloihin etsimään tähän varsinaiseen iltaan sitten kutsuvieraita ja yleensä nämä paikat tuli aina täyteen ihmisiä. Ravintoloissa ja kaduilla löyty semmosta erittäin myötämielistä vastaanottoa kutsuille ja ensimmäinen oli sitten lämmin voileipätee, kun tultiin tänne kokouspaikkaan. Ja hiljalleen siinä sitten alko tämä hieno musiikkitoiminta ja todistukset ja puheet. Ja usein tällainen kokous kesti lähelle puolta yötä. Silloin ei ollu tämä työaikalaki rajoittamassa ja

usein se oli puolenyön aikaan, kun lähdettiin pois. Ja silloin jo huomattiin, että erittäin kipeä tarve meille olis ollut oma veljeskoti."

Marraskuun 16 - 17:ntenä vuonna 1947 järjestettiin Jyväskylän ev.lut. seurakuntatalolla katulähetystyöntekijöiden siunaustilaisuus. Katulähetyksen arkistossa olevan luettelon mukaan siunattavina oli yhteensä 17 henkilöä. Lisäksi luettelossa on 10 nimeä, jotka on yliviivattu. Siunauksen toimitti kirkkoherra Armas Ostela katulähetystyöntekijä Arvid von Martensin ja kamreeri P. Attilan avustamana.[32] Siunattavina olivat mm. Jyväskylän Katulähetyksen uranuurtajat Erkki Kiviranta, Eeva Kamio ja Hannes Natri. Heidän lisäkseen luettelossa mainitaan Veikko Rossi, Liida Rossi, Hilja Pirhonen, Aino Nevalainen, Ida Mikkonen, Maija Peltomäki, Ida Hämäläinen, Hilja Toivainen, Saimi Rantanen, Thyra Ekman, Väinö Välkiö, Elli Lahtinen, Aili Heikura ja Katri Miettinen. Yliviivattuna ovat Paul Malinen, Agnes Hjelt, Anna Rantanen, Kerttu Malinen, Viivi Juko, Ida Backman, Niilo Kortelainen, Herman Kohvakka, Lempi Ikäheimo, Jorma Martikainen. Oli kulunut runsaat kaksi vuotta katulähetystyön aloittamisesta Jyväskylässä. Von Martensin osallistuminen siunaukseen osoittaa hänen olleen kiinnostunut yö- ja katulähetyksen etenemisestä Jyväskylässä.

Ruotsista lyhyelle vierailulle Jyväskylään saapui lauantaina 15.11.1947 myös Ruotsin kristillisen raittiustyön johtomies, pääsihteeri Joel Kullgren. Hän puhui viikonlopun aikana Vapaakirkossa sekä myös Kinkomaan parantolassa. Kinkomaan parantola oli Jyväskylän katulähetysväen keskeinen vierailukohde työn varhaisista vuosista lähtien. Vapaakirkossa puhuivat myös seurakuntatalon siunaustilaisuudessa avustanut Paavo Attila ja siunattavana ollut pastori Välkiö. Jyväskylässä käynnistynyt kristillinen raittiustyö oli selvästi huomattava tapahtuma ja Vapaakirkossa esiintyi myös Jyväskylän Kasvatusopillisen korkeakoulun hengellinen kuoro.[33] Kyseisen viikonlopun tapahtumat Jyväskylässä osoittavat, että kristillinen raittiustyö alkoi Jyväskylässä kristittyjen yhteistyön merkeissä.

Katulähetyksen kesäpäiviä vietettiin Jyväskylässä vuonna 1951.

Erkki Kiviranta (1908 – 1994) - Jyväskylän Katulähetyksen perustaja

Katulähetystyö Jyväskylässä alkoi syksyllä 1945, kun ev.lut. kaupunkiseurakunta lähetti pastori Erkki Kivirannan ja kaksi seurakuntalaista, Agnes Hjeltin ja Kaarina Kuukkasen, tutustumaan Helsingin hyvin alkaneeseen katulähetystyöhön.

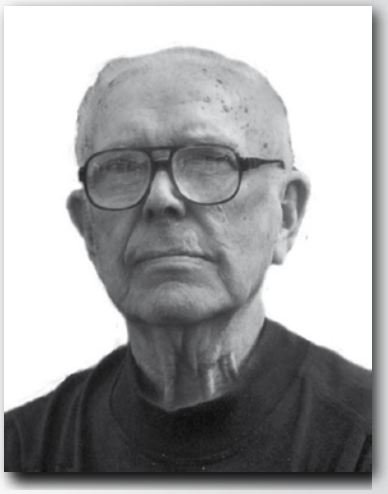

Erkki Kiviranta

Kiviranta ystävineen sai opastusta käytännön katulähetystyöhön ja palattuaan takaisin Jyväskylään hän aloitti toiminnan täällä. Kiviranta oli alusta lähtien Jyväskylän katulähetyksen johtohahmo ja kun yhdistys rekisteröitiin, sen ensimmäinen puheenjohtaja. Kiviranta oli lämminsydäminen, rakkaudellinen ja nöyrä ihminen, joka osallistui itse aktiivisesti käytännön katulähetystyöhön ja näytti toiminnallaan esimerkkiä. Hän ymmärsi vähäosaisia ihmisiä. Samalla hänellä oli erinomainen huumorintaju ja hän saattoi tehdä myös pieniä kepposia.

Vuonna 1958 Kiviranta muutti Tampereelle toimien siellä kirkkoherrana. Tampereella hän vaikutti aktiivisesti sininauhaliikkeen raittiustyössä ollen Tampereen Sininauhan pitkäaikainen puheenjohtaja sekä 1960-luvun lopulla myös valtakunnallisen Sininauhaliiton puheenjohtaja ja Sininauha-lehden päätoimittaja. Hän piti yhteyksiä yllä aiempaan kotikaupunkiinsa ja sen katulähetystyöhön sekä pyrki aktiivisesti kehittämään katulähetyksen ja sininauhaliikkeen yhteistyötä.

Eläkkeelle jäätyään Kiviranta palasi takaisin Jyväskylään ja liittyi Katulähetysystävien työyhteyteen toimien vuodesta 1978 yhdistyksen johtokunnassa. Näin hänen toiminnalleen Jyväskylän Katulähetysystävien hyväksi avautui toinen kausi. Erkki Kiviranta on Jyväskylän katulähetyksen piirissä ja laajemminkin tullut tunnetuksi taitavana sielunhoitajana ja viisaana ihmisenä, joka vanhuuteen asti halusi toimia vähäosaisten ihmisten auttamiseksi.

Täyttäessään 80 vuotta (1988), Kiviranta, halusi lahjoittaa tarkoitusta varten avatun keräyksen tuoton (10 000 mk) Katulähetyksen tuetun asuntolatoiminnan kehittämiseen, ns. Kuokkala -projektin hyväksi. Samana vuonna hän sai myös Katulähetyksen viirin. Tuolloin hän toimi vielä yhtenä pullakirkon vastuuhenkilöistä ja puhujana katulähetystilaisuuksissa. Vuonna 1992 hän vihki Veljeskodin kristilliseksi hoitokodiksi - Etapiksi. Tammikuussa 1994 Erkki Kiviranta kokosi haastattelussa huumorin täyttämiä muistojaan Jyväskylän Katulähetyksen värikkäistä vaiheista. Saman vuoden joulukuussa hän muutti ajasta ikuisuuteen 86 vuoden iässä.

Katulähetystyön peruslinjat – arkea ja juhlaa

Alkuvuosina kiinteitä virallisia rakenteita ei vielä ollut ja työ pohjautui vapaaehtoisuuteen. Katulähetystyössä oli alusta lähtien kaksi ulottuvuutta: hengellinen julistus, opetus ja ohjaaminen sekä toisaalta aineellinen ja sosiaalinen auttaminen. Ihmisiä kohdattiin kaduilla ja kuppiloissa, kerrottiin hyvää sanomaa, kutsuttiin hengellisiin tilaisuuksiin, missä puheiden lisäksi myös musiikilla oli merkittävä roolinsa. Keskeistä kaikessa oli evankeliumin ydinsanoman esillä pitäminen.

Hengellinen ja raittiiseen elämäntapaan johdattava painotus oli vahva, mutta katulähetysväki meni myös kaupungin syrjäkulmille ja kaatopaikkojen liepeille, missä he kohtasivat kaikkein huono-osaisimpia, päihteitä runsaasti käyttäviä syrjäytyneitä miehiä. Hengellisen sanoman lisäksi oli viemisinä usein myös ruokaa ja muitakin elämisen tarvikkeita. Työssä oli syrjäytyneitä etsivä piirre ja moni yksityinen koti antoi yösuojan kodittomalle.[34] Katulähetyksen alkuvaiheen toimintaa on kuvannut Erkki Kiviranta Keskisuomalaisen haastattelussa 28.10.1950.[35]

"Tarkoituksena on ollut ensikädessä henkisen avun antaminen sitä tarvitseville. Päätoimintamuotoja on ollut myöhäiskokoukset, joihin yleisö kutsutaan kaduilta, ravintoloista, matkustajakodeista, sekä keskustelu- ja Raamatun lukupiiri. Siinä on kuitenkin avautunut työntekijöille kodeissa käyntejä, vankilakirjeenvaihtoa, vankilasta ja alkoholistiparantoloista vapautuneiden huoltoa. Jossakin määrin on voitu heille järjestää työpaikkoja, asuntoja, vaatteita. Vankeja ja parantolassa olevia on muistettu joulupaketein. Viime jouluna oli myös järjestetty yksinäisten joulu seurakuntatalolle rva ja hra Pirhosen toimiessa isäntinä. On koetettu päästä lähelle ahdingossa olevia ihmisiä."…

"Työtä tehdään vapaaehtoisin voimin. Näiden viiden vuoden aikana on työhön juhlallisesti eroitettu yli 30 vapaaehtoista, joista yli 20 on nykyisin ollut aktiivisesti mukana."… "Kysymme, mitä on saavutettu. Ensiksikin: luottamus. Näistä kokouksista on tullut kysyttyjä. Ja on se tunto, että monet kokouksissa kävijät luottavat hyvään tahtoomme. Toiseksi monille aktiivisille kristityille on avautunut sosiaalinen työkenttä ahdingoissa olevien auttamisessa. He saavat usein itse palvelemisen iloa elämäänsä ja ovat herättämässä elämänuskoa siellä, missä se on ollut sammumaisillaan. Ja meille on tullut joukkoomme niitä, jotka tämän työn välityksellä ovat saaneet Jumalan avun elämäänsä."

Edellä oleva haastattelu liittyi Jyväskylän Katulähetyksen 5 -vuotisjuhlallisuuksiin, joista sukeutui merkittävä virstanpylväs. Juhlat alkoivat lauantaina 28.10. pastori Kivirannalla ja jatkuivat seurakuntatalolla, jossa illalla oli myös katulähetyskokous. Sunnuntaina oli päiväkokous pappilan seurakuntasalissa ja illalla juhla kirkossa, joka oli samalla myös alkavan raittiusviikon juhla, joka jatkui vielä seurakuntatalolla. Vierailijoina olivat mm. Helsinkiin muuttanut rouva Agnes Hjelt ja Arvid von Martens.

Renkaaseen kirjoittamassaan artikkelissa von Martens kuvasi Jyväskylässä tekemiään havaintoja. Erityisesti hän oli pannut merkille Jyväskylän työssä kristittyjen yhteyden. Eri kirkot ja kristilliset yhteisöt työskentelevät hyvässä yhteisymmärryksessä. Lauantai-illan kokouksissa on paljon "aitoa kadunkansaa" ja pelastuksen kokeneet käyvät avustajien

raamattupiireissä. Rakkaus sieluihin ulottuu myös vankiloihin.[36]

Pastori Kiviranta on aina mukana kokouksissa ja on todellinen veli niin uskoville kuin hoivattavillekin. Huumorimiehenä von Martens mainitsee myös erään asiakkaan (virheellisen) tulkinnan Kivirannan sydämellisyydestä: ”Pastori on aina niin iloinen, kun me tulemme juovuksissa.” Kokoukset alkavat usein vasta yhdeksältä illalla ja päättyvät jopa yhden aikaan yöllä. Hyvin usein koditon saa yösijan jonkun avustajan kotona. Tämä on tehnyt selvästi vaikutuksen von Martensiin ja hän kertoo jälleen huumorin höystämänä, kuinka kerran eräs naispuolinen avustaja palasi kotiinsa ja havaitsi siellä jonkun kadun miehen makaamassa, jolloin hänen aviomiehensä totesi: ”Sinun täytyy mennä ulos etsimään miehiä, mutta minut miehet itse etsivät.”

Von Martensin mukaan tällaiset katulähetysperheet ovat arvokkaampia kuin työhön uhratut miljoonat. Viisivuotisjuhlien yhteydessä 29.10. käytiin laulamassa myös vangeille. Laulun aikana eräs näistä kirjoitti runon ”*Ma sinne rukoilen*”, jonka hän omisti katulähetystyöntekijöille. Runo julkaistiin *Rengas* -lehdessä.[37]

”Jossain siintää ihmemaa, ma sinne katselen, siell' sielu rauhan, levon saa, se maa on Jeesuksen. / Vapaaks' meidät Jeesus saa, hän pelastuksen tuo, hän syntisetkin armahtaa, hän meille anteeks' suo. / Rukoilla voin täällä vain: 'Sa saavu luokseni! Ma lapses' olisinhan ain', siis ota luoksesi.' / Sinun maassas rauhan saa, ma tiedän varmaan sen, siks' sielun sinne halajaa, ma sinne rukoilen.”

Jyväskylässä vieraillessaan von Martensilla oli vakiopaikka Kamion perheessä, jonka kodin lattioilta myös suuri joukko kodittomia löysi vuosien kuluessa yösijan.[38] Eva Kamio toimi myöhemmin perustetun yhdistyksen pitkäaikaisena varapuheenjohtajana. Kaikesta näkee, että von Martens arvosti Jyväskylän toimintaa. Se oli kirjaimellisesti todellista yölähetystä. Oli ihmisestä välittämistä, kodittomien kohtaamista, rakkautta, palvelualttiutta, kristittyjen yhteyttä, aitoa kadun kansaa mukana. Tosin oli Jyväskylä *Renkaan* suuntaan huomiota herättävän passiivinen. Kun Pori, Joensuu, Kuopio ja monet paljon pienemmätkin paikkakunnat kertoivat lehden palstoilla innolla toiminnastaan, vaikeni Jyväskylä koko 1940-luvun. Työtä tehtiin voimallisesti, mutta sopivaa tiedottajaa ei ilmeisesti löytynyt.

Helsingin perspektiivistä ja vierailijan näkökulmasta Jyväskylän alkuvaiheen katulähetys näyttäytyi tiedottamista lukuun ottamatta ilmeisen ihanteellisena. Mutta kuten Pihlaja toteaa kronikassaan, työssä oli sekä nousun että laskun aikoja. Nuo vaiheet tunsivat parhaiten työssä mukana olevat paikkakuntalaiset. Eeva Kamion mukaan mahtavia alkuvuosia seurasi hiljaisempi työkausi työntekijöiden määrän vähetessä. ja monien epäröidessä työnsä merkitystä.[39] Vuoden 1950 viimeiseen *Rengas* -lehteen ilmestyi jyväskyläläisen kirjastovirkailija Aino Nevalaisen artikkeli *Uusin voimin eteenpäin*, jossa kuvataan Jyväskylän Katulähetyksen senhetkisiä tuntoja:[40]

”Katulähetysväki koki ihmeellisen uudistuksen ja virvoituksen 5-vuotisjuhlillaan. Joukko kasvoi huomattavasti. Mitä tuo kasvu vaikutti? Se oli aivankuin uuden, hedelmiä kantavan oksan siirto jo kasvussaan pysähtyneeseen puuhun. Se oli Jumalan ihmeellinen teko ja on ihme myös meidän jokaisen silmissämme. Saamme taas ilman epäilystä kulkea eteenpäin Jumalan viitoittamalla tiellä.

Miten siunattua olikaan meidän jokaisen saada uusi armo nöyrtymisen kautta! Olimme aivankuin hädissämme; joko Herra työnnät meidät tyköösi? Etkö enää jaksa meitä muovata rakennukseesi kelpaaviksi? Miten Herra vastasi? Kun taas kokoonnuimme maanantaina, odotti meitä ihana yllätys. Herra oli lisännyt joukkoamme. Näillä uusilla oli uusi usko, toivo ja rakkaus ja niin muodostui piiri, jossa entinen oli mennyt, ja kaikki uudeksi tullut."

Kyseinen juhla merkitsi epäilemättä käännettä ja myös tiedottamisessa jyväskyläläisten hiljaisuus päättyi. Vuoden 1951 toisessa *Rengas* -lehden numerossa jyväskyläläinen rautatieläinen Onni Jaatinen kertoi oman koskettavan tarinansa*, Juomarin todistus* ja samassa lehdessä julkaistiin myös Ida Lievosen runo *Yössä.* Varsinainen kohokohta oli kuitenkin Lehden kahdella viimeisellä sivulla, joilla esitettiin Jyväskylän kutsu valtakunnallisille katulähetysväen kesäpäiville sekä nelipäiväisten juhlien (29.6. – 2.7.1951) yksityiskohtainen ohjelma.[41]

Seuraava *Rengas* -lehden numero olikin omistettu lähes kokonaan näiden päivien kuvaukselle. Lehti julkaisi Verneri Louhivuoren Raamattutunnin *Väsyminen* sekä lehtori Viljo Pitkäsen psykologiatieteeseen perustuvan esitelmän *Tahtoelämämme ja siihen vaikuttavat tekijät,* jotka tuntuivat istuvan täydellisesti myös aiemmin Jyväskylässä koettuihin pysähdysvaiheen tuntoihin.

Von Martens arvioi Jyväskylän kokemuksiaan *Sydämestä sydämeen* -palstallaan aloittaen esityksensä Jyväskylän yhteislyseon juhlasaliin suurin kirjaimin näkyvälle paikalle kirjoitetusta tunnuksesta "Että he yhtä olisivat". Osanottajat, joita oli 15:lta paikkakunnalta, saivat kokea tuon rukouksen siunauksen. Miehinen osanottajamäärä oli kasvanut ja erityistä väriä antoivat lukuisat vastapelastuneet, joiden innokkaista todistuksista ei ollut puutetta. Ne osoittivat vahvasti, että voimme julistaa Kristusta, joka elää nyt ja jonka luokse voimme johtaa sieluja nyt. "Saimme kokea kuinka jälkikokouksissamme sidotut ihmiset ja syyllisyyden pauloissa kamppailevat sielut etsivät ja löysivät puhdistuksen ja pelastuksen Kristuksessa. Jumala oli kohdannut ja lohduttanut myös palvelijoitaan. "Unohtumattomia olivat nämä hetket omille sieluillemme." Lopuksi kirjoittaja pyytää siunausta uhrautuville isännille, "jotka rakkaudella ja ilolla olivat näitä kokouksia valmistaneet ja palvelivat".[42]

Nämä ensimmäiset Jyväskylässä järjestetyt valtakunnalliset katulähetyspäivät olivat merkitykselliset myös Hilda Kirmaselle, joka myöhemmin oli monin tavoin mukana katulähetyksen toiminnoissa. Hän kertoi kokemuksistaan myöhemmin haastattelussa. Kävellessään kadulla Hilda kuuli Harjulta hengellistä musiikkia ja kiipesi lähemmäs. Hänelle kerrottiin, että nämä olivat katulähetyksen kesäpäivät. Hilda meni ystävänsä kanssa päiväkokoukseen yhteislyseolle, jossa hänen mieleensä oli erityisesti jäänyt kokouksen loppu: "Sitten se puheenjohtaja, eiku Martens, von Martens, Arvid von Martens käski nousemaan ylös, ko me oltiin siellä kolmessa luokassa ja sitte tehtii semmone piir, rinki, ja otettiin toisia kädestä kiinni ja sitten hän sano, että lauletaan se laulu: 'Mua ota käteen Herra ja taluta'. Ja sitte se laulettiin ja sitte erottiin." Tapahtumat koskettivat Hildaa ja viikon kuluttua hän meni katulähetyskokoukseen kuulostamaan, mikä juttu

Arvid von Martens ja Hilda Kirmanen vuonna 1978.

tämä on ja pian hän toimi jo avustajana kutsuen mm. lauantai-iltaisin miehiä kaduilta tilaisuuksiin. Hildasta tuli pitkäaikainen katulähetyksen vapaaehtoinen ja lomittaja myöhemmin perustettuun Veljeskotiin.[43]

Jyväskylän katulähetystyön ensimmäinen epävirallinen jakso huipentui näihin valtakunnallisiin kesäjuhliin. 1950-luvun alku työn 5-vuotisjuhlilta lähtien oli ollut nousun aikaa, mikä oli edelleen innostamassa työtä uuteen vaiheeseen. Vuoden 1952 alkupuolella alkoi toiminnan uudelleenjärjestely, johon samalla päättyy Jyväskylän katulähetystyön ensimmäinen ikimuistoinen periodi. Vaikka työ olikin ollut täysin vapaaehtoista ja vailla virallisia rakenteita, on tämä ensimmäinen Jyväskylän katulähetyksen ajanjakso perustava työn tulevaa suuntaa ajatellen.

Veteraanien kuvauksista ilmenee, että toiminta lähti voimallisesti liikkeelle syksyllä 1945, kun ensin oli saatu sytyke ja opastus Helsingin katulähetystyöstä. Kristittyjen yhteys ja eri kristillisten tunnustuskuntien mukanaolo oli merkittävä voimavara liikkeelle lähdössä. Työn voimallisuudesta ovat osoituksena myös Jyväskylän katulähetyksen merkkipäivät, joita juhlittiin tulevina vuosikymmeninä ja joita myös sanomalehti *Keskisuomalainen* on näyttävästi kuvannut sivuillaan. Vaikka tilastotietoja ei ole saatavilla, on kuitenkin selvää, että huomattava oli se ihmisjoukko, joka näinä työn ensimmäisinä vuosina tuli kohdatuksi ja autetuksi. Alkuaikojen veteraanit tuovat havainnollisesti esille, miten moni laitapuolen kulkija sai kokea muutoksen elämässään. Vaikka raitistuminen saattoi joskus olla pitkä prosessi, missä koettiin takaiskuja ja laskuvaiheita, oli hyvä kehitys kuitenkin pantu alulle ja vähitellen se alkoi kantaa hedelmää.

Katulähetysilta (kutsukokous)

Lauantaiset katulähetysillat olivat pitkään katulähetystyön keskeinen työmuoto. Katulähetysiltoja järjestettiin säännöllisesti 1940-luvulta 1980-luvun loppuun asti ja aika ajoin vielä 2000 -luvullakin. Vuonna 1976 sunnuntaiaamun pullakirkot tulivat katulähetysiltojen rinnalle. Katulähetysillan sisältö ja rakenne juonsivat juurensa Helsingin yölähetyksestä. Helsingin esikuvan mukaisesti myös Jyväskylässä eri kristilliset seurakunnat toteuttivat useita vuosia katulähetysiltoja yhdessä. Kokouksia pidettiin kaupunkiseurakunnan lisäksi myös vapaakirkon, helluntaiseurakunnan ja pelastusarmeijan tiloissa. Sittemmin katulähetysillat toteutettiin lähes yksinomaan kaupunkiseurakunnan tiloissa, seurakuntatalolla.

Katulähetysilta alkoi työntekijöiden (vapaaehtoisten) kokoontumisella ja yhteisellä rukouksella, jonka jälkeen he lähtivät jakamaan kutsuja kaduille, ravintoloihin ja muualle, missä vain ihmisiä oli liikkeellä. Varsinainen ohjelmallinen tilaisuus alkoi myöhään, usein vasta noin klo 21 ja ohjelmassa ensimmäisenä oli voileipätee, jolla sodan jälkeisessä niukkuudessa oli jo sinänsä oma arvonsa. Sitten alkoi hiljalleen musiikkitoiminta, lyhyet puheet, todistukset. Niitä seurasi epävirallinen jälkikokous ja henkilökohtaiset keskustelut, joissa ihmisiä ja heidän tarpeitaan kohdattiin. Katulähetysillat olivat suosittuja ja kokouspaikoille tultiin runsaslukuisesti.

Helsingin esikuvan mukaisesti työ oli Jyväskylässäkin todellista yölähetystä ja kokous saattoi kestää puoleen yöhön, jopa sen yli. Musiikki oli tärkeällä sijalla illoissa ja usein oli kitarakuoro paikalla - oli muutakin musiikkiohjelmaa. Sittemmin katulähetysillat lyhenivät, varsinainen kokous alkoi ja myös päättyi huomattavasti aikaisemmin. Myös tarjoilussa tapahtui muutoksia ja myöhemmin siihen sisältyi usein voileipäkahvi, jota nautittiin väliajalla. Valtavan työpanoksen iltojen järjestämisessä ovat vuosikymmenien saatossa tehneet keittiöllä työskennelleet naiset, joiden työ on ollut elintärkeä iltojen onnistumiselle.

Kutsukokouksissa oli tarjolla kahvia, voileipiä ja Jumalan sanaa.

1952 – 1959

Toiminta virallistetaan ja vakiintuu

Rekisteröidyn yhdistyksen perustaminen ja ensimmäinen johtokunta

Runsaat kuusi vuotta Jyväskylän katulähetysväki teki työtään epävirallisissa puitteissa. Sitten, alkuvuodesta 1952, käynnistyi tapahtumien kulku, jolla tuli olemaan huomattava merkitys tulevalle toiminnalle. Avautui mahdollisuus hankkia yömajaoikeudet ja irtaimisto suojakodiksi katulähetystyötä varten. Se oli ollut työn ystävien pitkäaikainen haave ja esirukousaihe, jonka von Martenskin ilmaisi Rengas -lehden sivuilla. Erkki Kiviranta kertoo ensimmäisen vihjeen tulleen kaupungin kirkkoneuvostossa istuneelta poliisikomisariolta, joka oli kehottanut katulähetysväkeä ostamaan Kilpisenkadulta pian toimintansa lopettavan yömajan oikeudet. Sen vuoksi maaliskuussa 1952 oli kutsuttu koolle kokous päättämään mainitusta kaupasta ja siitä johtuen yhdistyksen virallisesta rekisteröimisestä. Yhdistyksen rekisteröinnin välittömänä syynä oli siis mainittu kauppa, mikä käy yksiselitteisesti ilmi myös yhdistyksen ensimmäisestä vuosikertomuksesta.[44] Rekisteröintitoimet ja yömajan hankinta ovat myös osaltaan osoituksena toiminnan vireydestä. Edellä mainitussa koolle kutsuvassa kokouksessa paikalla oli pöytäkirjan mukaan noin 20 jäsentä. Monin paikoin 1950-luvun asiakirjoista saa sen kuvan, että katulähetysväen yhdistys, tosin epävirallinen, oli jo olemassa. Kyse oli vain sen rekisteröinnistä, mikä kävi välttämättömäksi yömajan hankinnan yhteydessä ja toimintamahdollisuuksien tarpeen kasvaessa.

Perustavan kokouksen puheenjohtajana toimi pastori Erkki Kiviranta, joka sittemmin valittiin myös yhdistyksen puheenjohtajaksi, jossa tehtävässä hän toimi aina vuoteen 1958 asti. Kokouksen sihteerinä päätökset kirjasi ylös pelastusupseeri Martti Reponen. Kokousväki päätti rekisteröidä yhdistyksen Jyväskylän Katulähetysystävät ry -nimisenä ja antoi kokouksessa valitulle johtokunnalle tehtäväksi laatia yhdistykselle säännöt ja huolehtia rekisteröintiin liittyvistä asioista sekä vahvistaa yömajanosto Kilpisenkatu 4:n vuokrahuoneistosta. Ensimmäiseen johtokuntaan kuuluivat: Pastori Erkki Kiviranta

puheenjohtajana sekä muina jäseninä rouvat Eeva Kamio, Eeva Turunen ja Ida Hämäläinen sekä rautatieläinen Onni Jaatinen ja ratavartija Eero Savolainen sekä kauppias Toivo Arvaja. Arvajan tilalle ensimmäiseen johtokuntaan valittiin vähän myöhemmin lähettäjä Erkki Peippo, joka toimi useita vuosia yhdistyksen sihteerinä.[45] Rouva Eeva Kamiosta puolestaan tuli yhdistyksen pitkäaikainen varapuheenjohtaja. Johtokunnan kokouksessa joulukuun 29. päivänä vuonna 1952 hyväksyttiin yhdistyksen säännöt ja allekirjoitettiin Kristillisen raittiusyhdistyksen perustamiskirja sääntöineen.[46] Seuraavan vuoden heinäkuussa yhdistys merkittiin yhdistysrekisteriin.

Otteita perustamiskirjasta

”Me allekirjoittaneet perustamme täten Jyväskylän Katulähetysystävät ry – nimisen yhdistyksen, jonka tarkoituksena on edistää alempana mainittavalla tavalla kristillisen raittiin elämäntavan juurruttamista paikkakunnalla, selitämme liittyvämme jäseniksi yhdistykseen ja hyväksymme sille seuraavat säännöt:

1. §.

Yhdistyksen nimenä on Jyväskylän Katulähetysystävät ja kotipaikkana Jyväskylän kaupunki Vaasan läänissä.

2. §.

Yhdistyksen tarkoituksena on kristillisessä hengessä syventää raittiusvakaumusta ja sosiaalista ajattelutapaa jäsentensä keskuudessa, koettaa henkisesti auttaa kaduilla ja huvipaikoissa aikaansa viettäviä heille kutsukokouksia järjestämällä, samoin vankiloista ja alkoholistiparantoloista palaavia heihin ja heidän omaisiinsa yhteyttä pitämällä sekä ylläpitää yömajan tapaan toimivaa suojakotia, Veljeskotia, sellaista tarvitseville ja muutenkin koettaa edistää kristillistä raitista elämäntapaa paikkakunnallaan.

3 §.

Jäseneksi yhdistykseen pääsee jokainen 21 vuotta täyttänyt Suomen kansalainen, jonka johtokunta jäseneksi hyväksyy. Jokaisen jäseneksi liittyvän nimi ja henkilötiedot kirjoitetaan, sen jälkeen kun johtokunta on hänet jäseneksi hyväksynyt, yhdistyksen jäsenluetteloon.

4. §.

Yhdistyksen jäsenten pitää itse noudattaa kristillistä raitista elämäntapaa ja toimia yhdistyksen tarkoitusperien edistämiseksi. Jäsen, joka rikkoo tätä kohtaa vastaan tai huolimattomuudessaan laiminlyö jäsenmaksujensa maksamisen, voidaan erottaa yhdistyksestä. Erottamisesta päättää yhdistyksen johtokunta”

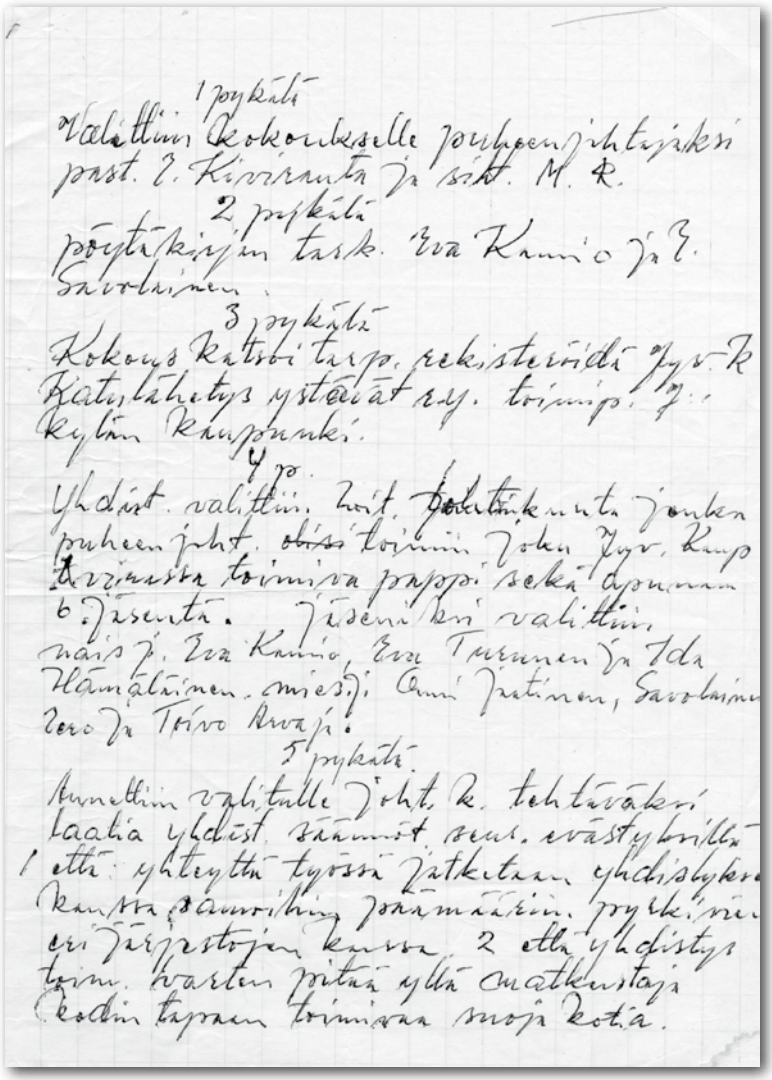

1 pykälä
Valittiin kokoukselle puheenjohtajaksi
past. E. Kiviranta ja siht. M. R.
2 pykälä
pöytäkirjan tark. Eva Kamio ja E.
Savolainen.
3 pykälä
Kokous katsoi tarp. rekisteröidä Jyv. K
Katulähetys ystävät ry. toimip. J.
kylän kaupunki.
4 p.
Yhdist. valittiin hoit. johtokunta jonka
puheenjoht. ~~olisi~~ toimiin joku Jyv. Kaup
Avirassa toimiva pappi sekä apunam
6 jäsentä. Jäseniksi valittiin
nais j. Eva Kamio, Eva Turunen ja Ida
Hämäläinen. mies j. Anni Jaatinen, Savolainen
Eero ja Toivo Arvaja.
5 pykälä
Annettiin valitulle joht. k. tehtäväksi
laatia yhdist. säännöt seur. evästyksillä
1 että yhteyttä työssä jatketaan yhdistyksen
kanssa samoihin päämäärin pyrkivien
eri järjestöjen kanssa 2 että yhdistys
toim. varten pitää yllä matkustaja
kodin tapaan toimivaa suoja kotia.

Yhdistyksen ensimmäinen dokumentti, jossa kirjattiin päätös rekisteröidä yhdistys Jyväskylän Katulähetysystävät ry:ksi.

6. §

”Yhdistyksen asioita hoitaa johtokunta, johon kuuluu puheenjohtaja ja kuusi jäsentä. Itseoikeutettuna jäsenenä toimii Jyväskylän kaupunkiseurakunnasta se pappismies, jolle katulähetystyö seurakunnassa on uskottu. Muut jäsenet valitaan vuosikokouksessa kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Erovuorossa on vuosittain kolme jäsentä. Erovuoroiset voidaan valita uudelleen. Johtokunta nimittää keskuudestaan varapuheenjohtajan ja sihteerin, valitsee yhdistykselle rahastonhoitajan ja muut tarvittavat toimihenkilöt.

Yhdistyksen nimen kirjoittaa johtokunnan puheenjohtaja ja sihteeri tai varapuheenjohtaja ja sihteeri yhdessä.”

12 §.

”Jos yhdistys ehdotetaan lakkautettavaksi, älköön ehdotusta hyväksyttäkö niin kauan kuin vähintään kuusi jäsentä sitä vastustaa. Jos yhdistys lakkaa, luovutetaan sen varat Jyväskylän kaupunkiseurakunnan diakoniatoimikunnalle käytettäväksi diakonia-avustuksena erityisesti alkoholin tähden kärsimään joutuneissa kodeissa.

13 §.

Muissa kohdin noudatetaan voimassa olevan yhdistyslain säännöksiä.

Jyväskylässä, joulukuun 29 päivänä 1952

Erkki Kiviranta	Eeva Kamio	Erkki Peippo
pastori, Jyväskylä	rouva”	lähettäjä, Jyväskylä

Yhdistyksen rekisteröinti oli monin tavoin merkittävä virstanpylväs Jyväskylän katulähetyksen historiassa. Katulähetysväki oli nyt virallisesti rekisteröitynyt julkisoikeudelliseksi yhteisöksi, mikä laajensi yhdistyksen toimintamahdollisuuksia esimerkiksi ostamisen, myymisen, anomusten tekemisen, työtekijöiden palkkauksen jne. suhteen. Samalla yhdistyksen asema yhteiskunnallisena toimijana vahvistui muutenkin. Työ ei enää ollut ainoastaan epävirallista katulähetysystävien hyväntekeväisyyttä, vaan sen takana oli virallisesti tunnustettu organisaatio.

Katulähetysystävät ry saattoi nyt kohdata viranomaiset ja esiintyä esimerkiksi lehdistössä yhtenäisenä raittiustyötä tekevänä virallisena tahona. Statuksen kohoaminen näkyi nopeasti kasvavana jäsenmääränä. Yhdistyksen toisessa vuoden 1953 vuosikertomuksessa puheenjohtaja Kiviranta saattoi kiitellen todeta, että ”yhdistyksen rekisteröityminen tuntui myös erityisesti jäsenmäärän suuressa nousussa – kiitos sihteerin ponnistusten. Jäsenmäärä on nyt jo 93.” Samalla tapahtui kirkollistumiskehitystä, kun yhdistyksen sääntöjen kuudennessa pykälässä kaupunkiseurakunnan katulähetystyöstä vastaava pappismies sai itseoikeutetun aseman yhdistyksen johtokunnassa. Näin kaupunkiseurakunta tunnustautui virallisesti työhön mukaan ja toiminnalle saatiin taloudellisesti aiempaa vakaampi tausta. Toisaalta virallinen sitoutuminen kaupunkiseurakuntaan saattoi aiheuttaa jännitteitä suhteessa katulähetystyön vapaaseurakunnallisiin yhteistyökumppaneihin.

Katulähetystyö yhdistyksen rekisteröitymisen jälkeen - työn sisältö ja muodot

Käsillä oleva historiikki rajoittuu tarkastelemaan Katulähetysystävät ry:n piirissä harjoitettua toimintaa. On syytä tiedostaa, että katulähetykseksi laskettavaa työtä on Jyväskylässäkin tehty myös tämän piirin ulkopuolella, sekä yksittäisten kristittyjen että kristillisten yhteisöjen toimesta. Näin historiikki kattaa väkisinkin vain osan tästä arvokkaasta toiminnasta. Rekisteröityneen yhdistyksen asiakirjat ja muut säilyneet lähteet antavat kuitenkin hyvän kuvan siitä, millaista katulähetystyö on menneinä vuosikymmeninä ollut.

Jyväskylän Katulähetysystävät ry:n 1950-luvun vuosikertomuksia tarkasteltaessa on havaittavissa, että katulähetystyön päämuodot ja peruslinjat olivat jo pitkälle muotoutuneet ennen vuotta 1952 ja säilyivät monin paikoin lähes sellaisenaan koko vuosikymmenen. Tosin myös merkittävää muutosta on havaittavissa ja etenkin Veljeskodin hankkiminen merkitsi uutta ja mittavaa haastetta. Merkittävä muutos oli myös vapaakristillisten seurakuntien vähittäinen poisjäänti työyhteydestä, vaikka yksittäisiä kristittyjä näistä yhtymistä olikin koko ajan työssä mukana. Toiminnassa on kuitenkin jo heti rekisteröimisen jälkeen sellaista tuttuuden leimaa, että on syytä ajatella monien työn muotojen olleen pitkälle kehittyneinä jo ennen rekisteröitymistä.

1950-luku merkitsi rekisteröidyn yhdistyksen toiminnan vakiintumisen aikaa. Yhdistyksen alku ajoitettiin kuitenkin johdonmukaisesti vuoteen 1945. Yhdistyksen sihteeri, lähettäjä Erkki Peippo, lausui asian selkeästi vuoden 1955 vuosikertomuksessa: ”Kertomusvuotena täytti yhdistys 10 vuotta. Juhlaa näissä merkeissä vietettiin lokakuussa.”[47]

Toimintaa jatkettiin 1940-luvun lopun ja 1950-luvun alkuvuosien hyviksi havaituilla linjoilla. Tähän viittaavat myös puheenjohtaja Kivirannan loppusanat yhdistyksen ensimmäisessä vuosikertomuksessa: ”Kaikessa olemme vaikeassa työssämme saaneet Jumalan siunausta ja apua, joten Häneen turvaten saamme rohkeasti käydä jatkamaan työtämme, meille niin rakkaaksi tullutta.” Viimeksi mainituista sanoista tuli eräänlainen työn tunnus ja yhdistyksen jokainen 1950-luvun vuosikertomus päättyy näihin lämpöä henkiviin ilmaisuihin.[48] Katulähetystyö oli pantu alulle rakkaudessa ja samassa hengessä sitä haluttiin myös jatkaa.

Yhdistyksen vuosikertomuksissa toiminnan rungoksi mainitaan alusta lähtien katulähetyskokoukset sekä työntekijöiden raamattupiiri seurakuntatalolla. Huoneistovaikeuksien vuoksi raamattupiirin pitopaikaksi tuli syksyllä 1956 ensin pappilan kappeli ja sitten syksystä 1957 lähtien pääasiassa Kauppakatu 11 C :n piharakennus, jonka kaupunkiseurakunta oli luovuttanut yhdistyksen käyttöön.

Katulähetyskokouksia pidettiin joka toinen lauantai, joskus useamminkin. Raamattupiiri kokoontui alkuvuosina joka maanantai-ilta, mutta syksystä 1956 lähtien joka toinen lauantai. Työn perusta käsitettiin siten selkeästi hengelliseksi. Tältä pohjalta myös

aineellinen auttaminen oli ymmärrettävissä. Evankeliumin sanoma ja sanan toteuttaminen käytännön auttamisessa olivat yhtä ja samaa työn kokonaisuutta, jossa oli etsivä piirre. Ihmisiä kutsuttiin kokouksiin kaduilta, ravintoloista ja huvipaikkojen tienoilta.

Vaikka musiikilla ja laululla on perinteisesti ollut tärkeä sija hengellisessä toiminnassa, oli oman kitarakuoron perustaminen keväällä 1956 merkittävä tapahtuma. Kuoro perustettiin katulähetyksen valtakunnallisia kesäpäiviä ajatellen, mutta sen toiminta oli pysyvämmän luonteista ja jatkui läpi vuosikymmenen. Kuoron myötä saatiin katulähetyskokouksiin erinomaista ohjelmanlisää ja iloa, kuten vuosikertomuksissa todetaan.[49] Eeva Kanniston mukaan 1950-luvun musiikkitoiminnasta kehkeytyi erityisen virkeää:[50]

"Ja sitten ei pidetty mitään rajaa mistä seurakunnasta kukin oli, joten kaikki saivat tulla ja olivat tervetulleita. Myös musiikki alkoi virittyä. Meillä oli sellainen kuoro, jossa oli neljä kitaraa ja viulu. Haikarainen soitti viulua, Väinö Raitio torvea ja Pentti Hukka pianoa. Kitaroita oli ja joka pyhä meillä oli kovat harjoitukset. Jos harjoituksia ei ollut, kävimme kunnalliskodissa soittamassa, puhumassa ja laulamassa. Meillä oli hirveän virkeätä se musiikkitouhu silloin, kun se alkoi vuonna 1954."

Musiikkitoiminta

Musiikilla on aina ollut merkittävä asema evankeliumin sanoman eteenpäin viemisessä. Katulähetysilloissa tuli von Martensin hahmottelemassa ideaalitapauksessa olla runsaasti musiikkia ja puheiden tuli olla lyhyitä. Musiikin tuli mahdollisuuksien mukaan olla monimuotoista, yhteislauluja, yksin- ja kaksinlauluja, harjoitetun kuoron ja kitarakuoron esityksiä. Kovin laajan musiikillisen ohjelman toteutukseen ei aina ollut mahdollisuuksia.

Jyväskylän katulähetystyön alkuvuosien musiikkitoimintaa rikastutti useiden seurakuntien mukanaolo. Oma kitarakuoro perustettiin keväällä 1956 ja sen johtajana toimi useita vuosia rautatievirkailija Pentti Hukka, joka toimi tehtävässä 1960-luvun alkuun, jonka jälkeen tehtävästä huolehti vuosia Hannes Natri. Kitarakuoron toimintaa elävöittivät trumpetisti Väinö Raition ja violisti Haikaraisen esitykset ja mukanaolo. Yhdistyksessä on vaikuttanut myös merkittäviä hengellisen musiikin säveltäjiä ja sanoittajia, joista tunnetuimmat ovat Juhani Eriksson ja Ilmari Kaskikallio. Läpi vuosikymmenien katulähetyksen musiikkitoiminta on avannut väyliä hyvälle sanomalle ihmisten mieliin ja sydämiin.

Katulähetysystävät avustivat myös hartaushetkissä, järjestivät seurakunta-iltoja ja kotipiirejä, vierailivat ja pitivät yhteyttä koteihin, kävivät katsomassa sairaita, tukivat vankiloista ja alkoholistiparantoloista kotiin palaavia niin henkisesti kuin aineellistakin ja työmahdollisuuksia järjestämällä sekä muuten alkuun avustamalla.[51]

Yömajatoiminta käynnistyy

Yömajatoiminnan käynnistyminen sekä yömajaoikeuksien ja irtaimiston ostaminen rouva Siina Veistolalta oli uusi vaihe Jyväskylän katulähetystyössä. Aluksi Veljeskotia, kuten sen nimeksi johtokunnan kokouksessa maaliskuussa päätettiin, hoidettiin talkoovoimin rouva Iida Hämäläisen johdolla, mutta jo vuoden 1952 kuluessa suojakodin vakinaiseksi hoitajaksi tuli rouva Hilma Savolainen, joka toimi tehtävässä aina vuoden1962 heinäkuun loppuun asti. Savolaisen lomittajana toimi pitkään Hilda Kirmanen.[52]

Heti aluksi kodin kunnostus vaati melkoisesti varoja ja myös irtaimistoa oli hankittava. Kodin juhlallisen vihkimisen suoritti lääninrovasti Hjalmar Paunu. Veljeskoti vaati jatkuvasti yhdistyksen jäsenten ponnistuksia ja uhrimieltä, mutta on ollut, kuten

Vuonna 1952 päästiin kaatopaikoilta muuttamaan yömajaan, joka sijaitsi Kilpisenkadulla, vastapäätä nykyistä Kaupunginteatteria.

puheenjohtaja Kiviranta totesi, ”suureksi siunaukseksi työllemme”.

Suojakotien tilanteeseen ja hoitoon kiinnitettiin valtakunnantasoista huomiota jo varhaisessa vaiheessa. Helsingin seurakuntien huoltokeskus kutsui näiden kotien johtajia yhteiseen kokoontumiseen Helsinkiin. Paitsi alustuksia, myös kysymyksiä toivottiin esitettävän. Vuoden 1955 vuosikokous päätti lähettää kokoontumiseen Hilma Savolaisen ja Eeva Kamion.[53] Erkki Kivirannan mielestä Veljeskodin saaminen oli tavattoman arvokas asia.[54]

”Se oli semmoinen toiveajatus jo silloin, kun pidettiin näitä katulähetysiltoja. Esimerkiksi kokousten jälkeen oli ihan järkyttävää, kun kovilla pakkasilla osanottajat joutuivat lähtemään omille teilleen. Eikä sitä tiennyt minne he menivät, veneen alle, rappukäytävään tai jonnekin muualle. Se oli ollut salainen toive jo kauan aikaa.

Sitten siihen tuli ratkaisu, kun meillä oli kirkkovaltuustossa poliisilaitoksen komisario. Hän kertoi, että täällä on eräs sillä tavalla huonomaineinen matkustajakoti, ja poliisilaitos on aikonut lopettaa sen toiminnan. hän sanoi sitten minulle, että kysykää, jos omistaja vuokraisi sen teille, jos matkustajakoti lopetetaan. No asiasta toimeen ja ei aikaakaan, kun paikka vaihtoi haltijaa. Sinne tuli toinen sisältö ja elämä. Tästä pienestä alusta me saimme jo kokea kuinka tavattoman arvokas lisä tulee, kun saadaan tällainen tukikohta työhön.”

Yömajan pienuuteen viitataan jo muutaman vuoden kuluttua sen ostamisesta ja todetaan, ettei pienuuden vuoksi yömajamaksuja ole voitu alentaa, mutta toisaalta ei ole niitä korotettukaan. Tilapäisesti saatettiin majoittaa tosin ilmaiseksikin ja eräissä työttömyystapauksissa ilmainen majoitus voitiin joskus antaa pitemmäksi ajaksi. Käytännössä useita majoituksen tarpeessa olevia kuitenkin pidettiin ”jonkun verran alennetulla maksulla”.

Veljeskoti oli monella tavalla merkittävä katulähetykselle. Se oli toiminnan näkyvä, pysyvä maamerkki, ”oma suoja”, jossa usein tavattiin, pidettiin hartaustilaisuuksia – kutsuttiinpa joskus kaupungin edustajiakin tiedotustilaisuuteen. Vuonna 1953 koditomien joulujuhla järjestettiin Veljeskodissa.[55] Kodin käytännön toimintaa ja henkeä on ilmeikkäästi kuvannut kronikassaan Osmo Pihlaja:[56]

”Uskollinen, hymyilevä, vaan myöskin vakaa, joka järjestyksen Veljeskodissa takaa, oli Savolaisen Hilma muori, vaikka ei ollutkaan enää aivan nuori. Kauan Veljeskotia hoiti, puhutteli jätkää monenlaista, pitkää sekä pätkää. Heille oli kuin äiti vainen, usein ainoa turva mainen.

Kodissa oli aina kuri ja järjestys hyvä sekä asukkaiden määrä enentyvä. Monet vapaaehtoiset voimat myös kortensa yhteiseen kekoon toivat. He Hilman apuna häärivät ja hihansa ylös käärivät ”… ”Jätkät katulähetysväkeä kiitti, kun lämmintä, ystävällisyyttä riitti. Joku myöskin työtä sätti ja kirotun Veljeskodin jätti. Tämä oli kuitenkin katulähetysväelle tuttua, eikä säikähdytty moista juttua, vaan aina tahdottiin työtä jatkaa ja kulkea kadun miesten kanssa yhteistä matkaa.”

Veljeskotiin tullessaan mieheltä otettiin mahdolliset alkoholijuomat pois. Lähtiessä hän sai ne takaisin. Joskus miesten kanssa jouduttiin selvityksiin. Jäntevyys sääntöjen noudattamisen valvonnassa kuitenkin auttoi. Lomittajana toimineen Hilda Kirmasen

muistoihin oli jäänyt tapaus, jossa säännöistä kiinnipitäminen johti sanaharkkaan asiakkaan kanssa, mutta lopulta tilanne sai onnellisen lopun miehen tullessa takaisin pyytämään käytöstään anteeksi. Tällaisten prosessien ratkaisut vaikuttivat myönteisesti vuorovaikutukseen yleisemminkin.[57] Huumorimiehenä tunnettu Erkki Kiviranta puolestaan koetteli henkilökohtaisesti mahdollisuuksia rikkoa Veljeskodin sääntöjä.[58]

"Tässä ensimmäisessä Veljeskodissa olikin näitä alkuvaikeuksia. Se oli sikäli maan alle rakennettu, että ikkunat olivat katutasossa. Terveysikkunasta hommattiin pulloja, vaikka Hilma-täti oli ottanut ne takavarikkoon, kun miehet pääsivät sisälle. Sitten yritimme saada selville onko pullojen lähettäminen terveysikkunan kautta mahdollista."

... "Kerran sitten, kun olin omassa autoremontissa ollut, ja kun sisällä oli valaistu ja ulkona pimeä, niin ulkoa näki sisälle, mutta ei päinvastoin. Minä sitten menin kurillani kopistamaan sinne tuuletusikkunaan, kun ne olivat laskeneet tuuletus- tai ilmatarkastusikkunasta miehiäkin. Halusin todistaa, että se on mahdollista, vaikka miehet sen aina jyrkästi kielsivätkin. No, minä sitten ikkunan takana kolistin ja sisäpuolelta tuli heti mies kysymään, että mitäs asiaa. Minä sitten sanoin, että päästäkää sisälle. No mikset tuu ovesta, ne huusi ja sanoin, ettei se päästä. No, tuu sitten, sisältä vastattiin ja tuuletusikkuna avautui ja minä kiipesin pussihousuissa ja lätsä päässä sisään.

Mahduin silloin vielä siitä, mutta sisätila oli paljon alempana ja täytyi olla vastaanottajana mies vuoteessa ikään kuin pukkinojassa, jonka harteille sai sitten sieltä ylhäältä laskeutua.

Kun olin päässyt sisäpuolelle ja hyppäsin lattialle, niin siellä oli jo tutuksi tullut Drygin Jalo, joka loukkaantuneena sanoi, että pastori Kiviranta!!!! Paria kolmea viikkoa myöhemmin sitten sisäpuolella kyselin, että otetaanko siitä ikkunasta miehiä ja viinaa sisään. Kaikki taas sanoivat, että no, ei sieltä oteta. Mutta kun minä olin todistanut, että se on mahdollista ja kysyin uudestaan, niin sitten ne sanoivat, ettei sieltä ole otettu kun yks tinuri ja Paunu. Paunu oli silloinen seurakunnan kirkkoherra ja ne olivat sotkeneet minut kirkkoherraan."

Veljeskodin persoonallisuuksista katulähetysväen muistoihin on piirtänyt syvän jäljen eräs huomattava henkilö. Tuon henkilöhahmon vanhat katulähetysveteraanit nostivat poikkeuksetta esiin, kun heiltä tiedusteltiin menneiden aikojen huomattavia tapahtumia. Näin teki myös Erkki Kiviranta, jolla itsellään oli tärkeä asema tuon legendaarisen persoonallisuuden elämässä. Niinpä Kiviranta halusi kertoa Petteristä, Petteri Hirvosesta, joka Katulähetyksen kautta koki ihmeellisen nousun elämässään.[59]

"Näistä yksityisistä tapauksista tekisi mieleni kertoa Petteristä. Silloin oli ensimmäinen Veljeskoti toiminnassa, kun sinne kerran ilmesty sitten mies melko siistissä asussa ja reppu selässä ja kirves repussa. Ja kerto elämäntarinansa ja hän kerto, että hän on Helsingin Lauttasaaren alta semmosia veljiä, jotka siellä viettivät elämäänsä paperisäkkien alla ja rotat juoksivat siitä päältä ja odottivat vaan lähtöä.

Mutta siellä kun hän paperisäkkien alla toivottomana makasi, niin hän kuuli jonkun semmosen lähtö, ei osannut sanoa, mutta selvän sanan, jossa sanottiin että Petteri. Ja siinä oli niin kova voima, että hän kömpi sieltä paperipussien alta pois ja meni sisarensa luokse, jossa hänellä oli vähä parempi vaatekerta, hänen parhaansa talletettuna ja vaihto siellä risaiset, kuraiset vaatteet pois ja puki tämän paremman vaatekerran."

Tämän kokemuksen jälkeen Petteri matkusti Jyväskylään ja tuli Veljeskodille. Hän toimi innokkaana todistajana katulähetyksen ja muissakin hengellisissä kokouksissa toimien myöhemmin myös puhujana. Jyväskylän katulähetyksen veteraanit (Kivirannan lisäksi Elmi Natri, Yrjö Puttonen, Eeva Kannisto ja Juhani Eriksson) muistavat hyvin Petterin, jota nimitettiin myös Veljeskodin rengiksi, sillä hän avusti Hilma Savolaista käytännön askareissa, lämmityksessä, puiden teossa jne.

Ilmeisesti Petterin innostus ja halu tehdä katulähetystyötä johtivat siihen, että hänet lähetettiin raamattuopistoon Kauniaisiin. Sanomalehti Keskisuomalaisessa Petteri mainittiin yhdistyksen 10-vuotisjuhliin (1955) liittyen yhtenä katulähetystyöntekijänä. Joulukuussa 1954 johtokunta hyväksyi Petterin avustamisen raamattuopiston pitemmälle syyskurssille.[60] Opistolta Petteri lähetti kirjeen, joka on talletettuna Katulähetyksen arkistossa.[61] Petterin tekstistä on aluksi hieman vaikea saada selvää, sillä sanojen kirjoitusasut ja välimerkkien käyttö ovat epätavanomaiset, mutta jo pieni tutustuminen avaa hänen ilmaisutapansa.

Lk

Kauniainen 14 – 10 - 5 4

Parhaimmat terveiseni tuokoon tää kirjeeni teillen pastori ja kiitän siintä että oletten jumalan avulla onnistunut minun suhteeni Näin pitkälle sillä tiedän vain itse kuin vaikee lapsi minä olen se ei kyllä ole minun syyni van maailman joka on kasvatana minut. olen todella tuollainen tuhlaaja poika. ilman isän perintöä van nyt on jumala tään perinnön antana kunpa osaisin säilyttää perintöni. Niin en ole ennemin kirjottana kun kortin.

Tahton ottaa selvän mitä täällä saa ja kuin täällä menee kyllä täällä paljon oppii se on tosi vaikka se on vaikea alistua ja suhtautua joka asiassa koulu tietoihin sillä käytännön elämä on toinen van jumala laittaa alistumaan Niin täällä on päivän ohjelma seuraava 8 aamu hartaus siitten tee siitten 2 raamattu tuntia siihen ruokailu siitten hiljaisuus siiten 2 raamattu tuntia ja kävely siiten taas ruokailu siiten ilta ohjelma on seurakunta iltoja joita pitää oppilaat vuoron perään ja rukousta myös. olen käynä arviitin kanssa 3 katu kouksessa ja olen siellä totistellu voimakaasti entisille kaverloille.

Pyytäisin seurakunnan esi rukousta että jumala sais täyttää kokonaan sytämeeni ja alistaa käyttöönsä kun pääsen pois täältä opistosta.

Tuhansin terveisin kaikille ystäville tulen jatkuvasti rukouksissa muistamaan täällä teitä kaikkia. olen muromaalle puhuna että olen teitän kasvatti ja häänkiin rukoilee puolestaane.

Monin terveisin Petteri

Mitä ilmeisimmin kirje on kirjoitettu Erkki Kivirannalle, pastorille ja Jyväskylän Katulähetyksen alkuunpanijalle, jota Petteri kiittää kasvatuksestaan ja kertoo sanoneensa sen myös ”muromaalle” (Kauniaisten Raamattuopiston perustaja, rehtori ja ns. ”viidennen herätysliikkeen” johtohahmo Urho Muroma). ”arviiti” viitannee Arvid von Martensiin, jonka kanssa Petteri näyttää olleen luottamuksellisissa väleissä ja liikkuneen

katulähetystyön merkeissä pääkaupunkiseudulla. Syksyllä 1968 von Martensin tiedetään tehneen yhdessä Eero Haapiaisen ja Hannes Natrin kanssa vierailun Petterin kotiin Jyväskylässä.[62] Katulähetysväen piirissä von Martensia kutsuttiin tuttavallisesti juuri Arvidiksi ja tällä nimellä hän esiintyi myös *Rengas* -lehdessä ”Sydämestä sydämeen” palstallaan.

Petteri toimi yhdistyksessä aktiivisesti vielä 1960-luvulla johdattaen mm. laulajaevankelista Juhani Erikssonin 1960-luvun alussa kaatopaikkatyöhön.[63] Veteraanien kertoman mukaan Petteri oli innokas todistaja ja puhuja, kuten käy ilmi kirjeestäkin. Vuoden 1964 vuosikertomuksessa mainitaan Veljeskodin hengellisistä tilaisuuksista huolehtineen pääasiassa Petteri Hirvosen yhdessä Juhani Erikssonin kanssa. Samana vuonna hänet myös kutsuttiin johtamaan kutsukokousta seurakuntatalolle ja iltahartauden pitäjäksi Lehtisaareen, jossa järjestettiin katulähetyksen kesätoimintaa.[64]

Erkki Kivirannan mukaan Petteri oli elävä todistus siitä, että Jumala voi auttaa. Petteri toimi yhdistyksessä muutoinkin aktiivisesti, teki mm. aloitteen vaatteiden keräyksen järjestämisestä ja keräsi yhdistyksen jäsenmaksuja 1960-luvulla niin, että se mainitaan vuosikertomuksessa.[65] Maaliskuussa 1968 johtokunta päätti kutsua kaikki entiset katulähetyksen työntekijät erikoiskutsulla katulähetyskokoukseen ja Petteri mainitaan Eeva Kamion, Leevi Piuvan ja Hilma Savolaisen rinnalla yhtenä sellaisena, joiden osallistuminen olisi erityisen toivottavaa.[66] Petteri kävi töissä rakennuksilla ja solmi Jyväskylässä avioliiton neiti Sanelma Rämäsen kanssa ja sai kolme tytärtä. Sanelma oli myös aktiivinen katulähetystyöntekijä. Syksyllä 1978 Petteri siirtyi ajasta ikuisuuteen. Katulähetys muisti entistä työntekijäänsä hautajaistilaisuudessa, ”koska hän aikaisempina vuosina oli aktiivisesti mukana katulähetystyössä täällä”.[67]

Veljeskoti – yömaja ja yhdistyksen tukikohta

Suojakodin perustaminen kodittomille miehille vuonna 1952 oli merkittävä edistysaskel Jyväskylän katulähetystyössä. Veljeskodista, kuten sen nimeksi päätettiin, oli haaveiltu jo vuosia. Veljeskodin hankkiminen oli yhdistyksen rekisteröinnin välitön syy. Vastaavia koteja oli perustettu jo aiemmin Helsinkiin yölähetyksen toimesta.

Veljeskoti sijaitsi aluksi Kilpisenkadulla ja siinä oli yösija 14 miehelle, mutta tilapäisesti saatettiin majoittaa miehiä enemmänkin. Erityisesti pakkaskausina yömaja oli tärkeä suoja kodittomille. Veljeskodin myötä yhdistys sai myös kiinteän ja näkyvän kokoontumis- ja keskuspaikan. Kilpisenkadun tilat kävivät ennen pitkää ahtaiksi ja huonokuntoisiksi. Uudet parempikuntoiset ja isommat tilat vuokrattiin lopulta Tapionkadulta, jonne päästiin muuttamaan lokakuussa 1961. Nyt virallisia yöpymispaikkoja oli 21. Tilapäisessä majoituksessa saattoi olla miehiä enemmänkin. Tapionkadulla toimittiin aivan vuosikymmenen lopulle.

Kuitenkin nämäkin tilat osoittautuivat pian riittämättömiksi ja jo muutaman vuoden kuluttua alettiin suunnitella oman kiinteistön hankkimista. Sellainen löytyi lopulta Sepänkadulta ja sen osto onnistui kaupunkiseurakunnalta saadun korottoman lainan turvin. Aiempaan verrattuna tilat olivat ruhtinaalliset. Majoituspaikkoja oli nyt 36. Uusiin kunnostettuihin tiloihin päästiin muuttamaan vuoden 1969 marras-joulukuun vaihteessa.

1970-luvun alkuvuodet olivat Katulähetysystäville taloudellisesti ja muutenkin varsin suotuisat. Veljeskodin ylläpito sujui ilman vakavia ongelmia. Talousvaikeudet alkoivat vuosikymmenen puolivälissä, kun kustannukset monista eri syistä alkoivat kohota. Vaikka Jyväskylän kaupunki tuki vuosittain Veljeskotia yhä suuremmalla summalla, ei kustannusten nousua saatu pysyvästi hallintaan ja monenlaiset ongelmat koettelivat. Myös työntekijöiden määrää oli lisättävä ja siirryttävä yövalvontajärjestelmään, mikä nosti kustannuksia.

Veljeskodin hoitovastuu alkoi tuntua liian raskaalta taakalta ja johtokunnassa harkittiin jo useampaan otteeseen siitä luopumista. Pitkä rahoituskriisi alkoi ratketa vasta vuonna 1983, kun kaupungin kanssa solmittiin ensimmäinen ostopalvelusopimus. Samana vuonna kaupunki osoitti Veljeskodille uudet tilat Taka-Keljon koululta, sillä Sepänkadun kiinteistö jouduttiin myymään uusien kaavoitusjärjestelyjen vuoksi. Kun Veljeskodin käytännöstä vastasi nyt erityinen hoitokunta ja kun kaupunki pitkälle vastasi sen taloudesta, helpottui tilanne oleellisesti.

1980-luvun lopulla alkoi Jyväskylässä päihdeongelmaisten asumispalvelujen voimaperäinen kehittäminen, johon liittyen tuetun asumisen palvelut alkoivat lisääntyä. Tässä uudelleenjärjestelyssä Katulähetys sai keskeisen aseman. Alkuvuodesta 1990 Taka-Keljon Veljeskodin asema muuttui ratkaisevasti kun siellä työskennelleet viisi työntekijää siirrettiin Kytökadun (Halmekatu) tukiasuntojen ohjaajiksi. Veljeskotia alettiin kehittää nyt kristillisellä pohjalla toimivaksi hoitokodiksi ja ohjausvastuun ottivat Kaarina ja Sakari Pihlaja. Veljeskodin nimi muuttui Etapiksi.

Hoitokodin siirryttyä muutaman vuoden kuluttua yhdistyksen Nurmelan kiinteistöön, jäi Etappi tavanomaiseksi päihteettömäksi puolimatkankodiksi. Vaikka Etappi ei enää ole varsinainen hoitokoti, tarjoaa se edelleen kodinomaisen ympäristön erilaisine työskentely- ja harrastusmahdollisuuksineen monelle asukkaalleen. Näin se jatkaa Veljeskodin perinteitä, sillä kodinomaisia huolenpidon ja lämmön kokemuksia on haluttu tarjota kovia kokeneille jo Veljeskodin varhaisvaiheista lähtien.

Tärkeä merkitys katulähetystyössä oli toistuvilla kokoontumisilla sekä juhlilla. Vuosittain eri paikkakunnilla järjestettävät valtakunnalliset katulähetyksen kesä- ja talvipäivät kokosivat katulähetysväkeä ympäri maan yhteisen rakentumisen merkeissä. Oppimisen, yhteyksien luomisen ja ylläpitämisen lisäksi päivät merkitsivät myös virkistäytymistä. Kokemusten jakaminen aateveljien ja -sisarien kanssa antoi voimia ja uutta intoa.

Ensimmäinen yömaja avattiin Jyväskylässä Kilpisenkadulla vuonna 1952

Tapionkadun yömajaan päästiin muuttamaan vuonna 1961.

Ensimmäinen oma "Veljeskoti" hankittiin Sepänkadulta vuonna 1969.

Jyväskylästäkin osallistuttiin aktiivisesti talvi-, kesä- ja piiripäiville. Heinäkuussa 1956 yhdistyksen tehtäväksi oli uskottu valtakunnallisten kesäpäivien järjestäminen, jota varten perustettiin edellä mainittu kitarakuoro. Puheenjohtajan mukaan päivät onnistuivat hyvin sekä ulkonaisilta järjestelyiltään että sisäiseltä siunaukseltaan. Pääasiallisena kokoontumispaikkana oli työväen teatteri ja osanottajat vierailivat mm. paikkakunnan sairaaloissa ja huoltolaitoksissa.

Lauantai-iltana 28.7. oli kotilähetyskokous Kypärämäen uudessa seurakuntakodissa. Näihin aikoihin kotilähetystyö nähtiin nousevana työmuotona ja edellisenä vuonna valmistunut Kypärämäen seurakuntakoti (kirkko) oli ajanmukainen, monipuolinen ja kodikas toimintakeskus. Ohjelmassa oli myös retki seurakunnan kesäkodille Tuomiojärven Lehtisaareen, joka seuraavina vuosikymmeninä oli tärkeä paikka Jyväskylän katulähetystyössä. Puhujina kesäpäivillä oli suomalaisen katulähetyksen terävintä kärkeä.

Pastori Martti Voipio kertoi raittiustyöstä ja opettaja Kilpi Kylälän raamattutunti oli nimeltään ”Eliaan julistus”. Verneri Louhivuori oli mukana ohjelmassa monin tavoin. Päätöspäivänä hän alusti aiheesta ”Onko ihana elää uskovana?”. Kustaa Alhonpää alusti aiheesta ”Sosiaalinen huolto ja katulähetystyö”. Vankien ja alkoholistien parissa tehtävästä työstä alustivat Greta Dahlgren, Jussi Korhonen, Emil Kuosmanen ja E. Hänninen. Näidenkin päivien henkisenä sieluna hääräili katulähetystyöntekijä Arvid von Martens, joka kertoi mm., miten katulähetystyö aloitetaan. Hän alusti myös aiheesta ”Harrastus- vai kutsumustyö”. Viimeksi mainittu katulähetyksen uranuurtaja vieraili usein Jyväskylässä. Vuodesta 1954 lähtien von Martens mainitaan 1950-luvun vuosikertomuksissa joka vuosi vuotta 1957 lukuun ottamatta.[68] Runsaat ja monipuoliset alustukset ilmentävät päivien vuorovaikutteisuutta ja yhteisen keskustelun tärkeyttä.

Myös juhlilla oli tärkeä merkitys. Kodittomien ja yksinäisten joulujuhla järjestettiin perinteisesti aattoiltana seurakuntatalolla. Jo ennen joulua lähetettiin vankiloissa ja parantoloissa oleville jyväskyläläisille joululahjapaketteja, jota varten järjestettiin perinteisesti pakettitalkoot. Esimerkiksi joulukuussa 1952 lähetettiin noin 160 pakettia. Myös Veljeskodissa jouluaan viettävät saivat pakettinsa. Nämä juhlat olivat koskettavia tilaisuuksia musiikkiesityksineen, tarjoiluineen ja puheineen. Joulun varsinainen sanoma kosketti monella tavalla mukana olevia.

Oman tärkeän panoksensa joulujuhlaan antoivat paikkakunnan yritykset lahjoituksineen. Esimerkiksi vuoden 1957 vuosikertomuksessa kuvataan, kuinka ”joulujuhlaan oli taas saatu runsaasti lahjoituksia, mm. Ruth Oy:ltä rinkeleitä, Valio Oy:ltä maitoa, voita, kermaa, Karjakunnalta makkaroita ja monelta muulta”… [69] Eeva Kannisto halusi nostaa esille juuri joulujuhlat katulähetyksen mieleenpainuvina tapahtumina. Jälkien siivous oli myös huomattava urakka.[70]

”Kyllähän ne hyvin antoisia olivat, ne jouluaaton juhlat eli kodittomien joulujuhlat, joita järjestetään vieläkin. Silloin alkuaikoina ne olivat illalla, että meikäläinenkin, jolla oli perhettä, pääsi sinne. Siellä oli kello 19.00 aikaan jo puuro jaettu, mutta kuoro alkoi laulamaan puoli yhdeksän aikoihin ja pitämään muuta ohjelmaa. Ne kestivät yöhön, ihan yhteen asti, nämä aattojuhlat.”

Yksinäisten ja kodittomien joulujuhla

Katulähetyksen joulujuhlaperinne syntyi jo varsin varhaisessa vaiheessa. Erkki Kivirannan tiedonannon mukaan ainakin jo vuonna 1949 järjestettiin tällainen joulujuhla seurakuntatalolla, missä se siitä lähtien yleensä aina järjestettiin. Yhdistyksen piirissä työskennelleet aktiivit ja johtokunnan jäsenet olivat tärkeällä sijalla joulujuhlan organisoinnissa, mutta erityisen tärkeää oli, että ruokavaroja ja muuta tarvittavaa saatiin lahjoituksina kaupungin yrityksiltä ja liikkeiltä. Myös ev. lut. seurakunnan panos joulujuhlan järjestämisessä on ollut huomattava. Joulujuhlat ovat olleet huomattavia ja mieleenpainuvia tilaisuuksia, jotka ovat tehneet katulähetystyötä myönteisellä tavalla tunnetuksi halki vuosikymmenien.

Vankilatyö kuului varhaisista vaiheista lähtien katulähetyksen toimenkuvaan. Vankiloissa olevien kanssa oli kirjeenvaihtoa ja sieltä vapautuvia pyrittiin auttamaan uuden elämän alkuun. Merkittävä työmuoto olivat vankiloihin lähetettävät joulupaketit. Ennen joulua järjestettiin huomattavat pakettitalkoot. Paketteja vietiin myös muualle. Erkki Kiviranta ja Eeva Kannisto kertoivat joulupakettien sisällöistä.[71]

***Eeva**: "Sitähän alusta asti käytiin vankiloissa ja joulupaketteja lähetettiin jokaiselle jyväskyläläiselle vangille. Minäkin olin tekemässä paketteja seurakuntatalolla. Niihin laitettiin omenoita, lehtiä, kynttilöitä ja makeisia."*

Yksinäisten ja kodittomien joulujuhlia vietettiin Keskusseurakuntatalolla, puhumassa Ensio Röyskö.

***Erkki**: "Joulupakettien laittamisessa oli aina suuret talkoot ennen joulua ja siihen tarvittiin kaikkia, koska paketteja lähti paljon. Niissä oli jouluherkkuja, joista osa saattoi matkan varrella ja odotellessa pilaantua. Myöhemmin, koska oli toisia vankeja, jotka eivät saaneet mitään paketteja, niin pakettien koko ja sisältö määrättiin vankeinhoidon taholta. Niissä ei tosiaankaan Eevan mainitsemien lisäksi saanut olla juuri muuta kuin päivän tunnussana, mutta ne olivat varjopaketteja niiden alkuperäisten rinnalla. Se oli rikasta aikaa ja vankiloista tuli hyvin liikuttavia kirjeitä, koska se tuntui olevan niin valtava rakkauden osoitus vangille, että hänen täytyi kirjoittaa. Sieltä tuli niin palavia ja liikuttavia kirjeitä. Se oli tosiaan eräs siunattu vaihe tässä katulähetystyössä."*

***Eeva**: "Sittenhän se oli niin, että se täytyi lopettaa, kun vankeinhoito kielsi pakettien lähettämisen" kokonaan."*

***Erkki**: "Sen tilalle on sittemmin kasvanut vankiloissa käynti eli vankilalähetystyö. Minäkin ennätin muutamissa vankiloissa olla ja näillä käynneillä totesin sen, että siellä oli myös ovet auki ja ihmiset olivat vastaanottavaisia. Saimme pitää siellä yhteyshetkiä."*

***Eeva**: "Meillä oli myös sellainen tapa, että kävimme Kinkomaan sairaalassa ennen joulua ja veimme sinne lapsille ja muillekin seurakuntalaisille paketteja. Siellä pidettiin myös hartauksia ja kuorokin oli mukana."*

Vuosittain toistuvan kodittomien joulujuhlan lisäksi tärkeä juhla oli yhdistyksen 10-vuotisjuhla lokakuussa 1955, mihin puhujiksi kutsuttiin toiminnanjohtaja von Martens, rovasti Verneri Louhivuori sekä sihteeri Kustaa Alhonpää Porista. Uusia näköaloja avautui ja yhdistys piti Veljeskodissa tiedotustilaisuuden, johon oli kutsuttu mm. kaupunginvaltuuston, raittiuslautakunnan, sosiaalilautakunnan ja poliisilaitoksen edustajia. *Rengas* -lehtikin muisti 10 -vuotisjuhlia samana syksynä viettäviä Jyväskylää, Tamperetta ja Turkua. 10 vuotta sitten kylvetystä sinapinsiemenestä on kasvanut puu. Se on juurtunut ja kantaa hedelmää. Moni lintu on saanut rakentaa pesänsä sen oksille.[72] Mieliin painuva juhla järjestettiin toukokuussa 1958, kun puheenjohtaja Kiviranta siunasi työhön 11 uutta katulähetystyöntekijää. Von Martens puhui katulähetyksen periaatteista. Katulähetysillassa seurakuntatalolla varapuheenjohtaja Eeva Kamio kertoi Jyväskylän katulähetystoiminnasta ja rouva Annikki Hukka esitti lausuntaa. Myös kitarakuoro esiintyi. Puheenjohtaja Kiviranta kertoi katulähetyksen päämääristä ja tehtävästä ja illan pääpuheessa von Martens painotti, että sitä hyvää, mitä Jumala meiltä vaatii, me voimme tehdä antamalla itsemme kokonaan Kristukselle ja olemalla hänelle kuuliaisia.[73]

Mieliin painuva oli myös puheenjohtajan, ”rakkaan pastorin”, Erkki Kivirannan lähtiäisjuhla keskuskansakoululla toisena helluntaipäivänä vuonna 1958. Koulun juhlasali oli Suomen lipuin ja valkoisin liljoin koristettu, täynnä seurakuntaväkeä, kun pastori perheensä kanssa saapui paikalle. Seurakunta otti heidät juhlallisesti vastaan veisaamalla virren. Katulähetystyön ystävien tervehdyksen esittivät rouva Eeva Kamio ja junamies Onni Jaatinen. Jo aiemmin huhtikuussa johtokunta päätti kutsua Kivirannan

kunniapuheenjohtajakseen.[74] Jyväskylän katulähetystyön alkuunpanijan ja uranuurtajan muuttaessa nyt Tampereelle, alkoi jyväskyläläisen katulähetyksen ensimmäinen perustava vaihe kallistua hiljalleen loppua kohden. Vuosikymmenen vaihtuessa alkoivat jo uudet tuulet puhaltaa. Katulähetystyötä, sen ystäville jo niin rakkaaksi tullutta, alettiin kehittää uuden vuosikymmenen haasteisiin.

Yhdistyksen 1950-luvun jäsenmäärän kehityksestä on vaikea saada täsmällistä kuvaa. Vuoden 1953 vuosikertomuksessa puheenjohtaja Kiviranta mainitsi jäsenluvuksi 93. Yhdistyksen jäsenluettelon ensimmäiseen osaan, jota on alettu kirjoittaa 30.3.1953, on merkitty yhteensä 134 nimeä. Viimeisenä mainitaan rouva Hilda Piuva, joka hyväksyttiin jäseneksi johtokunnan kokouksessa 2.2.1960. Viimeistä edellinen jäsenluettelon henkilö, neiti Hilkka Koskinen, hyväksyttiin yhdistyksen jäseneksi johtokunnan kokouksessa 9.5.1959.[75] Näin ollen Katulähetysystävät ry:n jäsenluettelon ensimmäinen osa kuvaa yhdistyksen kirjoilla olevaa jäsenmäärää 1950 - 1960 -lukujen vaihteessa. Aktiivisten, paikkakunnalla yhä vaikuttavien tai maksaneiden jäsenten määrä on sen sijaan hämärän peitossa. On kuitenkin ilmeistä, että se on huomattavasti pienempi.

Jonkinlaisen kuvan maksaneista jäsenistä saa tarkastelemalla jäsenmaksuista kertyneitä tuloja yhdistyksen vuosittaisista omaisuustaseista. Niiden perusteella näyttäisi siltä, että maksaneiden jäsenten määrä vaihteli useimpina vuosina 70:n ja 80:n välillä. Jäsenistön kehitystä ajatellen on myös huomattava se seikka, että vapaakristilliset seurakunnat jäivät vähitellen pois työyhteydestä, mikä Eeva Kamion mukaan vaikutti siihen, että seurasi hiljaisempi työkausi. Erkki Kiviranta toi haastattelussa kuitenkin vahvasti esille, että yksittäisiä uskovia näistä pois jääneistä seurakunnista on näinä pitkina vuosina koko ajan ollut työssä mukana.[76]

Kesä- ja talvipäivät

Vuosittain järjestettävät katulähetyksen kesä- ja talvipäivät tulivat ohjelmaan jo työn varhaisimmassa vaiheessa 1940-luvulla. Valtakunnallisten päivien lisäksi järjestettiin myös pienempiä piiripäiviä sekä paikkakuntakohtaisia katulähetyspäiviä. Valtakunnallisten päivien tehtävänä oli luoda yhteyttä katulähetysrenkaiden välille ja edistää katulähetyksen valtakunnallista ohjelmaa. Samalla tapahtui työn tunnetuksi tekemistä ja kokemusten sekä ideoiden vaihtoa, joiden myötä päivät toimivat myös virkistyksen lähteenä.

Jyväskylässä valtakunnalliset katulähetyspäivät huomioitiin Keskisuomalainen -sanomalehdessä, joka artikkeleillaan on vuosikymmenien saatossa tiedottanut katulähetystyöstä ja tehnyt sitä tunnetuksi. Myös Rengas -lehti tiedotti ja kuvasi katulähetyspäivien tapahtumia. Juhlapuheineen, hengellisine ohjelmineen ja vierailuineen katulähetyspäivät ovat pysyneet monessa suhteessa samantyyppisinä läpi vuosikymmenien.

Katulähetyksen talvipäiviä vietettiin Jyväskylässä vuonna 1971 Kauppakatu 11:n tiloissa.

Katulähetyksen talvipäivillä Jyväskylässä vuonna 1976. Vas. Ensio Röyskö, Eero Haapiainen ja Hannes Natri.

Jyväskylän ensimmäiset valtakunnalliset katulähetyspäivät pidettiin Jyväskylän yhteislyseon tiloissa kesällä 1951. Niistä muodostui merkittävä tapaus. Vuonna 1956 Jyväskylässä pidettiin jälleen valtakunnalliset kesäpäivät huomattavine puhujavieraineen ja loppiaisen 1962 talvipäivät, joille osanotto oli runsas. Seuraavinakin vuosikymmeninä Jyväskylä on vuorollaan saanut toimia valtakunnallisten päivien isäntänä.

Katulähetysliitto

Katulähetystyön uranuurtajat eivät pitäneet valtakunnallista järjestäytymistä kiireellisenä asiana. Pääasia oli rukous- ja rakkausyhteydessä pysyminen. Rengas -lehti ja valtakunnalliset katulähetyspäivät olivat tärkeitä yhteyden foorumeita. Vähitellen valtakunnallisen yhdistyksen perustaminen kävi välttämättömäksi. Järjestäytymisestä keskusteltiin ja vuonna 1954. Hämeenlinnaan eri paikkakunnilta tulleet edustajat hyväksyivät uuden yhdistyksen säännöt. Lopullisesti ne hyväksyttiin Porin kesäkokouksessa samana vuonna. Sääntöjen mukaan yhdistyksen nimi oli Katulähetit r.y. ja kotipaikka Helsinki, kielinä suomi ja ruotsi.

Yhdistyksen toimialue käsitti koko maan. Yhdistyksen tehtävänä oli edistää työssä kehittymistä, auttaa syventymään kristillisessä elämässä sekä välittää yhteyttä kotimaisiin ja ulkomaisiin vastaaviin yhdistyksiin. Myöhemmin yhdistyksen nimeksi tuli Katulähetystyöntekijät r.y. ja vuodesta 1984 lähtien Suomen Katulähetysliitto ry.

Liiton tehtävänä on tukea jäsenseurakuntien ja -yhdistysten vapaaehtoista katulähetys-, vankila- ja erityisdiakoniatyötä, erityisesti päihde-, kriminaaliongelmaisten ja asunnottomien auttamiseksi sekä antaa koulutuksellista tukea työntekijöille. Uusien sääntöjen mukaan varsinaisia henkilöjäseniä ei enää yhdistykseen oteta. Huhtikuussa 1986 Jyväskylän Katulähetysystävien johtokunta antoi tiedoksi, että yhdistys oli hyväksytty Suomen Katulähetysliiton jäseneksi. Yksityiset ihmiset, kuten Rengas -lehden tilaajat, voivat olla liiton kannattajajäseninä. 1990-luvulla jyväskyläläinen katulähetysvaikuttaja, Jaakko Koivunen, oli pitkään liiton puheenjohtajana. Jyväskylän perinteitä liiton hallituksessa jatkaa nykyään Pekka Arposuo. Vuoden 2010 vuosikokouksessa liiton puheenjohtajaksi valittiin uudelleen Sinikka Vilen Rovaniemeltä. Ennen häntä puheenjohtajana toimi pitkään Jorma Osari.

Rengas -lehden vanhoista numeroista käy ilmi, että Suomestakin osallistuttiin aiempina vuosina ”Keskiyönlähetyksen liiton” (Verband der Mitternachtsmission) kokoontumisiin. Liitolla oli kansainvälinen luonne ja toimipisteitä useissa maissa, mutta ydinalueena olivat Keski-Euroopan saksankieliset alueet. Liiton sveitsiläinen puheenjohtaja, Paul Gerhardt Möller, tunnettiin Suomessa ja hän myös vieraili Helsingissä 1960-luvulla. [77]

1960 – 1969

Toiminnan tehostamisen ja nuorten vuosikymmen

Uudet tuulet alkavat puhaltaa

1960-luvun taitteeseen tultaessa sodan jäljiltä jälleenrakennettu Suomi oli hiljalleen vaurastumassa. Vuosikymmenen kuluessa elintaso kohosi maassamme selvästi. 1960-luku oli jo hyvinvointivaltion rakentamisen aikaa. Monet tekniset innovaatiot tulivat kansan arkielämään. Television kautta ihmiset saattoivat seurata maailman tapahtumia olohuoneissaan. Yhteiskunnallinen keskustelu oli vilkasta. Oli myös ongelmia. Sodan jälkeiset suuret ikäluokat olivat nuoruusiässä ja se näkyi sekä kuului. Jossain määrin tapahtui nuorison radikalisoitumista.[78] Kaikki eivät voineet hyvin. Työttömyys, tyhjenevä maaseutu ja väestön keskittyminen Etelä-Suomen suuriin asutuskeskuksiin olivat isoja ongelmia. Syrjäytyneitä, juurettomia, monin tavoin huono-osaisia miehiä, naisia ja kokonaisia perheitäkin riitti.

Von Martens aateveljiensä ja -sisariensa kanssa toimi aktiivisesti auttamistyössä ja huono-osaisten asia oli esillä julkisuudessa, kun asunnottomia paleltui kovissa pakkasissa Helsingissä. Kaupunkiin virtasi enemmän työvoimaa kuin asuntoja oli tarjolla. Myös Jyväskylän kaupungin asukasluku jatkoi vahvaa kasvuaan. Yksin vuoden 1965 suuren alueliitoksen seurauksena väkiluku lisääntyi yli 5000 hengellä ja 1970-luvun alussa lähestytään jo 60 000 asukkaan rajaa.[79] Kaupungin asukasluvun kasvaessa myös alkoholistien ja irtolaisten määrä lisääntyi.

Jyväskylän Katulähetyksessä elettiin murroksen aikaa. Puheenjohtaja Kivirannan muuttaessa Tampereelle, valittiin hänen tilalleen johtokunnan puheenjohtajaksi toukokuussa 1958 rautatievirkailija Pentti Hukka. Seuraavassa yhdistyksen vuosikokouksessa maaliskuussa 1959 puheenjohtajaksi tuli ratavartija Eero Savolainen.[80] Pastori Kiviranta, katulähetystyön alkuunpanija Jyväskylässä, oli toiminut johtohahmona ja yhdistyksen puheenjohtajana työn alkuvaiheista asti. Hänen muuttonsa paikkakunnalta

Katulähetysilta 1960-lvulla vanhalla seurakuntatalolla Yliopistonkadulla. Edessä istumassa Kauko Nykänen ja Erkki Kiviranta.

jätti katulähetykseen aukon, kun papiston edustajaa ei heti saatu johtokunnan puheenjohtajaksi. Papiston edustajana johtokunnassa Kivirannan jälkeen toimi kirkkoherra Pekka Lavaste. Työ koettiin katulähetysväen keskuudessa vahvasti seurakunnallisena ja sen johtoon toivottiin papiston edustajaa. Kun Lavaste lisäksi muutti pian pois paikkakunnalta, olivat mielialat alhaalla ja eräässä johtokunnan kokouksessa nousi esille jopa toiminnan lopettaminen. Yhdistyksen sihteeri kuvasi vuosikymmenen taitteen tilannetta murheelliseksi, sillä seurakunnasta ei tahdottu saada pappia puheenjohtajan paikalle ja katsottiin, että tämä tehtävä ei myöskään kuulu maallikolle, koska työ oli seurakunnallista työtä.

Uuden vuosikymmenen ensimmäisessä vuosikokouksessa tilanne kuitenkin muuttui, sillä yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin seurakunnan virallinen apulainen, pastori Kauko Nykänen. Entinen puheenjohtaja Eero Savolainen ilmaisi ”koko kokouksen tunteman ilon ja kiitollisuuden siitä, että oli jälleen saatu pappi työn johtajaksi”. Samassa kokouksessa valittiin yhdistyksen sihteeriksi kirjaltaja Leevi Piuva.[81] Pian uudet tuulet alkoivat puhaltaa.

Vuoden 1960 vuosikokouksesta alkaa selkeästi uusi vaihe Jyväskylän Katulähetysystävät ry: n toiminnassa. Tunnusomaista sille on pyrkimys aktiiviseen, seikkaperäiseen ja päämäärätietoiseen toiminnan kehittämiseen ja tehostamiseen. Epäilemättä yhdistyksen uudella pastoripuheenjohtajalla ja aktiivisella sihteerillä on tässä tärkeä asema, mutta unohtaa ei sovi myöskään kokeneita johtokunnan jäseniä ja muita yhdistyksen toimihenkilöitä. Yhdistyksen pitkäaikainen varapuheenjohtaja, rouva Eeva Kamio, jatkoi entisellä paikallaan. Muina johtokunnan jäseninä olivat rouvat Aili Saikkonen ja Saimi

Kokkonen, rautatiekirjuri Pentti Hukka ja rakennusmestari Valde Suomela, aiempi yhdistyksen sihteeri. Yhdistyksen pitkäaikainen rahastonhoitaja, Matti Kotimäki, jatkoi myös entisellä paikallaan. Jo vuosikokouksessa yhdistyksen tilintarkastajana toiminut toiminnanjohtaja Martti Ulmanen toi esille yksityiskohtaisia kehittämistarpeita liittyen yleisen tilintarkastustavan tiukentumiseen. Kirjanpitoa oli täsmennettävä, tositteissa tuli aina olla hyväksymismerkintä, vuosikertomuksessa täytyi mainita yhdistyksen jäsenmäärä jne. Jo muutaman päivän kuluttua uudet tuulet näkyivät johtokunnan kokouksessa. Varapuheenjohtajan ja sihteerin tehtäväksi annettiin koko jäsenluettelon läpikäynti ja paikkakunnalla asuvien jäsenten selvittäminen. Jäsenmaksujen kannon tehostamiseksi ja keskittämiseksi johtokunta kääntyi neiti Hilkka Koskisen puoleen. Perinnän tuli tapahtua numeroitua ja yhdistyksen leimalla ja virkailijan nimellä varmistamaa kuittia vastaan.[82]

Kahdeksannessa pykälässä ilmaistaan merkittävä asia, joka tuli yhdistyksen toimintaan jäädäkseen: toimintasuunnitelma. Jotta toiminta olisi järkevää ja tehokasta, tulee siitä yhdessä keskustella ja suunnitella.

Vaikka yksittäisiä asioita, tapahtumia ja toimintaa (esim. syystoimintaa) johtokunta oli joutunut aiemminkin suunnittelemaan, ei kokonaisvaltaista toiminnan periaatteita koskevaa kirjallista suunnitelmaa ollut tiettävästi aiemmin esitetty. Nyt yhdistyksen sihteeri on sen käsin kirjannut uuden vuosikymmenen ensimmäisen johtokunnankokouksen pöytäkirjaan. ”Käytiin keskustelua toimintasuunnitelmasta”. Jokaista yleisötilaisuutta varten päätettiin laatia ohjelma etukäteen, jotta tilaisuuden johtajalla olisi helpompi toimia. Tilaisuuksista pyrittiin saamaan mahdollisimman vaihtelevia, että mielenkiinto niitä kohtaan kasvaisi. Päätettiin, että katulähetyskokoukset pidetään edelleen joka toinen lauantai vanhalla seurakuntatalolla alkaen klo 21. Sitä ennen klo 19.30 järjestetään työntekijöille ja muille halukkaille Raamatun tulkintatilaisuus Kauppakatu 11 C: ssä. Joku työntekijä toimii aina alustajana ja siltä pohjalta käydään keskustelua. Menettelyn toivotaan vahvistavan työntekijöitä.

Vuoden 1963 toimintasuunnitelma on jo kattavampi ja erikseen laadittu kirjallinen esitys seuraavan vuoden toiminnasta ja sen periaatteista. [83] Toimintasuunnitelmien myötä katulähetystyötä ja koko yhdistyksen toimintaa voitiin paremmin ja pitkäjänteisemmin arvioida ja kehittää. Vuosikertomuksessa sihteeri saattoi nyt luoda katsauksen vuosittaisen toimintasuunnitelman toteutumiseen.[84]

Jyväskylän Katulähetysystävien toiminta oli systematisoitunut ja lähtenyt nousukiitoon, olihan työn johdossa monitoiminen mies, molempiin sotiin osallistunut ja yliluutnantin arvoon korotettu entinen lentäjä, Kauko Nykänen. Kutsukokouksiin otettiin runsaasti osaa ja kiinnostus katulähetystyötä kohtaan oli kasvamassa. Vaikka sihteeri Leevi Piuva tuokin toimintakertomuksissa esille, että vierailut kunnalliskotiin ja Kinkomaan sairaalaan olivat jonain vuotena jääneet suorittamatta, on toiminnan yleislinja kuitenkin varsin nousujohteinen. Tämä käy ilmi paitsi yhdistyksen vuosikertomuksista, myös *Rengas* -lehteen kirjoitetuista artikkeleista.

Jyväskylä oli aktivoitunut tässäkin suhteessa ja yhdistyksen sihteerin kirjoituksia ja tilannekatsauksia julkaistiin nyt lehden palstoilla. Vuoden 1961 *Rengas* -lehden toisessa

numerossa Piuva kertoo artikkelissaan ”Vilkasta toimintaa Jyväskylässä”, kuinka työ on mennyt hyvää vauhtia eteenpäin. Kutsukokouksia ja seurakuntailtoja on järjestetty eri puolilla kaupunkia ja yleisöä on ollut runsaasti mukana. Tilaisuuksien ohjelma on ollut vaihteleva. Katulähetyksen vierailukäynneillä ihmiset ovat osoittaneet kiinnostusta yhdistyksen toimintaa kohtaan. Jyväskyläläiset olivat tulossa nyt suurella joukolla katulähetyksen valtakunnallisille kesäpäiville.[85]

Vuoden 1963 ensimmäiseen *Rengas* -lehteen Piuva lähetti jopa kuvauksen yhdistyksen vuosikokouksesta. Yhdistyksen toiminta oli edelleen vilkastunut ja runsaasti uusia jäseniä ja työntekijöitä oli saatu mukaan. Myös taloudellinen asema oli vahvistunut, mikä oli seurausta menestyksellisesti hoidetusta yömajatoiminnasta.[86] Vaikka on ajateltava yhdistyksen sihteerin painottavan mieluummin toiminnan myönteisiä piirteitä, on yhdistyksen 1960-luvun alun nousuvaihe kuitenkin kiistämätön tosiasia. Tämä näkyi myös yhdistyksen järjestämillä valtakunnallisilla talvipäivillä loppiaisena 1962, kun salit olivat tilaisuuksissa ääriään myöten täynnä.[87]

Yhdistyksen kokoustoiminta ja jäsenmäärä

Myös yhdistyksen kokoustoiminnassa koettiin muutoksia ja vilkastumista. Johtokunnan kokousten määrä lisääntyi huomattavasti ja asioita alettiin nyt huolellisesti valmistella. Johtokunta kävi läpi ja hyväksyi vuosittain sihteerin vuosikokousta varten laatiman työjärjestyksen ja vuosikertomuksen. Asioita siis käsiteltiin aiempaa vilkkaammin ja perinpohjaisemmin.

Vuosikokousten lisäksi pidettiin nyt tarvittaessa myös jäsenkokouksia. Käsiteltävien pykälien määrä lisääntyi. Havainnollisen kuvan kehityksestä antaa lyhyt vertailu. Kun 1950-luvun vilkkaimpina kokousvuosina pöytäkirjoissa käsiteltävien pykälien yhteismäärä oli runsaat 30, oli luku vuonna 1960 jo 82 ja vuonna 1963 peräti 118. On huomattava, että useina 1950 -luvun hiljaisimpina vuosina asioiden kokonaismäärä jäi vieläkin vähäisemmäksi, sillä johtokunta kokoontui harvoin. Tosin 1950-luvun loppua kohden johtokunnan kokoustoiminta hieman vilkastui.

Kokouspöytäkirjojen sivumäärä lisääntyi radikaalisti 1960-luvun alkuvuosina. Kun kaikkien kokouspöytäkirjojen yhteissivumäärä rekisteröidyn yhdistyksen kahdeksana ensimmäisenä toimintavuotena 1952 – 1959 oli 27, oli yhteissivumäärä 1960-luvun ensimmäisenä toimintavuotena jo 20. Tosin on otettava huomioon myös yhdistyksen silloisen sihteerin aktiivinen työpanos pöytäkirjojen laatijana. Tämä näkyy myös seikkaperäisissä ja aiempaa huomattavasti laajemmissa yhdistyksen vuosikertomuksissa. Vuosikokouksiin osallistujien määrällä mitattuna aktiivisuudessa tapahtui vuosittaisia muutoksia, joskaan 1950 – ja 1960-lukujen välillä ei näyttäisi olevan ratkaisevia eroja.[88] Osallistujamäärä vaihteli vuosittain 10:n ja 24:n välillä. Alimmillaan se oli vuonna 1958 ja ylimmillään vuosina 1963 ja 1967.

Yhdistyksen jäsenmäärän kehityksestä 1960 -luvulla ei voi saada aivan täsmällistä kuvaa. Vuodesta 1964 lähtien jäsenmäärä merkittiin vuosikertomukseen. Niissä

pohditaan myös jäsenmaksun maksaneiden ja maksamattomien sekä kirjoilla olevien problematiikkaa. Vuoden 1964 toimintakertomuksessa jäsenmaksun maksaneiden määräksi mainitaan 65, joista uusia jäseniä 8. Useita entisiä jäseniä oli kuitenkin jäänyt tavoittamatta.

Seuraavana vuonna sanotaan kirjoissa olevan 75 jäsentä, joista kuluneen vuoden jäsenmaksun maksaneita oli 55. Noin puolet jäsenistöstä mainitaan aktiivijäseniksi ja loput kannatusjäseniksi. Vuosikymmenen viimeisessä vuosikertomuksessa ”kirjoissa olevien” jäsenten määräksi on merkitty 75, mutta kaikki eivät olleet maksaneet jäsenmaksujaan. Tulostaseesta päätellen maksaneiden jäsenten määrä oli runsaat 50 eikä tilanne ollut paljoa paremmin edellisenäkään vuotena.[89]

1960-luvun alkupuolen jäsenmääriä ei ilmoiteta vuosikertomuksissa, mutta vuonna 1962 maksaneiden jäsenten määrä näyttäisi tulostaseen pohjalta olevan noin 70. Kyseisen vuoden toimintakertomuksessa sanotaan toiminnan osoittaneen jatkuvaa vilkastumista. Uusia jäseniä oli ilmoittautunut ja entisiäkin, pitkään sivussa olleita, oli tullut työhön mukaan.[90] Ilmeisesti vuosikymmenen vaihteen tilanne oli jäsenistön suhteen heikompi, mihin viitataan myös vuoden 1960 toimintakertomuksessa. Täytynee päätellä 1960-luvun alkuvuosien tehostuneen toiminnan näkyneen myös jäsenmäärissä ja yleensäkin toiminnan piiriin tulleiden henkilöiden määrän lisääntymisessä.[91]

Nousu-uralle kääntynyt yhdistyksen toiminta koki kuitenkin dramaattisen takaiskun elokuussa 1963 yhdistyksen pastoripuheenjohtajan, Kauko Nykäsen, siirtyessä yllättäen ajasta ikuisuuteen.[92] Vuosikymmenen loppua kohden yhdistyksen jäsenmäärä näyttää olevan hienoisella lasku-uralla, vaikka itse katulähetystyössä tapahtui jälleen uusi nousu ja huomattavaa työn kehittämistä.

1960-luvun toisella puoliskolla uudelleen vilkastunut yhdistyksen toiminta ilmeni jäsenmäärän kasvuna vasta 1970-luvun alussa. 1960-luvun lopun paradoksaalista tilannetta voidaan ainakin osin selittää aktiivisten katulähetysnuorten (alle 21 v) toiminnalla. Nuorten jäsenyyskysymys kyllä tiedostettiin. Joulukuussa 1968 johtokunta päätti pyytää työssä mukana olevia 21 vuotta jo täyttäneitä nuoria liittymään jäseniksi, jolloin heillä olisi mahdollisuus toimia myös johtokunnassa.[93] Kehotuksella ei näytä olleen juurikaan vaikutusta ja myös 1950-luvun vuosittaisiin jäsenmääriin verrattuna 1960-luvun lopun tilanne jäsenmäärien osalta on heikompi.

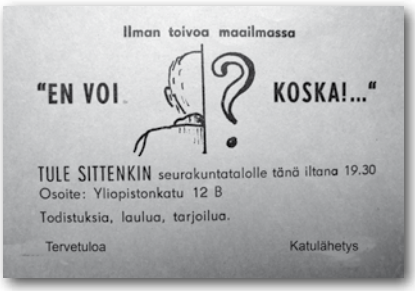

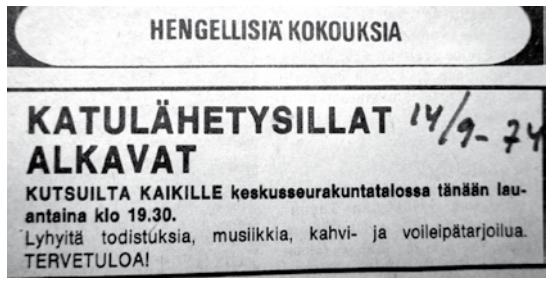

Pastori Kauko Nykänen (1919 – 1963) ja katulähetyksen nousu

Kauko Nykänen

Kauko Nykänen syntyi Käkisalmessa Karjalan kannaksella 14.1.1919. Vanhempien mukana hän kuitenkin muutti pian Jyväskylään, jossa kävi koulunsa ja kirjoitti ylioppilaaksi Jyväskylän yhteislyseosta vuonna 1939. Sodissa hän toimi lentäjänä ja ylennettiin yliluutnantiksi. Sotien jälkeen hän palasi siviiliuralle, aloitti myöhemmin teologiset opinnot ja vihittiin papiksi vuonna 1958. Hän oli voimakassanainen julistaja, joka sai kuulijat mukaansa. Juhani Erikssonin mukaan Nykäsen isokokoinen, jämerä ja sotilaallinen olemus herätti kunnioitusta. Nykäsen vahvalla persoonalla ja julistuksella oli Erikssonin mukaan myönteistä vaikutusta laulajaevankelistan omankin uskoontulon kannalta 1960-luvun alussa.[94]

Oli myös sisäistä lämpöä. Yhdistyksen sihteeri, Leevi Piuva, kuvaa Nykäsen olemusta: ”Sotilaallisen karskin ulkokuoren alla oli lämmin ja herkkä sydän. Hän tiesi, miten ihmistä on lähestyttävä.” Pastori Nykästä opittiin kunnioittamaan ja rakastamaan. Vuoden 1961 viimeisessä Rengas -lehden numerossa Nykänen toivotti vieraat tervetulleeksi katulähetyksen vuoden 1962 talvipäiville Jyväskylään, ”Suomen Ateenaan”. Kirjoituksesta käy ilmi, että hän tunsi hyvin kotikaupunkinsa ja sen erityisluonteen, mikä tarjosi haasteita katulähetystyölle. Hän esittelee Jyväskylää, sen kehitystä, kulttuuria ja elinkeinoja. Kaikesta näkee, että hän piti kotikaupunkiaan arvossa ja harrasti sen parasta. Samalla kirjoituksessa on nöyrä sävy: ”Usein olemme neuvottomia, uskomme horjuu, yrityksemme heikkoa, mutta Jumalan avulla olemme tahtoneet olla uskollisia työnäyllemme.”[95]

Yrjönkadun hengellisessä ”Keskiviikkopiirissä” Nykänen lausui kerran profetalliset sanat. Paikalle rakennettaisiin kirkko. Kuulijoita hämmästyttänyt sana toteutui. Paikalla on nykyään katolinen Pyhän Olavin kirkko.[96]

Kaikki tämä vaikutti siihen, että pastoria kunnioitettiin ja rakastettiin. Myös katulähetyksen tilaisuuksissa alkoi olla tungosta. Kuollessaan äkillisesti kesäasunnollaan Toivakassa Kauko Nykänen oli vasta 44 -vuotias. Lähes parituhantinen omaisten, ystävien ja työtoverien joukko oli saapunut saattamaan rakasta pastoria viimeiselle matkalle. Siunauksen toimitti vainajan veli, pastori Kalevi Nykänen, kuuden papin avustamana. Siunauspuheen lähtökohtana olivat alleviivatut sanat, jotka hän oli

löytänyt veljensä Raamatusta: ”Minä olen ylösnousemus ja elämä, joka uskoo minuun, se elää, vaikka olisi kuollut. Eikä yksikään, joka elää ja uskoo minuun, ikinä kuole. Uskotko sen?” Sankat yleisöjoukot reunustivat katuvarsia, kun vainajan arkku siirrettiin kaupunginkirkosta hautausmaalle.[97]

Kauko Nykänen oli voimakas johtaja, julistaja ja katulähetyksen keulakuva, joka persoonallaan veti ihmisiä tilaisuuksiin ja siivitti katulähetystyön nousuun. Hänen vanavedessään kokenut johtokunta ja varsin innokas sihteeri saattoivat päästä toiminnassaan hyviin tuloksiin. Tällaisen hahmon äkillinen poismeno oli kova isku yhdistykselle.

Kutsukokoukset ja seurakuntaillat

Nykäsen kuoltua puheenjohtajan tehtäviä hoiti lyhyen aikaa varapuheenjohtaja Eeva Kamio, mutta vuoden 1964 vuosikokouksessa yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin pastori Tapio Vähäkangas, joka hoiti tehtävää vuoteen 1969 asti. Myös yhdistyksen sihteeri vaihtui. Sihteerin tehtäviä hoiti koko vuosikymmenen ajan Eero Haapiainen ja varapuheenjohtajana toimi vuoteen 1969 asti urakoitsija Hannes Natri. Vuoden 1969 vuosikokouksessa Natri valittiin puheenjohtajaksi, kun Vähäkangas siirtyi uusiin tehtäviin.[98]

1960-luvun alkuvuosina Katulähetyksessä keskusteltiin toimintaperiaatteista ja pyrittiin määrätietoisesti yhdistyksen toiminnan kehittämiseen. Vuosikokoukset näyttävät pöytäkirjojen mukaan jatkaneen yhdistyksen toimintaa entisten hyviksi havaittujen

Lauantain katulähetysilloissa oli musiikilla keskeinen merkitys.

toimintaperiaatteiden mukaan. Vuoden 1964 vuosikokous päätti sekin jatkaa toimintaa entisten toimintaperiaatteiden mukaan ja velvoitti johtokuntaa etsimään ”uusia uria ” yhdistyksen periaatteiden ja päämäärien toteuttamisessa.[99] Kauko Nykäsen poismeno aiheutti epäilemättä jonkinlaisen katkoksen toimintaan ja vuosikokous saattoi todeta, ettei johtokunnalla ollut tällä kertaa esitettävänä toimintasuunnitelmaa vuodelle 1964. Paitsi perinteistä hengellistä katulähetystyötä, uusien urien etsintä tarkoitti epäilemättä myös Veljeskodin työn kehittämistä. Haaveena oli oman uuden Veljeskodin hankkiminen, mistä informoitiin jo *Rengas* -lehden palstoillakin. Tapio Vähäkangas nosti rohkeasti esille *Rengas* -lehdessä jo vuonna 1965 uuden idean miesten asuntolasta, jossa kodittomat voisivat olla päivisinkin.[100]

Katulähetystyön peruslinjat pysyivät siis pitkälle ennallaan koko 1960-luvun ajan. Perinteiset hengelliset toimintamuodot jatkuivat uudella vuosikymmenellä, mutta niiden sisältöjä ja toteutusta pyrittiin nyt päämäärätietoisesti kehittämään ja tehostamaan. Vuoden 1964 toimintakertomuksessa todetaan työmuotojen vakiintuneen, ”joskin muuttuvan ajan keskellä on välttämätöntä joustaa työ ajan tarpeita vastaavaksi”.

Vuosikymmenen viimeisessäkin vuosikertomuksessa todetaan toiminnan jatkuneen aikaisempina vuosina omaksuttujen perinteiden mukaisesti.[101] Uusia uria kuitenkin etsittiin, mihin vuoden 1964 vuosikokous oli johtokunnan velvoittanut. Vuoden 1965 vuosikokouksessa tehtiinkin merkittävä linjaus. Johtokunta oli laatinut uuden toimintasuunnitelman, josta nyt keskusteltiin ja päätettiin – suoritettiinpa äänestyksiäkin. Seuraavat ehdotukset hyväksyttiin. Kutsukokouksia päätettiin pitää nyt joka lauantai-ilta klo 19. Toisaalta perinteinen viikoittainen raamattupiiri jäi pidettäväksi joka toinen lauantai, sillä yhdistyksen jäsenillä oli mahdollisuus käydä myös muissa raamattupiireissä. Muutosta perusteltiin siten, että työn painopiste on keskitettävä kutsukokousten järjestämiseen. Viikoittaiset kokoukset oli jokaisen helppo muistaa ja itse työn kannalta oli tarpeellista kokoontua viikoittain. Uuteen järjestelyyn kuului myös se, että kunkin kuukauden ensimmäisenä lauantaina päätettiin pitää jäsenille ns. kuukausikokous ennen varsinaista katulähetysiltaa. Näissä tilaisuuksissa neuvoteltiin kuukauden tulevasta ohjelmasta.

Myös Jyväskylän uusilla liitosalueilla päätettiin järjestää katulähetysiltoja.[102] Tässä olivat johtokunnan laatimat ja vuosikokouksen hyväksymät toiminnan ”uudet urat”. Muutokset osuivat oikeaan kohtaan. Tapahtui merkittävä työn linjaus.

Uusi linjaus merkitsi huomattavaa kutsukokousten määrän lisääntymistä ja siitä tuli pitkäksi aikaa pysyvä käytäntö. Näin runsaasti ei katulähetysiltoja Jyväskylässä ollut aiemmin järjestetty. Määrä lisääntyi noin puolella. Lisäksi toiminnassa näyttää näihin aikoihin tapahtuneen myös laadullista syvenemistä. Yhdistys oli selvästi pääsemässä yli siitä katkoksesta, minkä johtokunnan aiemman puheenjohtajan, pastori Kauko Nykäsen, kuolema oli aiheuttanut.

Myös Veljeskodin hengellisessä toiminnassa tapahtui samoihin aikoihin vilkastumista ja evankelioimisillat siellä toteutuivat lähes viikoittain. Monenlaista musiikkiohjelmaa oli tarjolla. Veljeskodin miehet osallistuivat aktiivisesti myös itse kutsukokouksiin. Vaikka

toiminta osoittikin vilkastumisen merkkejä, niin vuoden 1966 toimintakertomuksessa todetaan, että ”kadulta emme varsinaisesti ole saaneet osanottajia, mutta aina joskus tulee mukaan sellaisiakin, jotka ohikulkijoina tavoitamme.” Sama todetaan jo vuoden 1964 kertomuksessa.

Vuonna 1967 sanotaan miesten osanoton ”huomattavasti lisääntyneen”, osa yömajan miehistä on säännöllisesti osallistunut kokouksiin ja ”varsin usein on miehiä tullut suoraan kadulta kun kutsuja on jaettu”.[103] Kutsujen jaolla oli siis merkitystä. Kokouksessa kävijöiden lukumäärä oli kasvamassa. Kuitenkin vain osa katulähetysiltoihin osallistujista oli varsinaista ”kadun kansaa”, suurin osa oli ns. ”vakinaisia osanottajia”, kuten vuoden 1968 toimintakertomus antaa ymmärtää. Näin on epäilemättä ollut jo työn varhaisemmassakin vaiheessa, vaikka osallistujista ei ole juuri kirjaa pidetty.

Varsinaisten ”kadun miesten” osallistumismäärät ovat vaihdelleet. Katulähetysilloilla on alusta lähtien ollut monitahoinen merkitys. 1950-luvun alussa von Martens antoi tunnustusta Jyväskylälle juuri siitä, että ”aitoa kadun kansaa” oli saatu kokouksiin.[104] Kadun miehissä oli työn ”erikoistehtävä”, mutta katulähetysillat ovat aina koskettaneet monista eri lähtökohdista tulevia ihmisiä.

Katulähetysillat ovat vuosikymmenien aikana palvelleet monenlaisten ja eri yhteiskunnallisista kerrostumista tulevien ihmisten hengellisiä ja sosiaalisia tarpeita. Ne ovat myös jatkuvasti yhdistäneet eri yhteiskunnallisista piireistä ja kristillisistä tunnustuskunnista tulevia ihmisryhmiä. Siltojen alla pelastuksen kokeneesta entisestä rappioalkoholistista on voinut tulla arvostetussa yhteiskunnallisessa asemassa olevan johtajan työtoveri ja päinvastoin. Katulähetyksen piiristä he ovat löytäneet jonkin sellaisen yhdistävän todellisuuden, jossa eläen ja jonka päämääriä yhdessä toteuttaen yhteiskunnallinen asema muuttuu toisarvoiseksi.

Katulähetysillat, kuten katulähetystyö eri muodoissaan, ovat vuosikymmenien aikana toimineet ihmisten kohtaamisen ja vastavuoroisen jakamisen foorumeina. Tämä kuului yölähetyksen alkuperäiseen kutsumukseen. Tämä syvällinen työn aspekti ei ole ollut helposti ylös kirjattavissa tai tilastoitavissa. Vuoden 1965 toimintakertomus ilmaisee asian seuraavasti: ”Työn tuloksia emme voi, eikä liene tarpeellistakaan tilastoilla osoittaa. Sen vain tiedämme että Jumalan sana on saanut usein tavoittaa jonkun kokoukseen saapuneen. Henkilökohtaisia esirukouspyyntöjä ja sielunhoidollista keskustelua on ollut monesti kokousten yhteydessä. Saamme olla Jumalalle kiitollisia myös siitä, että Hän on antanut työntekijöille yhteisymmärrystä ja sopuisaa mieltä. Työ on saanut kasvattaa myös työntekijöitä. Siksi katulähetystyö tulee meille rakkaaksi.”

Seuraavan vuoden vastaavassa kertomuksessa todetaan, että kutsukokouksissa on ollut vastaanottavaa mieltä ja rukouksen mieltä, usein on kannettu yhdessä esirukousaiheita Hänelle, jolta yksin kaikki apu tulee.[105] Katulähetystyöhön liittyy aina moneen suuntaan menevä kasvatuksellinen ulottuvuus, oppiminen, opettaminen, kasvu ja kristillinen rakentuminen.

1960-luvun jälkimmäisellä puoliskolla kutsukokouksissa kävijöiden määriä alettiin kirjata ylös. Kun kokouksia vuonna 1965 alettiin pitää joka lauantai, vaikutti se heti

myös osallistujamääriin. Kokouksiin tuli enemmän ihmisiä. Vuosikymmenen loppua kohden kävijämäärä näyttää edelleen olevan hienoisessa nousussa. Kun vuoden 1966 toimintakertomuksessa mainitaan kutsukokouksiin osallistuneen keskimäärin noin 30 – 40 henkeä, on vastaava luku vuosikymmenen viimeisessä kertomuksessa 35 – 50. Viimeksi mainittu luku kielii jo työn uudesta kasvun vaiheesta, mikä ajoittuu 1970-luvun alkuvuosiin.[106] Miksi selvä työn edistyminen ei näy yhdistyksen jäsenmäärän kasvussa? Yhtenä syynä on se, että keskeinen tekijä katulähetystyön vilkastumisessa 1960-luvun lopulla oli nuoren katulähetysväen (ns. katulähetysnuorten) aktivoituminen. Ikänsä vuoksi, alle 21 vuotta, useimmat heistä eivät voineet liittyä yhdistyksen jäseniksi, mutta olivat erittäin aktiivisia yhdistyksen kokoustoiminnassa. Nuorilla oli myös omaa kokoustoimintaa, omia katulähetysiltoja, joita pidettiin ainakin vuonna 1968 joka toinen sunnuntai. Niihin osallistui välillä suuriakin ihmisjoukkoja.[107]

Kokousten johtamisesta ja järjestelyistä huolehtivat yhdistyksen varttuneemmat aktiiviset jäsenet, vaikka nuoretkin olivat nyt innolla mukana ohjelman suorittajina. Johtamisvastuu vuorotteli ja vuoroista sovittiin em. kuukausikokoontumisessa. Työ oli täysin vapaaehtoisuuden pohjalla. Kaupunkiseurakunnan papit ja muut työntekijät kuten lehtorit osallistuivat ainakin välillä ohjelman suorituksiin. Kokoukset alkoivat illalla ja ne järjestettiin entiseen tapaan seurakuntatalolla. Seurakunnan diakoniatoimikunta kustansi kahvitarjoilun ainakin joinakin vuosina.[108]

Uudistunutta intoa osoittaa vuoden 1965 toimintakertomus, jonka mukaan katulähetystyössä ei ollut ohjelmapulaa. Kokousten johtajia ja ohjelman suorittajia oli riittävästi ja useita uusia aktiivijäseniä oli tullut työhön mukaan. Innostus oli kestävää ja vuoden 1969 toimintakertomus toteaa saman asian sekä kertaa katulähetysillan keskeisen sisällön: ”Katulähetystyössä ei ole ohjelmapulaa. Lyhyet puheet, henkilökohtaiset todistukset, kuorolaulu ja yhteiset laulut ovat vuorotelleet.” Pitkäaikaisena säestäjänä katulähetysilloissa toimi Antti Makkonen ja emännistä mainitaan Saimi Kokkonen ja Alma Hyytiäinen. Kokouksissa myös vieraili soittajia ja laulajia, mikä rikasti iltojen musiikillista ja hengellistä antia.[109] Kutsukokousten merkitystä katulähetystyössä ilmaisee se, että toimintakertomuksissa ja -suunnitelmissa ne mainitaan yleensä ensimmäisenä. Tämä työ oli katulähetystyötä aidoimmillaan.

Uutena piirteenä katulähetyksen 1960-luvun toiminnassa oli seurakuntailtojen järjestäminen Jyväskylän esikaupunkialueilla. Tosin olivat katulähetysihmiset olleet avustamassa esikaupunkien hengellisissä tilaisuuksissa jo 1950-luvun puolellakin, mutta nyt kirkkoneuvosto antoi luvan seurakuntailtojen järjestämiseen eri puolilla kaupunkia.

Heti uuden vuosikymmenen ensimmäisenä toimintavuotena tilaisuuksia pidettiin Kypärämäessä, Keljossa ja Halssilassa, kussakin kaksi kertaa. Ohjelmassa pyrittiin monipuolisuuteen ja vaihtelevuuteen ja tilaisuuksiin riittikin väkeä. Vuoden 1963 toimintakertomus tietää kertoa, että edellä mainituilla alueilla järjestettiin kyseisenä vuotena seurakuntailtoja useammin kuin yhtenäkään aikaisempana yhdistyksen toimintavuotena. Tilaisuuksissa oli väkeä runsaasti, kuten aina katulähetysväen vieraillessa. Nämä kaupungin reuna-alueet olivat työväestön perinteisiä asuinalueita ja myös nuoria

näillä alueilla oli 1960-luvulla runsaasti.[110]

Vuoden 1965 vuosikokous päätti ulottaa toimintaa myös kaupungin uusille liitosalueille ja näin myös tapahtui. Seurakuntaillat järjestettiin kyseisenä vuonna Halssilan ja Keljon lisäksi myös Keljonkankaalla ja Tikassa.[111] Seurakuntailtoja pidettiin esikaupunkialueilla vaihtelevasti läpi vuosikymmenen. Katulähetys vastasi toiminnallaan sattuvasti ajan haasteeseen.

Laitosvierailut ja vankilatyö

Vankilatyö ja vierailut laitoksissa ovat kuuluneet katulähetyksen ohjelmaan jo sen varhaisimmassa vaiheessa. Jyväskyläläisille vangeille lähetettiin joulupaketteja. Jouluiset pakettitalkoot olivat merkittävä ohjelmanumero yhdistyksen toiminnassa sen ensimmäisinä vuosikymmeninä. Oli myös vankilakirjeenvaihtoa ja jossain määrin myös vankilasta vapautuvien huoltoa, vaatteiden, asunnon ja työn järjestämistä. Myöhempinä vuosikymmeninä myös vankilavierailut ja siellä pidetyt hengelliset tilaisuudet ovat olleet tärkeällä sijalla.

Yhdistyksen piirissä on vaikuttanut erityisiä vankilatyöntekijöitä kuten puheenjohtajanakin toimineet Ilmari Kaskikallio ja Sakari Pihlaja. Vankilatyön lisäksi myös muista laitoksista kuten alkoholistiparantoloista kotiutuneet ovat saaneet yhdistyksen huoltotoimintaa osakseen. Myös laitosvierailuilla on ollut tärkeä asema. Vierailuja on tehty vuosikymmenien aikana esimerkiksi Keuruun työlaitokseen, Sallaajärven hoitokotiin, Tyynelän alkoholistikotiin, kunnalliskotiin ja Kinkomaan sairaalaan ja moneen muuhunkin laitokseen. Viemisinä katulähetysväellä on ollut hengellinen sanomansa, jonka on toivottu nostavan, tukevan ja erityisesti vievän pelastuksen toivoa ahdinkoon joutuneille.

Katulähetysnuoret ja kristittyjen yhteys

1960-luku oli erityisesti nuorten vuosikymmen. Suuret ikäluokat olivat nuoruusiässä ja se näkyi myös katulähetyksen toiminnassa. Vuoden 1963 toimintasuunnitelmassa johtokunta päätti esittää vuosikokoukselle erityisen nuorisojaoston perustamista yhdistykseen. Nuorisojaosto voisi valita yhden edustajan johtokuntaan.[112] Vaikka vuosikokouksen pöytäkirjassa ei ole asiasta erillistä mainintaa, osoittaa aloite, että nuorisokysymys oli ajankohtainen. Vuosikokous hyväksyi laaditun toimintasuunnitelman ja toivoi johtokunnan vievän sen päätökseen.[113] Katulähetyksen piirissä vaikutti aktiivisia hengellistä työtä tekeviä nuoria.

Vuoden 1966 vuosikertomuksessa todetaan, että työyhteyteen on tullut uusia, myös nuoria katulähetystyön ystäviä ja seuraavan vuoden vastaavassa kertomuksessa sanotaan, että usein on ryhmä nuoria ollut avustamassa kutsukokousten ohjelmassa ja kutsujen jaossa.

Vuosikymmenen lopulla johtokunnan pöytäkirjoihin ja vuosikertomukseen ilmestyy ilmaisu ”katulähetysnuoret”. Pöytäkirjan (9.9.1968) mukaan kyse oli nuorten ryhmästä, joka toimii itsenäisesti katulähetystyössä Jyväskylän kaupunkiseurakunnan seurakuntatalossa. Kyseinen ryhmä oli tarjoutunut vastaamaan 2 – 3 kutsukokouksesta syyskaudella 1968. Tarjous otettiin johtokunnassa kiitollisena vastaan ja toivottiin, että nuoret voisivat ottaa enemmän osaa myös yhteisiin katulähetyskokouksiin. Nuoret olivat lupautuneet myös hoitamaan itsenäisesti joka toisella kerralla Veljeskodilla järjestettävät seurat.

Lauantaina 26.10. pidettävän kutsukokouksen, joka liittyi paikallisiin katulähetyspäiviin, nuoret hoitivat yhdessä Arvid von Martensin kanssa. Joulukuussa päätettiin pyytää työssä mukana olevia 21 vuotta täyttäneitä nuoria liittymään yhdistyksen jäseniksi, jolloin he voisivat työskennellä johtokunnassa. Katulähetysnuorten merkitystä kuvaa se, että heidän innokas mukaantulonsa mainitaan ensimmäisenä asiana vuoden 1968 toimintakertomuksessa. Siinä todetaan myös, että nuorten omatoimisesti järjestämissä katulähetysilloissa on joskus ollut suuriakin nuorisojoukkoja. Vielä seuraavan vuosikymmenen alussa keskusteltiin yhteistoiminnan kehittämisestä katulähetysnuorten kanssa.[114]

Jyväskylän katulähetysnuorten toiminta tuli tunnetuksi laajemminkin. Siitä piti huolen yhdistyksen uusi sihteeri, Eero Haapiainen, joka oli hyvin aktiivinen *Rengas* -lehden suuntaan läpi vuosikymmenen. Vuoden 1967 ensimmäisessä *Rengas* -lehden numerossa Haapiainen toteaa Jyväskylän kuulumisissaan, että katulähetystyö on alkanut hieman nuorentua Jyväskylässä. Nuoret olivat ottaneet ohjelmaansa katulähetystyön ja järjestäneet vähintään kerran kuussa oman kutsukokouksen. Myös yhteisiä katulähetysiltoja on järjestetty. Nuoret ovat Haapiaisen mukaan tuoneet kokouksiin oman nuorekkaan sanomansa ja hän toivoo nuorison esiinmarssia. Liikkeelle lähtevät nuoret voivat tavoittaa paremmin ikätovereitaan. Ilmeisesti kokousten järjestämisessä onnistuttiin, sillä Haapiaisen mukaan katulähetysiltoihin tulevat nuoret olivat kertoneet haluavansa tulla kokouksiin, koska siellä oli niin kotoista.[115]

Seuraavan vuoden lokakuussa (26 - 27.10.1968) järjestettiin jo perinteeksi käyneet paikalliset katulähetyspäivät Jyväskylässä ja Haapiainen antaa varsin yksityiskohtaisen kuvauksen tapahtumista. Erikoisen ilahduttavaa on Haapiaisen mukaan oman paikkakunnan nuorten esiinmarssi, mutta myös Arvidin (von Martens) nuorekas toiminta saa runsaasti huomiota. Nuorten lauantai-iltana järjestämää kutsukokousta kuvataan yksityiskohtaisesti. Kokouksen vetäjänä toimi abiturientti Erkki Puhalainen ja kaikki meni nuottien mukaan, myös kuorolaulut. Kokouksessa oli useita lyhyitä todistuksia ja välillä nuoret lauloivat. Laulettiin myös yhdessä. Lopuksi Arvid puhui ilosta, jonka usko Kristukseen antaa. Yleisöä, nuoria ja vanhempia, oli ennätysmäärä Jyväskylän oloissa, hyvän matkaa toista sataa kuulijaa. Muutamia miehiä jäi rukoilemaan Arvidin kanssa.[116]

Jyväskylän katulähetysnuorten toiminta ei ollut kuitenkaan ainutlaatuista. Nuoret marssivat esiin myös muualla maassamme. Aivan vuosikymmenen lopulla todetaan *Rengas* -lehdessä, että monessa paikassa on erikoisesti nuorten parissa toimiva katulähetys. Siksi nostetaan esille erityisen (valtakunnallisen) nuorisotyötoimikunnan perustaminen katulähetykseen, Katulähetystyöntekijät ry alaisuuteen.[117]

1968 Katulähetysnuoret Kinkomaan sairaalassa. Edessä vas. Marja ja Pertti Reinikainen, Aila Kraft, Ritva Pasanen, Pirjo Toivanen ja Eeva Mustonen. Takana vas.Erkki ja Mirja Puhalainen, Oiva Jokinen ja Seppo Naarajärvi.

1968 Katulähetysnuorten lauluryhmä Oiva Jokisen johdolla seurakuntatalolla.

Osmo Pihlaja oli mukana katulähetysnuorten toiminnassa 1960-luvulla ja on kertonut tämän toiminnan olleen erityisesti ekumeenista. Nuoret saattoivat alkuperäisen katulähetystyön hengessä kokoontua luterilaisen kaupunkiseurakunnan, vapaakirkon, helluntaiseurakunnan ja jonkin verran myös pelastusarmeijan tiloissa. Tätä edesauttoi varmaankin katulähetysnuorten itsenäinen asema, vaikka nuorten pääasiallisena tukikohtana oli keskusseurakuntatalo. Nuoret lähtivät Pihlajan mukaan kaduille kutsumaan ihmisiä kokoukseen lauantai- iltaisin yhdeksän aikaan, jonka jälkeen kokous saattoi kestää aina klo 23 asti. Tämä aktiivinen katulähetysnuorten toiminta ei Pihlajan mukaan kestänyt kuitenkaan kuin 5 – 10 vuotta. Kun se nuorisopolvi tuli aikuiseksi, uutta ei tullut sen tilalle.[118] Myös paikallisessa lehdistössä katulähetysnuorten toiminta herätti huomiota.

Ekumenian käsite oli 1960-luvulla ongelmallinen. Herätyskristillisissä piireissä ekumenia liitettiin helposti Kirkkojen Maailmanneuvoston pyrkimyksiin ”laitoskirkkojen” yhdistämiseksi. Monet pitivät sitä vääränä yhteydenharjoituksena. Tämän näkemyksen voimakas julistaja oli teol. tri Uuras Saarnivaara, joka oli tärkeä auktoriteetti katulähetysnuorille ollen heihin myös suorassa kosketuksessa.. Niinpä nuorten harjoittaman kirjamyynnin teoksiin sisältyi Harold Brownin suomennettu ja Ylioppilaslähetyksen kustantama teos *Ekumenian ongelma.*[119] Pihlajan tarkoittama ekumenia on sen sijaan eri kristillisistä piireistä tulevien kristittyjen yhteistoimintaa, yhteyden kokemista hengessä ja seurakuntien yhteistyötä ilman yhdistymisajatusta. Jorma Soinin haastatellessa Pihlajaa kesällä 1995 oli ekumenia -sanan paha kaiku jo vaimentunut. Mutta 1960-luvulla kristittyjen yhteydenajatus ei ollut itsestään selvä. Rajat olivat jyrkät, kuten katulähetysnuorissa toiminut Pertti Reinikainen on painottanut.[120]

Niinpä Katulähetysystävien johtokunta vaikenee Pihlajan kertomasta toiminnan ekumeenisesta piirteestä ja tuo esille vain sen, että nuorten ryhmä toimi itsenäisesti kaupunkiseurakunnan seurakuntatalossa. Tämä kuvaa hyvin tilannetta koskien eri tunnustuskunnista tulevien kristittyjen yhteistyötä 1960-luvulla. Käytännössä sitä oli olemassa, mutta asiaa ei haluttu nostaa esille eikä siitä juuri puhuttu. Vaikka nuorten pääasiallinen toimintaympäristö oli ev. lut. kaupunkiseurakunnan Keskusseurakuntatalo ja vain harvoin oltiin muissa kristillisissä yhteisöissä, aukoivat katulähetysnuoret kuitenkin rohkealla toiminnallaan uria ja rikkoivat totuttuja rajoja. Nuorten itsenäisyys, jota painotetaan, saattoi liittyä juuri tähän. He eivät olleet liian tiukasti sidoksissa varsinaiseen katulähetykseen mutta kuitenkin sen työyhteydessä. Nuoret halusivat säilyttää oman toimintavapautensa. Ei liene sattuma, että Arvid von Martens halusi tehdä katulähetystyötä juuri näiden ”ekumeenisten” nuorten kanssa.

Katulähetysnuorten liike syntyy Kypärämäessä

Katulähetysnuorten toiminta oli erikoinen ja merkityksellinen ilmiö 1960-luvun Jyväskylän katulähetystyössä. Toiminta oli esillä yhdistyksen johtokunnan kokouksissa ja herätti mielenkiintoa valtakunnan tasollakin. Nuorten toiminta aukoi uusia uria

kaupunkiseurakunnassa ja on mielenkiintoinen ilmiö laajemminkin osana 1960-luvun nuorisokysymystä. Ketä olivat katulähetysnuoret ja miten heidän liikkeensä sai alkunsa?

Vaikka katulähetysnuorten keskuspaikaksi 1960-luvun loppuvuosina tulikin keskusseurakuntatalo, liike ei kuitenkaan syntynyt kaupungin keskustassa, vaan länsilaidalla, Kypärämäki - Köhniön esikaupunkialueella (seuraavassa alueesta käytetään nimeä Kypärämäki).[121] Siellä se toimi useita vuosia keskuspaikkanaan Kypärämäen seurakuntakoti (kirkko) Loukkukatu 7.

Vuosia katulähetysnuoret tunnettiin pelkästään kypärämäkeläisenä nuorten ja nuorten aikuisten liikkeenä. Aivan alussa ei liene puhuttu katulähetysnuorista. Kyse oli aktiivisesta seurakuntanuorten ryhmästä. Toiminnan perustajiin kuuluneen Oiva Jokisen mukaan nuoret olivat tilanteen mukaan joustavia siinä, mihin kristillisen työn haaraan he kulloinkin lukivat itsensä.[122] Nuoret olivat monessa mukana.

Liikkeen alueellista lähtökohtaa havainnollistaa hyvin erään ulkopuolisen kysymys nuorten kokouksissa käyneelle henkilölle. ”Kuulutko sinäkin siihen Kypärämäen lahkoon?” Rohkeista piirteistään huolimatta nuorten liike oli kuitenkin perin juurin luterilainen. Sen edustajat katsoivat tuovansa uutta ”säpinää” kirkon elämään. Vielä senkin jälkeen, kun nuorten toiminta laajetessaan keskittyi Keskusseurakuntatalolle, pitivät toiminnan uranuurtajat Kypärämäen seurakuntakotia kotikirkkonaan. Siellä liike oli vuosia aiemmin saanut alkunsa kirkon alakerran kerhotilassa, nuorten ”kolossa”. Toiminnan ydinhenkilöt asuivat edelleen Kypärämäessä ja jatkoivat kokoontumisiaan ”kolossaan”. Siellä oli luotu katulähetysnuorten työn pohja ja perustus.[123]

Heti 1960-luvun alkuvuosina kehittyi ystävyyssuhteita eräiden Kypärämäessä asuvien nuorten välille. Nämä nuoret tapasivat usein toisiaan seurakunnallisissa merkeissä. He olivat aktiivisesti mukana seurakuntatyössä, osallistuivat alueseurakunnan jumalanpalveluksiin, pitivät pyhäkoulua, tapasivat toisiaan myös kaupunkiseurakunnan omistaman Lehtisaaren nuorisotyössä. Näiden nuorten piirissä alkoi kehkeytyä ajatus omasta säännöllisestä hengellisestä toiminnasta, josta nuoret itse kantaisivat vastuun. Samalla nuoret halusivat antaa oman panoksensa alueseurakunnan kehittämistyöhön. Lähtökohta oli mielenkiintoinen. Nuorten organisoima toiminta oli osa kaupunkiseurakunnan nuorisotyötä vaikkakaan ei seurakunnan itsensä järjestämää toimintaa. Nuoret halusivat vastata kaikesta itse. He halusivat säilyttää toimintavapautensa suhteessa kotiseurakuntaan. Nämä nuoret pyrkivät aiempaa tavoitteellisempaan nuorisotyöhön, ”ei lepsuilua, vaan vauhtia masiinaan”. ”Pehmoilu” ärsytti.[124]

Katulähetysnuorten toiminnassa oli työn varhaisvaiheista lähtien mukana aimo annos kriittisyyttä, itsenäisen tekemisen ja suunnittelun pyrkimystä, myös yhteiskunnallisen tasa-arvon painotuksia. Nuorten asema suhteessa kaupunkiseurakuntaan oli samankaltainen kuin Katulähetysystävillä. Toimittiin ”kirkon siipien suojissa” ja tukemana, mutta kuitenkin itsenäisesti täysin omasta toiminnasta vastaten. Ilmeisesti Katulähetysystävien toimintatapa vastasi nuorten ajatuksia ja toiminnassa haluttiin samaistua siihen. On muistettava, että 1960-luvun alkuvuosina Katulähetysystävät ulottivat aktiivisen toimintansa esikaupunkialueille. Kypärämäen kirkossa pidettiin suosittuja seurakuntailtoja.

Kypärämäen nuoret vierailivat myös Keskusseurakuntatalon katulähetysilloissa.[125]

Katulähetysnuorten perustajiin kuulunut Pertti Reinikainen muutti vanhempiensa mukana 1950-luvulla Kypärämäen Rihlaperälle. Hänen mieleensä on jäänyt traktaatti 1950-luvun lopun nuorisotyöstä. Nuoria kutsuttiin keskustelutilaisuuteen Kypärämäen kirkkoon otsikolla ”Onko tanssi syntiä ja saako pussata?”[126] Nuorisotyö tarvitsi vauhtia. Seurakunnassa Reinikainen oppi tuntemaan itseään hieman vanhemman Oiva Jokisen, Köhniönkadulla asuneen ja Valmetin Rautpohjan tehtaalla työskennelleen sähköasentajan. Pian piiriin liittyi nuorten kirjanpidosta myöhemmin vastannut Maili Utriainen Kangaskadulta.

Halu organisoida ja päättää toiminnasta täysin itse sekä toiminta asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi johtivat alussa kähnäyksiin ja lahkolaissyytöksiin. ”Mitähän lahkolaisia nämä ovat?”. Kypärämäen kirkon rajanaapurina Loukkukadulla asui korkeatasoisista valokuvistaan tunnettu Mauri Eriksson, Mäntykadulla Anne Tikkanen. ”Kolotapaamisten” lisäksi nuorten kodit olivat tärkeitä kokoontumispaikkoja, joissa ilta saattoi jatkua tiiviissä tunnelmassa keskustellen, laulaen ja suunnitelmia laatien. Nuoret dokumentoivat toimintaansa runsaasti valokuvaamalla, mikä samalla vahvisti heidän identiteettiään ja motivoi. Ammattilaisena Mauri Eriksson myös itse kehitti valokuvansa, mutta sen lisäksi ainakin Jokinen ja Reinikainen ikuistivat toimintaa kameroin.[127]

Katulähetysnuorten toiminta toi monenlaista ”säpinää” Kypärämäen alueseurakunnan elämään, avustettiin jumalanpalveluksissa, joskus jopa valmisteltiin saarna yhteistyössä aluepapin kanssa, pyhäkouluja pidettiin edelleenkin. Oli nuorteniltoja ja raamattupiirejä. Keskussairaalan tiloissa pidettiin nuorten aikuisten iltoja. Siellä työskenteli nuorten ryhmään kuulunut laborantti, Eeva Mustonen. Nuoret vierailivat kitaroineen eri puolilla Jyvässeutua ja laajemmallakin alueella. Haluttiin tarjota elävää sanaa ja monipuolista musiikkiohjelmaa. Reinikainen ja Jokinen lauloivat duettoja, sittemmin perustettiin myös kvartetti ja laulettiin neliäänisesti.

Katulähetysnuorten toiminta sai vahvoja vaikutteita myös NMKY:n työstä, jossa kristillisyys oli sulavalla tavalla esillä ja kaikki lahjat käytössä. Sekä Reinikainen, että Jokinen vaikuttivat NMKY:n piirissä, myös johtokunnassa.[128] Katulähetysystävillä oli perinteisesti vahvat siteet NMKY:n toimintaan ja samat henkilöt toimivat sekä katulähetyksen, että NMKY:n riveissä kuten Osmo Pihlaja ja Eero Haapiainen. Molemmat olivat aktiivisesti mukana myös katulähetysnuorten taustavaikuttajina.

Miten katulähetysnuorten liike saattoi syntyä juuri Kypärämäen työläiskaupunginosassa? Kirkon toimintaan ei työläisaatteessa suhtauduttu välttämättä suopeasti. Kypärämäessä asiaan oli kirkon taholta kiinnitetty kuitenkin huomiota. Kaupunginosan ensimmäinen aluepappi, Matti Hakkarainen, oli onnistunut rakentamaan luottamukselliset suhteet asukkaisiin. Hän vieraili mm. omakotitalojen rakennustyömailla ja lainasi rakentajille (mahdollisuuksien mukaan) rahaakin. 1960-luvulla aluepappina työskennellyt Tapio Vähäkangas pyrki vierailemaan kaikkien alueelle muuttavien kotona. Käytännössä aatteelliset vastakohtaisuudet eivät välttämättä olleet jyrkkiä. Janne Haikari mainitsee Kypärämäen historiikissaan, että saman perheen lapset saattoivat käydä sekä helluntai-

seurakunnan pyhäkoulussa että pikkupioneerien kokoontumisissa – mikäli ehtivät.[129] Sosialidemokraatit olivat vaalien äänimäärällä mitattuna useimmiten kaupunginosan suurin puolue ja alueella toimi aktiivinen työväenyhdistys. Työväenaate ei käynyt ristiriitaan katulähetysnuorten toiminnan kanssa. Sosialidemokraattisen vakaumuksen omaava koti saattoi toimia katulähetysnuorten tärkeänä kokoontumispaikkana.[130] Kaupunginosan työläistaustaisuus saattoi jopa edistää nuorten toimintaa. Katulähetysnuorten piiriin sisältyi aktiivista muutokseen pyrkimistä, uudistuksiin tähtäävää kriittisyyttä ja yhteiskunnallisen tasa-arvon ihanteita. Osalla nuorten johtohenkilöistä oli lisäksi ay -taustaa ja kokemusta toiminnan organisoinnista ja kokoustekniikasta. Lisäksi oli aivan erinomainen asia, että Kypärämäen seurakuntakodissa oli uudet ja tarkoituksenmukaiset tilat nuorten ”koloineen” ja takkahuoneineen.

Kypärämäen kirkko Loukkukadulla vihittiin käyttöön vuonna 1955. Se on seurakuntakoti, jossa on tilat lapsi- ja nuorisotyötä sekä muutakin seurakunnallista toimintaa varten. Heti seuraavan vuoden heinäkuussa seurakuntakoti sai palvella valtakunnallisten katulähetyspäivien yhtenä kokouspaikkana. 1960 -luvulla Katulähetysystävät järjesti siellä ahkerasti seurakuntailtoja. Iltoja järjestettiin vielä seuraavallakin vuosikymmenellä. Alakerran nuorten ”kolo” oli nuorten suosittu kokoontumistila ja siellä sai alkunsa katulähetysnuorten liike. Vuosia ”kolo” toimi nuorten kokouspaikkana, jossa keskusteltiin, laulettiin, juotiin kahvia ja suunniteltiin toimintaa. Nuoret järjestivät myös nuorteniltoja monipuolisine musiikkiohjelmistoineen.

Nuorten toiminnan huippukausi, hiipuminen ja merkitys

Toiminnan tehokas organisointi ja innokas ”palo” evankeliumin asialle johtivat tuloksiin. Kypärämäen piirissä vierailevien nuorten joukko kasvoi. Kävijöitä oli runsaasti Kypärämäen ulkopuoleltakin. Seurakuntakodin tilat kävivät ahtaiksi. ”Kolossa” tehtiin päätös toiminnan tukikohdan siirtämisestä kaupungin keskustaan, Keskusseurakuntatalolle. Siellä toiminta tapahtui nuorisosalissa, joka oli nuorille pyhitetty paikka. Katulähetysnuorilla oli oma johtokuntansa, pidettiin pöytäkirjaa kokouksista, oli oma taloudenhoitajakin. Katulähetysiltoja koskevat vastuuvuorot jaettiin. Osa vastasi illan juonnosta, osa ohjelmasta, osa keittiöpuolesta. Nuoret kustansivat toiminnan tarjoiluineen kokonaan itse.[131]

Kristillisten kirjojen myynnillä oli keskeinen osa toiminnassa. Myytävät hengelliset teokset ostettiin luotolla, eikä seurakunta avustanut millään tavalla. Kirjojen myynnillä saatiin myös jonkin verran tuloja.[132] Kirjojen hankintatahot osoittavat katulähetysnuorten teologista ja aatteellista suuntaa. Kristillisten kirjojen myynti oli laajaa. Säilyneiden kirjalaskujen ja toimitusluetteloiden mukaan (1968 – 1970) pääosa myytävistä teoksista saatiin Suomen Evankelisluterilaisen Kansanlähetyksen Kirjapalvelun kautta.

Katulähetysnuorilla oli läheinen kytkentä Kansanlähetykseen ja nuorten liike edusti lähinnä kirkkomme viidennen herätysliikkeen painotuksia. Onpa Katulähetysnuorten arkistossa teol. tri Uuras Saarnivaaran käsin kirjoittama laskukin neljästä teoksestaan, jotka hän itse oli nuorille toimittanut. Luonnollisesti myytiin myös Urho Muroman kirjoittamia kirjoja. Teoksia saatiin myös kustannusosakeyhtiö Kuvan ja Sanan kautta,

1968 Katulähetysnuorten kirjapöytä, Pertti Reinikainen, Olavi Haapiainen, Erkki Puhalainen ja aktiivinuoria.

samoin Evankelisluterilaisen Sisälähetyksen, Ev.lut. Herätysseuran sekä Ylioppilaslähetyksen toimittamina. Onpa joukossa vapaakirkollisen kustannuskeskus Päivänkin kirjalasku.[133]

Katulähetysnuorten Inventaari- ja tasekirjan mukaan heidän kirjavarastossaan oli 31.12.1968 seuraavia teoksia (suluissa kappalemäärät). Uskon kautta (33), Laula lapsi (7), Laulan yhä vaan (9), Kultakaupunkiin (2), Laula vielä (8), Sielunhoitoavustajan opas (6), Vedestä ja hengestä (9), Synnin hätä ja Jumalan rauha (15), Todellinen opetuslapseus (8), Uskotko iankaikkiseen elämään (33), Kristus meidän pyhityksemme (4), Oletko pelastettu (4), Kuka on kristitty (19), Kadotus (9), Tie Kristuksen askelissa (33), Etsikkoaika (14), Pelastettu vai kadotettu (8), Kullanmurun aapinen (7), Henkilökohtaisen todistamisen taito (2), Totisen kääntymisen harjoitus (10), Katso Jeesukseen (8), Pieni matkasauva (8), Kallis hunajanpisara (7), Luottamuksemme Raamattuun (1), Elämä Kristuksessa jatkuu (1), Pikku Mooses (1).[134] Kaiken kaikkiaan joukossa on runsaasti kustantajien ajankohtaisia hengellisiä teoksia, mutta myös kristikunnan klassikoita ja musiikkitoimintaan liittyviä kirjoja. Tähän varastoluetteloon sisältyi vain osa teoksista, joita myytiin. Useimmat niistä olivat pieniä kirjasia, jotka maksoivat tilaajalle vain pari markkaa, joukossa tosin oli muutamia hinnakkaampiakin teoksia.

Kirjatoimituksia oli vuosina 1968 – 1969 tiheään. Teokset menivät kaupaksi. Esimerkiksi vuonna 1969 suomeksi ilmestynyt Richard Wurmbrandin 126 sivuinen kirja, *Kristus rautaesiripun takana*, sisältyi huhtikuussa (15.4.) 1969 Kansanlähetyksen Kirjapalvelusta vastaanotettuun lähetykseen. Teosta saatiin 15 kpl. Kesäkuun lopun ja heinäkuun alun toimituksissa teosta saatiin jälleen, molemmilla kerroilla 5 kpl, heinäkuun lopulla uudet 10 kpl. Vielä lokakuussa Kirjapalvelu lähetti Katulähetysnuorille 10 kpl kyseistä teosta. Tilaajalle 7 markan hintaisena se oli valikoiman kalleimpia kirjoja.[135]

Teoksia saatiin kirjatoimituksissa runsaasti. Esimerkiksi heinäkuun lopun toimitukseen sisältyi 15 eri teosta, yhteensä 163 nidettä, joista nuoret joutuivat maksamaan Kirjapalvelulle alennuksineen 180 mk. Kirjalähetyksiin saattoi sisältyä myös muuta. Esimerkiksi saman vuoden elokuussa tuli kirjojen lisäksi 400 liuskatraktaattia ja syyskuussa 700 liuskatraktaattia, 100 postikorttia ja 30 pyhäkoulukuvaa. Se kuvastaa nuorten evankeliointipyrkimyksiä.[136]

Vaikka kirjoja myytiin runsaasti, kovin paljon ei voittoa jäänyt. Kirjojen myynnin tuotto ajalla 2. 2. - 31.12.1968 oli 346 mk. Vastaavana ajanjaksona oli uhrituloja 949 mk. Vuoden kuluttua osoitti tilinpäätös (1.1.1969 - 15.3.1970) kirjamyynnin tuotoksi 163 mk, mutta uhrituloja oli nyt 1761 mk.[137] Tarkoitus oli kuitenkin evankeliointi ja kristillinen opetus. Siinä nuoret olivat onnistuneet hienosti. Kirjamyynnin kautta he olivat levittäneet hyvää sanomaa sekä kristillistä opetusta satoina ja taas satoina niteinä ympäri Jyvässeutua.

1960-luvun kaksi viimeistä vuotta olivat katulähetysnuorille muutoinkin toiminnan huippuaikaa. Hengellisiä tilaisuuksia pidettiin ahkerasti ja välillä mukana oli suuria yleisöjoukkoja, kuten maakunnallisilla nuorten herätyspäivillä Jyväskylän Lounaispuistossa. Paikalle oli kerääntynyt noin 1500 nuorta.

1968 Katulähetysnuoret Lehtisaaressa. Edessä illasta vastaavat Pertti ja Marja Reinikainen.

Myös mittavia koulutustapahtumia järjestettiin, opettajina tunnettuja hengellisiä auktoriteetteja. Maakunnassa vierailtiin ja järjestettiin hengellisiä tilaisuuksia, joissa musiikkitoiminnalla oli tärkeä sija. Järjestettiin katulähetysnuorten leirejä, viikonloppuretriittejä, jotka toimivat virkistymisen ja rakentumisen välikappaleina. Toiminta oli hyvin monipuolista. Pyrittiin luomaan uudenlainen tapa keskustella. Nuoria pyydettiin kokouksiin kaduilta keskustelemaan. Pyrittiin välttämään kaikenlaista jäykkäniskaisuutta. Myös väittelyt kuuluivat asiaan. Keskusseurakuntasalin peli-illat sisältyivät ohjelmaan. Kristillisyyttä yhdistettiin erilaisiin toimintoihin kuten NMKY: ssä ikään. Sen tuli olla sulavasti läsnä arjen toiminnoissa. Mutta nuoret avustivat myös Katulähetysystävien kokouksissa ja muissakin seurakunnallisissa tilaisuuksissa. Vuorovaikutus oli läheistä. Toiminta Tuomiojärven Lehtisaaressa saavutti suuren suosion. Parhaillaan katulähetysnuorten toiminnassa oli mukana 20 – 30 aktiivista nuorta. Kun mukaan lasketaan koko vuosikymmenen aikana kaikki työhön osallistuneet, niin nuorten toiminnan kautta tavoitettiin valtava nuorisojoukko.[138]

Katulähetysnuorten toiminta määritti merkittävällä tavalla monen nuoren / nuoren aikuisen elämää. ”Säpinää” syntyi paitsi hengellisessä työssä, myös nuorten kesken. Solmittiin avioliittoja. Pertti Reinikainen avioitui Meeri ja Eero Haapiaisen tyttären, Marjan, kanssa. Erkki Puhalainen puolestaan meni naimisiin Mirjan kanssa. Sekä Marja että Mirja olivat aktiivisia katulähetysnuoria, kuten heidän veljensä Olavikin.

Näihin aikoihin Kansanlähetys alkoi saada Jyväskylässä yhä vahvempaa asemaa. Esimerkiksi vuonna 1968 Ev.lut Kansanlähetys oli järjestämässä kirkkoiltaa yhdessä

katulähetysnuorten kanssa. Näihin aikoihin nuorille toimitettiin myös 20 kansanlähetyskalenteria.[139]

Yhteydet olivat tiiviit. Niinpä Katulähetysnuoret olivat perustamassa Keski-Suomen Ev. lut. Kansanlähetystä, jonka piirissä monet heistä jatkoivat toimintaansa, kuten Oiva Jokinen. Varsin kuvaava on Katulähetysnuorten arkistossa maaliskuulle 1970 päivätty laskun jäljennös. Lasku koskee kirjoja, yhteisarvoltaan 396 mk, jotka Katulähetysnuoret myivät vasta perustetulle Keski-Suomen Kansanlähetykselle. Liitteenä on mittava kirjaluettelo, yhteensä noin puolentoistasataa nidettä, ilmeisesti Katulähetysnuorten kirjavarasto. Erkki Puhalainen on kuitannut laskun maksetuksi 18.4.1971. [140] Katulähetysnuorten toiminta oli tullut päätösvaiheeseen.

Monelle nuorelle ja nuorelle aikuiselle Katulähetysnuoret oli merkittävä kasvualusta. Huomattava osa heistä toimii edelleenkin seurakunnallisissa vastuutehtävissä, kirkolliskokouksessa, lähetystyössä ja aktiivisina seurakuntalaisina. Muutamat etenivät merkittäviin asemiin. Erkki Puhalaisesta tuli Lähetysyhdistys Kylväjän kotimaan työn johtaja. Pertti Reinikainen seurasi Oiva Jokista Katulähetysystävien johtokunnassa ja toimi 1970-luvulla yhdistyksen pitkäaikaisena varapuheenjohtajana, kirkkoneuvostossa ja -valtuustossa, myöhemmin myös vaikuttajana kunnallispolitiikassa avustaen edelleen aktiivisesti seurakunnan jumalanpalveluselämässä. Hänen kohdallaan tavoitteellinen nuorisotyö jatkui Jyväskylän Nuoriso- ja palveluasunnot JNP ry: n perustajana ja puheenjohtajana.[141]

Katulähetysnuorten toiminta liittyi 1960-luvun nuorisoherätykseen maassamme. Samalla siinä on heijastuksia myös 1960-luvun laajemmasta nuorisokulttuurista ja nuorten liikehdinnästä yleisemminkin. Ei liene sattuma, että liike syntyi Kypärämäen työläiskaupunginosassa. Katulähetysnuoret halusivat toimia täysin itsenäisesti ja muodostaa riippumattoman kategorian kaupunkiseurakunnan sisälle. He organisoivat toimintansa itse ja kantoivat myös vastuun siitä. Toiminta oli monipuolista. Nuoret halusivat uudistaa seurakunnan nuorisotyötä, kehittää aktiivisesti seurakunnan toimintaa ja olla siinä keskeisenä vaikuttajana mukana.

Katulähetysnuoret järjestivät Jyväskylän oloissa mittavia hengellisiä nuorisotapahtumia asiaan kuuluvine musiikkiesityksineen. Nuoret olivat läheisessä yhteistyössä useiden tahojen kanssa. He toimivat edelläkävijöinä seurakunnan nuorisotyössä uusia uria aukoen ja jäykkiä rajoja rikkoen. Katulähetysystäville katulähetysnuorten panos oli hyvin merkittävä. 1960-luku oli yhdistyksessä nuorten vuosikymmen.

Työ kaatopaikoilla ja kristittyjen yhteys

Eri tunnustuskuntien rajat oli helppo ylittää erityisesti myös silloin, kun oli kyse kaikkein huono-osaisimpien ihmisten auttamisesta. Vielä 1960-luvulla asusteli Jyväskylässä kaatopaikkojen liepeillä asunnottomia päihdeongelmaisia miehiä ja katulähetyksen piirissä vaikutti edelleen henkilöitä, jotka kokivat tehtäväkseen juuri näiden ihmisten auttamisen. Tätä työtä Jyväskylässä oli tehty jo katulähetystyön alkuvaiheista asti. Katulä-

hetystyöhön 1960-luvun alkuvuosina mukaan tullut vapaakirkollinen laulajaevankelista, Juhani Eriksson, kertoo elämäkerrallisessa kirjassaan *Minun todistukseni* (2008), millaista kaatopaikoilla tehtävä työ saattoi olla ja miten hän tuli mukaan tähän työmuotoon.

Eriksson kuului myös Gideoneihin (yhteiskristillinen yrittäjien ja toimenhaltioiden järjestö) ja kerran Gideon -tilaisuuteen saapui yllätysvieras, Petteri Hirvonen, jota pyydettiin kertomaan koskettava elämäntarinansa. Sen jälkeen Petteri kertoi, että hänen sydämellään olivat nyt kaatopaikalla asuvat alkoholistit. Hän oli käynyt jo monta kertaa heidän luonaan. Petterin puhe kosketti laulajaevankelistaa:[142]

"Silloin sain sydämelleni kaatopaikkatyön. Pyysin, että Petteri ottaisi minutkin mukaansa, ja teimme treffit jo seuraavaksi päiväksi. Kävin kaupassa ostamassa polakkaa eli vehnäleipää, makkaraa ja piimää. Kahvia en arvannut ostaa, mutta kun saavuimme perille haisevan kaatopaikan keskelle, pojilla paloi jo tynnyrissä tuli ja vesi oli valmiiksi kiehumassa. He kysyivät, joisimmeko kahvit heidän kanssaan, ja kyllähän me lupasimme juoda. Sieltä löytyi sitten jonkinlaiset röntöt eli tyhjät säilykepurkit, joista kahvimme joimme.

Topi, toinen kaatopaikan miehistä, pyysi minut kojuunsa, joka oli pahveista ja pelleistä koottu. Kun katsoin oviaukosta sisälle, näin kaksi hetekan puoliskoa, toinen vasemmalla ja toinen oikealla puolella kojua. Oven kohdalla oli jonkinlainen matto. Topi sanoi: -Tämä matto on minun petini. Nuoremmat miehet makaavat hetekoilla, mutta koska minä olen vanhin, minä joudun kuolemaan ennen heitä"… "Topi kertoi, että juuri pari päivää aikaisemmin eräs kaveri oli kuollut tulipalossa, kun hänen kyhäilemänsä koju oli syttynyt palamaan, ja pulitokkurassa mies ei ollut päässyt ulos kämpästään.

Kuuntelin Topin vuodatusta elämänsä kurjuudesta. Itkunsekaisella äänellä hän pyysi, laulaisinko hänelle erään laulun. Topi kaivoi kuluneen Hengellisen laulukirjan mattonsa alta ja näytti minulle laulua Niin alhaalla ei kukaan kulje, ettei siellä Jeesus ois. Jo tämä ele lohdutti minua: Tallä miehellä oli vielä toivoa, mistä hänen Toivo-nimensäkin jo todisti. Usein sen jälkeen kävin kaatopaikalla hakemassa poikia katulähetyskokouksiin, ja aamuisin kun läksin autollani asioille ja valokuvausreissuille, sain kokea siunausta, kun autoni haisi kaatopaikalle. Silloin totesin sen vain olevan 'Kristuksen tuoksua'. Sinne olisi Jeesuskin mennyt, jos eläisi maan päällä, mutta onneksi sain mennä hänen puolestaan."

Sekä katulähetysnuorten toiminta että Juhani Erikssonin kokemukset osoittavat, että Jyväskylän katulähetystyössä oli 1960-luvullakin kristittyjen yhteyden väriä, vaikka vapaiden suuntien seurakunnat eivät virallisesti olleetkaan siinä mukana. Käytännössä ne saattoivat kuitenkin osallistua työhön, kuten katulähetysnuorten toiminta ja Erikssonin kertomus osoittavat. Topikin tuli kerran ystävänsä kanssa aivan pyytämättä vapaakirkon kokoukseen haluten esirukousta puolestaan. Hän tiesi evankelistan kotiseurakunnan. Jyväskylän katulähetystyö oli syntynyt seurakuntien välisen yhteistyön merkeissä 1940-luvulla, eikä tuo piirre kadonnut, vaikka yhdistyksen virallisissa asiakirjoissa ei pitkään aikaan ole viittauksia alkuaikojen yhteistyökumppaneihin.

Vaikka vapaat seurakunnat jäivät vähitellen seurakuntina pois toiminnasta, niin yksityisiä ihmisiä näistä yhtymistä on koko ajan ollut mukana työssä, kuten Erkki Kiviranta

Vielä 1980 -luvulla kaatopaikkojen liepeillä oli ihmisasumuksia. Metallia ja muuta käyttökelpoista keräämällä ja myymällä miehet saivat jonkinlaisia tuloja.

Jussin ja Petterin matka Roninmäen kaatopaikalle syksyllä 1962 ensilumien leijaillessa. Pojilla paloi tynnyrissä tuli ja vesi kiehui. Kahvi nautittiin "röntöistä", tyhjistä peltipurkeista. Kohtaaminen oli koskettava. Kuvan otti Jussi.

Kaatopaikkavierailujen yhteydessä syntyi koskettavia tilanteita. Joulunajan vierailuja viemisineen jotkut miehet odottivat hartaudella. Myös hengellinen sanoma otettiin vastaan.

myöhemmin on painottanut.[143]

Yhdistyksen sihteeri oli hyvin jyvällä kaatopaikoilla tehtävästä työstä ja kertoi siitä pariinkin otteeseen *Rengas* -lehden palstoilla, mutta ei hänkään tuo esille ekumeenista piirrettä sen kummemmin. Ehkä sitä ei katsottu edes tarpeelliseksi. Pääasia oli, että hyvää sanomaa vietiin eteenpäin. Sillä ei ollut suurta merkitystä, mihin kirkkokuntaan itse kukin sattui kuulumaan. Pääasia oli Kristus ja hänen evankeliuminsa.

Sihteeri Haapiainen nimittää kaatopaikoilla tehtävää työtä ”syvän veden kalastukseksi” ja kertoo, kuinka viime aikoina muutamat ns. kaatopaikan miehet olivat kokeneet pelastuksen. Entisistä ihmishylkiöistä oli tullut hyödyllistä työtä tekeviä miehiä. *Rengas*-lehden lukijat saivat myös tutustua Petterin (Hirvonen) ja Jussin (Eriksson) yhteiseen matkaan kaatopaikalle.[144]

Kaatopaikkatyöllä oli myös kääntöpuoli. Helmikuussa 1967 yhdistyksen johtokunnassa keskusteltiin erään naisjärjestön aloitteesta, että kaatopaikan miehille ryhdyttäisiin päivittäin viemään ruokaa joidenkin järjestöjen ja seurakunnan toimesta. Puheenjohtaja oli tiedustellut sosiaaliviranomaisten mielipidettä. Siltä taholta aloitetta vastustettiin periaatteessa, koska ”ei ole asiallista koota miehiä kaatopaikalle”. Sitä paitsi kaatopaikalla asui pöytäkirjan mukaan talvisaikaan vain muutamia miehiä. Ilmaisen ruokatarjoilun järjestämistä työttömyydestä kärsiville miehille pidettiin sensijaan suotavana.[145]

Paitsi Eriksson, myös vapaakirkollinen saarnaaja, Eeli Jokinen, oli työssä pitkään mukana, kuten vuoden 1963 vuosikertomuksessa todetaan: ”Hän oli katulähetyksen hyvä ystävä yhdistyksen koko toiminnan ajan ja usein hän olikin tilaisuuksissa vierailevana puhujana.”[146] Jokisen ja johtokunnan puheenjohtaja Kauko Nykäsen kuoltua (1963), pidettiin heidän muistolleen hiljainen hetki vuoden 1964 vuosikokouksessa. Vaikeassa

Väinö Raitio trumpetteineen Tapaninpäivänä kaatopaikalla viemässä evankeliumin sanomaa.

asemassa olevien ihmisten auttamisessa voimat saattoivat sittenkin helposti yhdistyä. Olihan kyse kärsivistä ihmisistä.

Eri tunnustuskuntien yhteistyötä ajatellen merkittävää 1960-luvulla oli vuosikymmenen puolivälistä lähtien osallistuminen kesäisin Harjun rinteellä viikoittain pidettyjen ulkoilmakokousten järjestelyyn muiden kristillisten järjestöjen kanssa. Vuoden 1967 toimintakertomuksessa mainitaan näitä kokouksia pidetyn maanantai-iltaisin toukokuun puolivälistä syyskuun alkuun. Toiminta soveltui erityisen hyvin katulähetystyön ohjelmaan, sillä näiden kokousten kautta saavutettiin runsaasti sellaisiakin ihmisiä, jotka eivät tavallisesti käy hengellisissä tilaisuuksissa. Eri tunnustuskuntiin kuuluvien kristittyjen yhteistä toimintaa oli myös Gideon -järjestön kanssa katulähetyshetkien järjestämisessä.[147] Käytännön katulähetystyössä ekumeeninen piirre oli siis olemassa läpi 1960-luvun. Siitä ei kuitenkaan pidetty ääntä tai nostettu näkyvästi esille.

Kaatopaikkatyö

Hengellinen ja sosiaalinen työ kaatopaikoilla kuului jo varhaisimman katulähetyksen toimenkuvaan. Kaatopaikkavierailuistaan ovat kertoneet mm. Elmi ja Hannes Natri. Paitsi evankeliumin valoa, kaatopaikoilla majaileville miehille vietiin myös elämisen tarvikkeita, vaatteita ja ruokaa. Kaatopaikkatyö jatkui aktiivisena 1960-luvulla, jolloin erityisesti Petteri Hirvonen ja Juhani Eriksson tekivät matkojaan näiden kaikkein vähäosaisimpien luo. Kaatopaikkojen miehiä myös kuljetettiin hengellisiin tilaisuuksiin. Sosiaaliviranomaisille kaatopaikkatyö oli periaatteessa kiusallista, sillä sen voitiin katsoa edesauttavan asumista kaatopaikoilla.

1970-luvulla kaatopaikkatyö oli edelleen ajankohtainen ja erityisesti yhdistyksen johtokunnassa vaikuttanut Ensio Röyskö oli saanut sydämelleen näiden ihmisten auttamisen. 2 – 4 hengen voimalla kaatopaikalle menneet katulähetysihmiset saivat yleensä ystävällisen vastaanoton. Kaatopaikkojen miehiä muistettiin myös jouluna ja trumpetisti Väinö Raitio puhalteli joskus katulähetyksen musiikilliset tervehdykset.

Veijo Pesonen on kertonut, että lähes 10 miestä saattoi ahtautua samaan pieneen mökkiin jouluvirttä veisaamaan. Viimeisen säkeistön alkaessa miehet ponnahtivat käskemättä ylös. Vielä 1980-luvulla kaatopaikalla käytiin tervehtimässä siellä asuvia. Kaatopaikan asukas saattoi kokea tällaisen käynnin hyvin merkittävänä.

Jorma Soini on kertonut miehestä, jolle Veijo Pesosen jouluisin toistuvasta tervehdyskäynnistä ja yhteisestä ”Enkeli taivaan” laulusta oli tullut hyvin merkityksellinen asia. Vuonna 1987 Soini kirjoitti myös ”Manusta”, joka oli asustellut kaatopaikalla pitkälle toistakymmentä vuotta kesät talvet, eikä halunnut muuttaa pois. ”Manun” kojusta ei parhaalla tahdollakaan löytynyt kaikkia kodin ominaisuuksia. Sittemmin, erityisesti 1980-luvun lopulta lähtien ja asunnottomien alkoholistien asumistilanteen parannuttua, kaatopaikat ovat tyhjentyneet entisistä asukkaistaan ja työmuoto on käynyt tarpeettomaksi.

Veljeskodin toiminta kehittyy

Veljeskodin perustamisen myötä (1952) katulähetysväki oli saanut tärkeän työn tukikohdan Jyväskylään. Veljeskoti oli katulähetyksen näkyvä oma keskuspaikka, jonne voitiin kokoontua ja johon voitiin kutsua arvovieraitakin, kuten Jyväskylän kaupungin edustajia ja virkamiehiä. Veljeskoti ja Katulähetys tulivat tutuiksi kaupungin asukkaille ja viranomaisille. Kilpisenkatu 4:ssä toiminut yömaja kävi ennen pitkää kuitenkin varsin huonokuntoiseksi. Vuoden 1960 vuosikertomuksessa todetaan, että ”voi olla vain jonkin ajan kysymys, kun nykyinen yömajarakennus joudutaan purkamaan ja silloin muutto on väistämättömästi edessä”.

Etsinnästä huolimatta sopivaa uutta toimitilaa ei kuitenkaan vielä löydetty, mutta seuraavana vuonna tilanne muuttui. Johtokunta sai vuokratuksi Oy Keskimaalta kaksi kolmen huoneen huoneistoa Tapionkatu 8:sta. Uutta kotia kunnostettiin talkoovoimin ja hankittiin runsaasti uutta kalustoa, sänkyjä, pöytiä tuoleja, makuuvaatteita. Saatiin myös lahjoituksia työn ystäviltä. Majoituspaikkoja oli virallisesti 21, mutta tilapäisesti 25 miestä saattoi saada yösijan. Kilpisenkadulle oli mahtunut vain 14 miestä. Lokakuun 15:ntenä 1961 muutettiin uusiin tiloihin.[148]

Moni jyvässeudun päihdeongelmainen on saanut Katulähetyksen Veljeskodissa lämpimän yösijan. Kuvassa Arvid von Martens.

Huoneita ja makuupaikkoja oli siis aiempaa enemmän, mikä merkitsi myös suurempaa työtaakkaa. Siksi yömajalle hankittiin pyykkilinko ja pölynimuri, vaikka pesukone vielä puuttui. ”Aistikas mainosvalo” osoitti nyt yömajan sijaintipaikkaa.[149] Osmo Pihlajan mukaan sihteeri Leevi Piuvalla oli suuri merkitys uuden Veljeskodin löytymisessä. Muutos oli melkoinen ja uusi Veljeskoti tuntui siistiltä ja ajanmukaiselta.

Osmo Pihlaja kuvailee tuonhetkisiä tuntoja kronikassaan. ”V. -61 uusi maja avattiin ja sen suojissa kiitollisina tavattiin. Hankittiin kalustoa uutta ja toivorikkaana tähyiltiin tulevaisuutta. Miehetkin tunsivat olevansa kuin linnassa ikään, jota ei korvata voi muu mikään.” Pian tuntui tämäkin tila riittämättömältä. Pihlaja jatkaa hauskasti: ”Vaikka Tapionkadun veljeskoti oli ensin kuin motelli, etten sanoisi: hotelli, ja kadun miehetkin sitä kiitti, niin silti katulähetysväen mielissä toivoa riitti, saada kerran oma talo, jossa työskennellä ja yöpyä oisi soma.”[150]

Jo vuoden 1964 *Rengas* -lehdessä yhdistyksen sihteeri Eero Haapiainen ilmaisi jyväskyläläisten haaveen uudesta omasta Veljeskodista. Uutta tilavampaa toimitilaa etsittiin aktiivisesti ja vuoden 1965 vuosikertomuksessa todetaan ajoittainen ylikuormitus, vaikka aiempina vuosina, ja varsinkin kesällä, kuormitus oli vähäisempää. Seuraavana vuonna todetaan yömajan käyneen ahtaaksi ja epäkäytännölliseksi.[151]

Huolimatta uuden toimitilan etsinnästä, haave toteutui vasta aivan vuosikymmenen lopulla. Vuoden 1969 marras-joulukuun vaihteessa toiminta siirtyi Sepänkatu 13:n tiloihin. Tapionkatu oli siis, vuosikymmenen kahta ensimmäistä vuotta lukuun ottamatta, Veljeskodin toimipaikka 1960-luvulla.

1960-luku oli Veljeskodin toiminnan kannalta monella tavalla merkittävä. Myös muutoksia tapahtui. Pitkäaikainen Veljeskodin hoitaja ja ”äiti”, Hilma Savolainen, siirtyi pois tehtävästä heinäkuun lopussa 1962. Johtokunta muisti häntä 5000 mk:n lahjalla.[152] Heinäkuun lopulla johtokunta kokoontui hoitajanvaihdoksen merkeissä ja päätti hankkia Veljeskodille uuden sähköhellan ja sähkömankelin. Kokouksen jälkeisissä muistoseuroissa uudelle Veljeskodin hoitajalle, Lahja Jussilalle, ojennettiin tervetuliaiskukkaset ja Hilma Savolainen sai lahjakortin. Myös Erkki Kiviranta oli saapunut tilaisuuteen.[153] Uusi hoitaja meni pian kuitenkin naimisiin ja sanoutui irti toimestaan jo seuraavan vuoden alkupuolella. Vain muutamia kuukausia hoiti tehtävää neiti Kaija Kuikka ja elokuussa 1963 tuli Veljeskodin vastuulliseksi hoitajaksi neiti Tuulikki Raninen apulaisenaan neiti Hilkka Koskinen.[154]

Hoitajakysymys työllisti siis johtokuntaa Savolaisen lähdön jälkeen, eikä pitkäaikaista työntekijää ollut helppo löytää. Myös neiti Raninen sanoutui irti toimestaan elokuussa 1964. Vastaavaksi hoitajaksi tuli nyt rouva Meeri Haapiainen, joka hoiti tehtävää aina vuoden 1967 elokuun loppuun yhdessä rouva Martta Pirttimäen kanssa.[155] Kyseisen vuoden syyskuun alusta hoitajiksi tulivat Toini ja Eino Vanhatalo, jotka hoitivat tehtävää läpi vuosikymmenen aina vuoteen 1972 asti. Näin hoitajakysymykseen löydettiin pysyvämpiä ratkaisuja vuosikymmenen jälkimmäisellä puoliskolla.

Tapio Vähäkangas - Kypärämäen aluepappi ja Katulähetysystävien puheenjohtaja

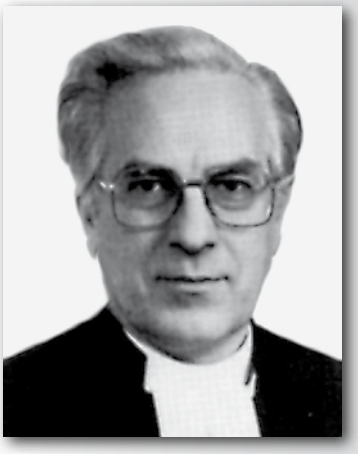

Tapio Vähäkangas

Tapio Vähäkangas valittiin yksimielisesti johtokunnan puheenjohtajaksi yhdistyksen vuosikokouksessa helmikuussa 1964. Hän toimi tuolloin Kypärämäen alueseurakunnan pastorina.

1960-luvulla Katulähetysystävät järjesti Kypärämäen seurakuntakodissa (kirkossa) suosittuja seurakuntailtoja. Alueella asui myös nuoria, jotka osallistuivat hengelliseen työhön. Vähäkankaan puheenjohtajuuskaudella aloitettiin yhdistyksessä toiminnan ”uusien urien” etsintä työn päämäärien toteuttamiseksi. Katulähetysiltojen määrää lisättiin ja niiden sisältöön kiinnitettin huomiota. Uusien urien etsintä johti toiminnan tehostumiseen ja vilkastumiseen. Yhteistyösuhteita Jyväskylän kaupungin suuntaan vaalittiin.

Vuonna 1965 Tapio Vähäkangas kirjoitti Rengas -lehteen artikkelin, jossa hän kertoi suunnitelmasta saada Jyväskylään miesten asuntola, jossa kodittomat voisivat olla päivisinkin. Myös kaupungin sosiaaliviranomaiset ymmärsivät päiväoleskelun tarpeellisuuden. Kaupunki antoi jonkin verran avustusta, kun päiväoleskelu Veljeskodilla pakkaskausina tuli mahdolliseksi.

Päiväoleskelumahdollisuuden ideointi oli tuleville vuosikymmenille suuntaa näyttävä tapahtuma. Joulukuussa 1968 pastori Vähäkangas piti johtokunnalle jäähyväispuheensa, kun hän siirtyi vuoden 1969 alusta Muuramen kirkkoherraksi. Hän oli toiminut yhdistyksen puheenjohtajana lähes viisi vuotta. Toimintaa oli tehostettu, uusia uria etsitty, aloitteita esitetty. Yhdistyksen toiminta oli nousu-uralla.

Vaikka uuden oman Veljeskodin hankkiminen siirtyikin aivan vuosikymmenen lopulle, tapahtui toiminnassa kuitenkin merkittäviä edistysaskeleita ja uraauurtavia aloitteita esitettiin. Näin siitäkin huolimatta, että itse Tapionkadun huoneiston katsottiin vuosikymmenen lopulla täyttävän vain viranomaisten minimivaatimukset. Se oli epäkäytännöllinen ja liian pieni.[156] Merkittävä oli yhdistyksen puheenjohtajan, Tapio Vähäkankaan, *Rengas* -lehdessä vuonna 1965 esittämä ajatus liittyen Veljeskodin toiminnan laajentamiseen. ”Tarkoituksena on saada Jyväskylään miesten asuntola, jossa kodittomat voisivat olla päivisinkin. Kaupungin sosiaaliviranomaisetkin hyvin

näkyvät ymmärtävän tällaisen tarpeellisuuden."[157] Myös kaupunki oli asiassa aktiivinen. Marraskuussa 1967 katulähetysystävien johtokunnassa keskusteltiin sosiaalitoimiston osastosihteeri Laurosen aloitteesta saada kodittomien miesten päiväkoti Jyväskylään. Lauronen oli kehottanut yhdistystä toimimaan asian hyväksi. Hankkeen toteutuessa sosiaalilautakunta tulisi siihen mukaan.

Joulukuussa johtokunta päätti järjestää päiväoleskelumahdollisuuden Veljeskotiin ja "myös neuvotellaan sosiaaliviranomaisten kanssa korvauksista". Vuosikertomuksen (1967) mukaan sosiaaliviranomaiset avustivat jonkin verran vuoden loppupuolella toteutetun päiväoleskelun kuluissa. Seuraavan vuoden vuosikertomuksessa todetaan miesten saaneen oleskella pakkaskauden aikana sisällä myös päivisin siivousaikoja lukuun ottamatta.[158] Päiväoleskelumahdollisuus oli merkittävä 1960-luvun lopun kehityspiirre Veljeskodin toiminnassa ja se viitoitti tietä tulevien vuosikymmenien kehityskuluille.

Toinen merkittävä kehityspiirre 1960-luvulla oli yhteyksien rakentaminen Jyväskylän kaupungin viranomaisten suuntaan, mitä edellä oleva päiväoleskelumahdollisuuden kehittäminen jo osoittaa. Yhteyksien rakentaminen kuului jo varhaisen yölähetyksen pyrkimyksiin ja von Martens toimi aktiivisesti yhteistyön edistämiseksi Helsingissä. Sama tendenssi jatkui Jyväskylässä. Kodittomia voitiin parhaiten auttaa tekemällä yhteistyötä, jossa kaupungin viranomaistahot sekä seurakunnalliset ja vapaaehtoistyötä tekevät piirit olivat yhdistäneet voimansa.

"Kaupungin sosiaaliviranomaiset ovat toimineet hyvässä yhteisymmärryksessä kanssamme lähettämällä asunnon tarpeessa olevia miehiä yömajaamme", kirjoittivat yhdistyksen puheenjohtaja, Tapio Vähäkangas, ja sihteeri, Eero Haapiainen, Jyväskylän kaupunginhallitukselle osoittamassaan anomuskirjeessä syyskuussa 1965.[159] Kaksi vuotta myöhemmin (1967) todetaan vuosikertomuksessa, että sosiaaliviranomaiset ovat olleet yhteistyössä kanssamme. Työ oli yhteinen ja kun kaupunki oli avustanut A-klinikkasäätiötä rappioalkoholistien hoitopaikan hankinnassa, oli se vähentänyt tuntuvasti Veljeskotiin kohdistuvaa painetta.[160]

Varsin mutkattomilta vaikuttavat välit kaupunginjohtoon 1960-luvun lopulla. Kun vastaan tuli rahaongelmia päätettiin käydä ensin keskustelemassa kaupunginjohtajan kanssa ja lähettää sitten anomus viranomaisille. Kun Sepänkadun uutta veljeskotia kunnostettiin käyttöön syksyllä 1969, päätti johtokunta kutsua sosiaaliviranomaiset ja kaupunginjohtajan tutustumaan taloon. Samalla voitaisiin neuvotella yhteistyöstä.[161] Yhteistyön merkitys ymmärrettiin molemmin puolin ja oli myös vastavuoroista arvostusta. Veljeskodin tulevaa asemaa ja kehittymistä ajatellen yhteistyösuhteiden vahvistuminen kaupungin suuntaan oli aivan ensiarvoinen asia. Veljeskodin ja 1980-luvun lopulta lähtien perustettujen Katulähetyksen uusien asumisyksiköiden kehitystä ei voisi edes ajatella ilman kiinteää yhteistyötä Jyväskylän kaupungin kanssa.

Järjestämällä asumispalveluja päihdeongelmaisille ja kodittomille, yhdistys on mukana suorittamassa tärkeää yhteiskunnallista tehtävää. Sillä on kristilliseen ajatteluun perustuva sosiaalinen kutsumus. Samalla sen on kuitenkin säilytettävä, mikäli se aikoo tehdä aitoa katulähetystyötä, toinen alkuperäinen kutsumuksensa, pelastavan hengel-

lisen sanoman julistaminen.

Tämä tiedostettiin selkeästi Veljeskodin toimintaa kehitettäessä 1960-luvulla. Vuoden 1965 vuosikertomuksessa todetaan, että ”vakaa uskomme on, että yömajatoiminta ei jää vain sosiaaliseksi työksi – joka sekin on erikoisen tarpeellista – vaan toiminnalla on ollut myöskin henkinen ja hengellinen merkitys”.

Edelleen kerrotaan, että Veljeskodilla on pidetty viikottain evankelioimisiltoja. Ohjelmassa on ollut yhteislaulua, kaksi tai kolme lyhyttä puhetta, ja usein myös pienen lauluryhmän laulua tai yksinlaulua. Miehet ovat oppineet odottamaan näitä viikottaisia kokouksia ja mielellään he ovat niissä mukana. Usein on ollut myös sielunhoidollisia keskusteluja miesten kanssa.[162]

Seuraavan vuoden vuosikertomuksessa todetaan, että ”varsin kiinteä yhteys on yömajatoiminnan ja evankelioimistyön kesken”. Monet yömajassa majailevista miehistä käyvät kutsukokouksissamme, mutta myös yömajassa pidetään kokouksia.[163] Vuoden 1964 aikana Veljeskodin keskiviikkoisista hengellisistä tilaisuuksista vastasivat pääasiassa Petteri Hirvonen ja laulajaevankelista Juhani Eriksson. Miesten kerrotaan osallistuneen näihin tilaisuuksiin melko kiinteästi. Lisäksi he olivat osallistuneet runsaslukuisesti lauantai-iltojen kutsukokouksiin.[164]

Joskus Veljeskodin hengellistä elämää virkisti arvovaltainen vieras. Lokakuun 27:ntenä 1968 yhdistyksen sihteeri Eero Haapiainen ja varapuheenjohtaja Hannes Natri, yhdessä Arvid von Martensin kanssa, pitivät siellä sunnuntaiaamun vartion ja keskustelivat miesten kanssa.[165]

Sanankuulo ja hengellinen rakentuminen kuuluivat Veljeskodin elämään 1960-luvulla. Sosiaalisen ja hengellisen välillä vallitsi kiinteä yhteys. Veljeskodin toimintaedellytykset paranivat huomattavasti aivan vuosikymmenen lopulla, kun pitkäaikainen haave oman kiinteistön hankkimisesta toteutui. Helmikuussa 1969 johtokunta päätti lähettää kirkkovaltuustolle anomuskirjelmän 80 000 mk:n korottoman lainan saamiseksi Kaupunkiseurakunnalta. Huhtikuussa yhdistyksen ylimääräinen jäsenkokous hyväksyi johtokunnan tekemän kaupan, jolla Sepänkatu 13:ssa sijaitseva kiinteistö siirtyi yhdistyksen omistukseen.[166]

Tiloja kunnostettiin ja muuttamaan päästiin marras-joulukuun vaihteessa. Sepänkadun tilat olivat entisiin verrattuna huomattavasti tilavammat ja nykyaikaisemmat. Virallisesti yösijapaikkoja oli 34, mutta tarpeen tullen miehiä voitiin sijoittaa huomattavasti enemmän. Huoneet olivat tarkoitukseen sopivat. Miehille oli oma kahvinkeittohuone, suihkuhuone ja tilava kerhohuone. Viimeksi mainitussa pidettiin raamattu- ja keskustelupiiriä sekä vierailutilaisuuksia. Raittiuslautakunta järjesti talon asukkaille joulujuhlan tarjoiluineen.[167] Veljeskodin osalta vuosikymmen päättyi valoisiin tunnelmiin.

Väinö Raitio ja trumpetti

Väinö Raitio

Keväällä 1956 perustettu kitarakuoro elävöitti monin tavoin katulähetystoimintaa. Jo seuraavan vuoden vuosikertomuksessa mainitaan kuorossa, viulisti Haikaraisen ohella, uutterasti torveen puhallellut trumpetisti, Väinö Raitio.

Yhdistyksen 15-vuotisjuhlia suunniteltaessa syyskuussa 1960 ohjelmaan varattiin paikka myös Raition trumpettisoololle. Lokakuun juhlatilaisuuksissa kirkossa ja seurakuntatalossa Raitio puhalteli sellaiset trumpettisoolot, että ne saivat osakseen yleisön jakamattoman suosion ja erikoismaininnan vuosikertomuksessa. Marraskuussa yhdistykselle ostettiinkin 58 500 mk:n hintainen trumpetti toivomuksella, että Raitio soittaisi katulähetyksen tilaisuuksissa.

Soittimen vaiheet olivat mielenkiintoiset. Kolmen vuoden kuluttua trumpetista keskusteltiin vilkkaasti jäsenkokouksessa, koska soitinta oli käytetty ”viime aikoina enemmän muuhun kuin yhdistyksen hyväksi”. Vuosikokouksessa (1965) trumpetisti ilmoitti palauttavansa soittimen, koska ei työesteiden takia voinut soittaa kutsukokouksissa. Johtokunta etsi tuloksetta uutta soittajaa ja toukokuussa Raitio tiedusteli voisiko yhdistys myydä soittimen hänelle. Johtokunnan päätöksen mukaan se voitaisiin myydä, jos Raitio maksaisi siitä 400 mk. Ilmeisesti hinta oli korkea, sillä saman vuoden joulukuussa trumpetti päätettiin antaa lainaksi kapellimestari Yrjö Ikoselle.

Maaliskuussa 1966 yhdistyksen sihteeri teki ehdotuksen, että trumpetti annettaisiin eräälle poikien torvisoittokunnan jäsenelle. Asiasta päätettiin neuvotella soittokunnan johtajan kanssa. Toukokuussa trumpettiasiasta syntyi jälleen vilkas keskustelu. Se päätettiin myydä seurakunnan poikasoittokunnalle 200 mk:lla.

Syyskuussa 1966 johtokunta päätti ”yhdistyksen entisen trumpetistin”, Väinö Raition, täyttäessä 50 vuotta, lähettää hänelle kukkaisonnittelun. Arvio soittajan entisyydestä oli kuitenkin ennenaikainen. Vuoden 1972 toimintakertomuksessa mainitaan erityisesti ”trumpetistiveljemme Väinö Raition palvelualtis työpanos”.

Seuraavina vuosina Raitio toimi aktiivisesti yhdistyksessä istuen myös sen johtokunnassa ja puhalteli trumpettisoolojaan niin kaatopaikalla kuin hienoissa juhlissakin. Kristittyjen jokakesäisissä Harjun kokouksissa Raitio palveli soittimineen uskollisesti.

Raitiosta trumpetteineen tuli Jyväskylän Katulähetyksen symboli ja vielä yhdistyksen ensimmäinen toiminnanjohtaja, Jorma Soini, muisteli yhdistyksessä toimimisensa alkuaikoja (1980-luvun alku), ettei mikään katulähetysjuhla tuntunut yhtään miltään ilman Raition trumpettisooloja.[168]

Yhteistyöaloitteita Sininauhaliiton kanssa

Sininauhaliiton rooli Jyväskylän Katulähetyksen viimeisten vuosikymmenien kehityksessä on ollut merkittävä. Yhdistys on kuulunut kahteen valtakunnalliseen keskusliittoon. Yhteydet katulähetyksen keskusliittoon (vuodesta 1984 Suomen Katulähetysliitto ry) ovat rakentuneet luontaisesti jo varhain.

Sininauhaliiton merkitys yhdistyksen toiminnassa alkoi näkyvämmin tulla esille 1970-luvulla ja 1980-luvulta lähtien siitä on tullut merkittävä valtakunnallinen taustayhteisö, tuki ja identiteetin luoja. Jyväskylän Katulähetyksen kehitystä ja uudelleen rakentumista 1980-luvun lopulta lähtien ei voida ymmärtää ilman Sininauhaliitto -kytkentää. Yhdistyksellä on siten kaksi valtakunnallista ideologista taustavaikuttajaa. Sininauhaliitto on vahvistanut Jyväskylän katulähetyksen suuntautumista nimenomaan kristillistä päihdetyötä tekeväksi järjestöksi, jonka toiminnassa painottuvat päihdeongelmaisten asuttamisen yksiköt ja niihin liittyvä kuntouttava näkökulma. Ensimmäinen tällainen yksikkö oli juuri Veljeskoti.

Sininauhaliike sai alkunsa Yhdysvalloissa 1800-luvun lopulla irlantilaissyntyisen Francis Murphyn (1836 – 1906) työn tuloksena. Sininauha (Blue ribbon) on kristillistä raittiustyötä tekevä liike, joka ehti Suomeen jo 1880-luvulla, mutta varsinainen Sininauhaliitto perustettiin vuonna 1936. Sen perustamiseen vaikutti ratkaisevasti rovasti M. I. Kuusi, joka julkaisi myös suomalaisen sininauhatyön ohjelmajulistuksen. Pelastava raittiustyö perustui Kristuksen evankeliumiin, uskoon ja rakkauteen. 1930-luvun puolivälissä alkoi ilmestyä myös *Risti ja raittius* -lehti, jonka päätoimittajana Kuusi pitkään toimi. Vuoden 1967 alusta lehti alkoi ilmestyä nimellä *Sininauha: Sininauhaliiton äänenkannattaja.*[169]

Vuonna 1967 Jyväskylän Katulähetysystävien asiakirjoihin ilmestyvät myös ensimmäiset viittaukset Sininauhaliittoon. Sininauhaliitolla oli vaikeuksia lehtensä kanssa, jota nimenmuutoskin ilmentää. Tämä oli ilmeisesti tiedossa. Niinpä Katulähetysystävien vuosikokouksessa 14.3.1967 tohtori Aatu Nykänen esitti, toimintasuunnitelmasta keskusteltaessa, läheisempää yhteistyötä samaa asiaa ajavien järjestöjen kesken. Nykäsen mukaan esimerkiksi Sininauhaliitto toimi suunnilleen samoilla linjoilla kuin Katulähetys, joten yhteistoiminta voisi olla molemmille hyödyksi. Jäsenlehden toimituskulut voisivat mm. pienentyä, jos se olisi yhteinen.

Puheenjohtaja lupasi ottaa asian harkittavaksi johtokunnassa.[170] Johtokunta käsitteli Nykäsen aloitetta kokouksessaan. Päätettiin, että sihteeri, Eero Haapiainen, kirjoittaa aiheesta *Rengas* -lehteen tai Suomen Katulähetysyhdistykselle, jotka voisivat tehdä asiasta omat johtopäätöksensä. Syksyllä saatiin Katulähetyksen ylemmän tason vastaus aloitteeseen ja johtokunnan kokouksessa lokakuussa luettiin Verneri Louhivuoren vastauskirje, jossa päädyttiin kielteiseen tulokseen. Asiaa oli käsitelty eikä se antanut aihetta toimenpiteisiin.[171]

kaupunki seurakunta

Katulähetystyötä 25 v. Jyväskylässä

VELJESKODISSA 36 ASUKASPAIKKAA

Ei pelkästään yömaja

"Ukkokoti" tarpeellinen

Vuokra-apua toivotaan seurakunnalta

"Isännän" paheenvuoro

Kaupunkiseurakuntalehti huomioi yhdistyksen 25-vuotisjuhlan.

Miehet asustivat kaatopaikan liepeillä olevissa purkukämpissä.

Yhteistyöaloite oli kuitenkin tehty ja siihen sisältyi merkittävä huomio. Sininauhaliitto toimi suunnilleen samoilla linjoilla kuin katulähetys. Yhteistoiminta voisi olla hyödyksi molemmille osapuolille. Molemmat tahot tekivät pelastavaa raittiustyötä kristilliseltä pohjalta.

Tohtori Nykäsen aloite lienee yhteydessä sen seikan kanssa, että Jyväskylän Katulähetyksen uranuurtaja ja perustaja, rovasti Erkki Kiviranta, joka 1950-luvun lopulla oli muuttanut Tampereelle, valittiin vuonna 1967 Sininauhaliiton puheenjohtajaksi. Kiviranta toimi aktiivisesti Tampereen Sininauhassa vaikuttaen monia vuosia sen puheenjohtajana. Vuoden 1968 alusta lukien Kivirannasta tuli myös *Sininauha* -lehden päätoimittaja.[172] Kiviranta oli siis monin tavoin vaikutusvaltainen henkilö sininauhaliikkeessä ja yhteistyön kehittäminen katulähetyksen suuntaan oli lähellä hänen sydäntään.

Noihin aikoihin liiton toimisto sijaitsi myös Tampereella, mikä helpotti lehden toimituksen ja liiton toimiston yhteistyötä. Merkitystä oli silläkin, että Kiviranta oli sekä liiton puheenjohtaja että *Sininauhan* päätoimittaja.[173] Kiviranta piti yhteyksiä yllä myös aiempaan kotikaupunkiinsa Jyväskylään ja siellä alulle panemaansa katulähetystyöhön. Hän omisti mm. kesähuvilan Samulinniemessä, Päijänteen rannalla, ja oli innokas kalamies.[174] Näin alkoivat rakentua Jyväskylän Katulähetysystävien yhteydet Sininauhaliiton suuntaan.

Katulähetyspäivät

Valtakunnallisille katulähetyksen kesä- ja talvipäiville osallistuttiin Jyväskylästäkin useimpina 1960 -luvun vuosina. Joskus osallistujia lähti Jyväskylästä toistakymmentäkin, joinakin vuosina määrä oli pienempi.

Loppiaisena 1962 Jyväskylän Katulähetysystävät ry:n vastuulle oli uskottu valtakunnallisten talvipäivien järjestäminen. Osallistujajoukko oli runsas, vieraspaikkakuntalaisia oli yli 80 ja lisäksi Jyväskylän oma väki. Seurakuntatalossa ja kirkossa järjestetyt tilaisuudet olivat myös runsaasti kansoitettuja, olihan puhujavieraina jälleen taatut katulähetystyön uranuurtajat, rovasti Verneri Louhivuori, pastorit Vilho Närhi ja Timo Vesanen sekä katulähetysjohtaja Arvid von Martens.[175]

Useampana vuotena järjestettiin myös paikalliset Jyväskylän katulähetyspäivät, jotka nekin olivat huomattavia tapahtumia merkittävine puhujavieraineen. Esim. huhtikuussa 1964 järjestettiin katulähetyspäivät teemalla ”Tulkaa – ja levähtäkää vähän”. Puhujina pastori Tapio Vähäkangas, sihteerit Onni Lysti ja Make Ulmanen Helsingistä. Päiviin sisältyi myös erityisesti työntekijöille tarkoitettua koulutuksellista ohjelmaa, jossa Arvid von Martens toimi raamattutunnin pitäjänä ja alustajana aiheesta ”Katulähetystyö kutsumustyönä”.[176] Katulähetystyön uranuurtajat olivat edelleen aktiivisia. Katulähetyspäivät olivat yhteyden välittämisen ja ylläpitämisen foorumi.

Juhlat ja retket

Katulähetyspäivien lisäksi merkittäviä tapahtumia 1960-luvulla olivat yhdistyksen 15 - ja 20 -vuotisjuhlat. Vuosijuhlien ajankohdat osoittavat, että yhdistyksen alku sijoitettiin johdonmukaisesti vuoteen 1945. Viisitoistavuotisjuhlia lokakuussa 1960 vietettiin arvokkain tilaisuuksin. Helsingistä oli saapunut juhlapuhujaksi diakoniatyön johtaja, pastori Vilho Närhi, ja myös yhdistyksen pitkäaikainen puheenjohtaja, Erkki Kiviranta, puhui iltakirkossa. Pastori Närhi nosti esille, että yhä uusia tehtäviä olisi otettava katulähetystyön ohjelmaan. Vaikka katukuva on muuttunut, ei alkoholistiongelmaa ole vielä voitettu. Muita puhujia olivat mm. teol. tri Hjalmar Paunu, asessori Jorma Sipilä ja rovasti Armas Ostela. Paunu mainitsi puheessaan mm. kotilähetystyön tulevaisuuden työmuotona. Puheiden lisäksi myös erilaiset musiikki-, soitto- ja lauluesitykset juhlistivat päivien tilaisuuksia - erityisesti Väinö Raition trumpettisoolot ilahduttivat kuulijoita. Sunnuntain päätilaisuudessa seurakuntatalossa Raitio puhalteli täpötäydelle kuulijakunnalle hengellisen sävelmän ”Jerusalem” ja iltakirkossa hymnin ”Sua kohti Herrani”.[177]

Itse Verneri Louhivuori lähetti tervehdyksen juhlaan: ”Iloitsen sydämestäni siitä, että Jumalan iankaikkinen rakkaus on Jyväskylässä niin kuin kaikkialla voimalla vaikuttamassa ja kirkastamassa Kristusta jokaiselle, joka näkevin silmin tahtoo nähdä. Pyydän näin tervehtimään kaikkia rakkaita työtovereita siellä.”

Yhdistyksen 20 -vuotisjuhlia vietettiin lokakuun 17: ntenä 1965. Pääjuhla järjestettiin seurakuntatalon juhlasalissa ja juhlapuhujana oli katulähetyksen veteraani, rovasti Verneri Louhivuori. Runsaan musiikki- ja lauluohjelmiston lisäksi kuultiin myös nuorisoohjaaja Osmo Pihlajan laatima kronikka Jyväskylän Katulähetysystävien vaiheista. Kirjallisesti lahjakkaana henkilönä ja taitavana jutunkertojana hän osasi tiivistää hauskaan muotoon yhdistyksen vaiheet. Sittemmin Pihlajan kronikasta on tullut katulähetysväen yhteisomaisuutta, jota siteerataan paljon tässäkin tutkimuksessa.[178]

Yksinäisten ja kodittomien joulujuhla järjestettiin perinteiseen tapaan vuosittain seurakuntatalolla, niin myös lähtivät joulutervehdykset vankilohin ja muuallekin. Joulujuhla ja siihen liittyvät erilaiset toiminnot olivat 1960 -luvullakin merkittävä ja ulospäin myönteistä kuvaa yhdistyksestä rakentava toimintamuoto.[179]

Yhdistys järjesti joinakin vuosina myös retkiä eri kohteisiin. Tammikuussa 1967 vierailtiin Keuruun työlaitoksessa, jossa pidettiin kokous työlaitoksen miehille. Saman vuoden syyskuussa tehtiin retki Nisulan koululle, jossa niin ikään järjestettiin hengellinen tilaisuus.[180] Retkillä oli monitahoinen merkitys. Hyvää sanomaa ja ihmisestä välittämistä voitiin viedä eteenpäin. Samalla retket rakensivat ulkopuolisille kuvaa Katulähetysystävistä ja yhdistyksen tekemästä työstä. Tärkeää oli myös katulähetysväen keskinäisen yhteyden vaaliminen yhteisen toiminnan ja vastuun muodossa.

Osmo Pihlaja – Katulähetyksen pitkäaikainen vaikuttaja

Osmo Pihlaja muutti Jyväskylään syksyllä 1955. Hän työskenteli tuolloin NMKY:n sihteerinä. Sittemmin hän on toiminut kaupunkiseurakunnan nuorisotyöntekijänä ja Jyväskylän kaupungin raittiussihteerinä.

Pihlajan vaikutus yhdistyksessä on ollut monipuolinen. Hän ei ole vaikuttanut yhdistyksen johtokunnassa, mutta on ollut monin tavoin tärkeä henkilöhahmo yhdistyksen tärkeissä vaiheissa, puheenjohtajana vuosikokouksissa ja huomattavien tapahtumien vastuuhenkilönä. Hänellä oli arvokkaita yhteyksiä.

Osmo Pihlaja

Kirjallisesti lahjakkaana henkilönä Pihlaja on edistänyt ja ylläpitänyt yhdistyksen historiatietoisuutta. Hänen Katulähetyksen vaiheita käsittelevässä kronikassaan tulevat alkuvuosikymmenien merkittävät tapahtumat ja henkilöt hauskasti esille.

Pihlaja on ollut sovitteleva henkilöhahmo yhdistyksen vaiheissa, mutta tarvittaessa puhe oli myös”suolainen”. Se kosketti. Katulähetystyö oli hänen mukaansa alkuaikoina pitkäjänteistä ja vaativaa: ”Teimme työtä vakavalla mielellä ja se oli selvästi evankelioivaa. Pitkän ja uskollisen työn tuloksena moni raitistui ja tuli ihan aidosti uskoon sekä liittyi seurakuntiin. Ja se on merkillinen asia, että vaikka he repsahtivatkin juomaan välillä, niin he tulivat yhä uudelleen ja uudelleen takaisin”, kertoi Osmo Pihlaja myöhemmin.

Hän ymmärsi hyvin, mitä rakentava yhteistyö Jyväskylän kaupungin ja muiden yhteistyötahojen kanssa merkitsi. Hänellä oli avarakatseinen käsitys hengellisestä työstä ja kristittyjen yhteydestä.

Ongelmia taloudessa – pullaviipaleita ohennetaan

Veljeskodin työntekijöitä lukuunottamatta Katulähetysystävien toiminta perustui vapaaehtoisuuteen, eikä se rasittanut yhdistystä kovin paljon taloudellisesti. Veljeskodin majoitusmaksuilla ja muilla pienillä tuloilla saatiin kustannukset yleensä kohtuullisesti katettua. Vuosikymmenen alkupuolella todetaan jopa toiminnan taloudellinen menestyksellisyys.[181] Lisäksi yhdistyksellä oli kokenut pitkäaikainen rahastonhoitaja, Matti

Kotimäki, ja myös johtokunnassa kuului kokemuksen ääni.

Niinpä yhdistyksen talous oli koko vuosikymmenen ajan varsin vakaalla pohjalla. Vaikka taloudellisesti tiukempia aikoja koettiin, olivat ne mittasuhteissaan varsin vaatimattomia. Yhdistykselle oli kertynyt jo omaisuuttakin. Maaliskuussa 1967 osakehuoneiston ostoa ilman velanottoa pidettiin täysin mahdollisena.[182] Talousvaikeuksien mittasuhteita havainnollistavat toimet Veljeskodin osalta.

Vuoden 1967 joulukuussa rahastonhoitaja Matti Kotimäki ennakoi, että tulevana vuonna saattaisi tulla taloudellisia vaikeuksia nousevien hintojen ja palkkojen vuoksi. Veljeskodin hoitajille päätettiin selostaa, että kahviannoksia voitaisiin pienentää ravintolatasolle ja jos yömajan varsinaisessa toiminnassa tulisi vaikeuksia, käännyttäisiin seurakunnan diakoniatoimikunnan puoleen.

Maaliskuussa 1968 päätettiin, että Veljeskodissa pienennetään aluksi kahviannoksia ja ohennetaan pullaviipaleita. Jos sittenkään voitto ei lisäänny, nostetaan hintoja samalla kun keittolevyihin asennetaan katkaisuautomaatit. Miehet maksaisivat omasta sähkönkulutuksestaan.[183] Vakavia taloudellisia ongelmia ei ollut. Tuskin monikaan osasi aavistaa, millainen tilanne Veljeskodilla olisi 10 vuoden kuluttua.

Vuosikymmenen vaihdetta lähestyttiin yhdistyksessä kaikin puolin valoisissa tunnelmissa. 1960-luvun lopun katulähetystyö oli vireää, uusia innokkaita vapaaehtoisia oli työssä mukana. Katulähetysnuorten toiminta antoi työlle reipasta ja toiveikasta sävyä. Uusi, iso ja oma Veljeskoti innosti vanhaakin väkeä. Vuosikymmenen aikana yhdistyksen toimintaa oli onnistuttu systematisoimaan ja tehostamaan menestyksellisesti.

Vuonna 1971 Katulähetyspäivät pidettiin Jyväskylässä. Edessä oikealla Eero Haapiainen.

Hannes Natri (1912-2005)

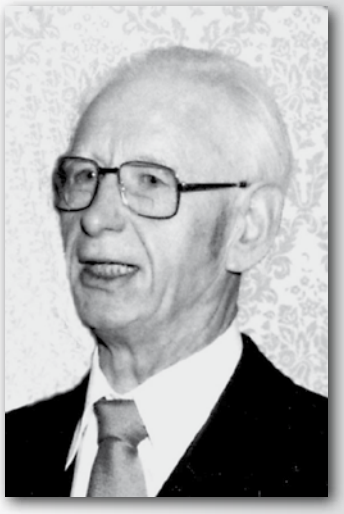

Hannes Natri

Hannes Natri oli Jyväskylän Katulähetyksen varhaisimpia veteraaneja, joka siunattiin katulähetystyöhön Jyväskylän ensimmäisessä katulähetystyöntekijöiden siunaustilaisuudessa seurakuntatalolla marraskuussa 1947.

Hän oli monin tavoin mukana katulähetystyössä niin kaduilla kuin kaatopaikoillakin sekä katulähetysiltojen ohjelmassa, myös musiikkitoiminnan vetäjänä. Vuonna 1964 Natrista tuli yhdistyksen varapuheenjohtaja ja vuoden 1969 vuosikokouksessa hänet valittiin yhdistyksen puheenjohtajaksi.

Natri oli maalausurakoitsija ja hän tunsi hyvin kiinteistöalan asiat. Hänen puheenjohtajakautensa alussa yhdistys hankki Sepänkadun kiinteistön Veljeskodin toimitilaksi. Siellä Veljeskoti toimi vuoteen 1983 asti.

Natri oli yhdistyksen ensimmäinen maallikkopuheenjohtaja, joka toimi tehtävässä useampia vuosia, yhteensä viisi vuotta. Natrin puheenjohtajakaudella yhdistys kasvoi ja kehittyi vahvasti. Maksaneiden jäsenten määrä lähestyi sataa. Elettiin myös taloudellisen nousun aikaa. Eri kirkkokunnista tulevien kristittyjen merkitys työyhteydessä tunnustettiin. Natri oli nähnyt ja ollut mukana Katulähetyksen ensimmäisessä mahtavasti eteenpäin menneen työn vaiheessa 1940-luvulla. Vuonna 2002 Hannes Natri oli jo siirtynyt Katulähetyksen kaikkein varttuneimpien veteraanien sarjaan, kun hän vireästi muisteli alkuaikojen katulähetystyötä Jyväskylässä.[184]

Hannes Natri muistelee

"Jyväskylässä kadun miehiä alkoi olla jo aika paljon. Se näytti meistä ikävältä ja tilanteelle piti tehdä jotakin. Syntyi ajatus saattaa miehet yhteen ja pitää esillä raittiusasiaa. Ajatuksena oli, että näin miehet oppisivat elämään raittiimpaa ja puhtaampaa elämää. Täällä oli paljon päihtyneitä miehiä, jotka elivät ulkosalla mm. kaatopaikalla pienissä hökkeleissä ja söivät kaatopaikalta keräämiään ruokatarvikkeita, mitä milloinkin sattuivat löytämään. Kävimme tervehtimässä heitä vieden samalla jotakin suupalaa mukanamme. Kaatopaikan laajennuttua juopot häädettiin sieltä pois.

Oli selkeä tarve saada aikaan katulähetys Jyväskylään, jonne kerättäisiin miehiä kaduilta ja kujilta. Näin voitaisiin saada parempi yhteys näihin miehiin. Miehiä asusteli paljon myös Jyväsjärven rannalla ja Jyväskylän takana. Siellä oli mm. sellainen vanha autokoppi. Kylmänä vuodenaikana siellä asusteli monta miestä, joita kävimme katsomassa. Kylmäähän se silti oli, vaikka he polttivat

Raija Saarikangas: Muistokirjoitus alkoholistille

Viimeinen Jyväskylän kaatopaikalla asunut pultsari on kuollut. Kukaan ei tiedä milloin hän kuoli ia mistä syystä. Joku löysi hänet mökistään, jonka lattialla hän oli maannut kuolleena kenties viikkokausia.

Tuli paha mieli kun kuulin hänen kuolemastaan. Olin käynyt hänen luonaan silloin tällöin Jorma Soinin tai jonkun muun päihdetyöntekijän tai kaupunkiseurakunnan diakonissan kanssa.

En nähnyt häntä koskaan humalassa. Eräänä jouluna tapasin hänet sairaana. Hän kertoi kävelleensä koko edellisen päivän edestakaisin kaatopaikan tietä, koska hänen vatsansa oli niin kipeä, ettei hän pystynyt olemaan paikallaan.

Hän ilahtui vierailuista, oli hymyilevä ja touhukas. Hän ei koskaan pyytänyt mitään eikä kertaakaan valittanut elämänsä surkeutta. Hän ei ollut edes katkera.

Hän oli sairaseläkkeellä ja rahat riittivät välttämättömään. Viinarahat hän sai kasaan keräämällä romuja kaatopaikalta. Kaatopaikalta hän sai myös jonkinverran ruokaa, polttopuut, taloustarvikkeita, vaatteita ja lukemista.

Kaatopaikan asukkaaksi hän oli siisti ja myös hänen mökkinsä oli niin siisti kuin niissä oloissa voi olla. Hän kiitti kaatopaikan hoitajia, jotka antoivat hänen joskus peseytyä lämpimän suihkunsa alla ja Liisa Arvajaa, joka haki hänet joskus saunaan.

Hän oli valinnut osansa. Hänelle yritettiin hankkia asuntoa, mutta hän sanoi, ettei lähde kaatopaikalta mihinkään etenkään kun se oli myös hänen työpaikkan-

Pari vuotta sitten, kun hän jo myönsi ikääntymisensä ja sairautensa, hän sanoi, että voisi asua jossakin syrjäisessä mökissä, jossa olisi lämmintä ja valoa. Sitä mökkiä ei koskaan löytynyt.

Hän sanoi, että menee viikkokausia, joina hänen mökissään ei käy yhtään vierasta. Ilmeisesti hän tunsi itsensä joskus yksinäiseksi. Hänellä oli aikoinaan ollut vaimo ja koti, mutta kun koti hajosi hän muutti paikkakuntaa ja lääniä ja päätyi Jyväskylän kaatopaikalle.

Hän ei ollut koskaan yhteydessä perheeseensä eikä kukaan hänen omaisistaan tiennyt hänen olinpaikkaansa.

Kaatopaikan mökki oli hänen kotinsa. Hän oli hankkinut sen lattialle maton. Ikkunan takana oli lintulauta, jonka vierailta ei koskaan talvisin puuttunut talia. Hän oli löytänyt kaatopaikalta hylätyn leikkipianon ja opetellut soittamaan sillä muutaman kappaleen.

Kerran hän joutui keskussairaalaan. Lääkäri uhkasi perusteellisilla tutkimuksilla ja lupasi pitää hänet sairaalassa pari viikkoa. Mutta lääkäri ei onnistunut. Muutaman päivän kuluttua mies oli takaisin mökissään ja hymyili vahingoniloisesti lääkärin suunnitelmista kertoessaan.

On mahdollista, että hänet kantoivat hautaan hautaustoimiston palkatut miehet, ja että siunauspuhetta pitäneen papin puhetta oli kuuntelemassa vain taivaan lintuja.

Nyt hänen mökkinsä on jyrätty maan tasalle. Hänestä ei ole jäljellä juuri muuta kuin merkintä kirkonkirjoissa ja Kelan papereissa.

Olen yksi niistä, jotka olisivat voineet tehdä enemmän hänen hyväkseen. Pienen, valoisan ja lämpimän mökin löytäminen hänelle ei ehkä olisi ollut aivan mahdotonta jos kaikki hänestä vähänkään välittäneet olisivat mökkiä yhteisvoimin etsineet.

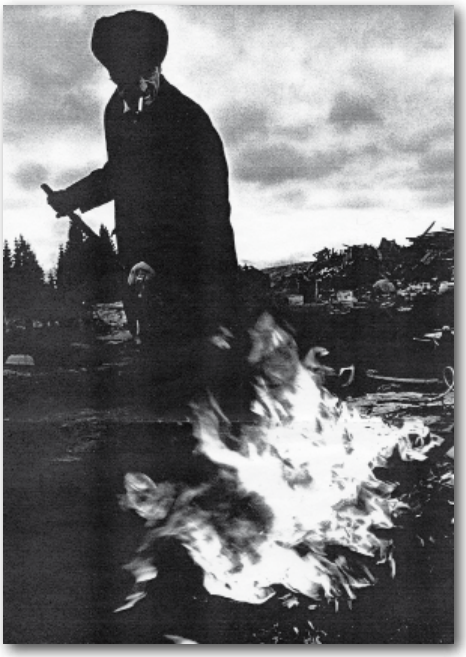

Asumisen olosuhteet olivat kaatopaikan mökeissä ankeat. Siitä huolimatta osa miehistä ei halunnut muuttaa sieltä pois. Sosiaaliviranomaisille tilanne oli periaatteessa kiusallinen.

Veljeskoti antoi lämpimän yösijan ja kokoontumispaikan miehille.

Liisa Arvaja paistoi munkkeja ja teki voikukkasimaa pullakirkkoihin ja haki kaatopaikan poikia saunaan.

peltipurkissa tenttua ja istuivat ja viettivät aikaa sen loimussa. Kerrankin hain kaupasta karhuntaljaa ajatellen, että olisihan siitä jollekin vähän lämmintä selän alle. Usein vaimoni kanssa veimme sinne rantaan heille kahvia ja syötävää".

"Katulähetyksen ensimmäinen johtokunta alkoi toimia vuonna vuonna 1953.

Aloimme pitää katulähetyskokouksia. Ensimmäinen huone katulähetyksen käytössä oli Kilpisenkadun ja Hannikaisenkadun kulmassa. Omistajat lupasivat, että saimme pitää siellä kokouksia. Maalasin permantoja ja siistin paikkoja. Nyt oli miehille tarjolla vuodepaikkoja. Huvittavana piirteenä siinä oli se, että ikkunat olivat hyvin alhaalla. Miehet koputtivat ikkunoihin, josta heidät sitten vedettiin kadulta sisään.

Pastori Kiviranta meni sinne kerran muina miehinä ja koputti ikkunaan, että pääsisi ikkunasta sisään. Miehet huomasivat kuitenkin pastorin kepposen ja tilanne meni leikiksi, jota jälkeenpäin huumorilla muisteltiin."

"Toiminta jatkui ja koska asuinpaikat olivat jatkuvasti täynnä, tuli tarve hankkia

suurempi huoneisto. Kun Tapionkadulla sijainneessa vanhassa puutalossa ollut vanha lastenkoti muutti huoneistosta pois, sai Katulähetys vuokrattua nuo tilat yömajaa varten. Asukkaita tuli yhä lisää ja toiminta kasvoi. Kokouksia pidettiin lauantai-iltaisin Keskusseurakuntatalon rippikoulusalissa. Kutsulappuja jaettiin kaduilla ja miehiä kutsuttiin kokouksiin. Kokouksia pidettiin myös vapaaseurakunnan ja helluntaiseurakunnan tiloissa."

"Vuosien varrella oli monia tapauksia, jotka kannustivat jatkamaan työtä. Kerran

annoin kutsulapun eräälle hieman päihtyneelle miehelle. Hän lähtikin mukaani katulähetyskokoukseen

Vapaakirkkoon Vapaudenkadulle. Totesin, että hän on päihtynyt ja kovasti allapäin. Sanoin Erkki Kivirannalle, että rukoillaan miehen puolesta.

Polvistuimme Jumalan kasvojen eteen ja rukoilimme hänen puolestaan. Se vaikutti häneen niin voimallisesti, että hänestä tuli kuin uusi mies. Hänellä oli vielä puoli limonadipullollista pirtua mukanaan, jonka hän heti kaatoi pois. Toisillekin miehille hän todisti, ettei juo enää. Hänestä tulikin raitis ja hän kävi kokouksissamme kauan aikaa", muisteli Johannes Natri

"Tapionkadun asunnot osoittautuivat kuitenkin liian pieniksi. Samalla kadulla tuli

myyntiin konkurssiin mennyt kivitalo. Kun havaitsin siitä ilmoituksen lehdessä, sanoin Kotimäen Matille, että lähdetäänpä huutokauppaan, siellä on talo myynnissä. Ihmisiä oli jonkin verran paikalla. Kun tehtiin tarjouksia, niin tarjosin sovitun hinnan ja talo jäi minun huudolleni. Pyysin heitä odottamaan hetken ja menin Matin kanssa pankkiin, josta nostin omalta tililtäni 2000 markan käsirahan. Niin kaupat tehtiin ja talo siirtyi katulähetykselle. Tein talossa sitten monenlaista remonttia.

Alkuaikoina Katulähetyksessä ei kenellekään maksettu työstä mitään palkkaa. Itse olen maalari ammatiltani ja esitin kerran johtokunnalle 70 markan laskun tekemästäni työstä. Matti Kotimäki sanoi, että ei katulähetysväki voi ottaa palkkaa työstään, koska tämä on vapaaehtoista työtä. Sanoin, että en sitten ota mitään palkkaa minäkään.

Katulähetys pyöri siis omavaraisesti. Miehiltä perittiin pieni yömaksu ja keneltäkään ei vaadittu velkoja. Näillä maksuilla sitten koetimme pärjätä. Otimme yömajaan hoitajan, joka asui paikan päällä, hoiti siivoukset ja muut käytännön asiat. Näin asuntoasiat pysyivät kunnossa."

1970 – 1979

Uudistuksen, yhteistyön ja ahdingon vuodet

Lähtökohtia 1970-luvulle

1970-luvulla suomalaisen yhteiskunnan vaurastuminen jatkui. Vuosikymmenen alku oli voimakkaan taloudellisen kasvun aikaa, mutta vuosikymmenen puolivälin jälkeen koettiin kansainvälisen öljykriisin siivittämä taloudellinen lama ja sodanjälkeisen Suomen huipputyöttömyys vuonna 1978 (yli 200 000 työtöntä). Myös Katulähetysystävien talouskehitys noudatteli laajempaa yhteiskunnallista trendiä. Kuitenkin hyvinvointivaltion rakentaminen jatkui läpi vuosikymmenen, mikä näkyy mm. sosiaalipoliittisessa lainsäädännössä. J-P Roosin sanoin suomalainen hyvinvointivaltio saatiin nyt vesikattovaiheeseen. Sosiaaliturvan tason ja laajuuden kehitys oli suorastaan dramaattinen ja Suomi kiri kiinni läntisen Euroopan demokratioita. Tuloerot supistuivat ja palkka- sekä työoloja koskeviin asioihin kiinnitettiin huomiota. Suuri muutos työelämässä oli 5-päiväinen työviikko ja vapaa-ajan lisääntyminen.

Vuoden 1969 keskiolutlaki lisäsi alkoholin kokonaiskulutusta ja myös huumeiden käyttö tuli ongelmaksi. Tyypillistä 1970-luvulle oli avioerojen määrän kasvu, mikä jatkui seuraavan vuosikymmenen lopulle asti. Television kaksi kanavaa viihdyttivät ja yhdenmukaistivat ajattelua. Suuri maaltamuutto päättyi ja tunnusmerkillistä oli lähiöiden rakentaminen kaupunkeihin. Jyväskylässä rakennettiin mm. Pupuhuhta ja Keltinmäki. Jyväskylän asukasluku 1970 - 80-lukujen vaihteessa (63 540) osoittaa, että sen väkimäärän kasvu oli radikaalisti hidastunut.

Jyväskylän Katulähetyksessä 1970-luvulle siirryttiin innostuneissa ja vahvoissa tunnelmissa. 1960-luvun loppuvuosina katulähetystyössä oli koettu nousua ja katulähetysiltoja oli vuosittain järjestetty enemmän kuin koskaan aiemmin. Tilaisuuksissa oli runsaasti osanottajia, mukana myös kadun miehiä, eikä ohjelman suorittajista ollut

pulaa. Katulähetystyöstä innostuneita miehiä ja naisia oli saatu mukaan. Erityisesti nuoret olivat antaneet jo useamman vuoden ajan tärkeän panoksensa hengelliseen toimintaan. Vuonna 1965 tehty työn linjaus, että painopistettä siirrettiin selkeästi katulähetysiltoihin tehden niistä jokaviikkoisia tapahtumia, oli onnistuneeksi osoittautunut linjanveto. Se keskitti oikealla tavalla voimavarat, mikä johti toiminnan vilkastumiseen. Kun yhdistyksen puheenjohtajana vuodesta 1964 toiminut pastori Tapio Vähäkangas siirtyi vuonna 1969 toisiin tehtäviin, oli työn uusi linjaus jo hyvin juurtunut käytäntöön. Sitä olivat olleet toteuttamassa monet katulähetystyön ystävät ja aktiivit.

Vuodesta 1964 lähtien johtokunnan varapuheenjohtajana oli toiminut Hannes Natri sekä yhdistyksen sihteerinä Eero Haapiainen. Vuoden 1969 vuosikokouksessa Natri valittiin puheenjohtajaksi ja Haapiainen jatkoi sihteerinä. Johtokuntaan tulivat lisäksi Ensio Röyskö, Matti Kotimäki ja Oiva Jokinen. [185] Kaupunkiseurakunnan edustajaksi tuli Eero Vainio.

Urakoitsija Hannes Natri oli ensimmäinen yhdistyksen maallikkopuheenjohtaja, joka toimi virassa useamman vuoden, vuodesta 1969 aina vuoden 1974 maaliskuuhun. Kymmenen vuoden aikana oli ajattelussa tapahtunut melkoinen muutos. Vielä 1950 - 1960-lukujen taitteessa katulähetystyön johtaminen maallikkovoimin tuntui yhdistyksessä vaikealta ja melkein mahdottomalta. Työtä pidettiin seurakunnallisena työnä ja sen johtoon vaadittiin pappishenkilöä. Kymmenen vuoden kuluttua keväällä 1969 katulähetystyön johdon katsottiin sopivan varsin hyvin myös maallikolle.

Natri oli Jyväskylän varhaisimman katulähetyksen veteraani, joka oli siunattu työhön jo Jyväskylän ensimmäisessä katulähetystyöntekijöiden siunaustilaisuudessa seurakuntatalolla marraskuussa 1947.[186] Natri oli kokenut katulähetyksen alkuvaiheen 1940-luvulla, kun työtä tehtiin eri kristillisten seurakuntien yhteistyönä allianssipohjalla ja se meni voimallisesti eteenpäin. Vuonna 1969 toteutui myös yhdistyksen jäsenten pitkäaikainen haave, kun huhtikuussa ostettiin Veljeskotia varten uusi kiinteistö Sepänkadulta. Kaupan oli mahdollistanut kaupunkiseurakunnan koroton laina. Uuden ja isomman Veljeskodin myötä Katulähetysystävien merkitys Jyväskylän kodittomien huollossa kasvoi. Yhteistyötä Jyväskylän kaupungin kanssa oli tosin kehitelty jo aiemminkin, mutta nyt avautui lisää toiveikkaita näkymiä kaupungin suuntaan.

1970-luvulle siirryttäessä Katulähetysystävien työssä oli siis monessa suhteessa eteenpäin menemisen meininki ja nuorekasta intoa. Paljon nuoria oli työssä mukana ja myös puheenjohtajan omat tyttäret palvelivat aktiivisesti katulähetysiltojen musiikkiohjelmiston suorittajina.[187]

1970-luvun alkuvuosina yhdistyksen taloudellinen tilanne oli hyvä, eikä uuden isomman Veljeskodin hoito tuottanut vielä ongelmia, päinvastoin, Veljeskodin talous oli kunnossa ja koti innoitti muutenkin katulähetysväkeä. Vuoden 1970 vuosikokouksessa tuotiin esille, että edellinen vuosi oli ollut erittäin menestyksellinen yhdistyksen toiminnan kannalta erikoisesti sen johdosta, että yhdistykselle oli saatu oma talo yömajatoimintaa varten. Puheenjohtaja, sihteeri ja rahastonhoitaja saivat kiitosmaininnan ”ansiokkaasta asioiden hoidosta”.[188] Uusi, iso ja ajanmukainen sekä omassa kiinteistössä

1973 Johtokunnan kokous Natrilla, Takana vas. Reinikainen, Pesonen, Puttonen. Edessä vas. Natri, Kokkonen ja Mölsä.

Katulähetysillat ja koditto-mien joulujuhlat pidettiin Keskusseurakuntatalolla. Musiikista huolehti Natrin perhe tyttärineen.

sijaitseva Veljeskoti innoitti aiemmin vuokratiloissa toiminutta katulähetysväkeä. Omasta Veljeskodista oli vuosia haaveiltu ja kun marras-joulukuun vaihteeessa 1969 päästiin vihdoin muuttamaan omiin tiloihin, oli se innoittava ja uudelle vuosikymmenelle tietä näyttävä tapahtuma. Kun taloudellinen tilanne oli lisäksi useamman vuoden hyvä, koettiin yhdistyksessä 1970-luvun alkuvuosina kaikin puolisen nousun aikaa.

1970-luku kokonaisuutena oli kuitenkin taloudellisesti selkeästi kaksijakoinen. Talousvaikeudet alkoivat vuosikymmenen puolivälissä ja ensimmäiset selvät merkit siitä olivat nähtävissä jo vuonna 1974. Taloudellisesti vaikea aika liittyi Veljeskodin alati kasvaviin kustannuksiin ja se kosketti vakavasti yhdistyksen toimintaa aina vuoteen 1983 asti, jolloin yhdistys myi Veljeskodin kiinteistön Sepänkadulta ja solmi ensimmäisen ostopalvelusopimuksen Jyväskylän kaupungin kanssa.

Mutta 1970-luvun ensimmäiset vuodet olivat taloudellisesti suotuisia. Niinpä johtokunta saattoi tammikuussa 1973 todeta, ”että vuosi 1972 oli ollut nimen omaan yömajatoiminnan ansiosta siinä määrin tuloksellinen, että yhdistyksellä on ollut kaikki mahdollisuudet hoitaa odotettua paremminkin taloudelliset velvoitteensa velkojen hoitoon ym. nähden”.

Myös edellinen vuosi oli ollut taloudellisesti erittäin hyvä.[189] Myönteinen tilanne näkyi yhdistyksen jäsenmäärän kehityksessä. Vuoden 1970 toimintakertomuksessa todetaan, että kirjoissa olevien jäsenten määrä oli nyt noin 90, vaikka kaikki aiemmin liittyneet eivät olleetkaan maksaneet kuluneen vuoden jäsenmaksua. Vuonna 1969 kirjoilla olevien jäsenten määräksi annettiin 75. Jäsenmäärän nousu ei ollut tilapäinen ilmiö, sillä vuoden 1972 kirjoilla olevien jäsenmääräksi ilmoitetaan jo 95. Kahtena seuraavana vuonna toimintakertomus toteaa maksaneiden jäsenten määräksi 95.[190] Yhdistyksen jäsenmäärä kasvoi siten merkittävästi 1970-luvun alkuvuosina. Vuosikymmenen toisella puoliskolla, taloudellisen ahdingon painaessa Veljeskotia, jäsenmaksunsa maksaneiden jäsenmäärissä tapahtui pudotusta (1975, 59; 1976, 80; 1977, 82; 1978, 70).[191] Vuoden 1975 jäsenmäärä oli ”erittäin vähän”, kuten toimintakertomuksen yliteipatussa tekstissä todetaan.

1970-luvun alkuvuodet olivat kuitenkin taloudellisen nousun aikaa. Eteenpäin menemisen tunnelmia ja tilannetta vuosikymmenen taitteessa kuvaa hyvin vuoden 1970 toimintakertomus. ”Kulunut vuosi oli yhdistyksen 25 toimintavuosi. Toimintaan osallistuneiden määrä oli ennätyksellinen. Kun uusi Veljeskoti oli ensimmäisen koko vuoden toiminnassa, majoitusvuorokausien määrä nousi noin kolmanneksella. Myöskin kutsukokouksiin osallistui vuoden aikana huomattavasti enemmän osanottajia kuin aikaisemmin. Uusia jäseniä liittyi yhdistykseen noin 20.”

Johtokunta oli muuten pysynyt kokoonpanoltaan ennallaan, mutta Oiva Jokisen tilalle oli vuoden 1970 vuosikokouksessa valittu Pertti Reinikainen, joka toimi yhdistyksen varapuheenjohtajana. 1940-luvulla syntyneenä hän edusti muita johtokunnan jäseniä nuorempaa ikäpolvea ja oli aiempina vuosina osallistunut aktiivisesti katulähetysnuorten toimintaan.

Syyskuussa 1971 yhdistyksen johtokunta totesi kokouksessaan, että Kaupunkiseura-

kunnan edustaja, Eero Vainio, oli muuttanut pois paikkakunnalta, eikä henkilöä hänen tilalleen ollut vielä valittu. Kuukauden kuluttua kaupunkiseurakunnan edustajana johtokunnassa istui jo Veijo Pesonen, seurakunnan diakoniasihteeri. Marraskuun kokouksessaan johtokunta päätti, että Pesonen pitää joulukuussa työntekijöille alustuksen katulähetys- ja diakoniatyön yhteistyöstä.[192] Tämä alustus oli varsin merkityksellinen. Diakoniayhteistyöstä tuli katulähetykselle leimaa antava piirre koko vuosikymmenen ajaksi. 1970-lukua Jyväskylän Katulähetysystävät ry:ssä voidaan hyvin pitää juuri diakoniayhteistyön vuosikymmenenä. Tämä yhteistyö toi mukanaan huomattavia aloitteita, katulähetystyön laajentumista, monipuolistumista ja avautumista.

Katulähetysillat työn ytimessä – pullakirkkotoiminta käynnistyy

Katulähetysillat tai kutsukokoukset, kuten niitä usein nimitettiin, pysyivät ohjelmistoltaan ja toteutukseltaan monessa suhteessa ennallaan aina syksyyn 1976 asti. Vaihteleva ja väliin rikaskin musiikkitoiminta oli keskeisessä asemassa, puheet ja todistuspuheenvuorot lyhyitä, ihmisiä kohdattiin keskusteluissa. Kokouksen väliajalla tarjottiin kahvia ja voileipiä. Tällaiseen hengellisen ohjelmiston toteutukseen oli totuttu jo Helsingin yölähetyksessä ja vuosikymmenien kuluessa se oli osoittautunut toimivaksi työmuodoksi. Ihanne tiedostettiin ja siihen pyrittiin päämäärätietoisesti. 1970-luvun toimintakertomuksissa saatettiin todeta: ”Ohjelma on ollut vaihtelevaa; pitkiä puheita on vältetty, laulua, musiikkia ja lyhyitä todistusluonteisia puheenvuoroja on sopinut illan ohjelmaan useitakin. Väliajalla on tarjottu kahvia, joka varsinkin kodittomille on ollut suurimerkityksellistä.”[193]

Kuten muukin katulähetystyö, Veljeskodin palkattuja työntekijöitä lukuun ottamatta, katulähetysillat toteutettiin vapaaehtoisuuden pohjalta. Työssä mukana olleet vastuunkantajat vuorottelivat ja vastuuvuoroista sovittiin kuukausikokouksissa, kuten jo 1960-luvun loppuvuosina oli tapahtunut.

Katulähetysillat alkoivat lauantaisin klo 19.30, mutta keväällä 1976 kirkkohallintokunta päätti, että toiminnan seurakunnan tiloissa tuli päättyä klo 21 mennessä, ellei asiasta erikseen ennakkoon sovita. Samassa Katulähetysystävien johtokunnan kokouksessa maaliskuussa, jossa kirkkohallintokunnan päätös merkittiin tiedoksi, päätettiin myös kokeilla pullakirkkoa syksyllä 1976. [194] Kokeilu oli merkittävä kuten myöhemmin havaitaan.

Tyypillinen piirre 1970-luvun katulähetysiltoja ajatellen oli huomion kiinnittäminen kutsujen jakoon. Tämä mainitaan useammankin kerran eri yhteyksissä. Jo 1960-luvun ”uusien urien” etsinnässä oli huomattu, että kutsujen jako todellakin vaikutti siihen, miten paljon ihmisiä ja varsinkin kadun miehiä tuli kokouksiin.

Vuoden 1973 toimintasuunnitelmassa päätettiin, että kutsulappujen jakamisen vastuuvuorot sovitaan kuukausikokouksissa: ”Kokemushan on täysin selvästi osoittanut, että kadun miesten lukumäärä kutsukokouksissa on suoraan verrannollinen siihen tunnollisuuteen, jolla kutsulappujen jako kaduilla ja lähinnä torin ympäristössä on

suoritettu." Sama toistetaan seuraavanakin vuonna.[195] Joskus kutsujen jako jäi kuitenkin vähemmälle. Vuoden 1975 toimintakertomuksessa saatettiin murheellisina todeta, että "katulähetystyön eräs aivan olennainen ja keskeinen työmuoto, kutsujen jakelu kaduilla, kahvibaareissa ym. jää meiltä hoitamatta". Vaikka jotkut jaksoivat hoitaa tehtävää ajoittain, ei jatkuvuutta ollut ja toimintakertomuksessa perätään työlle määrätietoista vetäjää, jolla olisi selkeä työnäky kutsujen jakamisesta. Seuraavan vuoden toimintasuunnitelmaan kirjattiinkin, että kutsutoimintaa pyritään lisäämään.[196]

Näihin aikoihin myös iltojen aiheet ja vetäjät pyrittiin määräämään pitemmällä aikavälillä kuin vain kuukaudeksi kerrallaan. Se antoi toiminnalle jäntevyyttä. Esimerkiksi maaliskuussa 1976 sovittiin kevään katulähetysiltojen aiheista ja pitäjistä seuraavasti:[197] Kokoukset olivat jokalauantaisia, mutta vappupäivänä ja pääsiäislauantaina ei iltoja pidetty.

13.3.	Hellittämätön usko	Saimi Kokkonen
20.3.	Sisäiset taistelut	Ensio Röyskö
27.3.	Jumalan lupaukset	Hilja Pitkänen
3.4.	Tarvitsenko Vapahtajaa	Hannes Natri
10.4.	Minun tähteni	Ilmari Kaskikallio
24.4.	Jeesuksen kohtaaminen	Tyyne Paljakka
8.5.	Vastuu nuoristamme	Pertti Reinikainen
15.5.	Taivaan kansalaisena	Aino Reinikainen

Vaikka toimintakertomuksissa 1970-luvun alkuvuosilta on mainintoja vilkastuvasta toiminnasta tai että kutsukokouksiin on osallistunut huomattavasti enemmän ihmisiä kuin aiemmin tai että kutsukokousten vetäjäjoukko ja ohjelmansuorittajien määrä on kasvanut, eivät ainakaan ilmoitetut keskimääräiset kävijälukumäärät kovin paljon poikkea 1960-luvun lopun vastaavista luvuista. Tosin kaikilta vuosilta ei ole tarkkoja osallistujamääriä ilmoitettu. Kuitenkin ilmoitetut kävijämäärät yksittäisissä katulähetysilloissa liikkuvat keskimäärin 30 – 50 välillä.

Syksyllä 1976 tapahtui merkittävä muutos, johon jo aiemmin viitattiin. Katulähetysiltojen rinnalle tulivat syyskuussa (19.9.) sunnuntaiaamun pullakirkot. Ensimmäisen pullakirkon vastuuhenkilönä oli Veijo Pesonen yhdessä Eero Haapiasen kanssa. Pullakirkko oli monessa suhteessa ohjelmaltaan katulähetysillan kaltainen, mutta se järjestettiin sunnuntaiaamuisin klo 9 - 10. Paikka oli sama eli Keskusseurakuntatalo ja ohjelmassa oli aamun sana, keskustelua sekä voileipäkahvi. Pullakirkko kesti tosin vain tunnin ja ajan riittävyydestä keskusteltiin. Katsottiin kuitenkin tunnin riittävän, sillä tarvittaessa keskustelua miesten kanssa voitiin jatkaa varsinaisen ohjelman jälkeen.[198]

Ensio Röyskö kuvasi lehtihaastattelussa vuonna 1979 pullakirkkoa seuraavasti. Pullakirkko on pienoisjumalanpalvelus ja kaikki kadun miehet ja naiset ovat tervetulleita kuntoon katsomatta. Sinne tullaan usein suoraan putkasta tai kaduilta väsyneinä ja krapulaisina hakemaan apua sekä ruumiilliseen että hengelliseen hätään. Pullakirkossa

Kadun miesten kohtaamisessa pullakirkko oli tullut katulähetysillan rinnalle. Edessä vas. Elmi Natri.

on Katulähetyksen puolesta yleensä vain yksi vetäjä sekä pari sisarta, jotka huolehtivat kahvi- ja voileipätarjoilusta. Joskus joku seurakunnan papeista toimittaa jumalanpalveluksen, mutta yleensä hartaushetken toteutuksesta vastaa maallikko.[199] Pullakirkossa kohdattiin todellakin kadunmiehiä. Katulähetysiltoihin tuli aitoa kadun kansaa joskus vain muutamia, mutta joskus heitä saatiin tosin ”ilahduttavankin paljon” mukaan.

Kirkon diakoniatyön kustantama voileipäkahvitarjoilu siirrettiin katulähetysilloista sunnuntain pullakirkkoon. Syksyn 1976 aikana pullakirkkoja ehti olla jo 15 kertaa, kävijät pääasiassa miehiä, keskimäärin 10 – 35 henkilöä tilaisuutta kohden. Veijo Pesonen muisteli ensimmäisen pullakirkon olleen osallistujamäärältään varsin menestyksellinen. Mukana oli noin nelisenkymmentä miestä. Seuraavina vuosina kävijöitä oli keskimäärin 20 – 25 henkilöä tilaisuutta kohden ja esimerkiksi vuonna 1978 tilaisuuksia oli vuoden aikana yhteensä 35.

Pullakirkkotoiminnan alettua kävijämäärät katulähetysilloissa pienenivät. Myös tilaisuuksien luonne muuttui. Katulähetysillat alkoivat palvella aiempaa enemmän katulähetysystävien keskinäistä yhteyttä ja hengellistä rakentumista. Kuitenkin jokaviikkoiset katulähetysillat kuuluivat edelleen keskeisesti toimintaohjelmaan, mutta vuonna 1979 niiden alkamisajankohta aikaistettiin klo 19:ään. Katulähetysillat koettiin edelleen yhdistyksen keskeisenä työmuotona. Vuonna 1979 Ensio Röyskö kuvasi katulähetysiltaa ”hengelliseksi kodiksi”, josta katulähetysystävät saivat voimaa työhönsä. Lauantai-iltaisin he kokoontuivat keskusseurakuntatalolle hartaus- ja keskustelutilaisuuteen. Kyse oli Röyskön mukaan yhdistyksen yhdestä päätoimintamuodosta pullakirkon ja Veljeskotityön ohella.[200]

Kadun miesten kohtaamisessa pullakirkko oli tullut katulähetysillan rinnalle. Se

muutti katulähetysillan luonnetta, mutta ei syrjäyttänyt sitä. Katulähetysillassa tehtiin edelleen julistavaa työtä, mitä osoittaa sekin, että sekä kirkon papit ja lehtorit että vapaakristillisten seurakuntien julistajat kantoivat säännöllisesti vastuuta näissä tilaisuuksissa. Päätös pullakirkon kokeilusta tehtiin samassa johtokunnan kokouksessa, jossa merkittiin tiedoksi kirkkohallintokunnan päätös, että katulähetysiltojen oli päätyttävä klo 21 mennessä. Myöhemmin (1977) mahdollisesta jatkoajasta keskusteltiin, mutta päädyttiin kuitenkin siihen, ettei jatkoaikaa tarvita, sillä vahtimestari oli antanut luvan tarvittaessa jatkaa kokousta klo 21.30 asti. Samassa yhteydessä päätettiin perustaa rukouspiiri, joka kokoontuisi kuukauden ensimmäisenä lauantaina klo 18.30 – 19.30.[201]

Pullakirkon idean toi Jyväskylän katulähetystyöhön Veijo Pesonen. Virikkeen hän oli saanut Tampereelta vuonna 1969 työskennellessään siellä diakoniapapin sijaisena. Pullakirkkotoiminta ja yömajatyö kuuluivat paikallisen seurakunnan katulähetystoimintaan. Marraskuussa 1974 yhdistyksen johtokunnassa keskusteltiin Veijo Pesosen ns. pullakirkkoideasta. Aloitteen mukaan ”pullakirkko tulisi korvaamaan lauantaiset kutsuillat ja se pidettäisiin sunnuntaiaamuisin kahvitarjoiluineen” Näin kadun miehiä saataisiin mahdollisesti enemmän mukaan. Myös kirkkoherra oli antanut aloitteelle suosituksensa. Koolla olleet johtokunnan jäsenet, Pesosen lisäksi Antti Makkonen puheenjohtajana, Pertti Reinikainen, Ensio Röyskö, Väinö Raitio, Elli Pekkala, Saimi Kokkonen ja sihteeri Vilho Mölsä, eivät tehneet vielä päätöstä asiasta.[202]

Katulähetysilta koettiin tärkeäksi työmuodoksi ja sillä oli vuosikymmenien perinne takanaan. Monet mielsivät juuri katulähetysillat keskeisimmäksi katulähetyksen työmuodoksi. Se oli traditionaalisen yölähetyksen ytimessä. Kun pullakirkkotoiminta lopulta käynnistyi syksyllä 1976, katulähetysillat eivät poistuneetkaan ohjelmistosta, vaan muuttivat luonnettaan. Tämä merkitsi mittavaa hengellisen kokoustoiminnan lisäystä 1970-luvun loppuvuosina, sillä katulähetysiltoja pidettiin edelleen viikoittain.

Kristittyjen yhteys nostetaan esille

Ohjelmistoltaan ja toteutuksen muodoltaan katulähetysilta oli alusta lähtien vastannut monessa suhteessa sitä, mihin oli totuttu vapaan kristillisyyden, helluntailiikkeen ja vapaakirkon kokoustoiminnassa. Von Martens arvosti näiden seurakuntien tekemää työtä ja suosi katulähetysilloissa niiden julistajia. Jyväskylässä vapaan kristillisyyden seurakunnat olivat vähitellen jääneet seurakuntina pois työyhteydestä, mutta yksittäisiä kristittyjä näistä seurakunnista oli ollut työssä mukana. 1970-luku toi tähän kristittyjen yhteyden vaalimiseen uuden vaiheen.

Kun 1960-luvulla ei pidetty ääntä työssä mukana olevien seurakunnallisista taustoista, alettiin 1970-luvun alkupuolella tuoda tätä näkökulmaa aivan tietoisesti esille, kuitenkin hienotunteisesti ja varovasti, ketään loukkaamatta, kuten asiaan kuului. Kristittyjen yhteys oli tullut esille jo 1960-luvun lopun katulähetysnuorten toiminnassa ja von Martens oli näiden nuorten kanssa toteuttanut myös menestyksellisen katulähetysillan.

Vuoden 1971 katulähetyksen valtakunnallisilla talvipäivillä tammikuussa von Martens piti keskusseurakuntatalolla alustuksen aiheesta ”Yhteys erilaisuudessa”. Tärkeä kristittyjen yhteisen työn muoto oli 1960-luvulla käynnistynyt Jyväskylän Harjun kesäkokoustoiminta, johon myös Katulähetysystävät osallistuivat läpi 1970-luvun, näkyvänä ja etenkin kuuluvana hahmona Väinö Raitio trumpettisooloineen.[203]

Vuoden 1971 toimintakertomuksessa, jonka on allekirjoittanut yhdistyksen sihteeri, Eero Haapiainen, mainitaan ensimmäisen kerran pöytäkirja- ja toimintakertomustasolla, että mukana kokouksissa on muiden kuin evankelisluterilaisen seurakunnan ihmisiä. ”Kutsukokouksissa on vieraillut usein myös muiden kristillisten yhteisöjen jäseniä ja kristittyjen yhteyttä on näin pyritty toteuttamaan.”[204] Vielä ei selkeästi mainita, osallistuivatko nämä ihmiset katulähetysillan ohjelman suorituksiin vai olivatko pelkästään kokousvieraita. Kuitenkin samassa vuosikertomuksessa todetaan Siion -seurakunnan nuorten vierailleen kokouksenpidon merkeissä Veljeskodilla. Kristittyjen tekemää yhteistyötä ajatellen tässä on kyse merkittävästä käänteestä, jossa työyhteydessä olevien kristittyjen erilaiset taustat pyrittiin tunnustamaan. Se merkitsi paluuta lähemmäs von Martensin ideaalia.

1970-luvulla kristittyjen yhteys nousi yhdistyksessä arvostetuksi asiaksi. Katulähetyksen syyspäiville Keskusseurakuntatalolle 21 – 22.10.1972 kutsuttiin lehti-ilmoituksin seuraavasti: ”Tervetuloa tilaisuuksiin kaikki katulähetystyön ystävät yli seurakuntarajojen.” Samassa ilmoituksessa mainitaan Juhani Erikssonin laulavan katulähetysillassa. Eriksson tunnettiin suosittuna vapaakirkollisena evankelistana. Ihmisiä eri seurakunnista haluttiin entistä kiinteämmin integroida mukaan katulähetystyöhön.[205]

Samalla haluttiin kuitenkin tehdä selväksi Katulähetysystävien kiinteä yhteys luterilaiseen Kaupunkiseurakuntaan. Kristittyjen yhteyden harrastaminen, mutta kuitenkin kunnioittaen kotiseurakuntaa, joka tarjosi sekä tilat, että jatkuvaa ja merkittävää taloudellista tukea, vaati taitoa. Vuoden 1975 toimintakertomuksen laatija, yhdistyksen sihteeri, Muuramen Metalli Oy:n markkinointipäällikkö Ensio Röyskö, ilmaisi asian seuraavasti. Otsikon, Kristittyjen yhteys, alla on teksti:[206]

> **”Toimintamme tapahtuu mitä kiinteimmässä yhteistyössä Kaupunkiseurakunnan kanssa ja – jo kulun*utta sanontaa käyttäen – sen siipien suojassa. Kulunutkin vuosi on kuitenkin osoittanut, miten paljon toimintaamme aktivoi ja rikastuttaa se, että työssämme on mukana sisaria ja veljiä myös muista Jeesuksen Kristuksen Herrakseen tunnustavista seurakunnista. Olemme sydämestämme iloisia tästä kristittyjen yhteydestä.”***

Röyskö vahvistaa katulähetysystävien seurakunnallisen lähtökohdan ja perustuksen. Kristittyjen yhteydessä ei ole kyse luopumisesta seurakuntayhteydestä. Tilanne oli oikeastaan päinvastoin. Erityisesti monipuolinen yhteistyö Kaupunkiseurakunnan diakoniatoimikunnan kanssa kiinteytti ja lähensi 1970-luvun katulähetystä kotiseurakuntaan. Alinomaa painotetaan 1970-luvun toimintakertomuksissa, että ev.lut. seurakunnan papit ja työntekijät olivat mukana katulähetysilloissa ja myöhemmin myös pullakirkoissa.

Vuoden 1978 toimintakertomuksessa tuodaan jälleen esille, kuinka Kaupunkiseu-

rakunnan työntekijät olivat vierailleet sanan kylvössä useassa katulähetysillassa ja että illoissa ovat vastuuta kantaneet monen kirkkokunnan ja herätysliikkeen sisaret ja veljet saman Kristuksen kirkon jäseninä. Tästä oli syytä olla kiitollinen.[207]

Kristittyjen yhteyttä alettiin siis rakentaa tunnustamalla seurakunnalliset identiteetit ja pitämällä niistä kiinni. Yhteyden ajatus ankkuroidaan raamatulliseen perustukseen, Kristukseen. Jäsentensä kautta yhteistyössä olevat seurakunnat tunnustavat Jeesuksen Kristuksen Herrakseen. Näiden sisarten ja veljien mukaantulo työhön rikastutti ja aktivoi toimintaa, kuten kokemuksesta tiedettiin. Vapaan kristillisyyden seurakunnilla oli rikas musiikkiperinne, millä oli tärkeä merkitys työssä ja erityisesti katulähetysilloissa. Kun yhteyden perustuksena oli Kristus, erilaisuudesta rakentui toimintaa rikastuttava tekijä. Erilaisuudessa voitiin kokea yhteyttä. Se oli myös voimatekijä, kun erilaiset lahjat ja armoitukset yhdistyivät.

Vuosikymmenien saatossa Jyväskylän Katulähetysystävät olivat monin tavoin edistäneet kristittyjen yhteyden asiaa, alussa voimallisesti eteenpäin menneen työn merkeissä, sitten yhteydestä hiljaa vaieten - 1970-luvulla, vaikka varovasti, yhteyden asian jälleen esiin nostaen. Siinä epäilemättä auttoi myös monessa suhteessa ilmapiiriltään avautuva yhteiskunta.

Uudistuvat työmuodot ja ihmisen kohtaaminen

1970-luku oli monessa suhteessa uudistumisen ja uusien työmuotojen vuosikymmen. Se oli myös toiminnan kehittämisen vuosikymmen, jolloin uusia ideoita nostettiin esiin ja pyrittiin monipuolisesti löytämään uusia toimintatapoja. 1960-luvullakin oli toimintaa tosin määrätietoisesti kehitetty erityisesti traditionaalisen katulähetystyön tehostamisen kautta.

1970-luvulla alettiin etsiä tämän traditionaalisen katulähetystyön rinnalle uusia ajan haasteeseen sopivia työmuotoja. Uudistuksen ajatus ja sisältö havainnollistuu hyvin tarkastelemalla kaksien valtakunnallisten katulähetyspäivien tunnusteemoja.

Vuosina 1974 ja 1976 Jyväskylän Katulähetysystävät ry sai järjestettäväkseen valtakunnalliset katulähetyspäivät, ensin kesäpäivät (19 - 21.7.1974) ja sitten puolentoista vuoden kuluttua talvipäivät (2 - 4.1.1976).[208] Päivien tunnusteemat nousivat ajankohtaisista kysymyksistä. Teemat valittiin huolellisesti ja ne heijastelivat varsin hyvin katulähetystyön keskeisiä linjanvetoja 1970-luvun Jyväskylässä. Samalla ne koskettivat katulähetystyötä laajemminkin. Teemat auttoivat keskittymään tiettyyn asiaan.[209]

Vuoden 1974 kesäpäivien johtoajatuksena oli ”Ihmisen kohtaaminen” ja tunnussanana Apostolien tekojen 8:29, ”Käy luo ja pysyttele lähellä”. Talvipäivien teemana oli ”Uudistuva katulähetys”.

1970-luku merkitsi Jyväskylän katulähetystyölle uudenlaisten näkökulmien ja työmuotojen omaksumista ihmisen kohtaamisen työsaralla. Tässä uudistumisessa yhteistyöllä eri muodoissaan oli keskeinen merkitys. Voisi sanoa, että 1970-luvulla päihdeongelmaisia ja muitakin syrjäytyneitä pyrittiin auttamaan monipuolisemmin ja kokonaisvaltaisemmin

kuin aiemmin. Ihminen pyrittiin kohtaamaan kokonaisuutena erilaisine tarpeineen. Kohtaamisen tapoja ja muotoja pyrittiin syventämään ja kehittämään.

Kun 1960-luvun katulähetyksen pääpaino oli traditionaalisen katulähetystyön tehostamisessa, edettiin 1970-luvulla auttamisen laajentuneisiin näköaloihin ja muotoihin Tämä ei merkinnyt hengellisestä perustuksesta luopumista, vaan uudistamistyö nähtiin Jumalan tahdon jatkuvana etsimisenä ja tutkiskeluna. Haluttiin rakentaa hyviksi havaittujen traditioiden päälle, mutta traditiosta ei saanut tulla itsetarkoitus. Tätä työn lähtökohtaa kuvaa hyvin yhdistyksen puheenjohtajana toimineen Veijo Pesosen tervehdyspuhe vuoden 1976 talvipäivillä.[210]

"Katulähetys niin kuin mikä muu työmuoto tahansa tarvitsee jatkuvaa uudistumista voidakseen täyttää tehtävänsä muuttuvissa olosuhteissa. Toiminnan uudistaminen ei merkitse kaiken vanhan hylkäämistä, vaan se merkitsee rakentamista koetellulle pohjalle samalla arvioiden toimintaa asetettujen tavoitteiden mukaan. Uskomme, että meille kaikille on hyödyllistä keskustella katulähetystyön tavoitteista, toimintamuodoista ja -menetelmistä ja vaihtaa kokemuksia, joita eri paikkakunnilla on saatu vuosien ja vuosikymmenien aikana. Kristillisessäkin toiminnassa on oltava valmiita muuttamaan ja tarvittaessa luopumaan jostakin toimintamuodosta.

Tällaisessa pohdiskelussa meidän tulee muistaa eräs keskeinen asia, joka sisältyy talvipäiviemme tunnukseen: Katulähetystyöntekijöinä olemme täällä nimenomaan tutkiaksemme, mikä on Jumalan tahto, mikä hyvää ja otollista ja täydellistä´ (Room. 12:2). Emme ole omalla vaan Jumalan asialla. Hän on meidät kutsunut."

Sama uudistumisen ajatus sisältyi myös vuoden 1974 kesäpäivien teemaan, "Ihmisen kohtaaminen". Ensio Röyskön laatimassa lehdistötiedotteessa todetaan alustusten ja raamattutuntien aiheiden kertovan kesäpäivien johtoajatuksista. Näitä olivat Yhteyden ja keskustelun tarve (Pekka Viirre), Yhteys keskenämme (Arvid von Martens, Ellen Anttonen), Mitenkä kohtaan lähimmäiseni (Elsa Meronen, Mikko Nysten), Käy luo ja pysyttele lähellä (Keijo Plit). Röyskö kuvaa lehdistötiedotteessaan yhdistyksen silloisen puheenjohtajan, Antti Makkosen, ajatuksia koskien uudistumisen sisältöä.[211]

"Katulähetystyössä tulee julistustyöllä ja perinteellisiksi käyneillä todistustilaisuuksilla olemaan luonnollisesti pysyvä paikkansa, mutta yhä enemmän on astumassa mukaan kuvaan henkilökohtainen työ, ihmisen kohtaaminen ja näin syntyneitten yhteyksien ylläpitäminen."

Ihmisen kohtaamiseen asetettu työn painopiste edellytti auttajilta aiempaa parempia valmiuksia, kykyä, taitoa ja voimavaroja kohdata ihminen ja hänen erilaiset tarpeensa. Tästä näkökulmasta avautuu toinen 1970-luvun jyväskyläläisen katulähetystyön keskeinen kehityslinja. Työntekijöiden koulutuksen ja oppimisen merkitystä alettiin painottaa aiempaa enemmän. Tosin koulutuksellinen lähtökohta kuului jo varhaiseen katulähetystyöhön ja kristillinen rakentuminen oli ollut tavoitteena aiemminkin. Myös katulähetyspäivillä oli perinteisesti ollut tällainen kasvatuksellinen ulottuvuus. Erilaisten koulutustilaisuuksien, seminaarien ja tavoitteisen opiskelun merkitys katulähetystyössä avautui Jyväskylässä kuitenkin laajemmin juuri 1970-luvulla. Ihmisen kohtaamiseen tarvittiin myös koulutuksellista tukea..

Veijo Pesonen ja diakoniayhteistyö seurakunnan kanssa

Veijo Pesonen

Veijo Pesonen tuli Jyväskylän Katulähetysystävien työyhteyteen syksyllä 1971 ja oli keskeinen suunnannäyttäjä yhdistyksessä koko vuosikymmenen ajan ja vielä seuraavalla vuosikymmenelläkin.

Seurakunnan diakoniasihteerinä ja sittemmin -johtajana työskennellyt Veijo Pesonen teki useita merkittäviä aloitteita ja pyrki aktiivisesti katulähetystyön kehittämiseen. Hän antoi vahvan panoksensa yhdistyksen toimintaan erityisesti diakoniayhteistyötä syventämällä.

Yhdistyksen merkittävää edistymistä 1970-luvulta lähtien ei voi ymmärtää ilman Pesosen toiminnan tarkastelua. Johtokunnan puheenjohtajaksi hänet valittiin maaliskuussa 1975 ja seuraavana kahtena vuotena hän toimi yhdistyksen sihteerinä.

Pesosen työpanos näkyy yhdistyksessä monipuolisesti ja laajalla alueella: katulähetyksen uudet työmuodot, monipuoliset päihdeleirit, ihmisen kohtaamisen periaate, pullakirkkotoiminta, monipuolinen koulutus- ja seminaaritoiminta, naisten asuntolahanke, pyrkimys yhdistyksen toiminnan peruslinjoituksen pohtimiseen, eri suuntiin tapahtuva yhteistyösuhteiden rakentaminen, sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoiden hyödyntäminen katulähetystyössä.

Ilomantsista kotoisin oleva Veijo Pesonen tuli Jyväskylään Tampereelta keväällä 1971 hoitamaan vasta perustettua diakoniasihteerin virkaa. Hän oli erikoistunut nuoriso- ja diakoniatyöhön. Katulähetykseen hän sai tuntumaa Tampereella toimiessaan siellä diakoniapapin sijaisena. Tampereella hän myös oppi tuntemaan Jyväskylän katulähetystyön perustajan, Erkki Kivirannan.

Jyväskylän kaupunkiseurakunta valitsi hänet syksyllä 1971 edustajakseen yhdistyksen johtokuntaan. Diakoniayhteistyön kehittämisen kautta yhteistyösuhteet kaupunkiseurakunnan suuntaan syvenivät ja aktivoituivat.

Tammikuussa 1972 järjestettiin ensimmäinen päihdeleiri Vesalassa yhteistyössä kaupunkiseurakunnan kanssa. Tästä lähtien päihde- ja muillakin leireillä tuli olemaan tärkeä merkitys yhdistyksessä. Keskeisenä ajatuksena oli auttaa ja kohdata tarkoituksenmukaisella tavalla päihdeongelmainen ihminen moninaisine tarpeineen. Työmuotoja oli tarvittaessa uudistettava ja muutettava, josta hyvänä osoituksena olivat juuri päihdeleirit, joiden toteutuksessa hyödynnettiin päihde-, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia.

Miesten retket, vierailut ja leirit – elämänsisällöt rikastuvat

Retket ja niiden yhteydessä suoritetut vierailut kuuluivat vanhastaan katulähetystyön ytimeen. Jo perinteeksi oli muodostunut vierailu Keuruun huoltolaan kahdesti vuodessa. Keskimäärin noin 30 – 40 miestä (tieto vuodelta 1979) tuli kuuntelemaan Katulähetysystävien järjestämää ohjelmaa, musiikkiesityksiä ja muuta sekä keskustelemaan hengellisistä ja henkilökohtaisista ongelmista. Huoltola tarjosi vierailujen aikana kahvit sekä vierailijoille että asukkailleen.

Miehet osallistuivat yleensä voimakkaasti virsilauluun. Joskus tilaisuudesta muodostui kodikas yhdessäolon hetki.[212] Veijo Pesonen muisteli, että pääsiäisaikaan ajoittuvalla Keuruun käynnillä laulettiin, oli rukouksia ja samalla tutustuttiin.[213] Samantyyppinen lienee ollut ohjelma muidenkin laitosvierailujen suhteen, vaikka ohjelman toteutusta ei tarkemmin kuvaillakaan. Sallaajärven hoitokoti oli toinen perinteinen vierailukohde, mutta vierailuja tehtiin muuallekin, kuten Naarajärven varavankilaan ja Tyynelän alkoholistikotiin.

Jyväskylän katulähetystyössä oli totuttu siihen, että katulähetysväki teki vierailuja ja retkiä kohteisiin, joissa kohdattiin päihdeongelmaisia, kodittomia, vapausrangaistustaan kärsiviä tai muita yhteiskunnan valtaväyliltä syrjään jääneitä. Tässä suhteessa 1970-luku ja diakoniayhteistyö toivat mukanaan uuden näkökulman.

Laitos- ja muut vierailut jatkuivat edelleen, mutta nyt myös kodittomille alettiin järjestää retkiä ja leirejä. Ne toivat elämään vaihtelua ja voimavaroja. Tuntematon tämä työmuoto ei ollut aiemminkaan. Esimerkiksi vuoden 1968 toimintakertomuksessa mainitaan, että kodittomille miehille järjestettiin juhla Tuomiojärven Lehtisaaressa kesällä, hengellisen sanoman ohella tarjolla oli ruokaa, kahvia ja saunomista.[214]

Tähän toimintaan 1970-luku toi uuden vaiheen. Heinäkuussa 1970 järjestettiin jälleen leiripäivä Lehtisaaressa, mutta vuonna 1972 tapahtui merkittävä käänne. ”Uutena työmuotona olivat kuluneena vuotena kodittomien miesten leirit yhteistyössä diakoniatoimikunnan kanssa.

Tammikuun pahimmilla pakkasilla pidetty 3-päiväinen leiri Vesalassa osoitti jo uuden työmuodon hedelmällisyyden. Miehiä oli mukana kaikista kaupunkialueen asuntoloista, yhteensä noin 20, saunomisen, levon, sanankuulon ja keskustelujen merkeissä.[215] Veijo Pesonen on muistellut miehiä kerätyn pikkubussilla Liekkimajalta ja myös kaatopaikalta. Moni mies oli vielä ”tuiterissa” Vesalaan saavuttaessa, mutta selvisi seuraavaan päivään mennessä.[216]

Leiritoiminta jatkui aktiivisena. Heinosniemen Viherissä oltiin 4-päiväisellä leirillä suurin piirtein saman joukon kanssa 25-28.5.72 ja jälleen myönteisin kokemuksin. Tämän leirin järjestelyistä lankesi suuri kiitos myös NMKY:lle. Joulukuussa tehtiin saunaretki kodittomien miesten kanssa Vesalaan, jossa ulkopuolisena ohjelmansuorittajana oli mukana Juhani Eriksson, kuten tammileirilläkin.”[217] Leirit merkitsivät pitempään kestänyttä yhdessäoloa kodittomien kanssa siihen liittyvine ilmiöineen ja vaikeuksineen.

Ihmisen kohtaaminen sai uudenlaista ulottuvuutta, kun miesten kanssa vietettiin useita vuorokausia yhteisen ohjelman, toiminnan ja keskustelujen merkeissä.

Leiri merkitsi asunnottomalle kokemusta toisenlaisesta elämäntavasta. Olosuhteiden muutos oli dramaattinen. Miehiä haettiin myös kaatopaikalta ja heidät pestiin saunassa, vaatteet kunnostettiin ja ravittiin kunnon aterioilla.[218] Kodittomien leirit ja retket olivat tulleet katulähetykseen jäädäkseen, ja niitä alettiin pitää useampia vuosittain.[219] Oli lyhyempiä sauna- ja talkooretkiä Vesalan leirikeskukseen ja pidempiä alkoholistileirejä samassa paikassa. Kokemukset uudesta työmuodosta olivat hyviä.

Vuoden 1975 vuosikertomus kertaa jälleen diakoniatoimikunnan kanssa tehdyn yhteistyön hedelmällisyyden. Vuosittain yhteistyössä Kaupunkiseurakunnan kanssa järjestetty alkoholistileiri Vesalassa oli jälleen onnistunut: Nyt tämä talvileiri järjestettiin 10 – 14.2. ”Vuosi vuodelta saa talvileiri yhä myönteisemmän vastaanoton miesten taholta.”

Saunaretket kyseisenä vuonna tehtiin touko- ja marraskuussa Vesalaan, miehiä noin parisenkymmentä kummallakin retkellä. Uutena piirteenä toukokuun retkellä oli katulähetysväen mukanaolo. Se rakensi yhteisyyden ja osallisuuden kokemusta.[220] Leirit olivat kodittomille tärkeitä, sillä ne katkaisivat usein varsin ankean elämänrutiinin. Vaikka katkos ei ollut pitkä, enimmillään noin viikon mittainen, oli se silti merkittävä ja saattoi antaa kokemuksia ja lähtökohtia kuntoutumisen uralle.

Tällaisia kuntouttavia lähtökohtia pyrittiin tietoisesti rakentamaan ja diakoniayhteistyö avasi uusia näkymiä yhdistyksen toimintaan. Yhdistys pääsi mukaan Jyvässeudun orastavaan kuntouttavan päihdetyön yhteistyöhön, mikä oli merkittävää paikkakunnan päihdehuollon kehittämistä ajatellen. Tässä suhteessa 1970-luvun Jyväskylässä tehtiin uraauurtavaa työtä, kun eri asiantuntija- ja viranomaistahoja koottiin yhteen päihdeongelmaisten kuntoutusta edistämään. Tällaiseen yhteistyöhön velvoitettiin kuntia virallisesti vasta 10 vuotta myöhemmin, kun uusi päihdehuoltolaki astui voimaan vuoden 1987 alusta. Helmikuun 16 - 20 päivänä 1976 järjestettiin PAV kuntoutusleiri Vesalassa, kuten myös seuraavana vuonna. Järjestävinä tahoina olivat kaupunki- ja maaseurakunta sekä Jyväskylän Katulähetysystävät ry. Leirille osallistui 30 miestä, joista 22 Jyväskylän kaupungista ja 8 maalaiskunnasta.[221]

Tavanomaisen leiriohjelman, ulkoilun, työpalvelun, saunomisen, ruokailujen ja illanviettojen oheen oli yhdistetty asiantuntijapalavereja. Näistä ensimmäisenä olivat tiistain sairaanhoitajan, Anna-Liisa Pietiläisen ja kaupungin PAV tarkkailijoiden palaverit.

Keskiviikkona olivat vuorossa kuntoutuskeskuksen johtajan Tapio Laaksosen ja lääkärin Vuokko Virtasen palaverit, torstaina A-klinikan johtaja Arvo Hyttinen ja hoitokodin johtaja Leena Strang palaveroivat omasta näkökulmastaan, kuten myös kaupungin raittiussihteeri Osmo Pihlaja ja poliisin edustaja Toivo Hautala.

Illanviettojen yhteyteen oli yhdistetty myös vierailuja.[222] Leirit olivat positiivinen kokemus eri osapuolille ja asiantuntijat tulivat sinne mielellään. Tarkoitus oli saada mukaan henkilöitä, jotka työssään joutuivat tekemisiin päihdeongelmaisten kanssa. Päihdeongelmaisen asiaa tarkasteltiin monesta näkökulmasta. Näin saatiin parempi kuva kokonaisuudesta. Keskustelut olivat vapaamuotoisia.[223]

Esiintyminen tällaisen leirin yhtenä järjestäjätahona rakensi myönteistä ja laaja-alaisempaa kuvaa Katulähetysystävistä yhteiskunnallisesti merkittävää työtä tekevänä järjestönä. Tosiasiassa vuosikymmenien hiljaisessa saatossa jo monen päihdeongelmaisen elämänura oli kääntynyt ja saanut merkittäviä kuntouttavia vaikutteita Katulähetysystävien toiminnan kautta. Mutta päihdeleirit olivat merkittävä edistysaskel tässä työssä.

Kaatopaikkatyö ja liekkimaja – työmuoto, jota ei saa unohtaa

1970-luvulla kaatopaikan liepeille rakennetut hökkelit ja pahvimajat toimivat vielä monen asunnottoman miehen kotina. Eräät katulähetysystävät kokivat juuri näiden ihmisten auttamisen tärkeäksi. Hengellisen sanoman lisäksi syrjäytyneille miehille voitiin viedä muitakin elämisen tarvikkeita, kuten jo aiempina vuosina oli tapahtunut.

Oli myös tahoja, jotka vastustivat elintarvikkeiden vientiä kaatopaikoille, sillä näin, tuon näkemyksen mukaan, edesautettiin kaatopaikkojen asumusten ylläpitoa. Mutta monella päihdeongelmaisella ei ollut vielä 1970-luvullakaan muuta paikkaa, missä hän olisi voinut rahattomana ilman suurempia ongelmia asua.

Kaatopaikalle tuodusta puutavarasta, pelleistä, pahvista ja muusta materiaalista saattoi rakentaa ilmaiseksi itselleen asumuksen. Lisäksi miehet saattoivat kerätä kaatopaikoille tuotua käyttökelpoista materiaalia, kuten metallia, ja saada siitä jonkinlaisia tuloja.

Ihmisten muuttaessa kaupunkeihin, tuotannollisen toiminnan ja sitä seuraavan kulutuksen kasvaessa nopeaa tahtia, myös kaatopaikat kasvoivat 1970-luvulla nopeasti. Kaatopaikoille tuodun hyödynnettävän tavaran määrä oli niin ikään kasvussa. Yhteiskunnan alin hylätty kerrostuma puuhasteli arvolleen sopivan hylkytavaran ja jätteen parissa.

Yhteiskunnan ylemmät kerrostumat tuottivat yhä enemmän jätettä, johon myös alin kerrostuma helposti samaistettiin. Kaatopaikoilla eli rupusakki, yhteiskunnan ulkopuoliset hylkiöt, muodostaen oman yhteisönsä. Sen kanssa ei tavallinen kansalainen voinut eikä halunnut olla tekemisissä.

1970-luvun alkupuolella painotettiin Katulähetysystävien toimesta useampaan ottee-

Liekkimaja sijaitsi Taka-Keljossa lähellä Kolmisoppisen lampea.

seen, että kaatopaikkatyötä ei tulisi unohtaa. Kuinka paljon miehiä asusteli kaatopaikkojen liepeillä Jyväskylässä, siitä on Ensio Röyskön tiedonanto vuoden 1979 lehtiartikkelissa. Sen mukaan asunnottomana oleili kaatopaikoilla, purkutaloissa ja vastaavissa paikoissa kaupungissa noin 70 ihmistä.[224] Kaupungin päihdehuollon työntekijöiden arvion (joulukuu 1978) mukaan vailla vakinaista asuntoa olevia päihdeongelmaisia oli joukkomajoituspaikoissa 50, huolto- ja hoitokodissa 40, tilapäisissä asunnoissa (purkutalot ym.) 80, sukulaisten ja tuttavien luona 200, ulkona 20, toistuvasti vankilassa ja mielisairaalassa ”asuvia” vähintään 50 henkilöä.[225]

Melkoinen osa kodittomista asui juuri kaatopaikoilla, mutta katulähetystyö kohdistui luonnollisesti kaikkiin kodittomiin. Työmuodon puolestapuhuja 1970-luvulla oli erityisesti Ensio Röyskö. Vuoden 1973 toimintasuunnitelmassa on kuukausisuunnitelmien jälkeen lisätty vielä erillinen kappale kaatopaikkatyöstä:[226]

”Edellä mainittujen lisäksi niin usein kuin aloitekykyä, rakkautta ja palvelualttiutta riittää yksityisten katulähetystyöntekijöiden tai pienryhmien, 2 – 4 henkeä, käyntejä talvella kaatopaikalla ja liekkimajalla sekä kesällä kaatopaikalla ja ympäristön nuotioilla. Jotakin sitä aina keksii aineellistakin vietävää mukaansa.”

Vaikka käyntejä kaatopaikalla tehtiin vuoden ympäri, oli erityisesti joulunaika, jolloin kaatopaikan asukkaita muistettiin. Edellä mainitussa Ensio Röyskön allekirjoittamassa toimintasuunnitelmassa on käynnit kaatopaikalla ja liekkimajalla sijoitettu joulukuun ohjelmaan ja painotetaan sitä, että ”joulujuhlissa ja joulunajan käynneissä on mukana aina myös aineellista antia ruoan ja vaatteiden muodossa”.

Kaatopaikkojen miesten joulua oli juhlistettu edellisenäkin vuonna: ”Joulunajan toiminnasta mainittakoon myös kolmimiehisen ryhmän käynti kaatopaikan hökkeliasutuksessa. Joulun sanomaa vietiin hökkelin poijille aineellisten antimien lisäksi rukoushetken, keskustelujen ja trumpettimusiikin puitteissa.”[227]

Vuoden 1974 toimintakertomuksessa kerrotaan, että vierailu kaatopaikalla ja liekkimajalla asuvien miesten luokse oli tehty tapaninpäivänä. Joulunsanoman lisäksi majoissa olleille miehille jaettiin alusvaatekertoja, sukkia, lapasia ja ruokatarvikkeita. Painotetaan sitä, että kysymyksessä on ”yksi tärkeimmistä työmuodoista, jota ei saisi unohtaa.” Vilho Mölsän allekirjoittamassa toimintakertomuksessa tuodaan esille, että päävastuun tilaisuuksien järjestämisestä on kantanut Ensio Röyskö.[228]

Veijo Pesonen muisteli myöhemmin, että lähes kymmenen kaatopaikan miestä ahtautui samaan mökkiin niin, että tila tuskin riitti. Kun viimeistä säkeistöä Enkeli taivaan virrestä alettiin veisata, miehiä ei tarvinnut käskeä nousemaan ylös. He ponnahtivat oma-aloitteisesti seisomaan.

Kaatopaikkakäynneistä ei ennakkoon juuri sovittu, mutta kun siitä tuli perinne, tiesivät miehet varautua. Vierailun aikana käytiin kahdessa tai kolmessa kaatopaikan mökissä. Jouluaaton käynti tapahtui aamulla kymmenen korvilla. Myöhemmin samana päivänä oli yksinäisten ja kodittomien joulujuhla.

Ensio Röyskön (edessä) sydän sykki katulähetykselle.

Kaatopaikkatyössä koettiin liikuttavia tilanteita. Liekkimajana tunnettu rakennus sijaitsi Taka-Keljossa lähellä Kolmisoppisen lampea. Kaupungin omistamassa majassa ei saanut juoda. Mutta Liekkimajan polun varrella noin 100 metrin päässä oli iso kuusi, jonka juurella miehet kävivät välillä ottamassa rohkaisua. Rakennus tuhoutui tulipalossa.[229]

1970-luvun toisella puoliskolla kaatopaikka- ja liekkimajatyön painottaminen toimintakertomuksissa jää vähemmälle ja muutamin paikoin näyttää siltä, että asian julki lausumista suorastaan vältettiin. Vuoden 1976 toimintasuunnitelmassa todetaan joulusta lyhyesti, että ”kodittomien joulujuhla entiseen tapaan” ja lähes samoin sanamuodoin vuosien 1978 ja 1979 suunnitelmissa. Tämä saattoi sisältää myös käynnit kaatopaikalla. Vuoden 1977 toimintakertomuksessa todetaan, että ”tapaninpäivänä katulähetystyöntekijäryhmä vieraili miesten asunnoissa ja majoituspaikoissa jakaen liikkeistä lahjoituksena saatuja ruokatavaroita ja kertoen joulun sanomasta”. Kyseessä on mitä ilmeisimmin ollut juuri perinteinen tapaninpäivän vierailu kaatopaikalle, mutta sen suoraa julki lausumista pyrittiin välttämään.[230] On mahdollista, että työmuotoa vastustettiin, eikä sen näyttävää julkituomista toimintakertomuksessa pidetty hyvänä asiana. Kaatopaikkojen asumuksia eivät kaikki katsoneet hyvällä.

Epäilemättä työmuotoa jatkettiin kuitenkin läpi 1970-luvun ja vuoden 1978 toimintakertomus toteaa jälleen, että ”tapanina järjesti Ensio Röyskö lahjaksi saatujen ruokatarvikkeiden jakeluoperaation Muuramen metallin autoilla kaatopaikalle ja kodittomien olopaikkoihin”. Vuoden 1979 lehtihaastattelussa hän kertoi, että Katulähetys järjestää joka vuosi tapaninpäivänä vierailut kaatopaikoille. Yksityiset ihmiset ja liikkeet antoivat mielellään tavaroita vähäosaisille vietäviksi.[231] Ajatuksiaan auttamistyöstä Ensio Röyskö kuvasi 60-vuotisjyhlansa yhteydessä Keskisuomaisen haastattelussa lokakuussa 1974. Hän viittasi Raamatun Sananlaskujen kirjan viisauteen, ”Älä köyhyyttä, älä rikkautta minulle anna; anna minulle ravinnoksi määräosani leipää”:[232]

”Eiköhän liene niin, että tähän määräosaan leipää kuuluu saada mahdollisuus asuntoon ja työ-

kykyiselle ihmiselle mahdollisuus myös omien kättensä työllä hankkia leipä itselleen ja heille, joiden leivästä on itselleen vastuun ottanut. Mutta ei vain mahdollisuus tehdä työtä, vaan velvollisuus. Rohkenisin katsoa, että tähän määräosaan leipää kuuluu myös se, että joka ainoalla ihmisellä, elämässään kaikkein epäonnistuneimmallakin, 'hyvien ihmisten' täysin hyljeksimälläkin, olisi oikeus omistaa edes yksi vilpitön ystävä, joka hyväksyy hänet ihmisenä ja on hänen ystävänsä, vaikka ei hänen tekojaan ja kieroutuneita asenteita hyväksyisikään. On niin paljon helpompi antaa lantti kuin ystävyys."…

"Kun me puhumme keskenämme jostakin elämänotteensa menettäneestä, elämässään romahtaneesta ihmisestä, niin me korskeudessamme omatekoiselle jalustalle nousten käytämme niin helposti tuota paljon kuultua määritelmää 'täysin toivoton tapaus'. Ainakaan omasta Uudesta Testamentistani en ole tuollaisia sanoja löytänyt. Kristuksen ristin juurella ne ovat täysin vailla katetta." … " Toivo on asia, johon on lupa epätoivoisimmallakin."

Sosiaalisista piirteistään huolimatta kaatopaikkatyössä oli vahva hengellinen leima ja Ensio Röyskö saattoi todeta myöhemmin, että "harvoin kuulee niin voimallista veisuuta kuin viime tapanina kaatopaikan kojussa".[233] Lehtihaastattelussa vuonna 1979 hän kertoi tulleensa mukaan toimintaan 13 vuotta aiemmin oltuaan ensin itse kadulla ja koettuaan sitten pelastuksen. Kiitollisena omasta pelastumisestaan hän halusi nyt auttaa toisia.

Ensio koki auttamisen sydämen asiakseen. Hänen mukaansa tarvittiin ihmisiä, jotka antautuivat ja keskittyivät palvelemaan koko sydämestään jonkin tietyn asian puitteissa. Tässä suhteessa seurakunta tarvitsi yhden asian ihmisiä.[234] Auttamistyössä Ensio oli kuitenkin monipuolinen ja monessa mukana, niin koulutuksessa, vankilatyössä, laitosvierailuilla, hengellisessä kokoustoiminnassa kuin johtokunnassakin ja kaatopaikoilla tehtävässä työssä. Hän oli ilmeisesti myös ensimmäinen, joka ehdotti yhdistyksen historiikin laatimista.[235]

Ensio ei saanut jatkaa sydämen kutsumustaan kovin kauan. Maaliskuussa 1980 Katulähetysystävien johtokunta aloitti kokouksensa hiljaisella hetkellä Ensio Röyskön muistolle. Kuukautta aiemmin pidetty edellinen kokous oli päättynyt johtokuntaan jälleen valitun Ensio Röyskön loppurukoukseen.[236] Työteliään ja kyvykkään johtokunnan jäsenen menetys kesken parhaiden työvuosien oli kova isku yhdistykselle.[237] Hänen muistoaan haluttiin kunnioittaa käynnistämällä Ensio Röyskön muistokeräys. Myöhemmin 1980-luvulla Jyväskylän Yliopiston kasvatustieteen laitoksen kansliassa työskennellyt Ension puoliso, Martta Röyskö, aktivoitui katulähetystyössä ja vaikutti aktiivisesti katulähetysilloissa, pullakirkoissa sekä yhdistyksen johtokunnassa.

Yksinäisten ja kodittomien joulujuhla – traditio jatkuu

Joulunaikaan ajoittuvista vierailuista kaatopaikoille ja muualle kodittomien majapaikkoihin oli siitäkin tullut jo traditio viemisineen ja hengellisine ohjelmineen. Itse pääjuhla pidettiin 1970-luvullakin perinteiden mukaisesti aattona keskusseurakunta-

talolla. Tosin myös Veljeskodissa järjestettiin perinteisesti jouluinen juhlahetki. Kuten aiempinakin vuosina juhlasta rakentui ohjelmistoineen useimmiten lämmin ja kodikas yhdessäolon hetki.

Juhlaohjelmiston suorittajia saatiin myös seurakunnan piiristä. Esimerkiksi vuonna 1975 mukana oli pastori Kari Nykänen, vuonna 1971 evankelista Juhani Eriksson, 1972 pastori Veikko Hovikoski ja lehtori Kyllikki Isola. Juhlaa vietettiin 1970 luvulla useimmiten iltapäivällä, kun se aiemmin oli ajoittunut myöhempään iltaan. Osanottajia oli perinteiseen tapaan runsaasti ja paikkakunnan liikelaitoksilta saatiin lahjoituksina ruoka- ja muita tarvikkeita. Joulun alla 1975 yhdistyksen silloinen puheenjohtaja, Veijo Pesonen, lähestyi kirjeellä Osuuskauppa Mäki-Matin toimitusjohtajaa, Mauri Pärnästä, ja kertoi, että viime vuosina kodittomien joulujuhlaan oli osallistunut noin 100 henkilöä. Seuraavana vuonna osallistujamääräksi mainitaan toimintakertomuksessa noin 70 ja vuonna 1977 noin 60.[238] Veljeskodin vaikeat vuodet painoivat jo yhdistystä, mikä näkyi myös jäsenmäärissä.

Monelle yksinäiselle ja kodittomalle joulujuhlasta muodostui elämää rikastuttava vuoden kohokohta. Joskus kutsuvieraatkin saivat merkittävää roolia ohjelmistossa. Näin tapahtui vuoden 1972 joulujuhlassa: ”Erittäin myönteistä tässä juhlassa oli se, että moninaista ohjelmaa sikisi illan mittaan myös vieraittemme taholta.”[239]

Aina ei juhlavieraitten järjestämä ohjelma mennyt yksinomaan rauhallisissa tunnelmissa. Työtä riitti ennen joulujuhlaa, sen aikana ja jälkeenkin. Yrjö Puttonen ja Elmi Natri ovat kuvailleet myös tätä puolta joulujuhlien järjestelyissä ja vietossa. Yksin jälkien siivoaminen oli kova urakka, sillä paikat juhlan jälkeen saattoivat olla siivottomassa kunnossa.[240]

Naisten asuntolaa puuhataan

Tärkeä vaihe 1970-luvun toiminnoissa Jyväskylän Katulähetys ry:ssä oli integroituminen mukaan hankkeeseen, jossa pyrittiin saamaan asuntola Jyväskylän asunnottomille naisille. Vaikka asunnottomuus ei määrällisesti ollut naisille yhtä vaikea ongelma kuin miehille, ongelma oli kuitenkin olemassa ja se kosketti. Katulähetys kytkeytyi mukaan hankkeeseen, kun yhdistyksen johtokunnassa istunut seurakunnan edustaja, diakoniasihteeri, Veijo Pesonen, lähetti yhdistykselle kirjeen, jossa selostettiin kaupungin sosiaalitarkkailijoiden ja seurakunnan diakoniatyöntekijöiden aloitetta saada kyseinen asuntola Jyväskylään. Neuvotteluihin pyydettiin myös Katulähetysystävien edustajaa ja esitettiin mahdollisuutta, että Veljeskodin kerhohuone voitaisiin kunnostaa tarkoitukseen. Johtokunta katsoi kuitenkin, että kerhohuoneisto ei sopisi tarkoitukseen, mutta että neuvottelua asian eteenpäin viemiseksi kannatti jatkaa. Katulähetyksen edustajaksi neuvotteluihin valittiin Pertti Reinikainen.[241]

Huhtikuussa 1972 johtokunta päätti, että Veijo Pesonen ja Pertti Reinikainen ottavat alustavan neuvottelukosketuksen kaupungin elimiin. Lähtökohtana oli, että yhdistys

ottaisi vastuulleen toimeenpanijan tehtävät ja kaupunki puolestaan taloudellisen tuen.[242]

Hanke eteni ja vuoden 1973 alkupuolella etsittiin sopivaa toimitilaa lehti-ilmoituksen avulla ja valittiin toimikunta, jonka tuli valita tarjolla olevista kiinteistöistä sopivin huoneisto tarkoitukseen. Toimikuntaan tulivat Hannes Natri, Saimi Kokkonen, Yrjö Puttonen ja Veijo Pesonen.[243] Maaliskuussa luettiin kaupunginhallituksen kirjelmä, joka koski naisten yömajan perustamis- ja hoitokustannuksia.

Vuoden aikana asiasta käytiin vilkasta keskustelua ja hankkeen tärkeyttä painotettiin. Avustusta olisi tulossa myös diakoniatoimikunnan varoista.[244] Lokakuussa 1974 keskusteltiin johtokunnassa saadun avustuksen käytöstä ja valittiin kolmihenkinen toimikunta asiaa edistämään. Marraskuussa kaupunki ilmoitti kuitenkin suhtautuvansa kielteisesti yhdistyksen tarjoaman kiinteistön hankkimiseen ja taas päätettiin panna ilmoitus lehteen sopivan kiinteistön löytämiseksi.[245]

Kaupunki oli kuitenkin alkanut vetäytyä yhteistyöstä ja syksyllä 1975 yhdistys sai kylmää vettä niskaan. Kaupunki oli päättänyt perustaa naisten yömajan Sallaajärven hoitokodin yhteyteen, eikä toteuttanut hanketta aiemman suunnitelman mukaisesti.[246] Kokouspöytäkirjasta on aistittavissa lievää pettymystä, sillä naisten asuntolahanke oli työllistänyt Katulähetysystävien johtokuntaa runsaasti useamman vuoden ajan. Oli tehty valmistelevaa työtä, etsitty kiinteistöä lehti-ilmoituksin, valittu toimikuntia ja neuvoteltu.

Vuoden 1975 toimintakertomuksessa todetaan prosessin vaiheet ja yhdistyksen kannalta kielteinen lopputulos. Vaikka asia harmitti, oli hanke kuitenkin kunnallisissa puitteissa saanut myönteisen ratkaisun, kuten Ensio Röyskön allekirjoittamassa vuosikertomuksessa todetaan.[247] Asunnottomien asia oli mennyt eteenpäin. Naisten yömajahanke oli vasta alkua yhdistyksen ja kaupungin välisessä yhteistyössä. Prosessilla oli merkitystä tulevaisuuden yhteistyökuvioita ja neuvotteluja ajatellen.

Raamattupiiri elvytetään – seurakuntaillat jatkuvat

1960-luvulla uusien urien etsinnässä yhdistyksen voimavaroja keskitettiin katulähetysiltoihin. Tuolloin katulähetysväen oman raamattu- ja rukouspiirin toiminta jäi vähemmälle huomiolle. Rukousta ja Raamatun lukua tapahtui tosin muuallakin kuten kuukausikokouksissa, mutta ne eivät korvanneet alkuperäistä keskustelevaa raamattupiiriä. Katulähetysväki saattoi tosin käydä muissa vastaavissa piireissä omissa seurakunnissaan, kuten muutosta perusteltiin, mutta ennen pitkää alettiin kuitenkin kaivata katulähetysväen omaa raamattu- ja rukouspiiriä. Kristillisessä työssä tällaiset keskustelevat piirit oli perinteisesti koettu voiman ja uudistumisen lähteiksi. Niinpä vuoden 1973 toimintasuunntelmassa asetettiin tavoitteeksi, että syntyisi säännöllisesti, aluksi ehkä kerran kuukaudessa kokoontuva, katulähetysväen oma raamattu- ja rukouspiiri.[248] Tämä osoittaa, että ainakin säännöllinen raamattupiiritoiminta oli yhdistyksessä sammunut.

Raamattupiirin henkiin puhaltaminen ei käynyt käden käänteessä. Säännöllisesti kokoontuvan piirin toiminta alkoi vasta syyskaudella 1975. Katulähetyspiirin syntyminen

koettiin yhdistyksessä hyvin myönteisenä asiana. Se oli katulähetysväen sisäinen toimintapiiri, raamatuntutkistelu- ja rukouspiiri. Tarpeen tullen käsiteltiin myös toimintaa koskevia käytännön kysymyksiä.[249] Näin oli elvytetty vanha traditio, joka oli kuulunut katulähetystyöhön sen varhaisimmista vaiheista alkaen. Odotukset olivat korkealla ja vuoden 1976 toimintasuunnitelmassa todetaan, että ”katulähetyspiiristä muodostuu toimintaa ajatellen erittäin keskeinen katulähetystyöntekijöitten yhteyshetki”. Tarkoitus oli kokoontua kahdesti kuukaudessa. Kyseisen vuoden toimintakertomus totesi piirin kokoontuneen kuusi kertaa. Samoihin aikoihin viriteltiin henkiin myös katulähetyksen hiipunutta kuorotoimintaa.[250]

Vuosikymmenen lopulla raamattupiiri kokoontui kunkin kuukauden ensimmäisenä lauantaina ennen katulähetysiltaa.[251] Katulähetysiltojen luonteen muuttuminen syksystä 1976 lähtien ilmeisesti vähensi keskustelevan raamattu- ja rukouspiirin tarvetta. Pullakirkon tultua katulähetysillat alkoivat aiempaa enemmän palvella työntekijöiden omaa hengellistä rakentumista.

Raamattupiirin ohella kristillistä rakentumista palvelivat myös eri puolilla kaupunkia pidetyt seurakuntaillat. Seurakunta- ja kirkkoilloilla, viimeksi mainittuja pyrittiin niin ikään elvyttämään henkiin, oli myös tiedottava ja työtä tunnetuksi tekevä merkityksensä. Ne rakensivat kuvaa Katulähetysystävistä kristillistä julistus- ja auttamistyötä tekevänä yhteisönä. Vuonna 1970 seurakuntaillat järjestettiin Lohikosken ja Halssilan kirkoissa, seuraavana vuonna Kypärämäessä, vuonna 1975 Halssilan kirkossa ja Kortepohjan seurakuntakeskuksessa.

Muutamana vuonna ennen vuosikymmenen puoliväliä seurakuntailtoja ei mainita toimintakertomuksissa, mutta ne sisältyivät kuitenkin toimintasuunnitelmiin. Katulähetys järjesti ohjelmallisia tilaisuuksia kouluilla ja muuallakin tuolloin ahkerasti. Vuonna 1977 seurakuntaillat järjestettiin Halssilassa ja Kypärämäen seurakuntakodissa sekä kirkkoilta kaupunginkirkossa joulukuussa, vuonna 1978 seurakuntaillat pidettiin Viitalassa ja Ruokkeella.[252]

Koulutus nousee tärkeään rooliin

1970-luvun Jyväskylän Katulähetysystävien toiminnan tunnuspiirteitä on, että koulutus nousee varsin tärkeään rooliin yhdistyksessä. Koulutusosio ilmaantuu keskeiselle sijalle myös toimintasuunnitelmiin ja -kertomuksiin. Perinteisesti paikallisia katulähetyspäiviä vietettiin Jyväskylässä lokakuussa, jossa yhteydessä saattoi olla myös koulutuksellista ainesta kuten vuonna 1971, jolloin aiheena oli sielunhoitotyö, jossa alustuksen piti rovasti Vilho Närhi. Edellisen vuoden lokakuussa Jyväskylässä järjestettiin pelastavan raittiustyön juhlat yhdessä Sininauhaliiton kanssa liittyen valtakunnalliseen raittiusviikkoon.[253]

Yhteistyö diakoniatoimikunnan kanssa on tärkeällä sijalla koulutuksellisen otteen kehittymisessä 1970-luvulla. Veijo Pesonen on kertonut koulutuksen painottamisen

olleen tietoinen valinta. Koulutuksen piti tukea ihmisen kohtaamista.[254] Sisällöllisesti koulutus oli käytännönläheistä ja liittyi katulähetystyössä koettaviin haasteisiin.

Merkityksellinen tapahtuma oli sielunhoidollinen seminaari, joka järjestettiin diakoniatoimikunnan ja katulähetyksen yhteistyönä joulukuun 1 – 2. päivänä 1972 Keskusseurakuntatalolla. Vain vuotta aiemmin Veijo Pesonen oli pitänyt alustuksen diakonia- ja katulähetystyön yhteistyöstä, nyt sen hedelmiä päästiin nauttimaan. Seminaari piti sisällään luentoja sekä keskusteluja. Pääluennoitsijana toimi opettaja Kilpi Kylälä Vaasasta. Seminaari tuotti ”paljon siunauta” ja ”uutta oppia”, kuten vuoden 1972 toimintakertomuksessa todetaan. Myös seminaarin huolto toimi erinomaisesti Elmi Natrin toimiessa tilaisuuden emäntänä.[255]

Seminaari sai myönteisen vastaanoton katulähetystyössä toimivien henkilöiden taholta, osanottajiakin oli noin 50 henkeä. Aihe koettiin kiinnostavana ja tarpeellisena - oli tärkeää perehtyä sielunhoidollisiin kysymyksiin. Kokemuksen innostamana Veijo Pesonen lähetti seuraavana syksynä kirjeen katulähetystyöntekijöille painottaen jatkuvan opiskelun tarpeellisuutta: ”Käsittääkseni tällaisen asian opiskelu olisi tarpeellista olla jatkuvaa, tapahtuipa se sitten missä muodossa tahansa.” [256] Kirjeen lähettäjä ehdottaa opintokerhon perustamista:

”Olen ajatellut, että voisimme perustaa katulähetystyöntekijöiden opintokerhon, mikäli riittävä määrä osanottajia löytyy. Opintokerhossa perehdyttäisiin sielunhoitoon Sisälähetysseuran Opintotoiminnan toimittaman opintokurssin 'Osaammeko kuunnella ja auttaa' avulla. Opintokerho kokoontuisi sovittuna päivänä ja – kelloaikana kaksi kertaa kuukaudessa tämän syksyn ja ensi kevätkauden aikana. Kerholaisten yläikärajaa ei ole määrätty, sen sijaan alaikäraja on 15 vuotta. Opiskelun 'koulumaisuutta' ei kenenkään tarvitse pelätä, vaan jokainen halukas voi tulla mukaan. Tarkoitus on paneutua sielunhoidollisiin kysymyksiin opintoaineiston välityksellä ja keskustella niistä yhdessä.”

Vuoden 1975 toimintakertomuksessa todetaan, että Veijo Pesosen vetämä opintokerho oli kokoontunut seitsemän kertaa opintokirjanaan nyt Arvid von Martensin *Mestarin kädestä.* Opintokerhon kokoontumisiin oli osallistunut keskimäärin kuusi henkeä.[257] Opintokerholla oli siten jatkuvuutta ja myös oppimateriaali oli nyt toinen. Tällaisen opintokerhon kuluihin oli mahdollista saada myös valtionapua.[258]

Koulutuksen painottaminen ei merkinnyt ainoastaan koulutustilaisuuksien järjestämistä, vaan katulähetysystävät osallistuivat innolla myös muiden järjestämään koulutukseen. Huhtikuun 2-4. päivänä 1974 järjestettiin kirkon kriminaalityön ensimmäinen peruskurssi Kuopiossa. Vankilatyö ja työ vankilasta vapautuneiden kanssa, oli kuulunut alusta lähtien Jyväskylän Katulähetysystävien toimenkuvaan. Ainoana maallikkojäsenenä kurssille osallistunut Ensio Röyskö antoi kurssista yhteenvetoraportin, jossa vankilatyötä hahmotettiin monista näkökulmista. Erinomainen ja hyvän yhteishengen sävyttämä koulutus lankesi otolliseen maaperään ja kirjoittaja toteaa, että on mahdotonta raportoida lyhyesti seminaarissa esille tullutta ajatus- ja idearuuhkaa.[259] Tällaiset koulutukselliset avaukset raportteineen olivat tärkeitä yhdistykselle, sillä tietoa voitiin

jakaa edelleen ja siitä keskustella omassa piirissä.

Syvällistä koulutuksellista ainesta sisältyi myös valtakunnallisten talvi- ja kesäpäivien ohjelmaan. Näin oli tietysti aina ollut. Esimerkiksi Katulähetyksen talvipäivillä (Nattmissionens vinterdagar) Pietarsaaressa 31.12.1972 – 1.1.1973 perehdyttiin Keijo Plitin alustuksen ja paneelikeskustelun avulla kysymyksiin, miten lähestyn vankia, alkoholistia, huumausaineiden käyttäjää ja asuntolassa asuvaa. Yhdistys maksoi päiville lähtijöiden matkakulut, kuten usein tapahtui.[260]

Pitkin 1970-lukua koulutuksiin osallistuttiin ja niitä myös järjestettiin yhteistyössä diakoniatoimiston kanssa. Esimerkiksi maaliskuussa 1976 pidettiin koulutustilaisuus alkoholiongelmaisen ihmisen kohtaamisesta, kouluttajana eversti Jarl Jarkka. Tilaisuuteen osallistui noin 20 työntekijää.

Toukokuussa oli vuorossa, ”Miten kerron evankeliumin sanomasta lähimmäiselleni” (12 osanottajaa) ja lokakuussa (22-23.10) Keskusseurakuntatalolla pidettyyn päihdeseminaariin osallistui kahdeksan katulähetystyöntekijää.

Vuonna 1977 järjestettiin jälleen kaksi koulutustilaisuutta katulähetystyöntekijöille. Keväällä huhtikuussa vankiladiakoni Eino Martikaisen johdolla perehdyttiin rikosten teille joutuneiden ja alkoholiongelmaisten auttamiseen ja marraskuussa katulähetyksen tiedotus- ja koulutuspäivässä luennoitsijoina olivat Vilho Närhi ja Erkki Kiviranta. Rovasti Närhi oli sydämellään työtä tekevä persoona. Niin oli Kivirantakin. Viimeksi mainitussa tilaisuudessa oli noin 30 osanottajaa ja esitelmät postitettiin kaikille katulähetystyöntekijöille.[261]

Erkki Kivirannan alustus aiheesta, ”Sielunhoidollinen keskustelu”, osoittaa, että Jyväskylän katulähetystyön alkuunpanija ja yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja, oli myös syvällinen ajattelija ja sielunhoitaja. Jäätyään eläkkeelle Kiviranta muutti takaisin Jyväskylään ja liittyi Katulähetysystävien työyhteyteen vaikuttaen aktiivisesti yhdistyksessä vuodesta 1977 aina 1990-luvun alkuvuosiin asti. Sielunhoidollinen keskustelu merkitsi hänelle aidosti läsnä olevaa, tasavertaista ja kiireetöntä kahden ihmien kohtaamista. Siinä oli tunto kolmannen, siunaavan, osapuolen läsnäolosta. Seuraavassa esitetään otteita Kivirannan opetuksesta.[262]

”Jokainen keskustelu, jossa toisen ihmisen henkilöstä on kysymys, on sielunhoidollista keskustelua, ja sillä voi olla aina parantava vaikutus ihmisen kasvuun. Onko tällaiseen persoonalliseen keskusteluun mahdollisuutta? Tarvetta siihen on siis aivan valtavasti. Tiedostamattamme me testaamme joka hetki toinen toistamme, ihmisiä joiden kanssa joudumme tekemisiin, ja kyselemme löytyisikö ihmistä, jolle voisi avata sisintään, olisiko tilannetta, jossa voisi kertoa jotakin omasta itsestään”…

”Kun jokainen keskustelija on yksilö, erilainen kuin muut, olisi hyvä keskustelussa muistaa aina eräitä peruslähtökohtia. Sellaisia koetan tässä palauttaa mieleen. Jokaista hoitotapausta ajatellen olisi siis varattava riittävästi aikaa jopa jatkotoimenpiteisiinkin, joihin usein on tarvis. Sielunhoitotapahtumassa Jeesus on aina kolmantena mukana. Hän toimii, Hänen siunauksensa varassa saadaan tässä olla.”…

”Sh-avustajan on puolestaan koetettava luoda mahdollisimman turvallinen ilmapiiri, jossa häiritseviä tekijöitä ei ole. Siinä ollaan yhdessä kyselemässä HYVÄN Vapahtajan edessä, mitä Hän tahtoo.

Ja hän tahtoo siunata ja auttaa, keskusteluavustajakin on vain armahdettu syntinen, joka Jeesuksen valtuuksin on siunaamassa ja julistamassa syntien anteeksiantoa. Minkäänlaista paremmuuden tuntoa toisen yläpuolelle asettautumista ei avustajalla saa olla." …

"Hoidettavaa ystävää ei saa jättää yksin. Hänet pitäisi houkutella, kehottaa ja ohjata johonkin seurakunnan pienryhmään, raamattupiiriin työpiiriin uusien ystävien pariin. Piiriä tulisi opastaa ottamaan aina uusi tulokas erittäin rakkaasti ja huomaavasti toimintaan mukaan." …

"Jos ajattelemme niitä, joiden auttamiseksi katulähetys työskentelee, tapaamme ihmisiä, jotka elävät niin syvässä alemmuuden tunnossa, etteivät he juuri usko avun mahdollisuutta omalle kohdalleen. Tämä usko pitäisi olla auttajilla. Sen saadaksemme tarvittaisiin rukoustaistelua, riivaajien poisajamiseksi, syvää rakastavaa palvelua ja uskoa siihen, että mikä on mahdotonta ihmisille, se on mahdollista Jumalalle. Tämä työhän on siitä todisteena."

Veljeskotitoiminnan kehittyessä ja käytännöllisiä töitä ajatellen tarvittiin työntekijöille suunnattua koulutusta aiempaa enemmän. Niinpä Veljeskodin hoitajana yhdessä vaimonsa kanssa työskennellyt Erkki Metiäinen osallistui Ammattienedistämislaitoksen kiinteistönhoitajakurssille lokakuussa 1977. Yhdistys maksoi kurssimaksun.[263]

Veljeskodin hoitajan työ oli vaativa, sillä asiakkaissa oli usein epäsosiaalisia henkilöitä, joiden kanssa neuvot eivät aina riittäneet, kuten yhdistyksen ylimääräisessä johtokunnan kokouksessa lokakuussa 1978 todettiin. Oppia saatettiin hakea myös muiden kaupunkien katulähetysrenkaista, esimerkiksi Kuopiosta. Tammikuussa 1979 johtokunta päätti lähettää uudet hoitajat johonkin koulutustapahtumaan tai tutustumiskäynnille jonkun muun katulähetyspisteen veljeskotiin.[264]

Virkistystä työhön – vierailut, retket ja leirit

Voimavarojen riittävyys oli tärkeää katulähetystyössä. Valtakunnalliset ja muutkin katulähetyspäivät olivat osaltaan palvelleet tätä tarkoitusta. Virkistymistä ja voimavarojen vahvistumista tapahtui luonnollisesti erilaisissa yhteyksissä, mutta erityisesti yhdistyksen työntekijöiden ja jäsenistön vierailut, retket ja leirit oli tarkoitettu virkistymiseen. Virkistymisen ohella ja siihen liittyen tapahtui samalla rakentumista ja oppimista. Esimerkiksi tutustuminen toisen kaupungin katulähetystyöhön saattoi olla arvokas myös koulutuksellisesti.

Katulähetysväen virkistystoiminnassa heijastuu 1970-luvun taloudellinen tilanne. Virkistystoiminnan kannalta vilkkainta aikaa ovat vuosikymmenen alkuvuodet, jolloin yhdistyksen taloudellinen tilanne oli hyvä. Katulähetyspäiville osallistuminen jatkui läpi vuosikymmenen, mutta vierailut ja retket vähenivät vuosikymmenen puolivälin jälkeen. Tosin vuoden 1978 talvipäiville Imatralla ei osallistuttu. Johtokunta oli päättänyt siirtää siihen tarkoitetut varat matkaan Kauniaisten kesäpäiville, jonne matkasi 16 ihmistä.[265]

Tutustuminen muiden paikkakuntien katulähetystoimintaan oli tärkeällä sijalla yhdistyksessä. Vuonna 1971 tutustuttiin Kuopion nähtävyyksiin ja yömajatoimintaan sekä vietettiin ohjelmallinen iltahetki paikallisen katulähetysväen kanssa. Mukana matkalla

oli 35 henkilöä. Seuraavana vuonna tehtiin erittäin onnistunut matka Tampereelle, jossa tutustuttiin nähtävyyksien lisäksi kahteenkin asuntolaan ja vietettiin juhlahetki Tampereen katulähetysväen kanssa. Isäntänä toimi myös rovasti Erkki Kiviranta, joka Tampereen vuosinaan oli aktiivinen sininauhatyössä.

Keväällä 1973 vierailtiin Savonlinnassa ja 1976 Turussa, jossa tutustuttiin asuntolatoimintaan.[266] Myös muunlaisia retkiä järjestettiin kuten saunaretkiä Vesalaan useampana vuonna. Keväällä 1977 käytiin Ähtärin eläinpuistossa ja osallistuttiin siellä jumalanpalvelukseen.

Heinosniemen Viheri oli monin tavoin merkittävä retki- ja leirikohde. Viherissä järjestettiin virkistävä viikonloppuleiri heinäkuussa 1971, kuten myös vuonna 1977.[267] Vuosikymmenen loppupuoliskon taloustilanne näkyi myös siinä, että virkistystoimintaa ei toimintakertomuksissa enää nosteta samalla tavoin esille kuin aiemmin. Yhdistyksen taloustilanne oli vuosikymmenen toisella puoliskolla jatkuvasti kireä.

Ompeluseura ja myyjäiset

Yhdistyksen taloudellista tilannetta pyrittiin tukemaan monin keinoin. Eräs merkittävä naisten ylläpitämä toimintamuoto oli ompeluseura, jolla oli myös kristilliseen rakentumiseen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvä tärkeä ulottuvuutensa. Vuoden 1975 toimintakertomus toteaa seuran elävän pirteänä ja aktiivisena jo toista toimintavuottaan. Ompeluseuraa veti Hilja Pitkänen. Seuraavana vuonna ompeluseuran kerrotaan luovuttaneen myyjäis- ja arpajaistuloistaan 2000 mk Veljeskodin toiminnan tukemiseen. Ompeluseura kokoontui kahdesti kuussa. Vuoden 1978 toimintakertomus toteaa, että ompeluseuran myyjäistuloilla saatiin ”tuntuvaa apua katulähetyksen rahatarpeisiin”.[268]

Veljeskoti 1970-luvulla – innostuksesta ahdingon vuosiin – yhteistyö Jyväskylän kaupungin kanssa syvenee

Veljeskodin osalta 1970-luku alkoi hyvin myönteisissä tunnelmissa. Uusi, aiempaa suurempi ja ajanmukainen sekä ennen muuta oma Veljeskoti innosti Jyväskylän katulähetysväkeä, kuten jo aiemmin kuvattiin. Toimintaedellytykset olivat parantuneet. Se vaikutti kaikin puolin kohottavasti.

Vuoden 1970 toimintakertomus nimittää uutta Veljeskotia ”erinomaiseksi palvelutaloksi”. Talossa oli kahdeksan majoitushuonetta, joista kuhunkin voitiin sijoittaa 4 – 6 miestä. Asukkaiden käytössä oli kahvinkeittohuone, johon saatiin lahjaksi televisio. Talossa oli lisäksi kirjasto- ja kerhohuone. Kevättalvella pidettiin kerhohuoneessa raamattupiirejä viikoittain. Oli useita ohjelmallisia tilaisuuksia kahvitarjoiluineen, joita myös ulkopuoliset vierailijaryhmät olivat järjestäneet.[269] Seuraavan vuoden toiminta-

kertomuksessa todetaan, että kunkin kuukauden ensimmäisenä tiistaina on pidetty kerhohuoneessa jäsenkokous ja kolmantena tiistaina kutsukokous talon asukkaille, joille on ollut myös kahvitarjoilua. Oli myös ulkopuolisten järjestöjen vierailuja, Jyväskylän Raittiusseura, Kukkumäen diakoniapiiri sekä Siion -seurakunnan nuoret vierailivat kukin kerran.[270] Vuosikymmenen loppua kohden Veljeskodin hengellisessä toiminnassa tapahtui tasoittumista ja vuosikymmenen loppuvuosina siellä pidettiin hengellinen tilaisuus kerran kuussa.[271]

Veljeskodin käytännön toiminnasta vuosikymmenen puolivälin tienoilla on hyvän kuvauksen antanut Veijo Pesonen selvityksessään kirkon kriminaalityön sihteerille, Pekka Viirteelle. Veljeskodissa oli 38 paikkaa ja vuorokausimaksu oli 6 mk, mikä maksettiin sisään tullessa. Poikkeustapauksissa voitiin ottaa velaksi muutamaksi yöksi.

Veljeskodin taso on keskinkertainen, sauna puuttuu, keitto- ja sosiaaliset tilat heikonlaiset. Miehet voivat itse valmistaa ruokaa omista tarpeistaan ja omilla välineillään keittoautomaatilla.

Veljeskodissa oli kaksi päätoimista työntekijää ja kaksi vapaapäivien lomittajaa. Keskimääräinen asumisaika vaihtelee kovasti, muutamat ovat asuneet vuosia, mutta jotkut oleskelevat päivän pari, ovat välillä muualla ja tulevat taas. Veljeskotiin ei voi tulla juovuksissa eikä siellä voi pitää hallussaan väkijuomia. Arkisin Veljeskoti oli suljettuna klo 9 – 13.30. Järjestyshäiriöitä oli aiheuttanut alkoholinkäyttö ja ympäristön kannalta juopuneet sisäänpyrkijät. Hengellisiä tilaisuuksia järjestettiin vähintään kerran kuukaudessa.[272]

Yösijat Veljeskodissa olivat koko vuosikymmenen hyvin käytössä, eikä tyhjiä paikkoja paljon jäänyt, ajoittain koettiin jopa sitä, ettei kaikkia halukkaita voitu majoittaa. Myös ajoittainen ylikuormitus mainitaan. Vuosikymmenen loppupuolelta on säilynyt myös tilastotietoja. Esimerkiksi vuonna 1977 kertyi yöpymisvuorokausia yhteensä 12 289 kpl ja yöpyjiä oli keskimäärin yli 33 miestä yötä kohden. Vuodenaikojen mukaan tapahtui luonnollista vaihtelua. Vilkkain majoituskuukausi oli tammikuu, jolloin kyseisenä vuonna Veljeskodissa yöpyi keskimäärin 40 miestä yötä kohden. Kesä-heinä-elokuussa keskimääräinen yöpyjämäärä vuorokautta kohden oli 28. Vuonna 1978 yöpymisvuorokausia kertyi 12 816 ja keskiarvo yötä kohden oli 35 miestä.[273]

Veljeskodin käyttöä koskevat luvut osoittavat, että sitä tarvittiin Jyväskylässä. 1970-luvulla tapahtui kuitenkin kehityskulku, jonka tuloksena Veljeskodin ylläpito kävi yhdistykselle varsin raskaaksi, esitettiinpä jo koko Veljeskodista luopumista. Seuraavassa tarkastellaan tätä kehityskulkua ja erityisesti Jyväskylän kaupungin ja yhdistyksen välisen yhteistyön kehitystä.

Tulevien vuosikymmenien tapahtumia ajatellen on hyvin tärkeää, ettei yhdistys luopunut Veljeskodistaan taloudellisesti vaikeissa olosuhteissa. Vaikeat vuodet pakottivat rakentamaan yhteistyösuhteita Jyväskylän kaupungin suuntaan. Toimivan yhteistyön kehittyminen Jyväskylän kaupungin kanssa takasi lopulta Veljeskodin säilymisen Katulähetysystävillä. Se oli puolestaan lähtökohtana asuntolatoiminnan kehittämiselle 1980-luvun lopun uudelleenrakentamisen vuosina.

Vaikka 1970-luvun ensimmäiset vuodet olivat yhdistykselle taloudellisesti suotuisia, alkoivat uuden ajan mukanaan tuomat ilmiöt ja vaatimukset pian koetella Veljeskodin toimintaedellytyksiä. Vaurastuvalla suomalaisella yhteiskunnalla oli yhä enemmän mahdollisuuksia ja voimavaroja kiinnittää huomiota sekä kehittää kansalaisten elin-, asuin- ja työoloja. Sosiaali- ja terveysministeriö toteutti mm. mittavan valtakunnallisen tutkimushankkeen asunnottomille tarkoitettujen yömajojen asumisoloista.[274]

Työaikoihin ja palkkakehitykseen kiinnitettiin suurta huomiota hyvinvointiyhteiskuntaa rakennettaessa. Yhdistyksen oli mukauduttava ajan uusiin virtauksiin. Se ei tapahtunut helposti, sillä vapaaehtoistyöllä oli yhdistyksessä perinteisesti suuri merkitys. 1970-luvusta rakentui lopulta kovan työn, ponnistelujen sekä moninaisten paineiden, jopa ristiriitojenkin vuosikymmen.

Paineiden keskiössä oli Veljeskoti, jonka toiminta muuttuneessa tilanteessa moninaisten paineiden alla näytti vuosikymmenen lopulla käyvän yhdistykselle liian raskaaksi. Työntekijöiden palkkaukseen kului resursseja kasvavassa määrin. Ammattien sekä työterveys- ja työsuojelutarkastajat esittivät parannusvaatimuksiaan. Kiinteistön irtaimistoineen tuli muutenkin olla asianmukaisessa kunnossa. Yleinen kustannustaso oli nousussa ja öljyn hinnannousu kasvatti Veljeskodin menoja. Veljeskodin ylläpito- ja toimintakustannukset kohosivat yli voimavarojen. Tässä tilanteessa vanha yhteistyökumppani, Jyväskylän kaupunki, alkoi nousta yhä tärkeämpään rooliin.

Jo vuosikymmenen ensimmäinen johtokunnan kokous 16.1.1970 ennakoi tulevia kehityslinjoja. Veljeskodin hoitajien palkka- ja työsopimuksesta keskusteltiin ja sihteeri valtuutettiin kirjoittamaan se nykyajan käytäntöä vastaavaksi. Palkkaa korotettiin. Toini ja Eino Vanhatalo olivat toimineet yömajan hoitajina syksystä 1967 lähtien. Kaikki näytti taloudellisesti ja muutenkin varsin valoisalta. Uusi suuri (36 paikkaa) Veljeskoti innoitti. Se oli suurenmoinen anti, ”lämmin ja hyvä, miesten uni siellä rauhallinen, syvä” runoili Pihlaja kronikassaan.[275] Vaikka UKK-sopimuksen vuoksi palkkoja täytyi jälleen korottaa, oli vuosi 1971 taloudellisesti erittäin hyvä. Niin oli seuraavakin vuosi. Johtokunta totesi tyydytyksellä, että vuosi 1972 oli yömajatoiminnan ansiosta ollut siinä määrin tuloksellinen, että yhdistyksellä on ollut mahdollisuus hoitaa taloudelliset velvoitteensa (lainat) odotettua paremmin. Samassa kokouksessa todettiin kaupungin myöntäneen yhdistykselle 5000 mk:n avustuksen.[276]

Vuosikymmenen puoliväliä lähestyttäessä yhdistyksen taloudellinen tilanne alkoi kääntyä huonompaan suuntaan. Viitteitä kiristyneestä rahatilanteesta saatiin jo maaliskuussa 1974, kun Veljeskodin yhteydessä olleen baarihuoneiston kunnostuksesta ei voitu tehdä lopullista päätöstä ”erittäin kireän rahatilanteen takia” ja kaiken kukkuraksi rahastonhoitaja ilmoitti eroavansa Veljeskodin ”tyhjän kirstun vartioinnista”[277] Vuoden aikana taloudessa oli tapahtunut heikkenemistä ja vuosikymmenen alun hyvä taloudellinen tilanne oli vaihtunut kireyteen.

Oli muitakin ongelmia. Veljeskodin hoitajan työ oli raskasta ja Vanhatalojen siirryttyä syrjään (1972) oli vaikeuksia löytää hoitajapariskuntaa, joka pysyisi toimessa pitempään. Myös lomapäivien tuuraajaa etsittiin hartaasti ja johtokunnan jäsenet Ensio Röyskö,

Hannes Natri, Väinö Raitio ja muutkin hoitivat tehtävää tilapäisesti vapaaehtoisina. Ongelma ratkesi, kun rouva Aino Kurkimaa tuli vapaapäivien tuuraajaksi toukokuussa 1974. Palkkoja hoitajapariskunnalle korotettiin jopa enemmän kuin lakisääteinen korotus edellytti (125 mk /kk) ja vuoden kuluttua 145 mk/kk virkaehtosopimuksen mukaisesti. Myös siivooja, rahastonhoitaja ja lomapäivien tuuraaja saivat omat korotuksensa.[278] Todettiin alkuvuodesta 1974 myös järjestyksen ja sääntöjen noudattamisen höltyneen Veljeskodissa, jota varten Ensiö Röysköä pyydettiin laatimaan luonnos uusiksi säännöiksi. Johtokunta vaati tilanteen ”jyrkkää muutosta”. Johtokunta joutui myös pitkällisiin selvityksiin vuoden 1975 juhlapyhiä, yli- ja sunnuntaitöitä koskevista korvauksista. Niiden takautuvat maksatukset olivat melkoinen menoerä. Samassa yhteydessä työsuojelutarkastaja korosti, että yhdistyksen tulisi maksaa nämä työntekijöille kuuluvat korvaukset.[279] Johtokunnan kokouspöytäkirjat alkoivat yhä lisääntyvässä määrin kosketella Veljeskotia ja sen ongelmia, piirre, joka jatkui vuosikymmenen lopulle asti.

Keväällä 1975 terveystarkastaja vaati korjauksia kellarin, pesu- ja pukuhuoneen sekä WC:n tiloihin. Ne oli tehtävä kesäkuun loppuun mennessä.[280] Samana keväänä oli tehtävä myös kalustohankintoja, peitteitä, tyynyjä, verhoja, juomalaseja. Kaiken kukkuraksi kesällä rikkoutui keskuslämmityskattila, joka oli uusittava. Se oli mittava menoerä ja suunniteltiin jo 8000 mk:n pankkilainaa, kunnes ilmeni, että laina järjestyi edullisesti eräältä johtokunnan jäseneltä.[281]

Myös öljyn hinnan nousu aiheutti Veljeskodille lisäkustannuksia. Monien tapahtumien yhteisvaikutuksesta yhdistys oli nyt ajautumassa melkoisiin taloudellisiin ongelmiin. Vuoden 1975 tilinpäätös osoitti tappiota 11 829 mk. Vuoden 1976 vuosikokous evästi johtokuntaa anomaan lisäavustusta kaupungilta vaikean taloustilanteen vuoksi. Jouduttiin erikoisjärjestelyihin: anottiin kaupungin 7000 mk:n avustuksen maksatuksen aikaistamista, päätettiin korottaa Veljeskodin majoitusmaksua ja tiedusteltiin yhdistyksen ompeluseuralta tukea ja saatiinkin 2000 mk. Päätettiin korottaa kiinteistössä toimivien kirjapainon ja seppä Antti Kosken verstastilan vuokria, Veljeskodilla myytävien virvokkeiden hintaa jne.. Alettiin suunnitella jopa arpajaisia, sillä oli saatava ”tavalla tai toisella lisää varoja”.[282]

Kesäkuun lopulla johtokunta joutui toteamaan, ettei Veljeskodin taloutta pystytä hoitamaan kohtuullisilla majoitusmaksuilla, ellei kaupunki tue voimakkaammin Veljeskodin toimintaa. Kaupungin tuki vuonna 1976 oli noin 7 % Veljeskodin menoista. Vuoden 1977 talousarvio päätettiin liittää kaupungille menevään avustusanomukseen. Se vietäisiin henkilökohtaisesti apulaiskaupunginjohtajalle pienen lähetystön voimin.

Kaupungilta anottava avustussumma oli 23 000 mk, mikä kohotti kaupungin avustusosuuden Veljeskodin menoista lähelle 20 % :a. Eero Haapiainen, Ensio Röyskö ja Veijo Pesonen valtuutettiin neuvottelemaan apulaiskaupunginjohtaja Seppo Santasen ja sosiaalilautakunnan edustajien kanssa. Joulukuussa todettiin kaupungin varanneen talousarvioonsa 23 000 mk Veljeskotia varten. Se merkitsi huomattavaa kaupungin rahoitusosuuden kasvua.[283]

Talousvaikeudet kuitenkin jatkuivat. Tammikuussa 1977 johtokunta totesi, että

Veljeskodin öljysäiliö oli jouduttu uusimaan (kulut yli 4000 mk), eikä tilillä ollut rahaa maksuihin. Elokuussa todettiin jälleen rahatilanteen olevan kireä. Tarve oli nyt yli 9000 mk ja lisää kuluja oli odotettavissa syksyn aikana. Ilman lainaa ei selvittäisi.[284]

Vaikka kaupunki kasvatti Veljeskodin tukemisen rahoitusosuuttaan 1970-luvun loppuvuosina, elettiin yhdistyksessä kuitenkin lähes koko ajan taloudellisesti epävarmoissa tunnelmissa, sillä menot kasvoivat. Rahoitusvaikeuksien lisäksi oli myös muita ongelmia, järjestyshäiriöitä ja kiistoja.

Joulukuussa 1977 johtokunta hyväksyi yksityiskohtaiset ohjeet Veljeskodin kurinpitotoimista. Annetut ohjeet koskivat mm. väkivaltaista käytöstä, uhkailua, väkijuomien tuontia ja omaisuuden rikkomista. Ne osoittavat Veljeskodissa ilmenneen vakavia järjestyshäiriöitä.[285] Kiinteistöä oli myös remontoitava, palkkausten selvittämisessä tarvittiin ammattien tarkastajan selvitysapua. Veljeskodin hoito kaikkine talous-, järjestyshäiriö-, ja muine ongelmineen alkoi monien mielestä tuntua liian raskaalta taakalta. Niinpä sitten huhtikuussa 1978 johtokunta valtuutti Markku Laukkasen (kaupunkiseurakunnan edustaja johtokunnassa) tiedustelemaan kaupungilta ja muilta huoltotyötä tekeviltä järjestöiltä, olisiko niillä kiinnostusta ottaa vastuu veljeskotitoiminnasta täällä Jyväskylässä.[286]

Laukkanen keskusteli kaupungin sosiaaliviranomaisten kanssa Veljeskodin tulevaisuudesta ja päädyttiin vaihtoehtoon, jossa kaupunki ostaisi kiinteistön ja vuokraisi tilat jollekin järjestölle, joka vastaisi majoituspuolesta. Yhdistyksessä asian valmistelu annettiin kiinteistöasiantuntija Hannes Natrille. Asiaa lähemmin selvitettäessä taloudellisesti sopivia ratkaisuja kiinteistön myyntitapauksessa ei kuitenkaan löytynyt. Johtokuntaan jälleen liittynyt Jyväskylän katulähetyksen perustajaveteraani, Erkki Kiviranta, esitti jo erityisen vararahaston perustamista Veljeskodin tukemiseksi. Elokuussa muutoshankkeista päätettiin toistaiseksi luopua ja pyrkiä kaupungin sosiaaliviranomaisten kanssa läheisempään yhteistyöhön, ehkäpä sieltä saataisiin edustaja johtokuntaankin.[287]

Myös kaupungin taholta ilmaistiin yhteistyöhalukkuus ja vuoden 1978 viimeisessä johtokunnan kokouksessa Laukkanen selvitti Jyväskylän kaupungin sosiaalityön johdon pyrkimyksiä päästä yhteistyöhön Katulähetyksen kanssa Veljeskodin toimintaa koskevassa asiassa.

Neuvottelutilaisuus oli sovittu 28.12.1978 kaupungintalolle ja yhdistyksen edustajiksi tilaisuuteen nimettiin Markku Laukkanen, Erkki Kiviranta ja Tauno Pöllönen. Kaupungin edustajina olivat apulaiskaupunginjohtaja Seppo Santanen, sosiaalijohtaja Veikko Piispa ja sosiaaliviraston päällikkö Tahvo Eronen. Lisäksi neuvottelutilaisuuteen pyydettiin eversti Jarl Jarkka Sininauhaliiton edustajana. Odotukset olivat korkealla ja sihteerinä toiminut Antti Makkonen kirjasi viimeiseksi pykäläksi pöytäkirjaan sanat: ”Kokouksessa, jossa olimme kuin suurten tapahtumain tuntumassa yhdyimme puheenjohtajan pitämään loppurukoukseen.”[288]

Yhteistyöpyrkimyksissä ei kuitenkaan päästy nopeaan ratkaisuun, vaikka kaupungin edustajat olivatkin selvästi ilmaisseet näkemyksensä, että alkoholistien huolto kaupungin taholta vaatii kohennusta. Katulähetyksellä oli siinä tärkeä osuus. Johtokunnan

kokouksessa tammikuussa 1979 ennakoitiin neuvotteluista monivaiheisia ja todettiin, ettei tähänastisissa yhteydenpidoissa ole saavutettu ratkaisuja. Katulähetyksen taholta yhdyshenkilöinä asiassa toimivat Markku Laukkanen ja Yrjö Puttonen.[289]

Veljeskodin vaikeaksi koettua tilannetta kuvaa vuoden 1978 toimintakertomus, jonka on allekirjoittanut sihteeri Antti Makkonen 15.1.1979.[290] ”Erilaiset pulmat asiain hoitamisessa antaa aiheen kysyä, onko pakko pienen vapaaehtoisryhmän kipuilla Veljeskodin ylläpidon kanssa, eikö tällainen vastuu kuulu yhteiskunnalle. Mutta meidän Herramme antama vastuu lähimmäisestä velvoittaa meitä jatkamaan uskossa siihen, että työnantaja itse vastaa työstänsä. Olemmehan itse kiitollisuuden velassa kaikesta minkä olemme saaneet.”

Näihin aikoihin asunnottomien päihdeongelmaisten asia oli Jyväskylässä esillä laajemminkin. Laajapohjaisessa useiden kristillisten yhteisöjen allekirjoittamassa (13.12.1978) kirjelmässä esitetään vakava huolestuminen Jyväskylän kaupunginhallitukselle miesten ja naisten jäämisestä yöksi pakkaseen. Ihmisiä yöpyi porraskäytävissä ja hengellisten iltatilaisuuksien jälkeen oli usein yösijan kysyjiä.

Katulähetyksen Veljeskoti oli kaupungin ainoa yömaja, jonka majoituskapasiteetti ei talvisin riittänyt. Liekkimajan lakkauttamisen jälkeen Veljeskotia olivat vaivanneet jatkuvat järjestyshäiriöt. Jotkut miehet olivat asuneet Veljeskodissa jo 5 – 10 vuotta. Yleisen kustannustason nousun vuoksi Veljeskodin ylläpito oli nyt käymässä pienelle yhdistykselle ylivoimaiseksi. Vastuu näistä ihmisistä kuului kirjelmän mukaan ensisijaisesti yhteiskunnalle, eikä se saa jäädä vain yksityisten ihmisten ja järjestöjen ”Laupiaan Samarialaisen työksi”. Asunnon pitäisi olla jokaisen jyväskyläläisen perusoikeus.

Kirjelmässä esitetään kiireellisinä naisten asuntolan sekä selviämisaseman saamista Jyväskylään. Viimeksi mainittu olisi hyvä ratkaisu vasta silloin, jos lisättäisiin samalla asuntolapaikkoja ottaen huomioon porrasteisen vähittäisen siirtymisen ns. normaaliasumiseen.[291]

Kirjeen sisältö osoittaa Katulähetysystävien olleen aloitteellisia asiassa. Kirjelmä liittyi osaltaan kaupungin kanssa käytyyn neuvotteluprosessiin. Kirjelmässä nostetaan esille useita tärkeitä näkökohtia, kuten päihdeongelmaisten asuntolapaikkojen lisääminen ja porrasteisuus.

Monenlaiset ongelmat vaivasivat kuitenkin Veljeskotia. Tilanne mutkistui jälleen keväällä 1979 ja jouduttiin perinpohjaisiin työaikojen selvityksiin. Kyse oli epäselvyydestä työajan määrittelyssä, jonka uusi hoitajapariskunta, Valma ja Kauko Virtanen, nostivat esille. He anoivat kirjallisesti työajan uudelleen järjestämistä.

Keväällä kaupungin ammattien tarkastaja kävi määrittelemässä Veljeskodin hoitajien työnjaon, jonka tuloksena osoittautui tarpeelliseksi saada yövalvojat lisätyövoimaksi. Tämä vaati jälleen mittavasti lisää resursseja ja työponnistuksia. Niinpä johtokunnassa toukokuussa väläytettiin jälleen luopumista Veljeskodista. ”Yövalvojakysymyskin kokonaisuutena antaa aiheen kysyä: onko Jyväskylän Katulähetyksellä resursseja jatkaa veljeskotitoimintaa jatkuvassa taloudellisessa puristuksessa.”[292]

Yövalvojan palkkaaminen vaati tuntuvasti resursseja eikä ollut mitenkään toteutet-

tavissa ilman lisäavustuksia. Veljeskodin hoitajat kiirehtivät asian pikaista toteutusta ja myös Katulähetyksen oma asiantuntija, Matti Kotimäki, vahvisti, että yövalvojatehtävä perustuu virallisiin asetuksiin ja on pantava esitetyllä tavalla täytäntöön. Niinpä Veljeskodin uudelle isännöitsijälle, Hannes Natrille, annettiin valtuudet järjestää yövuorot ja laatia ammattien tarkastajan määräämä vuorolista päivystysvuoroista.[293]

Hanke voisi toteutua ja yövalvonta alkaa 1.7.1979, mikäli kaupunki tekisi asiasta myönteisen päätöksen. Jo aiemmin kaupunki oli myöntänyt vuodeksi 1979 Veljeskodin toiminnan tukemiseen 35 000 mk.[294] Avun tarve oli äkkiä moninkertaistunut.

Puheenjohtaja Saimi Kokkosen ja sihteeri Antti Makkosen allekirjoittamassa Jyväskylän kaupunginvaltuustolle osoitetussa avustusanomuksessa painotetaan, että alkoholiongelmaisten miesten huonon asuntotilanteen vuoksi Veljeskoti on joutunut laajentamaan toimintaansa. Miehet oleskelevat siivoustaukoa lukuun ottamatta kodilla koko päivän. Järjestyshäiriöiden vuoksi kodilla täytyy olla jatkuva päivystys. Se ei kuitenkaan ole mahdollista työlainsäädännöllisesti nykyisellä työvoimalla - ei myöskään inhimillisesti hyväksyttävää.

Veljeskotia hoiti Virtasen pariskunta sekä kaksi vapaapäivien tuuraajaa (Aino Kurkimaa ja Meeri Haapiainen). Nyt anotaan kaupungilta määrärahoja (46 668 mk) kahden yöhoitajan palkkaukseen, lisäksi 22 000 mk Veljeskodin sisätilojen kunnostukseen.[295] Hanketta valmisteltiin ja anomuksessa todetaan, että asiasta on jo neuvoteltu apulaiskaupunginjohtaja Seppo Santasen kanssa.

Myöhemmin annetusta selvityksestä ilmenee, että Jyväskylän kaupungin avustus vuodelle 1979 oli 139 800 mk ja hoitovuorokausia kyseisenä aikana oli 10 080. Hoitovuorokautta kohti kaupungin avustus oli noin 13,9 mk.

Vaikka kaupungin avustus oli moninkertaistunut, olivat kulutkin kasvaneet. Kireä rahatilanne jatkui, mikä käy ilmi seuraavien vuosien avustusanomuksista. Veljeskodilla oli nyt ympärivuorokautinen päivystys, mikä edellytti viittä valvojaa. Sitä vaati työaikalaki.[296] Vaikeassa taloudellisessa tilanteessa Jyväskylän kaupunki oli asettamassa olkapäätään yhä tukevammin Veljeskodin toiminnan taakse. Tuen kasvava määrä on osoituksena myös luottamuksesta ja arvostuksesta. Toisaalta Veljeskoti oli tärkeä Jyväskylän kaupungille ja sen sosiaalitoimelle.

Katulähetysystävät olivat tehneet arvokasta sosiaalista työtä kodittomien auttamiseksi jo 1950-luvulta lähtien. Kaupungin 1970-luvun alun 5000 mk:n vuosittaiset avustukset olivat monikymmenkertaistuneet vuosikymmenen lopulle tultaessa. Toisaalta menot kasvoivat jatkuvasti ja vuosikymmenen vaihtuessa ei lopullista ratkaisua Veljeskodin vaikeaan ja pitkään kustannuskriisiin ollut löytynyt.

Taloudellisesta ahdingosta huolimatta veljeskotityötä haluttiin jatkaa. Monen katulähetysihmisen tunnot tiivisti haastattelussa Ensio Röyskö vuonna 1979. Hänen mukaansa Veljeskoti oli raskas ylläpidettävä Katulähetykselle eikä Veljeskodin talous- ja monista muista asioista vastaavan henkilön asema ole todellakaan kadehdittava. Tätä raskasta taakkaa olivat kantaneet Vilho Mölsä, sen jälkeen vuodesta 1977 Yrjö Puttonen ja aivan vuosikymmenen lopulla Hannes Natri. Asukkaat eivät vaihtuneet Röyskön mukaan

kodissa tarpeeksi nopeasti.

Taloudelliset vaikeudet kuuluivat niin ikään arkipäivään. Johtokunnan ja erityisesti sen puheenjohtajan asema ei ollut helppo. Vuodesta 1974 lähtien puheenjohtajat vaihtuivat lähes vuosittain: Hannes Natrin jälkeen puheenjohtajina toimivat Antti Makkonen (1974), Veijo Pesonen (1975), Eero Haapiainen (1976 – 1977), Tauno Pöllönen (1978), Saimi Kokkonen (1979). Mutta koska Veljeskotia tarvittiin, sitä myös ylläpidettiin vaikeuksista huolimatta.

Toisaalta vaikeudet pakottivat etsimään ratkaisuja. Yömaja-asiasta keskusteltiin Jyväskylän isännöimillä valtakunnallisilla katulähetyspäivillä vuonna 1976 ja 1979. Ratkaisuja etsittiin myös Sininauhaliiton suunnalta, sillä yhteyksiä kyseiseen liittoon, jonka riveissä Erkki Kiviranta oli vaikuttanut, ylläpidettiin koko 1970-luvun ajan.

Yhteydet Sininauhaliittoon kehittyvät

Lokakuussa 1970 Jyväskylän Katulähetysystävät ry järjesti yhdessä Sininauhaliiton, Jyväskylän kaupunkiseurakunnan ja raittiuslautakunnan kanssa valtakunnalliset pelastavan raittiustyön juhlat Jyväskylässä. Juhlat liittyivät valtakunnalliseen raittiusviikkoon ja saivat runsaasti huomiota. Vierailevina puhujina olivat Erkki Kivirannan ohella mm. rovasti Jorma Helasvuo ja Sininauhaliiton toiminnanjohtaja Ilmari Soppi. Vierailevat puhujat puhuivat sunnuntain jumalanpalveluksissa keskustan, Taulumäen, Kypärämäen, Halssilan ja Lohikosken kirkoissa.ja seurakuntatalossa oli useita tilaisuuksia.

Lauantai-iltana oli rippikoulusalissa suuri katulähetyksen kutsukokous, jossa Sininauhaliiton edustajat puhuivat. Illan juontajana toimi Katulähetysystävien sihteeri, Eero Haapiainen.[297] Juhlat osoittivat, että pelastavan raittiustyön käytännössä Sininauhaliiton ja katulähetyksen intressit olivat hyvin yhteen sovitettavissa. Myös *Sininauha* -lehdessä toiminnanjohtaja Soppi ilmaisi syvän ilonsa siitä ”että yhteys pelastavaa raittiustyötä tekevien elinten kesken on syntynyt”. Hän kertoo edelleen, että yhteyttä on vuodesta toiseen toivottu ja että nyt on toiveitten täyttymyksen ensimmäinen erä toteutunut. Se on Sopin mukaan esimerkki, jonka seuraaminen saa toivottavasti laajemmatkin puitteet.[298]

Tässä vaiheessa Sininauhaliiton toiminta oli kuitenkin jo lasku-uralla. Se johtui monista seikoista. Raittiuden yleinen arvostus oli vähenemässä yhteiskunnassa ja monien ei-poliittisten raittiusjärjestöjen avustukset pienenivät. Taloudellisten vaikeuksien ja tilaajakadon vuoksi *Sininauha* -lehti lakkasi ilmestymästä vuonna 1970.[299]

Raittiustyön arvostuksen laskuun vaikutti yhtenä merkittävänä syynä vuoden 1969 alusta voimaan tullut uudistunut keskiolut- ja alkoholilainsäädäntö. Erkki Kiviranta totesikin raittiusviikon avajaistilaisuudessa Jyväskylän Keskusseurakuntatalolla (25.10.1970), että vapaamman alkoholinsaannin vuoksi alkoholistien määrä tulee kasvamaan. Uudistuneen lainsäädännön myötä alkoholistien asema oli vain heikentynyt.

Vuoden 1975 lopulla ilmestyi pitkän tauon jälkeen *Sininauha* -lehden numero. Lehti oli vaatimaton ja sanomalehtipaperille painettu. Vastaavana toimittajana mainitaan Ilmari Tiainen, mutta Erkki Kiviranta oli näkyvästi esillä kuvituksessa, puhumassa Tampe-

reen Sininauhan Veljeskodin avajaisissa vuonna 1963 ja vuoden 1974 Sininauhaliiton johtokuntaa esittävässä kuvassa.

Seuraavassa numerossa 27.1.1976 Kiviranta ja Jyväskylän Katulähetysystävät olivatkin pääroolissa. Etusivulla julkaistiin Kivirannan juhlapuhe Jyväskylän Katulähetysystävien 30 -vuotisjuhlasta otsikolla. ”Kristuksen rakkauden loisteessa heikoinkin voi muuttua uudeksi. 30 vuotta katulähetystä Jyväskylässä.”[300] Näinkin vahva panostus *Sininauha* -lehdessä voidaan tulkita voimakkaaksi myötämielisyyden osoitukseksi ja tunnustuksen antamiseksi katulähetyksen suuntaan.

Toukokuun numerossa sivutaan jälleen yhteistyökysymystä kuvauksessa jengi- ja katulähetyspäiviltä Hämeenlinnasta. Siellä Kiviranta oli selvitellyt puheessaan sininauha- ja katulähetystyötä todeten, että näitä työmuotoja varten täytyy löytää yhdistävä tekijä. Jos työ on vain evankelioivaa, siitä tuntuu puuttuvan jotakin. Avuksi tarvitaan tällaista auttavaa elintä kuin Sininauha. Jos taas raittiustyö jää eroon evankeliumista, niin samalla jää sivuun uutta synnyttävä voima.[301]

Jyväskylän Katulähetys oli 1970-luvulla Sininauhaliitolle eräänlainen sillanpääasema, ”esimerkki”, josta käsin ja jonka kanssa yhteyspyrkimyksiä pyrittiin kehittämään. Yhdistävänä tekijänä oli Erkki Kiviranta. Sininauhayhteyksien kannalta oli merkittävää, että Kiviranta, jäätyään eläkkeelle, muutti takaisin Jyväskylään ja tuli jälleen Katulähetysystävien työyhteyteen. Vuoden 1977 vuosikokouksessa äskettäin Jyväskylään siirtynyttä Kivirantaa esitettiin jopa yhdistyksen puheenjohtajaksi. Kiviranta kieltäytyi, mutta vuoden kuluttua hänet kuitenkin valittiin yhdistyksen johtokuntaan, jossa hän toimi aktiivisesti seuraavina vuosina.[302]

Vaikka Sininauhaliiton toiminta olikin 1970-luvun alussa hiipumassa, alkoivat muutoksen tuulet puhaltaa vuosikymmenen lopulla. Kristillistä päihdetyötä tekevissä yhteisöissä havahduttiin tuolloin siihen, että kristillinen asuntola- ja hoitokotitoiminta oli varsin laajaa. Sitä ei kuitenkaan tunnettu riittävästi ja lisäksi se oli hajallaan.

Vuosikymmenen lopulla aloitettiin neuvottelut asian saamiseksi paremmalle tolalle. Vuonna 1979 valittiin kristillisten päihdehuoltojärjestöjen yhteistyötoimikunta, jonka puheenjohtajana toimi alussa eversti Jarl Jarkka, sittemmin Jorma Niemelä. Lopulta yhteistyöponnisteluissa käännyttiin Sininauhaliiton puoleen. Sen tuloksena Sininauhaliitto 1980-luvulla uudisti toiminta-ajatuksensa keskusliitto-organisaatioksi, johon kaikkien kristillistä päihdetyötä tekevien yhteisöjen oli mahdollista liittyä.[303]

Jyväskylän Katulähetysystävien asiakirjoihin Sininauhaliitto ilmaantuu jälleen 1970 -luvun lopulla – nyt Veljeskodin edellä kuvatussa kriittisessä tilanteessa, kun yhdistys vakavissaan harkitsi jo Veljeskodin hoitovastuun luovuttamista jollekin muulle päihdehuoltotyötä tekevälle järjestölle ja neuvotteli asiasta Jyväskylän kaupungin edustajien kanssa. Kaupungin kanssa joulukuun lopulla 1978 sovittuun neuvottelutilaisuuteen päätettiin kutsua myös Sininauhaliiton edustaja, eversti Jarl Jarkka. Kokous oli arvovaltainen, sillä kaupungin edustajina olivat paitsi apulaiskaupunginjohtaja, myös sosiaalijohtaja sekä sosiaalitoimiston päällikkö.[304] Sininauhaliiton puoleen kääntymiseen vaikutti ilmeisesti se, että eläkkeelle jäänyt rovasti Erkki Kiviranta oli muuttanut

takaisin Jyväskylään ja valittiin yhdistyksen johtokuntaan helmikuussa 1978. Jarkka ja Kiviranta olivat molemmat kuuluneet Sininauhaliiton hallitukseen 1970-luvulla ja Jarkan monista kirjoituksista vuoden 1976 Sininauhaan voidaan päätellä, että hän oli noihin aikoihin varsin aktiivinen liiton toiminnoissa.[305] Ei ole lähemmin tiedossa, mikä Jarkan ja Sininauhaliiton rooli neuvotteluissa oli. Edustiko Jarkka jotain mahdollista tahoa, joka voisi ottaa vastuun Veljeskodin hoidosta, vai antoiko Jarkka vain neuvottelutukea katulähetykselle?

Sininauhaliitto saattoi perustaa rekisteröityjä alaosastoja. Sellaisia oli 1970 -luvun puolivälin jälkeen jo neljä ja kolme niistä ylläpiti huoltokotia.[306] Joka tapauksessa Jarkan kutsuminen osoittaa, että Katulähetyksessä ajateltiin Veljeskodin toiminnan olevan luonteeltaan sellaista, että se voitiin lukea Sininauhaliiton piirissä tehtävän raittiustyön alueelle.

Vuoden 1979 lopulla kyseessä olivat kuitenkin selvästi yhteistyöhankkeet Sininauhaliiton kanssa, kuten johtokunta asian ilmaisi. Lokakuussa 1979 vierailtiin neuvottelupäivillä Tampereella. Ohjelmaan sisältyi laitoskäyntejä, luentoja, keskusteluja. Jarl Jarkan kanssa oli sovittu tapaamisesta Jyväskylässä 10.11. pidettävän raittiusseminaarin aikana. Useat johtokunnan jäsenet lupautuivat tulemaan tilaisuuteen yhteistyömahdollisuuksista keskustelemaan.[307]

Tapaamisessa Keskusseurakuntatalolla Jarkka oli esittänyt neuvottelukosketusta Katulähetyksen kanssa. Neuvottelukosketus koski juuri vastuun luovuttamista Veljeskodista jollekin huoltotyötä tekevälle järjestölle. Johtokunnan kokouspöytäkirjan mukaan Jarkan esittämä yhteistyöhanke kannatti ottaa esille hänen esittämissään puitteissa vuoden 1980 vuosikokouksen jälkeen.[308] Vuosikokouksen jälkeisissä johtokunnan kokouspöytäkirjoissa ei ole kuitenkaan asiasta minkäänlaista mainintaa. Luopumisasia oli ilmeisesti siirtynyt taustalle, sillä kaupungin tuki vuodelle 1981, yhteensä lähes 144 000 mk, oli johtokunnankin mielestä huomattava. Veljeskodin tulevaisuus alkoi näyttää valoisalta – tosin vain tilapäisesti.[309] Tapahtumat kuitenkin osoittavat, että Sininauhaliitto oli se taho, jonka kanssa Jyväskylän katulähetysväki halusi vaikeassa tilanteessa olla yhteistyössä.

Jarl Jarkka, Erkki Kivirannan tuntema Sininauhaliiton vaikuttaja, oli tuttu kasvo Jyväskylän Katulähetyksessä jo aiemmiltakin 1970-luvun vuosilta. Vuonna 1976 hän puhui Keskusseurakuntatalolla alkoholiongelmaisen ihmisen kohtaamisesta. Noihin aikoihin Jarkka kirjoitti aihepiiristä myös *Sininauhassa* otsikolla ”Alkoholistin profiili”.

Marraskuussa 1977 johtokunta totesi Jarkan hankkineen Väinö Raitiolle uuden trumpetin.[310] Raitiosta oli 1950-luvulta lähtien ehtinyt tulla jo eräänlainen Jyväskylän Katulähetyksen ikoni, joka trumpetteineen oli esillä niin juhlassa kuin arjessakin.[311] Jarkan lahjoitus oli mitä suurimmassa määrin myös symbolinen teko yhdistyksen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa.

Jarl Jarkka oli eräs niistä kristillisen päihdetyön vaikuttajista 1970-luvulla, jotka olivat tulleet siihen ajatukseen, että kristillisen päihdetyön kenttää olisi koottava yhteen.

Näin Jyväskylän Katulähetyksen ja sen ylläpitämän Veljeskodin dramaattiset vaiheet sattuvat yhteen kristillisen päihdetyön ja Sininauhaliiton valtakunnallisen muutospro-

sessin kanssa. Molempiin prosesseihin liittyi tunnettu raittiustyön vaikuttaja, eversti Jarl Jarkka. Jarkan merkitys on kuitenkin lähinnä prosessin alkuvaiheissa, muutoksen lähtökohtien rakentamisessa. Hän loi myönteistä yhteistyön pohjaa.[312]

Kun Sininauhaliitto 1980-luvulla uudisti toiminta-ajatuksensa, elettiin jo toisenlaisessa tilanteessa ja syntyi monin tavoin uudenlainen Sininauhaliitto, se oli nyt kaikille kristillistä päihdetyötä tekeville yhteisöille avoin valtakunnallinen keskusliitto.[313] Jyväskylän Katulähetyksen yhteydet Sininauhaliittoon syvenivät ja kehittyivät edelleen.

Eero Haapiainen (1909-1989) yhteyksien rakentaja

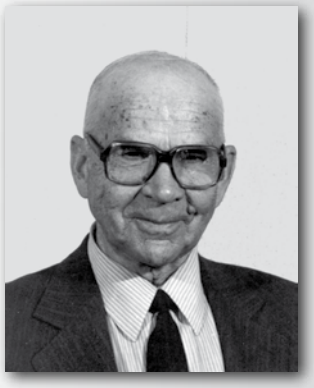

NMKY:n sihteerinä Jyväskylässä pitkään työskennellyt Eero Haapiainen valittiin yhdistyksen puheenjohtajaksi helmikuussa 1976. Vuosikokouksen valinta oli yksimielinen. Hänen mukanaan Katulähetyksen NMKY -yhteydet vahvistuivat. Yhdistyksen hengellinen toiminta jatkui vilkkaana ja lauantain katulähetysiltojen rinnalle tulivat sunnuntaiaamun pullakirkot syksyllä 1976. Se merkitsi mittavaa hengellisen kokoustoiminnan lisääntymistä. Jo vuonna 1964 Eero Haapiainen valittiin yhdistyksen sihteeriksi ja sitä tehtävää hän hoiti aktiivisesti vuoden 1972 helmikuuhun asti. Luopuessaan tehtävästä hän sai runsaasti kiitosta tunnollisesti tehdystä työstä.

Eero Haapiainen oli mukana yhdistyksen uusien urien etsinnässä 1960 -luvulla. Tuolloin katulähetystyö lähti uuteen nousuun ja myös nuorten esiinmarssi oli huomattava tapahtuma 1960 -luvun toisella puoliskolla. Yhdistyksen sihteerinä Eero Haapiainen jatkoi Leevi Piuvan aktiivisen tiedottamisen linjaa. Rengas -lehden palstoilla hän kertoi Jyväskylän kuulumiset, esim. kaatopaikkatyön etenemisen ja katulähetysnuorten esiinmarssin. Hän oli mukana yhteyksien rakentamisessa Jyväskylän kaupungin ja Sininauhaliiton suuntiin. Eero Haapiaisen allekirjoittamassa vuoden 1971 vuosikertomuksessa nostettiin ensimmäisen kerran asiakirjatasolla esille kristittyjen yhteyden vaaliminen. Virallisissa asiakirjoissa siitä oli aiemmin vaiettu. Työssä oli mukana ihmisiä eri kristillisistä kirkkokunnista.

Eero Haapiaisen puoliso, Meeri Haapiainen, oli Veljeskodin pitkäaikainen työntekijä, jonka työura valvojana jatkui vuoden 1983 syksyyn asti. Myös hänen työpanoksensa Jyväskylän Katulähetyksessä on ollut mittava. Lapset Marja, Mirja ja Olavi olivat aktiivisia katulähetysnuoria.

1980 – 1989

Ahdingosta avaralle – katulähetyksen uudelleenrakennus käynnistyy

Lähtökohtia ja päälinjoja 1980-luvulla

1980-luvulla hyvinvointivaltion rakentaminen eteni Suomessa päätösvaiheeseensa. Kuvaavaa taloudelliselle kehitykselle on, että ajoittain koettiin jopa työvoimapulaa. Vuosikymmenen lopulla alkoi talouden ylikuumeneminen. Aineellisen hyvinvoinnin kasvusta huolimatta monet sosiaaliset ongelmat pysyivät. Avioerojen määrä jatkoi kasvuaan, päihteet ja huumeet olivat edelleen monien vitsauksena. Asunnottomuuden ongelmaan oli havahduttu jo edellisellä vuosikymmenellä ja 1980-luvulla päästiin sanoista tekoihin. Kaikki poliittiset tahot olivat yhtä mieltä siitä, ettei asunnottomuus kuulu hyvinvointiyhteiskuntaan. Asunnottomuuden poistamisen tavoite kirjattiin hallitusohjelmaan (1983) ja myös tuloksia saatiin aikaan.[314]

Vuoden 1987 alusta voimaan tullut päihdehuoltolaki velvoitti kuntia järjestämään päihdehuoltonsa sisällöltään ja laajuudeltaan tarvetta vastaavaksi.[315] Laki uudisti voimakkaasti kuntien päihdehuoltoa. Laissa päihteiden väärinkäyttäjä nähtiin oikeussubjektina eikä kontrollitoimien kohteena. Laitoshuollon yhteydessä puhuttiin kuntoutumisyksiköistä.

Jyväskylän Katulähetyksessä vuosikymmen vaihtui taloudellisesti ahtaissa ja epävarmoissa tunnelmissa. Tunnelmia hallitsi epätietoisuus Veljeskodin kohtalosta, lisäksi oli syntynyt johtokunnassa vakava erimielisyys Veljeskodin remontoimisesta. Vaikka Jyväskylän kaupunki tuki vuosittain Veljeskotia huomattavalla rahasummalla ja mahdollisti toiminnan kehittämisen vastaamaan ajan vaatimuksia, ei yhdistyksen talousahdinko ollut vielä ohi. Kaupungin tuki oli mittavaa, mutta menot kasvoivat tuloja nopeammin. Marraskuussa 1979 käytiin jo vakavia neuvotteluja Veljeskodin hoitovastuun luovuttamisesta jollekin toiselle huoltotyötä tekevälle järjestölle.

1980-luvun taite aloittaa kuitenkin selkeästi uuden vaiheen yhdistyksen historiassa. Helmikuussa 1980 valittiin yhdistyksen puheenjohtajaksi Ilmari Kaskikallio, joka oli ensimmäinen vapaan kristillisyyden piiristä tuleva puheenjohtaja.[316] Ilman 1970-luvun kristittyjen yhteyteen tähtääviä pyrkimyksiä tämä tuskin olisi ollut mahdollista. Muutos oli merkittävä. Vielä 1960-luvun alussa tehtävän katsottiin kuuluvan lähinnä ev. lut. kirkon papille. Nyt sitä saattoi hoitaa myös helluntaiseurakunnan julistaja ja vankilalähetti. Uuden vaiheen alkaminen näkyi myös siinä, että Kaskikallion puheenjohtajuus katkaisi lyhyiden puheenjohtajuuksien sarjan. Kaskikallio toimi tehtävässä aina vuoden 1984 tammikuuhun asti.

Uuteen johtokuntaan valittiin sihteeriksi Erkki Metiäinen ja varapuheenjohtajaksi Saimi Kokkonen. Muut johtokunnan jäsenet olivat Erkki Kiviranta, Pertti Reinikainen, Elvi Hirvonen, Markku Laukkanen (kaupunkiseurakunnan edustaja) ja Ensio Röyskö.[317] Röyskö ehti ennen kuolemaansa toimia uudessa johtokunnassa vain hetken, mutta vuodesta 1984 lähtien hänen puolisonsa, Martta Röyskö, vaikutti johtokunnassa vuosikymmenen loppuun asti.[318] Johtokunta edusti kauttaaltaan varsin kokenutta kaartia ja kokemusta tarvittiin, sillä taloudellisesti vaikeita vuosia oli vielä edessä. Myös tilintarkastajat, Osmo Pihlaja ja Matti Kotimäki, olivat pitkän linjan katulähetysihmisiä.

Uuden vuosikymmenen alussa tapahtui merkittävä muutos myös Veljeskodin organisaatiossa. Vuoden 1980 vuosikokous velvoitti uutta johtokuntaa perustamaan Veljeskotia varten toimikunnan (hoitokunnan). Viisijäseninen hoitokunta toimi johtokunnan alaisuudessa Veljeskodin isännöitsijänä ja sillä oli oma johtosääntönsä. Näin Veljeskodin raskasta hoitovastuuta saatiin jaettua. Hoitokunta kokoontui tarvittaessa, piti pöytäkirjaa, sillä oli puheenjohtaja ja sihteeri, se saattoi kutsua kokouksiin myös ulkopuolisia asiantuntijoita.[319]

1980-luvun alkuun tultaessa Veljeskoti oli toimintamuodoltaan monessa suhteessa kehittinyt vaiheeseen, jonka se säilytti 1980-luvun ajan. Vuoden 1979 suurten muutosten tuloksena Veljeskodissa oli ympärivuorokautinen päivystys ja viisi palkattua valvojaa sekä kaksi vuosiloman sijaista. Uudessa vaativassa tilanteessa hoitokunnan perustaminen oli tarkoituksenmukaista. Vuosikokouksen velvoite hoitokunnan perustamisesta tosin kytkettiin suoranaisesti Veljeskodin korjaustöissä ilmenneisiin epäselvyyksiin ja varainkäyttöön. Hoitokunta jatkoi toimintaansa aina vuoteen 1987 asti.

Vuosikymmenen kolmena ensimmäisenä vuotena erilaisia vaikeuksia Veljeskodilla riitti. Taloudellisten ongelmien lisäksi oli ristiriitoja liittyen työn tekemiseen, työvuoroihin, palkkaukseen ja moniin muihin kysymyksiin. Kesällä 1982 jouduttiin turvautumaan työntekijöiden määräaikaisiin lomautuksiin. Johtokunta ja erityisesti puheenjohtaja olivat jatkuvasti kovan paineen alla moninaisten ongelmien selvittäjinä. Huolimatta suuresti kasvaneista vastuista, ammattimaista toiminnanjohtajaa ei yhdistyksellä vielä ollut.

Sitten yhdistyksen taloudellisessa tilanteessa tapahtui merkittävä muutos. Kaupungin kaavoitusjärjestelyjen vuoksi Veljeskodin kiinteistö Sepänkadulla jouduttiin myymään ja kaupunki osoitti uudet toimitilat Taka-Keljon vanhalta koululta keväällä 1983.

Kaupunki vuokrasi tilat yhdistykselle ja joulukuussa 1983 allekirjoitettiin Veljeskotia

koskeva ensimmäinen ostopalvelusopimus kaupungin ja Katulähetysystävien välille. Näiden tapahtumien myötä päättyi Katulähetysystävien taloudellisen ahdingon aika. 1970-luvun puolivälistä lähtien se oli koetellut monin tavoin Veljeskodin toimintaedellytyksiä. Taloudellisia ongelmia oli tosin myöhemminkin, mutta enää ne eivät johtaneet kriiseihin, joissa olisi vakavasti harkittu Veljeskodin hoitovastuusta luopumista. On varsin merkittävää, ettei yhdistys luopunut Veljeskodistaan näinä vaikeina vuosina. Mikäli hoitovastuu olisi luovutettu, olisi Jyvässeudun päihdeongelmaisten asumispalvelut järjestetty todennäköisesti varsin toisella tavalla kuin mitä nyt on asian laita. Myös Katulähetys yhdistyksenä olisi kehittynyt toisenlaiseen suuntaan.

Näihin aikoihin myös johtokunnan rakenteessa tapahtui merkittäviä muutoksia. Kun yhdistyksen perustajaveteraani, Erkki Kiviranta, ilmoitti, ettei ole enää käytettävissä johtokuntaan, valitsi vuoden 1982 vuosikokous hänen tilalleen yksimielisesti urakoitsija Jaakko Koivusen. Maaliskuussa johtokunta valitsi hänet heti myös Veljeskodin hoitokunnan puheenjohtajaksi.[320] Koivusesta tuli merkittävä vaikuttaja Jyväskylän katulähetykseen.

Vuonna 1986 Koivunen valittiin johtokunnan puheenjohtajaksi ja hän hoiti tehtävää aina vuoteen 1996 asti ja on yhdistyksen pitkäaikainen puheenjohtaja. Maaliskuussa 1983 valittiin johtokuntaan Kaupunkiseurakunnan päihdetyöntekijä Jorma Soini, josta vuonna 1984 tuli Veljeskodin hoitokunnan puheenjohtaja ja maaliskuun alusta 1987 yhdistyksen ensimmäinen toiminnanjohtaja.[321]

Johtokuntatyöskentelyyn 1980-luvulla osallistuivat myös edellisen vuosikymmnen vaikuttajat, Veijo Pesonen, Vilho Mölsä ja Aino Kurkimaa. Seurakunnan edustajana ja sihteerinä johtokunnassa toimi useamman vuoden myös Jukka-Pekka Fabrin. Vuosikymmenen lopulla tulivat johtokuntatyöskentelyyn mukaan Mikko Hokkanen ja Juha Lappi.

Veljeskodin ahdinko ja siitä selviäminen sattuivat valtakunnallisesti mielenkiintoiseen aikaan. 1980-luku oli nimittäin asunnottomuuden poistamisen ja päihdehuollon kehittämisen suuri vuosikymmen. Katulähetysliitto patisteli jäsenjärjestöjään takomaan silloin, kun rauta on kuumaa. Asunnottomien asia oli näyttävästi esillä tiedotusvälineissä ja taloudellista tukea oli mahdollisuus saada.[322] Myös päihdehuoltoa kehitettiin valtakunnallisesti.

Kunnat velvoitettiin mukaan kehittämistyöhön, jota oli tehtävä yhteistyössä alalla toimivien yhteisöjen kanssa. Jyväskylässä jonkinlaista yhteistyötä oli tehty jo aiemminkin ja Katulähetys oli ollut siinä mukana, esimerkiksi PAV kuntoutusleirien yhtenä järjestäjätahona 1970-luvulla. Jo tuolloin yhdistyksen piirissä lausuttiin selvästi julki, että mahdollisuus omaan asuntoon kuului jokaisen ihmisen ”määräosaan leipää”, kuten Ensio Röyskö asian ilmaisi. Niinpä jo 1970-luvulla katsottiin, että päihdeongelmaisille tarkoitettuja asuntoja tulisi lisätä Jyväskylässä, rakentaa porrasteinen järjestelmä, jossa alimpana tasona olisi selviämisasema ja tavoitteena vähittäinen siirtyminen ns. normaaliasumiseen.[323]

Päihdeongelmaisten asumisen ja elämän olosuhteiden parantaminen olivat esillä Jyväskylässä heti 1980-luvun alussa. Lokakuun 23. päivänä 1980 pidettiin Kuiville

Pyrkivien Tuki -nimisen yhdistyksen perustava kokous Keskusseurakuntatalon rippikoulusalissa. Tavoitteena oli raitistuneiden ja raittiuteen pyrkivien alkoholistien kaikinpuolinen auttaminen. Tarkoituksen toteuttamiseksi yhdistys pyrki hankkimaan asunnottomille alkoholisteille ja entisille alkoholisteille asuntoja, varoja ja materiaalia. Auttaminen raittiiseen elämään tapahtui ryhmäterapian, -askartelun, liikunnan, leiri- ja retkitoiminnan avulla.

Yhdistyksen hallituksen puheenjohtajaksi valittiin Kaupunkiseurakunnan päihdetyöntekijä, Markku Laukkanen, Katulähetysystävien johtokunnan jäsen. Uuden yhdistyksen toiminnanjohtajaksi tuli Veljeskodin ohjaajana työskentelevä Simo Ristola.[324]

Maaliskuussa 1981 Kuiville Pyrkivien yhdistyksen hallitukseen valittiin Jorma Soini, joka vain muutamia viikkoja aiemmin oli laatinut kaupungin asuntoasiantoimistolle anomuksen vanhan purkutalon saamiseksi päihdeongelmaisten parissa tehtävää työtä varten. Soini oli tehnyt anomuksen yksityishenkilönä. Kaupunki myönsi tarkoitukseen Omakotikatu 1: ssä sijaitsevan 40 neliömetrin purkutalon, josta se ei perinyt vuokraa.

Soinin tavoitteena oli tarjota päihdeongelmaisille elämänmyönteistä kehitystä edistävä ympäristö. Siellä oli mahdollisuus askarrella, keskustella, suunnitella elämää, katsella TV:tä ja tehdä muutakin rakentavaa, mutta ilman alkoholia. Tämän vaatimattoman purkukuntoisen ”mökin” toiminnasta kehittyi Suomessa uraauurtava päiväkeskustoiminta. Jyväskylässä toiminta jatkui vuodesta 1985 lähtien Pitkäkatu 8: n suuremmissa tiloissa, kesäisin Tuomiojärven Lehtisaaressa ja Leponiemessä.

Pitkäkadun päiväkeskuksen yhteydessä toteutettiin myös merkittävä tuetun asumisen projekti.[325] Kyse oli kaupunkiseurakunnan toiminnasta, mutta vastuuhenkilöiden ja käytännön kannalta työllä oli läheiset yhteydet Katulähetykseen, olihan päiväkeskustoiminnan primus motorina Jorma Soini.

1980-luvun toisella puoliskolla Katulähetysystävät kutsuttiin yhteistyökumppanina mukaan työryhmiin, joissa Jyväskylän päihdehuollon kehittämistä valmisteltiin. Yhdistyksellä oli nyt mahdollisuus asettaa kehittämistyöhön kokenut asiantuntija ja johtokunnan jäsen, Jorma Soini. Kaupunkiseurakunnan päihdetyöntekijänä Soinilla oli vuosien kokemus päihdeongelmaisten parissa tehtävästä työstä, lisäksi ideoita ja näkemyksiä toiminnan kehittämiseksi. Hänet tunnettiin uraauurtavan päiväkeskustoiminnan ideoijana, suunnittelijana ja toteuttajana. Soinin aktiivisen toiminnan tuloksena Katulähetysystävien asema Jyväskylän päihdeongelmaisten asumispalvelujen järjestäjänä alkoi vahvistua. Asumispalveluihin liittyi ajatus kuntoutumisesta ja ns. normaaliasumisen tavoite. Lisäksi pyrittiin työllistämään pitkäaikaistyöttömiä ja nähtiin työ tärkeänä kuntoutumisen välineenä.

Vuosi 1987 oli käännekohta. Katulähetysystävien ja Jyväskylän kaupungin solmima ostopalvelusopimus piti sisällään sen, että kaupunkiseurakunnan päihdetyöntekijänä toimineesta Jorma Soinista tuli Katulähetyksen ensimmäinen toiminnanjohtaja.[326] Ostopalvelusopimus koski Myllyjärven palveluasuntoja, joka Veljeskodin jälkeen oli ensimmäinen Katulähetyksen tuetun asumisen yksikkö.

Vuodesta 1987 muodostui siten merkittävä virstanpylväs Jyväskylän Katulähetys-

ystävät ry:n historiassa. Yksikkökeskeinen toimintamuoto alkoi vahvistua. Siinä keskeisellä sijalla olivat edellä kuvattu Soinin aiemmin kehittelemä päiväkeskustoiminta ja tuettu asuminen. Toiminnanjohtajan palkkaamisen myötä Veljeskodin hoitokunta kävi tarpeettomaksi.[327] Katulähetystä ryhdyttiin rakentamaan ikään kuin uudestaan ja sen työn tuloksena kehittyi se Jyväskylän Katulähetys, joka tänään tunnetaan yhtenä merkittävimpänä kolmannen sektorin toimijana maassamme.

1980-luvun viimeiset vuodet merkitsivät uudelleenrakentamisen perustavaa alkuvaihetta, jossa laadittiin suunnitelmia ja valmisteltiin laajoja hankkeita päihdeongelmaisten tuetun asumisen kehittämiseksi. Laajamittaiseen hankkeiden toteuttamiseen päästiin 1990-luvulla. Perustavana lähtökohtana näissä hankkeissa oli Jyväskylän kaupungin tuki. Katulähetys oli integroitumassa yhä kiinteämmäksi osaksi Jyväskylän päihdehuoltoa.

Vuosikymmenen viimeiset vuodet olivat vahvaa nousun aikaa. Yhdistys alkoi saada merkittävää roolia Jyväskylän päihdehuollossa ja se innoitti katulähetysväkeä. Tämä näkyi myös jäsenmäärän kehityksessä. Veljeskodin vaikeiden vuosien aikana yhdistyksen jäsenmäärä oli hieman pudonnut tasosta, jonka se saavutti 1970-luvun alun vahvoina vuosina. Parhaimmillaan maksaneita jäseniä oli tuolloin 95. Vuonna 1980 jäsenmääräksi kirjattiin 75 ja seuraavana vuonna 84. Vuosikymmenen puolivälissä jäsenmäärässä oli notkahdusta, vuodelle 1985 on kirjattu 65 ja seuraavalle vuodelle 64 maksanutta jäsentä.[328]

Sitten tapahtui muutos. Vuoden 1988 toimintakertomus alkaa seuraavasti: ”Yhdistyksen toiminta on kokenut kuluneen toimintakauden aikana runsasta Jumalan siunausta. Jäsenmäärä on kasvanut 91 jäsenestä, ollen vuoden lopussa 103.” Ensimmäistä kertaa jäsenmäärä ylitti sadan.[329] Nousun aika oli alkanut vuonna 1987, jolloin jäsenmäärässä tapahtui huomattava lisäys. Toiminnan vahvistuminen ulottui myös perinteiseen katulähetystyöhön. Esimerkiksi pullakirkoissa kävi runsaasti enemmän ihmisiä kuin aiemmin.

Perinteinen katulähetystyö

Vaikka 1980-luvulla tapahtui yhdistyksessä suuria muutoksia, jatkui perinteinen katulähetystyö pitkälle entisillä linjoilla läpi vuosikymmenen. Tosin painotuksissa tapahtui muutoksia. Kuvaavaa on, että yhdistyksen harjoittama hengellinen kokoustoiminta, sunnuntaiaamun pullakirkot ja lauantaiset katulähetysillat mainitaan yhdistyksen toimintakertomuksissa ja -suunnitelmissa johdonmukaisesti ensimmäisinä.

Yhdistyksessä vaikuttaneet ihmiset katsoivat pääsääntöisesti juuri evankelioivan, kaikille kadun miehille ja naisille suunnatun sekä erityisesti hengellisiin kokoustilaisuuksiin nojautuvan toiminnan olevan katulähetystyön keskeistä aluetta. Katulähetyshengen mukaisesti tähän liittyi ihmisten henkilökohtainen kohtaaminen ja auttaminen myös sosiaalisesti.

Katulähetystyön marssijärjestystä kuvaa hyvin johtokunnan muistio (16.9.1980) vastauksena Veijo Pesosen diakoniatoimistosta lähettämään tiedusteluun (20.8.1980). Pesonen pyysi seurakuntasuunnitelmaa varten johtokuntaa pohtimaan katulähetystyön

tavoitteita, suuntausta ja työmenetelmiä. Olivatko pullakirkko ja katulähetysilta edelleenkin tulevaisuuden päätoimintamuodot, joihin kannatti keskittää voimavaroja?[330]

Johtokunta totesi muistiossaan, että katulähetystoiminta on edelleen: katulähetysillat, pullakirkot, ompeluseura, rukouspiiritoiminta ja Veljeskodilla henkilökohtainen miesten sielunhoitotyö sekä katulähetystyöntekijöiden oma sielunhoito. Diakonialta toivottiin tukea paitsi katulähetyksen omassa organisaatiossa, myös yhteyksissä seurakunnan ja kaupungin suuntaan. Seurakunnalta toivottiin vapaita kokoontumistiloja (kuten ennenkin), kiinnelainan takaamisen jatkamista, taloudellisen tuen lisäämistä sekä sitä, että katulähetystyö tulisi arvostukseltaan enemmän seurakunnan omaksi työksi. Katulähetystyön kannalta pidettiin erittäin tärkeänä Veljeskotia ja oltiin valmiit sen jatkuvaan kehittämiseen.[331]

Muistio antaa ymmärtää, että perinteinen katulähetystyö oli edelleen keskiössä. Tärkeä kysymys oli katulähetyksen asema Kaupunkiseurakunnan diakoniassa. Pesonen tiedusteli, pitäisikö katulähetyksen olla seurakunnan diakonian eräs työmuoto. Vastauksen sanamuotoa hiottiin. Katulähetyksen toivottiin tulevan ”arvostukseltaan” enemmän seurakunnan omaksi työksi.

Lienee pääteltävä, että Kaupunkiseurakunnan toivottiin edelleen pitävän katulähetystä ”siipiensä suojissa” – ja tukevan jopa aiempaa enemmän. Organisatorisesti ei kuitenkaan haluttu mennä pidemmälle. Katulähetys oli enemmän kuin Kaupunkiseurakunnan yksi työmuoto. Samalla lienee ajateltu vapaaseurakunnallisia yhteistyökumppaneita, olihan mukana ihmisiä monista kristillisistä yhteisöistä.

Kaupungin avustuksen kasvaessa Veljeskodin asema näyttäytyi muistiossa väliaikaisesti valoisalta. Vuosikymmenen alkuvuodet olivat Veljeskodilla kuitenkin taloudellisesti vaikeita, harkittiin jälleen toiminnasta luopumista – ettei se turhaan rasittaisi muuta, varsinaisesti hengellistä, työtä. Tämä itseymmärrys tiedostettiin vieläpä Jyväskylän kaupungin sosiaalivirastossakin, kun siellä toivottiin yhdistyksen jatkavan Veljeskodin hoitajana.[332] Jyväskylän Katulähetysystävien ymmärrettiin tekevän juuri hengellistä työtä.

1970-luvun toisella puoliskolla pullakirkot olivat tulleet katulähetysiltojen rinnalle tärkeäksi julistavan hengellisen työn muodoksi. Samalla katulähetysillat alkoivat palvella yhä enemmän katulähetysväen omaa hengellistä rakentumista. 1980-luvulla sunnuntaiaamun pullakirkkotoiminnan asema vahvistui edelleen ja katulähetysiltojen määrä väheni. Kun katulähetysiltoja oli 1960-luvun puolivälistä asti pidetty joka lauantai, tuli 1980-luvulla tavaksi pitää niitä kerran kuussa tai joka kolmas lauantai. Tosin syyskaudella 1988 iltoja järjestettiin joka toinen lauantai. Katulähetysilloissa oli jälleen myös tarjoilua ja emännät palvelemassa kuten pullakirkossakin. Katulähetysiltaa edelsi kappelissa järjestettävä rukouspiiri. Väliin jäävinä lauantai-iltoina kokoontui raamattupiiri ja joiltakin vuosilta on mainintoja erityisistä lauluilloista tai lauluilta/raamattupiireistä. Esimerkiksi vuosina 1984, 1985 ja 1987 järjestettiin lauluiltoja, vetäjinä mm. Eeva Kannisto, Hannes Natri ja Ilmari Kaskikallio.

1980-luvulla katulähetysväen hengelliseen toimintaan ilmestyy päiväpiiri, joka kokoontui joka toinen maanantai klo 13. Keväällä 1984 päiväpiiri kokoontui kappelissa, mutta

seuraavina vuosina kokoontumispaikkana oli Keskusseurakuntatalon rippikoulusali, missä katulähetyksen muukin toiminta pääsääntöisesti tapahtui. Vuodelta 1988 on tilastoitu myös osallistujamääriä. Kyseisenä vuonna päiväpiiri kokoontui 15 kertaa ja osallistujia oli yhteensä 141 henkeä, mikä merkitsi keskimäärin 9 – 10 henkeä tilaisuutta kohden. Päiväpiirin vastuuhenkilönä toimi Eeva Kannisto yhdessä varahenkilönsä, Sanelma Hirvosen, kanssa. Vuodesta 1986 lähtien vuosikokous valitsi päiväpiirin vetäjät. Aiemmin 1980-luvulla Kannisto ja Hirvonen olivat toimineet ompeluseuran vastuuhenkilöinä. He olivat pitkän linjan katulähetysihmisiä ja monin tavoin aktiivisia katulähetystyössä vielä 1980 - ja 1990-luvuillakin. Päiväpiirin syntyminen osoittaa uutta vaihetta yhdistyksen kehityksessä. Monet aktiiviset katulähetysihmiset olivat tulleet eläkeikään.

Korkea ikä ei ollut este aktiivisellekaan katulähetystyölle. Erkki Kiviranta oli vastuuhenkilönä pullakirkoissa ja katulähetysilloissa vielä 80-vuotiaanakin. Aktiivisia jo varttuneessa iässä olevia tai sitä lähestyviä katulähetystyön vastuunkantajia 1980-luvun lopulla olivat myös Hannes Natri ja Yrjö Puttonen. Ilmari Kaskikalliokin lähestyi jo 70 ikävuottaan. Esimerkkiä näytti Arvid von Martens, joka kutsuttiin Katulähetyksen syysjuhlaan pääpuhujaksi vuonna 1988, jolloin tämä oli jo 85 -vuotias. Muistettiin hyvin myös se, että vuoden 1974 kesäpäivillä Jyväskylässä Verneri Louhivuori oli valittu uudelleen katulähetystyöntekijöiden valtakunnallisen yhdistyksen puheenjohtajaksi 88 vuoden iässä.[333] Näille miehille katulähetys ei ollut vain työtä. Se oli elämää.

Elämää Katulähetys oli myös monille naisille, joiden mittava työpanos jää usein voimakkaiden mieshahmojen varjoon. Osittain tämä on johtunut siitä, että katulähetystilaisuuksien emännän tehtävien ja työn keittiöllä on katsottu kuuluvan naisille kun taas miehiä on nähty enemmän puhujanpaikalla.

Kuitenkin Jyväskylän Katulähetyksessä naisilla on alusta lähtien ollut tärkeä asema niin vastuupaikoilla johtokunnassa kuin julistavassa työssäkin. Eräs tällainen vastuunkantaja vielä 1980-luvullakin oli työn varhaisimpiin veteraaneihin kuulunut Saimi Kokkonen, joka valittiin yhdistyksen puheenjohtajaksi vuoden 1979 vuosikokouksessa. Hän oli yhdistyksen pitkäaikainen katulähetysemäntä, *Rengas* -lehden asiamies ja johtokunnan jäsen (johtokunnassa jo vuonna 1959). Hän toimi katulähetysiltojen ja pullakirkkojen vetäjänä vielä 1980-luvun puolivälissä. Toukokuussa 1985 Saimi Kokkonen muutti ajasta ikuisuuteen toimiessaan tuolloin johtokunnan varapuheenjohtajana.[334]

Tuolloin katulähetysiltojen ja raamattupiirien vastuuhenkilöinä mainitaan myös Martta Röyskö, joka jatkoi yhdistyksen varapuheenjohtajana, Eeva Pekonen, Aino Reinikainen ja Eeva Kannisto. Kun toisten johtamissa illoissa samat naiset saattoivat toimia emäntinä vastaten tarjoilupuolesta, oli heidän työtaakkansa huomattava. Lisäksi takana saattoi olla jo pitkä, jopa kymmeniäkin vuosia kestänyt ura katulähetyksen vapaaehtoisena eri tehtävissä. Samoja nimiä löytyy edelleen myös 1980-luvun lopun katulähetystilaisuuksien vastuuhenkilölistoilta.

Esimerkiksi Eeva Kannisto muisteli tammikuussa 1994, miten Erkki Kiviranta lähti vuonna 1945 Helsinkiin katulähetystyötä opettelemaan. Yhdistyksen jäseneksi Eeva

Kannisto liittyi 1950-luvulla ja valittiin johtokuntaan vuonna 1957. Hän oli aktiivisesti mukana toiminnassa vielä 1980 - 1990-luvuillakin toimien jälleen myös johtokunnassa. Vuosien vieriessä tapahtui elämänvaiheiden mukaisia muutoksia toimintaan osallistumisessa esimerkiksi perhetilanteen kehittyessä ja muuttuessa. On ollut myös erityisiä katulähetysperheitä, joista alkuvuosikymmeniltä muistetaan Eeva ja Arvo Kamion arvokas työ.

Ensio Röyskön vaikutuskausi alkoi 1960-luvun toisella puoliskolla jatkuen aktiivisena 1980-luvun taitteeseen asti. Ension kuoltua puoliso Martta Röyskö aktivoitui ja nousi merkittäväksi katulähetyksen vaikuttajaksi erityisesti 1980 -luvun jälkimmäisellä puoliskolla.

Meeri ja Eero Haapiainen tyttärineen olivat aktiivisesti mukana katulähetystyössä 1960 – 1970 – luvuilla ja osin sen jälkeenkin. Jorma Soinin ja Liisa Saarnivaara-Soinin työ tunnetaan kuten myös Kaarina ja Sakari Pihlajan työ.

1980-luvun lopulla yhdistyksen järjestämien katulähetystilaisuuksien vuorolistoille ilmaantuu Liisa Arvajan nimi. Liisan mies Toivo valittiin vuonna 1952 yhdistyksen perustavassa kokouksessa johtokuntaan. Toivon vaikutuskausi ei ollut pitkä, mutta Liisa Arvajasta tuli vanhalla iällään merkittävä katulähetystyön vaikuttaja. Vuonna 2000 poika, Erkki Arvaja, valittiin yhdistyksen toiminnanjohtajaksi.

1980-luvulla nousi näkyväksi hahmoksi myös legendaarisen Petteri Hirvosen puoliso, Sanelma Hirvonen, vaikuttaen ompeluseurassa, päiväpiirissä ja erityisesti katulähetysiltojen ja pullakirkkojen emäntänä. Vuoden 1988 kevätkauden pullakirkkolistalla Sanelman nimi mainitaan emäntänä viisi kertaa ja kesäkauden listalla neljä kertaa.

Vuosikymmenen lopulla tapahtunut hengellisen toiminnan aktivoituminen näkyi siinä, että katulähetysiltoja ja raamattupiirejä saatettiin pitää kesäaikaan. Näin tapahtui vuosina 1987 ja 1988, jolloin katulähetysiltoja pidettiin joka toinen viikko läpi kesän. Myös pullakirkot jatkuivat näinä vuosina viikoittain läpi kesän. Kun lisäksi Veljeskodilla järjestettiin pullakirkot kerran viikossa vuoden ympäri ja välillä kahdestikin viikossa, niin voidaan sanoa, että yhdistyksen hengellinen toiminta 1980-luvun lopulla oli vireää. Tämä näkyi myös osallistujamäärissä. Esimerkiksi vuonna 1988 Keskusseurakuntatalolla järjestettiin pullakirkkoja vuoden aikana 59 kertaa ja niihin osallistui kaikkiaan 1560 henkeä, keskimäärin 26 henkeä tilaisuutta kohti. Nousu oli huomattava, kun vertaillaan osallistujamääriä vuosina 1981 (823 henkeä) ja 1985 (noin 830 henkeä).

Vuosikymmenen lopun varsin myönteiseen tilanteeseen hengellisen toiminnan osalta on vaikuttanut varmaankin hengellisen työn toimikunta, joka vuoden 1989 toimintasuunnitelmassa mainitaan heti aluksi. Se oli vastuussa johtokunnalle toiminnastaan. Tällainen toimikunta oli yhdistyksessä olemassa ainakin vuodesta 1987 lähtien.

Tammikuussa 1987 johtokunnassa keskusteltiin hengellisen työn vastuun siirtämisestä tarkoitusta varten perustettavalle toimikunnalle. Maaliskuussa johtokunta valitsi hengellisen työn toimikuntaan Mikko Hokkasen, Tapio Markkulan ja Mirja-Liisa Koiviston.[335] Vuosikymmenen lopulla siihen kuuluivat Mikko Hokkanen, Tapio Markkula, Ilmari Kaskikallio, Eeva Kannisto ja Martta Röyskö.

On kuvaavaa, että katulähetyksen uudet mittavat asuntoprojektit mainitaan vasta hengellisen toiminnan kuvauksen jälkeen.[336] 1980-luvun loppuvuosina johtokunnan työskentelyyn tuli uudenlaista määrätietoisuutta, mikä ilmeni myös hengellisen työn järjestelyissä ja tehostamispyrkimyksissä. Painotettiin selkeitä vastuualueita ja niiden kehittämistä. Hengellisen työn toimikunta oli tärkeällä sijalla toiminnan kokonaisuuden kehittämisessä. Johtokunta käsitteli ja vastasi taloudellisista ja ajankohtaisista asioista ”valvoen hengellistä työtä”.[337] Hengellisyys perinteisessä mielessä, vaikka uusia toimintamuotoja kehiteltiinkin, oli tärkeällä sijalla Jyväskylän katulähetysväen itseymmärryksessä 1980-luvun loppuvuosina.

Myös useat muut perinteeksi käyneet toimintamuodot jatkuivat entisillä linjoilla koko 1980-luvun ajan. Kodittomien ja yksinäisten joulujuhla Keskusseurakuntatalolla kokosi vuosittain runsaan osanottajajoukon joulun sanoman ja aterian äärelle.

Vuoden 1988 joulujuhla oli ohjelmaltaan suunniteltu seuraavalla tavalla. Tilaisuus alkoi jouluaattona klo 12 kuuntelemalla radiosta joulurauhanjulistus. Tervetuliaistoivotuksen lausui yhdistyksen puheenjohtaja Jaakko Koivunen, joka toimi myös tilaisuuden juontajana, säestäjänä oli Kirsti Alestalo. Väinö Raitio täydenteli tervetulotoivotuksia trumpettimusiikilla. Joulun sanaa tarjoili Erkki Kiviranta ja musiikkiohjelmaa esittivät Jukka Majuri ja perhe. Jouluevankeliumin luki Martta Röyskö. Virren 21 alkusäkeiden ja ruokarukouksen jälkeen syötiin jouluateria, jota seurasi Pia Holopaisen esittämä yksinlaulu (Sylvian joululaulu) Eira Kauton säestämänä. Sitten puhui Ilmari Kaskikallio ja lauloi Seppo Hottinen. Yhteislauluna laulettiin vielä ”Maa on niin kaunis” ja Veijo Pesonen lausui päätössanat sekä rukoili loppurukouksen. Sitten oli vielä kahvitarjoilu ja laulettiin seisaaltaan virren 21 säkeistöt 8 – 10. Tilaisuuteen osallistui noin 70 henkilöä.[338] Katulähetysväki koki joulujuhlan erityisen tärkeäksi, mitä osoittaa yhdistyksen keskeisten vaikuttajien mukanaolo.

Laitosvierailut Keuruun huoltolaan, Sallaajärvelle, vankiloihin ja muuallekin jatkoivat katulähetyksen jo tutuksi käynyttä toimintalinjaa. Vuoden 1988 toimintakertomuksessa kerrotaan lähemmin, mitä vierailuja oli vuoden aikana tehty: Vankilavierailuja oli suoritettu Vaasaan, Kuopioon, Naarajärvelle, Sukevalle, Hämeenlinnaan, Keravalle ja Mikkeliin. Asiakastapaamisia oli Häkkisen kuntoutuskeskuksessa, Sallaajärven huoltokodissa, kriminaaliyhdistyksen asuntolassa, Jyväskylän vastaanottoasunnoissa, Kangasvuoren sairaalassa sekä Kuivalassa..[339]

Vierailujen määrä heijastelee vuosikymmenen lopun vilkastunutta hengellistä toimintaa. Perinteistä katulähetystyötä 1980-luvulla olivat myös kaatopaikkavierailut. Ne jatkuivat edelleen. Vielä vuonna 1987 kaatopaikalla asusteli miehiä, eräs heistä, ”Manu”, oli asunut siellä pitkälti toistakymmentä vuotta. Jorma Soinin mukaan kaatopaikkatyö vaati pitkäjänteisyyttä.[340]

”Itse olen vieraillut hänen mökissä tämän vuosikymmenen aikana aina muutaman kerran vuodessa. Alkuvaikeuksien jälkeen olen ollut tervetullut ”kojuun”, josta ei kyllä parhaalla tahdollakaan pysty kaikkia kodin ominaisuuksia löytämään. Tervetullut Manun mielestä olen siksi, että en ole tuputtanut tai kaupannut tapojani. Samoin kun en ole kuulemma myöskään ollut ajamassa häntä

pois. Ja tottahan se on. En ole voinut asettaa omia ehtojani hänen tapaamiselleen. Kyllähän hän välillä, niin kuin joskus vieraatkin, on ollut varsin 'huimassa' kunnossa.

Yksi käyntieni tarkoitus on ollut viestittää jotakin välittämisestä ja ehkä hieman siitä rakkaudestakin, joka on mielestäni yksi meidän kristittyjen vaikeimmista tehtävistä. Varsinkin silloin, kun emme koe saavamme vastarakkautta. Kaukaisena toiveenani ja rukousaiheenakin on ollut ajatus, että josko Manu joskus kypsyisi ajatukseen lähteä pois. Muuttaa ehkä jonnekin muualle asumaan. Tahdonvastaisista muualle asuttamisista lienee pääkaupunkiseudulla runsaasti huonoja kokemuksia. Vuodesta toiseen kun asiaa hänelle varovastikin raotti, oli vastaus aina yhdensuuntainen: 'ainoastaan jalat edellä' tai 'minulla on puut talveksi kerättynä'. Tänä keväänä hän kuitenkin otti itse asian arkaillen puheeksi: 'Nyt minä voisin ajatella lähteä pois, jos joku paikka löytyisi'."...

"Minusta tämä on oiva esimerkki siitä, kuinka pitkäjänteistä työ voi ja täytyykin välillä olla. Mutta myös siitä, kuinka pieniä voivat olla realistiset tavoitteet. Ei ehkä täysraittiutta, eikä muutakaan raittiutta. Eikä edes työkyvykkyyttä, mutta jotakin kuitenkin. Ehkä voimme viedä hitusen inhimillisyyttä ja ihmisarvoa sinne, mistä sitä ei tunnu kaivamallakaan löytyvän."

Myös leiri- ja retkitoiminta vaihtelevasti eri muodoissaan kuuluivat 1980-luvun katulähetystyöhön Jyväskylässä. Entiseen tapaan osallistuttiin myös katulähetyksen valtakunnallisille kesä- ja talvipäiville, ollen välillä myös itse järjestäjän vastuussa. Viiden vuoden välein toistuvia yhdistyksen vuosijuhlia vietettiin pitkälle perinteiseen tapaan juhlapuheineen vuonna 1980 ja 1985.

Myös tukiasuntotoimintaa yhdistyksen omistamissa osakehuoneistoissa harjoitettiin. Sepänkadun kiinteistön myynnistä saatua rahaa sijoitettiin osakehuoneistoihin. Myös vuoden 1985 yhteisvastuukeräyksen tuotosta yhdistys sai osansa (278 000 mk) käytettäväksi vankilasta vapautuvien tukiasuntotoimintaan.[341]

Tukiasuntotoimintaa

Veljeskodin kiinteistön (Sepänkatu) myynnistä saamillaan tuloilla yhdistys hankki osakehuoneistoja tukiasumistoimintaa varten. Myös vuoden 1985 yhteisvastuukeräyksestä saadut varat suunnattiin vankilasta vapautuvien tukiasumistoimintaan. Asunnot sijaitsivat hajallaan kaupungin eri puolilla. Eräs tukiasunnoista sijaitsi Puistokadulla.

Jorma Soini on havainnollistanut tukiasuntotoiminnan arkea. Puistokadulle muutti kerran asukas, joka oli koko ikänsä asunut asuntoloissa. Kun hänen luonaan käytiin, havaittiin, että asunto oli kohtalaisen sotkuinen. Kun kysyttiin, miksi asukas ei siivonnut, oli vastauksena, ettei ollut siivousvälineitä. Hän oli koko ikänsä asunut paikoissa, joissa siivousvälineet olivat talon puolesta.

Menneisyytensä vuoksi asukas ei voinut ymmärtää, että nyt siivousvälineet pitäisi hankkia itse. Tässä oli mahdollisuus opetella itsenäistä asumista. Tukiasuntojen hankkiminen ja ylläpito työllistivät yhdistyksen johtokuntaa monin tavoin, mutta asunnoilla oli tärkeä merkitys monen tukiasumismahdollisuutta tarvitsevan elämässä. Tarvittiin myös kykeneviä tukihenkilöitä, jota varten järjestettiin koulutusta.[342]

Edellä kuvatut katulähetyksen perinteiset toimintamuodot olivat vuosikymmenten aikana sillä tavoin juurtuneet osaksi yhdistyksen ydintoimintaa, että monen tässä työssä pitkään mukana olleen oli vaikea kuvitella painotuksiltaan muunlaista katulähetystyötä. Vuosikymmenen viimeiset toimintasuunnitelmat ja kertomukset antavat aavistaa, että perusteellinen muutos oli kuitenkin näköpiirissä.

Vuoden 1989 toimintasuunnitelma esittelee lopuksi suurten asuntohankkeiden ja toiminnan laajenemisen vuosittaisen tavoitteen. Viimeinen lause kuvaa hyvin yhdistyksen kehittyvää toimintaa: ”Vaikka työtavat muuttuvat ajan myötä, pyrimme kuitenkin säilyttämään katulähetystyön päätavoitteet, heikompiosaisten sisartemme ja veljiemme auttamisen.” Ajan myötä muuttuvat työtavat kuuluvat katulähetyksen alkuperäiseen toimintaideaan kuten rovasti Verneri Louhivuori aikoinaan esitti. Elämä pysyy ja etsii alituisesti uusia muotoja. On huolehdittava siitä, että katulähetys rakentuu eläväksi elimistöksi, eikä koskaan pysähdy pelkäksi organisaatioksi.[343]

Kristillisten seurakuntien yhteistyö

1980-luku oli monessa suhteessa muutoksen vuosikymmen. Tämä kosketti myös sitä, miten suhtauduttiin eri tunnustuskunnista tulevien kristittyjen osallistumiseen katulähetystyöhön. Kun 1960-luvulla vielä vaiettiin siitä, että toiminnassa oli mukana luterilaisten lisäksi myös yksittäisiä vapaakirkollisia tai jostain muusta kristillisestä piiristä tulevia, niin 1970-luvulla jo uskallettiin iloita siitä, että mukana on ”sisaria ja veljiä myös muista Jeesuksen Kristuksen Herrakseen tunnustavista seurakunnista”. Se aktivoi ja rikastutti toimintaa.[344]

1980-luku vei tätä kehitystä askeleen eteenpäin – tai jos haluaa tarkastella asiaa historiallisesta perspektiivistä, takaisin juurille. Kun katulähetystyö aloitettiin Jyväskylässä syksyllä 1945, tapahtui se epävirallisesti ja allianssipohjalta. Mukana työssä olivat vapaan kristillisyyden seurakunnat, vapaakirkko, helluntaiseurakunta, pelastusarmeija, kristillinen työnväenyhdistys ja evankeliumiyhdistys.

Kuvaavaa 1980-luvun kehitykselle on, että helluntaiseurakuntaan kuuluva Ilmari Kaskikallio voitiin valita johtokunnan puheenjohtajaksi helmikuussa 1980. Vuoden 1981 toimintakertomuksessa todettiin, että katulähetysilloissa ”kaupunkiseurakunnan ja vapaitten julistajat ovat olleet mukana”.[345] Sanamuoto osoittaa, että käytännössä seurakuntien katsottiin tekevän katulähetystyötä yhdessä. Näin ajateltiin jo edelliselläkin vuosikymmenellä. Eri tunnustuskunnista tulevien julistajien mukanaolo lienee perustunut kuitenkin heidän henkilökohtaiseen aktiivisuuteensa.

Syyskuussa 1984 yhdistyksen johtokunta teki aloitteen, joka oli omiaan edistämään kristillisten seurakuntien yhteistyötä. Päätettiin, että puheenjohtaja tunnustelee vapaakirkon, helluntaiseurakunnan, pelastusarmeijan ja baptistien intressejä tulla mukaan Katulähetysystävät ry:n toimintaan. Lokakuun kokouksessa saatettiin todeta, että vapaakirkko, helluntaiseurakunta ja pelastusarmeija olivat suhtautuneet myönteisesti

yhteistyötarjoukseen. Näille kristillisille yhteisöille päätettiin järjestää kokous, jossa yhteistyön muotoja voitaisiin kartoittaa.[346]

Oli hyvin tärkeä periaatteellinen kannanotto, että vapaan kristillisyyden seurakunnat kutsuttiin nyt nimeltä mainiten työhön mukaan. Tärkeää oli myös se, että 1940-luvun vanhat yhteistyökumppanit vastasivat myönteisesti yhteistyötarjoukseen. Yhdistyksen rekisteröidyttyä näiden seurakuntien nimiä ei pitkään aikaan mainita yhdistyksen virallisissa asiakirjoissa, ainoastaan joissakin työn historiaa valottavissa lehtiartikkeleissa ja katsauksissa.

On myös huomattava, että yhdistyksen puheenjohtajana Ilmari Kaskikallion jälkeen vuosina 1984 – 1985 toimi luterilaisen kaupunkiseurakunnan pappi, Seppo Rahkonen, joka oli myös tunnustellut em. seurakuntien intressejä tulla mukaan toimintaan. Puheenjohtajan allekirjoittamasta kutsukirjeestä ilmenee, että yhteistyöaloitteen taustalla oli huoli ”kadun varjoisan puolen kulkijoiden” asioista.[347] Juuri työ vaikeimmassa asemassa olevien hyväksi oli yhdistänyt kristillisiä piirejä aiemminkin.

Yhteinen palaveri pidettiin illalla 5.11. Kauppakatu 11:n kakkoskerroksessa. Paikalla olivat Jukka-Pekka Fabrinin laatiman muistion mukaan Katulähetysystävien johtokunnan lisäksi Helena Niiranen Pelastusarmeijasta sekä Toivo Palmi Vapaakirkosta. Palaverista puuttui helluntaiseurakunnan edustaja, vaikka siltäkin taholta oli aiemmin vastattu myönteisesti yhteistyötarjoukseen.

Alkuesittelyn ja kahvittelun jälkeen Seppo Rahkonen kertoi, miksi yhteistyökokous oli kutsuttu koolle. Oli havaittu, että Jyväskylässä on paljon apua tarvitsevia vähäosaisia, joiden elämäntilanteen eheyttämiseksi eivät yhteiskunnan tukitoimet yksistään riittäneet. Ajatuksena oli pohtia sitä, miten voimavaroja voitaisiin käyttää paremmin keskitetysti apua tarvitsevien hyväksi. Pelastusarmeijan edustajalla, Helena Niirasella,

Veljeskodista tuli Etappi vuodenvaihteessa 1991-92. Edessä Ari-Pekka Antikainen ja keskellä oikealla Erkki Kiviranta.

oli hyviä kokemuksia yhteistyöstä Oulussa.

Vaikea ongelma Jyväskylässä oli pitkälle alkoholisoituneiden kohtalo. Mihin voisi mennä yöksi sellaisena kuin on? Mistä voitaisiin löytää lievennystä kiperään vuokra-asuntopulaan? Tilanne oli varsinkin talvisin hankala. Keskusteltiin yhteisen esityksen laatimisesta kaupungille. Siinä tarkasteltaisiin yömajan perustamismahdollisuutta. Lopuksi todettiin, että vastaavanlaisia palavereita on mielekästä järjestää jatkossakin. Toivo Palmi toimitti loppuhiljentymisen.[348]

Kun Veljeskoti oli muuttanut Taka-Keljoon, oli tilanne keskustassa erityisesti talvisin ongelmallinen. Asunnottomien alkoholistien vaikeassa asiassa kristilliset yhteisöt olivat yhdessä lähestyneet Jyväskylän kaupunkia jo edelliselläkin vuosikymmenellä.[349]

Kuten Keskusseurakuntatalon katulähetysiltoihin, myös Veljeskodin pullakirkkotoimintaan osallistui vetäjiä eri kristillisistä seurakunnista. Maaliskuussa 1985 Veljeskodin hoitokunnan kokouksessa valvojana toiminut Matti Paananen lupautui hoitamaan pullakirkkovuorojen järjestämisen. Hän kertoi aloittaneensa työn ottamalla yhteyttä seurakuntiin, luterilaisen kaupunkiseurakunnan lisäksi, vapaakirkkoon, bapisteihin ja helluntaiseurakuntaan. Niin saatiin pullakirkon pitäjiä. Luterilaiselta puolelta tulivat Mikko Hokkanen ja Jaakko Koivunen, vapaakirkosta Juhani Eriksson, baptisteista Erkki Luoto ja kööriporukka, helluntaista Veli Murtomäki ja Veikko Hänninen. Erittäin hedelmällistä työtä tehtiin Paanasen mukaan myös näiden seurakuntien järjestämillä leireillä, joille osallistuttiin kahdesta kolmeen kertaa vuodessa. Vuosikymmenen lopun pullakirkkojen vastuuhenkilölistoilta ilmenee, että monet henkilöt osallistuivat toimintaan. Katulähetyksen vanhat veteraanit ja johtokunnan jäsenet olivat avainasemassa.[350]

Vuosikymmenen lopulla Kaupunkiseurakunnan asemaan yhdistyksen organisaatiossa vaikutti merkittävä sääntömuutos. Vuosikokous 26.3.1988 hyväksyi yksimielisesti johtokunnan laatiman sääntömuutosehdotuksen. Tärkeä muutos oli yhdistyksen uuden nimen (Jyväskylän Katulähetys ry) lisäksi, että luterilaisen kaupunkiseurakunnan johtokuntaan nimeämällä työntekijällä oli nyt läsnäolo- ja puheoikeus, mutta ei äänioikeutta. Sääntömuutos rekisteröitiin virallisesti 26.10.1989.[351]

Näin Kaupunkiseurakunnan etuoikeutettu asema yhdistyksen johtokunnassa heikkeni, mutta läsnäolo- ja puheoikeuden myötä sitä oli vielä jäljellä. Muista kristillisistä yhteisöistä tulevat ihmiset saattoivat kokea nyt itsensä tasavertaisemmiksi yhdistyksen organisaatiossa. Sääntömuutoksella saattoi pidemmän päälle olla myös kääntöpuolensa, sillä Kaupunkiseurakunta oli vuosikymmenien kuluessa tukenut monin tavoin yhdistystä, luovuttanut ilmaiseksi mm. Keskusseurakuntatalon rippikoulusalin katulähetysiltojen ja pullakirkkojen säännölliseksi pitopaikaksi.

Sääntömuutos vaikutti siihen, että Jyväskylän Katulähetys ry alkoi 1980-luvun muutosten myötä kehittyä yhdistykseksi, jonka jäsenyyteen ja työyhteyteen on liittynyt enenevässä määrin ihmisiä, joiden taustalla ovat luterilaisen kirkon lisäksi eri kristilliset seurakunnat ja kirkot. Avoin kristillisyys ja kristilliset seurakunnat yhteistyökumppaneina ovat toiminnassa tärkeällä sijalla.

Ilmari Kaskikallio (1922 - 2010) – monitoiminen johtaja ja evankeliumin julistaja

Ilmari Kaskikallio

Ilmari Kaskikallio valittiin yhdistyksen puheenjohtajaksi helmikuussa 1980 tilanteessa, jossa elettiin epävarmuudessa, muutoksen ja isojen taloudellisten ongelmien puristuksessa. Yhdistyksen taloudelliset ja yhteiskunnalliset vastuut olivat suuresti lisääntyneet. Veljeskodin kasvavat kustannukset, viranomaisten vaatimukset, työsuojelun ja terveysviranomaisten määräykset, työn uudelleen järjestelyt, työntekijöiden kasvavat vaatimukset ja työyhteisön ristiriidat.

Monet tekijät asettivat yhdistyksen puheenjohtajan kasvavien paineiden ristituleen, sillä yhdistyksellä ei ollut Veljeskodin viidestä palkatusta työntekijästä huolimatta vielä toiminnanjohtajaa.

Ilmari Kaskikallio jatkoi menestyksellisesti Jyväskylän kaupungin sosiaaliviraston ja johdon kanssa käytyjä neuvotteluja Veljeskodin asemasta. Ensimmäinen ostopalvelusopimus Jyväskylän kaupungin ja Katulähetysystävien välille solmittiin 30.12.1983, allekirjoittajina apulaiskaupunginjohtaja Seppo Santanen ja kaupunginlakimies Olli Heikkilä sekä puheenjohtaja Ilmari Kaskikallio. Jatkuva epävarmuus ja raskaat taloudelliset ongelmat alkoivat väistyä Veljeskodin yltä. Kaupunki otti vastatakseen sen taloudellisista kustannuksista.

Ostopalvelujärjestelmästä tuli pysyvä käytäntö Katulähetyksen ja kaupungin välille. Ilmari Kaskikallio oli ensimmäinen vapaakristillisestä taustasta tuleva johtokunnan puheenjohtaja. Hän oli tässäkin suhteessa uranuurtaja.[352] Monista käytännöllisistä kyvyistään ja ansioistaan huolimatta hengellinen työ oli lähinnä hänen sydäntään.

Ilmari Kaskikallio oli ennen muuta evankeliumin julistaja, vankilalähetti ja hengellisen musiikin tekijä, joka sävelsi ja sanoitti, eikä säästellyt voimavarojaan. Lukuisat ovat hänen säveltämänsä ja sanoittamansa hengelliset laulut, ehkä tunnetuimpana *Tahdon päästä rantamille kauniin maan.*

Ilmari Kaskikallio toimi aktiivisesti hengellisessä työssä sekä seurakunnassaan että Katulähetyksen piirissä. 1980-luvun lopulla, kun Katulähetyksen uudelleenrakennuksen perustuksia asetettiin, hän tuli vielä kolmeksi vuodeksi mukaan johtokunnan työskentelyyn toimien varapuheenjohtajana vuonna 1988. Samalla hän työskenteli yhdistyksen hengellisessä toimikunnassa vastaten erityisesti musiikillisesta toiminnasta. Hän osallistui aktiivisesti katulähetyspäiville ja johti taitavana käytännön miehenä myös korjaustöitä yhdistyksen omistamissa asunnoissa osallistuen itsekin

työhön. Hän oli ammatiltaan putkimies. 1990-luvun alkuvuosina monitoiminen ja lahjakas Ilmari Kaskikallio hämmästytti jyväskyläläisiä kohoamalla veteraaniyleisurheilijana kävelyssä maailman huipulle.[353]

Yhteistyö Jyväskylän kaupungin kanssa syvenee - Veljeskoti siirtyy Taka-Keljoon

Veljeskodilla 1980-luku alkoi ristiriitaisissa tunnelmissa, mikä jälleen kerran nosti esille kysymyksen yömajan tulevaisuudesta. Kiista koski vuoden 1979 lopulla aloitettua Veljeskodin korjaustyötä, johon oli saatu kaupungin rahoitus. Sen käytössä ilmenneet epäselvyydet aiheuttivat monenlaista kädenvääntöä ja dramaattisia episodeja johtokunnassa vuoden 1980 alkupuolella. Oltiin jo lähellä henkilövaihdoksia, kun asiat alkoivat selvitä. Helmikuun lopulla todettiin johtokunnan kokouksessa, että ”jos asiat ovat riidelleet, niin miehet eivät”. Tulevaisuudessa asiat selkenevät, kun Veljeskodin asioita hoidetaan rehellisesti.[354]

Vaikka tilanne rauhoittui, sisältyi prosessiin runsaasti dramatiikkaa ja kokonaisuutena se johti merkittäviin muutoksiin Veljeskodin toiminnassa. Jotta epäselvyydet tulevaisuudessa voitaisiin välttää, valittiin Veljeskodille 5-jäseninen hoitokunta, johon tulivat kuulumaan Matti Kotimäki (tilintarkastajan ominaisuudessa), Ensio Röyskö (kokoonkutsujana), Saimi Kokkonen, Eero Haapiainen, Ilmari Kaskikallio sekä Veljeskodin vastaava hoitaja, jolla on kokouksissa puhevalta. Lisäksi hoitokunta voi kutsua asiantuntijajäseniä tarvittaessa.[355]

Huhtikuussa johtokunta hyväksyi hoitokunnan ohjesäännön. Sen mukaan hoitokunnan tehtävänä on toimia kiinteistön isännöitsijänä, joka tekee tarvittaessa muutosehdotukset hoitaja-talonmiehen johtosääntöön ja Veljeskodin järjestyssääntöihin sekä tarkkailee kiinteistön kuntoa ja toimii korjausehdotusten tekijänä johtokunnalle.[356] Hoitokunta toimi siis johtokunnan tukena ja kokoontui tarvittaessa.

1980-luvun alkuvuosina käsiteltäviä asioita riitti. Sekä yhdistyksen johtokunta että Veljeskodin hoitokunta työskentelivät kovan paineen alla. Lisäksi hoitokuntaan kuului osin samoja henkilöitä kuin johtokuntaankin kuten puheenjohtaja Ilmari Kaskikallio ja varapuheenjohtaja Saimi Kokkonen.

Veljeskodin alkuaikoihin verrattuna vastuut, yhteiskunnan vaatimukset ja taloudelliset panostukset olivat kasvaneet huimasti. Ilman ammattimaista toiminnanjohtajaa johtokunta ja erityisesti puheenjohtajat olivat kovan rasituksen alla. Paineet tulivat monelta suunnalta. Oli edelleen suuria taloudellisia vaikeuksia, Veljeskodin työntekijöiden työvuoroja ja palkkausta koskevia ongelmia, järjestyshäiriöitä, vaativia kirjeitä viranomaisilta. Sosiaalihallitus esitti lisäksi, että koko yömajatoiminta pyritään lopettamaan viiden vuoden kuluessa. Jyväskylän kaupungin sosiaalilautakuntakin, sosiaalihallituksen suositukseen viitaten, ehdotti neuvottelujen aloittamista Veljeskodin toiminnan lakkaut-

Taka-Keljon Veljeskodin rappusilla vuonna 1983 edessä Ilmari Kaskikallio, takana vas. Simo Ristola, Timo Seppä, tuntematon ja Eila Lepistö.

tamiseksi 1.1.1984 mennessä ja korvaavien huoltokotipaikkojen etsimistä.[357]

Vaikka kaupungin kasvava tuki oli saanut tulevaisuuden välillä näyttämään valoisilta, vuoden 1981 tulos oli kuitenkin huomattavan alijäämäinen ja velat lisääntyivät. Taloudelliset ongelmat aiheutuivat yömajatoiminnan tappiollisuudesta. Kesällä 1982 jouduttiin Veljeskodin työntekijöitä lomauttamaan kireän rahatilanteen vuoksi.[358] Työntekijöiden ja joidenkin asiakkaiden kirjelmät ja pyynnöt johtokunnalle lisäsivät jatkuvasti työtaakkaa. Asiat olivat usein ikäviä ja niihin sisältyi ristiriitoja. Päihtyneet miehet aiheuttivat jatkuvia ongelmia, pääasiassa talvisaikaan, sillä Jyväskylästä puuttui ensisuoja -tyyppinen asuntola päihdeongelmaisille. Toiminnan jatkaminen Veljeskodissa tuntui jälleen ongelmalliselta.[359]

Yhdistyksen johtokunta päätti Markku Laukkasen aloitteesta laatia kirjelmän kaupunginhallitukselle. Kirjelmä oli varsin kriittinen ja sen ovat allekirjoittaneet Ilmari Kaskikallio, Erkki Metiäinen, Erkki Kiviranta, Antti Makkonen, Saimi Kokkonen ja Elvi Hirvonen. Siinä todetaan, että Veljeskodista, jonka alkuperäinen tehtävä on ollut tarjota kotia vastaava majoitus asunnottomille alkoholiongelmaisille, on tullut säilöntäsuoja kroonikkoalkoholisteille. Valvojat eivät kykene yksin ollessaan pitämään kuria yli 40 miehelle ja tappouhkauksia tulee päivittäin.

Kirjelmässä kysytään, pitääkö yhdistyksen yksin kantaa vastuu kroonikkoalkoholisteista. Kirjelmän mukaan monissa kaupungeissa päihdehuolto kroonikkoalkoholistien osalta oli järjestetty paljon paremmin kuin Jyväskylässä ja siksi ehdotetaan ”märän pään” käsittävän ensisuoja-asuntolan tai selviämisaseman saamista Jyväskylään. Ensin mainittua ehdotusta sosiaalitoimessa ei pidetty mielekkäänä, mutta selviämisaseman

perustaminen olisi päihdehuollon yhteistyöryhmän mukaan välttämätöntä. Katulähetykselle myönnettiin 15 000 mk:n lisäavustus kahden vuosilomasijaisen palkkaukseen ja sosiaalilautakuntaa kehotettiin neuvottelemaan yhdistyksen kanssa Veljeskodin toiminnan jatkumisen turvaamisesta.[360]

Paineet siis kasautuivat ja kun kaupunginhallitus ilmoitti Sepänkadun asemakaavan muutoksesta loppuvuodesta 1981, alkoivat monien mielet kääntyä Veljeskodin hoitovastuuta koskevassa asiassa.[361] Kaupunki oli kuitenkin jatkuvasti kiinnostunut Veljeskodin tulevaisuudesta. Sosiaalijohtaja Piispa oli ottanut yhteyttä Ilmari Kaskikallioon pyytäen tietoja Veljeskodin kohtalosta. Tiedot tuli antaa kirjallisina ja osoittaa kaupunginhallitukselle.

Syyskuussa 1982 johtokunta päätti esittää jäsenkokoukselle kiinteistön myymistä ja että Veljeskodin toiminta lakkaisi viimeistään 31.5.1983. Jäsenkokouksessa lokakuussa Kaskikallio esitteli johtokunnan laatimat perustelut: jatkuvat taloudelliset vaikeudet, kiinteistön rappeutuminen, uudisrakentamisen alle jääminen, pakkolunastusuhka, toiminnan ylläpitämisen vaatima työmäärä, josta hengellinen toiminta kärsii sekä yömajatoiminnan tukemisen loppuminen uuden päihdehuoltolain myötä.

Jäsenkokous päätti yksimielisesti myydä Sepänkadun kiinteistön ja antoi johtokunnalle asian käytännön toteutuksen.[362] Perusteluista käy ilmi, että ajatuksena oli, paitsi kiinteistöstä luopuminen, myös Veljeskodin toiminnan lopettaminen, koska hengellinen työ kärsi siitä ja koska yömajatyyppistä toimintaa ei enää tuettaisi tulevaisuudessa.

Helmikuussa 1983 kiinteistö päätettiin myydä rakennusliike Yrjö Hämäläiselle 530 000 mk:n kauppahinnasta. Ilmari Kaskikallion myyntineuvotteluja koskevista muistiinpanoista käy ilmi, että jo varsin varhain mielessä on kuitenkin ollut jo uusi toimipiste, jonka järjestyminen vain hieman viivästyi neuvottelujen pitkittyessä.

Sosiaalilautakunnan huoltojaosto esitti kaupunginhallitukselle jo joulukuun lopulla 1982, että toiminnan jatkamista varten etsitään sopiva kiinteistö, jonka kaupunki antaa Katulähetysystävät ry:n käyttöön ja että kaupunki huolehtii kiinteistön käyttömenoista. Yhdistyksen kanssa on myös tutustuttu useisiin kiinteistöihin ja se on esittänyt, että kaupunki osoittaisi entisen Taka-Keljon koulun uudeksi toimipisteeksi.[363] Tämä kaikki osoittaa, että kaupunki ja Katulähetysystävät tekivät jatkuvasti yhteistyötä. Tilanteet ja olosuhteet olivat välillä vaikeita. Veljeskoti oli integroitunut osaksi Jyväskylän päihdehuoltoa.

Kaupungin ja yhdistyksen välistä sopimusta Veljeskodista olivat tekemässä toimistopäällikkö Tahvo Eronen, Ilmari Kaskikallio ja Erkki Metiäinen. Sopimus hyväksyttiin allekirjoitettavaksi yhdistyksen johtokunnassa 1.9.1983. Jo kesäkuussa Kaskikallio ja Metiäinen selostivat johtokunnassa sopimusluonnosta ja se hyväksyttiin. Kaskikallion muistiinpanoista ilmenee, että sopimusta valmisteltiin huolella ja neuvottelukosketuksia oli useampia. Erosen toimistossa 30.5.1983 käydyssä keskustelussa kiinteistökuluista sopiminen näyttää olleen kysymys, jonka sanamuotoja hiottiin.[364]

Sopimus Taka-Keljon koulun vuokraamisesta osoitti osapuolten velvoitteet ja yhteistyön laadun. Vuokra-aika oli kolme vuotta, mutta sitä voitiin jatkaa sen jälkeen.

Kaupunki vastasi kiinteistön saattamisesta asianmukaiseen kuntoon, eikä se perinyt vuokraa. Kaupunki huolehti myös kiinteistön käyttökustannuksista vuoden 1983 loppuun saakka, jonka jälkeen niistä huolehti Katulähetysystävät.

Merkittävin kohta sopimuksessa oli kuitenkin se, että kaupunki sitoutui maksamaan asuntolatoiminnan kustannukset ostamalla asuntopalvelut ostopalveluna. Asukkaiden aiheuttamista vahingoista kiinteistölle vastasi kaupunki. Asukkaat yhdistys valitsi yhdessä sosiaaliviraston huolto-osaston kanssa toimien myös yhteistyössä asukkaiden hoidon ja huollon järjestämiseksi. Asukkaiksi otettiin ainoastaan jyväskyläläisiksi todettuja henkilöitä.[365]

Uudet tilat vihittiin virallisesti käyttöön 15.9.1983. Tiloja remontoitiin, seinät saivat uudet levyt ja maalipinnat. Se oli samalla työterapiaa, sillä urakan tekivät miehet, jotka eivät muutoin kelpaa työmarkkinoille. Veljeskodilla tehtiin myös kuparipakotustöitä ja alakerran työtilassa mm. puutöitä, kertoi lehtihaastattelussa Ilmari Kaskikallio.

Sunnuntaisin Veljeskodilla järjestettiin pullakirkko. Ehdotonta raittiutta edellytettiin. Asukkaina mainitaan alkoholisoituneet asunnottomat, mutta joukossa oli myös kuiville päässeitä ja työssä käyviä miehiä. Taka-Keljon miesten mukaan edellisenä talvena oli neljä miestä paleltunut kuoliaaksi Jyväskylässä alkoholin ja kylmyyden vuoksi.

Asunto-ongelma oli vaikea Jyväskylässä 1980-luvun alkuvuosina ja yhteen pieneen huoneeseen saattoi ahtautua miehiä paljonkin. Aiemmin ”myllyterapian” avulla Espoossa kuiville päässyt Veljeskodin asukas kertoi lehtihaastattelussa Jyväskylän asunnottomien majailevan mm. purkutaloissa.[366]

” - Tourulan purkutuomiotaloista heitä löytyy nytkin ja Halssilasta, josta on kehittymässä uusi slummialue. Jossakin Voionmaankadun 5 x 5 metrin asunnossa saattaa nukkua ensi yönä lähes 20 ihmistä, kertoo jyväskyläläinen työtön maalari, joka ei halua nimeään julkisuuteen.

– On paras pysyä tuntemattomana, koska itse olen päässyt viinasta irti ja valoisampi tulevaisuus häämöttää, kertoo 41 -vuotias mies, joka elää välirikossa perheensä kanssa.

– Alkoholi sen välirikon aiheutti. Nyt olen ollut työttömänä yli vuoden ja en ole kyennyt tuomaan perheelleni sitä panosta, jonka se olisi tarvinnut.”…

”Hän kehuu Taka-Keljon Veljeskotia ja sanoo saaneensa siellä mahdollisuuden koota itseään kohtaamaan tulevaisuuden ilman alkoholia.

– Haittana on vain syrjäinen sijainti. Kaverit eivät saa unohtua Taka-Keljoon. On huolehdittava myös, että portit avautuvat työmarkkinoille ja asunnot järjestyvät kuiville päässeille.

– Syrjintää tapahtuu meitä kohtaan. Olen kokenut sen itse asioidessani työnvälityksessä.”

Vuoden 1983 loppu oli Veljeskodin toiminnan kannalta siirtymäkautta ja ensimmäinen ostopalvelusopimus vuodeksi 1984 allekirjoitettiin 30.12.1983. Se oli merkittävä tapahtuma, sillä tästä lähin yhdistyksen ja kaupungin välisistä ostopalvelusopimuksista tuli pysyvä käytäntö ja yhteistyön muoto.

Ostopalvelusopimukset olivat keskeisessä asemassa yhdistyksen uudelleenrakennuksen alkaessa 1980-luvun lopulla ja siitä eteenpäin. Sopimuksen allekirjoittajina Jyväskylän kaupungin puolesta toimivat apulaiskaupunginjohtaja Seppo Santanen ja

kaupunginlakimies Olli Heikkilä, Katulähetykseltä puheenjohtaja Ilmari Kaskikallio. Ostopalvelusopimuksessa sovittiin toiminnan periaatteista, maksukäytännöistä, yhdistyksen velvoitteista ja kaupungin oikeuksista sekä sopimuksen voimassaoloaika. Kaupunki maksoi korvauksen asuntolapalveluista todellisten menojen mukaisesti vähennettynä asuntolatoiminnasta saaduilla tuloilla.[367]

Katulähetyksellä oli kokemusta ja moninaisten paineiden alla saavutettua tieto-taitoa päihdeongelmaisten asumispalveluiden järjestäjänä Jyväskylässä Se oli tärkeää vuosikymmenen lopun päihdehuollon kehittämistyötä ajatellen. Ostopalvelusopimusten merkitystä yhdistykselle kuvaa hyvin Osmo Pihlajan haastattelukannanotto[368] vuonna 1995. ”On erittäin hyvä asia, että on päästy kaupungin kanssa ostopalvelusysteemiin, siksi tilanne on niin hyvä kuin se on.” Ostopalvelusopimusten merkitystä painotti Pihlajan ohella myös haastattelijana toiminut Jorma Soini.

Uuden käytännön voimaan saattaminen ei kuitenkaan ollut suoraviivainen prosessi. Sopimuksen allekirjoituspäivänä, illalla klo 17.30, kokoontui yhdistyksen johtokunta jättäen kaupungin kanssa juuri solmitun sopimuksen pöydälle, siirtäen päätöksenteon jäsenkokoukselle ja ylipäätään Katulähetysystävien osallistuminen Veljeskodin toimintaan ja vastuunottoon vuoden 1984 loppuun päätettiin jättää vuosikokoukseen. Johtokunta ei ottanut sopimuksen hyväksymistä ehdottavaa tai edes vuosikokoukselle suosittavaa kantaa.[369]

Pöytäkirjasta (päivätty 2.1.1984) voi hyvin tehdä päätelmän, että Veljeskodin toiminnan jatkaminen Katulähetysystävien toimesta oli epävarmaa. Se oli ongelmallista, sillä johtokunta oli itse jo kahteen otteeseen aiemmin (8.6. ja 1.9.1983) hyväksynyt kaupungin kanssa neuvotellun sopimuksen, jossa hahmotettiin yhdistyksen ja kaupungin yhteistyön periaatteet ja vuokrattiin Taka-Keljon koulu kolmeksi vuodeksi yhdistykselle. Vuokrasopimus allekirjoitettiin 6.9.1983.

Veljeskodin toiminnan asettaminen kyseenalaiseksi siten, ettei tehty ehdotusta sopimuksen hyväksymiseksi tai otettu jonkinlaista myönteistä kantaa siihen, oli ilmeisesti syynä sosiaalivirastosta lähetettyyn kirjeeseen, joka on päivätty 3.1.1984. Kirjeen allekirjoittajina ovat sosiaalijohtaja Piispa ja osastopäällikkö Eronen, otsikkona ”Veljeskodin toiminnan jatkumisen turvaaminen”.

Kirjeen mukaan sosiaalitoimen tietoon on tullut, että Jyväskylän Katulähetysystävät ry:n piirissä oltaisiin luopumassa Veljeskodin toiminnan järjestämisestä ja hoitamisesta. Koska asuntolatoiminta on voitu parhaiten järjestää tällaisen järjestön toimintana, esittävät kirjeen kirjoittajat, että yhdistys valitsee 4 – 5 henkilön hoitokunnan ja antaa sille täydet valtuudet hoitaa Veljeskodin toiminnan kokonaisuudessaan. Tällöin yhdistykselle ei varsinaisesti koituisi toiminnallisia ja taloudellisia rasitteita asuntolatoiminnasta.

Edelleen painotetaan, että on tärkeää, että Veljeskodin toiminta jatkuisi Katulähetysystävien alaisena, sillä Taka-Keljon koulu on luovutettu yhdistyksen käyttöön juuri asuntolatoiminnan vuoksi. Jyväskylän kaupunki arvostaa tätä toimintaa ja katsoo, että tällainen asuntolatoiminta voidaan joustavimmin hoitaa juuri Katulähetysystävien järjestämällä tavalla. ”Kiitämme hyvästä yhteistyöstä ja toivomme, että jaksatte antaa

oman tärkeän panoksenne vaikeuksissa olevien ihmisten auttamiseen myös jatkossa."[370]

Yhdistyksen johtokunta reagoi kirjeeseen välittömästi ja kokouksessaan 6.1. (ilman puheenjohtaja Kaskikalliota) se ehdotti nyt Veljeskodin toimintaa jatkettavaksi kesäkuussa 1983 hyväksytyn sopimuksen pohjalta sekä valitsi hoitokunnan antaen sille täydet valtuudet hoitaa Veljeskodin toimintaa kokonaisuudessaan kuten sosiaaliviraston kirjeessä esitettiin, tosin vain vuosikokoukseen asti.

Hoitokuntaan valittiin Jorma Soini puheenjohtajana, Vilho Mölsä, Jaakko Koivunen, Ilmari Kaskikallio (mikäli käytettävissä) ja Eila Lepistö (läsnäolo- ja puheoikeus). Kokous oli dramaattinen, sillä samalla julkistettiin puheenjohtaja Ilmari Kaskikallion varapuheenjohtajalle lähettämä tiedote, jossa hän ilmoitti luopuvansa tehtävistään. Hänen tilalleen valittiin varapuheenjohtaja Saimi Kokkonen vuosikokoukseen asti.

Tapahtumien kulku heijasteli useita vuosia kestänyttä taloudellisesti vaikeaa aikaa, kun rahoitusta Veljeskodin toiminnan turvaamiseksi jouduttiin "hattu kourassa" anelemaan. Malja meni välillä ylitse puolin ja toisin.[371]

Kaupungin kanssa solmitun sopimuksen pöydälle jättäminen ilman myönteistä kannanottoa siihen, oli ilmeisesti kova isku Ilmari Kaskikalliolle, joka jo useamman vuoden ajan oli rakentanut menestyksellisesti yhteistyösuhteita Jyväskylän kaupunkiin neuvotellen kaupungin johdon ja sosiaaliviranomaisten kanssa Veljeskodin toiminnan järjestämisestä.

Maaliskuussa yhdistyksen vuosikokous päätti jatkaa toimintaa Taka-Keljon koululla, "koska Jyväskylän kaupunki on luvannut vastata kaikista taloudellisista kuluista". Toiminnan järjestelyssä päädyttiin sosiaaliviraston ehdottamaan ja yhdistyksen johtokunnan hyväksymään malliin. Veljeskodin hoitokunta huolehtii taloudesta ja käytännöllisistä asioista ja johtokunta ensisijaisesti asukkaiden hengellisestä hoidosta.[372] Hoitokunnan merkitys ja itsenäisyys siis korostui, niin myös hoitokunnan puheenjohtajaksi valitun Jorma Soinin asema alkoi hiljalleen vahvistua. Hän oli vuotta aiemmin aloittanut toimintansa yhdistyksen johtokunnassa.

Pöytäkirjoista päätellen dramaattiset tilanteet Veljeskodin toiminnan suhteen alkoivat rauhoittua. Kaupungin kanssa solmitut sopimukset antoivat selkeyttä ja taloudellista vakautta. Eri yhteyksissä tuotiin esille, että kaupunki suorittaa kaikki Veljeskodin kustannukset.

Arviot Veljeskodista eivät kuitenkaan aina olleet pelkästään myönteisiä. Asunnottomien tilanne oli vaikea Jyväskylässä vielä vuosikymmenen puolivälissäkin. Veljeskodin siirtyminen pois keskustasta Taka-Keljoon aiheutti ongelmia. 10 km:n päähän oli rahattoman kodittoman vaikea päästä pakkasiltana, kun bussit eivät kulkeneet.

Talvella 1984 – 1985 kodittomat joutuivat Jyväskylässä pakkasten aikana kiperään tilanteeseen. Ongelmia aiheutti myös ei-jyväskyläläisten asiakkaiden tilanne. Vaikka moni asukas koki Veljeskodin avun myönteisenä, myös kriittisiä näkemyksiä esitettiin. Veljeskoti oli syrjässä, vapaa-ajanvietto yksipuolista. TV:tä katsottiin, oleskeltiin ja laitoskirjaston kirjoja luettiin. Kaupungin sosiaalitoimessa katsottiin, että pitäisi siirtyä asuntoloihin, mutta ongelmana oli se, että osa kodittomista ei kyennyt itsenäiseen

asumiseen. vaan vaati ympärivuorokautisen valvonnan.[373] Tuetun asuntolatyyppisen asumisen välttämättömyys oli käymässä ilmeiseksi.

Veljeskodin tulevaisuudesta keskusteltiin näkyvämmin jälleen yhdistyksen vuosikokouksessa maaliskuussa 1986. Tilintarkastaja Matti Kotimäki toi esille kriittisiä näkökulmia. Hänen mukaansa Veljeskoti ei enää ole yömaja siinä merkityksessä kuin yhdistyksen säännöt edellyttävät, vaan Jyväskylän kaupungin sosiaalinen laitos, jonka ylläpito ja rahavarojen kuljettaminen yhdistyksen tilinpidon kautta ei ole mielekästä. Hengellinen työ ei siitä kärsisi, vaikka kaupunki itse hoitaisi oman laitoksensa.[374] Edellisenä päivänä johtokunnalle osoittamassaan kriittisessä kirjelmässä hän toi esille, että Veljeskodin tuki yhteiskunnalta on niin suuri, että jokaisella johtokunnan jäsenellä, mutta erityisesti tilintarkastajilla on suuri vastuu.[375]

Käydyssä keskustelussa Veljeskodista luopuminen ei saanut juurikaan kannatusta, vaan painotettiin hengellisen työn terästämistä (Osmo Pihlaja), sen saamista säännönmukaiseksi sekä osaksi muuta toimintaa (Erkki Kiviranta). Johtokunnan puheenjohtajaksi juuri valittu Jaakko Koivunen kertoi yhdistyksen hyötyvän kaupungin kanssa tehdystä sopimuksesta ja Yrjö Puttonen kertoi asukkaiden pitävän Veljeskotia kotinaan. Ilmari Kaskikallio, joka kahden vuoden tauon jälkeen valittiin yhdistyksen johtokuntaan, korosti, että jos Veljeskodista luovutaan, niin yhteys kuivuu. Jorma Soini puolestaan näki tukiasuntoihin sopeutumattomien päihdeongelmaisten kohtalon ilman Veljeskotia lohduttomana. Ilman Veljeskotia näiden henkilöiden sijoituspaikkana on katu, sillä kaupungin laitoksissa on omat sääntönsä.[376]

Yhteyden rakentaminen eri suuntiin oli tärkeä periaatteellinen lähtökohta jo 1940-luvun yö- ja katulähetyksessä. Erityisen tärkeää oli säilyttää tuore ja omakohtainen kosketuspinta kadun kansaan, niin myös asuntosuojan järjestäminen kaikkein huonoosaisimmille. Vaikka von Martensin toimintatapaan kuului yhteistyön kehittäminen erityisesti kaupungin ja sen viranomaisten suuntaan, esitti Matti Kotimäki kuitenkin tärkeän kriittisen kannanoton koskien katulähetyksen tulevaisuutta. Voiko ja miten yhdistys toteuttaa aidosti alkuperäistä hengellistä tehtäväänsä, jos se sitoutuu kovin suuressa määrin yhteiskunnan sille osoittaman vastuullisen sosiaalisen tehtävän toteuttajaksi?

Vuoden 1986 keväällä elettiin yhdistyksessä kuitenkin jo uuden, monella tavalla käänteentekevän ajan kynnyksellä. Aavistus siitä sisältyy jo vuosikymmenen alun sihteerin, Erkki Metiäisen, kirjeeseen (22.10. 1981) eversti Jarl Jarkalle. Metiäinen kertoo kirjeessään yrittäneensä tuoda useamman kerran julki yhdistyksen piirissä sosiaalihallituksen suosituksen, jonka mukaan yömajat on tarkoitus lopettaa vuoteen 1986 mennessä. Pelkällä yömajatoiminnalla ei olisi enää tulevaisuutta. Viitaten Jarkan Tampereella esittämiin moniin hyviin ajatuksiin, Metiäinen näkee yhdistyksen tulevaisuuden suuntana sen, että aletaan kehittää asuntolatoimintaa ”paremmaksi ja paremmaksi” ja hän jopa pyytää kirjeessään Jarkkaa puhumaan johtokunnalle asuntolatoiminnasta.[377] Sihteeri tuskin osasi aavistaa, missä mittakaavassa ja millaisin tuloksin hänen toiveensa alkoi vuosikymmenen lopulla toteutua.

Elämä Veljeskodilla jatkui monessa suhteessa entiseen malliin läpi vuosikymmenen.

Muutoksia kuitenkin tapahtui. Vuonna 1987 Veljeskodin hoitokunta kävi tarpeettomaksi, kun Jorma Soinista tuli yhdistyksen ensimmäinen toiminnanjohtaja.[378] Hengellisen toiminnan virkistyessä vuosikymmenen loppua kohden myös Veljeskodin pullakirkkotoiminta oli aktiivista. Vastuuhenkilöiden vuorolistoista päätellen pullakirkkoja järjestettiin jopa kesäkuukausinakin. Vastuuvuorolistojen mukaan johtokunnan jäsenet ja vanhat katulähetysaktiivit kantoivat vastuuta.

Juha Ketolan tilalle valvojaksi vuoden 1985 alusta tullut Matti Paananen on kertonut Veljeskodin pullakirkkotyön dramaattisistakin vaiheista. Hoitokunnan sihteerinä tuolloin toiminut johtokunnan jäsen, Jaakko Koivunen, määräsi hänet toiminnan organisoijaksi. Samassa kokouksessa katsottiin Veljeskodin valvojana pitkään toimineen Simo Ristolan työsuhde päättyneeksi. Ristola oli Kuiville Pyrkivien Tuki ry yhdistyksen perustajajäsen, jonka toiminta jatkui sittemmin aktiivisena kyseisen yhdistyksen piirissä.[379]

"Laitoin ilmoituksen ilmoitustaululle ja kutsuin jokaista", kertoi Matti Paananen. Alussa se herätti miehissä närää. Mutta sitten poikia alkoi käydä tilaisuuksissa. Oli myös muuta toimintaa. Miehiä kävi seurakuntien järjestämillä leireillä. Siellä tehtiin erinomaista työtä, mutta tämän työn ongelma on siinä, että vilpittömänkin ratkaisun tehneille ihmisille ei löydy rinnalla kulkijoita.

Leireille osallistuttiin 2-3 kertaa vuodessa. "Kun on viikon leirillä, niin kyllä siellä ymmärtää, mitä pitää tehdä", kertovat Matti Paananen ja työssä mukana ollut Pentti Riuttanen. Moni on "päässyt läpi", eroon päihde- ja vankilakierteestä, mutta monelta on puuttunut rinnalla kulkija.

Veljeskodilta heidän mieliinsä on jäänyt myös jyväskyläläisten tuntema Reiska, Reino Parkkulainen, joka tuolloin oli kovassa kunnossa. Entinen Viipurin nyrkkeilijöiden mies teki 30 km:n juoksulenkkejä. Reiskalla oli hyvät unenlahjat, hän nukahti helposti ja tuli aina pyytämään anteeksi huonoa käytöstään. "Matti, anna anteeksi", muistelee Matti Paananen Reiskan tutuksi käyneitä sanoja.

Oli myös arkisempia askareita. Tylpän pään alakerrassa oli työtila työkaluineen ja pojat hakivat kaatopaikalta tavaraa. Siinä riitti monenlaista puuhaa. Matti Paanasen työtovereina Veljeskodilla 1980-luvun loppuvuosina työskentelivät Eila Lepistö, Ari Kitinoja, Raimo Oksa ja Mauri Helander.[380]

Veljeskodilla toimi kaupungin laitoskirjasto ja sinne tilattiin myös lukemista. Toukokuussa 1987 todettiin johtokunnassa, että Veljeskodille tulevat seuraavat lehdet: Keskisuomalainen, Demari, Kansanuutiset, Raittiussanomat, Suurjyväskylän lehti, Napakymppi, Kodin ystävä, Kotimaa ja Uusi Toivo. Päätettiin tilata vielä Sana -lehti. Veljeskodin toiminta pyrittiin kehittämään mm. viikoittaisten keskustelutilaisuuksien avulla. Myös johtokunnan, työntekijöiden sekä asukkaiden keskustelutilaisuuksia järjestettiin.

Syyskuussa 1987 keskusteltiin porttikieltokäytännöstä ja päätettiin jatkaa toimintaa tulevaisuudessa ilman sitä. Väkivaltaista asiakasta ei kuitenkaan toiminnanjohtajan mukaan tarvinnut ottaa sisään. Tarvittaessa voi ottaa yhteyden poliisiin. Jo aiemmin Veljeskodin alakertaan oli järjestetty tilat päihteiden vaikutuksen alaisina oleville, ns. "märkä pää". "Se on paikka jonne he tulevat kadulta ja hyvin vahvassa humalatilassa useinkin", kertoi Jorma Soini. Hänen mukaansa 75 % Veljeskodin miehistä kykeni

asumaan itsenäisesti, mutta asuntopulan vuoksi joutuvat olemaan Veljeskodissa.[381]

Puolentoista kuukauden kuluttua keskusteltiin jälleen, nyt johtokunta ja työntekijät. Päätettiin, että yövuorossa ei nukkuminen ole sallittua. Keskusteltiin myös ”märänpään” ruokatilanteesta ja päätettiin, että kouluruokaa saa antaa alakertaan. Keskusteltiin asiakkaiden velkaöistä, maksusitoumuksista ja käytännön menettelyistä niiden suhteen. Moniin käytännön asioihin saatiin myös yhteisen keskustelun pohjalta neuvo.

Märässä päässä yöpyi ihmisiä myös Katulähetyksen muista yksiköistä, seurakunnan päiväkeskuksen ja Sallaajärven huoltokodin asukkaita. Oma kysymyksensä olivat muilta paikkakunnilta tulevat ihmiset.[382] Myös naisten yöpyminen tuli Veljeskodilla mahdolliseksi ja sitä varten myös alakerran ”märkäpää” oli jaettu kahteen osastoon. Järjestelyn aikaansaaminen oli Jorma Soinin mukaan vaatinut taistelua.[383]

Veljeskodissa yöpymisten määrä oli vuosikymmenen lopulla nousussa. Kun yöpymisiä oli vuonna 1985 vajaat viisi tuhatta, oli vastaava luku vuonna 1987 jo 7173 kpl ja vuonna 1988 7768 kpl. Huolestuttavaa oli nuorehkojen asunnottomien kasvava määrä. Kellarikerroksen askartelutilat olivat ahkerassa käytössä. Asukkaat osallistuivat myös siivoukseen ja rakennuksen kunnostustöihin.

Vuonna 1988 kunnostettiin alakertaan ”hiljainen huone”, jossa järjestettiin myös sunnuntain pullakirkot. Huone koettiin myönteisenä myös siksi, että siellä voitiin rauhassa käydä kahdenkeskisiä keskusteluja.

Veljeskodin lähiympäristö oli monin tavoin luonnonläheinen. Pihapiirissä oli kasvimaa, Taka-Keljon metsissä marjoja ja hieno retkimahdollisuus. Kalastusreissuja tehtiin lähijärville.[384] Veljeskodin sijainti syrjässä keskustasta aiheutti kulkuyhteysongelmia, mutta toisaalta luonnonläheisyys toi myös uusia mahdollisuuksia.

Kaiken kaikkiaan 1980-luku toi Veljeskodille suuria muutoksia. Paitsi sijainti myös rahoitusperusteet muuttuivat kaupungin kanssa solmittujen ostopalvelusopimusten myötä. Se antoi toiminnalle vakaampaa pohjaa. Myös hoitokunnan toiminta ajoittui kokonaisuudessaan 1980-luvulle. Melkoinen muutos oli myös erityisen ”märän pään” perustaminen päihtyneille asiakkaille ja yöpymismahdollisuus naisille. Muutokset jatkuivat seuraavan vuosikymmenen alkuvuosina.

Jyväskylän Katulähetys ja uudistuva Sininauhaliitto

Syyskokouksessaan 1983 Sininauhaliitto hyväksyi uudet säännöt. Toimintasuunnitelma uudistettiin tavoitteita vastaavaksi. Sininauhaliitosta tuli valtakunnallinen päihdetyötä tekevien järjestöjen keskusliitto. Valtioneuvosto hyväksyi Sininauhaliiton valtakunnalliseksi raittiusjärjestöksi vuoden 1984 alusta voimaan tulleen raittiustyölain edellyttämällä tavalla.

Uudistunut liitto alkoi kasvaa nopeasti ja kristillisten järjestöjen kenttä tuli mukaan yhteistoimintaan. Parissa vuodessa jäsenyhteisöjen määrä nousi viidestä kolmeenkymmeneen.[385]

Jyväskylän Katulähetysystävien johtokunta teki päätöksen Sininauhaliittoon liittymi-

sestä kokouksessaan 6.11.1985. Vilho Mölsälle ja Jorma Soinille annettiin tehtäväksi liittymismuodollisuuksien hoitaminen. Vajaan vuoden kuluttua siitä Sininauhaliitto täytti 50 vuotta ja liittoa päätettiin tervehtiä hankkimalla 50 UT:a vankiloihin jaettavaksi. Johtokunta päätti myös, että Jorma Soini voi osallistua Sininauhaliiton juhliin 17- 19.10.1986 Helsingissä. Marraskuussa johtokunta päätti ostaa Sininauhaliiton julkaisut, 50-vuotisjuhlakirjan ja Martti Voipion, "Vapaaehtoisen päihdehuollon historia Suomessa". Johtokunnan kokouksessa 15.4.1986 merkittiin tiedoksi, että yhdistys oli hyväksytty myös Suomen Katulähetysliiton jäseneksi.[386]

Jorma Niemelän mukaan Jyväskylän Katulähetys tuli mukaan uudistuneen Sininauhaliiton toimintaan aktiivisena toimijana ja vaikuttajana. Jorma Soini oli erittäin aktiivinen liiton toiminnoissa, mm. luottamushenkilönä. Liitto palveli jäseniään koulutuksen, konsultoinnin, sidosryhmäsuhteiden hoidon, tutkimuksen ja tiedotuksen kautta. Merkittävintä, Niemelän mukaan, oli kuitenkin liiton tapahtumien kautta syntynyt ideoiden ja visioiden jakaminen. "Pyrimme siihen, että jokaisesta lähestymistavasta löytyisi se arvokkain osa yhteiseen vaihtoon ja pohdintaan. Onhan se liitto ollut ekumenian ihme." Asumisen ja työllistämisen saralla Jyväskylän Katulähetys oli erityisesti muille jäsenyhteisöille antavana lippulaivana. Uudistuneeseen Sininauhaliittoon kuului eri kristillisiä tunnustuskuntia lähellä olevia jäsenjärjestöjä. Kirkollisesti ja seurakunnallisesti jäsenjoukko oli moninainen ja liitto pyrki edistämään tunnustuskuntien välistä yhteistyötä.[387]

Toiminta-ajatuksensa uudistaneesta Sininauhaliitosta oli tullut valtakunnallinen kattojärjestö, joka sulki suojiinsa hyvin monenlaisia kristillistä päihdetyötä tekeviä yhteisöjä. Se oli haasteellista, mutta samalla myös voimavara. Erilaiset ideat ja ajattelutavat kohtasivat, ideoita jaettiin.

Jorma Soini toimi aktiivisesti Sininauhaliiton hallituksessa, myöhemmin useita vuosia puheenjohtajana. Hänen mukaansa kristillisen päihdetyön ääni voimistui Arkadianmäellä, kun jäsenjärjestöjen voimavarat yhdistyivät liittotasolla. Juuri siksi Soini on pyrkinyt edistämään Sininauhaliiton kasvua.

On myös tärkeää, että Sininauhaliitto ei ole pyrkinyt hallinnoimaan jäsenjärjestöjään. Sininauhaliitto on ollut tärkeä järjestö Soinille jo 1980-luvun alkuvuosista lähtien, jolloin hän toimi liiton kokouksissa Kuiville Pyrkivien Tuki ry:n edustajana, myöhemmin Jyväskylän Katulähetysystävien edustajana.[388]

Toisaalta on ollut myös haastavaa, että Jyväskylän Katulähetys on kuulunut kahteen valtakunnalliseen keskusliittoon. Jo Erkki Kiviranta oli aikoinaan pyrkinyt rakentamaan yhteyttä näiden kahden pelastavaa raittiustyötä tekevän tahon välille. Katulähetysliiton (aiemmin Katulähetystyöntekijät ry) merkitys Jyväskylän Katulähetykselle on ollut varhaisista vaiheista lähtien keskeinen. Tämän symbolina oli *Rengas* -lehti. Erityisesti 1980-luvulta lähtien myös Sininauhaliitosta on tullut merkittävä toimintaa tukeva, kouluttava ja identiteettiä vahvistava tekijä Jyväskylän Katulähetykselle.

Jaakko Koivunen – Katulähetyksen pitkäaikainen puheenjohtaja

Jaakko Koivunen

Jaakko Koivunen tuli Jyväskylän Katulähetyksen työyhteyteen odottamattomalla tavalla. Lehti-ilmoituksen perusteella hän tuli seuraamaan yhdistyksen vuosikokousta helmikuussa 1982 ja valittiin heti yhdistyksen johtokuntaan Erkki Kivirannan tilalle. Seuraavassa johtokunnan kokouksessa hänestä tuli myös Veljeskodin hoitokunnan puheenjohtaja.

Tästä alkoi pitkä ura Jyväskylän Katulähetyksen luottamustehtävissä. Vuoden 1986 vuosikokouksessa Jaakko Koivusesta tuli yhdistyksen puheenjohtaja, jossa tehtävässä hän toimi vuoden 1996 loppuun asti.

Hän on Jyväskylän Katulähetyksen pitkäaikaisin puheenjohtaja, joka toimi puheenjohtajana kahta kuukautta vaille 11 vuotta. Vielä vuosina 2001 – 2002, jolloin Myllyjärven puolimatkankodin rakennushanke oli ajankohtainen, Koivunen tuli mukaan hallitustyöskentelyyn. Hän oli urakoitsija ja rakennusalan ammattilainen, jonka kokemusta ja taitoa tarvittiin.

Koivusen puheenjohtajuuskaudella toteutettiin yhdistyksen tähän mennessä huomattavin uudistus, Jyväskylän Katulähetyksen uudelleenrakentaminen. Jyväskylän Katulähetyksestä tuli merkittävä kolmannen sektorin toimija, jollaisena se nykyään tunnetaan.

Lappeenrannan kesäpäivillä vuonna 1993 Koivunen valittiin Suomen Katulähetysliiton puheenjohtajaksi, jota tehtävää hän hoiti läpi 1990-luvun. Koska talousvaikeuksissa kamppailleella liitolla ei ollut toiminnanjohtajaa, lankesi puheenjohtajalle myös käytännön tehtävien hoito, kuten *Rengas* -lehden toimittaminen.

Merkittävien paikallisten ja valtakunnallisten luottamustehtävien lisäksi Jaakko Koivunen osallistui vahvasti käytännön katulähetystyöhön ja puolusti voimakkaasti perinteisiä kristillisiä arvoja. Vuonna 1995 hän puolusti *Rengas* -lehdessä avioliiton pyhyyttä: ”Jumala antoi meille käskynsä suojellakseen ihmistä, ja kun ihminen niitä rikkoo, hän rikkoo, ei vain Jumalaa vastaan, vaan myös itseään vastaan. Jymalan käskyjen halveksiminen aiheuttaa moraalin löystymistä, ja moraalin löystyminen, aiheuttaa aina ongelmia. Niin ihmisten henkilökohtaisissa suhteissa, kuin myös kansakuntien elämässä. Aikoinaan Rooman mahtava imperium kaatui kansan moraalittomuuteen. Olemme hyvää vauhtia kulkemassa samaan suuntaan.” [389]

Jyväskylän Katulähetyksen uudelleenrakennus alkaa

Vuodesta 1987 tuli monella tavalla merkittävä Jyväskylän Katulähetys ry:n historiassa. Alkoi vahvan kasvun periodi niin volyymiltaan, toimintamuotojen laajentumisen kuin laadunkin osalta. Tämä kehitys johti yhdistyksen toiminnan uudelleenmuotoutumiseen ja sen tuloksena syntyi se Jyväskylän Katulähetys, jonka tänään tunnemme. Tämän uudelleenmuotoutumisen kannalta olennainen oli yhdistyksen ensimmäisen toiminnanjohtajan, Jorma Soinin, mittava työpanos. Muutoksen merkittävyyttä kuvaa se, että tavaksi on tullut puhua Jyväskylän Katulähetyksestä ennen ja jälkeen Jorma Soinin ajan. Taustalla on 1980-luvulla jatkunut suotuisa yhteiskunnallinen kehitys, hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen ja erityisesti asunnottomuuden poistamiseksi käynnistyneet toimet ja lainsäädäntö.

Jo 1970-luvulla Suomessa tiedostettiin erityisryhmien asunnottomuusongelma, mutta vasta seuraavalla vuosikymmenellä ryhdyttiin käytännön toimenpiteisiin. Syntyi laaja poliittinen yhteisymmärrys siitä, että asunnottomuus ei kuulu hyvinvointiyhteiskuntaan. Asunnottomuuden poistaminen kirjattiin hallitusohjelmaan (1983). Asunnottomuus nähtiin asiana, joka vaati erityisiä välittömiä toimenpiteitä. Vuonna 1981 YK:n yleiskokous nimesi vuoden 1987 kansainväliseksi asunnottomien vuodeksi, mikä innoitti ponnisteluja. Kunnat saivat tarkoitukseen myös erityismäärärahoja. Näiden ja muiden toimenpiteiden tuloksena asunnottomuus Suomessa pieneni kymmenen vuoden kuluessa puoleen.[390]

Myös Jyväskylässä on havaittavissa myönteistä kehitystä. Päihdeongelmaisten asunnottomuus oli tunnettu ongelma kaupungissa. Katulähetysystävät yhdessä Kaupunkiseurakunnan ja muidenkin kristillisten seurakuntien ja järjestöjen kanssa olivat pitäneet epäkohtaa aktiivisesti esillä aina 1970-luvun lopulta lähtien. Veljeskodin muutto pois kaupungin keskustasta hankaloitti asunnottomien tilannetta. Talven 1984 – 1985 pakkasissa tilanne aktualisoitui ja tammikuussa asia oli näyttävästi esillä sanomalehti *Keskisuomalaisessa.*[391]

Helmikuussa 1985 päihdetyötä tekevät viranomaistahot, yhteisöt ja järjestöt pitivät neuvottelukokouksen päihdeongelmaisten asuntotilanteesta ja sen mahdollisesta uudelleenjärjestelystä. Kokous pidettiin Jyväskylän A-klinikalla ja kokouksen puheenjohtajaksi valittiin klinikan johtaja, Mauri Sompa, sihteeriksi samaisen klinikan Aarno Lehmusto. Katulähetyksen edustajina olivat yhdistyksen johtokunnan jäsenet Jaakko Koivunen ja Jorma Soini. Sosiaalivirastosta oli laaja edustus: Osmo Nuolikoski, Tahvo Eronen, Eino Manninen, Jorma Hänninen, Johanna Palve, Riitta Tynjä. Kaupunki otti erittäin vakavasti asunnottomien alkoholistien ongelman (Muut osanottajat toimipaikkoineen lähdeviitteessä).

Näin laajapohjaisen edustajiston osanotto kertoo, että Jyväskylässä päihdehuollon asioita pyrittiin vakavasti ja yhdessä kehittämään. Yhteenvedossaan kokous mm. suo-

sitteli päihdeongelmaisten itsenäisen sekä tuetun asumisen huomattavaa lisäämistä Jyväskylässä. Todettiin päihdehuollon senhetkiset resurssit tällaisen toiminnan harjoittamiseen riittämättömiksi. Ideoina asumisen tukemista ja kenttätyötä pidettiin erittäin käyttökelpoisina.[392]

Syksyllä 1986 aloitti toimintansa asunnottomien alkoholistien huollon suunnitteluryhmä, jossa Katulähetyksen edustajana toimi Jorma Soini. Marja-Leena Kupilan johtaman työryhmän muut jäsenet olivat ylikomisario Markku Salovaara, sosiaalityöntekijät Jorma Hänninen ja Riitta Tynjä. Työryhmän tavoitteena oli tehdä esitys Jyväskylän kaupungin asunnottomien alkoholistien huollon järjestämiseksi. Huomiota tuli kiinnittää asumisen ja siihen liittyvän tukemisen järjestämiseen. Työryhmän tuli kuulla asiakkaiden edustajia ja tarvittaessa muita asiantuntijoita.

Heinäkuussa 1987 päivätyssä loppuraportissa esitettiin ensimmäisenä kohtana, että nykyisen päiväkeskuksen (Pitkäkatu 8) tapaisia yhteisasumisyksikköjä, joiden yhteydessä on päiväkeskustilat, tarvitaan vielä lisää 1 – 2 kpl. Sijaintipaikoiksi ehdotetaan toiselle Huhtasuo - Halssilaa, toiselle Kuokkalaa. Työryhmä esittää noin 20 asunnon hankkimista päihdeongelmaisille vuosittain. Niistä viisi olisi tuettuja asuntoja. Veljeskodin toimintaa tulisi kehittää ja ottaa huomioon Halmekatu 2:n tarjoamien tilojen tuleva käyttö. Esityksen mukaan tarvittaisiin myös valvottu yksikkö, johon voisi tulla päihtyneenä. Se ei saisi olla kaukana kaupungista ja sen pitäisi tarjota tilaa 20 – 30 hengelle.[393]

Raportti on monessa suhteessa uria aukova. Ensisijaisina asiantuntijoina, joita kuultiin, mainitaan asiakkaat, siis päihdeongelmaiset itse. Jorma Soinin kehittelemä tuetun asumisen idea päiväkeskuksineen nostetaan esikuvaksi. Raportissa esitetään kokonaislinjaus ja siihen liittyviä yksityiskohtaisia toimenpiteitä, jotka Katulähetyksen toimesta toteutettiin Jyväskylässä 1990-luvun alkuvuosina.

Kupilan raportti on eräänlainen lähtökohta ja ratkaiseva linjanveto tuettujen asumispalvelujen kehittämistyössä Jyväskylässä. Siitä puuttuu ainoastaan maininta, että Jyväskylän Katulähetys voisi olla kuvattujen asumispalvelujen keskeinen toteuttajataho. Jorma Soini muisteli toukokuussa 2010 lämmöllä asunnottomien alkoholistien huollon suunnitteluryhmää ja sen erinomaista johtajaa ja yhteistyökumppania, Marja-Leena Kupilaa.[394]

Vuoden 1987 alusta voimaan tullut päihdehuoltolaki velvoitti kuntia huolehtimaan siitä, että päihdehuolto järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Laki velvoitti alalla toimivia viranomaistahoja ja yhteisöjä olemaan keskenään yhteistyössä.[395] Yhteistyöstä oli Jyväskylässä jo kokemusta. Kuntien oli tehtävä perusteellinen selvitys päihdehuollon tilasta, kehittämistarpeista ja -toimenpiteistä, josta sosiaalihallitus antoi lähemmät ohjeet.[396]

Myös Jyväskylän Katulähetykseltä pyydettiin edustaja päihdehuollon selvityksen valmisteluun erikoispalvelujen työryhmään. Selvityksen tuli olla valmis 30.9.1988 mennessä. Edustajaksi valittiin toiminnanjohtaja Jorma Soini.[397]

Soini oli monin tavoin mukana Jyväskylän päihdehuollon suunnittelu- ja kehittämistyössä 1980-luvulla. Hänen päihdeongelmaisia varten suunnittelemansa uraauurtava

Keväällä 1987 Jyväskylän kaupunki luovutti kaksi viipaletaloa Myllyjärveltä Katulähetyksen käyttöön palveluasunnoiksi. Kaupunki osti asumispalvelut ostopalveluna. Ostopalvelusopimukseen sisältyi kohta, joka edellytti vastaavan työntekijän palkkaamista. Viikon kuluttua 25.2.1987 johtokunta valitsi Jorma Soinin yhdistyksen toiminnanjohtajaksi.

päiväkeskustoiminta tunnettiin jo vuosikymmenen alusta. Hän oli toiminut aktiivisesti Kaupunkiseurakunnan päihdetyöntekijänä vuodesta 1981 ja vaikuttanut Katulähetyksen johtokunnassa vuodesta 1983 sekä toiminut vuodesta 1984 myös Veljeskodin hoitokunnan puheenjohtajana.

1980-luvun loppuvuodet olivat Suomessa monin tavoin otolliset päihdehuollon ja päihdeongelmaisille tarkoitettujen asumispalveluiden kehittämiselle. Katulähetyksen kannalta oli tärkeää, että yhteistyösuhteet Jyväskylän kaupungin kanssa olivat hyvät ja osapuolten välillä vallitsi luottamus. Yhdistyksen piirissä vaikutti myös henkilöitä, joilla oli asiantuntemusta, kokemusta ja näkemystä. Soinin ajatukset päihdeongelmaista ihmistä ymmärtävästä kuntouttavasta päihdehuollosta ja asumispalveluista olivat hyvin linjassa uuden päihdehuoltolain ja asunnottomuuden poistamispyrkimysten kanssa. Jyväskylän Katulähetysystävät ry (vuodesta 1989 lähtien Jyväskylän Katulähetys ry) alkoi saada yhä merkittävämpää roolia yhteistyökumppanina kaupungin päihdehuollon kehittämisessä. Kehittämistyö alkoi pian kantaa hedelmää, josta ensin on mainittava Myllyjärven palveluasunnot.

Kaupunki oli hankkinut kaksi viipaletaloa Myllyjärveltä, jotka tulivat nyt päihdetyön piiriin, palveluasunnoiksi. Toiminnan käytännön toteutus uskottiin Jyväskylän Katulähetysystävät ry:lle.[398]

Kaupunki osti toiminnan Katulähetykseltä ostopalveluna, kuten jo muutaman vuoden ajan oli tapahtunut Veljeskodin kohdalla. Ensimmäinen päivä huhtikuuta 1987 Katulähetys sai viipaletalot käyttöönsä, so. kaksi parakkia, joissa kummassakin oli kaksi neljän hengen solua. Yksi solu otettiin naisten ja kaksi solua miesten asunnoiksi. Siellä asui 12 asiakasta; neljä naista ja kahdeksan miestä. Yhdestä solusta tehtiin yhteiset

päiväkeskustilat. Yksi huone jäi toimistoksi, yksi ryhmä- ja yksi TV -huoneeksi. Neljäs huone otettiin askartelutilaksi. Yhteisiin tiloihin hankittiin myös pesukone, joka oli kaikkien päiväkeskusta käyttävien käytettävissä pesupulvereineen.[399]

Myllyjärven päiväkeskuksen viimeinen vaihe tuli valmiiksi helmikuun viimeinen päivä vuonna 1990, jolloin muutto uuteen, kolmanteen rakennukseen tapahtui ja uudet päiväkeskustilat otettiin käyttöön. Samalla vapautuivat entiset päiväkeskustilat asumiskäyttöön ja yksiköstä tuli kuusitoistapaikkainen. Asunnot olivat täynnä ja tulijoitakin olisi ollut kaksinkertainen määrä.[400]

Myllyjärven palveluasuntoja varten Jorma Soini laati suunnitelman[401], joka on seikkaperäinen ja tarkka, mutta sisältää samalla työn periaatteiden ja suurten linjojen määrittelyn. Suunnitelmassa havainnollistuvat sen työn kantavat ajatukset, jotka ovat leimaa antavia Katulähetyksen myöhemmälle toiminnalle ja joiden varassa siitä alkoi kehittyä merkittävä kolmannen sektorin toimija maassamme.

Asukkaiksi viipaletaloihin otettiin henkilöitä, jotka tarvitsivat tukea kyetäkseen selviytymään elämän eri alueilla. Tukea voivat antaa useat asiantuntija- ja vertaistahot. Asumisen tuli olla perusturvallisuuden antavaa, mutta kuitenkin siten, että tavoitteita asetetaan, esimerkiksi vakituinen työpaikka, oma koti, normaalit ihmissuhteet. Suunnitelmassa on vahva ajatus kuntoutumisesta. Alkoholin käyttö merkitsi heti ohjaamista hoitoon tai Veljeskotiin. Palveluasuntojen yhteyteen luotiin kolme tukityöpaikkaa työllistämistukimuotoja hyväksi käyttäen. Päihdetyön ohjaajien työn kuva ja toteutus määritellään tarkasti työaikoineen ja palkkauksineen. Myös tukityöllistettyjen kohdalla on kuntouttava tavoite. Työntekijöiksi valitaan henkilöitä, joiden on vaikea sijoittua työelämään. Työn tavoite on kokonaisvaltainen tukeminen ja kuntouttaminen mahdollisimman täysipainoiseen elämään yhteiskuntakelpoiseksi kansalaiseksi. Työllistettyjen työ on samalla palveluasuntojen päihdetyötä. Työntekijöiltä ei odoteta täyttä työpanosta ja työnohjaajina tulevat toimimaan koulutetut Jyväskylän kaupungin ja Kaupunkiseurakunnan työntekijät.

Soinin suunnitelma on hyvin uuden päihdehuoltolain hengen mukainen. Kuntouttava tavoite on keskeinen ja asiakkaat nähdään ennemmin ihmisinä kuin toimenpiteiden kohteina, subjekteina, joita autetaan ja tuetaan heidän matkallaan kohti täysipainoista elämää.

Suunnitelman viimeinen osa on myös tärkeä. Siinä kuvataan vielä yhden henkilön työnkuva. Tuo henkilö vastaa palveluasuntojen ja Veljeskodin toiminnasta, toimii valvojien ja päihdetyönohjaajien lähimpänä esimiehenä, vastaa irtaimistosta ja kalustosta, tukiasuntotoiminnasta, osallistuu kouluttamiseen ja tukemiseen, järjestää harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa, kehittää päiväkeskus- ja tukiasuntotoimintaa, toimii perheettömien ja pitkälle alkoholisoituneiden auttamiseksi, toimii yhteistyössä paikallisten sosiaali-, asunto- ja työvoimaviranomaisten kanssa, suorittaa muut yhdistyksen johtokunnan määräämät tehtävät.

Vaikka kyseisen työntekijän ammattinimikettä ei mainita, niin työnkuva osoittaa, että sillä tarkoitetaan henkilöä, joka tunnetaan yhdistyksen toiminnanjohtajana. Myllyjärven

tukiasuntojen vuoden 1987 toimintakertomuksessa kyseisen työntekijän ammattinimike jo mainitaan.

Päätös Jorma Soinin palkkaamisesta yhdistyksen toiminnanjohtajaksi tehtiin johtokunnan kokouksessa helmikuussa 1987.[402] Viikkoa aiemmin allekirjoitetun Jyväskylän kaupungin ja Katulähetyksen ostopalvelusopimuksen mukaan palveluasunnoista vastaavan työntekijän oli toimittava yhteistyössä kaupungin päihdehuollosta vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa.[403] Palveluasunnoilla oli siis oltava tällainen vastaava työntekijä. Ostopalvelusopimukseen siten sisältyi toiminnanjohtajan palkkaaminen, mikä virallisesti sinetöitiin viikon kuluttua yhdistyksen johtokunnan kokouksessa. Ilmeisesti näin haluttiin varmistaa toiminnan organisatorinen perusta. Yhdistyksen suuri muodonmuutos oli alkanut.

Päihdeongelmaisten asumispalvelujen kehittäminen Jyväskylässä oli monitahoinen ilmiö, joka 1980-luvun loppua kohden sai yhä enemmän tuulta purjeisiinsa. Tuskin olivat Myllyjärven palveluasunnot aloittaneet toimintaansa, kun Katulähetysystävien johtokunnassa huhtikuun lopulla 1987 kuultiin Jorma Soinin raportti, jossa käsiteltiin Halmekadun ”Intiaanikylän” mahdollista siirtymistä Katulähetyksen käyttöön.[404] Halmekadun Intiaanikylällä tarkoitettiin Seppälän kaupunginosassa sijaitsevia Halmekatu 2: n vastaanottoasuntoja.

Nämä Jyväskylän Vastaanottoasunnot Oy:n omistamat asunnot käsittivät viisi kiinteistöä, neljä viipaletaloa, joissa oli yhteensä 13 neljän asuinhuoneen solua sekä lisäksi vielä yhden viipaletalon, jossa oli 13 asuinhuonetta yhteisin keittiö-, pesu- ja oleskelutiloin.[405] Kiinteistökokonaisuuteen sisältyi siten 65 asuinhuonetta ja pääomistajaosakkaana oli Jyväskylän kaupunki. Asunnottomien alkoholistien huollon suunnitteluryhmän työ oli parhaillaan käynnissä ja Halmekadun asunnot sisältyivät loppuraporttiin.

Joulukuussa 1987 yhdistyksen johtokunnassa tehtiin lisäksi rohkea päätös anoa Jyväskylän kaupungilta Kuokkalan kaupunginosasta tonttia, jolle oli määrä rakentaa asuntolainoitettu vuokratalo. Yhden tuetun asumisyksikön sijoittaminen Kuokkalaan kuului niin ikään Kupilan työryhmän loppuraporttiin.

Kaupungingeodeetti otti hankkeeseen myönteisen kannan, mikä hyväksyttiin myös kiinteistö- ja asemakaavalautakunnassa. Kaupunki päätti varata tontin Katulähetysystävälle.[406]

Runsaan vuoden kuluttua tästä kuultiin johtokunnassa Jorma Soinin raportti neuvotteluista Jyväskylän maalaiskunnan Vesangassa sijaitsevan Nurmelan lomakodin vuokraamisesta tai ostamisesta yhdistyksen käyttöön.[407] Yhdistyksessä suuntauduttiin nyt rohkeasti tulevaisuuteen, tehtiin myös rohkeita ja kokonaisvaltaisia ratkaisuja, jotka johtivat 1990-luvulla yhdistyksen omistuksessa olevan kiinteistömassan sekä päihdeongelmaisille tarkoitettujen asumispalveluiden huomattavaan lisääntymiseen sekä myös laadulliseen kehittämiseen.

Uusi päihdehuoltolaki (1987) velvoitti kuntia siis olemaan yhteistyössä alalla toimivien yhteisöjen kanssa, mikä Katulähetysystävien kohdalla tarkoitti sitä, että yhdistykseltä pyydettiin edustajaa päihdehuollon selvityksen valmisteluun erikoispalvelujen työryh-

mään kyseisen vuoden lopulla. Mutta Jyväskylä oli jo hyvissä ajoin liikkeellä. Marja-Leena Kupilan johtama asunnottomien alkoholistien huollon suunnitteluryhmä aloitti toimintansa syksyllä 1986, kuten on jo todettu.[408] Kun yhdistyksen toiminnanjohtaja, Jorma Soini, oli näiden molempien työryhmien jäsen, liittyy yhdistyksen toiminnassa tapahtunut muutos ja uudelleen suuntautuminen läheisesti Jyväskylän päihdehuollon laajempaan kehittämistyöhön. Tästä on hyvänä osoituksena yhdistyksen arkistossa säilytettävä *Ehdotus päihdeongelmaisten tuettujen asumispalvelujen kehittämiseksi Jyväskylän kaupungissa.* Se on liitteenä selvityksessä, jonka otsikkona on *Päihdeongelmaisten asumispalvelujen kehittäminen.*[409] Selvityksessä ja sen liitteenä olevassa ehdotuksessa ei ole tekijän / tekijöiden nimiä eikä edes tarkempaa päivämäärää, mutta papereiden sisältö on sellainen, että Katulähetysystävien edustajalla on täytynyt olla huomattava sija niiden laadintaprosessissa. Sekä tämä selvitys että liitteenä oleva ehdotus liittyvät juuri uuden päihdehuoltolain kunnilta edellyttämään selvitystyöhön.[410] Tämän työn tuli olla valmis vuoden 1988 syyskuun loppuun mennessä. Arkiston selvityksessä ja siihen liittyvän ehdotuksessa laskentaperusteena on käytetty vuoden 1987 toteutuneita tilastoja ja kustannuksia. Ehdotuksessa arvioidaan näiden tietojen pohjalta vuoden 1989 mahdollisia kustannuksia Jyväskylän kaupungille.

Ehdotus tuettujen asumispalveluiden kehittämiseksi Jyväskylässä on yksityiskohtainen suunnitelma kustannuslaskelmineen siitä, miten Jyväskylän Katulähetysystävät ry voisi hoitaa näiden palveluiden järjestämisen kaupungissa. Kehittämisen lähtökohdaksi ehdotuksessa valitaan se, että Halmekatu 2:ssa sijaitsevat vastaanottoasunnot otetaan valvottuun käyttöön sosiaalitoimen tuettuina asumispalveluina. Tässä viitataan Kupilan johtaman asunnottomien alkoholistien huollon suunnittelutyöryhmän raporttiin (9.7.1987).

Siinä oli ehdotuksen mukaan todettu Halmekadun vastaanottoasuntojen soveltuvan erinomaisesti sellaiseksi valvotuksi yksiköksi, jossa yhdistyisi hoitoonohjaavan selviämisaseman ja Veljeskodin tarve. Kupilan raportin linjanvetoja kehitellään nyt pidemmälle. Ehdotus ei jäänyt ehdotukseksi. Jyväskylän kaupungin päihdeongelmaisille tarkoitetut tuetun asumisen palvelut järjestettiin ehdotuksen mukaisesti. Samalla siinä linjattiin yhdistyksen suuri muodonmuutos siten kuin se muutaman vuoden kuluttua tuli toteutumaan.

Jyväskylän Katulähetyksen muodonmuutos on Jyväskylän kaupungin päihdehuollon kehittämistyön hedelmä. Kupilan työryhmän loppuraportissa ei vielä mainita Katulähetystä tuettujen asumispalvelujen mahdollisena järjestäjätahona. Nyt se sisältyy keskeisenä linjanvetona ehdotukseen.

Selvitysosassa on sama tendenssi, sillä ensimmäisenä kehittämiskohtana mainitaan, että kaupungin tulee hallintokuntiensa yhteistyönä huolehtia tuettujen asumispalvelujen riittävyydestä ja riittävän korkeasta tasosta. Jyväskylän kaupungissa oli 107 erityisen puutteellisesti asuvaa päihdeongelmaista. [411]

Tuettuja asumispalveluja kaupungissa olivat selvityksen mukaan lähinnä Veljeskoti ja Myllyjärven tukiasunnot, johon ryhmään tulisi nyt liittää Halmekadun vastaanotto-

asunnot, jossa samalla voitaisiin järjestää selviämisasematoimintaa. Kaupunki ostaisi selvityksen mukaan nämä tuetut asumispalvelut ostopalvelusopimuksella Jyväskylän Katulähetysystävät ry:ltä. Viimeisessä kehittämiskohdassa palataan vielä tuettuihin asumispalveluihin ja todetaan, että niiden ”järjestäminen ja kehittäminen tulisi organisoida nykyistä kiinteämmäksi osaksi kaupungin muuta päihdehuoltoa”. Kaupunki voisi hoitaa tuetut asumispalvelut, paitsi ostopalvelusopimuksella Katulähetyksen kanssa, myös omana toimintanaan tai niiden yhdistelmänä. Joka tapauksessa toiminnan kehittämistä varten olisi turvattava riittävät henkilöresurssit.

Liiteosassa selvitetään yksityiskohtaisemmin edellä kuvattua järjestelyä. Halmekadun vastaanottoasunnot otetaan valvottuun käyttöön ja niitä kehitetään ensisijaisesti päihdeongelmaisille tarkoitettuina sosiaalitoimen tuettuina asumispalveluina. Veljeskodin koko henkilökunta (viisi valvojaa) siirretään Halmekadun yksikköön. Halmekadun talonmiehen toimi lakkaa ja palkkaukseen käytetyt varat käytetään kuudennen työntekijän palkkaukseen.

Soluasunnoista muodostetaan riittävä määrä asuntoja, joissa asutaan selvin päin. Osa soluista jää kuitenkin sellaisiksi, joihin voi tulla myös humalassa, ellei aiheuta häiriöitä. Yhdestä solusta tehdään yhteiset päiväkeskustilat, jossa on toimisto, ryhmä- ja TV -huone sekä askartelutila. Tiloihin hankitaan myös pesukone kaikkien päiväkeskusta käyttävien käyttöön. 13 asuinhuonetta käsittävästä viipaletalosta tehdään yöpymistila päihteiden vaikutuksen alaisena oleville, soluasunnoissa häiriköiville ja tilapäisille yöpyjille. Osasta viipaletalon huoneita muodostetaan selviämisasema.

Veljeskodin toiminnassa tapahtuu huomattava muutos. Halmekadun yksikön myötä Veljeskoti näytti muuttuvan tarpeettomaksi. Sen toimintaa oli kuitenkin mahdollista tarkastella uudella tavalla. Veljeskodista tulee ehdotuksessa hoitokoti. Sen toiminta muuttuu yhteisöllisemmäksi ja kodinomaisemmaksi. Silti paikkaluku säilyy ennallaan.

Vuonna 1987 Veljeskodissa yöpyi keskimäärin 19,6 henkilöä vuorokaudessa, eikä tarvetta käyttää muita hoitokoteja Kuntoutuskeskuksen asuntolan lisäksi olisi. Myllyjärven palveluasuntojen osalta ehdotuksessa ei kuvata mitään muutoksia. Yksityiskohtaisessa kaupungille aiheutuvien kustannusten erittelyssä päädytään kaikki yksiköt mukaan lukien yhteissummaan 852.786 mk. Tästä Halmekadun yksikön osuus olisi 522 699 mk.

Edellä kuvattu selvitys sekä siihen liittyvä ehdotus ovat osoituksena Katulähetysystävien ja Jyväskylän kaupungin tiivistyvästä yhteistyöstä. Yhdistyksellä oli Veljeskodin osalta jo pitkäaikaista kokemusta tuettujen asumispalveluiden järjestämisessä päihdeongelmaisille ja se oli tehnyt vuosia yhteistyötä Jyväskylän kaupungin kanssa.

Myllyjärven palveluasuntojen toiminta oli lähtenyt hyvin käyntiin kuntouttavine ideoineen osoittautuen ”käyttökelpoiseksi ja tarpeelliseksi”. Yhdistyksen toiminnanjohtajalla oli luovia ja toteuttamiskelpoisia ideoita toiminnan edelleen kehittämiseksi. Ideoita oli jo vuosia toteutettu Kaupunkiseurakunnan siipien suojassa. Hän kykeni esittämään hyvin perustellun, toteuttamiskelpoisen ja yksityiskohtaisen ehdotuksen kustannuslaskelmineen tuettujen asumispalvelujen kehittämisestä Jyväskylän kaupungissa.[412]

Jorma Soinin taustalla vaikutti kokenut ja asiantunteva johtokunta, jonka puheenjohtajana toimi yhtäjaksoisesti vuodesta 1986 vuoteen 1996 rakennusalan ammattilainen, urakoitsija, Jaakko Koivunen. Asunnottomuuden poistamisen tavoite velvoitti näihin aikoihin Suomen kuntia, myös Jyväskylän kaupunkia, ja uusi päihdehuoltolaki vaati aktiivisia toimia päihdehuollon kehittämiseksi. Päihdeongelmaisten tuettujen asumispalvelujen osalta Jyväskylän Katulähetysystävät ry oli vastaus.

Kaupungin ja Katulähetysystävien tiivistyvää yhteistyötä sekä sitä asemaa, minkä yhdistys oli saamassa Jyväskylän päihdehuollossa, kuvaa hyvin kaupungin asuntoasiaintoimiston päällikön, Tapani Karvalan, sosiaalihallitukselle lähettämä lausunto. Lausunto koskee Kuokkalan asuntohanketta ja se on päivätty 11.8.1988.

Karvala toteaa aluksi, miten Jyväskylän kaupunki on tukenut Katulähetysystävien tukiasuntolatoimintaa osoittamalla yhdistykselle tarvittavat kiinteistöt. "Kaupunki pitää erinomaisena asiana sitä, että yhdistys pyrkii toteuttamaan varatulle tontille itsenäiseen asumiseen pohjautuvan tukiasumisyksikön." Karvala perustelee hankkeen tärkeyttä asunnottomuuden poistamisella ja jo käynnissä olevan asuntolatoiminnan tehostamisella. Hanke turvaisi etenemisen asuntouralla. Kun kaupungissa oli kesäkuussa 1988 202 asunnotonta, auttaisi hanke osaltaan vaikean ongelman ratkaisussa.[413]

Karvalan lausunnosta ilmenee, että kaupunki suhtautui myötämielisesti tuetun asumisen kehittämiseen Katulähetyksen viitoittamalla linjalla. Tuetun asuntolatoiminnan yhtenä päämääränä oli päihdeongelmaisen eteneminen asuntouralla ja tasapainottuva elämä.

Huhtikuussa 1989 Asuntohallitus myönsi aravalainaa Kuokkalaprojektin rakennushankkeeseen 3 510 000 mk. Kaupungin voimakkaaseen tukeen viittasi yhdistyksen toiminnanjohtaja hanketta koskevassa selvityksessään syksyllä 1989. Kaupunki oli omana työnään tehnyt mm. kyseisen aravalainoitetuksi aiotun asumisyksikön arkkitehtisuunnitelmat.[414]

Tammikuussa 1990 kaupunginvaltuusto päätti vuokrata tontin Katulähetykselle 50 vuodeksi eikä se perisi siitä vuokraa niin kauan kuin asuntoja käytetään asunnottomien ja puutteellisesti asuvien vuokra-asuntoina. [415] Täysin yhdenmukaista edellä esitetyn kanssa on se, että yhdistys oli vuonna 1989 valittu Jyväskylän päihdehuollon johtoryhmään. Tehtävää hoiti Jorma Soini.[416]

Järjestelmä oli siis periaatteessa kunnossa. Suunnitelmat tuetun asumisen kehittämiseksi olivat pääpiirteissään paperilla ja kaupungin tuki takana, Katulähetys integroitunut merkittäväksi osaksi Jyväskylän kaupungin päihdehuoltoa. On kuitenkin merkille pantavaa, että Myllyjärven palveluasuntojen perustamisen lisäksi mikään muu Katulähetyksen tuetun asumisen yksikkö ei aloittanut toimintaansa 1980-luvun puolella. Tukiasuntotoimintaa oli luonnollisesti ollut yhdistyksen omistamissa osakkeissa. Nämä yksittäiset asunnot eivät kuitenkaan olleet asumisyhteisöjä, eikä niiden yhteydessä ollut päiväkeskustoimintaa. Suuri muodonmuutos käytännössä alkoi varsinaisesti 1990-luvun alussa, kun edellä kuvatun järjestelmän toteutus aloitettiin.

Jorma Soini
- Katulähetyksen ensimmäinen toiminnanjohtaja

Jyväskylän Katulähetyksen kehityskulkuja 1980-luvulta lähtien ei voida ymmärtää perehtymättä yhdistyksen ensimmäisen toiminnanjohtajan, Jorma Soinin, elämänvaiheisiin ja työhön. Häntä voidaan pitää Katulähetyksen uudelleenrakentamisen ”arkkitehtina”.

Ne muodot, jotka Jyväskylän Katulähetys tässä uudelleenrakentamisessa sai, linkittyvät erottamattomasti Jorma Soinin vaiheisiin, ensin vapaaehtoistyöntekijänä Omakotikatu 1:n päiväkeskuksessa ja Kuiville Pyrkivien Tuki ry: n hallituksen jäsenenä, sitten seurakunnan päihdetyöntekijänä ja Katulähetyksen johtokunnan jäsenenä sekä Veljeskodin hoitokunnan puheenjohtajana.

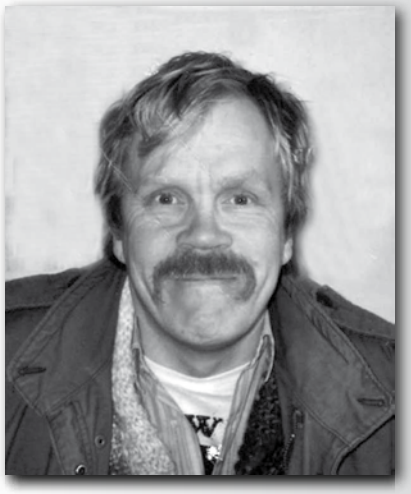

Jorma Soini

Kun Soinista tuli Jyväskylän Katulähetyksen ensimmäinen toiminnanjohtaja maaliskuun ensimmäisenä 1987, alkoi yhdistyksen muutos voimaperäisemmin toteutua. Ne ideat, joita hän oli kehitellyt ja toteuttanut päihdeongelmaisten päiväkeskustoimintaan liittyen, alkoivat saada muotoa yhdistyksessä.

Päiväkeskustoiminnan alku oli käytännöllinen ja ulkoisilta puitteiltaan vaatimaton. Kaupunkiseurakunnan päihdetyöntekijä, Markku Laukkanen, pyysi Jorma Soinin päihdeleirille - ei asiakkaana, mutta ei työntekijänäkään. Soini oli ollut noin kaksi kuukautta raittiina. Kyseessä oli seurakunnan päihdeleiri Vesalassa.

Viikon ajan kovia kokeneet noin 30 miestä asuivat lihapatojen äärellä, nukkuivat puhtaiden lakanoiden välissä, nauttivat leirin ohjelmasta ja vuorovaikutuksesta. Viikon kuluttua miehet ”kipattiin” linja-autosta samaan paikkaan, mistä heidät oli leirille viety. Tapahtui karu palautus alkuperäiseen ympäristöön.

Silloin Jorma Soini ymmärsi, että tarvittaisiin paikka, jossa päihdeongelmainen voisi kohdata toisen ihmisen, keskustella ja vaihtaa ajatuksia, suunnitella elämää, tehdä asioita, jotka kuuluivat elämään – kuitenkin ilman päihteitä.

Sellaista paikkaa ryhdyttiin etsimään. Helmikuun lopulla 1981 hän lähetti asuntoasiantoimistoon yksityishenkilönä asiaa koskevan anomuksen. Jyväskylän kaupunki osoitti tarkoitukseen purkukuntoisen 40 neliön talon Omakotikatu 1:stä.

Jyväskylässä, Omakotikatu 1:ssä toimi Suomen ensimmäinen päihdeongelmaisten päiväkeskus.

Vuokrasopimus allekirjoitettiin 16.4.1981.

Ensimmäisen kesän Jorma Soini teki työtä vapaaehtoisena yksityishenkilönä, mutta syksyllä hänet palkattiin kolmeksi kuukaudeksi päihdetyöhön työllistämistuen turvin sosiaalisesti työrajoitteisena henkilönä. Omakotikadun toiminta tapahtui nyt kaupunkiseurakunnan siipien suojissa. Kirkkoherra Otso Sovijärveltä Soini sai luvan tehdä katulähetystyötä niin paljon kuin halusi.[417]

Toiminta lähti liikkeelle kahdella rajoituksella. Mökillä ei saanut esiintyä päihtyneenä, eikä siellä saanut yöpyä. Edellä mainittujen perustoimintojen lisäksi oli myös järjestettyä toimintaa, esim. kaupunkiseurakunnan päihde- ja kriminaalityöntekijän vetämä keskusteluryhmä kahdesti viikossa, Jyvälän kansalaisopiston järjestämä *Elämisen taitoa etsimässä* -keskustelu- ja terapiaryhmä.

Lentopalloa pelattiin Kortepohjan seurakuntakeskuksessa ja muitakin pelejä monitoimitalolla. Yksittäisesti harrastettiin mm. tuohi-, kupari- ja nahkatöitä sekä hartiahuivien ja tyynynpäällisten tekoa.

Ruoanvalmistus ja kahvinkeitto omista tarvikkeista olivat mahdollisia. Radion ja TV:n lisäksi päiväkeskukseen tulivat tärkeimmät päivälehdet. Kaupungilta anottiin halkoja lämmitykseen. Kaupunkiseurakunnan 300 markan avustuksella ostettiin työkaluja ja askartelumateriaalia. Raittiustoimisto lahjoitti tikka-, korona- ja shakkipelit.

Alussa perusjoukkona oli noin parisenkymmentä miestä, mutta mökissä vieraili paljon muitakin työstä kiinnostuneita. Toimintaan osallistui myös alkoholiongelmaisten tukihenkilökurssin käyneitä ihmisiä. Heitä tarvittiin, kun asiakkaille kehiteltiin ihmissuhteita juomakaverien sijaan. Sielunhoitajina, keskustelijoina ja käytännön auttajina tukihenkilöt koettiin varsin merkityksellisiksi. Omakotikadun piharakennuksessa asui lisäksi Olga Jäntti, iäkäs naisihminen, joka vuosien mittaan oli todella tärkeä tukihenkilö monelle. Työn vaatimattomilta alkumetreiltä on säilynyt käsinkirjoitettu ja Jyväskylän kaupunginhallitukselle osoitettu selvitys Omakotikatu 1:n ilmeisesti ensimmäisestä toimintavuodesta.[418]

"Jotakin kuluneesta vuodesta Omakotikatu 1: n tiimoilta. Omakotikatu 1: hän tarkoittaa sitä tilaa, jota anoimme 23.02.1981 asuntoasiain toimistolta päihdeongelmaisten käyttöön. Anomuksessamme kirjoitimme, että sopivin tarkoituksiimme olisi vanh. ns. purkutalo, jota kaupunki ei näe mielekkääksi eikä tarpeelliseksi kunnostaa. Niinpä me sitten saimme tämän mökin käyttöömme 16.04.1981. Purkutalohan tämä on, niinkuin kiinteistö ja mittaosasto asian ilmaisee: 'Po. kiinteistö on ollut tyhjillään odottamassa asumiskelvottomana mahdollista purkupäätöstä.' Täältä Omakotikadulta katsottuna mökki on erinomainen, lähes täydellinen, tämän hetkisiin tarkoituksiinsa, ja toivon mukaan saakin odottaa sitä purkupäätöstä pitkään. Vietetäänhän täällä, varovaisestikin arvioiden, 150 raitista päivää kuukausittain.

Mikä tämän mökin tarkoitus sitten on?

1. Saada kaverit pois torilta ja yleensä siitä ympäristöstä, jossa mitään todellista elämän myönteistä kehitystä ei tapahdu.

2. Antaa mahdollisuus askarrella, keskustella kahvikupin ääressä, pelailla, lueskella, suunnitella

elämää eteenpäin selvänä, katsella televisiota, kuunnella radiota, tehdä yleensäkin kaikkea muuta paitsi olla alkoholia tai muita päihteitä nauttineena. Myöskään mökillä ei voi yöpyä."

Päiväkeskus -nimitystä ei vielä tässä selvityksessä mainita.[419] Kirjoittaja siteeraa myös sosiaaliviraston työstä antamaa lausuntoa, jonka mukaan se "on katsottava erittäin tarpeelliseksi". Tällaista toimintaa ei Jyväskylässä aiemmin ollut, vaikka erilaisina ideoina se oli tullut esille päihdehuollon yhteistyöryhmässä.[420] Toiminnan ytimessä oli kehityksellinen ajattelu. Haluttiin luoda päihdeongelmaisille virikkeellinen päihteetön ympäristö, jossa voisi tapahtua muutosta myönteiseen suuntaan. Tähän ympäristöön kuului monenlaista toimintaa ja ihmisten välistä vuorovaikutusta. Toimintaa kehitettiin kävijöiden tarpeista lähtien. Mökki tarjosi paikan harrastaa vaihtoehtoisia toimintoja juomiselle, se täytti elämän uudella kehitysmyönteisellä sisällöllä. Päihteiden käytön lopettaminen synnytti ongelmakäyttäjässä ammottavan tyhjyyden. Päihdetyön oli kohdattava tuo tyhjyys ja annettava tilalle kasvua tukevia vaihtoehtoja.[421]

Vuoden 1984 toimintakertomuksen mukaan Omakotikadun asiakkaalla oli mahdollisuus pohtia yhdessä työntekijän kanssa omaa elämäntilannettaan, hoito-, kurssi- ja työnsaantimahdollisuuksiaan. Omakotikatu tarjosi tilaisuuden henkiseen ja hengelliseen kasvuun.

Oli elokuvailtoja, hengellisiä kasvuryhmiä, erilaisten pelien ja liikunnan harrastusmahdollisuuksia. Pihalla oli kasvihuone, jossa viljeltiin pääasiassa kurkkua ja tomaattia - hyvällä menestyksellä. Polkupyöriä korjailtiin. Päivittäin kävijöitä päiväkeskuksessa oli 10 – 15, mikä tilojen pienuuden vuoksi oli ylärajalla. Uusia tiloja etsittiin.[422]

Omakotikadun mökin elämässä olennaista oli myös se, että se veti puoleensa henkilöitä, jotka eivät olleet löytäneet kiinnekohtaa raitistumispyrkimyksilleen mistään muualta. Kynnys kadulta mökille oli matala. Mukaan tulemisen edellytyksenä ei ollut edes halu raitistua. Riitti, että sillä hetkellä sattui olemaan selvänä. Päihdetyötä pyrittiin viemään yhä lähemmäs juovaa alkoholistia, hänen tasolleen ja kokemusmaailmaansa. Eihän masentuneeltakaan vaadita ensin ilostumista, että pääsisi terapiaan.[423] Mökin toiminta perustui päihdeongelmaisen elämän, ajattelun ja tunnemaailman ymmärrykseen. Työssä ei lähdetty liikkeelle ylhäältä vaan alhaalta, ihmisestä itsestään ja hänen omasta elämäntilanteestaan.

Omakotikadun toiminta perustui Jorma Soinin omiin elämänkokemuksiin. Kun alkoholisti heräsi aamulla krapulaisena, hänen mieleensä tuli ensimmäisenä, mistä saisi viinaa. Hänellä ei ollut vaihtoehtoja. Siinä tilanteessa Omakotikadun mökki tarjosi uusia mahdollisuuksia, vaihtoehtoja juomiselle ilman raitistumisvaatimusta. Sinne saattoi mennä, kun vain sattui olemaan selvänä. Kynnys oli alhaalla.

Jorma Soini on kertonut myös työn alkuvaiheen ongelmista ja opetuksista. Kaikki ei aina sujunut suunnitelmien mukaan ja niinpä hän alkoi jakaa porttikieltoja. Pian hän istui mökissään yksin ja itki. Kävijöitä ei ollut. Silloin hän lähti ja kiersi miesten joukon läpi anteeksi pyytäen. Se oli asia, jolloin päihdeongelmaiset hyväksyivät hänet todella joukkoonsa, vaikka hän ei juonut.

Omakotikatu tarjosi vaihtoehtoja ja siellä käyneet miehet toivat mukanaan omat taitonsa yhteiseen käyttöön. Joku oli voinut oppia vankilassa vaikkapa kuparitöitä. Näin toiminta sai monipuolisia muotoja miesjoukosta itsestään. Monet miehet selviytyivät raittiuteen, kukin omalla tavallaan. Niin myös Veikko, joka istui aina yksikseen mökin nurkassa. Kun hän ei tullut, niin tiedettiin, että korvaukset olivat tulleet. Kun hän palasi, tiedettiin, että korvaukset oli juotu. Näin kului aikaa.

Sitten kerran aivan yhtäkkiä etukäteen varoittamatta Veikko vain ilmoitti lopettaneensa juomisen. Niin myös kävi ja myöhemmin mies työskenteli pitkään Katulähetyksen palveluksessa. Tämä kuvaa hyvin, mitä vaihtoehto juomiselle merkitsi. Sama tapahtui monen muunkin kohdalla. Mutta juomisen lopettaminen, painottaa Soini, merkitsee vain yhden väärän vaihtoehdon pois sulkemista. Se ei vielä takaa mitään, mutta antaa mahdollisuuden lähteä etsimään.[424]

Maaliskuussa 1981 Jorma Soini valittiin Kuiville Pyrkivien Tuki ry: n hallitukseen. Yhdistyksen perustava kokous pidettiin vain muutamia kuukausia aiemmin lokakuussa 1980. Soinin päiväkeskusidea sopi hyvin yhteen Kuiville Pyrkivien aatteen kanssa. Olihan uuden yhdistyksen tarkoituksena raittiuteen pyrkivien ja raitistuneiden alkoholistien kaikinpuolinen auttaminen raittiiseen ja tasapainoiseen elämään. Paitsi hankkimalla asuntoja, tavoitteeseen pyrittiin myös ryhmäterapian, -askartelun, liikunnan, leiri- ja retkitoiminnan avulla.

Markku Laukkanen oli keskeinen henkilö yhdistyksessä ja valittiin hallituksen puheenjohtajaksi. Lokakuussa 1981 perustettiin yhdistykseen raittiusjaosto, jonka johtokunnan puheenjohtajaksi valittiin Jorma Soini. Jaoston tehtävänä oli suunnitella ja järjestää em. toimintamuotoja yhdistyksen toimipisteissä. Kaksi seuraavaa vuotta Soini hoiti yhdistyksen varapuheenjohtajuutta asioiden mm. sosiaali- ja asuntohallitusten suuntaan sekä toimien yhdyshenkilönä Sininauhaliittoon päin.[425]

Kuiville Pyrkivien hankkeet edistyivät hitaasti, mutta Soinin päiväkeskusideaa toteutettiin koko ajan menestyksellä. Kesiksi 1982 – 1985 päiväkeskuksen toiminta siirtyi Tuomiojärven Lehtisaareen, jonka omisti Jyväskylän kaupunkiseurakunta. Saaressa oli vanha hirsinen päärakennus ja rannassa sauna. Toimintaa toteutettiin samoin periaattein kuin Omakotikadullakin, mutta tilapäinen yöpyminen oli saaressa mahdollista. Käytännön tehtäviä hoitavilta monitoimimiehiltä sitä edellytettiinkin. Kun miesten piti olla monitoimitehtävissä ollessaan paikalla yölläkin, se tarjosi heille vähintään viikon ”kuivan” kauden.

Ulkoisilta puitteiltaan saari tarjosi mielekkäitä virikkeitä. Kävijämäärä kasvoi. Siellä kokoontui useampia ryhmiä kuten hengellisen kasvun ryhmä, raamattupiiri ja sunnuntain pullakirkko. Seurakunnan nuorisotyön kanssa tehtiin yhteistyötä, pelattiin pelejä puulaakisarjoissa ja ystävyysotteluissa, tehtiin talkootöitä. Myös naisalkoholistit kiinnostuivat toiminnasta. Vuodesta 1986 lähtien kesien päiväkeskustoimintaan kuului myös kaupungin omistama Leponiemi Tuomiojärven rannalla.[426]

Lokakuun ensimmäisenä 1985 päiväkeskustoiminta otti tärkeän edistysaskeleen, kun kaupunki vuokrasi (vuokraa perimättä) Kaupunkiseurakunnalle suurehkon omakoti-

talon pihamökkeineen ja liiterirakennuksineen Pitkäkatu 8:sta. Katettua tilaa oli noin 500 neliötä. Aiempaan verrattuna toiminta monipuolistui ja vilkastui.

Kokonaisuuteen sisältyi kuusi tukiasuntoa, joissa aloitettiin tuetun itsenäisen asumisen projekti. Asuntojen varustetaso vaihteli. Alkoholiin suhtauduttiin yksiselitteisesti. Asumissuhde katkesi, jos asukas meni asuntoonsa päihtyneenä. Yhteistyö Katulähetyksen Veljeskodin kanssa mahdollisti sen, että kukaan ei joutunut kadulle.

Tässä vaiheessa Soini toimi Katulähetysystävien johtokunnassa ja Veljeskodin hoitokunnan puheenjohtajana.[427] Pitkäkadun päiväkeskus tuetun asumisen projekteineen oli merkittävä virstanpylväs. Se oli kokonaisvaltaisesti ihmisen kasvua tukeva ympäristö. Yhteisöllisyyden, vertaistuen, toiminnallisuuden sekä ohjaavan tuen avulla pyrittiin asiakkaiden kehitystä vahvistamaan.

Vain muutamia viikkoja myöhemmin 26.10.1985 Kuiville Pyrkivien Tuki ry: n ensimmäinen asumisyksikkö Vaajakoskella Jyväskylän maalaiskunnassa otettiin käyttöön.[428] Myös tuota hanketta Jorma Soini oli aiemmin edistänyt aktiivisesti. Yhteisöllisyys, vertaistuki ja toiminnallisuus sekä tietoisuus inhimillisestä kasvusta ja kypsymisestä kuuluivat keskeisesti Kuiville Pyrkivien aatemaailmaan.[429]

Jorma Soinin aloittaessa Katulähetysystävien toiminnanjohtajana maaliskuussa 1987, olivat sekä päihdeongelmaisten päiväkeskusta että tuettua asumista koskevat ideat osoittautuneet uraauurtaviksi. Myllyjärven palveluasunnot ja päiväkeskus aloitti toimintansa huhtikuun alussa. Syksyllä 1987 aloitettiin Kuokkala -projektin edistäminen. Katulähetys oli integroitumassa Jyväskylän päihdehuollon kiinteäksi osaksi. 1990-luvulla tuetusta asumisesta päiväkeskuksineen tulikin yhdistyksen keskeinen toimintamuoto.

Vaikka Jyväskylän Katulähetyksen toiminta alkoi nyt laajeta ja monipuolistua, niin ytimenä siinä kuitenkin oli ajatus pienen ihmisen kohtaamisesta. Ei periaatteita ja malleja, vaan ihminen tunteineen, ajatuksineen ja ongelmineen juuri sellaisena kuin hän oli. Oli mentävä ihmisen luo, annettava aikaa, kuunneltava, kohdattava ihminen omalla tasollaan, omassa elämäntilanteessaan. Vain kohtaamisen kautta syntyi auttajan ymmärrys, oli kyse kaatopaikan alkoholistista, katujen nuoresta tai syrjäytyneestä pitkäaikaistyöttömästä. Heillä kaikilla oli ihmisarvo ja oikeus ihmisarvoiseen elämään. Työtä oli tehtävä ihmisten omista tarpeista ja lähtökohdista käsin.

Kasvun virikkeet olivat usein vähäisiä, tavoitteet pieniä, muutos hidasta. Se oli kuitenkin mahdollinen: ”Ei ehkä täysraittiutta, eikä muutakaan raittiutta. Eikä edes työkyvykkyyttä, mutta jotakin kuitenkin. Ehkä voimme viedä hitusen inhimillisyyttä ja ihmisarvoa sinne, mistä sitä ei tunnu kaivamallakaan löytyvän. Kuitenkin tiedän, että niin kurjimpanakin hetkenä, kuin kylmimpänäkin yönä on matalimmassakin mökissä mahdollisuus muutokseen.” [430]

Jorma Soini kokee tehtäväkseen välittämisen välittämisen. ”Jos joku on minusta välittänyt, sitä ainoastaan voin välittää eteenpäin” - silloinkin, kun mitään kasvua ei ole havaittavissa.[431]

Raimo Oksa kertoo Jormasta vielä sen verran, että kuten on yleisesti tunnettua, on mies omanlaisensa persoona. Hän ajeli yhteen aikaan isolla pakettiautolla, jossa oli Oluttuvan mainokset. Hän perusteli hommaa sillä, että sieltä sai alkoholitonta olutta ainoana paikkana niillä nurkilla. Epäilen kyllä, että sai siitä hyvästä ilmaiset kaljat. Siitä mainoksesta otettiin yhteen ainakin kymmenen kertaa niin tulisesti kuin olla ja voi. Sanoin, että olet kristillisen järjestön toiminnanjohtaja ja ajelet kaljakuppilan mainokset autossa. Sinne on isännät kantaneet viimeiset roponsa ja lapset ovat jääneet ilman ruokaa. Jorma sanoi, että totta puhut ja repi sitten mainokset pois autostaan."

Toiminnanjohtaja Jorma Soini repi Oluttuvan mainokset pois autostaan.

1990 – 1999

Laajentumisen vuosikymmen – Katulähetys kasvaa merkittäväksi kolmannen sektorin toimijaksi

1990-luku pähkinänkuoressa

1990-luvun alkuvuodet merkitsivät maassamme laskeutumista syvään lamaan. Edellisen vuosikymmenen lihavia vuosia seurasi taloudellisen ahdingon aika. Se kosketti syvältä yhteiskuntaa ja yksityisiä ihmisiä. Yrityksiä ajautui konkurssiin, joukoittain ihmisiä putosi hyvinvoinnin rattailta. Pitkäaikaistyöttömyys ja velkaantuminen johtivat syrjäytymiseen. Moni suomalainen ajautui pysyvästi marginaaliin. Lama sai aikaan monenlaista ja pitkään kestävää pahoinvointia ja se heijastui kulttuuriin, politiikkaan ja yleiseen ilmapiiriin. Taloudellisen nousun alkaessa vuosikymmenen toisella puoliskolla se ei koskettanut samalla tavalla kaikkia väestöryhmiä. Osa ihmisistä oli syrjäytynyt pysyvänluonteisesti. Työttömien määrä tosin pieneni tasaisesti vuodesta 1995 lähtien, mutta työttömyyden taso pysyi jatkuvasti korkeana. Myös pitkäaikaistyöttömien suhteellinen osuus kaikista työttömistä kasvoi.

Tuloerot kasvoivat ja köyhyysrajan alapuolella elävien ihmisten määrä lisääntyi vuosikymmenen toisella puoliskolla. Suomen kokonaistyöttömyysaste (Tilastokeskuksen mukaan) oli vielä vuonna 1990 runsaat 3 %, josta se kasvoi nopeasti runsaaseen 16 %:iin vuosina 1993 ja 1994. Tämä merkitsi yli 400 000 työttömän joukkoa ja Työministeriön tilastojen mukaan työttömyysluku ylitti tuolloin jo puolen miljoonan rajan. Vuosikymmenen lopulla (1999) työttömien määrä oli vielä vajaat 10 % työvoimasta, mikä sekin merkitsi massatyöttömyyttä aiempien vuosikymmenien lukuihin verrattuna.

Jyväskylän Katulähetys ry:ssä uusi vuosikymmen vaihtui kasvun ja eteenpäin menemisen tunnelmissa. Kasvu jatkui myös pahimpina lamavuosina. 1980-luvun lopun suun-

nitelmat päihdeongelmaisten tuetun asumisen kehittämiseksi mittavine rakennusprojekteineen alkoivat toteutua. Johtokuntatyöskentelyssä voitiin nojautua kokemukseen.

Puheenjohtajana jatkoi edelleen urakoitsija, Jaakko Koivunen. Pitkän linjan katulähetysveteraaneina johtokunnassa olivat Martta Röyskö sihteerinä sekä Eeva Kannisto ja Vilho Mölsä. Juha Lappi, Mikko Hokkanen ja Jaakko Henttonen, jotka kuuluivat vuoden 1990 johtokuntaan, olivat niin ikään jo ansioituneet katulähetystyössä. Jotkut heistä toimivat johtokunnassa vielä vuosia. Toiminnanjohtajan tehtävää hoiti vahvoin ottein läpi vuosikymmenen Jorma Soini.[432] Katulähetystyön kehittäminen ja taloudellinen vastuunotto työllistivät johtokuntaa sekä erityisesti puheenjohtajaa ja yhdistyksen toiminnanjohtajaa.

Monet henkilöt palvelivat johtokunnassa 1990-luvun aikana. Jaakko Koivunen siirtyi syrjään puheenjohtajan paikalta vuoden 1996 lopussa, jonka jälkeen tehtävää hoiti lyhyen aikaa Veijo Niinilampi. Helmikuussa 1997 johtokunnan puheenjohtajaksi valittiin Sakari Pihlaja, joka toimi tehtävässä vuoden 2000 joulukuuhun. Sakari Pihlaja toimi aiemmin 1990-luvulla useita vuosia myös yhdistyksen sihteerinä. Mikko Hokkanen oli yhdistyksen pitkäaikainen varapuheenjohtaja. Juha Lappi oli johtokunnan vakiojäsen läpi 1990-luvun. Johtokunnassa työskentelivät niin ikään Liisa Arvaja, Helena Hokka, Alpo Hiltunen, Pasi Tilkkanen, Terttu Valkeinen, Sami Viinikainen, Marja Pitkä (nyk. Rantanen), Seppo Rahkola, Mervi Peura, Jarmo Hakkarainen, Ilmari Kaskikallio ja Lauri Manner. Vuoden 1996 alusta aloitti johtokuntatyöskentelynsä Pekka Arposuo, josta joulukuussa 2000 tuli yhdistyksen hallituksen pitkäaikainen puheenjohtaja.

Tuetun asumisen kehittämisen ja siihen kytkeytyvän työllistämistoiminnan myötä yhdistyksen perusorientaatiossa oli tapahtumassa huomattava muutos. Jo 1980-luvun loppuvuosina yhdistys oli saanut merkittävää roolia päihdeongelmaisten tuetun asumisen kehittäjänä Jyväskylässä. Yhdistys oli integroitumassa yhä kiinteämmäksi osaksi Jyväskylän kaupungin päihdehuoltoa.

1990-luvun aikana Jyväskylän Katulähetys ry alkoi yhä kasvavassa määrin järjestää asumispalveluja päihdeongelmaisille sekä työllistää syrjäytyneitä ihmisiä. Yhdistyksen johtokunnassa tehtiin yhä enemmän taloudellisesti merkittäviä päätöksiä. Pääosin hengellistä työtä tekevästä yhdistyksestä kehittyi 1990-luvun aikana tärkeää yhteiskunnallista palvelutehtävää suorittava kolmannen sektorin toimija.

Jyväskylän Katulähetys oli edelleen hengeltään kristillinen yhdistys, mutta uudessa tilanteessa hengellisen työn toteuttamista oli ajateltava uudella tavalla. Ihmiset, joita aiemmin kutsuttiin kokouksiin kaduilta, asuivat nyt yhdistyksen hallinnoimissa asuntoloissa. He olivat kokonaisvaltaisesti läsnä. Se asetti työlle sekä sen sosiaaliselle että hengelliselle ulottuvuudelle vaativia haasteita. Uuden orientaation omaksuminen ei tapahtunut ilman kasvukipuja. Keskusseurakuntatalolla järjestettävien katulähetysiltojen ja pullakirkkojen päättyminen vuosikymmenen puoliväliin mennessä oli iso muutos ajatellen yhdistyksen aiempaa toimintaa. Ulospäin suunnattu evankelioiva toiminta muuttui yksiköiden sisällä tapahtuvaksi hengelliseksi työksi. Pullakirkkoja pidettiin nyt säännöllisesti yksiköissä. Ulospäin suuntautuvia hengellisiä tilaisuuksia

järjestettiin joskus.

On varsin erikoinen ilmiö, että yhdistyksen voimakkaan laajentumisen ja kasvun vuodet sattuvat itsenäisen Suomen historian pahimpaan talouskriisiin, jolloin bruttokansantuote laski 13 %. Näin siitäkin huolimatta, että yhdistys teki työtään sosiaalisella sektorilla, vähäosaisten ja päihdeongelmaisten auttamisessa. Toisaalta lama vaikutti yleisen asenneilmapiirin pehmenemiseen.

Jyväskylän päihdehuollon uusi johtaja Mauri Sompa kertoi vuonna 1994, että vaikka sosiaali- ja terveystoimelle oli annettu 5 %: n säästövelvoite, ei sen hetkisestä hoidon tasosta kuitenkaan saanut tinkiä. Robotit eivät hoida tulevaisuudessakaan sosiaali- ja terveystoimen asioita. Hän suhtautui myönteisesti vapaaehtoisjärjestöjen tekemään työhön: ”Vapaaehtoistyö on tärkeää ja sen rooli korostuu entisestään. Katulähetys on osa Jyväskylän kaupungin virallista päihdehuoltoa ostopalvelusopimuksen perusteella.”[433]

Lama lisäsi syrjäytyneiden määrää ja juuri syrjäytyneitä varten Katulähetys oli aina ymmärtänyt olevansa olemassa. Yhdistyksen tekemälle työlle oli näin olemassa tilaus 1990-luvun yhteiskunnallisessa todellisuudessa. Jyväskylän Katulähetyksen taloudellista kasvua 1990-luvulla havainnollistaa se, että yhdistyksen tase kasvoi 971 266 markasta 14 956 138 markkaan vuosina 1988 - 1999.[434]

Pääosan kasvusta muodosti kiinteistöomaisuus. Rakennusten ja rakennelmien osuus vuoden 1999 taseesta on lähes 12,5 miljoonaa mk. Tämä havainnollistaa samalla yhtä keskeistä katulähetyksen 1990-luvun kehityslinjaa - yksikkökeskeistä toimintatapaa. Uusia kiinteistöjä päihdeongelmaisten asumiskäyttöön hankittiin, ostettiin ja rakennettiin. Nämä kaikki olivat tuetun asumisen yksikköjä, joissa oli työntekijä tai useampia työntekijöitä. Yhdistyksen palkkalistoilla olevien työntekijöiden määrä alkoi lisääntyä.

Uudet yksiköt vaikuttivat myös siihen, että vaikeasti työllistyviä pitkäaikaistyöttömiä voitiin työllistää aiempaa enemmän eri työllistämistukimuotoja hyödyntäen. Työllistämistoimintaa oli vuodesta 1987 lähtien harjoitettu pienimuotoisesti Myllyjärven palveluasuntojen toiminnassa. 1990-luku toi tähänkin toimintaan massiivisen kasvun.

Vuoden1989 marraskuussa käynnistyi velvoitetyöllistämisprojekti yhteistyössä Jyväskylän kaupungin ja työvoimatoimiston kanssa. Lähtökohtana oli se, että kaupunki maksoi pitkäaikaistyöttömän palkan ja Katulähetys organisoi ja valvoi työn tekemisen. Yksittäiset työsuhteet olivat tavallisesti puolen vuoden mittaisia.

Työllistämisprojekti kattoi korjaus-, remontointi- ja rakennustoiminnan lisäksi monenlaista käsityöllistä tuotteiden valmistusta ja kierrätystoimintaa. 1990-luvun viimeisinä vuosina keskityttiin kierrätykseen ja tekstiilipohjaisten uusiotuotteiden suurimittaiseen valmistukseen.

Suurtyöttömyyden ja laman vuosina yhdistyksen työllistämistoiminnalla oli tärkeä merkitys Jyvässeudulla. Työllistämistä tapahtui runsaasti myös vuosikymmenen toisella puoliskolla käynnistyneissä nuorisoprojekteissa. Nuorisotyö kohosi merkittäväksi katulähetyksen toiminta-alueeksi 1990-luvun toisella puoliskolla. Nuorisotyön merkitys ymmärrettiin laajalti Jyvässeudulla ja sen ulkopuolellakin. Sitä osoittavat nuorisotyön ympärille rakennetut laajat yhteistyöverkostot. Työn keskuspaikaksi tuli nuorisotalo

(Asemakatu 2) Jyväskylän ydinkeskustassa.

Vaikka Katulähetyksen muodonmuutosta oli valmisteltu ja Myllyjärven osalta jo toteutettukin 1980-luvun loppuvuosina, alkoi suuri muutos varsinaisesti toteutua vuoden 1990 keväällä. Huhtikuun ensimmäisenä päivänä koko Veljeskodin valvojakaarti (viisi ohjaajaa) muutti Halmekadulle (nimi muutettiin vuonna 1991 Kytökaduksi) ohjaajiksi ja Kaarina ja Sakari Pihlaja alkoivat kehittää Veljeskotia kristilliseksi hoitokodiksi.

Vuoden 1992 alusta Veljeskodin nimi muutettiin Etapiksi, ja rovasti Erkki Kiviranta siunasi sen Juha Ketolan kanssa uuteen tehtäväänsä. Halmekadun (Kytökadun) vastaanottoasuntojen siirtyminen Katulähetykselle oli merkittävä muutos. Toiminta kasvoi sen myötä huomattavasti. Vuoden 1990 toimintakertomuksessa todetaan, että alueella asui noin 70 ihmistä, lähes kaikki lääkeaineiden ja /tai alkoholin väärinkäyttäjiä. Tilan tarve oli suuri ja ihmisiä jouduttiin sijoittamaan aulatiloihin.[435]

Myllyjärven yksikön kolmas talo valmistui helmikuussa 1990 ja muutto uusiin päiväkeskustiloihin tapahtui. Jo muutama vuosi aiemmin käynnistynyt Kuokkalan asuntolaprojekti edistyi koko ajan ja samaten neuvottelut Nurmelan tulevaisuudesta jatkuivat. 1990-luvun alussa tapahtunutta muutosta kuvaa hyvin se, että tästä lähin yksiköiden ja projektien vastuuhenkilöt työstivät itse oman vastuualueensa rungon toimintakertomukseen.[436] Katulähetys oli siirtymässä yksikkökeskeiseen toimintakulttuuriin.

Kuokkalan asuntolaprojektin (Takalaiton) rakentaminen käynnistyi keväällä 1991 ja ensimmäinen rakennusvaihe, kaksi kerrostaloa, valmistui alkuvuodesta 1992. Helmikuussa johtokunta valitsi Takalaittoman työntekijöiksi Alpo Hiltusen ja Aarno Rantosen. Marraskuussa hyväksyttiin yksikön järjestyssäännöt.[437]

Joulukuussa 1993 yhdistyksen syyskokous vahvisti vaihtokaupan, jolla Nurmelan lomakoti ry :n tilat Jyväskylän maalaiskunnan Vesangassa siirtyivät yhdistyksen omistukseen. Nurmela vaihdettiin viiteen osakehuoneistoon. Nurmela jatkoi Etapin työtä kristillisenä hoitokotina 1.8.1993 lähtien ja ensimmäisenä kokonaisena toimintavuotena (1994) asiakasmäärä koostui 35 miehestä ja kahdesta naisesta, keskimääräisen hoitoajan ollessa noin neljä kuukautta.[438]

Takalaittoman toinen rakennusvaihe valmistui vuonna 1994. Kesäkuussa 1995 Katulähetys sai käyttöönsä Kalliomäen kolmikerroksisen kiinteistön Puuppolasta. Sitä oli edellisenä talvena kunnostettu yhteistyössä Jyväskylän mlk:n kanssa. Kalliomäki oli aiemmin toiminut mm. vanhainkodin osastona. Kalliomäessä oli kymmenen tukiasuntoa sekä kahden tukiperheen asunnot, yhteisiä tiloja mm. sauna, kirjasto, TV-huone ja päiväkeskustilat keittiöineen.[439]

Koska Kytökadun rakennukset ja tilat olivat huonokuntoiset, alettiin suunnitella korvaavan yksikön hankintaa. Oli myös yksikön sijaintiin liittyviä paineita. Uudet tilat saatiin Kankitieltä, joka sijaitsi syrjässä asutusalueilta. Sinne rakennettiin asunnot, rivitaloja, 50 asunnottomalle päihdeongelmaiselle. Uusiin tiloihin päästiin muuttamaan toukokuun viimeisenä vuonna 1995. Tähän Ensiaskel -yksikköön saattoi tulla myös päihtyneenä ja kokonaisuuteen kuului selviämisasema.[440] Kesäkuussa 1996 yhdistyksen vuosikokous päätti ostaa Laukaan kunnan Haapavatian kylästä Torikan koulun rakennukset ja tontin.

Vuoden 1999 alusta siellä aloitti toimintansa Tessio Backa, itsenäistymiskeskus, joka jatkoi kristillisen hoitokodin perinteitä.[441]

1990-luku toi massiivisen kasvun ja radikaalin muutoksen Jyväskylän Katulähetys ry:n toimintaan. Kokonaisuus ei ole helposti haltuun otettavissa. On vaikea panna asioita tärkeysjärjestykseen tai edes loogiseen esitysjärjestykseen. Tuetun asumisen kehittäminen ja uudet yksiköt, työllistäminen, nuorisotyö, kierrätys ja tuotantotoiminta, kaikki ovat yhteiskunnallisesti niin merkittäviä toiminnan haaroja, että ne tekisi mieli esitellä ensimmäisenä. Kuitenkin esittely on syytä aloittaa yhdistyksen perinteisestä kutsumuksesta, hengellisestä työstä. Yhdistys teki auttamistyötään edelleen kristilliseltä pohjalta.

Hengellinen työ siirtyy yksiköihin

Niin mittava toiminnan kehittäminen, mitä tapahtui Jyväskylän Katulähetys ry:ssä 1990-luvulla, on jo yksin materiaalisten puitteiden osalta vaatinut valtavan työmäärän. Muutos aiempaan oli suuri. Se synnytti myös jännitteitä. Jo suuren muutoksen alkuvaiheissa lokakuussa 1990 keskusteltiin yhdistyksen johtokunnassa katulähetyksen tehtävästä. Onko katulähetys kristillistä ja hengellistä työtä kärsivän lähimmäisen hyväksi vai ainoastaan asuntopalvelua ja työllistämistä? Pöytäkirjaan on kirjattu vastaus: ”Jyväskylän Katulähetys ry:n tehtävänä on pullakirkkojen ja katulähetysiltojen ohella julistaa kristillistä rakkautta myös käytännön asioissa.” Hengellinen työ asetetaan ensisijalle, sosiaalinen työ on hengellisen työn osa, käytännön asioissa tapahtuvaa rakkauden julistamista. Ilmeisesti suuret rakennus- ja muut hankkeet olivat työllistäneet puheen- sekä toiminnanjohtajaa siinä määrin, että pöytäkirjaan kirjattiin molemmille omat pykälät, joissa todettiin hengellisen työn kuuluvan heillekin. Yhdistyksen muodonmuutos tuntui monista nopealta ja radikaalilta. Pöytäkirjassa kysytään edelleen, onko johtokunta ainoastaan kumileimasin puheen- ja toiminnanjohtajan käytössä. Johtokuntaa vaaditaan terästäytymään päätöksiä tehdessään.[442] Pöytäkirja osoittaa, että jotkut olivat huolissaan hengellisen työn asemasta yhdistyksessä.

1940-luvulta lähtien Jyväskylän katulähetystyön ytimenä olivat olleet katulähetysillat, jotka 1970-luvulla saivat rinnalleen pullakirkkotoiminnan. Ne koettiin vieläkin 1990-luvun alussa varsinaiseksi katulähetystyöksi. Sosiaalinen asuntopalvelu ja työllistäminen tulivat niiden ”ohella”, kuten em. pöytäkirjaan on merkitty. Vanha kokouskeskeinen traditio oli monien mielissä niin vahva, ettei yksiköiden sisällä tehtävä hengellinen työ riittänyt korvaamaan sitä. Ei siitäkään huolimatta, että Veljeskodin muuttuessa kristilliseksi hoitokodiksi hengellisyyden asema siellä vahvistui. Samoin uusissa yksiköissä käynnistettiin pullakirkkotoiminta. 1990-luvun tunnuspiirteitä Jyväskylän Katulähetyksessä on se, että yksiköiden lisääntyessä hengellisen työn painopiste alkoi siirtyä niihin. Hengellistä työtä tehtiin yhä enemmän yksiköiden sisällä ja ulospäin suuntautuva hengellinen toiminta väheni. Työ vankiloissa ja vankilasta vapautuvien parissa oli kuitenkin edelleen tärkeä työmuoto. Vankilavierailuja tehtiin aktiivisesti läpi vuosikymmenen.

Säännöllisesti pidettäviä katulähetysiltoja ei enää mainita vuoden 1990 toimintaker-

tomuksessa, vaikka niiden merkitystä vielä painotettiin johtokunnassa. Lopulta myös keskusseurakuntatalolla järjestettävät pullakirkot loppuivat. Vuoden 1995 toimintakertomuksessa näitä pullakirkkoja ei enää mainita. Yhtenä syynä toiminnan loppumiselle oli se, että Kaupunkiseurakunta alkoi periä tilojen käytöstä vuokraa.[443] Seurakuntatalolla järjestettävän hengellisen työn kuihtuminen on 1990-luvun katulähetyksen tunnuspiirteitä. Se merkitsi pitkän tradition päätöstä. Kuitenkaan hengellinen työ ei päättynyt. Se muutti luonnettaan. Yksiköissä ihminen, asiakas, oli pitkäjänteisesti ja kokonaisvaltaisesti läsnä, koska hän asui siellä. Ihmisen kohtaamiselle ja hengellisyydelle ylipäätään avautui uusia mahdollisuuksia.

Hengellisen työn toteutukselle oli löydettävä yksiköiden sisältä luontaisesti istuva paikkansa. Hengellinen työ oli sisäistynyt. Yksiköiden mukana se oli myös hajautunut ympäri Jyvässeutua. Kun kaikissa yksiköissä tehtävä hengellinen työ laskettiin yhteen, oli sitä kuitenkin runsaasti. Se ei näkynyt samalla tavalla ulospäin kuten aiemmin. Erkki Kiviranta, vanhan kokoustradition alkuunpanija, ja Jorma Soini, Katulähetyksen muodonmuutoksen arkkitehti, pohtivat yhdessä suurta muutosta tammikuussa 1994.[444]

"Erkki: 'Siinä ainakin on tapahtunut suuri muutos, että kokousvaltainen työ ja työskentely on vaihtunut sellaiseksi, jossa nämä veljeskodit, asuntopuoli ja huoltopuoli ovat tulleet tärkeiksi tämän hengellisen rinnalle.'

Jorma: 'Toisaalta on myöskin näin, että koska olemme hajauttaneet toimintaamme siten, että hengellisiä tilaisuuksia on eri yksiköissämme, on tilaisuuksia enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Sunnuntaisin on esimerkiksi säännöllisesti neljä tai viisi pullakirkkoa. Nurmelassa on keskiviikkoisin vapaaehtoistyöllä hengellinen ilta, josta vastuuta kantavat eri seurakunnat. Toiminta on hajautunut ja Jyväskylässä ei ole kenenkään päihdeongelmaisen pakko viettää öitään tai aikaansa muutenkaan kadulla."

Joulukuussa 1994 rovasti Erkki Kiviranta, Jyväskylän Katulähetyksen perustaja, muutti ajasta ikuisuuteen 86 vuoden iässä. Merkittävä vaihe Jyväskylän katulähetystyössä oli päättynyt. Hän oli julistavan traditionaalisen katulähetystyön alkuunpanija Jyväskylässä. Mutta Erkki Kiviranta ymmärsi hyvin myös yksikkökeskeistä työtapaa. Vielä kesäkuussa 1994 hän siunasi yhdistyksen uuden lehden, joka oli saanut nimensä Takalaiton -asumisyksiköstä, jonka rakentamista Kiviranta oli tukenut taloudellisesti.

Tampereen vuosilta hänellä oli pitkäaikainen kokemus Sininauhan raittiustyöstä. Hän toimi myös liiton vastuunkantajana. Kiviranta pyrki löytämään yhdistävän tekijän Sininauhan raittiustyön ja Katulähetyksen evankelioivan työn välille. Tämä näyttikin toteutuvan 1990-luvulla Jyväskylässä, kun yhdistyksen toiminnanjohtaja oli Sininauhaliiton puheenjohtajana ja johtokunnan puheenjohtaja puolestaan Katulähetysliiton puheenjohtajana. Jorma Soini muisteli Erkki Kivirantaa *Takalaiton* -lehdessä keväällä 1995.[445]

"Hän oli mielestäni poikkeuksellisen positiivinen ihminen ja minun on vaikea löytää asioita, joista Erkillä ei olisi ollut jotain myönteistä sanottavaa. Erityisesti arvostan hänen suhtautumistaan Jyväskylän Katulähetyksen uusiin haasteisiin ja työmuotoihin. Myös hänen luottamuksensa vastuunkantajiin oli merkille pantavaa ja esimerkillistä.

Usein hän kuunteli tarkkaavaisena, kun esittelin uusia hankkeita. Hän hahmotti terävillä ja syvällisillä kysymyksillä itselleen kokonaiskuvan. Hahmotuksensa hän päätti normaalisti yhteen kysymykseen: 'Jorma, onko meillä tekijöitä tähän uuteen hankkeeseen?' Saatuaan selvityksen vastuunkantajista, hän totesi: 'No hyvä, siinä tapauksessa minä olen hankkeessa mukana.'"

Monet vanhat katulähetystyön veteraanit kokivat kuitenkin, että jotain korvaamatonta oli menetetty, kun yleisiä katulähetysiltoja ja pullakirkkoja ei enää pidetty keskusseurakuntatalolla. Ihmisiä erosi yhdistyksen jäsenyydestä. Joulukuussa 1994 johtokunta myönsi kokouksessaan jäsenyyseron 12 henkilölle. Elvytysyritys kuitenkin tehtiin.

Kesäkuussa 1998 johtokunta päätti aloittaa säännöllisen katulähetysiltatoiminnan vähintään kahden kuukauden välein. Valittiin myös toimikunta järjestämään näitä yhteiskristillisiä tilaisuuksia. Maaliskuussa oli pidetty katulähetysilta Taulumäen kirkossa lähinnä Kalliomäen yksikön ollessa primus motorina. Huhtikuussa ilmoitti johtokuntaan kuuluva Sami Viinikainen olevansa halukas ideoimaan katulähetysiltaa. Sakari Pihlajan mukaan vastaavanlaisia yrityksiä palata vanhaan oli tehty jo aiemminkin.[446]

Säännöllistä kokoustoimintaa oli kuitenkin vaikea saada uudelleen alkuun. Katulähetyskokoukset koettiin nyt uutena hengellistä kenttää hämmentävänä ilmiönä, koska ne eivät olleet minkään seurakunnan valvomaa toimintaa. Eräät hengelliset tahot eivät lopulta pitäneet niitä suotavina.[447]

Elvytysyritys kuitenkin osoittaa, että vaikka yksiköissä tehtävä hengellinen työ oli syventynyt ja laajentunut, jotain oli myös menetetty. Jyväskylässä Katulähetys oli toiminut luterilaisen Kaupunkiseurakunnan siipien suojissa. Vaikka Katulähetys ei ollut Kaupunkiseurakunnan yksi työmuoto, se koettiin kuitenkin "arvostukseltaan" seurakunnan omaksi työksi. Se syntyi kirkkoneuvoston aloitteesta ja Kaupunkiseurakunta tuki sitä vuosikymmenten saatossa monin tavoin. Kirkko antoi työlle vakauden ja vakavuuden leiman. Työn jatkuvuuden ja menestyksen kannalta tämä oli ensiarvoisen tärkeää.

Merkittävän panoksen toimintaan vuosikymmenien saatossa antoivat vapaiden kirkkokuntien kristityt. Työtä tehtiin eri piireistä tulevien kristittyjen yhteistyönä, vaikka ekumeenisuudesta ei aina ääntä pidettykään. Tämä oli lähellä von Martensin alkuperäistä ideaalia, jossa työtä tehtiin eri kristillisten piirien yhteisin ponnistuksin, mutta päävastuu oli luterilaisella seurakunnalla.

Seurakuntatalon katulähetysilloilla ja myöhemmin myös pullakirkoilla oli monitahoinen merkitys. Kokouksiin saattoivat tulla lähtökohdiltaan monenlaiset ihmiset, vaikka työn erityiskohteena olivatkin syrjäytyneet päihdeongelmaiset. Katulähetysillat ja myös pullakirkot olivat tunnetusti voimanlähde työntekijöille. Ne myös yhdistivät ja edistivät "yhteen hiileen puhaltamisen" henkeä. Siellä tapahtui kristittyjen yhteyden vaalimista työn sydänalueella. Eri piireistä tulevien kristittyjen voimat saattoivat yhdistyä rakentavalla tavalla.

Tämän työn myötä rakentui kuva siitä, mikä katulähetys on. Sen sanoma ylitti kirkkokuntien kiistakysymykset. Katulähetysilloissa ja pullakirkoissa keskityttiin kristillisen työn ytimeen, pelastuksen sanomaan sekä toivon näköalojen avaamiseen. Pelastava, elämää muuttava ja ylläpitävä voima oli evankeliumissa. Seurakuntatalo oli arvostettu

kokoontumistila kaupungin keskustassa. Sinne saattoi helposti poiketa kuka tahansa. Monet ja monenlaiset ihmiset tarvitsivat toivon näköaloja elämässään. Säännöllisen kokoustoiminnan myötä katulähetystä ja sen ydinsanomaa pidettiin jatkuvasti ja aktiivisesti esillä seurakunnallisen ja kaupunkielämän keskeisellä paikalla.

Yksikkökeskeinen toimintamalli avasi puolestaan mahdollisuuksia ihmisen syvälliseen kohtaamiseen. Syrjäytyneitä miehiä ja naisia voitiin nyt auttaa kristillisen rakkauden hengessä entistä kokonaisvaltaisemmin. Kristillisyys saattoi paremmin ilmetä arjessa. Toisaalta yksiköissä tehtiin runsaasti myös pullakirkkotyötä. Evankeliumin perussanoma oli esillä kuten traditionaalisessa katulähetystyössäkin. Työtä vain tehtiin etupäässä yksiköiden oman väen keskuudessa.

On huomattava, että yösijan ja asumispalvelujen järjestäminen kuului jo Helsingin varhaisen Yölähetyksen toimenkuvaan. Tätä linjaa oli Jyväskylässä toteuttanut Veljeskoti vuodesta 1952 lähtien. Tavoitteena oli aina ollut, ettei kenenkään tarvitsisi yöpyä ja asua kaduilla, metsissä tai kaatopaikkojen liepeillä. Tuettujen asumispalvelujen myötä tämä oli toteutumassa Jyvässeudulla.

Jyväskylän Katulähetys ry oli saanut auttamistyössä huomattavan roolin. Katulähetyksen yhteiskunnallinen merkitys oli nopeasti kasvanut. Työssään kristillisiä arvoja ja ihanteita avoimesti esillä pitävä yhdistys oli hyväksytty tärkeän yhteiskunnallisen tehtävän suorittajaksi. Jyväskylän Katulähetys teki tärkeää työtä sekä yhteiskunnallisesti että hengellisesti. Kristillisen työn yleistä arvostusta ajatellen tämä on huomionarvoinen näkökohta.

Yhdistyksen yhteiskunnallisen merkityksen kasvaessa sen toimintaa seurattiin myös aiempaa terävämmin. Ulkopuolisen arvioitsijan näkemys yhdistyksen toiminnasta ja sen kristillisyydestä sisältyy raporttiin "*Huomioita ja ajatuksia Jyv. Katulähetyksen yksiköiden toiminnasta ajalla 1.10 – 5.12.1991*". Tämä arvioitsija (EP) arvioi kahden kuukauden ajan Katulähetyksen yksiköiden toimintaa. Raporttiin ei sisälly merkintää siitä, kuka oli seurannan toimeksiantajana.

Ensimmäisenä havaintonaan EP kirjoittaa, että yhdistyksen toiminta liittyy kiinteänä osana Jyvässeudun päihdehuoltoon, eikä sitä voi kenttätyönkään kannalta tarkastella erillisesti. Uskonnollispohjainen yhdistysmuoto on hänen mukaansa toiminnalle sekä rikkaus että jonkinasteinen rasite. Myönteisten piirteiden lisäksi se vaikuttaa myös jäykistävästi.

Monet toiminnot yhdistyksessä olivat EP:n mukaan uusia hakien uriaan. Toiminnan teho perustuu hyvään henkilötuntemukseen ja auttamishaluun. Tämä on tärkeää, sillä sosiaali- ja kuntoutustyö (yleisesti) on arvioitsijan mukaan etääntynyt kentästä. Asiakkaita ja heidän taustojaan ei siellä tunneta, vaikka se on ratkaisevaa työn onnistumisen kannalta.

Katulähetyksessä myös työntekijöiden työmotivaatio on erinomainen. Myllyjärven tukiasuntoja EP pitää todennäköisesti parhaana mahdollisena mallina asumiseen sellaisille asukkaille, jotka kykenevät kuivilla pysymiseen ja pitkiin kuiviin kausiin. Etapin kohdalla näkyy EP:n kriittisyys kristillisyyttä kohtaan. Etappi -projekti (kristillinen

hoitokoti) olisi miellettävä kokeiluna.

Kristillisessä selviytymismallissa EP:n mukaan ihminen nähdään rikkonaisena ruukkuna, joka rikotaan lopullisesti ja valetaan kokonaan uusi. Prosessi vaatii taitoa ja on raskas. Humanistisessa mallissa sirpaleita sen sijaan etsitään ja liimataan hellävaraisemmin.[448]

EP:n arviossa hengellisyys yksiköiden toiminnassa on hyvä asia oikeissa rajoissa. Kun se tuo auttamishalua, työmotivaatiota ja henkilötuntemusta, on se arvokas voimavara. Liian päälle käyvä hengellisyys voi sen sijaan aiheuttaa ongelmia. EP:n arvio lienee suuntaa antava ajatellen viranomaistahoja yleisemminkin. Kun yhteiskunnan taholta tuleva rahoitus oli yhdistykselle elintärkeä, oli tämä tosiasia väistämättä huomioitava toimintaa suunniteltaessa. ”Kenen soppaa syöt, sen lauluja laulat”.

Työllistämisprojekti – yksilöllisestä työstä uusiotuotantoon

Jo Myllyjärven palveluasuntojen toimintasuunnitelmaan kuului vaikeasti työllistyvien henkilöiden työllistäminen. Työntekijöiksi otettiin etupäässä työllistämistukikelpoisia henkilöitä. Työllistäminen oli osa kokonaisvaltaista tukemista ja kuntouttamista mahdollisimman täysipainoiseen elämään. Esimerkiksi vuonna 1988 kolme työllistämistuella palkattua toimi päihdeohjaajana. Myllyjärven tukiasunnot toimivat tuolloin myös yhden henkilön työkokeilupaikkana (KELA). [449] Kokemukset olivat hyvät.

Marraskuussa 1989 käynnistyi velvoitetyöllisyysprojekti yhdessä Jyväskylän kaupungin ja työvoimatoimiston kanssa. Myöhemmin mukaan tuli myös Jyväskylän maalaiskunta. Marraskuun 22. päivänä toiminnanjohtaja raportoi johtokunnalle, että yhtä solua Halmekadun vastaanottoasunnoilta kunnostetaan kaupungin työllistämisvelvoitteen turvin. Kaupunki maksaa palkan kahdelle miehelle ja tarvikkeet, Katulähetys hoitaa käytännön organisoinnin. Samalla tavalla puretaan Valkolantie 37.ssa sijaitseva mökki neljän työllistettävän voimin.[450] Tässä oli lyhyesti esitettynä Työllistämisprojektin toimintamalli.

Työllistämisprojektia pidettiin vallankumouksellisena kokeiluna. Työllistämisen ideaa oli kehitetty. Velvoiteprojektin työmailta päihdeongelmainen ei voinut ryypätä itseään ulos. Tällä idealla oli myös historiallinen tausta satamakaupunkien arjessa, kun työkuntoisia miehiä pestattiin lastinpurkuun, eivätkä he voineet juoda rahojaan ennen pestin loppua.

Mutta Katulähetyksen työllistämisprojektissa töihin tulevalle räätälöitiin yksilöllisesti juuri hänen tasolleen sopiva työ, mistä hän varmasti selviytyi. Tärkeintä ei ollut tehokkuus, vaan se, että työhön tuleva sai elämästä uuden otteen. Häneltä ei välttämättä odotettukaan täyttä työpanosta.[451] Oli kyse henkilöistä, joita ei ollut onnistuttu työllistämään millään muulla tavoin.

Jos työntekijä innostui ryyppäämään, niin työpaikka odotti häntä hieman samalla tavalla kuin isä tuhlaajapoikaa. Työpaikasta pääsi irti vain selvinpäin ottamalla lopputilin.

Vuonna 1992 painetun esittelylehtisen mukaan projektin työmailla oli siihen mennessä

Kankitien hallissa toteutettiin rakennus- ja remontointitöitä. Kuvassa selin Aulis Alanko.

Saarijärventiellä sijaitsi käsityökeskuksen tukikohta.

Eila Lepistö ja projektin myymälä Saarijärventiellä.

työskennellyt yli 300 henkilöä. Vain harva oli jättänyt työsuhteen kesken. Yhtä harvoin oli työstä ”totaalikieltäytyjiä”. Projektin ideoijan, Jorma Soinin, mukaan tämä osoittaa, kuinka vähän oli oikeasti työtä vieroksuvia ihmisiä. Työpaikka on merkinnyt useimmille itsetunnon kohenemista ja yhteiskunnalle päihdehuollon kustannusten vähenemistä.[452] Lisääntyvät selvät päivät ja pidentyvät kuivat kaudet tuovat isoja säästöjä yhteiskunnalle.

Työllistämisprojektin vetäjäksi tuli helmikuussa 1990 Katulähetyksen pitkäaikainen työntekijä, Eila Lepistö. Hän oli tullut Katulähetykseen Veljeskodin ohjaajaksi jo vuoden 1980 syksyllä. Työllistämisprojektissa Eila Lepistön työnkuvaan kuuluivat kotikäynnit vaikeasti työllistyvien aktivoimiseksi. Nämä olivat henkilöitä, joita työvoimatoimisto ja kaupunki eivät millään keinoin olleet kyenneet työllistämään. Eila Lepistö kuvaili *Uusi Toivo* -lehden haastattelussa työtään seuraavasti:[453]

”Kun olen saanut heidän nimensä ja osoitteensa, teen heidän luokseen kotikäyntejä iltaisin ja päivän mittaan aina silloin, kun kerkeän. Yritän aktivoida ja motivoida heitä töihin. Aika monella on ihan järkevät syyt kieltäytyä töistä, koska voudin piikissä saattaa olla valtavat määrät maksuja. Eli vouti tulee heidän tililleen ja nappaa siitä omansa pois…

Ja poikkeuksetta voudin kanssa on tultu toimeen. Kenenkään ei ole tarvinnut sen vuoksi jäädä töistä pois…

Jos kaveria ei näy työmaalla kahteen kolmeen viikkoon, teen kotikäynnin hänen luokseen. Käyn katsomassa, joko ryyppyputki on loppunut ja sanon, että tule taas takaisin töihin…

Tässä työssä pitää olla pitkä vieteri. Tarvitaan samanaikaisesti sekä sovittelukykyä että kykyä olla tiukka kuitenkin niin, että kohtelee työntekijöitä inhimillisesti. Tiukkapipoinen ei saa olla missään nimessä. Tarvitaan huumoria ja johdonmukaisuutta. Jos tässä asettuu kovasti työntekijöiden yläpuolelle, niin takki on kyllä äkkiä tyhjä…

Suoranaista kiitosta tästä työstä saa harvoin. Mutta minulle antaa suurinta tyydytystä se, että on saanut jonkun ulos kolostaan ja ryhdistäytymään.”

Joskus pitkäaikainen motivointi oli tarpeen, mutta useimmiten työsuhde kyettiin solmimaan kotikäynnin perusteella. Usein työtöntä pyydettiin lähtemään mukaan työmaita kiertelemään. Sieltä saattoi löytyä jotakin kiinnostavaa. Jorma Soini kertoi havainnollisen esimerkin, miten työllistyminen projektin puitteissa saattoi tapahtua.[454]

”Työntekijämme teki asiakkaan luokse useitakin kotikäyntejä, kunnes viimein tavoittikin hänet keskustelukunnossa. Kysyttäessä, että voisiko hän olla kiinnostunut jonkinlaisesta työnteosta, hän vastasi: 'Periaatteessa voisin ollakin, mutta mä en voi nostaa mitään.' 'Et voi nostaa mitään?' kyselimme. 'Kuinka sä sitten voit olla työnhakijana työvoimatoimistossa?' 'No jos se selkä vaikka paranis ja sitä paitsi onhan sitä pakko munkin jossakin olla.'

Kun häneltä kysyttiin voisiko hän yhtään joustaa sen nostamisen kanssa, oli kaverin mielenkiinto jo herännyt. Hän kysyi, että kuinkahan paljon. 'No, kun meillä on esimerkiksi mattojen kudontaakin, niin vaikka sen verran, että voisit nostaa Fiskarsin sakset.' Joka tapauksessa heppu kiersi työmaita seuraavan päivän mukanamme ja selkä parani kummasti. Hän purki hirsitaloja puoli vuotta käsin ilman ainuttakaan rokulipäivää.”

Työllistämisprojektin ensimmäisenä kokonaisena toimintavuotena (1990) sen työ-

mailla oli työskennellyt noin 80 henkilöä eripituisissa työsuhteissa. Yli 60 työkohdetta saatettiin loppuun vuoden aikana. Syyskuussa työvoimatoimistosta tuli toinen työnohjaaja ja joulukuussa kolmas. Katulähetyksen yksiköiden lisääntyminen ja kehittäminen loivat projektille työmahdollisuuksia, mutta työtä tehtiin myös muualla.

Alkuvuodesta 1990 kunnostettiin Veljeskodin hoitajaperheelle kolme huonetta ja keittiö. Isot luokkahuoneet muutettiin väliseinillä 1 – 3 hengen huoneiksi. Ullakkotiloihin alettiin rakentaa kolmen huoneen ja keittiön asuntoa. Myllyjärven tukiasuntojen työtilassa leikattiin matonkuteita ja kudottiin mattoja. Pitkäkadulla kunnostettiin vanhoista polkupyöristä kasaamalla ja korjaamalla käyttökelpoisia ajopelejä.

Projekti sai Saarijärventieltä käyttöönsä myös tilavan hallitilan, josta tuli käsityökeskuksen tukikohta. Halli maalattiin. Siellä kunnostettiin Keski-Suomen alueelta kerättyjä huonokuntoisia pyörätuoleja lahjoitettavaksi Viroon. Kaupungille valmistettiin myös noin 200 linnunpönttöä. Kytökadun viipaletalot maalattiin ulkoapäin, remontoitiin vastaanottorakennusta viihtyisämmäksi, kunnostettiin soluasuntoja ja alettiin rakentaa saunaa, pesuhuonetta, pukuhuonetta, A-klinikan asukkaille lepohuonetta sekä Kytökadun ohjaajille asianmukaista sosiaalitilaa. Lisäksi kaupungin omistamiin kiinteistöihin tehtiin melkoinen määrä erilaisia rakennus-, kunnostus- ja maalaustöitä.[455]

Työllistämistoiminnan kannalta oli erinomainen asia, että sitä päästiin harjoittelemaan jo ennen suurtyöttömyyden alkua. Vuoden 1991 aikana työllisyystilanne heikkeni oleellisesti ja tulevaisuudennäkymät olivat synkät. Vuoden 1992 toimintasuunnitelmassa ennakoidaan, että työllisyystilanne tulee olemaan huonompi kuin koskaan aikaisemmin. Uusi tilanne asettaisi vaativia haasteita. Koulutettuja ja motivoituneita työnhakijoita tullaan tarjoamaan projektin käyttöön aiempaa enemmän. Tämä seikka lisäsi paineita mielekkäiden työpaikkojen luomiseen.[456]

Jo vuosi 1991 oli ollut työllistämisprojektin voimakasta kasvun aikaa. Velvoitetyöllistettyjen määrä oli suuresti lisääntynyt. Se oli lähes kaksinkertaistunut. Vastaava kasvu oli tapahtunut myös työtunneissa ja -kohteissa. ”Olemme kuitenkin pystyneet vastaamaan haasteeseen yhteistyökumppaneita tyydyttävällä tavalla”, todetaan vuoden 1991 toimintakertomuksessa. Projektin vetäjän, Eila Lepistön, lisäksi työvoimatoimisto oli palkannut projektiin neljä työnjohtajaa / työnsuunnittelijaa. Työllistettäviä oli vuoden aikana ollut 146 henkilöä.

Vaikka koulutettujen työllistettyjen määrä lisääntyi, suuri osa oli katulähetyksen omia asiakkaita. Toiminnan kasvu aiheutti monia tarpeita. Hyvällä yhteistyöllä ja ymmärryksellä selvittiin. Työkalujen ja -laitteiden sekä työturvallisuuden puutteet haittasivat. Kaupungin työkohteita oli ollut 155, maalaiskunnan 34 ja omia kuusi. Työt olivat pitkälle samankaltaisia kuin edellisenäkin vuonna, rakennus-, purku-, korjaus-, remontointi-, kunnostus- ja muita vastaavia töitä. Kaikkiin työkohteisiin löytyi ammattitaitoisia työntekijöitä.

Käsityötuotteita myös valmistettiin. Pitkäkadun työtilassa kudottiin sukkia ja lapasia sekä valmistettiin kupari- ja nahkatöitä. Projektin kasvu osoitti yhteiskunnan pahoinvoinnin kasvua. Lama ja työttömyys heijastuivat pahimmin ihmisryhmiin, joiden parissa

työllistämisprojekti teki työtään. Tämä tiedostettiin yhdistyksessä selkeästi.[457]

Arvioraportissaan loka-marraskuulta 1991 E P suositteli työllistämisprojektin kasvun rajaamista tiettyihin raameihin. Työhön osallistuminen oli hyvä tuki niille, jotka todella pyrkivät selviytymään. Toiminnassa oli kuitenkin merkkejä paisumisesta. Palkattavaa väkeä tulisi valikoida. Liian ”märkien” ihmisten palkkaus voi olla haitallista.[458] Kasvupaineet olivat kuitenkin suuret. Omaa tuotantoa pyrittiin projektissa laajentamaan, yhteistyötä kumppaneiden kanssa kehittämään. Työllistämisprojekti oli kuin kirkkovene, jossa oli monta airoparia. Kaikki osapuolet oli saatava soutamaan oikeaan tahtiin ja suuntaan sekä olemaan ylpeitä aikaansaannoksistaan.[459]

Työllistämisprojekti jaettiin kahteen osaan, Käsityökeskukseen ja Kierrätyskeskukseen. Vuoden 1994 aikana työllistämisprojektissa oli työskennellyt kerrallaan 40 työntekijää eripituisissa työsuhteissa. Lisäksi työllistettiin sosiaalisesti työrajoitteisia ja yhdyskuntapalvelusta suorittavia sekä oppilaitosten työharjoittelijoita. Käsityökeskuksen, joka sijaitsi Saarijärventie 8:ssa vastaavana työskenteli Eila Lepistö. Enimmäkseen oli tehty rakennus-, saneeraus-, laatoitus-, tapetointi- ja maalaustöitä. Myös muutto- ja siivousapua annettiin.

Vuoden 1994 alussa saatiin 200 neliötä lisätilaa. Käsityökeskuksen myötä työntekijöiden määrä lisääntyi. Mattojen valmistus jatkui, ompelutoiminta virkistyi investointien myötä. Valmistettiin mm. mittatilauspukuja ja tilkkutöitä, virkattiin liinoja, tyynynpäällisiä ym.[460] Uusien työtilojen ja investointien myötä Käsityökeskuksen toiminta monipuolistui. Iso kehitys tapahtui ompelimon, kutomon ja kankaanpainantapajan toiminnassa.

Vuoden 1995 toimintakertomuksessa sanotaan toiminnan vilkastuneen lähes ammattimaiselle tasolle. Suurin osa työllistetyistä oli 6 kk:n sopimuksella. Puolen vuoden aikana työllistetyt kehittyivät ”sekä taidollisesti että työnopeudeltaan vastaamaan keskivertaisesti koulutettua ammattityöntekijää.” Ompelimossa tehtiin mittatilausvaatteita, käyttövaatteita sekä korjausompelua. Kutomossa valmistui vuodessa yli 200 m mattoa ja tehtiin tuotekehittelyäkin. Myös kankaanpainantapajan toiminta virkistyi. Sen tuotteita myytiin myymälässä. [461]

Vielä vuonna 1996 Käsityökeskuksen toiminta oli hyvässä vauhdissa. Yksin remonttiosastolla oli vuoden loppuun mennessä valmiina 293 työkohdetta, mikä oli lähes kaksinkertainen määrä edellisvuoteen verrattuna. Vuoden 1997 aikana Käsityökeskuksen toiminta koki kuitenkin dramaattisen alasajon supistuvien määrärahojen muodossa. Kankaanpainantapajan toiminta lopetettiin alkuvuodesta, loppuvuodesta myös ompelimo ja kutomo. Alkuvuodesta 1997 Työllistämisprojektissa oli kerrallaan ollut vielä 40 henkilöä, mutta loppuvuodesta enää 20.

Vielä vuoden 1998 toimintasuunnitelmassa kaavaillaan entisen Käsityökeskuksen toimintojen jatkomahdollisuuksia, mutta vuoden 1999 toimintakertomus ei enää sisällä mainintaakaan näistä toiminnoista. Kuvaavaa on, että käsityökeskuksen vetäjä, Eila Lepistö, oli siirtynyt EkoCenter Jyka Tuotteen vastaavaksi. Pian tehtävää alkoi hoitaa kuitenkin Usko Hintikka.[462] EkoCenter Jyka Tuote oli Kierrätyskeskuksen uusi nimi.

Käsityökeskuksen alasajon myötä varsin innovatiivinen ja luova toiminnan haara oli päättynyt Jyväskylän Katulähetys ry:ssä. Käsityökeskus oli vuosien aikana ehtinyt antaa arvokkaita vaikutteita monen pitkäaikaistyöttömän elämään.

Kankitiellä sijaitsevan kierrätyskeskuksen kehitysnäkymät olivat otollisemmat ja se jatkoi sekä kehitti toimintaansa läpi 1990 -luvun. Kierrätyskeskuksen vetäjänä toimi alussa Hannu Peura. Vuosi 1994 oli merkittävä, sillä silloin muotoutui Kierrätyskeskuksen toimenkuva ja paikka. Tapahtui voimakasta kehitystä. Kankitiellä oli keskimäärin 10 työntekijää ja purkuryhmässä kolme. Vastaavan työntekijän lisäksi oli kaksi työnsuunnittelijaa. Puutyöpajassa toiminta oli vähäistä johtuen Kankitien rakennus- ja remontointitöistä (Ensiaskel -yksikkö oli rakenteilla). Loppukeväästä aloitettiin metallipajatoiminta ja myös muuttopalvelua käynnisteltiin.

Tärkeä virstanpylväs oli kirpputorimyynnin aloittaminen loppukeväästä 1994. Se sai heti hyvän vastaanoton.[463] Kankitien rakentaminen kosketti Kierrätyskeskusta siten, että vuonna 1995 se sai käyttöönsä 400 neliötä myymälätilaa sekä modernit sosiaalitilat. Kirpputorin tuotevalikoimaa laajennettiin. Metalli- ja puupaja toimivat virkeästi, huoltohalli piti koneet kunnossa. Kuljetus- ja ateriapalvelut sekä taulujen kehystäminen kuuluivat toimenkuvaan. Purkuryhmä purki rakennuksia saaden niistä materiaaleja uusiokäyttöön. Kirpputoria asiakkaat pitivät erinomaisena. Ostopalvelusopimukset kaupungin ja maalaiskunnan kanssa sekä Työvoimapiirin rakennemuutosraha turvasivat taloutta. Investointirahaa tuli myös RAY:lta.[464]

Vuoden 1997 muutokset koskettivat myös Kierrätyskeskusta. Loppuvuodesta toimintaa jouduttiin rationalisoimaan. Puu-, metalli- sekä sähköverstaiden toiminnat lopetettiin. JYKA-tuotteen nimissä aloitettiin konepyyhkeiden teollinen tuotanto. Karstauskoneen asennustyöt aloitettiin loppuvuodesta ja maaliskuussa 1998 se oli jo toimintakunnossa.

Yhteistyötahoilla ei ollut enää mahdollisuutta työllistää työntekijöitä edellisvuosien tapaan. JYKA-tuotteet keskittyisivät tulevaisuudessa etupäässä kaatopaikalle meneviin tekstiileihin. Kuntouttavat työpaikat muuttuisivat syrjäytymistä ennaltaehkäiseviksi.[465] Yhteiskunnan työllisyyttä tukevat toimet muuttuivat.

Aiemmin Katulähetyksen ei tarvinnut maksaa työllistettyjen palkkaa, vaan kuntien työllistämisvelvoitteen mukaisesti ne huolehtivat palkanmaksusta. Kuntien velvoitetyöllistämisen tilalle tuli nyt yhdistelmätuki, jolla voitiin palkata pitkäaikaistyötön vuodeksi kerrallaan. Se ei kuitenkaan riittänyt korvaamaan aiempaa järjestelmää. Työllistetyt olivat nyt Katulähetyksen omia työntekijöitä. Yhdistys maksoi palkat ja muut kulut. Käsityö- ja Kierrätyskeskuksen kuntouttavassa työssä tuottavuus oli usein sen verran alhainen, ettei se riittänyt kattamaan kohonneita kustannuksia. Oli mietittävä uudenlaista strategiaa.[466]

Kehityskulkua havainnollistaa vuosikymmenen viimeinen toimintakertomus. Sen mukaan ”melkein kaikki Jyväskylän kaupunkiseudun poistotekstiilit käsiteltiin yksikössämme”. Yksikköön tuotiin vuoden 1999 aikana 230 000 kg tekstiilejä. Tuotannon uutta suuntaa osoittavat artikkelit: konepyyhkeet tehtaisiin, huopamattoa armeijalle, päällystemattoa maisemointihankkeeseen, uusiopeitteet, verhoiluvanut, puutarhojen

altakastelumatot. Raaka-aine saatiin poistotekstiileistä, joita suuret koneet käsittelivät. Käsityöläismäisen kuntouttavan toiminnan tilalle oli tullut massatuotanto.

Kirpputorilla myytiin edelleen vaatteita ja huonekaluja. Käsityöläismäisen tuotannon viimeinen saareke, taulunkehystys, lopetettiin keväällä. Jyväskylän kaupunki tuki työllistämistoimintaa ostopalvelusopimuksin.

Syksyn 1999 aikana yksikössä työskenteli keskimäärin 15 yhdistelmätuella palkattua työntekijää, lisäksi oli Jyväskylän Sosiaalipalvelukeskuksen ja maalaiskunnan sosiaalitoimiston sijoittamia työllistettyjä, työharjoittelijoita ja yhdyskuntapalvelusta suorittavia. Työllistämisen suuntaa kuvaa se, että konepyyhkeiden valmistusta kokeiltiin kahdessa vuorossa.[467]

Vuosikymmenen aikana Työllistämisprojekti kävi läpi melkoisen muutoksen. Kuntouttavasta yksilöllisesti räätälöidystä työstä edettiin poistotekstiilien massiiviseen käsittelyyn ja uusiotuotantoon. Työllistämisprojektia ei enää mainita toimintakertomuksissa. Kuntien vapautuessa työllistämisvelvoitteestaan käsityömäinen kuntouttava työ kävi yhdistykselle taloudellisesti liian raskaaksi. Se ei useinkaan tuottanut riittävästi. Työllistämisprojekti oli kuitenkin arvokkaalla tavalla auttanut ja antanut elämänuskoa sadoille laman kurimuksessa kamppaileville ihmisille.

Sadat ja taas sadat ihmiset olivat vuosien aikana työskennelleet projektin työmailla. Moni oppi työssään arvokkaita työtaitoja, monen itseluottamus vahvistui, moni koki hyväksyntää työyhteisössä. Monen elämänura kääntyi valoisampaan suuntaan. 1990-luvun lopulla työllisyystilanne oli jo parempi. Lisääntyvä vauraus ei kuitenkaan jakautunut tasaisesti, tuloerot kasvoivat, niin myös pitkäaikaistyöttömien suhteellinen osuus kaikista työttömistä. Syrjäytyneitä ja syrjäytymässä olevia työttömiä oli edelleen runsaasti. Monet kuntouttavan työllistämisen taloudelliset vaikutukset näkyvät vasta pitkällä aikavälillä. Laman pehmentämä asenneilmapiiri oli 1990-luvun lopun Suomessa jälleen kovenemassa. Kovassa voittajien kulttuurissa oli aiempaa vähemmän sijaa syrjäytyneelle pitkäaikaistyöttömälle.

Nuorisotyöstä tulee keskeinen työmuoto

1990-luvun jälkimmäinen puolisko oli Jyväskylän Katulähetys ry:ssä nuorisotyön nousun aikaa. Tosin olivat nuoret olleet työn polttopisteessä aiemminkin. Jo 1960-luvun lopulla katulähetysnuoret liikkuivat kaduilla ja nuorison kokoontumispaikoissa, kohtasivat nuoria ja keskustelivat heidän kanssaan. Joskus he onnistuivat kokoamaan kokouksiinsa melkoisia nuorisojoukkoja.

1990-luvun nuorisotyö oli kuitenkin laajuudeltaan, muodoiltaan ja mittasuhteiltaan toisenlaista. Vuoden 1994 lopulla yhdistyksen toiminnanjohtaja, Jorma Soini, kirjoitti *Takalaiton* -lehdessä, että viimeisen kymmenen vuoden aikana katukuvaan olivat tulleet uudenlaiset päihteiden käyttäjät, iältään kahdenkymmenen molemmin puolin. He saattoivat tulla mistä tahansa yhteiskuntaluokasta ja olivat valmiita päihdyttämään itsensä millä tahansa aineilla. Mukana tulivat muut vakavat ongelmat, esimerkiksi rikollisuus,

6 KOTIMAA KESKISUOMALAINEN

Asemakadun nuorisotalo on vaihtoehto kadulle ja se antaa monelle työpaikan

■ Jyväskylän ydinkeskustan nuorisotilat ovat aina avoinna. Talo kunnostetaan kevääseen menneessä.

Päättymätön tarina

- nuorisotyötä neljässä kerroksessa

Katulähetyksen nuorisotyö on ollut monipuolisesti esillä tiedotusvälineissä. Työn tukikohtana 1990-luvulla oli Asemakadun nuorisotalo, Päättymätön Tarina, Jyväskylän ydinkeskustassa.

eikä näitä nuoria tavoitettu tavanomaisin nuorisotyön keinoin virka-aikana. Siksi Soinin mukaan olisi mentävä mukaan heidän elämäänsä ja hankittava nuorten luottamus. Erityisen tärkeää olisi paneutua nuorten elämäntilanteeseen kokonaisvaltaisesti, heidän omiin ongelmiinsa. Osa nuorista jäi olemassa olevien palvelujen ulkopuolelle. Siksi tarvittiin sillanrakentajia.[468]

Soinin mukaan tarvittaisiin tukihenkilöverkostojen luomista ja vapaaehtoistyöntekijöiden kouluttamista. Työpanosta olisi sijoitettava nuorten omiin liikkumisaikoihin, iltoihin, öihin ja viikonloppuihin.

Vapaaehtoistyöntekijöillä tulikin olemaan tärkeä merkitys 1990-luvun nuorisotyössä ja nuoria kohdattiin monella tasolla. Nuorisotyön perustuksena olivat nyt erityiset nuorisotyöprojektit. Niistä huomattavin, Päättymätön tarina -nuorisoprojekti käynnistyi virallisesti 1.6.1995 RAY:n myöntämän rahoituksen turvin. Tärkeitä rahoittajia olivat myös Jyväskylän kaupunki ja työvoimapiiri.

Vuosikymmenen lopulla käynnistyivät Exit - ja Rundi -projektit. Ne pyrkivät tukemaan päihteettömyyttä ja nuorten työllistymistä sekä ehkäisemään syrjäytymistä. Kaikkien nuorisoprojektien vetäjänä toimi Jarmo ”Hakkis” Hakkarainen.[469] Pitkään jatkuneen laman keskellä ja jälkimainingeissa huoli nuorista oli erityisen suuri. Lasten ja nuorten elämään lama uhkasi jättää vaikeasti korjattavia jälkiä. Huolestuttavaa oli myös päihteiden sekakäytön lisääntyminen nuorten keskuudessa sekä raaistuva väkivalta.[470] Tarvittiin monien tahojen yhteistyötä. Niinpä Päättymätön tarina -nuorisoprojektin ympärille koottiin heti alkuvaiheissa laaja yhteistyöverkosto.

Yhteistyötahoina mainitaan nuorten vanhemmat, Jyväskylän kaupunki ja sen sosiaalitoimi, maalaiskunnan sosiaalitoimi, työvoimapiiri, Jyväskylän kaupunkiseurakunta, maaseurakunta, Hiippakunnan nuorisotyö, Nuorten Palvelukeskus, Nuorisoverstas, Aseman Lapset ry, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry, Pelastakaa Lapset ry, Työtä ja Asuntoja Nuorille ry, Kriminaalihuoltoyhdistys, Jyvälä ry, Jelmu ry, Mobile, YAD, Villimieli.

Projekti herätti heti suurta kiinnostusta ulkomaita myöten. Siihen käytiin tutustu-

massa runsaasti läheltä ja kaukaa, tammikuussa 1996 mm. EU-tutkija Sandeine Paul, joka tutki 15 maan nuorisoprojekteja, lokakuussa kaksi BhD University Collegen edustajaa Irlannista. Vuonna 1999 tutustui toimintaan opiskelijaryhmiä opettajineen mm. Irlannista, Namibiasta, Skotlannista ja Saksasta. Samalla projekti pyrki aktiivisesti osallistumaan yhteistyöhön ja kehittämään uusia työmuotoja. Päättymätön tarina oli esillä tiedotusvälineissä, lehdistössä, paikallisradiossa ja -TV :ssä. Jarmo Hakkarainen kuvasi toimintatapaa kokonaisvaltaiseksi.[471]

"Pyrkimyksenä on mahdollisimman kokonaisvaltainen työskentelytapa, joka tukee nuoren eri elämänhallinnan osa-alueita. Tarvittaessa ohjaamme nuoren jo olemassa olevien palvelujen piiriin, jonka vuoksi pyrimme toimimaan tiiviissä yhteistyössä muiden palveluorganisaatioiden kanssa." ...

"Nuorisotalolla tapahtuvan työn lisäksi teemme myös työtä kaduilla ja eri Jyväskylän lähiöissä. Tämän tavoitteena on luoda uusia kontakteja nuoriin ja tehdä nuorisotalon toimintaa entistä tunnetummaksi. Koska tarjolla olevat palveluvaihtoehdot ovat toiminnassa yleensä virka-aikaan, ne eivät tavoita kaikkia palvelujen tarvitsijoita. Katu- ja lähiötyöskentelyn keinoilla pyrimme tavoittamaan juuri nämä nuoret."

Jorma Soini pohti projektin nimen syntyä *Petrin kevät-kesä lehden* (1998) palstoilla, samoin jo aiemmin *Citari* -lehdessä. Nuorisotyössä on samoin kuten monissa TV-sarjoissa, joissa on paljon tarinoita ja ihmiskohtaloita päällekkäin. Joskus henkilö on poissa sarjasta puolikin vuotta, jonka jälkeen hän ilmestyy mukaan kuvioihin. Tarina hänen kohdallaan jatkuu. Näin on laita myös nuorisotyössä. Joskus nuori on poissa puoli vuotta, eikä kukaan tiedä hänestä mitään. Sitten hän taas ilmestyy ja tarina jatkuu. Kun hyvin menee, niin kysymys ei ole enää pelkästään yhdistyksemme tekemän työn kohteena olemisesta, vaan vastuun kantamisesta itsestä ja muista. Näin projektin nimeä aikanaan markkinoitiin.

Kuitenkin nimellä oli myös syvällinen hengellinen merkitys: "Jos haluat omasta elämästäsi päättymättömän tarinan, on sinun löydettävä iankaikkinen elämä". Talon toiminnasta pidettiin myös päiväkirjaa, nimeltään Päättymätön tarina. Nimi saattoi viitata myös siihen, miten nuoria, joilla oli epämääräinen elämänrytmi, häädettiin kimppakämpästä toiseen ja tarina jatkui.[472]

Päättymätön tarina -projektin toiminta-ajatuksen mukaan oli tärkeää hankkia nuorten luottamus. Tämä edellytti kokonaisvaltaista nuorten elämään ja ongelmiin paneutumista, heidän kohtaamistaan. Vuoden 1996 tammikuussa projekti sai käyttöönsä nuorisotalon Jyväskylän keskustasta (Asemakatu 2) ja virallisia avajaisia vietettiin 1.3.

Ensimmäisen toimintavuoden aikana nuorisotalossa kävi päivittäin noin 100 nuorta ja talon aktiivinen käyttö jatkui myöhemminkin. Vuoden 1997 vappupäivänä kävijöitä oli jopa 1043. Valtaosa nuorisotalon asiakkaista oli iältään 10 - 25 -vuotiaita. He viettivät vapaa-aikaansa kaupungin keskustassa tai sen läheisyydessä. Nuoret itse saivat osallistua nuorisotalon toiminnan suunnitteluun Empätiiä -kokouksessa keskiviikkoisin. Nuoret saivat itse ideoida toimintaa ja esittivät usein parhaimmat ajatukset. Empätiiä tulee Soinin mukaan sanasta empatia[473]

Nuorisotalossa käyttötiloja oli neljässä kerroksessa, alakerrassa kahvila ja selviytymishuone, ylemmissä kerroksissa harraste- ja pienryhmätilat sekä ylimpänä kriisiasunto. Toisessa kerroksessa pelattiin biljardia, katsottiin TV: tä ja videoita. Siellä oli huone musiikin kuunteluun, kirjasto ja hiljainen huone keskusteluun elämää suuremmista kysymyksistä. Kolmannessa kerroksessa pelattiin pingistä ja soitettiin rumpuja. Näihin tiloihin tultiin vesiselvänä.

Vuoden 1999 toimintakertomuksen mukaan selviämistilan palveluita tarvitsi vuoden aikana 350 henkilöä. Kriisiasunnossa asui 35 henkilöä yhteensä 200 vuorokautta. Syksystä 1996 lähtien nuorisotalossa toimi perjantai-iltaisin klo 21 – 02 Walkers -yökahvila. Tavoitteena oli tarjota nuorille turvallisia ja rajoja asettavia vuorovaikutussuhteita tavallisten aikuisten kanssa. Nämä aikuiset olivat nuorten elämästä kiinnostuneita vapaaehtoisia. Nuoriso-ohjaaja Katja Laamanen kuvasi Jyväskylän Walkers -toimintaa aikuisten pelisäännöillä toimivaksi olohuoneeksi.[474]

"Toiminnan tavoitteena on luoda välittäviä, mutta rajoja asettavia vuorovaikutussuhteita nuorten ja aikuisten välille. Kahvilan tavoitteena on olla aikuisten pelisäännöillä toimiva 'olohuone', jonne nuoret tulevat perjantai-iltaisin kylään. Kyläpaikan tarjoavat aikuiset eivät ole 'ammattiauttajia' vaan tavallisia aikuisia, jotka haluavat työskennellä nuorten kanssa. Ensikontakti nuoriin otetaan perjantai-iltaisin jo ovella 'ratsauksen' yhteydessä. Ratsauksessa halutaan varmistaa, ettei sisätiloihin tuoda päihteitä tai aseita ym. kiellettyjä aineita tai esineitä. Tällä haluamme edesauttaa talon turvallisuutta ja yleistä viihtyvyyttä. Itse ratsaustilanteesta pyritään tekemään kuin tervetuliaisseremonia, jossa vaihdetaan kuulumisia ja 'halataan' kavereina."

Jyväskylän Walkersin tunnukseen kuuluivat tähti ja kirahvi.

Jyväskylän Walkersin tunnuksessa oli kaupunkisiluetti ja sen yläpuolella kirahvin pää ja kaula. Tähän tunnukseen liittyi koskettava kertomus MS-tautia sairastavasta tytöstä, joka osallistui aktiivisesti kahvilan toimintaan. Kirahvi oli tärkeä tytölle. ja hänen mukanaan näkyvästi esillä. Niinpä se siirtyi Jyväskylän Walkersin tunnukseen. Merkissä oli tunnetta ja symboliikkaa. Kirahvi edusti tytölle suojelevaa tahoa. Walkersin valtakunnallisessa merkissä oli vain kaupunkisiluetti. Siksi Jyväskylän tunnus pyrittiin Helsingissä muuttamaan yhdenmukaiseksi valtakunnallisen tunnuksen kanssa. Mutta kirahviin liittyi Jyväskylässä voimakas tunnetekijä. Tunnus oli symbolinen. Siitä tuli "kova juttu". Tytön takia omasta merkistä taisteltiin ja saatiin se lopulta pitää monien muutosyritysten jälkeen.

Jyväskylän tunnuksessa oli lisäksi valkoinen kointähti, Kristuksen symboli, joka osoitti Jyväskylän Walkersin aatteellista perustusta.[475] Walkerstoiminnan merkitys ymmärrettiin laajemminkin. Esimerkiksi marraskuussa 1999 Jyväskylän yliopiston sinfoniaorkesteri sitoutui lahjoittamaan Walkers-kahvilalle 10 % uuden äänitteensä jokaisen myydyn levyn arvonlisäverottomasta hinnasta.[476]

Walkers -yökahvila – aikuisten vapaaehtoistukea nuorille

Syksystä 1996 lähtien Päättymätön tarina -nuorisoprojekti muuttui perjantai-iltaisin Walkers -yökahvilaksi. Walkers -kokeilutoiminta alkoi Helsingissä 1990-luvun alkuvuosina ja ensimmäinen Walkers -kahvila avattiin Helsingin keskustassa elokuussa 1994. Vuosikymmenen lopulla kahviloita oli jo 26:lla paikkakunnalla. Maaliskuussa 1996 käytiin Helsingissä neuvottelu Walkers -toiminnan saamisesta Jyväskylään. Mukana neuvottelussa olivat Jarmo Hakkaraisen lisäksi myös Jorma Soini, Jaakko Koivunen ja Pirjo Tupamäki. Walkers -toiminnan tavoitteena on tarjota toimivia vuorovaikutussuhteita nuorten ja aikuisten välillä.

Walkers -nuorisokahvilaan tuli vapaaehtoisia tavallisia aikuisia, jotka olivat aidosti kiinnostuneet nuorten elämästä ja heidän ongelmistaan. Yhdessä oleminen oli aivan tavallista vuorovaikutusta, esimerkiksi jutustelua kahvikupin ääressä tai pelien pelaamista. Kahvilatoiminnan taustayhteisönä toimi Aseman Lapset ry. Helmikuussa 1999 Jyväskylän Walkers toimi isäntänä valtakunnallisessa tapaamisessa. Osallistujia tapaamisessa oli 37 henkeä 19 paikkakunnalta.

Nuorisoprojektin yhtenä keskeisenä tehtävänä oli työllistää alle 25 -vuotiasta pitkäaikaistyöttömiä. Työllistämissuhteet olivat pääsääntöisesti 6 kk:n mittaisia ja kerrallaan työllistettyjä oli 20. Velvoitetyöllistämisessä tapahtuneiden muutosten myötä vuonna 1997 työllistettyjen määrä putosi kymmeneen. Työllistetyt olivat saaneet alaan liittyvän koulutuksen tai olivat siitä kiinnostuneita. Heidän lisäkseen nuorisotalolla työskenteli opiskelijoita sosiaali- ja terveydenhuoltoalan oppilaitoksista sekä työmarkkinatukiharjoittelijoita.

Nuorisotalo oli työntekijöiden tukikohta, jossa he olivat nuorten saatavilla. Työntekijä oli rinnallakulkija, kuuntelija ja keskustelija, mutta myös ohjaaja, jolta nuori saattoi kysyä neuvoa erilaisiin ongelmiin. Lisäksi työntekijät irtaantuivat kaduille kontaktipartioiksi luoden kontakteja nuoriin ja tiedottaen talon toiminnasta. Projekti ulotti toimintansa myös Jyväskylän lähiöihin, joissa tehtiin yhteistyötä eri tahojen kanssa. Järjestettiin ja osallistuttiin myös erilaisiin tapahtumiin ja toimintaryhmiin aivan tavallisesta makkaranpaistosta aina matkoihin rock -festivaaleille. Pelattiin sählyä, askarreltiin, kalastettiin jne. jne..

Työntekijät osallistuivat myös koulutuksiin ja yhteisiin palavereihin, joissa työtä ja sen ongelmia pohdittiin. Esimerkiksi vuonna 1999 koulutus liittyi yhteistyöverkostoon, nuorten kohtaamiseen, ensiapuun sekä päihteisiin ja huumeisiin. Kangasvuoren sairaalan osastonhoitaja Erkki Kalmanlehto piti mm. luennon aiheesta Psykiatria tänään ja ylikomisario Seppo Lammi esitteli poliisin huumesalkun sisältöä.

Exit -projekti käynnistyi vuonna 1998 ja sen tavoitteena oli turvallisen tapaamispaikan tarjoaminen nuorille heidän omalla asuinalueellaan, päihteettömyyden tukeminen ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy. Etsivän nuorisotyön menetelmien pyrittiin tavoittamaan

nuoria, joita ei voitu muuten kohdata.

Projektia toteutettiin yhdistyksen omalla matkailuautolla kaupungin lähiöissä ja maalaiskunnan taajamissa. Työntekijöinä olivat toimineet sosiaaliohjaajaksi valmistuva Virpi Saksala, työllistetty Toni Heinonen ja vapaaehtoisena Katja Laamanen sekä lisäksi harjoittelijoita ja opiskelijoita. Työtä tehtiin myös kouluissa ja taustalla vaikutti laaja-alainen yhteistyöverkosto, joka kokoontui kerran kuussa ajatuksia ja kokemuksia vaihtamaan.

Laaja yhteistyöverkosto oli myös vuonna 1999 käynnistyneen Rundi -projektin taustalla. Sen rahoittajana oli TE -keskus. Projektin avulla pyrittiin parantamaan nuorten työllistymismahdollisuuksia. Toiminta kohdennettiin 15 – 20 -vuotiasiin nuoriin. Yhteistyössä painottui ammatillinen tieto-taito ja vuorovaikutus. Vuonna 1998 Katulähetyksen nuorisotyön vetäjä, Jarmo Hakkarainen, palkittiin ansioistaan Jyväskylä-palkinnolla.[477]

Palkinnon myöntäminen osoittaa, että Katulähetyksen nuorisotyötä arvostettiin. Nuorisotyön merkitys ymmärrettiin laajalti ja lokakuussa 1998 kaupunginjohtaja Pekka Kettunen asetti nuorisotyön koordinaatioryhmän, jonka tehtävänä oli koota tietoa kaupungissa tehtävästä nuorisotyöstä sekä kehittää sisällöllistä yhteistyötä nuorisotyön toimijoiden kesken, tehdä esityksiä toiminnan edelleen kehittämiseksi ja rahoituskanavien löytämiseksi.[478] Jyväskylän Katulähetys ry ei ollut nuorisotyön ainut toimija Jyvässeudulla, mutta se oli merkittäväksi koettu taho, jota nuorisotyön vetäjälle myönnetty Jyväskylä palkinto heijastelee.

Tuettu asuminen

Tuetulla asumisella tarkoitetaan sellaista asumispalvelua, jossa tietyssä asumisyksikössä asuvien ihmisten asumista tuetaan työntekijän tai useampien työntekijöiden työpanoksella. Tuetut asumispalvelut on tarkoitettu henkilöille, jotka omasta elämäntilanteestaan johtuen tarvitsevat tukea asumiseensa. Työntekijät ohjaavat, valvovat, auttavat ja kohtaavat asukkaita heidän ongelmissaan. Tärkeällä sijalla on myös yhteisön vertaistuki. Samassa elämäntilanteessa olevat voivat ymmärtää toisiaan. Asumista rikastetaan monin tavoin sisällöllisesti ja taataan rauhallinen kodinomainen asumisympäristö.

Jyväskylän Katulähetyksen tuettuun asumiseen liittyy yhteisöllisyyden ajatus ja toiminnallisuus. Asukkailla on mahdollisuus osallistua aktiivisesti yksikön elämään. Asumisyksiköiden yhteydessä toimivat päiväkeskukset. Tuetun asumisen tavoitteena on eteneminen asumisuralla ja mahdollinen normaaliasuminen. Alusta lähtien tuettuun asumiseen on liittynyt kasvatuksellinen ulottuvuus. Asumisyksiköstä on pyritty luomaan kasvulle otollinen virikkeinen ympäristö, jossa on päiväkeskus. Yksikössä voi olla palkattu työntekijä tai useampiakin. Tuki voi perustua myös vapaaehtoisuuteen. Yksikössä voi asua vapaaehtoinen tukiperhe, mutta myös

- Parempi täällä Halmekadulla on olla kuin vuotavan katon alla, toteaa kaikkien jyväskyläläisten tuntema Reiska, Reino Parkkulainen.

palkallinen työntekijä.

Joskus työntekijän työpanosta joudutaan kasvattamaan huomattavasti. Silloin puhutaan erityistuetusta asumisesta. Jyväskylän kaupungin ja maalaiskunnan kanssa solmitut ostopalvelusopimukset ja kuntien maksusitoumukset ovat mahdollistaneet tuetun asumisen toteuttamisen.

Tukea voivat antaa myös yhteistyötahot kuten seurakuntien työntekijät ja vapaaehtoiset, erilaiset yhdistykset ja organisaatiot, kaupungin sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset jne. Työllistettyjen työntekijöiden työpanos on ollut alusta lähtien keskeinen. Toimintaa ovat arvokkaalla tavalla rikastuttaneet myös eri oppilaitosten opiskelijaharjoittelijat. Tuetusta asumisesta on kasvanut Jyväskylän Katulähetyksen ydintoiminta.

Katulähetyksen alkuperäinen hengellinen tehtävä toteutuu yksiköiden sisällä. Asukkailla on mahdollisuus osallistua pullakirkkoihin ja muihin hengellisiin tilaisuuksiin. He voivat halutessaan myös keskustella hengellisistä asioista ja omasta elämästään. Moni on tätä kautta saanut kokonaisvaltaisen avun elämäänsä.

Kytökatu (Halmekatu) – ”Intiaanikylästä” valvotuksi yksiköksi

Jo Marja-Leena Kupilan johtama asunnottomien alkoholistien huollon suunnittelutyöryhmä (1987) katsoi Halmekadun vastaanottoasuntojen soveltuvan hyvin tuetun asumisen yksiköksi. Jyväskylän päihdehuoltoa kehitettäessä tämä näkemys toteutettiin.

Halmekatu muuttui valvotuksi yksiköksi, jollaisia Veljeskoti ja Myllyjärvi jo vanhastaan olivat. Katulähetys sai hoidettavakseen järjestyshäiriöistään tunnetun asuntolan, jota näiden häiriöiden vuoksi kutsuttiin ”Intiaanikyläksi”.[479]

Huhtikuun ensimmäisenä 1990 Veljeskodin koko valvojakaarti, viisi ohjaajaa, muutti Halmekadulle. Parakkien kunnostustyöt oli aloitettu jo aiemmin ja niitä jatkettiin muuton jälkeenkin. Työllistämisprojektilla oli kunnostustöissä keskeinen osuus. Kunnostamista ja siivoamista riitti. ”Kaikki alkoi vastaanottorakennuksen (märänpään) siivoamisella, korjaamisella ja puhdistamisella tarkoituksena saada tilat asianmukaiseen kuntoon. Paikat oli rikottu ja todella likaisessa ja siivottomassa kunnossa.” Pikkuhiljaa otettiin asukkaita sisään huoneisiin, mutta alussa ei puututtu suuremmin yksikössä jo aiemmin asuneiden elämään. Resurssien antaessa myöten otettiin vastuulle yhä enemmän asukkaita tuetun ja valvotun asumisen piiriin.[480]

Väkeä alkoi virrata uudistuvaan parakkikylään. Heti alussa tuli selväksi, ettei vastaanottorakennukseksi ja selviämisasemaksi varatun rakennuksen 13 paikkaa tule riittämään. Huoneisiin sijoitettiin yhden sijasta kaksi henkeä, mutta loppuvuodesta ei tämäkään riittänyt, vaan ihmisiä jouduttiin majoittamaan aulatiloihin. ”Märänpään” jatkeeksi otettiin kaksi solua.

Vuoden 1990 lopussa oli päihtyneille yhteensä 38 valvottua paikkaa. Yksikössä oli lisäksi tarjolla vastaavat asumispalvelut myös selvinpäin oleville. Käytössä oli neljä miesten kuivaa solua ja yksi naisten solu. Tässä asumismuodossa jokaisella oli omat avaimet ja oikeus hallita itsenäisesti asuntoaan. Asumismuoto osoittautui suosituksi. Vain harvoin jouduttiin asukas siirtämään vastaanottorakennukseen. Kuitenkin alueelle oli sijoitettu huomattavasti enemmän asukkaita (noin 70), mitä sopimus kaupungin kanssa edellytti. Halmekadun yksikkö oli kaupungin päihdeongelmaisille tarkoitetun palveluverkoston pohja. Sen alapuolella ei ollut enää asumispalveluja.[481]

Siirryttyään Katulähetyksen valvotuksi yksiköksi Halmekadun ”intiaanikylä” koki melkoisen muutoksen niin sisäisesti kuin ulkoisilta puitteiltaankin. Paikka oli tullut viihtyisämmäksi ja turvallisemmaksi. Muutoksesta huolimatta Jorma Soini joutui vuoden 1990 lopulla toteamaan, ettei ollut huimempaa paikkaa kuin Halmekadun asunnot. Sen parakeissa asui ihmisiä, joille oli turha tulla lakia lukemaan, mutta säännöt oli kuitenkin oltava. Naapureiden kanssa olikin ollut kiivasta suukopua, mutta yhteisen palaverin myötä suhtautuminen oli muuttunut sallivammaksi.[482]

Halmekadulla asui jo alussa hyvin erilaisia ihmisiä. Keskisuomalaisen haastattelussa joulukuussa 1990 kertoi Ruotsista Jyväskylään muuttanut henkilö, ettei paikkaa oppisi koskaan pitämään kotinaan. ”Asunnottomuus vaikuttaa kaikkeen. Täältä ei saa lähdetyksi edes asioimaan puhumattakaan että alkaisi jotain harrastaa.” Erilaiset lähtökohdat ja se, millaiseen asumiseen ihminen oli tottunut, vaikuttivat arvioihin. Toisenlainen näkemys asumisesta Halmekadulla oli Reiskalla.[483]

”Parempi täällä on olla kuin vuotavan katon alla, toteaa kaikkien jyväskyläläisten tuntema Reiska, joka muutti rappukäytävistä ja tuulikaapeista Halmekadulle. Reiska kertoo virkistyneensä Halmekadulla niin, että aikoo hiihtää tänä talvena tuhat kilometriä.

– Tuon tässä sukset kuivumaan, hän totesi saapuessaan jäisine suksineen Halmekadun kokoontumistilaan, jossa oli juuri meneillään toimintapäivän palkintojen jako. Reiskan kohdalle tosin ei osunut palkintoa köydenvedosta eikä tietokilpailustakaan, mutta hänen ilokseen riittikin väen paljous, iloinen touhotus ja se, että hän sai olla lionsien järjestämällä hernekeittopiknikillä keskellä talvea."

Raimo Oksa muisteli haastattelussa vuonna 2005

"Yksi tunnettu kaveri oli Parkkulaisen Reino. Kerran kun Kitinojan Ari oli vuorossa oli Reino tullut yläkertaan kännissä siellä vanhassa Veljeskodissa. Ari talutti hänet alas ja sanoi, että nyt meni yläkerran paikka ja tarkoitti, että täksi yöksi, mutta Reino luuli, että se meni kokonaan ja latasi kovan koukun Arin mahaan. Niin tärkeä oli se oma peti, että joskus tunteet nousivat rajusti pintaan."

"Työntekijä katseli kerran kun mies katseli pitkään omia kasvojaan peilistä ja tuumasi sitten, että tuo ukko on juonut kaikki hänen rahansa, eli tällaisella huumorilla siellä mentiin eteenpäin. He kyllä tiesivät itse aiheuttaneensa ongelmansa. Eivät he syyttäneet siitä yhteiskuntaa tai valvojia."

"Veljeskodista oli kaupunkiin aika pitkä matka ja kulkuyhteydet olivat huonot. Kerran yksi meidän työntekijöistämme, Kitinojan Ari, joka on ollut töissä minuakin kauemmin, jäi sinne iltavuoron jälkeen nukkumaan, koska olisi tullut heti aamuksi uudelleen töihin. Yöllä sitten Ari nukkui isossa huoneessa kaverien kanssa ja siihen tulee joku vieraampi kaveri yöpymään ja herättää Arin yöllä ryypyille. Ei ymmärtänyt, että siinä oli työntekijä ja käry kävi välittömästi. Hyväntahtoisuutta tietysti, mutta tällä kertaa väärässä paikassa."

"Kerran näin kun kaverit olivat piilottamassa roskikseen viinakassia. Sen jälkeen tulivat muina miehinä sisälle, eivätkä tietäneet, että olin nähnyt homman. Tiesin, että he menevät jemmalleen heti kun poistun sopivasti. Minä poistuin, mutta sinne roskikselle, jossa vaihdoin viinakassin tilalle samanlaisen pussin, jossa oli tyhjiä pulloja ja muuta roskaa. Sopivan tilaisuuden tullen he hakevat pussin ja kiikuttavat kämppäänsä. Hetken päästä sieltä kuuluu kauhea manaus. Viinat hävinneet ja roskia kämppä täys. Kyllä siellä oli joskus kivaakin, ei se aina ollut sitä pitkällä naamalla olemista."

"Kun sitten muutettiin vanhasta veljeskodista Halmekadulle, olivat paikat siellä tosi pahassa kunnossa. Lattioilla oli ulosteita ja maksalaatikot olivat missä sattuu. Porukat tiesivät, että Katulähetys on tulossa ja olivat siksi tahallaan sotkeneet paikat. Veljeskodista lähti meidän mukaan kuitenkin kavereita, jotka päättivät muuttaa meidän kanssamme ja parin vuoden ajan silloin alussa oli tosi hienoa nähdä, kuinka he käskemättä alkoivat laittaa siellä paikkoja kuntoon. He olivat innoissaan kun pääsivät Taka-Keljosta huomattavasti lähemmäksi kaupunkia ja halusivat sen takia myös itse panostaa siihen, että paikoista tulisi viihtyisä ja ison työn he tekivätkin. Siellä oli hieno yhteenkuuluvaisuuden tunne, vaikka siellä oli myös sitä porukkaa, joka oli siellä ennen asunut, eivätkä he olisi halunneet alistua minkäänlaisiin sääntöihin. He

joivat kämpissään ja tappelivat. Kun me aloimme siihen pikkuhiljaa puuttumaan, joutui siellä aika monta kertaa ihan fyysiseen kontaktiin. Mutta sitten lopulta kun meidän sinne laatimamme säännöt sisäistettiin ja sitä mukaa hyväksyttiin, ymmärrettiin, että ne olivat ainoastaan heidän omaksi parhaakseen ja turvakseen. Siitä tuli lopulta sellainen yhteisöllisyys, jossa kaikki puhalsivat yhteen hiileen."

"Siihen aikaan miehet vielä keräilijät ruokia roskiksista ja kerran eräs mies oli saanut saaliikseen ison satsin läskiä ja teurasjätteitä, joista hän päätti keittää alatoopia ja alkoi sitä vanhassa kurkkupurkissa sitten keitellä Kytökadun keittiössä. Kun se sitten oli valmis ja hyytynyt, tulee paikalle S S, joka oli sen laatuinen persoona, että lähimmäiset hätkähtivät jo pelkkää ulkonäköä. Reiska haluaa hyvää hyvyyttään tarjota S:lle hiukopalaa. Kun S menee astialle leipäpalan ja puukon kanssa, sieltä katsoo siansilmä ja tällä kertaa jää alatoopi syömättä, vaikka mies oli syönyt vaikka mistä roskiksista."

Kesäkuussa 1991 Jyväskylän päihdehuollon työryhmän asettama yhteistyöryhmä kertoi raportissaan, että Kytökadun yksikön käyttö oli ollut lähes kaksinkertaista alkuperäisiin suunnitelmiin verrattuna. Valvottuja paikkoja yksistään päihtyneille oli tuossa vaiheessa 54, jotka ajoittain olivat olleet lähes täynnä. Selvinpäin oleville oli 20 valvottua paikkaa ja vielä 8 paikkaa Jyväskylän Vastaanottoasunnot Oy:n käytössä, yhteensä tarvittaessa 82 paikkaa. Työntekijöinä yksikössä toimi kuusi ohjaajaa, jotka olivat selviytyneet tehtävästään kiitettävästi ainoastaan pitkäaikaisen työkokemuksensa ja ammattitaitonsa ansiosta. Toiminnan laajuus tulisi raportin mukaan puolittaa.

Jo muutamaa kuukautta aiemmin apulaiskaupunginjohtaja Ahti Vielma oli kehottanut Katulähetystä etsimään uusia korvaavia tiloja. Kuitenkin Kytökadun yksikön ylikuormituksella oli saavutettu "vihdoinkin se minimitaso, että kenenkään päihdeongelmaisen ei ole ollut pakko viettää öitään varsinkaan talvisaikaan ulkosalla".[484]

Vuoden 1991 aikana kaikki Kytökadun asunnot siirtyivät Katulähetyksen ohjauksen ja valvonnan piiriin. Myös parakkikylän osoite muuttui, sillä Halmekadun pätkästä tuli Kytökatu. Naapurit saivat ainakin asua erinimisellä kadulla. Yksikön liikakuormitus oli omiaan johtamaan ongelmiin asuinympäristössä. Muutoksia tapahtui. Yksi solu muutettiin pariskuntien käyttöön sopivaksi. Vuoden 1991 lopussa yksikössä oli viisi raitista solua (20 paikkaa) ja kuusi päihtyneille tarkoitettua solua (48 paikkaa). Lisäksi vastaanottorakennuksessa oli 13 kahden hengen huonetta ensisuoja- ja selviämisasematoimintaa varten. Keväällä valmistui saunasolu, jossa oli myös A-klinikan huone. Huonetta käytettiin niiden henkilöiden yöpymiseen, jotka eivät juuri silloin päässeet katkaisuhoitoon A-klinikalle. Huonetta käytettiin myös turvakotipaikkana.[485]

Päiväkeskukselle hankittiin lisätilaa puhkaisemalla seinä viereiseen soluun. Näin saatiin tilat biljardi- ja pöytätennispöydille sekä painonnostovälineille. Päiväkeskus oli auki ympäri vuorokauden ja tiloja käytettiin innokkaasti.

Sunnuntainen pullakirkko kuului edelleen ohjelmaan. Lions Club järjesti jälleen toi-

mintapäivän. Työntekijät tutustuivat Turun kaupungin ensisuojaan ja katulähetykseen. Useita harjoittelijoita mm. sosiaalialan oppilaitoksista tutustui Kytökadun toimintaan. ”Tunnemmekin olevamme jo vakituinen harjoittelupaikka useammallekin erilaisessa koulutuksessa olevalle henkilölle”, todetaan vuosikertomuksessa. Asukkaille pyrittiin saamaan asuntoja myös muualta, sillä tavoitteena oli saada jokaiselle oma huone.[486]

Oman huoneen saaminen jokaiselle asukkaalle koettiin tärkeäksi tavoitteeksi. Se kuului alkuperäiseen suunnitelmaan. Niinpä vuoden 1992 toimintasuunnitelmassa mainitaan, että ensisijaisena tehtävänä on asukasluvun vähentäminen 60 – 70 asukkaasta 30 – 40 asukkaaksi. Tavoitteeseen pyrittiin mm. tekemällä yhteistyötä kaupungin asuntoasiaintoimiston kanssa, jatkamalla kaupungin omistamien omakotitalojen korjausta (työllistämisprojekti) ja valitsemalla Takalaittomaan asukkaita myös Kytökadulta.[487]

Vaikka asukkaita Kytökadulla olikin aiottua enemmän, oli yksikön kokonaisuus kuitenkin saatu toimivaksi. Niinpä EP seurantaraportissaan (loka-marraskuu 1991) totesi, että Kytökatu on nimenomaan märkää asumista ajatellen erinomainen yksikkö. Kytökatu oli toiminnaltaan mainettaan parempi. Kehittämistarpeita kuitenkin oli ja valvonnan tarve ulottui alueen ulkopuolellekin. EP:n mukaan yksikkö oli olosuhteista johtuen muodostunut eräänlaiseksi kaatopaikaksi, jonne hakeuduttiin tai jouduttiin. Yhteisasuminen oli synnyttänyt eräänlaisen ”toverikunnan”. ”Märässä päässä” jopa viihdytään.

Alkoholista riippuvaiset pitivät asuntoaan sekä kotina että vankilana. Henkilökunta piti yksikköä suurena ja vaikeasti hallittavana. Työntekijöiden mukaan osa asukkaista kuuluisi muualle, palvelevampaan laitoshoitoon. EP:n mukaan ohjaajalta edellytettiin runsaasti erilaisia taitoja. Siksi koulutusta olisi tehostettava. Kytökatu palveli siirtymävaiheen majoitustarvetta, mutta ei auttanut tehokkaasti selviytymään kuiville. Vuoden 1991 lopulla Kytökadun märkä asukki oli EP:n mukaan kuvattavissa seuraavasti:[488]

- normaalit ihmissuhteet poikki, tärkeimmät kontaktit poliisi, sosiaalitoimisto, yksikön henkilökunta
- liikkumisalue hyvin suppea, samoin tarpeet ja tottumukset, usein ilman riittävää ravintoa
- omat ja / tai yhteisön käytösnormit, usein vankilavaikutteiset
- tovereihin tukeutuminen, roikkuminen, huomaavaisuuden kerjääminen

Ville-Veikko Lampinen tuli ohjaajaksi Kytökadulle vuonna 1994. Ville-Veikolle Kytökadun yksikön toiminnasta on jäänyt varsin lämmin kuva. Näin on varsinkin myöhempien työkokemusten valossa tarkasteltuna. Kytökatu oli läheinen ja inhimillinen yhteisö, kertoo Ville-Veikko. Miehiä oli helppo saada mukaan erilaisiin toimintoihin, lentopalloa pelaamaan, perunannostoon tai muihin töihin. Oltiin enemmän yhdessä, oli kanssakäymistä, ihmiset olivat jotenkin paremmin koolla ja saavutettavissa, soluasunnot helpommin hallittavissa. Vaikka väkivaltaa, uhkauksia ja vaikeita tilanteita oli Kytökadullakin, oli kokonaisuus kuitenkin inhimillinen ja tietyllä tavalla lämmin. Myös sunnuntaiset pullakirkot kuuluivat Kytökadun hengelliseen ohjelmaan ja siellä toimi Katulähetyksen sisäinen rukouspiiri.[489]

Varsin inhimillisen ja ”lämpimän” kuvan saa myös Kytökadun vastaavan työntekijän, Ari Kitinojan, allekirjoittamasta vuoden 1994 toimintakertomuksesta. Lähialueiden asukkaita nähtiin nyt käyttämässä päiväkeskuksen kuntoilulaitteita ja pelaamassa biljardia. Katulähetys mahdollisti monta mukavaa tapahtumaa niin asukkaille kuin työntekijöillekin.

Leponiemen ja Sallaajärven rantaan tehtiin sauna- ja uintiretkiä. Ikimuistoisia olivat myös Nurmelan kevättempaus ja järviretki Jemina -aluksella. Tehtiin retket Ähtärin eläinpuistoon, jääkiekko-otteluun Tampereelle sekä Peurunkaan keilailun ja uinnin merkeissä. Sählyä, lento- ja pesäpalloa pelattiin. Porina pohti keskiviikkoisin alueen viihtyisyyden parantamista.

Kytökadun asumispalveluja käytettiin runsaasti vuoden aikana. Käyttöaste oli 91 % ja jyväskyläläisiä yöpyjiä vuoden aikana 16 005, maalaiskuntalaisia 1 228. Kuivia soluja oli kuusi ja märkiä viisi. Paikkoja oli niin yksinäisille miehille ja naisille kuin avio- ja avopareillekin. Omatoimisempaan asumiseen kyvykkäitä kannustettiin muuttamaan Takalaittomaan ja Etappiin.[490] Tilanpuute näyttää helpottuneen, eikä tämänsuuntaista mainintaa ole enää vuoden 1994 toimintakertomuksessa. Toisaalta uudet tilat Kankitiellä olivat jo rakenteilla.

Vielä alkuvuoden 1995 Kytökadun yksikkö jatkoi toimintaansa, mutta toukokuun viimeisenä yli 50 yksikön asukasta muutettiin uuteen ympäristöönsä Kankitien rivitaloihin.[491] Niin päättyi Kytökadun asumisyksikön ikimuistoinen aika. ”Märkä veljeskunta” oli poistunut Kytökadun maisemasta.

Sallaajärven rantasauna ja Leponiemen kesäpaikka

Tuomiojärven rannalla sijaitseva Leponiemen kesäpaikka saatiin yhdistyksen käyttöön jo 1980-luvulla. Tämä kaupungin omistama suosittu vapaa-ajan viettopaikka tarjosi työkohteita myös työllistämisprojektille. Leponiemen sauna ja lautarakenteinen mökki verantoineen sekä pihaympäristö antoivat mahdollisuuksia monenlaiseen toimintaan ja oleskeluun. Grillausta, savustusta, saunomista, uimista, tikanheittoa, juhannusjuhlia ja muutakin saattoi sisältyä Leponiemen ohjelmaan.

Leponiemen huippukävijämäärät sattuivat 1990-luvun puoliväliin (yli 3000 kävijää). Sallaajärven rantasauna alkoi noihin aikoihin kasvattaa suosiotaan. Rantasaunan hirret saatiin työllistämisprojektin purkamasta rakennuksesta. Itse rakennusta pystytettiin yhteisvoimin ja hartaasti. Paitsi yksikköjen asiakkaat ja työntekijät, rantasaunaa hyödynsivät myös ulkopuoliset, perheet ja ryhmät. Se oli myös Sallaajärven palvelukodin asukkaiden käytössä. Sijaintinsa vuoksi paikkaa nimitettiin myös piilopirtiksi. Piilopirtti kasvatti suosiotaan vuosikymmen loppua kohden. Siellä oli hyvä olla rauhassa, saunoa, uida, kalastella, retkeillä tai vaikkapa viettää pikkujoulua ja grillausjuhlia – päihteettömästi tietenkin.

Sallaajärvi

Leponiemi

Ensiaskel – asunnot ja päiväkeskus – perinteet jatkuvat

Jo helmikuussa 1991 Jorma Soini kertoi yhdistyksen johtokunnan kokouksessa, että apulaiskaupunginjohtaja Ahti Vielma oli kehottanut Katulähetystä etsimään yhdessä kaupungin kanssa korvaavaa paikkaa Kytökadun yksikölle. Toiminta siirtyisi Vielman mukaan uuteen paikkaan vuoteen 1995 mennessä, jolloin Kytökadun maapohjan vuokra-aika päättyi.[492]

Kaupungin sosiaali- ja terveysviranomaisten kanssa yhdessä suoritetun perusteellisen etsinnän tuloksena päädyttiin Kankitiehen, joka oli syrjässä asutusalueilta. Sijainnin lisäksi erinomaista tässä paikassa oli myös se, että siellä oli rakennettua kylmää ja lämmintä hallitilaa harrastus-, askartelu- ja päiväkeskustoimintaa varten. Lisäksi siellä toimi jo Katulähetyksen Kierrätyskeskus.[493]

Heinäkuussa johtokunta valtuutti Jorma Soinin allekirjoittamaan Ensiaskel -yksikön rakennuslupakirjat ja Kankitie 9: n vuokrasopimuksen. Asuntorahasto hyväksyi hankkeen rakennussuunnitelmat ja kustannukset 31.8.1994. Rahoitusesityksen mukaan kokonaiskustannukset olivat runsaat 9,5 miljoonaa mk. Yli 6 miljoonan lainan lisäksi RAY ja Jyväskylän kaupunki olivat mukana hankkeen rahoituksessa.[494]

Kaupunginhallitukselle osoitetussa Ensiaskel -yksikön toteutusta koskevassa hakemuksessa painotetaan sitä, että Jyväskylän kaupunki ja Katulähetys ovat erinomaisen yhteistyön ansiosta olleet poistamassa suurelta osin asunnottomuutta Jyvässeudulta. Jyväskylä tulisi olemaan Ensiaskel -yksikön valmistuttua mallikaupunki valtakunnassa.[495] Asian ilmaisi sattuvasti Jyväskylän uusi päihdehuollon johtaja, Mauri Sompa.[496]

"On hienoa, että Katulähetys huolehtii ettei kenenkään tarvitse jäädä kadulle yöksi. Lisäksi nythän vuoden sisällä valmistuu asialliset tilat Kankitielle, jonne Kytökatu siirtyy. Toivon, että näin myös tältä osin palvelun taso paranee."

Rahoituspohjan varmistuttua hanke lähti etenemään ripeästi. Rakennustyöt käynnistyivät 19.9.1994 ja marraskuun ensimmäisenä lattiat oli valettu ja vesijohto- ja

Parakkikylä muuttaa Jyväskylän Kytökadulta

Jorma Rahkonen

Alkoholistien käytössä oleva Kytökadun parakkikylä Jyväskylässä puretaan lähivuosina. Paihdeongelmaiset saavat työtilat ja asuntolan Seppälänkankaalta Kankitie 7:stä.

Intiaanikylaksikin kutsutun parakkikylän tontti siirtyy kaupungin ja Haka-Rakentajien välisessä vaihtokaupassa rakennusyhtiön omistukseen. Tontilla on vireillä olevassa asemakaavassa rakennusoikeutta 3000 kerrosneliömetriä. Samansuuruinen tontti jää myös kaupungille itselleen. Kaupunki saa Kankitielta kaksi hallirakennusta ja asuntokäyttöön rakin.

Tekninen lauta tää kaupungin kauppojen teke punki maksaa 140 000 markkaa ostaa Kiinteistö Ö län Kankitie 7:n

Kytökatu

Kytökadun parakkikylän vuokra-aika päättyisi ilman muuttoa vasta vuonna 1997.

1990-luvun alkuvuosina Kytökadun yksikkö oli esillä tiedotusvälineissä. Muuttosuunnitelma tiedostettiin. Se pätkä Halmekatua, jonka kohdalla yksikkö sijaitsi, muuttui ympäristön vaatimuksesta Kytökaduksi. Toukokuun viimeisenä vuonna 1995 yksikkö muutti Kankitielle. Vanhat Katulähetyksen työntekijät muistelevat Kytökadun yksikköä edelleen lämmöllä.

viemäriasennukset käynnissä.[497] Kevään 1995 aikana kytökatulaiset kävivät jo tutustumassa Kankitien valmistumassa oleviin rivitaloihin. Ensiaskel -yksikön puitteet tulivat vähitellen tutuiksi.

Kesän 1995 koittaessa Kankitien neljä rivitaloa olivat asumiskunnossa. Toukokuun 31. päivänä tapahtunut muutto vaati suuren työmäärän. Myös asuntohakemusten ja muiden tarvittavien papereiden tuli olla kunnossa. Lisäksi mahdolliset vuokrarästit ja kalustovahingot Kytökadulla selvitettiin. Urakasta selvittiin. ”Märkä veljeskunta” oli siirtynyt uuteen kotiinsa. Kankitien rivitaloasunnot olivat loppuvuoden jatkuvasti käytössä ja yksikön selviämisasemalla oli 1052 yöpymistä. Tässä vaiheessa asuntojen vuokra oli 820 mk /kk. Vuokraan sisältyi sähkö, vesi, pesukoneiden ja kuivauskaappien käyttö, wc -paperi ja siivoamiseen tarvittavat pesuaineet sekä sauna ainakin kerran viikossa. Yöpyminen selviämisasemalla maksoi jyväskyläläiselle 55 mk /vrk ja vieraspaikkakuntalaiselle 110 mk /vrk. Vuoden 1999 lopulla asuntojen vuokra oli jo 1100 mk / kk.[498]

Ulkoiset puitteet olivat hienot, rivitaloasunnot uudet ja ajanmukaiset, alueella työ- ja harrastustiloja. Mutta ajanmukaisuudella oli kääntöpuolensa. Kytökadulla tiivis asuminen oli johtanut väistämättä päivittäiseen kanssakäymiseen ja yhteisöllisyyden rakentumiseen. Kankitiellä asukkaan oli helpompi eristäytyä omaan erilliseen kammioonsa. Rivitaloalue oli myös laaja ja vaikeammin hallittavissa kuin Kytökadun vaatimaton parakkikylä.

Lisäksi 1990-luvun aikana tapahtui merkittävä muutos päihteiden käyttäjien profiilissa. Puhdas pilleristi tai narkomaani oli harvinaisuus vielä vuosikymmenen alussa, mutta sen lopussa ei ”puhdasta viinaa juovaa” enää tahtonut ”löytyä millään.”[499] Kankitiellä suuri osa alueen asukkaista käytti ja käyttää päihteitä lähes päivittäin. Lisäksi asiakaskunnassa tapahtui 1990-luvun aikana nuorentumista. Myös asiakkaiden keskimääräinen kunto oli parempi vuosikymmenen lopulla kuin sen alussa. Tämä ei kuitenkaan ole pelkästään positiivinen ilmiö. Se osoittaa, että päihdeongelma kosketti monia entistä nuoremmassa iässä.

Uuteen paikkaan muutto ja toiminnan saaminen uomiinsa vaati oman aikansa, vaikka hyviksi havaittuja toimintamuotoja voitiinkin jatkaa Kytökadun perinteiden pohjalta. ”Työtapojen ja toiminnan organisointi on vaatinut paljon yhteisiä ponnistuksia niin Ensiaskelasunnoilla kuin muiden sidosryhmiemme kesken.

Toimintaamme olemme tehneet tunnetuksi esittelemällä aluetta vierailijoille ja antamalla harjoittelupaikan sosiaali- ja mielenterveysalan opiskelijoille.” Positiivista ilmapiiriä ja hyvää henkeä pyrittiin Kankitien ensimmäisen toimintavuoden aikana tietoisesti luomaan. Järjestettiinpä positiivisen ajattelun iltakin. Pian toiminta saatiin uomiinsa ja Kankitien yksikkö tunnetuksi. Vuoden 1997 toimintakertomuksen mukaan maine oli kasvanut ja yhteistyösuhteet lujittuneet.[500]

”Suurilta tragedioilta menneenä vuonna vältyttiin, vaikka vauhtia ja vaarallisia tilanteitakin vuoteen mahtui, niin kuin myös onnen ja ilon hetkiä. Olemme tulleet tutuiksi sosiaali- ja muiden viranomaisten sekä kansan keskuudessa. Meillä on ollut ilo esitellä toimintaamme suurille kansanjoukoille. Vierailijoita on käynyt mm. eri oppilaitoksista, seurakunnista, sosiaalityöntekijöitä, terveydenhuoltohenkilökuntaa ja kävipä asukkaiden oma lääkärikin tutustumassa ja keskustelemassa. Myös palo- ja pelastustoimenedustajat kävivät.

Poliisit piipahtivat useasti ihan ilman asiaakin ja toivatkin hyvän yhteistyön kunniaksi asukkaille tuhdin joulukinkun. Ulkomaan elävistä mainittakoon intialainen Jesuiitta pappi ja hampurilainen nuoriso-ohjaaja. Ensiaskel -yksikkö on siis saanut paikkansa maailmankartalla.”

Vaikka suurilta tragedioilta vältyttiin, oli elämän karu arki läsnä Ensiaskeleessa, joka Kytökadun seuraajana oli nyt kaupungin päihdeongelmaisille tarjoamien asumispalvelujen ”pohja”. Sitä ”alemmas” ei enää voinut laskeutua.

Esimerkiksi helmikuussa 1997 väkivalta oli esillä johtokunnassa. ”Otettiin myös voimakkaasti kantaa työntekijöiden turvallisuuteen erityisesti Ensiaskeleen osalta. Yksimielisiä oltiin siitä, että jotain on tehtävä Ensiaskeleessa riehuvan väkivallan suhteen. Joko palkataan työntekijöitä lisää tai poistetaan pahimmat väkivaltakaverit.”[501] Hyvät yhteistyösuhteet poliisiin, pelastus- ja sosiaalitoimeen sekä muihinkin sidosryhmiin mainitaan edelleen vuoden 1999 toimintakertomuksessa.

Erityisesti mainitaan myös kotisairaanhoidon projektin mukana saatu ikioma hoitaja, joka on koettu todella onnistuneeksi ja tarpeelliseksi lisäksi. Myös tietokone tuli Ensiaskeleen työtä helpottamaan ja vuoden 1997 toimintakertomuksessa todetaan tietokoneen olleen jo yli vuoden käytössä ja helpottaneen työntekoa.

Tietojen käsittely on nopeutunut ja yhteydet muihin Katulähetyksen yksiköihin parantuneet ja olleet ”suurena apuna toimissamme”. Työllistämistuella palkatut työparit mainitaan vuodesta toiseen arvokkaana asiana.

Vuonna 1996 kerrotaan Ensiaskeleessa olevan viisi vakituisessa työsuhteessa olevaa työntekijää, pari tuuraajaa ja työllistämisvaroin palkattuja työpareja, opiskelijaharjoittelijoita sekä vapaaehtoisia. Vuoden 1997 toimintakertomuksen mukaan ”työparien saaminen onkin tehnyt Ensiaskeleesta turvallisemman ja ihmisläheisemmän ympäristön, jossa on ollut aikaa auttaa, ohjata, opastaa ja tukea kaikissa asioissa, jotka ovat tuntuneet ylivoimaiselta ratkaista omin voimin”. Tehtävien tekeminen kahdestaan on vähentänyt kiirettä ja antanut mahdollisuuksia kahdenkeskisiin keskusteluihin. Työparien käyttö on lisännyt turvallisuutta. Myös opiskelijaharjoittelijoiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden kerrotaan antaneen upean lisänsä toimintaan.[502]

Asukaskoostumuksensa ja toimintojensa vuoksi Kankitien yksikkö pian raivasi tiensä jyväskyläläisten tietoisuuteen. Maineen kasvua ei estänyt se, että yksikkö sijaitsi syrjässä kaupungin asutusalueilta. Monen tavallisen kaupunkilaisen mielissä sana Kankitie alkoi merkitä ”märän veljeskunnan” asuinpaikkaa, jossa sattui ja tapahtui ja jossa poliisiviranomainen vieraili usein. Alue ei kuulunut hyvämaineisen kansalaisen oleskelupaikkoihin.

Kaikki kansan mielissä elävät uskomukset eivät ole olleet realistisia. Monilta on unohtunut toiminnan tavoite. Ensiaskel -yksikkö on mahdollistanut suurelle joukolle syrjäytyneitä ihmisarvoisen asunnon ja yösuojan. Alusta lähtien rivitaloasunnot olivat käytössä lähes 100 %:sti. Myös ensisuojaa on tarvittu kipeästi. Yöpymiset siellä lisääntyivät tarkastelujakson aikana.

Vuonna 1996 yövyttiin ensisuojassa 2333 kertaa (keskimäärin noin 6,5 yöpyjää / yö), mutta vuonna 1999 jo 4548 kertaa (yli 12 yöpyjää / yö). Kasvu johtui siitä, että samat ihmiset yöpyivät suojassa useampia kertoja. Ensisuoja tarjosi tarvittaessa yösijan myös Katulähetyksen puolimatkankotien päihtyneille asukkaille ja sääntöjä riittävästi rikkoneille Ensiaskeleen rivitaloasunnoissa asuville.[503]

Päihteiden vienti asuntoihin ja ylipäätään niiden tuominen alueelle on kiellettyä Ensiaskeleessa, vaikka päihtyneenä asiakas saikin rauhassa mennä asuntoonsa. ”Myös päihteiden vientiä asuntoihin saatiin hivenen hillittyä lisäämällä selviämisasemalla vietettävien selvien vuorokausien määrää ’rikoksen’ uusijoiden kohdalla”, kerrotaan vuoden 1997 toimintakertomuksessa. Sanktio lisäsi ensisuojassa yöpyvien määrää. Mutta jossain päihteitä nautittiin, sillä suuri osa asukkaista oli niiden vaikutuksen alaisena lähes päivittäin. ”Tällaisena paikkana on toiminut läheinen ’laani’, jossa on palanut ’ikuinen tuli’ jo pitemmän aikaa”, selventää vuoden 1997 toimintakertomus.

Nuotiopaikan viihtyisyyttä lisättiin rakentamalla sinne laavu säältä suojaamaan. Tämäkin toimenpide hillitsi päihteiden vientiä asuntoihin. Mutta valvonnasta huolimatta päihteiden vienti asuntoihin jossain määrin jatkui ja lisäsi selviämisaseman kuormitusta, todetaan vuoden 1999 toimintakertomuksessa.[504]

Nuotiolaavu edustaa Katulähetyksen tarjoamien palvelujen alinta tasoa. Nuotiosta on tullut vertauskuva. Joskus ”alas” vajonnut päihdeongelmainen on raitistuessaan

kohonnut, kuten sanonta kuuluu, ”nuotiolta”, jopa yhdistyksen eturivin vastuunkantajaksi, perheenisäksi ja työntekijäksi.

Ensiaskeleen hengellisessä toiminnassa jatkettiin Kytökadun perinteitä. Pullakirkko järjestettiin sunnuntaisin ja asukkailla oli mahdollisuus osallistua seurakuntien järjestämiin hengellisiin tilaisuuksiin. Asukkaita myös kyydittiin tilaisuuksiin tarvittaessa. Seurakuntien järjestämille leireille osallistuttiin ainakin välillä ”sankoin joukoin”.

Tärkeä työmuoto olivat kahdenkeskiset keskustelut, joihin oli mahdollisuus työntekijöiden tai vapaaehtoisten kanssa. Ensiaskeleen hengellisessä työssä vapaaehtoistyöllä on ollut tärkeä merkitys. Ortodoksiseurakunta mainitaan erityisesti joulujuhlan järjestäjänä (1995 - 1996). Vuosikymmenen lopulla oli tärkeänä työmuotona naistenryhmä Majakka, jonka tavoitteena oli tulla päihdeongelmaisten naisten lähelle ja pohtia mahdollisuuksia nauttia elämästä selvänä. Myös vastaava miestenryhmä, Perävaunu, toimi myöhemmin Ensiaskeleessa.[505]

Majakka opasti naisia selville vesille

Keväällä 1997 Ensiaskeleen päiväkeskustiloissa alkoi kokoontua naistenryhmä Majakka. Majakan tarkoituksena oli avata väyliä päihdeongelmaisille naisille, jotka halusivat tehdä päihdeongelmalleen jotain, mutta keinot ja voimat olivat vähissä. Majakka tarjosi selviytymisen vaihtoehtoja. Majakan toimintatapaan kuuluivat keskustelut, kuuntelu, tunteiden jakaminen. Myös makkaraa syötiin ja kahvia juotiin sekä pohdittiin mitä ihmeellisempiä asioita. Kyse oli jonkinlaisesta naisten juttutuvasta.

Ensimmäinen Majakka -ryhmä aloitti toimintansa Keltinmäen kirkolla lokakuussa 1996, taustayhteisöinä Jyväskylän Katulähetys, Jyväskylän kaupunkiseurakunta ja Sininauhaliitto. Majakan toimintatapaan kuuluivat lisäksi näyttävät tempaukset.

Majakkaa pidettiin esillä kirkkopuistossa, osallistuttiin Naisten askeleeseen. Adventin aattona 1997 seisottiin kynttilöiden valossa Kuokkalan sillalla Majakasta kertoen ja esitteitä jakaen. Majakkatyötä tehtiin myös vankilassa. Valtakunnallista arvostusta Majakka sai, kun projekti valittiin yhdeksi vuoden 1999 yhteisvastuukeräyksen kotimaan pääkohteeksi. Aivan vuosikymmenen lopulla aloitti Ensiaskeleessa toimintansa vastaava miestenryhmä Perävaunu.

Vaikka Kytökadun yhteisöllisyyttä Ensiaskeleen veteraanit muistelivat kaiholla, osoittavat monet Ensiaskeleen toiminnot, harrastukset ja retket, että yhteisöllisyyttä oli Kankitielläkin. Keskiviikon porinassa purettiin paineita, muristiin ja puristiin sekä suunniteltiin toiminnan kehittämistä. Järjestettiin myös peli-iltoja biljardin, pingiksen ja lettukestien merkeissä. Käsityöverstaassa tehtiin puu- ja maalaustöitä, korjattiin polkupyöriäkin.

Alakerran hallissa autot saivat lisäkilometrejä. Veikattiin jääkiekon MM -kisojen voittajaa ja katseltiin TV:tä. Painonnostosalikin oli ahkerassa käytössä ja salin muuttaessa valkoiselta hallilta päiväkeskustiloihin, lisääntyi käyttäjämäärä.

Majakassa toimivat vas. Pirkko Vääränen, Tarja Hiltunen, Marja Rantanen, Anne Rahkola, Terttu Valkeinen ja Meri Tirroniemi.

Vuonna 1997 päiväkeskuksessa pidettiin pizza-iltamia, leivottiin pullaa sekä kakkuja ja pidettiin pyjama-bileet. Asukkaiden sekä opiskelijatyttöjen, Hanna-Riikan ja Piian, yhteistyönä päiväkeskuksesta oli muotoutunut entistä viihtyisämpi ja toiminnallisempi yhteinen ajanvietto- ja harrastuspaikka. Myös ulkopuolelle suuntautuvat harrastukset lisäsivät tällöin suosiotaan. Vuosien aikana kiipeiltiin, pelailtiin lentopalloa, käytiin yhdessä uimassa. Seilailtiin Jemina -aluksella Päijänteellä, ajettiin kartingia ja saunottiin Leponiemessä ja Sallaajärvellä. Peurungassa keilailtiin ja Kuopioonkin tehtiin maakuntakierros, käytiin Helsingissäkin.[506]

Ensiaskel -yksikön sijainti oli yhdistyksen toimintojen kannalta keskeinen. Kankitiellä oli Kierrätyskeskus uusiotuotantoineen sekä kirpputori ja muitakin tärkeitä tiloja. Myöhemmin (vuonna 2001) Kankitielle siirtyi myös yhdistyksen hallinnollinen keskus.

Ensiaskel oli se Katulähetyksen yksikkö, jossa elämän kova todellisuus oli kaikkein raadollisimmin läsnä. Siksi turvallisuuden ja viihtyisyyden takaaminen olivat työn tärkeitä tavoitteita. Yksikössä sattui ja tapahtui ja näihin ikävämpiin puoliin on myös 1990-luvun toimintakertomuksissa lyhyitä viittauksia. Päihtyneet asiakkaat ja rauhattomuus, joskus uhkaukset ja väkivaltakin kuuluivat Ensiaskeleen elämään. Asiakaskoostumuksensa vuoksi myös kuoleman todellisuus oli läsnä tavanomaista vahvemmin. Yhteisöllisistä harrastuksistaan huolimatta Ensiaskel oli kovia kokeneiden ihmisten yksikkö. Yhteiskunnan muuttuessa ja päihdyttävien aineiden kirjon laajetessa elämän kova arki oli vuosikymmenen lopulla näkyvillä entistä selkeämmin.

Jeminalla on ollut tärkeä merkitys elämänkokemusten rikastuttajana yhdistyksen toiminnassa.

Jemina vei virkistäville vesireiteille

Vesillä liikkuminen oli tärkeä vapaa-ajanvieton muoto yhdistyksessä vuosikymmenen toisella puoliskolla. Tarkoitusta varten yhdistykselle hankittiin alus (iso vene). Heinäkuussa 1994 Jorma Soini esitteli johtokunnan kokouksessa 38-K luokan kuljetusalusta sen hankkimiseksi yhdistykselle. Aarre Manninen ja Jaakko Koivunen valtuutettiin tekemään kauppa.

Jemina on 12,4 m pitkä ja 3,6 m leveä alus ja siinä on Ford -merkkinen kuusisylinterinen diesel -moottori. Aluksen käytön vastuuhenkilöinä toimivat Jorma Soini, Jaakko Koivunen ja Hannu Peura. Jemina oli 1990-luvulla katulähetysväen aktiivisessa käytössä. Heti syyskuussa 1994 tehtiin syysretki Heinosniemeen.

Vuosikymmenen toisen puoliskon toimintakertomukset osoittavat, että Jeminalla oli tärkeä merkitys elämänkokemusten rikastuttajana yhdistyksessä. Vaajakoskelta, jossa Jeminan laituri sijaitsee, tehtiin monta ikimuistoista retkeä Päijänteelle ja myös Laukaan suuntaan.

Jemina on kuin Katulähetyksen työn symboli. Armeijan yhteysveneenä aiemmin palvellut alus kärsi aikoinaan kaksi vakavaa törmäysonnettomuutta. Rauman edustalla joulukuussa 1964 se vei syvyyksiin 28 nuorta ihmistä. Jyväskylän Katulähetyksen kunnostamana tuo kahdesti uponnut alus on saanut uuden elämän päihdeongelmaisten terapiaveneenä. [507]

Veljeskodista Etapiksi

Yhdistyksen suuri muodonmuutos kosketti syvällisellä tavalla Veljeskotia. Jyväskylän päihdehuollon kehittämissuunnitelmien (1988) mukaisesti Taka-Keljossa sijaitsevaa Veljeskotia alettiin kehittää kristilliseksi hoitokodiksi. Suuri muutos tapahtui 1.4.1990, jolloin Veljeskodin ohjaajat muuttivat Kytökadun yksikköön. Sakari ja Kaarina Pihlaja ottivat vastuun Veljeskodista.

Sakari Pihlajaa, joka jo useita vuosia oli toiminut aktiivisesti seurakunnassa, kysyttiin nyt vastuunkantajaksi Katulähetykseen ja uudistuvaan Veljeskotiin. Ehtona oli se, että myös hänen puolisonsa Kaarina tulisi mukaan työhön. Pihlajan perheen tehtäväksi annettiin Veljeskodin kehittäminen kristilliseksi hoitokodiksi. Pihlajat muuttivat itsekin asumaan sinne. Heille kunnostettiin asunto yksikön ns. tylppään päähän.[508]

Sakari Pihlajan mukaan alku oli ”aikamoista touhua”. Vanhoissa suurissa luokkahuoneissa oli kerrossänkyjä vieri vieressä. Tiloja alettiin remontoida kodinomaisempaan suuntaan rakentamalla väliseiniä ja muuttamalla luokkatilat 1 – 3 hengen huoneiksi. Tuloksena olivat tilat 15 asukkaalle.

Alakerran selviämistilat poistettiin käytöstä yhteisellä päätöksellä. Veljeskodilla ei enää olisi ”märkää” tilaa eikä siellä oleskeltaisi ja yövyttäisi päihtyneenä. Tämä tehtiin selväksi asukkaille jo hyvissä ajoin ennen muutosta. Mahdolliset humalatilat selvitettäisiin Kytökadun vastaanottorakennuksessa.

Entisistä ”märkätiloista” tehtiin pyykin kuivaushuone ja pesutupa. Se oli kuin muutoksen symboli. Hengellistä toimintaa ja tarjontaa lisättiin runsaasti. Yksikön luonteen muuttuessa osa vanhoista asukkaista siirtyi suoraan Kytökadulle, mutta osa jäi uuteen Veljeskotiin.

Tärkeä kulmakivi olivat hengelliset päivänavaukset, joita pidettiin alakerran hiljaisessa huoneessa. Alku ei ollut lupaava. Kuutena peräkkäisenä aamuna Sakari Pihlaja kertoo kävelleensä aulan läpi Raamattu kainalossa alakerran hiljaiseen huoneeseen. Kukaan miehistä ei tullut päivänavaukseen. He vain naureskelivat. Hän sai istua yksin. Mutta seitsemäntenä päivänä hiljaisessa huoneessa istui seitsemän miestä. ”Siitä se sitten alkoi”, kertoo Sakari, naurahtaen raamatullisille lukumäärille.[509]

Sunnuntaisin järjestettiin pullakirkkoja ja keskiviikkoisin seurakuntien hengellisiä tilaisuuksia. Heinäkuussa oli uudistuneen Veljeskodin avajaisjuhla, johon osallistui noin 50 henkilöä, marraskuussa osallistuttiin valtakunnallisille vankilalähetyspäiville Porissa. Porin luterilaisen seurakunnan Diakoniakeskus tarjosi toimintakertomuksen mukaan niin korkeatasoisen majoituksen, ”ettei moni Veljeskodin pojista ole saanut koskaan sellaista kokea”.

Luonnollisen vaihtuman kautta asukkaiksi alkoi valikoitua hengellisistä asioista kiinnostuneita henkilöitä. Uudet toimintaperiaatteet johtivat asukkaiden kuivien kausien pidentymiseen ja joku löysi kokonaan uuden alun elämälleen uskoontulon myötä. Hengellisen hoitokodin toimintamuotoja etsittiin ja elokuussa 1991 Sakari Pihlaja esitteli

Taka-Keljon Veljeskotia alettiin kehittää kristilliseksi hoitokodiksi vuonna 1990.

kehittämissuunnitelmansa johtokunnassa.[510] Samana vuonna hän kertoi vapaaehtoisuuteen ja asukkaiden aktivointiin perustuvista periaatteistaan Uusi Toivo lehdessä.[511]

"Täällä ei kuitenkaan tuputeta ihmisille uskonasioita. Edellytämme kuitenkin sitä, ettei heidän asenteensa hengellisiin asioihin ole ainakaan täysin kielteinen, koska silloin täällä on varmasti vaikea olla. Toinen pääperiaate on se, että asioita ei tehdä asiakkaiden puolesta liian valmiiksi. Asukkaat saavat mm. tehdä itse ateriansa. Hoivaaminen ei nosta ketään jaloilleen.

– Jos teemme asiat liian valmiiksi, kaverit voivat joutua 'hoitokotikierteeseen' eli heidän laitostumiskierteensä jatkuu edelleen siviilissäkin."

Työllistämisprojektin avulla Veljeskodin tiloja kunnostettiin. Työntekijäperheelle valmistui kolmen huoneen ja keittiön asunto yläkertaan huhtikuussa 1991. Vuosikertomuksessa (1991) todetaan Veljeskodin toimivan kodinomaisena, kristilliseltä pohjalta toimivana yksikkönä, joka antaa asiakkailleen hengellistä valmiutta. Päivänavausten ja pullakirkkojen lisäksi oli myös raamattutunteja opintokerhon puitteissa sekä hengellisiä tilaisuuksia keskiviikkoisin. Lisäksi vierailtiin seurakunnissa ja niiden järjestämissä tilaisuuksissa.

Alussa toiminta perustui pitkälle julistukseen. Myöhemmin toimintamallin kehittyessä kuvaan tuli kristillinen päihdehoito-ohjelma.[512]

Veljeskodin hoitajien sekä Jorma Soinin laatimassa esitteessä sanotaan, että Veljeskodin toiminnan tarkoitus on yhteistyössä sosiaali-, asunto-, työvoima- ja muiden viranomaisten sekä kristillisten seurakuntien kanssa antaa apua niille, jotka pyrkivät pysyvään vapauteen huumeista, päihteistä sekä niiden mukanaan tuomasta elämäntavasta. Aiemmin siteerattu Katulähetyksen yksiköiden arvioitsija EP halusi mieltää hoitokoti -projektin kokeiluna. Asukkaiden valinnassa oli noudatettava erityistä huolellisuutta ja vaikeuksien ilmaantuessa oltava valmis tarjoamaan toinen mahdollisimman "pehmeä"

asuinpaikka.[513]

Projekti eteni kuitenkin hyvää vauhtia ja vuoden 1991 viimeisenä päivänä tunnelma oli Taka-Keljossa korkealla, kun odoteltiin vuoden vaihtumista ja Veljeskodin nimen muutosta Etappi -puolimatkankodiksi. Samassa tilaisuudessa Erkki Kiviranta, Veljeskodin näkyvin puuhamies ja sen perustaja (1952) ja Juha Ketola siunasivat sen nyt 40 vuoden jälkeen uuteen tehtäväänsä.[514] Verneri Louhivuoren ajattelun mukaisesti Katulähetys ei koskaan saanut jähmettyä pelkäksi organisaatioksi, vaan sen oli alituiseen etsittävä toimintamuotojaan muuttuvissa olosuhteissa.

Erkki Kiviranta säilytti, paitsi huumorintajunsa, myös henkisen joustavuutensa elämänsä viimeisiin vuosiin asti. Etappi -projektiin kuului myös toiminnallisuus, mihin luonnonkauniilla paikalla sijaitseva Taka-Keljon entinen koulu tarjosi hyviä mahdollisuuksia. Korkean Pirttimäen ja läheisen Sallaajärven maastot olivat erinomaisia retkeily- ja virkistysalueita. Sallaajärvellä voitiin kalastaa ja soutaa, metsissä vaeltaa, marjastaa tai vain ihailla komeaa metsäluontoa. Pihapiirissä vietettiin yhteisiä nuotio- ja makkaranpaistoiltoja, puutarhassa asukkaat kasvattivat perunaa, salaattia ja juureksia. Retkeiltiin myös kauemmas kuten Pyhä Häkin kansallispuistoon ja Julmille lammille Saarijärvellä.[515]

Hoitokotinäkökulma oli hiljalleen muotoutumassa ja vuoden 1992 toimintasuunnitelmassa hoito jaettiin kolmelle ulottuvuudelle, kristilliseen, sosiaaliseen ja fyysiseen hoitoon. Keskusteluilla, asiakaspalavereilla ja työterapialla oli tärkeä sija hoidossa. Hoidossa pyrittiin monien asiantuntijatahojen yhteistyöhön.

Varsinaisen henkilökunnan lisäksi vapaaehtoisten tukihenkilörenkaalla ja erikoiskoulutetuilla ammattilaisilla, psykiatrian, terveydenhuollon sekä sosiaali- ja kristillisen päihdetyön alueilta kootulla tukitiimillä oli tärkeä merkitys.[516] Työ oli rankkaa ja kovia taisteluja koettiin niin asiakkaiden kuin työntekijöidenkin kohdalla, kuvasi Sakari Pihlaja myöhemmin hoitokodin alkuvaiheita.

Pihlajan perhe sai nähdä myös valtavia voittoja, kun mahdottomiksi määritellyt miehet saivat kiinni uudesta elämästä ja kulkivat myöhemmin pää pystyssä Jeesusta kiittäen. Toisaalta työ oli kovaa ja asiakkaat vuosikymmenen alkuvuosina huonokuntoisia niin fyysisesti kuin psyykkisestikin.

Myös päihdeongelmaisten kuolleisuus oli korkealla tasolla. Näinä alkuvuosina Pihlajan perheen asiakkaina oli vuodessa noin 40 henkilöä.[517] Kauaa ei kristillinen hoitokoti kuitenkaan saanut toimia Taka-Keljon Etapissa. Vuonna 1993 Katulähetys hankki vaihtokaupalla Nurmelan lomakodin kiinteistöt Vesangasta ja elokuussa kristillinen hoitokoti asiakkaineen ja henkilökuntineen muutti sinne. Etappi jatkoi toimintaansa tuettuna päihteettömänä puolimatkankotina.

Etapissa luotiin jatkossakin edellytyksiä ja puitteita päihteettömälle elämälle sekä autettiin sosiaalisten kontaktien luomisessa. Etapissa asiakkaita pyrittiin lähestymään heidän omilla ehdoillaan, keskustelemalla ja tekemällä yhteisiä ”juttuja”. Myös toiminnallisuus ja retket kuuluivat Etapin ohjelmaan kuten myös hengellisyys.

Toimintaa ylläpidettiin kuitenkin vapaaehtoisvoimin. Tukiperheenä Etapissa asuivat aluksi Mervi ja Hannu Peura. Pian tulivat mukaan työhön Virpi ja Pasi Tilkkanen sekä

Veijo Niinilampi. Vuonna 1997 Niinilammen tilalle tuli Jarmo Hakkarainen ja Tilkkasten tilalle Terttu ja Voitto Valkeinen. Vuosikymmenen lopulla osavastuunkantajina toimivat myös Maija-Liisa ja Keijo Kohonen.

Kristillisen hoitokodin muuttaessa Nurmelan yksikköön Etapin asukasmäärä pieneni. Vuoden 1994 toimintakertomuksen mukaan Etapissa asui viisi kaupunkilaista ja kolme maalaiskuntalaista. Vuosikymmenen lopulla asukkaita oli niin ikään kahdeksan. Oli myös vaihtuvuutta. Esimerkiksi vuoden 1999 aikana neljä asukasta muutti pois ja vastaavasti neljä tuli heidän tilalleen.[518]

Hienoa, kun välitetään

Etappi on luonnonläheinen asumisympäristö. 1990-luvulla yhteisöön kuuluivat olennaisesti myös eläinkunnan vapaaehtoisterapeutit, kanit ja kanat. Niistä tunnetuin oli epäilemättä kanaterapeutti Marja. Se tuli tunnetuksi Kymppi uutisten TV tähtenä. Marja oli katkaissut kanalassa jalkansa ja toiminnanjohtaja tilasi ajan eläinlääkäri Kari Vuorelta. Veijo Niinilampi kyyditsi Marjan vastaanotolle. Paikalla olivat myös uutiskuvaajat. Marjan jalka lastoitettiin ja niin toiminta vapaaehtoisterapeuttina sai jatkoaikaa. Ainahan yksi munija joukkoon mahtuu.

Luonto oli tärkeä voimavara Etapissa koko vuosikymmenen. Yksikköä ympäröivällä monipuolisella luonnolla oli jo sinänsä terapeuttinen vaikutus. ”Luontohan toimii myös parantajana, ja siellä voimme kohdata ja tuntea elämämme Herran”, kirjoitti vuoden 1999 toimintakertomuksessa Maija-Liisa Kohonen. Muutama asukaskin oli innostunut marjastamaan ja kalastusharrastuksen vuoksi jokaiselle halukkaalle riitti pannuun kypsennettävää. Myös pihapiirin hoito ja kunnostustyöt kuuluivat tärkeänä osana Etapin ohjelmaan. Vuoden 1995 toimintakertomuksen mukaan kasvimaat olivat olleet kokonaisuudessaan käytössä ja satokin oli kohtalainen. Edellisenä vuonna oli rakennettu uusi kasvihuone kierrätystavaroista. Vuosikymmenen lopulla pihapiiriin tehtiin pieneen puroon luonnonlammikko, johon istutettiin syksyllä parisataa ruutanaa. Keväällä pihapiirissä riitti töitä.

”Kevään koittaessa alkoivat pihapiirin kunnostukset. Talkoilla siivosimme alueen vastaanottamaan uutta kasvukautta. Kukkapenkkejä tehtiin lisää, samoin laajennettiin kasvimaata. Taimet kasvatettiin itse ja monivuotisia kukkia keräiltiin eri puutarhoista. Ympäristöä raivattiin edelleen lähinnä tulevan lammen alueelta. Siellä olikin melkoinen ryteikkö, jossa tarvittiinkin jo järeimpiä työkaluja ja miestyövoimaa, joka oli omasta takaa. Kaadetuista puista tehtiin talkoilla sauna- ja grillipuita.

Kaivinkone suoritti lammen ruoppauksen, pengerrykset ja sillat. Lampea ympäröivät nurmikot tehtiin käsipelillä. Se vaati valtavan määrän miestyötunteja. Kesän koittaessa ympäristömme oli todella kaunis, kukoistava ja viihtyisä. Pihasta oli tullut tavallaan toinen olohuone yhteisölle, jonka hoidosta mm. kukkien kastelusta asukkaat omatoimisesti ja vapaaehtoisesti huolehtivat.”

Veljeskoti koki 1990-luvulla radikaalin muutoksen, kun sitä alettiin kehittää kuivaa asumista edellyttäväksi kristilliseksi hoitokodiksi ja loppuvuodesta 1993 puolimatkankodiksi. Sekä asiakkaiden että työntekijöiden määrä väheni. Vaikka Veljeskodin nimi muuttui Etapiksi vuoden 1992 alusta, kantoi yksikkö edelleen Veljeskodin pitkäaikaisia perinteitä. Hengellisyys kuului Etapin elämään. Vuoden 1998 toimintakertomuksessa todetaan, että mieleen olivat jääneet erityisesti katulähetysillat Taulumäen kirkossa ja Tikan seurakuntasalissa. Vuosikymmenen viimeinen toimintakertomus päättyy viisauden sanoihin: ”Säilytä kiinnostus elämäntyöhösi, olipa se kuinka vaatimaton tahansa; se on kiinteätä omaisuutta ajan ja onnen vaihtelussa.”[519]

Sakari Pihlaja – vankilalähetti ja kristillisen hoitokotityön kehittäjä

Sakari Pihlaja

Sakari Pihlaja (s. 1950) toimi Katulähetyksen puheenjohtajana neljä vuotta vuosina 1997 – 2000. Aiemmin 1990 -luvulla hän toimi neljä vuotta myös yhdistyksen sihteerinä.

Katulähetyksen palvelukseen Sakari Pihlaja tuli vuonna 1990, kun hän yhdessä vaimonsa Kaarinan kanssa, alkoi kehittää Veljeskotia kristilliseksi hoitokodiksi.

Elokuussa 1993 Pihlajan perhe jatkoi hoitokotityötä Vesangan Nurmelassa, sittemmin Tessio Backan itsenäistymiskeskuksessa Laukaassa. Sakari Pihlajan erityisosaamisen aluetta on erityisesti vankilatyö.

Vankiloissa hän on kiertänyt jo parisenkymmentä vuotta. Katulähetyksen kanssa Sakari Pihlaja joutui kosketuksiin lapsuudessaan 1950 -luvulla, kun hänen Osmo isänsä toimi aktiivisesti yhdistyksessä. Erkki Kivirantakin kuului lapsuudenkodin tuttaviin. Hänestä oli lapsen mieleen jäänyt lämmin kuva. Monet järjestöt tekivät tuolloin lasten ja nuorten keskuudessa kristillistä työtä ja hengelliset asiat tulivat tutuiksi sitäkin kautta.

Siitä huolimatta Sakari Pihlaja ajautui varhain päihteiden kanssa tekemisiin ja vankilan portti avautui hänelle ensimmäistä kertaa jo 16 -vuotiaana. Sittemmin hän kärsi vankilarangaistuksia moneen otteeseen useampia vuosia.

Muutos tapahtui vuonna 1985, kun hän ruotsalaisen pidätyssellin yksinäisyydessä tunsi ajautuneensa elämässään umpikujatilanteeseen. Silloin hänen mieleensä tulivat lapsuusajat ja lapsuudesta tuttu Jeesus. Sellissään hän kävi rukoukseen tunnustaen, ettei kyennyt muuttamaan elämäänsä. Hän tunsi sisällään sellaisen rauhan, etteivät häntä enää huolettaneet tulevat tuomiot, eivät maalliset sen enempää kuin taivaal-

lisetkaan. Hän koki olevansa matkalla taivaaseen.

Elämä muuttui - ensin toipuminen KAN kodilla, avioituminen entisen avopuolison Kaarinan kanssa, lasten syntyminen, raamattukoulu ja kutsu tekemään työtä vankiloissa ja kaduilla. Veljeskodista tuli Etappi, kristillinen hoitokoti. Tuon nimen Sakari Pihlaja halusi antaa uudenlaiselle yksikölle, jonka tuli olla todellinen etappi ja pysäyttää sekä antaa elämän eväät ihmisille, jotka halusivat vapautua päihde- ja vankilakierteestään. Kristillisen hoitokotityön periaatteet alkoivat muotoutua.

Hoitokotityön kehittäminen jatkui Vesangan Nurmelassa ja sittemmin Laukaan Tessio Backassa, itsenäistymiskeskuksessa. Monet ”mahdottomiltakin tuntuvat” asiakkaat ovat saaneet tuon työn kautta kokea muutoksen elämässään. Entisten asiakkaiden yhteydenotot osoittavat, että elämänmuutos on ollut monien kohdalla kestävä. Sakari Pihlaja haluaa kuitenkin painottaa, että työntekijät tekevät työtään, kylvävät sanaa, tukevat ja ohjaavat. Jumala antaa kasvun ja vain hän tietää työn lopulliset tulokset. Vuonna 2007 Sakari Pihlaja siirtyi KAN -kodin vastaavaksi työntekijäksi Vaajakoskelle, mutta vuodesta 2008 hän on jälleen toiminut myös Katulähetyksen hallituksen jäsenenä.

Nurmela – kristillinen hoitokoti ja puolimatkankoti

Neuvottelut Nurmelan lomakodin vuokraamisesta/ostamisesta käynnistyivät jo 1980-luvun lopulla. Nurmela oli Jyväskylän maalaiskunnan Vesangassa sijaitseva sosialidemokraattisen puolueen naisten lomanviettopaikka. Sitä hallinnoi Nurmelan Lomakoti ry.

Huhtikuussa 1989 yhdistyksen johtokunta valtuutti toiminnanjohtajan neuvottelemaan asiasta edelleen ja kesäkuussa hän raportoi neuvotteluista johtokunnalle. Neuvottelukuntien kokoonpanoista päätellen asia koettiin tärkeäksi Jyvässeudulla. Mukana olivat Jyväskylän mlk:sta sosiaalijohtaja Siekkinen ja sosiaalisihteeri Passi, Jyväskylän kaupungin sosiaalijohtaja Torppa ja sosiaaliosastopäällikkö Kihlman, lomakodin edustajana asianajaja Heikkilä, kaupunginvaltuutettu Front ja kansanedustaja Paavilainen.[520]

Neuvotteluissa ei saavutettu nopeasti myönteistä lopputulosta, mutta tammikuussa 1993 Katulähetyksen johtokunta päätti yksimielisesti esittää vuosikokoukselle Vesankajärven rannalla sijaitsevan lomakoti Nurmelan ostamista. Samalla esitettiin joidenkin yhdistyksen omistuksessa olevien osakehuoneistojen myymistä, mutta päätettiin tutkia myös muita rahoitusvaihtoehtoja. Yhdistyksen kevätkokouksessa 25.3. johtokunta valtuutettiin viemään kauppa päätökseen.[521]

Joulukuussa 1993 yhdistyksen syyskokous hyväksyi ja vahvisti Nurmelan Lomakoti ry: n kanssa tehdyn vaihtokaupan. Nurmelan lomakotiin kuuluvat kolme tilaa vaihdettiin yhdistyksen omistamiin viiteen osakehuoneistoon.[522] Näin Nurmela siirtyi Jyväskylän Katulähetyksen omistukseen. Toimintaa oli siirretty hiljalleen Nurmelaan jo ennen kaupan lopullista vahvistamista. Yhdistyksen johtokunta oli kokoontunut

Joulukuussa 1993 yhdistyksen syyskokous hyväksyi ja vahvisti Nurmelan Lomakoti ry:n kanssa tehdyn vaihtokaupan.

siellä jo tammikuussa.

Elokuussa 1993 kristillinen hoitokoti siirtyi Nurmelan tiloihin. Hoitokodin työntekijät, Kaarina ja Sakari Pihlaja, muuttivat sinne asiakkaineen Etapista. Nurmela oli luonnonläheinen, viljellyssä kulttuurimaisemassa sijaitseva useampien rakennusten muodostama kokonaisuus. Sijainti kauniin Vesankajärven rannalla antoi kokonaisuuteen arvokkaan lisänsä. Kristilliselle hoitokodille Nurmela tarjosi erinomaisen ympäristön. Etappi sijaitsi enemmän villin metsäluonnon äärellä. Hoitokotityötä tiivistettiin ja yksilöllistettiin, kuvasi vuosikymmenen lopulla Sakari Pihlaja hoitokodin kehittyvää toimintaa.[523]

"Nurmelassa hoitokotitoiminta jatkui ja oikeastaan tiivistyi. Ohjelmaa tiivistettiin ja pyrittiin huomioimaan asiakkaat mahdollisimman paljon yksilöinä. Kaiken muun hoidollisuuden ja tukemisen ohessa pidettiin selkeästi esillä Evankeliumia Jumalan sanaa. Ja hengellisyys kulkikin ikään kuin punaisena lankana koko hoito-ohjelman läpi. Nurmelassa saatiinkin nähdä useitten asiakkaitten selkeä uskoontulo ja oikein koettiin, että työ missä saimme olla mukana oli Jumalasta. Toki monesti tuli kirveleviä tappioitakin, mutta jotenkin uskon siihen Raamatun sanaan "Jumalan sana ei tyhjänä palaja". Ehkä joku Nurmelassa sanoman kuullut ottaa sen joskus vastaan "kakolan" kellarissa, kuka tietää? Ja ainakin ne ajat jotka asiakkaamme ovat Nurmelassa viettäneet ovat olleet heidän elämänsä hyviä hetkiä, ainakin ne ovat olleet selviä hetkiä."

Siirtyminen Etapista Nurmelaan keskelle vesankalaista kyläyhteisöä vaati oman aikansa. Hoitokotitoimintaa kohtaan oli olemassa kielteisiä ennakkoasenteita. Kyläyhteisössä kerättiin jopa nimilistaa, jolla pyrittiin hanketta vastustamaan. Pian negatiiviset ennakkoasenteet alkoivat hälvetä. Kyläläisille järjestettiin avoimien ovien päivä. Alettiin tehdä yhteistyötä. Nurmelan asukkaat auttoivat kyläläisiä monissa töissä, pesivät mattoja jne. Lasten päiväkerhoja alettiin pitää Nurmelan tiloissa, siellä pidettiin myös seurakuntien

järjestämiä joulujuhlia. Käytössä oli tilava sali. Näin lapsiperheet tutustuivat Nurmelan yhteisöön. Vieroksunta hävisi.

Pihlajan perheen muuttaessa pois Nurmelasta kesäkuussa 1999 ja hoitokodin siirtäessä toimintansa entiselle Torikan koululle Tessio Backaan olivat asenteet varsin myönteiset. Nurmela Katulähetyksen hoidollista työtä tekevänä yksikkönä oli löytänyt paikkansa kyläyhteisössä. Nyt kyseltiin sitä, miksi hoitokoti muutti pois Nurmelasta.[524]

Hoito Nurmelassa jaettiin neljään osaan, kuukauden mittaiseen pysäytysjaksoon, joka sisälsi viikon mittaisen tutustumisjakson. Sitä seurasi 1 – 8 kk kestävä varsinainen hoitojakso. Sen jälkeen tulivat vielä mahdollinen tukiasumisjakso Nurmelassa sekä hoidon ja tukiasumisen jälkeinen tukijakso.

Hoidon sisältö jaettiin niin ikään neljään osaan. 1. Peruspalvelut, joka sisälsi asumisen, ruokailun ja puhtauden. 2. Psyykkiset palvelut, joka sisälsi tukiryhmän sekä vapaa-ajan ja ammatilliset ryhmät. 3. Fyysiset palvelut, joka sisälsi työterapian ja liikunnan. 4. Hengelliset palvelut, joka sisälsi aamunavaukset, hengelliset tilaisuudet, raamattutunnit, sielunhoidolliset keskustelut ja Kristuskeskeisen kasvuryhmän.

Jokaisen Nurmelaan tulevan asukkaan kanssa laadittiin kirjallinen hoitosuunnitelma ja hoitoon tullessaan asiakas sitoutui sovittujen sääntöjen noudattamiseen ja päihteettömyyteen. Hoitoon saattoi hakeutua joko suoraan tai kunnan sosiaalitoimiston kautta. Jyväskylän ulkopuolelta tulevilta vaadittiin aina oman kunnan suostumus ja maksusitoumus.[525]

Ensimmäisenä kokonaisena toimintavuotena (1994) Nurmelan kokonaisasiakasmäärä oli 37, joista naisia oli kaksi. Keskimääräinen hoitoaika oli noin neljä kuukautta. Pääosa asiakkaista oli jyväskyläläisiä (62 %), maalaiskuntalaisia oli 20 % ja muilta paikkakunnilta 13 %. Hoitovuorokausia kertyi vuoden aikana yhteensä 4185. Suurin osa asiakkaista oli hakeutunut hoitoon nimenomaan hoitokodin tavoitteiden mukaisesti. Hoidolla oli vaikutusta, ja tilannetta seurattiin monta kuukautta hoidon päättymisen jälkeen. Vuoden 1994 aikana kolmen henkilön kohdalla tapahtui elämänmuutos uskonratkaisun vuoksi. Lisäksi neljä henkilöä koki selkeän raitistumisen, eikä retkahtamisia toimintakertomuksen mukaan ole heidän kohdallaan tullut. 12 asiakasta oli lisäksi selvinnyt läpi hoitojakson ilman alkoholin ja huumeiden väärinkäyttöä.[526]

Hoitoon sitoutumista pyrittiin vahvistamaan ja asiakkaita valittaessa tämä otettiin huomioon. Ongelmallista kuitenkin oli, että osa heistä oli hakeutunut Nurmelaan pelkästään asunnottomuuden vuoksi. Samoin toiminta huumenuorten kanssa oli vaativaa ja heidän määräänsä yhteisössä jouduttiin resurssien riittävyyden vuoksi tarkkaan harkitsemaan.

Retkahtamisia tapahtui, mutta myös onnistumisia. Kiitollisena todetaan vuosikertomuksissa, kun entinen asiakas siunattiin lähetystyöhön lähetyslaiva Logokselle tai kun hoitojaksolla aiemmin ollut asiakas valittiin myöhemmin yhdistyksen johtokuntaan. Myös hajoamassa olevien perheiden yhdistymisiä tapahtui puolison raitistuessa ja kokiessa elämänmuutoksen.[527]

Työ hoitokodissa oli raskasta, mutta se oli tehokasta. Kaarina Pihlajan mukaan teho

perustui pitkälle siihen, että hoitokodissa, sekä Etapissa että Nurmelassa, päästiin käsittelemään ihmisen omia rikkinäisyyksiä. Tärkeitä olivat keskustelevat ryhmät, mutta myös kahdenkeskiset keskustelut. Muutoksen pysyvyydestä kertovat entisten asiakkaiden yhteydenotot. Yli kymmenen tai parinkymmenenkin vuoden jälkeen elämä on edelleen kohdallaan.[528]

Vapaaehtoistyöllä oli Nurmelassa tärkeä merkitys. Seurakuntien työntekijät pitivät hengellisiä tilaisuuksia, raamattutunteja sekä toimivat joidenkin asiakkaiden tukihenkilöinä. ”Valtavan panoksen kotimme toimintaan on antanut myös vapaaehtoistyötä tekevä psykologi, joka on pitänyt kodissamme säännöllisesti luentoja sekä ottanut asiakkaitamme myös yksityisesti vastaan”, sanotaan vuoden 1995 toimintakertomuksessa.

Seuraavana vuonna Nurmelassa toimi KRITO, Kristuskeskeinen toipumisryhmä, jonka vetäjänä toimi psykologi Liisa Saarnivaara-Soini ja josta saatiin myönteisiä tuloksia. Ryhmän todetaan poikivan rinnalleen toisenkin vastaavan ryhmän. Vuonna 1997 todetaan Liisa Saarnivaara-Soinin jatkaneen koko vuoden jo tutuksi tulleita ja erityisen pidettyjä kasvuryhmiä. Moni oli saanut kasvuryhmän kautta perustavaa laatua olevan avun elämässään.[529]

Nurmelan asiakaskunta koostui moniongelmaisista usein laitostaustaisista ihmisistä. Monien kohdalla normaalit elämäntaidot kuten hygieniasta, asumisesta, taloudesta, ruoanlaitosta ja monista päivittäisistä askareista huolehtiminen puuttuivat kokonaan. Näitä arjen perustaitoja opeteltiin, pestiin omat vaatteet ja opeteltiin kunnostamaan niitä, siivottiin, työskenneltiin keittiöllä ja opeteltiin laittamaan ruokaa ja leivottiin.

Nurmela tarjosi kodinomaisen ja turvallisin rajoin varustetun ympäristön perustaitojen harjoittelulle. Myös kiinteistöön liittyviä korjaustöitä opiskeltiin. Touko-kesäkuussa 1996 koko asiakaskunta raappasi ja maalasi NMKY:n leirikeskuksen päärakennuksen Heinosniemessä. Myös ateriat valmistettiin tällöin omin voimin. Sakari Pihlaja on myöhemmin painottanut näiden arjen perustavien taitojen keskeisyyttä. Tärkeää on kokonaisvaltaisen vastuun ottaminen omasta elämästä ja perheestä, arkielämä, käytännön elämäntaitojen opettelu, elämänhallinta ja työ, myös ruumiillinen työ. Nurmelassa myös työllistettiin asiakkaita ja se kuului vuodesta toiseen yksikön elämänmenoon.

Esimerkiksi vuonna 1997 Nurmelan asiakkaista neljä oli työllistettynä ja heidän työsuhteensa oli kytketty hoitosuhteeseen. Heidän kohdallaan oli kyse erityisen kuntouttavasta työpaikasta. Sakari Pihlajan mukaan elämänmuutoksen kokeneilla painopisteen täytyy olla riittävän pitkään juuri tässä, arjen vastuunotossa, ei julistuksen vastuuhenkilöinä. Tosin lauluyhtye Karheat esiintyi seurakunnassa, leirillä ja vankilalähetyspäivilläkin. Esiintymispyyntöjen lisääntyessä niihin jouduttiin vastaamaan joskus kieltävästi. Miehet olivat tulleet Nurmelaan saadakseen apua itselleen, ei esiintyvinä taiteilijoina.[530] Nurmelan elämänmenon eteenpäin pyrkivästä luonteesta lauluyhtye kuitenkin kertoo.

Leireillä oli tärkeä merkitys hoitokodin ohjelmassa. Vuonna 1995 järjestettiin talkooleiri Heinosniemessä ja päihdeleiri Inarin Ukonjärvellä. Kesäkuussa 1997 osallistuttiin myös vankien ja hoitokodin asiakkaiden yhteisleirille. Viimeksi mainittu oli laatuaan ensimmäinen ja onnistui erinomaisesti. Leiri poiki myöhemmin yhteistapaamisen

Nurmelan asukkaiden ja Vaasan vankilasta leirille osallistuneiden vankien välillä. Tapaamiseen tuli jopa kaksi jo Vaasan vankilasta vapautunutta vankia. Leiri oli koettu todella myönteisenä.

Nurmela toimi myös vankien työharjoittelupaikkana. Osa Nurmelan asukkaista oli vankilataustaisia ja tämä näkökulma oli vahvasti esillä työssä. Kesällä 1994 järjestettiin Nurmelassa toimintapäivä vangeille. 10 vankia Naarajärven varavankilasta yhdessä Nurmelan asukkaiden kanssa vietti mieliin painuvan kesäpäivän. Ohjelmassa oli keskusteluja, saunomista ja hengellinen tilaisuus. Vastaavia tapahtumia oli myöhemminkin.

Sakari Pihlaja teki myös matkoja vankiloihin, joissa hän piti hengellisiä tilaisuuksia ja tapasi vankeja heidän selleissään. Valtakunnallisille vankilalähetyspäiville osallistuttiin. Hoitokodin menestyksekäs toiminta edellytti hyvää yhteistyötä vankiloiden, sosiaali-, terveys- ja mudenkin viranomaisten, seurakuntien päihdehuollon ja kristillisten yhdistysten kanssa.[531]

Eläinterapeutit tekivät työtään myös Nurmelassa. Helmikuussa 1997 hankittiin hevonen, jonka kanssa työskentely, kärryajelut ja ratsastus todettiin erityisen terapeuttisiksi ja mukaviksi toiminnoiksi. Tamma Ponseri ilo synnytti kesällä orivarsan, Ilon Vekaran, jossa riitti ihmettelemistä. Tuolloin Nurmelan eläimistöön kuuluivat jo koira, kaksi kissaa, kymmenkunta kanaa, ankka- ja hanhiparit.[532]

Pihlajan perheen pojille, Markolle ja Sakulle, ilmapiiriltään leppeä Nurmela oli mielenkiintoisen ympäristö. Peruskoulun ala-asteella ollut Marko kertoi myöhemmin viihtyneensä hyvin Nurmelassa. Pitkäaikaiset eläinystävät olivat vieläkin hyvin muistoissa kuten myös kalastusmatkat Vesankajärvelle talon asukkaiden kanssa.[533]

Nurmelan vuotuiseen elämään sisältyivät olennaisesti myös juhlat. Perinteeksi tulivat vuosittain vietettävät kevätpäivän tasaus -juhlat. Siihen kuuluivat leikkimieliset kilpailut, hengelliset tilaisuudet ja muu hauska yhdessäolo syömisineen. Vuonna 1996 tapahtumaan osallistui noin 80 henkeä, ihmisiä yhdistyksen eri yksiköistä ja Vesangan kylästä. Joskus vietettiin juhlaa myös surullisemmissa merkeissä. Keväällä 1999 vietettiin Katulähetyksessä tutuksi tulleen Tanen hautajaisia, joihin osallistui yli 50 henkeä. Siunaustilaisuus oli lämminhenkinen. Tuolloin Nurmelan tehtävä kristillisenä hoitokotina oli päättymässä. Surutyötä tehtiin myös hoitokodin toiminnan muutoksen vuoksi. Nurmela ympäristöineen, toimintoineen ja kyläyhteisöineen oli ehtinyt tulla läheiseksi niin työntekijöille kuin monille asukkaillekin.

Jo vuonna 1997 johtokunta oli tehnyt päätöksen kristillisen hoitokodin siirtymisestä Torikan koululle, Tessio Backaan, kuten sen nimi kuului. Virallisesti hoitokodin toiminta Nurmelassa päättyi vuoden 1998 lokakuun lopussa. Käytännössä toiminta jatkui kuitenkin vielä monessa suhteessa ennallaan kesäkuuhun 1999 asti, jolloin Pihlajan perhe muutti Tessio Backaan. Nurmelasta tuli asumispalveluja tarjoava puolimatkankoti.[534]

Kesäkuussa 1999 Nurmelan uudet vastuunkantajat, Anne ja Seppo Rahkola, aloittivat tehtävässään. Yksikössä työskenteli päivisin myös Pekka Nurmi työllistettynä. Elämä Nurmelassa jatkui tutuksi tulleiden toimintojen parissa. Keskiviikkoillan lentopallopelit olivat suosittuja. Kasvi- ja kukkamaata möyhittiin, saunottiin ja paistettiin makkaraa,

hankittiin akvaariokin, jota hoidettiin talkoovoimin.

Syksyllä järjestettiin syysjuhlat koko katulähetysväelle. Talven tullessa avattiin avanto kyläläisten käyttöön. Muutama talon asukas ja kahdeksan kyläläistä pitivät avannon toimintakunnossa. Torstai-iltaisin oli talon porina, sunnuntaisin pullakirkko. Oman värinsä antoivat talon tyttäret, Iina ja Saana, joiden kanssa asukkaat paljon viettivät aikaa, pelasivat, soutelivat ja opettelivat kalastamaan.[535] Nurmelan puolimatkankodissa elämä jatkui hyviksi havaituilla linjoilla.

Tessio Backa itsenäistymiskeskus – hoitokotiperinteet jatkuvat

Yhdistyksen vuosikokous teki päätöksen Laukaan kunnan Haapavatian kylässä sijaitsevan Torikan koulun ostamisesta kesäkuussa 1996. Yksikkö sai nimen Tessio Backa, joka juontui paikan historiasta ja sijainnista. Tession alue rajautuu Päijänne-Keitele kanavaan ja luontoa on kuvattu tavattoman viehättäväksi.

Huhtikuussa 1997 johtokunnassa keskusteltiin uuden yksikön toiminnasta ja mahdollisista toimintamuodoista. Paikkaa ajateltiin lähinnä työpainotteiseksi toimintakeskukseksi, jossa harrastettaisiin esim. luomuviljelyä, hevosia, kalastusta ja muuta vastaavaa toimintaa.[536] Jossain vaiheessa päädyttiin kuitenkin siihen, että Nurmelan kristillinen hoitokoti siirtyisi sinne henkilökuntineen. Tämä linjaus mainitaan jo vuoden 1997 toimintakertomuksessa, josta ilmenee edelleen se, että Tessio Backa oli itsenäistymiskeskus. Sitä ei nimitetty kristilliseksi hoitokodiksi. Tession kuntoutumisohjelma tulisi enenevässä määrin perustumaan työn ja erilaisten elämäntaitojen oppimisen kautta tapahtuvaan kuntouttamiseen. Jo vuoden 1997 aikana Nurmelan hoito-ohjelmaa ajettiin voimakkaasti Tessio Backan suuntaan.[537]

Pihlajan perheen ja hoitokodin muutto Tessioon viivästyi mm. urakoitsijasta johtu-

Yhdistyksen vuosikokous teki päätöksen Laukaan kunnan Haapavatian kylässä sijaitsevan Torikan koulun ostamisesta kesäkuussa 1996. Uusi yksikkö sai nimen Tessio Backa

vista syistä.

Toiminta pääsi varsinaisesti alkamaan vuoden 1999 alusta ja ensimmäinen asiakas saapui yksikköön tammikuun 13:ntena. Tuolloin Tession vastuunkantajina toimivat Mika ja Camilla Florin, joiden vastuunkanto päättyi kesäkuun 1999 lopussa.

Pihlajat muuttivat yksikköön asumaan kesäkuun 4:ntenä. Heitä seurasi myös Nurmelan eläinkunta, hevoset, kanat, kissat ja koira. Heinäkuussa johtokunta valitsi toiseksi ”vastuunkantajaperheeksi” Juha Välimäen. Sairastumisten ja muiden syiden vuoksi alku ei kaikilta osin ollut lupaava.

Ensimmäisen vuoden aikana talossa kävi yhteensä 15 asiakasta, jotka viettivät siellä vain noin 600 maksettua asumisvuorokautta. Tilojen käyttöaste oli alhainen sillä 100 %. n käyttöasteella vuorokausia kertyi noin 2880 kpl. Kuitenkin talossa käyneistä asiakkaista neljä seisoi vuoden lopulla omilla jaloillaan uskovina. Kolme heistä tuli suoraan vankilasta.[538] Sakari Pihlajalla oli runsaasti kokemusta vankien parissa tehtävästä työstä. Tämä tuli näkymään Tession toiminnan suuntautumisessa ja asiakasprofiilissa myös avautuvalla vuosituhannella.

Myllyjärven päiväkeskus ja tukiasunnot

Myllyjärven yksiköllä oli jo perinteitä. Toiminta alkoi keväällä 1987 ja Katulähetyksen uusista yksiköistä se oli ensimmäinen, 1980 -luvun kehittämistyön ensihedelmä. Huhtikuussa 1987 yksikkö täytti 10 vuotta. Myllyjärven päiväkeskuksen ja tukiasuntojen tasosta 1990-luvun alussa kertoo paljon Katulähetyksen yksikköjä arvioineen EP:n kannanotto. ”Yksikkö on todennäköisesti toistaiseksi paras mahdollinen malli asumiseen sellaisille asukkaille, jotka kykenevät kuivilla pysymiseen sekä pitkiin selviin kausiin.”

Työprojektin käyttö valikoivasti on hänen mukaansa hyvää terapiaa. Yksikkö oli kooltaan ja toiminta-ajatukseltaan hyvin sopusoinnussa myös ympäristönsä kanssa. Pyrkimys asukkaiden itsekontrolliin jäsenten välisissä suhteissa oli oikeansuuntainen. Alkoholistin toiminnallisuus on EP:n mukaan kuitenkin hyvin impulsiivista ja suppean valikoivaa. Siksi ohjaukseen asetetut toiveet saattaisivat olla liiankin positiivisia.[539]

Tässä vaiheessa Katulähetyksen toimivia yksiköitä olivat tosin vain Veljeskoti Taka-Keljossa ja Kytökadun yksikkö, jonka toiminnan haltuunotto vaati ponnisteluja. Yhdistyksen suuri muutosprosessi oli kuitenkin toteutumassa ja se kosketti Myllyjärven yksikköäkin.

Vuosikymmenen vaihteessa Myllyjärvellä, kuten Katulähetyksessä yleisemminkin, elettiin eteenpäin menemisen tunnelmissa. Myllyjärven yksikön viimeinen vaihe tuli valmiiksi helmikuun lopussa 1990, jolloin uudet päiväkeskustilat otettiin käyttöön. Samalla entiset päiväkeskustilat vapautuivat asumiskäyttöön. Näin Myllyjärven yksiköstä tuli 16 -paikkainen. Naisille oli varattu neljä paikkaa. Asuntolan suosiosta kertoo myös se, että asunnot olivat koko ajan täynnä ja tulijoita kaksinkertainen määrä. Jyväskylän huonon asuntotilanteen vuoksi vaihtuvuus oli vähäistä.[540]

Uudet toimitilat käsittivät päiväsalin, keittiön, toimiston, työntekijöiden sosiaalitilan,

saunan, askarteluhuoneen, pyykinkäsittelyhuoneen, pesutilat ja WC:n. Uusien tilojen myötä päiväkeskuksen käyttö lisääntyi ja myös yksikön ulkopuolisten kävijöiden määrä kasvoi. Askarteluhuoneessa toimi työllistämisprojektin työpiste, maton leikkausta ja kudontaa. Päiväkeskus oli auki klo 8 – 23.

Yksikön siisteydestä, järjestyksestä, asiakkaiden opastamisesta ja ohjaamisesta vastasivat kolme työntekijää. He tekivät jatkuvaa kaksivuorotyötä päiväkeskuksen aukioloajan puitteissa. Turhaan ei EP antanut toiminnasta myönteistä lausuntoa.

Toimintakertomuksen mukaan päiväkeskuksessa oli hyvä yhteishenki, asukkaat olivat mukana pienissä kunnostustöissä talkoohenkisesti, myös pihan siisteydestä huolehdittiin yhdessä. Toverikunnan varoilla ostettu vene lisäsi kalastusintoa. Vakituisiin toimintoihin kuului sunnuntain pullakirkko ja tiistaisin kokoontuva yhteispalaveri.[541]

Vuosi 1992 merkitsi Myllyjärven yksikölle haastetta. Takalaittoman rakennusprojekti valmistui vuoden 1992 alkupuolella ja osa Myllyjärven asukkaista muutti Takalaittoman uusiin asuntoihin. Heidän tilalleen valittiin uusia asukkaita.[542]

Haasteista kuitenkin selvittiin, mutta asukkaiden vaihtuvuudelle yhdistyksen uusien yksiköiden valmistuminen antoi lisämahdollisuuksia. Vuoden 1994 toimintakertomuksen mukaan vuoden aikana 12 asukasta oli muuttanut muualle ja sama määrä uusia asukkaita oli tullut tilalle. Takalaittoman lisäksi muuttoliikettä tapahtui nyt Nurmelaan, Etappiin ja Kytökadulle sekä myös omiin vuokra-asuntoihin. Talkoohenki kuten asumisviihtyvyyskin olivat säilyneet Myllyjärvellä hyvinä. Nurmikoita leikattiin kesällä, syksyllä haravoitiin ja talvella kolattiin lumia. Viihtyisyyttä lisättiin asuntojen maalaustöillä ja muilla pienillä parannuksilla, pullakirkot jatkuivat. Vapaa-aikaa vietettiin kesällä tikanheiton, kalassakäynnin ja grillaamisen merkeissä. Päiväkeskuksessa asusteli Piki -kissa, kaikkien oma lemmikki.[543]

Elokuussa 1995 tapahtui merkittävä muutos Myllyjärven henkilökuntarakenteessa. Aiemmin ohjaus- ja valvontatyötä tekemässä oli kolme työllistämistuella palkattua työntekijää. Nyt yksikköön muutti vastuunkantajaperhe, Marja Taavitsainen ja Seppo Pitkä. Tämä vähensi työntekijöiden tarpeen kahteen osa-aikaiseen työntekijään. Palkattu työntekijä oli yksikössä nyt maanantaista torstaihin klo 8 – 16 ja perjantaisin klo 8 – 22. Muut ajat hoituivat talon omalla väellä.

Marja- ja Seppo Pitkälle muutto Myllyjärven yksikköön oli haasteellinen kokemus. ”Myllyjärvelle vastuunkantajiksi tuleminen oli minulle aika jännittävä paikka. En ollut aikaisemmin ollut tällaisissa tehtävissä. Ajattelin kuitenkin, että kyllä kai se siinä menee – olihan Marjalla jonkin verran kokemusta”, kertoi Seppo vuonna 1998 kokemuksistaan. ”Olihan se jollakin tavalla hyppy tuntemattomaan. Muuta työkokemusta alalta ei ollut kuin kaksi puolen vuoden työllistämisjaksoa, ja olinhan tietenkin asiakkaana ollessa nähnyt, miten eri työntekijät asioita hoitivat”, kertoi puolestaan Marja.[544] Marja joutui ponnistelemaan Myllyjärven yksikön vapaaehtoistyön ja talon ulkopuolella työssäkäynnin yhteensovittamiseksi.

”Ensimmäinen kokemus tuli heti vastuunkantamisen alussa, kun kaikki oli niin uutta, ja asiat piti ottaa selville, monesti ihan kantapään kautta. Samaan aikaan opiskelin lähihoitajaksi, joten minulla

oli normaalin koulu- ja harjoittelupäivän lisäksi vielä paljon opiskeluun liittyviä tehtäviä kotona.

Toinen jakso oli hiljattain; tein kolmivuorotyötä Mobilessa, ja siinä oli vaikeinta ehkä sopeuttaa omat nukkumisaikansa Myllyjärven puolimatkankodin elämänrytmiin. Olisin toivonut tässä vaiheessa enemmän apua Myllyjärvelle, mutta se ei järjestynyt. Selviydyimme kuitenkin tilanteesta ilman sen suurempia kommelluksia, ja nyt olemme entistä vahvempia."

Myllyjärven yksikön toiminta jatkui myönteisissä tunnelmissa. Vuoden 1995 aikana asukkaita yksikössä oli ollut yhteensä 31 ja seuraavana vuonna 27, pääasiassa jyväskyläläisiä. Asukasvaihtuvuutta oli siis edelleen. Myös työntekijöitä oli vuoden aikana useita, koska työsuhteen kesto oli rajattu ja tapahtui sisäisiä siirtoja yksiköiden välillä. Myös kouluista ja oppilaitoksista käytiin tutustumassa Myllyjärven yksikön toimintaan, suoritettiinpa yhdyskuntapalveluakin.

Vuonna 1996 diakoniaopiskelijan kahdeksan viikon harjoittelujakso toi hyvää vaihtelua arkirutiineihin. Opiskelijat tekivät arvokasta työtä. Esimerkiksi kesällä 1997 opiskelija-harjoittelija ja asukkaat muuttivat yhdistyksen vanhan puuveneen kukkien kasvupaikaksi. Siinä riitti ohikulkijoilla ihastelemista ja iloa seuraavillekin vuosille. Kukkaistutuksia ja pihaympäristön hoitoa harrastettiin vuosittain innokkaasti talkoilla. Syksyisin piilotettiin kukkasipuleita mullan alle kevättä odottamaan, kasvatettiinpa puutarhatuotteitakin. Vuonna 1999 Piki -kissa sai kissakaverin, Tilkun, vaikka Ronja -kissastakin on mainintoja. Nimimerkki ”Onnellinen Myllyjärven tyttö” tuli asumaan Myllyjärvelle syksyllä 1995, kokeili välillä asumista muualla, mutta palasi pian takaisin kotiin.[545]

"Päiväkeskuksessa tutustuin muiden solujen asukkaisiin. Huoneestani tein mieleiseni ja viihdyin mahdollisuuksieni mukaan. Päivät olin työssä ja iltaisin olin asunnossani ja päiväkeskuksessa. Päivä päivältä sopeuduin ja kotiuduin Myllyjärvelle paremmin ja paremmin. Yksiköstä on tehty retkiä vesille, teatteriin ja muihin yksiköihin. Meillä asuu talossa myös kaksi kissaa 'Piki-vanha-poika' sekä 'nuori nainen Ronja'." ...

"Kokeilin muuten tänä syksynä toisenlaistakin asumismuotoa ajatellen että vaihtelu voisi virkistää. Uuteen paikkaan en kuitenkaan sopeutunut, missä lienee syy? Vanha sananlasku piti minunkin kohdallani paikkansa, 'Kyllä routa porsaan kotiin ajaa'. Ja niin tulin takaisin entiseen kotiini. Jatkan täällä tehtävääni eli hoidan kioskia parhaan kykyni mukaan. Se tuntuu toisinaan raskaaltakin, mutta tehtävästä on enemmän iloa kuin murhetta. Siinä tunnen itseni tarpeelliseksi. Olen oppinut tietokoneen käyttöä, ruoanlaittotaitoja, leipominen on ruvennut sujumaan mukavasti ja siivouskin on joskus jopa hauskaa. Päiväkeskus on kotoisen lämpöinen ja tuoksuu hyvälle ruoalle ja tuoreelle pullalle myös minunkin ansiosta ja se tuntuu minusta mukavalle."

Toimintaa riitti myös yksikön rakennuksen korjaustöissä, saunan kunnostuksessa, terassin rakentamisessa ja myös vuosittaisissa kunnostus- ja ylläpitotöissä. Vuonna 1999 havaittiin kosteusvaurio, joka osaltaan johti pohtimaan kokonaan uusien rakennusten rakentamista kahden vanhan viipaletalon tilalle. Kulttuuriakin harrastettiin. Teatterissa käynnit näyttävät olleen myllyjärveläisten suosiossa ja osanottajia matkoille riitti.

Vuonna 1997 käytiin katsomassa mm. Anna Karenina. Kaupunginkirjastosta saatiin

Myllyjärven yksikkö on Jyväskylän Katulähetyksen muodonmuutoksen ensimmäinen hedelmä, joka perustamisestaan (1987) lähtien on tarjonnut kodinomaisen ympäristön monelle miehelle ja naiselle. Myllyjärvi on jatkuvasti ollut suosittu paikka ja tulijoita yleensä enemmän, mitä on voitu sisälle ottaa. Syksyllä 1991 Katulähetyksen yksiköitä arvioinut ulkopuolinen EP piti sitä parhaana asumisen mallina sellaisille päihdeongelmaisille asukkaille, jotka kykenivät pitkiin selviin kausiin.

lahjoituksena vanhoja kirjojakin päiväkeskukseen. Jeminalla seilattiin Päijänteellä ja Laukaassa, tehtiin retkiä lähiseudulle, Leponiemeen, Sallaajärvelle ja muihin yksiköihin. Kauempanakin käytiin, mm. Heinävedellä Valamon luostarissa, Ähtärin eläinpuistossa, Lapissa ja Särkänniemen planetaariossa. Myllyjärven toiminnallisuutta valaisee hyvin syksyllä 1997 Myllyjärvelle työntekijäksi tulleen Iiris Ojanperän kirjoitus joululehdessä. Hän oli ollut pitkään työttömänä.[546]

"Nyt toista kuukautta täällä oltuani, olen tosi tyytyväinen. Vastuunkantajat sekä muut asukkaat ovat ottaneet minut upeasti vastaan, heidän parissaan on mukava ja antoisa tehdä työtä. Tunnen että tunteet ovat molemminpuoleisia. Täällä ei muuten nukuta, aina on niin kiire ja päivät loppuvat jatkuvasti kesken.

Opettelemme laittamaan erilaisia ruokia, leivomme paljon, teemme siivouksia, pelaillaan, ulkoillaan, käydään ostoksilla, kinastellaan ja sovitaan. Siis sitä tehdään, mikä hyvälle tuntuu, toivottavasti opitaan yhdessä oloa ja toisen hyväksymistä sekä taito oppia antamaan ja saamaan apua. Eihän aina ja kaikessa tarvitse juuri minun olla kaikkitietävä ja paras, sen voi jättää joskus toisellekin.

Tämä 'juttu' on varmasti yksi niistä, joka on elämäni taivalta varten kirjoitettu jo aikojen alussa elettäväksi. On upeata nousta uuteen aamuun, tietäen että minuakin tarvitaan ja odotetaan."

Vuonna 1996 pullakirkot muuttuivat kesätauon jälkeen torstai-illan keskustelutilaisuuksiksi. Osallistuminen pullakirkkoihin oli ollut vähäistä. Keskustelutilaisuuksia vetivät seurakuntien edustajat, mutta myös muut. Tavoitteena oli, että mahdollisimman moni uskaltaisi kertoa omista kokemuksistaan ja esittää kysymyksiä. Vuosikymmenen viimeisenä syksynä pullakirkkotoimintaa heräteltiin henkiin uudelleen. Lisäksi ihmisiä kyydittiin tarpeen vaatiessa hengellisiin tilaisuuksiin, osallistuttiin esimerkiksi Nurmelan kevätpäiväntasaukseen tai kaiken kansan joulujuhlaan monitoimitalolla. Joulun ympärille rakennettiin ohjelmaa muutoinkin. Esimerkiksi vuonna 1995 Veijo aloitti Myllyjärven jouluvieton hartaustilaisuudella ja vuonna 1999 valmistettiin oma joululehti. Käytiin myös kahdenkeskisiä terapeuttisia keskusteluja.[547]

Vuosikymmenen lopulla tapahtui muutoksia myös henkilöstössä vastuuperheen osalta. Marja ja Seppo Pitkä siirtyivät alkuvuodesta asumaan Takalaittomaan. Heidän tilalleen vastuuperheeksi tulivat Taru ja Seppo Poikolainen. Huhtikuussa 1999 Poikolaisten tilalle tuli Marjatta Koponen, yhdessä tyttärensä Kirsikan kanssa. Heidän mukanaan taloushallinnon työpiste siirtyi myös päiväkeskuksen tiloihin.

Kyseisenä vuotena päiväkeskuksen päiväkirjaan kirjattiin 1300 käyntiä, mutta kaikki eivät aina kirjoittaneet nimeään päiväkirjaan. Päiväkeskuksessa kävi myös ulkopuolisia ja asukkaiden luona vierailevat lapset otettiin hyvin vastaan yhteisössä.[548] Myllyjärven yksikössä saatiin iloita pitkistä päihteettömistä kausista. Mutta päinvastaistakin saatiin kokea. Joskus asumissuhde jouduttiin siirtämään muualle tai lopettamaan kokonaan. Tämä on elämän realiteetti päihdetyössä. Tuetun asumisen yksikkönä Myllyjärvi tarjosi päihteettömän, kodinomaisen ja elämää rakentavan vaihtoehdon monelle päihdeongelmaiselle halki vuosikymmenen.

Takalaiton – päiväkeskus ja tukiasunnot

Kuokkalan kaupunginosassa sijaitsevan Takalaiton -nimisen Katulähetyksen asumisyksikön rakentamisen valmistelut aloitettiin jo vuoden 1987 lopulla. Kuokkala yhtenä tuetun asumisyksikön sijoituspaikkana sisältyi jo Kupilan suunnitteluryhmän raporttiin.[549] Johtokunnan kokouksessa joulukuussa päätettiin anoa tonttia kaupungilta. Kiinteistö- ja asemakaavalautakunnalle osoitetussa anomuskirjeessä todetaan, että tarkoituksena on rakentaa tontille asuntolainoitettu vuokratalo. Hankkeeseen suhtauduttiin lautakunnassa myönteisesti ja hyväksyttiin kaupungingeodeetin ehdotus, jonka mukaan tontti 23 - 70 - 1 varataan Jyväskylän Katulähetysystävät ry: lle.

Nimensä Takalaiton sai Kuokkalan asemakaavasta, joka on piirretty pesäpallokentän muotoon vastaavine tiennimineen. Katulähetyksen tontti sijaitsi Kolmospesän takana. Siellä oli Takalaiton.[550]

Asunnottomuuden poistamisen pyrkimykset olivat tässä vaiheessa kuumimmillaan ja asuntoasiaintoimiston päällikön, Tapani Karvalan, sosiaalihallitukselle lähettämä lausunto kesällä 1988 kuvaa hyvin kaupungin suhtautumista. ”Kaupunki pitää erinomaisena asiana sitä, että yhdistys pyrkii toteuttamaan varatulle tontille itsenäiseen asumiseen pohjautuvan tukiasumisyksikön.” Hanke auttaisi osaltaan asunnottomuuden vaikean ongelman ratkaisussa ja turvaisi etenemistä asuntouralla. Jo saman vuoden kesäkuussa sosiaalijohtaja Erkki Torppa kirjoitti kaupunginhallitukselle, että toteuttaja on neuvotellut hankkeesta aravalainoituksen osalta asuntoasiaintoimiston kanssa ja toteutusratkaisun osalta sosiaaliviraston kanssa. Samaan yhteyteen on Torpan mukaan mahdollista toteuttaa päiväkeskuspalveluja.[551]

Huhtikuussa 1989 Asuntohallitus myönsi aravalainaa Kuokkalaprojektin rakennushankkeeseen 3 510 000 mk. Kaupungin voimakkaaseen tukeen viittasi yhdistyksen toiminnanjohtaja hanketta koskevassa selvityksessään syksyllä 1989. Kaupunki oli omana työnään tehnyt mm. kyseisen aravalainoitetuksi aiotun asumisyksikön arkkitehtisuunnitelmat. Jo kesäkuussa 1988 sosiaalivirasto esitti, että hankkeen suunnittelu hoidettaisiin kaupungin toimesta rakennusvirastossa.[552]

Tammikuussa 1990 kaupunginvaltuusto päätti vuokrata tontin Katulähetykselle 50 vuodeksi eikä se perisi siitä vuokraa niin kauan kuin asuntoja käytetään asunnottomien ja puutteellisesti asuvien vuokra-asuntoina.[553] 23.1.1991 käytiin apulaiskaupunginjohtaja Ahti Vielman toimistossa neuvottelu. Paikalla olivat Vielman lisäksi Jorma Soini ja asuntoasiain toimiston toimistopäällikkö Tapani Karvala. Vielma kertoi, että kaupunginhallitus on pitämässään kokouksessa päättänyt esittää kaupunginvaltuustolle, että Jyväskylän kaupunki lainaisi Jyväskylän Katulähetys ry:lle 2,2 miljoonan markan lainaosuuden Kolmospesänkatu 6:n rakennustoimintaa varten, Asuntohallituksen hyväksymien lainaehtojen mukaisesti. Kuokkala -projekti sai myös arvovaltaisen tukijan, kun Erkki Kiviranta ohjasi 80 -vuotisjuhlansa yhteydessä onnitteluina lahjoitetut 10 000 mk Kuokkalaprojektin hyväksi.[554]

Risto Aalto

Jyväskylän Katulähetys ry:n toiminnanjohtaja Jorma Soini kiittelee Jyväskylän kaupunkia yhteistyöstä, jonka avulla Kuokkalaan nousi Takalaitos.

Takalaittoman yksikköä alettiin suunnitella jo vuoden 1987 aikana. Jorma Soinin työn tuloksena Katulähetys sai merkittävän sijan päihdeongelmaisten tuettujen asumispalvelujen järjestäjänä Jyväskylässä. Alakuvassa Takalaittoman päiväkeskus, joka on yhteinen olohuone kaikille asukkaille.

Rahoituspohjan varmistuttua alkoivat rakennustyöt keväällä 1991. Työt etenivät nopeasti ja ensimmäinen rakennusvaihe, kaksi kerrostaloa, 22 asuntoa, sauna ja askartelutilat valmistuivat etuajassa alkuvuodesta 1992. Yksi asunto, 3 h ja keittiö otettiin väliaikaisesti päiväkeskuskäyttöön, yksi asunto oli varattu työntekijälle.

Tammikuussa 1992 päätettiin hakea lehti-ilmoituksin ja työvoimatoimiston kautta kirjanpitotaitoista päihdeohjaajaa[555] Kymmenen hakijan joukosta valittiin Aarno Rantonen ja Alpo Hiltunen. Ohjaajana yksikössä toimi myös Eino Korhonen. Johtokunta valtuutti Jaakko Koivusen ja Sakari Pihlajan valmistelemaan sääntöesityksen.

Hengellisellä toiminnalla oli heti alussa vahva sija Takalaittoman elämässä. Johtokunta päätti samassa kokouksessa 18.2. pullakirkkojen aloittamisesta päiväkeskuksessa ja lisäksi varattiin aika raamattutuntien ja hengellisten tilaisuuksien pitämistä varten torstaisin klo 18 -20.[556]

Yksikön työntekijät ja asukaspalaveri velvoitettiin yhdessä laatimaan järjestyssäännöt. Yhdistyksen maaliskuun vuosikokouksen jälkeen halukkaille varattiin mahdollisuus tutustua uuteen yksikköön. Maaliskuussa hyväksyttiin myös Takalaittoman asukasvalinnat. Sääntöjen laatimiseen palattiin vielä lokakuussa ja johtokunta päätti tuolloin myös osallistua yksikön asiakaspalaveriin, porinaan. Haluttiin kuulla asukkaiden käsityksiä ja ehdotuksia. Säännöt hyväksyttiin marraskuussa.[557]

Takalaittoman asuntoihin sijoitettiin 21 asukasta. Yhdessä asunnossa asui aviopari ja yksi asunto toimi päiväkeskuksena ennen projektin viimeisen talon valmistumista (1994). Maaliskuun ensimmäisenä 1992 asukastilanne oli seuraava: miehiä 17 ja naisia 4, keski-iän ollessa runsaat 41,5 vuotta. Vanhin asukas oli 56 ja nuorin 29 -vuotias. 1960-luvulla ja 1930-luvulla syntyneitä oli molempia neljä, joten valtaosa asukkaista (13) oli syntynyt 1940 - 1950 -luvuilla.[558]

”Takiksen” säännöt eivät olleet päihteiden käytön suhteen yhtä ehdottomat kuin Myllyjärvellä. Tämä käy ilmi päiväkirjoista heti yksikön avautumisen jälkeen. Myllyjärveen nähden helpotettujenkaan sääntöjen noudattaminen ei ollut aina helppo tehtävä. Päiväkirjamerkinnöistä voidaan havaita, että monet asukkaat olivat tarkkailussa ja asumissuhteita jouduttiin purkamaan. Tällaista tietysti tapahtui Myllyjärvellä, Etapissa ja myöhemmin muissakin yksiköissä, mutta Takalaittoman säilyneet päiväkirjamerkinnät tarjoavat kiintoisan tarkasteluesimerkin. Mahdollisesti oli myös siten, että jonkin verran ”märkää” asumista sallivaa asumismuotoa oli vaikea valvoa ja saada tasapainoon. Seuraavassa havainnollistetaan asumissuhteen vaiheita esimerkein:[559]

Asukas X:lta otettiin avaimet pois 18.3.1992. Hän oli ehtinyt asua vain vajaat kolme viikkoa Takalaittomassa. Asukas ilmeisesti halusi todella ryhdistäytyä, sillä hän meni Etappiin, hoitokotiin. Hänellä olisi ”puhtaat paperit” huhtikuun lopulla, mikäli vain pysyisi Etapissa.

Syyskuun lopulla päiväkirjat kertovat talon toisen asukkaan pyytäneen apua X:n uloslaitossa. Päihteiden vaikutuksen alaisena ollut X oli kieltäytynyt poistumasta asunnosta. Ohjaaja poisti X: n asunnosta ja alueelta. Myöhemmin samana päivänä X oli palannut ja väsähtänyt erään asunnon eteen. Poliisi soitettiin hakemaan.

Lokakuun 5:ntenä Kytökadun ohjaaja toi X: n aikaisin aamulla ja sanoi löytäneensä hänet Ky-

tökadun puskista. X vaikutti täysin selvältä selittäen, että on muuttanut pois Etapista. X: n asunnon ovi avattiin ja hän lupasi ottaa yhteyden Jorkkiin. Seuraavana päivänä hän sai avaimen, mutta lokakuun viimeisenä asumissuhde jouduttiin päättämään.

Z:lta otettiin asunnon avaimet 6.4.1992 ja viikon kuluttua hän puhalsi nollat. Ovi avattiin asuntoon. Pieniä töppäilyjä tuli kesällä ja avainten menetys, mutta elokuussa Z sai avaimet jälleen. Ehtona oli, että seuraava avainten menetys tietäisi Myllyjärven sääntöjä (nollapromilleraja). Kuitenkin 19.9. Z tuli ystävänsä kanssa erään toisen asukkaan asuntoon humalassa viinapullo mukanaan. Ohjaaja yllätti heidät asunnosta. 10. lokakuuta Z:lle voitiin näyttää (oli selvänä) toiminnanjohtajan aiemmin kirjoittama teksti, jossa oli varoitus Myllyjärven säännöistä. Z ei halunnut kuitata. Marraskuun 9:ntenä nähtiin humalaisen rouvan menevän Z:n asuntoon (ovi auki), kun Z nukkui. Herättyään Z alkoi rähistä, kun pyydettiin puhaltamaan ja halusi, että Z:llekin tuntematon rouva jäisi yöksi. Rähinöinti jatkui päiväkeskuksessa. "Myllyjärven säännöt" astuivat Z:n kohdalla voimaan.

Marraskuun 26:ntena seurattuaan Z palaamista asunnolleen ohjaaja puhallutti hänet. Tulos oli 1,5 ja parin tunnin kuluttua promilleja oli 0.55. Z: lle annettiin neuvotteluaika ja otettin avaimet pois. Seuraavana aamuna Z tuli sanomaan, että hänellä oli vasta varoitus Myllyjärven sääntöihin. Ohjaaja osoitti kuitenkin aiemmin kirjattuja tapahtumia ja kertasi neuvotteluun tulon välttämättömyyden. Z saapui neuvotteluun joulukuun ensimmäisenä, mutta 1,5 promillen humalassa ja lähti myöhemmin jatkamaan juomista. Työntekijöiden neuvottelussa päädyttiin yksimielisesti päätökseen, ettei Z:n asuminen onnistu Takalaittomassa. Päätettiin ehdottaa Z:n vuokrasopimuksen purkua ja sopivan asumismuodon etsimistä Katulähetykseltä. Toiminnanjohtaja oli samaa mieltä ja Z:n asumissuhteen katsottiin päättyneen.

Asukasvaihtuvuutta oli siten Takalaittoman tukiasunnoissa. Esimerkiksi vuonna 1995 yksikköön muutti 11 asukasta ja 10 asukasta muutti sieltä pois. Vuosikymmenen lopun toimintakertomukset ja asukasluettelot kuitenkin osoittavat, että jokunen alkuperäisasukki asui vieläkin yksikössä. Useat asukkaat muuttivat muualle, Katulähetyksen muihin yksiköihin tai, kaikkein onnellisimmassa tilanteessa, kykenivät tukiasumisen jälkeen täysin itsenäiseen asumiseen.

Monet Takalaittoman asukkaat olivat kuitenkin Katulähetyksen pitkäaikaisia tuttuja kokeillen eri yksiköiden mahdollisuuksia. Monet kykenivät ajoittain kuivaan asumiseen, vaikka eivät jaksaneetkaan säilyttää raittiutta pitkiä aikoja

Päiväkirjamerkinnöistä päätellen asumisen tarkkailua jouduttiin suorittamaan melko paljon. Kolmannen kerrostalon valmistuttua (1994) tukiasuntojen lukumäärä kasvoi. Takalaittomassa oli nyt 28 asuntoa. Elokuuhun 1998 mennessä yksikön asukaskoostumus oli muuttunut siten, että neljässä asunnossa asui pariskunta. Lisäksi Marja ja Seppo Pitkä olivat muuttaneet maaliskuussa Takalaittoman työntekijäasuntoon, kun pitkäaikainen työntekijä, Aarno Rantonen jäi vuoden 1998 alussa pois työyhteydestä. Kun yksin asunnoissaan asuvia naisia oli neljä, oli naisten osuus asukkaista kokonaisuudessaan kasvanut. Pariskuntien asuminen yksikössä viitoitti jo tietä tulevaisuudelle.

Kesällä 1999 käynnistyi Sininauhaliiton projekti ”Hynttyyt yhdessä” huostaanottojen ehkäisemiseksi. Tämä perheisiin kohdistunut työmuoto osoittautui heti hyväksi ja

toimivaksi. Uuden vuosituhannen kynnyksellä ”Takis” valmistautui ottamaan vastaan lisää perheitä.[560]

Takalaittomalle tyypillistä oli aktiivinen yhteisöpalaveri, porina, mikä vuodesta toiseen monin tavoin rikastutti yksikön elämää. Se oli jopa niin aktiivinen, että mukana oli talon ulkopuolisiakin päiväkeskuksen käyttäjiä. Tämä auttoi osaltaan yksinäisiksi itsensä kokeneita ihmisiä. Porinan toimintaa havainnollistaa vuoden 1998 vuosikertomus: ”Porina on ollut erittäin aktiivi. Porukka on käynyt jääkiekkomatseissa, elokuvissa ja ostosmatkoilla. Porina osti tiskikoneen, kun bisnekset ovat kasvaneet niin suuriksi, että tiskiäkin tulee melkoista tahtia.”…”Porina on leiponut ja laittanut ruokaa myyntiin, näin on saatu tuloja jotta on voitu rahoittaa hankkeita ja reissuja.”

Yksikkö teki tiivistä yhteistyötä kaupungin sosiaali- ja asuntoasiaintoimiston kanssa. Sosiaalityöntekijöitä kävi yksikössä kertomassa asiakkaita koskettavista ajankohtaisista asioista. Asiakkaat saivat puolestaan kertoa omia tuntemuksiaan. Vierailut saivat asiakkaiden keskuudessa hyvän vastaanoton.

Myös työntekijöiden työkykyä vaalittiin. Vuoden 1999 toimintakertomus kertoo Helena Simulan antaneen työnohjausta ja työyhteisön hyvinvointia tuettiin myös Tarja Hiltusen vetämässä musiikkiterapiassa. Erikoinen piirre Takalaittomalle oli myös vuonna 1995 käynnistynyt shakki -turnaus, johon syksyllä 1998 osallistui myös kansainvälinen mestari.

Piha-aluetta siistittiin ja rakennettiin talkoovoimin, grillikatostakin siirrettiin useampaan kertaan. Oli myös juhlia ja avointen ovien päiviä kuten Katulähetyksen muissakin yksiköissä. *Takalaiton* -lehden nimi osoittaa, että yksikkö koettiin tärkeäksi yhdistyksessä. Lehden siunasi Jyväskylän Katulähetyksen perustaja Erkki Kiviranta 22.4.1994.[561]

Vaikka Kankitien ensisuojapalveluja tarvittiin aika ajoin hyvinkin usein, oli toiminnassa runsaasti myös onnistumisen kokemuksia. Asukkaiden edistyminen antoi rohkeutta ja positiivista mieltä. Vaikeudet ja myönteiset tapahtumat vuorottelivat. Hengellinen työ eri muodoissaan kannusti ja tuki päihteetöntä elämäntapaa. Hengellisen elämän myötä tapahtuva ihmisen sisäinen muutos toi kokonaisvaltaisen avun elämään.[562]

Monelle ihmiselle Takalaittomasta on tullut kodinomainen, tärkeä paikka, johon liittyy unohtumattomia muistoja. Tällainen paikka se on ollut Pekka Nurmelle, pitkän linjan katulähetysläiselle, joka työllistettynä työskenteli ensimmäisen kerran Takalaittomassa jo vuonna 1992, kun yksikkö aloitti toimintansa. Yksikköön liittyy Pekan elämässä merkittäviä ja unohtumattomia kokemuksia. Hän pitää edelleen Takalaittoman ympäristöstä, vaikka on työskennellyt vuosien aikana monessa muussakin Katulähetyksen yksikössä ja aina Hangon Katulähetystä myöten.[563]

Kalliomäki – rauhallinen puolimatkankoti ja päiväkeskus

Kalliomäen puolimatkankoti Jyväskylän Puuppolassa sijaitsee kauniissa maalaismaisemassa. ”Ympäristö on mitä upein: yli satavuotiaat mahtavat kuuset ympäröivät Kalliomäen pihaa”, kirjoitaa Liisa Saarnivaara-Soini kuvatessaan uutta yksikköä vuoden

Kalliomäen puolimatkankodin remontti vuonna 1995 toteutettiin työllistämisprojektin avulla yhteistyössä Jyväskylän maalaiskunnan kanssa.

Jyväskylän maalaiskunnan ja Katulähetyksen ostopalveluneuvotteluissa mukana vas. johtava sosiaalityöntekijä Keijo Passi ja sosiaalijohtaja Risto Kortelainen.

1995 toimintakertomuksessa.

Kesäkuun alussa 1995 katulähetyksen väki oli muuttanut kolmikerroksisen talon tiloihin. Rakennus oli toiminut aiemmin Kolun vanhainkodin osastona ja sitä kunnostettiin edellisenä talvena yhteistyössä Jyväskylän maalaiskunnan kanssa. Kunta ja Katulähetys olivat päässeet sopimukseen rakennuksen tukiasuntokäytöstä. Katulähetyksen työllistämisprojektin ja maalaiskunnan yhteistyönä tekemässä remontissa pyrittiin eri ratkaisuin vähentämään perinteistä laitosmaisuutta.

Kalliomäestä oli määrä tulla sekä puitteiltaan että toiminnaltaan kodinomainen yksikkö. Kalliomäestä tuli myös siinä suhteessa tärkeä yksikkö, että tänne sijoittuivat Katulähetyksen toiminnanjohtajan ja palkanlaskijan toimistot. Vuorovaikutusta muiden yksiköiden kanssa oli runsaasti.[564]

Kalliomäen asuntokannassa oli 10 tukiasuntoa, joihin kuului myös kriisiasunto. Lisäksi tulivat kahden tukiperheen asunnot, yhteisiä tiloja sauna, kirjasto, TV-huone, ja päiväkeskustilat keittiöineen. Tukiasunnot oli tarkoitettu henkilöille, jotka jostain syystä eivät nykyisessä elämänvaiheessaan kyenneet tai halunneet täysin itsenäiseen asumiseen. Suurella osalla asukkaista oli päihde-, huume tai vankilataustaa.

Tukiperheiden asunnoissa asuivat Jorma ja Marko Soini sekä Liisa Saarnivaara-Soini ja Hannu ja Mervi Peura sekä tyttäret Henriikka ja Katariina, jotka antoivat paljon iloa ja välittömyyttä yhteisölle. Peurat asuivat Kalliomäessä vuoden 1998 alkuun asti. Myös harjoittelijat ja opiskelijat ovat antaneet oman arvokkaan panoksensa yhteisön elämään. Keväällä 1997 kaksi harjoittelijaa mm. järjesti päättötyöhönsä liittyen kaksi toiminnallista päivää asukkaiden virkistämiseksi.[565]

Kalliomäen erityispiirre on sen rauhallisuus, sanovat Olli Mäki ja XX. Heillä on pitkäaikainen

kokemus elämästä Kalliomäessä. Olli muutti sinne vuonna 1995 ja XX seuraavana vuonna. Poliisia ei Kalliomäen pihapiirissä juuri näe, vaikka tietysti joskus harvoin on poliisikin siellä käynyt, kertovat Olli ja XX pohtien samalla sitä, miksi tästä Katulähetyksen yksiköstä on kehittynyt tällainen rauhan tyyssija.

- Kalliomäessä ollaan ehdottomia päihteettömyydestä ja vuokrien maksamisesta. Ne ovat tärkeitä lähtökohtia. Tärkeää oli myös se, että Jorkki (Jorma Soini) asui siellä itse perheineen. Asiakkaiden kohtelu ehdottoman oikeudenmukaisesti ja henkilöön katsomatta on myös muistettava, jatkaa Olli ja sanoo arvostavansa Kalliomäkeä korkealle, vaikka ei enää asukaan siellä. Aktiivisesti pullakirkkoja pitävä Olli vierailee vieläkin joskus Kalliomäessä milloin savusaunan lämmityksen tai jonkin muun mukavan asian merkeissä.[566]

Kalliomäki oli heti ensimmäisestä toimintavuodestaan lähtien vireä yksikkö. Asunnot olivat varattuina lyhyitä taukoja lukuun ottamatta ja kriisiasuntokin osoitti heti tarpeellisuutensa. Ensimmäisen puolen vuoden aikana siinä oli asunut jo neljä ihmistä. Tukiasunnoissa oli myös vaihtuvuutta puolimatkankodin idean mukaisesti.

Vuoden 1997 toimintakertomuksessa todetaan useiden asukkaiden muuttaneen vuoden aikana muualle, esimerkiksi itsenäiseen vuokra-asuntoon. Näin asukaskanta vähitellen vaihtui. Rauhallisuuden lisäksi Kalliomäen tunnuspiirteitä ovat luonnonläheisyys ja toiminnallisuus. Vuoden 1995 toimintakertomuksessa kuvataan taloon asettautuvan katulähetysväen puuhia seuraavasti.

"Ihmisten lisäksi yhteisömme jäseniä ovat kolme koiraa ja kaksi kissaa, joista toinen on huostaan otettu Misu. Kesä kului taloon asettautumisessa ja uusien asioiden opettelussa. Pihapiiristä löytyy myös kota, joka viimeisteltiin kesän ja syksyn aikana. Kodassa olemme pitäneet mm. makkaranpaistoiltoja. Uudenvuodenaatto-iltana kotaan ahtautui lähes 30 henkeä vastaanottamaan vuoden vaihdetta. Kota on myös ulkopuolisten käytettävissä. Kanalaa ja savusaunaa rakennettiin vielä syksyllä.

Pihapiirin lisärakennukset ovat Katulähetyksen työllistämisprojektin aikaansaamia, ja materiaali on purku- ja kierrätystavaraa. Talkootöitä on tehty paljon ympäristön ja sisätilojen viihtyvyyden ylläpitämiseksi. Viikoittain pidettiin yhteisöpalaveri, "porina", jossa käsiteltiin yhteisöä koskettavia, etupäässä käytännön asioita.

Jokaisella on vuorollaan vastuu porinan järjestämisestä. Marras- joulukuussa järjestimme Snooker-turnauksen, jonka voitti Aki Virtanen, toisena oli Marko Soini ja kolmanneksi sijoittui Jari Friman. Myös hengellisestä annista huolehdittiin pitämällä muutama kotikokous ja osallistumalla ulkopuolisiin tilaisuuksiin."

Monenlaista puuhaa riitti myös seuraavina vuosina niin rakennuksissa kuin pihapiirissäkin. Myös ylläpitotyöt työllistivät asukkaita: "Lumet on luotu, nurmet leikattu, puita pilkottu, ikkunat pesty, lattiat vahattu asukkaiden voimin." Erilaisiin korjaus-, kunnostus- ja rakennustöihin osallistuttiin aktiivisesti. Niin ikään eläin- ja kasvikuntaan liittyvät hoitotyöt sekä niihin liittyvä vastuunotto ovat kuuluneet Kalliomäen elämään. Perennoja on istutettu viheralueille, kesäkukkia silmän iloksi, narsissin ja krookuksen sipuleita piilotettu syksyisin nurmen alle.

”Sosiaaliterapeutit” Roope, Tao, Jane, Misu ja Sancho ovat kulkeneet kaikissa toimissa mukana ja antaneet läsnäoloaan asukkaille iloissa ja murheissa, kerrotaan vuoden 1996 toimintakertomuksessa. Seuraavana vuonna saatiin lisää ”eläinterapeutteja”, kun Kalliomäkeen muutti hevonen, ruuna Jesse, sekä kanit Piki ja Savu. Hevosen ympärille muotoutui pian myös hyvää nuorisotyötä ja vuoden 1999 toimintakertomus toteaa neljän nuoren käyvän hoitamassa Jesseä, siivoamassa tallia sekä ratsastamassa.

Kalliomäen toiminta herätti pian huomiota laajemminkin ja jo vuoden 1996 toimintakertomus toteaa, että asumisyhteisö on ollut lukuisten vierailijoiden kiinnostuksen kohteena. ”Välillä kun toiset kävijät ovat lähdössä, toiset jo ovat ovella tulossa…” Paljon kävi kiinnostuneita kotimaan virastoista ja oppilaitoksista, mutta kaukaisimmat vieraat, kolme brittiläistä terveydenhuollon opettajaa, tulivat Leeds Collegesta asti. Vierailijoita riitti myös seuraavina vuosina niin kotimaasta kuin ulkomailtakin, mm. Tarton kunnan sosiaalijohtaja tutustui toimintaan kevättalvella 1997. Tutustuttavaa Kalliomäen työmuodoissa ja elämäntavassa oli riittävästi. Joskus asukas saattoi saada työpaikankin. Vuonna 1997 talon asukkaista kaksi oli työllistämistuen avulla työllistettynä. Saman koki seuraavana vuonna duunari Hanski. Hän kertoo lehden palstoilla omasta elämästään ja kokemuksistaan Kalliomäessä seuraavaa:[567]

”Aloitin työt Kalliomäessä Soinin Jorman aloitteesta. Asumaan tulin 1.9.1997. Jorkki kysyi alkutalvesta, otanko vastaan työpaikan. Oli halukas työllistämään, joten otin 'jobin' vastaan. Työt aloitin 6.2.1998. Työnkuva on sekatyöntekijä, talonmies, siivooja. Aamun aloitan n. Seitsemältä. Olen ymmärtänyt, että Jorkki soveltaa jonkin asteista liukuvaa työaikaa, sillä onhan minulla asumisetu. Viikonloppunakaan ei auta makoilla, jos jotain ilmaantuu, lumityöt yms. Tällä en kuitenkaan tarkoita orjallista käskyjen vastaan ottamista. Vapaa-aikaakin jää. Työt aloitan joka aamu 'Jessen herättämisellä = heinien vienti + lannanluonti'. Alussa en meinannut saada ohjia käsiini, tuli monenmoista pientä sanomista: pikkuasiat ei aina tahdo jäädä ensimmäisellä yrittämällä päähän, eikä aina isommatkaan. Pahempia riitoja ei ole ollut. Alku on aina uudessa työpaikassa kokeilua, missä raja kulkee. Työt kattavat kaiken metallityöt, metsänhoito, siivous ja kunnostustöihin, ajatteleminenkin on sallittu! Ideat on vietävä Bossin hyväksyttäväksi. Taannoin teimme tässä savusaunaan varaavan kiukaan. Juttua tehdessä, kiuasta ei vielä ollut keritty kokeilla, eiköhän sekin ole edessä. Jorkki on suunnitellut Jeminan kattamista jo pitempään alustavasti on suunniteltu, että olisin siinä mukana, päästäisiin kesällä seilaamaan. Tällaista täältä Kalliomäestä! Duunari: Hanski”

Kalliomäen puolimatkankodissa asukkailla oli alusta lähtien mahdollisuus osallistua monin tavoin yhteisön toimintoihin niin yksikön sisällä kuin sen ulkopuolellakin. Vuosikertomukset täyttyvät erilaisten osallistumisten ja toimintojen kuvauksista. Eräs hyväksi havaittu osallistumisen muoto yksikön perustamisesta lähtien oli viikoittainen yhteisöpalaveri Porina. Porinassa asukkaat ja työntekijät yhdessä saattoivat kahvikupin äärellä leppoisasti jakaa tuntojaan ja kokemuksiaan, suunnitella toimintaa, sopia tehtävistä ja pohtia pelisääntöjä.[568]

Talon ulkopuolisiin tilaisuuksiin, retkiin ja koulutuksiin Kalliomäestä lähdettiin

innolla. Seuraavassa on vain muutama esimerkki. Vuonna 1996 oltiin mm. viikonloppuleirillä Heinosniemessä, osallistuttiin pitkin vuotta seurakuntien tilaisuuksiin, käytiin Vesalassa sielunhoidollisessa retriitissä, osallistuttiin Ulos ympyröistä -kurssille ja Etapin ”kaiken kansan pikkujoulujuhlaan”. Seuraavana vuonna osallistuttiin mm. erilaisille kööri-, luonto- ja talkooleireille, läheisriippuvuus -seminaareihin ja Seppo Jokisen ”Kantavatko siivet” viikonloppuretriittiin. Vastaavanlaisia retkiä, seminaareja ja muuta ohjelmaa oli ohjelmassa myös seuraavina vuosina. Joulujuhlilla näyttää Kalliomäessä olleen tärkeä merkitys. Juhlaa valmisteltiin hyvissä ajoin ja ja sitä vietettiin yhdessä aterioiden suurperheen tavoin. Vapaaehtoisia löytyi valmisteluihin. Vuonna 1996 ”asukkaamme Olli tarjoutui valmistamaan vapaaehtoisesti leivät, sämpylät, pullat, erilaiset laatikot, jotka olivat valmiina Itsenäisyyspäivän tienoolla”. Aaton ohjelmaan kuului yhteinen aamupuuro, sekä kahvittelu, savusauna, joulupukin vierailu tonttunsa kanssa Kolun vanhainkodilla sekä Kalliomäessä ja yhteinen jouluateria illalla:[569]

Merkittävä tapahtuma oli lauantain katulähetysilta Taulumäen kirkossa maaliskuussa 1998. Ajatus illan järjestämisestä oli virinnyt Kalliomäen väen keskuudessa ja tilaisuus järjestettiin lähinnä yksikön omin voimin ikään kuin malliksi muille Katulähetyksen yksiköille. Illan vierailevaksi tähdeksi kutsuttiin kuuluisa Konnakuoro Kouvolasta. Olli, Konnakuoron läheisenä tuttavana, sai tehtäväkseen yhteydenoton Konniin. Toiminnanjohtaja puolestaan neuvotteli yhteistyöstä Jyväskylän maaseurakunnan kirkkoherran, Kari Kuittisen, kanssa.

Maaseurakunnan tiedotuslehteen saatiin mukavat jutut tulevasta tilaisuudesta, niin myös ilmoitus sanomalehti Keskisuomalaiseen. Tiedotteita jaettiin. Tilaisuus onnistui ”nuottien mukaan”. Konnakuoro esiintyi vakuuttavasti, koskettavasti. Yleisöä oli noin150. Se oli huomattava määrä. Puheenvuoron käyttivät Sakari Pihlaja, Marja Pitkä, Olli Mäki, Jarmo Hakkarainen sekä Liisa Saarnivaara-Soini. Puheenvuorot elävästä elämästä olivat todistuksena Jumalan eheyttävästä työstä. Sana jäi itämään. Toivon näköala on varattu jokaiselle erotuksetta.[570]

Vuonna 1997 toteutettiin yhdessä melkoinen urakka, joululehti, jonka toteutus jäi pääasiassa yhden asukkaan harteille. Syntyi Petrin joululehti, joka on osoituksena siitä, että tilaa oli mitä erilaisimmille projekteille. Jorma Soinin mukaan lehti oli esimerkki vaikeuksien kautta loppuun saatetusta projektista. Petrin joululehden esipuheessa toiminnanjohtaja kertoo toisenkin esimerkin, joka ilmentää Kalliomäen henkeä.[571]

”Muistanpa yhden toisenkin projektin. Kerran kesällä Petri päätti lopettaa tupakanpolton. Meni päivä tai kaksi ja hän tuli luokseni sanoen, että mitä varten joka penkillä ulkona pitää polttaa tupakkaa. Tokaisin, että en tiedä. Sinun pitää tehdä asialle jotain. Illalla tulin töistä ja etupihalla istui ylpeä mies uudella penkillä. Petri oli tehnyt saunapuiksi tarkoitetusta materiaalista Kalliomäen pihaan 'tupakoimattomien penkin'.

Seuraavana vuonna lehti -projekti jatkui ja syntyi Petrin kevät-kesä lehti, joka sisältää monta tärkeää puheenvuoroa, artikkelia ja haastattelua. Kalliomäen työntekijä Liisa Saarnivaara-Soini kuvaili vuoden 1998 toimintasuunnitelmassa tuetun asumisen

ideaa havainnollistaen samalla jokaisen ihmisen perustavaa tarvetta. ”Olla läsnä, tulla kuulluksi ja hyväksytyksi sellaisenaan, ovat meidän jokaisen perusravintoa ihmisenä kasvulle ja sisäiselle eheytymiselle”. Hän päättää suunnitelman toivon sanoihin. ”Istutetaan keväällä uusia marjapensaita ja perennoja pihapiiriin … myös uuden elämän ja toivon symboleiksi.” [572]

Kalliomäen asukkaiden kommenteista päätellen kasvulle ja hyväksytyksi tulemiselle löytyi sijaa. Vaikka eheyttä ja tasapainoa ei aina kyetty pysyvästi palauttamaan, antoi Kalliomäki kuitenkin arvokkaita kokemuksia päihteettömästä elämäntavasta, jossa ihminen sai olla läsnä ja tulla kuulluksi. Samoin periaattein yksikkö jatkoi toimintaansa uudelle vuosituhannelle siirryttäessä.

Katulähetyksen talvipäivät Vesalassa 1999

Katulähetyksen valtakunnallisilla talvipäivillä (22.-24.1.) Vesalassa saatiin kokea monta sykähdyttävää hetkeä. Jyväskylän Katulähetys ry: n järjestämien päivien ohjelmaa valmisteltiin huolella ja lähes 200 katulähetyshenkistä ihmistä eri puolilta maata saapui Vesalan leiri- ja kurssikeskuksen luonnonkauniiseen ympäristöön.

Valmistelut aloitettiin hyvissä ajoin syksyllä ja monet ihmiset osallistuivat valmisteluihin. Nämä katulähetyspäivät olivat monessa suhteessa mieliin painuvat. Apulaiskaupunginjohtaja Ahti Vielma kertoi, että Katulähetykseen on voinut luottaa. Jos Katulähetys on jotain luvannut, on se myös asian hoitanut. Myöhemmin Vielmalle luovutettiin Jyväskylän Katulähetyksen viiri. Päivien aikana kuultiin myös muutamia hänen puhuttelevista runoistaan.

Katulähetykselle Jyväskylän kaupunki oli ollut todellakin kuin Ahti Vielman runossa mainittu kätensä ojentava ystävä. Talvipäivien osanottajille tarjottiin myös harvinaista mahdollisuutta osallistua yhdistyksen nuorisotyöhön yöllisessä Jyväskylässä. Oppaana toimi nuorisoprojektien vetäjä, Jarmo Hakkarainen. Moni käyttikin tarjottua mahdollisuutta hyväkseen.

Liikutuksen kyynel kostutti silmäkulmat, kun yhdistyksen kaksi keskeistä vaikuttajaa, Osmo ja Sakari Pihlaja, isä ja poika, käyttivät peräkkäiset puheenvuorot. Osmo Pihlaja oli ollut mukana työssä vuodesta 1955 lähtien ja Sakari Pihlaja, vapauduttuaan aiemmin vuosien vankila- ja päihdekierteestä, toimi yhdistyksen johtokunnan puheenjohtajana. Myös gospel -ilta hämärässä riihikirkossa oli mieliin painuva. Romani -ryhmä lauloi sykähdyttävästi ja ihmiset kertoivat kokemuksistaan. Juhlallinen jumalanpalvelus Riihikirkossa huipensi talvipäivät. Jaana Ristonmaa ja Anne Rahkola siunattiin katulähetystyöhön. Vapaa-ajanohjelma koettiin antoisana saunoineen, avantouinteineen ja rekiajeluineen.[573]

Vuoden 1999 Katulähetyspäivät vietettiin Jyväskylän kaupunkiseurakunnan kurssikeskuksessa Vesalassa ja jumalanpalvelus pidettiin Riihikirkossa.

Katulähetyksen johtokunta vuonna 2000.
Edessä vas. Liisa Saarnivavaara, Juha Lappi, Sakari Pihlaja, Terttu Valkeinen ja Pekka Arposuo. Takana vas. Keijo Kohonen, Seppo Rahkola ja Anne Rahkola.

2000– 2010

Kehittämisen, työyhteisön ja kasvun vuosikymmen

Piirteitä 2000-luvun toiminnasta

Vuosituhannen vaihtuessa Jyväskylän Katulähetys ry oli kuin juureva puu. Sen runko oli saavuttanut huomattavan paksuuden. Siinä on useampia päähaaroja, lukemattomia pienempiä oksia sekä versoja. Se oli elävä puu tuoreine lehtineen ja kukintoineen. Yhdistys oli vakiinnuttanut paikkansa kolmannen sektorin merkittävänä toimijana Jyvässeudulla. Se vastasi suureksi osaksi päihdeongelmaisten tuetun asumisen palveluista Jyvässeudulla ja työllisti vuosittain ison joukon pitkäaikaistyöttömiä. Yhdistyksen tekemää nuorisotyötä arvostettiin ja se tunnettiin laajalti. Katulähetyksellä oli myös mittavaa uusiotuotantoa ja kirpputoritoimintaa. Työ perheiden parissa oli käynnistynyt. Samalla yhdistys oli säilyttänyt kristillisen perusluonteensa. Jyväskylän Katulähetys teki työtään avoimesti kristilliseltä pohjalta. Vapaaehtoisuuteen perustuva hengellinen työ oli edelleen keskeisellä sijalla toiminnan kokonaisuudessa. Vain työn muodot ovat muuttuneet.

Edellytykset auttamistyölle olivat Suomessa vuosituhannen vaihteessa suotuisat. Suomi oli noussut 90 -luvun vaikeasta lamasta ja taloudellinen kehitys oli lähes vuosikymmenen loppuun asti suotuisa. Toisaal-ta tilanne ei ollut koko väestön kohdalla näin edullinen. Laman varjot ulottuivat uudelle vuosituhannelle asti. Osa ihmisistä oli syrjäytynyt pysyvänluonteisesti. Pitkäaikaistyöttömiä ja ylivelkaantuneita ihmisiä oli edelleen runsaasti. Lisäksi 1990 -luvulla perheiden ahdingon kokeneet lapset ja nuoret kantoivat laman vahingollisia vaikutuksia sisällään. Köyhyysongelma leipäjonoineen oli tullut näkyväksi, eikä se poistunut laman jälkeenkään. Taloudellisen nousun vanavedessä työelämässä tapahtui kovenemista. Elettiin voittajia ihannoivassa ajassa, jossa tuloerojen kasvu hyväksyttiin kehitykseen kuuluvana. Kaikki tämä on vaikuttanut sii-

hen, että heikossa asemassa olevia syrjäytyneitä ihmisiä ja perheitä on riittänyt uudella vuosituhannella. Köyhyys, päihdeongelmat, sekakäyttö, huumeet, mielenterveysongelmat, masennus, rikollisuus, vankilasta vapautuvien syrjäytyneisyys. Näistä ongelmista ja niiden seurauksista kärsivien ihmisten parissa Jyväskylän Katulähetys on edelleen tehnyt työtään uudella vuosituhannella. Tärkeä Katulähetyksen työhön vaikuttava ilmiö on myös kasvava kansanvälistyminen. Maahanmuuttajia on Jyvässeudullakin runsaasti. Toisaalta kiristyvän kansainvälisen kilpailun ja globaalien markkinoiden myötä monen ihmisen työpaikka on voinut kadota yllättäen. Myös työttömien kirjo on laajentunut. Korkeasti koulutettuja työttömiä on Jyvässeudullakin runsaasti.

Jorma Soinin siirtyessä uusiin tehtäviin Sininauhasäätiöön, hänen tilalleen yhdistyksen toiminnanjohtajaksi valittiin kaupunkiseurakunnan tiedotussihteeri, Erkki Arvaja. Toiminnanjohtajan vaihtuminen helmikuussa 2000 toi mukanaan huomattavia muutoksia, vaikka uudelleen rakennettu yhdistys oli jo 1990 -luvun aikana saanut ne perusmuodot, jotka sillä on nykyään. Erkki Arvajan mukanaan tuomat uudet työn linjaukset alkoivat näkyä toiminnassa heti, kun hän otti vastaan toiminnanjohtajan tehtävät. Uuden vuosituhannen ensimmäisestä vuosikymmenestä rakentui työn ja työyhteisön kehittämisen vuosikymmen. Samalla siitä rakentui kasvun vuosikymmen. Kun yhdistyksen vuoden 1999 tase oli noin 15 000 000 mk, oli se vuonna 2009 jo runsaat 5,6 miljoonaa euroa eli yli 30 000 000 mk. Yhdistyksen tase on siis yli kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Tuettua asumista laajennettiin ja uusia yksiköitä tuli toiminnan piiriin. Runsasta

Toiminnanjohtajan vaihtuessa Erkki Arvaja ja Jorma Soini siunattiin uusiin tehtäviinsä.Kuvassa vas. Sakari Pihlaja, Usko Hintikka, Juhani Eriksson, Aarre Manninen ja Martti Niskanen.

kasvua tapahtui myös kierrätystoiminnassa. Työ maahanmuuttajien parissa käynnistyi niin myös ruokapankkitoiminta.

Vuosituhannen vaihteessa yhdistyksen johtokuntaan kuuluivat Sakari Pihlaja puheenjohtajana ja Keijo Kohonen varapuheenjohtajana. Johtokunta kokonaisuudessaan oli kokenutta väkeä, sillä jäseniä olivat Pekka Arposuo, Juha Lappi, Anne Rahkola, Seppo Rahkola, Liisa Saarnivaara-Soini ja Terttu Valkeinen. Joulukuussa 2000 uudeksi puheenjohtajaksi valittiin metallialan yrittäjä, Pekka Arposuo. Hän on hoitanut puheenjohtajan tehtävää siitä lähtien, mikä on antanut toiminnalle vakautta. Yksittäisistä henkilöistä puheenjohtaja käyttää ylintä valtaa yhdistyksessä. Vuoden 2001 alusta johtokunnan nimi vaihtui hallitukseksi. Pitkäaikaisia hallituksen jäseniä ovat olleet myös Mirja Morander (Salminen), joka toimi vuosia varapuheenjohtajanakin sekä Artturi Anttila, joka on kuulunut hallitukseen yhtäjaksoisesti vuodesta 2003 lähtien. Aluksi uusi toiminnanjohtaja hoiti sihteerin tehtäviä, mutta vuodesta 2002 lähtien kokousten sihteerinä toimi Seppo Riikonen aina vuoden 2008 loppuun asti, sen jälkeen historiikin tekijä, Markku Leinonen.

Monet henkilöt ovat vuosikymmenen aikana vaikuttaneet yhdistyksen hallituksessa ja tehneet arvokasta työtä. Katulähetyksen asema Jyvässeudulla on vahvistunut. Tammikuussa 2001 yhdistyksen hallitus päätti siirtää taloushallinnon toimipisteen Myllyjärveltä EkoCenterin yhteyteen Kankitielle, jossa sijaitsi myös Ensiaskel -yksikkö. [574] Taloudenhoitoon pyrittiin kiinnittämään muutenkin tarkkaa huomiota. Huhtikuussa 2000 hyväksyttiin uusi johtamismalli, joka tähtäsi joustavuuden ja demokraattisuuden lisäämiseen. Työntekijäkokouksilla, johtoryhmällä ja yksiköiden sisäisillä kokouksilla tuli olemaan nyt tärkeä merkitys. Uuteen malliin kuului lisäksi se, että kuukausittainen talousraportti käsiteltiin jokaisessa johtokunnan (hallituksen) kokouksessa. [575]

Yhdistyksen talouskehitys onkin vuosikymmenen aikana ollut verrattain suotuisa. Tosin myös taloudellisesti ahtaampia aikoja koettiin, esimerkiksi vuoden 2006 aikana, mutta niistä on kuitenkin selvitty varsin joustavasti. Syyskuussa 2006 hyväksyttiin yhdistyksen taloussääntö, joka sisälsi yksityiskohtaisen ohjeistuksen taloudenhoidon periaatteista, vastuista, tehtävistä ja velvoitteista.[576] On ollut merkityksellistä, että hallitus valitsi syyskuussa 2003 ekonomi Erja Moision yhdistyksen talouspäälliköksi. Hän osallistuu hallituksen kokouksiin taloushallinnon esittelijänä.

Katulähetyksen talouspäällikkö, Erja Moisio, on tärkeä lenkki yhdistyksen 2000-luvun menestystarinassa. Erja aloitti työnsä yhdistyksessä joulukuussa 2003. Hän osallistuu myös yhdistyksen hallituksen kokouksiin taloushallinnon esittelijänä. Kuvassa Erja sylissään tyttärensä Taika.

Talouspäällikkö on yhdistyksen toiminnan kokonaisuudessa erittäin merkittävässä asemassa. [577]

Erja Moisio valittiin yhdistyksen hallitukseen joulukuussa 2002 ja seuraavan vuoden joulukuun alusta hän alkoi hoitaa ammattitaidolla talouspäällikön tehtäväänsä. Työskentely hallituksen kokouksissa jatkui näin yhdistyksen talouden esittelijänä kuukausiraportteineen. Aiemmin Erja Moisio on toiminut mm. laukaalaisen hitsausyrityksen talousvastaavana ja Liinos oy:n tuotepäällikkönä ja tuotekehitysvastaavana. [578]

Monet tekijät ovat vaikuttaneet suotuisasti yhdistyksen kehittämistyöhön vuosikymmenen aikana. Aivan keskeisellä sijalla on ollut työntekijöiden työpanos, mikä on painottunut entisestään toiminnan kasvaessa. Myös työllistettyjen, opiskelijoiden ja harjoittelijoiden usein näkymättömäksi ja nimettömäksi jäävällä työllä on suuri merkitys. Erittäin tärkeää on, että yhteistyö tärkeimmän yhteistyökumppanin, Jyväskylän kaupungin, kanssa on jatkunut rakentavissa merkeissä. Vuonna 2001 Jyväskylän kaupungin ja Katulähetyksen hyviä suhteita kuvasi Jyväskylän sosiaali- ja terveysjohtaja, Sakari Möttönen.[579]

"Meillä on siinä suhteessa erittäin hyvä ja toimiva työnjako, että asumispalvelut ostetaan pääasiassa kolmannelta sektorilta ja sosiaalipuolen peruspalvelut ovat sitten yhteiskunnan hallinnassa. Katulähetys on toiminut asumispalveluja tuottaessaan esimerkillisellä tavalla ja se on pystynyt joustavasti myös luomaan tarpeen mukaan uusia toimintamuotoja ja hankkeita. Merkittävää on myös se, että Katulähetys on pystynyt työllistämään monia huonossa työmarkkina-asemassa olevaa henkilöstöä Jyväskylän seudulla."

Myös uudeksi sosiaali- ja terveysjohtajaksi valittu Pekka Utriainen ennakoi vuonna 2004 kolmannen sektorin kasvavaa merkitystä. Hänen mukaansa ilman Katulähetystä sosiaali- ja terveyspalvelukeskuksella olisi huomattavasti enemmän ongelmia hoidettavana. Katulähetyksen työn arvoa ei Utriaisen mukaan voi kuitenkaan mitata pelkästään rahassa. Tämä arvo perustuu mahdollisuuteen kohdata aito muutos. Elämää kantavina arvoina Utriainen pitää kristillisiä arvoja. Myös kaupunginjohtaja Markku Andersson on tutustunut pariinkin otteeseen Katulähetyksen toimintaan. [580]

Ilman yhteistyökumppaneiden panosta ei toiminnan kehittäminen olisi ollut mahdollista. RAY, Päihdepalvelusäätiö, Tekevä, TYP, Työvoimapiiri, TE -keskus, Ara ja monet muut tahot ovat tehneet kehittämistyön mahdolliseksi. Myös tiedottamista ja tutkimusta vahvistettiin vuosikymmenen aikana.

1980-luvun lopulla yhdistyksen jäsenmäärä ylitti ensimmäistä kertaa sadan rajan. Vuoden 2000 lopussa maksaneita jäseniä oli yhteensä 112. Vähitellen jäsenmäärä on hinautunut yli puolentoistasadan. Vuonna 2005 jäsenmääräksi ilmoitetaan 150 ja vuoden 2009 lopulla jäseniä oli 178. Vaikka maksaneiden, entisten ja aktiivisten jäsenten probleema oli sama uudellakin vuosituhannella, niin selvää kehitystä ylöspäin on kuitenkin havaittavissa. [581]

Mutta Jyväskylän Katulähetys on edelleen myös kristillinen yhdistys ja sen yhteistyökumppaneita ovat kristilliset seurakunnat ja yhteisöt. Vuosikymmenen aikana hengellistä työtä kehitettiin ja vuodesta 2005 lähtien vuosikertomuksiin on lisätty toiminnasta

oma kappaleensa. Yksiköiden sisällä tehtävä hengellinen työ pullakirkkoineen pysyi vuosikymmenen aikana keskiössä. Mutta myös ulospäin suuntautuva julistus ja sielunhoito saivat sijaa. ”Kantakaa toistenne kuormia, niin te täytätte Kristuksen lain”, on edelleen yhdistyksen raamatullinen tunnuslause. Kristillisestä lähtökohdasta avautuu myös yhdistyksen tekemä laaja sosiaalinen työ. Marraskuussa 2005 Kirkkohallitus myönsi Jyväskylän Katulähetykselle hienosta työstä Ruandan Ilon ja haavan ristin. [582] Jäsenmaksunsa suorittaneita oli vuonna 2000 yhteensä 112. Vähitellen jäsenmäärä on hinautunut yli puolentoistasadan. Vuonna 2005 jäsenmääräksi ilmoitetaan150 ja vuoden 2009 lopulla jäseniä oli 178. [582]

Tärkeä kehittämistyön osa uudella vuosikymmenellä koski arvoja. Käytiin arvoja

koskevaa keskustelua. Yhteisen arvopohdinnan tuloksena joulukuussa 2005 yhdistyksen perusarvoiksi kiteytyivät kristilllisyys, yhteisöllisyys, vastuullisuus ja uudistuminen. Jokaisen arvon sisällä oli lisäksi laajempaa ajattelua.[583]

Asunnottomien yö -tapahtuma Kankitien Raksahallissa lokakuussa 2008 osoitti, että Jyväskylän Katulähetyksen tekemää työtä vähäosaisten hyväksi arvostettiin. Jyväskylän poliittisten puolueiden edustajat vasemmalta oikealle olivat yksimielisiä Katulähetyksen tekemän työn merkityksellisyydestä.[584]

Määrätietoisen kehittämistyön tuloksena Jyväskylän Katulähetyksestä on rakentunut varsin omaperäinen ja moni-ilmeinen yhteisö. Erilaiset ajattelutavat ja ihmiset ovat kohdanneet. Tätä moni-ilmeisyyttä tukee myös se, että yhdistyksen toiminta on hajautettu moniin yksiköihin ympäri Jyvässeutua. Ensiaskel -yksikön märkäpää tai ”nuotio” poikkeavat tunnelmaltaan esimerkiksi Kalliomäen tai jonkun muun puolimatkankodin useimmiten rauhanomaisesta elämänpiiristä. Uudenlaisia näkökulmia Katulähetykseen avautuu myös yhdistyksen tekemän nuorisotyön, perhetyön, ruokapankkitoiminnan tai kierrätyksen ja maahanmuuttajatyön kautta. Tämä moni-ilmeisyys alkoi nousta esiin yhdistyksen muodonmuutoksen myötä 1980-luvulla, kehittyi ja laajeni 1990-luvulla. 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä se on edelleen vahvistunut.

Raksahallin avajaisissa vas. Hannu Hämäläinen, Timo Koivisto, Usko Hintikka, Erkki Arvaja ja Markku Hassinen.

Erkki Arvajasta tulee Katulähetyksen toiminnanjohtaja

Syksyllä 1999 yhdistyksessä havahduttiin edessä olevaan merkittävään muutokseen. Jorma Soini oli siirtymässä valtakunnallisiin tehtäviin Sininauhasäätiöön. Tapahtumiin sisältyi dramatiikkaa. Marraskuussa yhdistyksen johtokunta valitsi Sakari Pihlajan vt. toiminnanjohtajaksi. Jorma Soini oli kuitenkin sitä mieltä, että sijaista olisi tullut hakea lehti-ilmoituksella. Joulukuussa Sakari Pihlaja ilmoitti, ettei olisi käytettävissä ilman avointa hakua. Niinpä virka pantiin avoimeen hakuun ja päätettiin toiminnanjohtajan hakemisesta lehti-ilmoituksella. Helmikuussa 2000 johtokunta haastatteli 13 hakijan joukosta seitsemän hakijaa ja valitsi yksimielisesti yhdistyksen vt. toiminnanjohtajaksi yhdeksi vuodeksi kaupunkiseurakunnan tiedotussihteerin, Erkki Arvajan. Kokouksen puheenjohtajana toimi Sakari Pihlaja, joka ei ollut hakijoiden joukossa. Läsnä kokouksessa olivat Keijo Kohonen varapuheenjohtajana, Terttu Valkeinen, Anne Rahkola, Juha Lappi, Pekka Arposuo, Liisa Saarnivaara-Soini, Seppo Rahkola ja Jorma Soini sihteerinä. Puheenjohtajat valtuutettiin tekemään työsopimus.[585]

Uuden toiminnanjohtajan vastuuttaminen tehtäviin alkoi jo valintakokouksessa. Arvaja nimettiin valtakunnallisen Diakoniaosuuskunta Ekodian mahdolliseksi jäseneksi, niin myös seutukunnallisen säätiön (kotikunta Saarijärvi) mahdolliseksi jäseneksi.[586] Uuteen virkaansa Erkki Arvaja astui 17.2.2000. Samana päivänä hän kertoi tunnoistaan ja ajatuksistaan Katulähetyksen sisäisen tiedottamisen kanavana olleeessa elektronisessa päiväkirjassa. [587]

" Hyvät työtoverit!

Koen syvää kiitollisuutta ja innostusta tänään ottaessani vastaan uuden tehtävän Katulähetyksen toiminnanjohtajana. Mitä enemmän olen tutustunut yhdistyksen toimintaan, sitä vakuuttuneempi olen siitä, että tulevaisuudessa saan kohdata kohtaamisen arvoisia työtovereita, joiden kanssa on hienoa tehdä yhteistyötä yhteisen päämäärän eteen." ... "Iloitsen jo etukäteen, että Katulähetyksessä on jokaisella työntekijällä omat erilaiset lahjansa, jotka saavat olla Jumalan käytössä. Toivon, että voisimme toinen toisiamme rohkaisten saamaan nuo lahjat vieläkin näkyvämmin käyttöön. Muistakaamme, että jokainen on tärkeä omalla paikallaan."

"Jorma on tehnyt vuosien mittaan upeaa työtä ja saanut yhdistyksen toiminnan puhkeamaan kukkaan. Siitä haluan omasta puolestani ja työtovereiden puolesta lausua suuret kiitokset hänelle. Koen arkuutta astua isoihin saappaisiin. Minun tehtäväni on kastella kukkatarhaa, niin että se kukkisi vieläkin enemmän. Mutta siihen en pysty yksinäni, vaan tarvitsen jokaista teitä. Uskon, että löydämme yhteisen sävelen.

Toivon, että voisimme kohdata toisemme avoimesti ja rehellisesti opetellen kuuntelemaan ja ymmärtämään toinen toisiamme sekä tuo¬maan myös erilaiset tarpeemme esille.

Jumala siunatkoon meitä jokaista niin, että tuntuu! Myös Jormaa uudessa tehtävässä!"

Lähes 20 vuotta Jyväskylän Katulähetystä palvellut Jorma Soini siirtyy huhtikuun alusta Sininauhasäätiön toimitusjohtajaksi ja hänen tilallaan on aloittanut Jyväskylän kaupunkiseurakunnan tiedotussihteeri Erkki Arvaja.

Jyväskylän Katulähetyksessä vahdinvaihdos:

Jorma vaihtui Erkkiin

Koen, että Jumala on valmistanut minua uuteen tehtävään. Olen saanut kulkea edeltä valmistetuilla teillä, vaikka usein olen poikennut pois Jumalan viitoittamalta tieltä, sanoo Jyväskylän Katulähetyksen uusi vt. toiminnanjohtaja **Erkki Arvaja**.

Erkki ehti toimia tiedotussihteerinä 26 vuotta.

- Vaikka aikaisempi työni on ollut mielenkiintoista, niin halusin päästä vieläkin enemmän ihmisten kanssa tekemisiin saadakseni auttaa syrjäytyneitä, rikkinäisiä ja hylättyjä ihmisiä. Olen kohdannut ongelmaisia ihmisiä kirjoittaessani heistä sekä tehdessäni avioliittotyötä vaimoni kanssa. Vain todellisen kohtaamisen kautta voi viestittää hyväksyntää ja rakkautta, joiden kautta myös evankeliumin sanoma pääsee etenemään, Erkki uskoo.

Jyväskylän Katulähetys on tullut tutuksi hänelle Liisa-äidin kautta, joka ehti toimia ennen halvaantumistaan vapaaehtoistyöntekijänä ja puilakirkon pitäjänä useita vuosia.

Erkki vietti lapsuutensa rikkinäisessä kodissa. Isä oli alkoholisti ja äiti joutui puurtamaan lähes yötä päivää työssä hankkiakseen viisi henkiselle perheelleen leipää. Erkillä on kaksoisveli, joten hän tavallaan jo alusta lähtien joutui jakamaan saamansa rakkauden toisen kanssa. Itsetunto sai nuoruudessa sellaiset kolhut, että eheytyminen on kestänyt pitkään.

- Aikuisenakaan en uskaltanut suuremmassa porukassa tuoda ajatuksiani esille, Erkki kertoo.

Uudessa tehtävässäni haluan panostaa myös työntekijöiden hyvinvointiin; oma eheytyminen mahdollistaa sen, että pystyy paremmin kohtaamaan asiakkaan.

Jääkiekosta tukea

Nuoruudessa jääkiekko oli se, jonka avulla Erkki selvisi. Menestyminen jääkiekossa pönkitti heikkoa itsetuntoa.- Kun aloimme veljeni kanssa menestyä jääkiekossa, alkoi isäkin tulla kentän reunalle. Mutta isä oli humalassa silloinkin ja siitä seurasi vain häpeää.

Ensimmäisen kerran Erkki tunsi Jumalan kutsuvan häntä, kun hänen 19-vuotias sisarensa kuoli auto-onnettomuudessa.

- Sisareni kuoleman jälkeen päätin, että alan elää parempaa elämää. Mutta eihän sellainen omin voimin ponnistelu pitkälle kantanut. Pian olin unohtanut kaikki pyhät päätökseni ja "naiset, laulu ja viini" täyttivät taas elämäni. Mutta sitten kaksoisveljeni Pertti tuli uskoon ja tuli kysymään minulta omaa sieluni tilaani. Minun oli pakko myöntää hänelle, että helvettiin minä olin matkalla. Niinpä polvistuin Pertin kanssa ja annoin elämäni Jeesukselle. Kun sydämeeni tuli perusturvallisuus, minun suoritushakuisuuteni alkoi vähetä. Siihen asti olin jatkuvasti suorittanut ansaitakseni muiden hyväksynnän ja lunastaakseni olemassaoloni. Jumalan antaman perusturvallisuuden takia ei tarvitse pelätä että maailma kaatuisi päälle.

Ihmiset janoavat rauhaa sydämeensä

Uudessa tehtävässäni haluan panostaa myös työntekijöiden hyvinvointiin; oma eheytyminen mahdollistaa sen, että pystyy paremmin kohtaamaan asiakkaan.

Erkki ei halua laajentaa nykyistä toimintaa, mutta yhtenä haaveena on toteuttaa Jyväskylässä yhteinen toimipiste, jossa voisivat työskennellä Sininauhaliitto, Katulähetys, Suomen Katulähetysliitto ja sielunhoidollinen kriisikeskus. Yhdessä meillä olisi paremmat mahdollisuudet auttaa ahdistuneita ja kärsiviä ihmisiä mahdollisimman aikaisessa kriisivaiheessa.

- Ihmiset janoavat tänä päivänä todellista rauhaa sydämeensä. Pelkkä soppa ja saippua ei riitä. Nyt tarvitaan myös sielunhoitoa eli Jumalan sanaa. Rauhan voi ainoastaan Jeesus lahjoittaa. Olen todella iloinen, että saan olla omalla paikallani sitä välittämässä, Erkki toteaa. ■

UUSI TOIVO

Toiminnanjohtajan vaihtuminen helmikuussa 2000 oli merkittävä tapahtuma Jyväskylän Katulähetyksessä ja siitä uutisoitiin myös Uusi Toivo–lehdessä. Erkki Arvajan johtamana yhdistys on kehittynyt ja kasvanut edelleen ja sen asema merkittävänä kolmannen sektorin toimijana on vahvistunut.

Seuraavassa johtokunnan kokouksessa 24.2. sihteerinä toimikin jo uusi toiminnanjohtaja. Hän oli aiemmin työskennellyt 26 vuotta kaupunkiseurakunnan tiedotussihteerinä, opiskellut sitä ennen yo merkonomiksi ja suorittanut hum.kand. tutkinnon Jyväskylän yliopistossa. Hän oli työskennellyt myös opettajana. Jääkiekkoa sarjatasolla JYP:ssä pitkään pelannut Erkki Arvaja on toiminut myös kunnallispolitiikassa vuosina 1977 -2008 Jyväskylän kaupunginvaltuutettuna ja kaupunginhallituksen jäsenenä.

Ensimmäisen työviikkonsa aikana hän oli tutustunut lähes kaikkiin Katulähetyksen yksiköihin. Nyt hän esitti johtokunnalle oman johtamismallinsa. Siihen kuuluivat tiimityö, johtoryhmän perustaminen, yksiköiden työntekijöiden säännölliset tapaamiset sekä kaikkien työntekijöiden yhteiset neuvottelukokoukset. Myös uusien tilojen hankkiminen oli ajankohtainen asia. Tiloihin tulisivat siirtymään ainakin toiminnanjohtaja ja taloudenhoitaja. Sisäistä ja ulkoista tiedottamista tultaisiin kehittämään perustamalla oma lehti. Työntekijöiden hyvinvointiin panostettaisiin toteuttamalla mm. varahenkilöstöjärjestelmä. Kiinnitetään huomiota yksiköiden esimiesasemaan sekä palkkojen tarkistamiseen. Erityisesti hengellisen toiminnan vahvistamiseen tultaisiin panostamaan. ”Säännöllisesti tullaan pitämään omia katulähetysiltoja eri puolilla Jyvässeutua.” Uusi toiminnanjohtaja halusi järjestää myös yhdistyksen kirjanpidon uudella tavalla. Hän oli pyytänyt suuntaa antavan tarjouksen Cimson Oy:ltä. Johtokunta päätti pyytää kolmelta eri tilitoimistolta tarkennetut tarjoukset. [588]

Uusi johtamismalli hyväksyttiin johtokunnassa 27.4.2000. Pyrittiin asioiden valmistelun ja käsittelyn joustavuuteen ja demokraattisuuteen. Uuden mallin mukaan asiat esitteli johtokunnan kokoukselle toiminnanjohtaja. Hän myös valmisteli ne yhdessä johtokunnan valitseman työryhmän kanssa. Työryhmä voi tarvittaessa kutsua kokoukseensa yksiköiden vetäjät ja ne henkilöt, joiden asioita käsitellään. Yhteinen työntekijäkokous pidetään vähintään kerran kuukaudessa. Toiminnanjohtaja informoi johtokunnan tekemistä päätöksistä. Työntekijäkokouksessa voidaan käsitellä kaikkia niitä asioita, jotka työntekijäyksiköt ottivat esille. Myös kuukausittainen talousraportti käsitellään joka kokouksessa. Yksiköissä pidetään niiden sisäisiä kokouksia toiminnanjohtajan johdolla. Kokouksista pidetään muistiota, joka annetaan johtokunnalle tiedoksi. Tämä toiminnanjohtajan esittelemä malli hyväksyttiin ja vuoden lopussa päätettiin tehdä toiminnan arviointi. Näin myös meneteltiin ja mallista keskusteltiin joulukuussa johtokunnassa. [589]

Jorma Soinin työn tuloksena Jyväskylän Katulähetys oli vuosien saatossa kasvanut sellaisiin mittasuhteisiin, että yhdistyksen ulkopuolelta toimintaan mukaan tulleen oli vaikea hallita keskitetysti yhdistyksen kokonaisuutta. Koska Katulähetyksen uudelleenrakennus ja laajentuminen oli tapahtunut vähitellen Jorma Soinin työn, ideoiden ja suunnitelmien pohjalta, vain hän tunsi läpikotaisin uudelleenrakennetun yhdistyksen erityispiirteineen ja ongelmineen. Se oli saanut muotonsa hänen ideoidensa pohjalta. Siksi kukaan toinen ihminen ei voinut samalla tavalla suvereenisti hallita yhdistyksen laajaksi kasvanutta kokonaisuutta. Toiminnanjohtajan vaihtuminen oli siksi erittäin merkittävä muutos Jyväskylän Katulähetys ry:ssä. Se merkitsi väistämättä uuden vai-

heen alkua. Erkki Arvaja sai perinnökseen vahvaan johtajuuteen tottuneen yhdistyksen. Toiminnanjohtajan ajatuksilla ja periaatteilla oli edelleen suuri merkitys, vaikka tiimityötä ja vallan hajauttamista painotettiinkin. Yhdistyksen 2000 -luvun ensimmäisen vuosikymmenen kehityslinjat avautuvat pitkälle juuri tästä näkökulmasta.

Ajattelunsa ja toimintansa perustukset Erkki Arvaja on useaan otteeseen sanonut löytäneensä NMKY:n avioliittoleireiltä, joille hän vuosikymmenien aikana on vaimonsa Tuulan kanssa osallistunut lukuisia kertoja. Hän on myös itse ollut aktiivisesti mukana työssä ryhmien vetäjänä.[590] Näin NMKY jälleen, vaikkakin varsin yllättävällä tavalla, antoi tärkeitä lähtökohtia yhdistyksen toimintaan. Osmo Pihlajan, Eero Haapiaisen, Pertti Reinikaisen ja monen muunkin merkittävän vaikuttajan NMKY -menneisyys muistetaan. NMKY:n avioliittotyössä omaksumiaan periaatteita Erkki Arvaja sovelsi nyt yhdistyksen toimintaan.

Myös katulähetystyössä kyse oli ihmissuhdetyöstä, yhteistyöstä. Siinä ihmiset kohtasivat. Oli löydettävä yhteinen sävel ja tehtävä työtä yhdessä, ei yksin. Aito kohtaaminen toteutui avoimuuden, luottamuksen ja rehellisyyden pohjalta. Ihmisten tarpeet olivat erilaiset, oli opeteltava kuuntelemaan ja ymmärtämään, rohkaistava vastavuoroisesti toinen toistaan, tunnistettava työntekijöiden erilaiset lahjat. Nämä erilaiset lahjat tuli ottaa entistä näkyvämmin käyttöön. Jokainen oli tärkeä omalla paikallaan. Tämä oli uuden toiminnanjohtajan sanoma yhdistyksen työntekijöille ensimmäisenä työpäivänään. [591] Hän koki tehtäväkseen kukoistavan toiminnan edelleen kehittämisen: ”Minun tehtäväni on kastella kukkatarhaa, niin että se kukkisi vieläkin enemmän.” Uudella toiminnanjohtajalla oli selkeä näkemys työn tulevaisuuden linjoista.

”Parasta, mitä isä voi tehdä lapsilleen, on rakastaa heidän äitiään”, on Erkki Arvajan usein viljelemä lause, joka on myös hänen internetsivujensa tunnus. Hän kertoo avioliittoleireillä saaneensa mullistavaa ja ratkaisevaa opetusta. Se muutti syvällisesti hänen elämänsä. Sukupuolten henkisen erilaisuuden löytäminen oli ensimmäisen avioliittoleirin suuri oivallus. ”Avioliiton kolmetoista ensimmäistä vuotta luulin, että vaimoni ajattelee kuin pelikaverini.” Toinen tärkeä oivallus koski tunteita ja niiden ilmaisua. Tutustumisretket syvälle omaan sisimpään avasivat tunteiden maailman. Se oli elämän suurimpia löytöjä. Tärkeää on kuunteleminen ja hyväksymisen osoittaminen. Tunnevammat paranevat. Jokainen ihminen tarvitsee lämpöä, rakkautta ja hyväksyntää. [592]

Tutkimusta ja tiedottamista vahvistetaan

Jo 1990-luvulla Jyväskylän Katulähetyksessä arvioitiin yksiköiden toimintaa, opiskelijat tekivät opinnäytetöitä ja ymmärrettiin tiedon merkitys toiminnan kehittämisessä. 2000-luku toi tähänkin uuden vaiheen. Katulähetystyön laajetessa ja monipuolistuessa tuli yhä tarpeellisemmaksi tuottaa tietoa toiminnasta. Se oli välttämätöntä työn kehittämistä ajatellen. Samalla tutkimukseen liittyi laajempi tiedottava merkitys. Yhteistyökumppaneille ja ympäröivälle yhteiskunnalle oli voitava osoittaa, millaista työtä Jyväskylän Katulähetys tekee. Mitkä ovat tämän työn vaikutukset? Maaliskuussa 2000

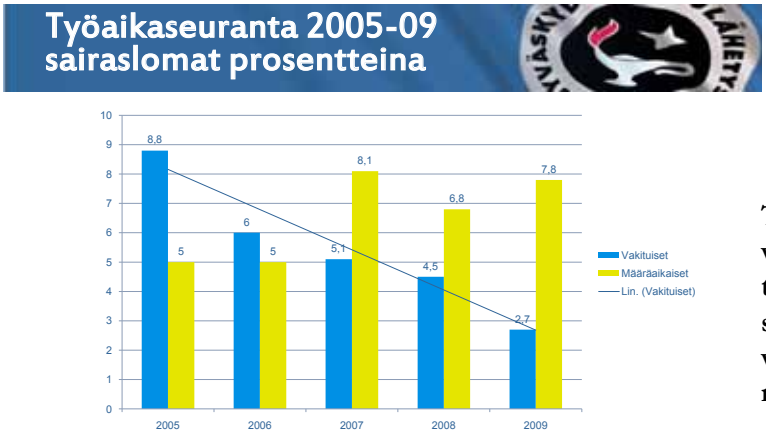

Työaikaseurannassa vakituisten työntekijöiden sairaslomat ovat vähentyneet minimiin.

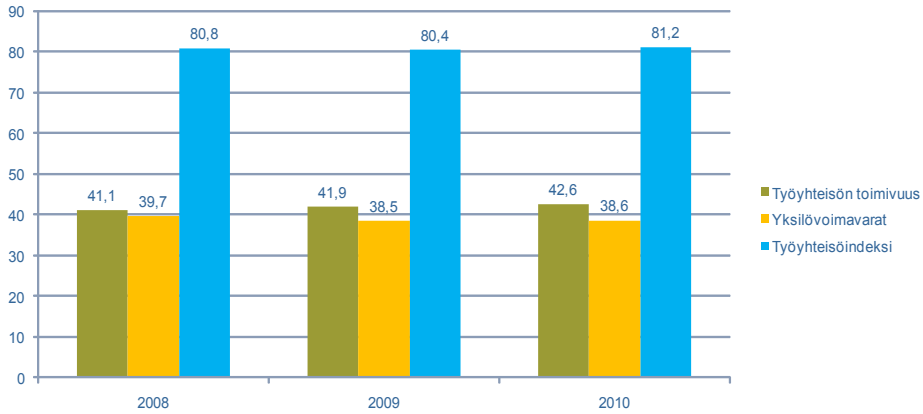

Katulähetyksen työhyvinvointia on mitattu vuosina 2008-2010. Kaikkina kolmena vuotena työilmapiiri on ylittänyt 80 pisteen rajan, joka on erinomainen työilmapiiri.

johtokunta oli myöntänyt Anne Rahkolalle luvan tehdä opintoihin liittyvä tutkimus Katulähetyksen yksiköissä. [593]

Toukokuussa 2000 uusi toiminnanjohtaja toi esille työntekijä- ja vastuunkantajapalaverissa Takalaittomassa, että yksiköittäin olisi ryhdyttävä keräämään materiaalia, kuvia, historiatietoja ja muuta vastaavaa aineistoa painettavaa yleisesitettä ja internet sivustoja varten. Tiedon keräämisellä oli tiedottamiseen tähtäävä tehtävä, mutta se viitoitti jo tulevaa. Johtoryhmän kokouksessa kesäkuussa päätettiin suorittaa vapaaehtoinen stressitutkimus työntekijöiden keskuudessa. [594]

Joulukuun työntekijäpalaverissa Tessio Backassa kirjattiin ylös, että työn tulokset tilastoidaan tulevaisuudessa joka yksikössä ja vastaavasti tehdään kaikissa yksiköissä asiakaskysely alkuvuodesta 2001. Myös työntekijöiden jaksamiseen kiinnitettiin huomiota. Aulis Alanko oli selvittänyt työyhteisön tilannetta. Henkistä pahoinvointia esiintyi. Valittiin työryhmä kehittämään työyhteisöjä. Siihen tulivat Alangon lisäksi Kyösti Florin, Ville-Veikko Lampinen ja Hanna-Riikka Alasippola. [595] Jokainen työryhmän jäsenistä

on tullut aikanaan valituksi vuoden katulähetystyöntekijäksi.

Asiakkaita ja työntekijöitä koskevista kyselyistä ja haastatteluista on sittemmin tullut tärkeitä toiminnan seuraamisen, arvioinnin ja kehittämisen välineitä yhdistyksessä. Tietotekniikka on helpottanut näiden selvitysluonteisten tutkimusten tekemistä. Esimerkiksi kesäkuussa 2009 vuotuinen asukastyytyväisyyskysely toteutettiin jokaisessa yhdistyksen kymmenessä yksikössä. Vastaukset tallennettiin tietokoneelle. Kyselyn tuloksista laaditun raportin mukaan tutkimus auttaa näkemään, miten tuettu asuminen toteutuu yksiköissä ja mihin asioihin tulee kiinnittää huomiota. Tutkimuksen tarkoitus on siten hyvin käytännöllinen, asukkaiden hyvinvoinnin parantaminen ja toiminnan kehittäminen. Haastattelumuotoisesti toteutetun tutkimuksen vastaajina oli 77 asukasta, joten tutkimukseen osallistui reilu kolmannes yhdistyksen tuetun asumisen piirissä tuolloin olleista henkilöistä. Kyselyn tulokset julkaistiin Vapautetut -lehdessä kuten aiempinakin vuosina. [596]

Toiminnanjohtajan ylpeydenaiheena on ollut työyhteisöindeksitutkimus. Vuonna 2009 se toteutettiin anonyyminä kyselynä, jossa oli 18 strukturoitua kysymystä. Kaikkiaan 42 työntekijää vastasi kysymyksiin. Kysely osoitti jälleen, kuten edellisenäkin vuonna, että perusasiat Katulähetyksen työyhteisössä olivat kunnossa. Työyhteisöindeksi oli nyt 80,4, kun erittäin hyvä on > 80. Työyhteisöindeksi antaa kuvan työyhteisön tilasta ja toimivuudesta. Se antaa välineitä kehittää organisaatiota ja ennakoida tulevaisuutta. Kyselyssä mitataan henkilöstön näkemyksiä työstä, vaikutusmahdollisuuksista, työpaikan tavoitteista, työilmapiiristä ja kokevatko työntekijät stressiä ja tekemättömien töiden painetta. Vaikka perusasiat olivat kunnossa, kehitettäviä työn alueita kuitenkin riitti. Tällä kertaa mm. työntekijöiden perehdyttämiseen toivottiin käytettävän enemmän aikaa. Myös tiedonkulkuun toivottiin selkeyttä.[597]

Toiminnan arviointia sisältyy myös erilaisiin projekteihin, jotka 2000 -luvulla ovat saaneet yhä merkittävämmän sijan Katulähetyksen toiminnassa. Huomattavan tieteellisen

Jyväskylän Katulähetyksen tiedotuslehti Vapautetut on ilmestynyt säännöllisesti vuodesta 2001 lähtien neljä kertaa vuodessa. Lehti on luettavissa myös yhdistyksen kotisivuilta internetin kautta.

tutkimuksen kontribuution yhdistykselle antoi YTT Ulla Kosonen vuosina 2004 – 2008 kahdella yhteiskuntatieteellistä metodologiaa soveltavalla ja yhdistyksen toimintaan kohdistuvalla tutkimuksellaan. Niistä ensimmäinen, Askelmia pitkin Jyväskylän Katulähetyksen tuetussa asumisessa, toteutettiin Ympäristöministeriön rahoituksella vuonna 2004. Ulla Kosonen arvioi tutkimuksessaan Takalaiton -yksikön tuetun asumisen toteutumista. Hän haastatteli yksikön asukkaita ja työntekijöitä.[596] Tieteellinen tarkastelu toi Katulähetyksen arkinäkökulmaan arvokkaan ilmiöiden ymmärtämistä syventävän lisän antaen aineksia rakentavaan kritiikkiin ja ilmiöiden aiempaa moniulotteisempaan hahmottamiseen. Tutkimuksen arvoa nostaa myös se, että tutkija työskenteli itsekin Katulähetyksen yksikössä päihdetyössä. Tutkija oli pitkään myös jäsenenä Tuetun asumisen toimikunnassa, joten hän saattoi myös suoranaisesti osallistua toiminnan kehittämiseen. Tammikuussa 2005 pohdittiinkin, miten tutkimustuloksia voitaisiin hyödyntää.[599]

Uutta oli kuitenkin jo tulossa. Marraskuussa 2005 Ulla Kosonen selvitteli Tuetun asumisen toimikunnan kokoontumisessa Kankitiellä uuden tutkimuksensa edistymistä. Hänet oli otettu yksiköissä lämpimästi vastaan. Nyt hän jakoi ajatuksiaan tutkijan problematiikasta suhteessa tunteisiin ja faktoihin. Uuden tutkimuksen ytimenä oli Katulähetyksen toiminnan kuvaus, kehitettävät alueet ja työllä saavutettavat tulokset. [600] Kyseessä oli RAY:n rahoittama kolmivuotinen tutkimusprojekti, Arjen politiikat, joka käynnistyi maaliskuussa 2005. Projektin tarkoituksena oli selvittää Katulähetyksen koko toiminnan kenttää. Loppuraportti julkaistiin vuonna 2008 ja sen tulokset ovat tärkeällä sijalla myös käsillä olevassa historiikissa.

Merkittävä Jyväskylän Katulähetyksen toimintaan kohdistunut tutkimushanke 2000 -luvulla on ollut yhdistyksen historiikin laatiminen. Asia oli ollut esillä yhdistyksen johtokunnassa jo 1970-luvulla Ensio Röyskön aloitteesta. Pienimuotoisen historiallisen kuvauksen ennen sitä oli laatinut Osmo Pihlaja yhdistyksen 20 -vuotisjuhlia varten. Elokuussa 2001 asia lähti todella etenemään, sillä historiikin laatimiseksi valittiin yhdistykseen historiikkitoimikunta. Toimikuntaan tulivat Jaakko Koivunen puheenjohtajana, Jorma Soini, Ari Kitinoja ja sihteerinä Erkki Arvaja. [601] Erkki Arvaja, jolla itsellään oli kokemusta historiikin laadinnasta, oli asiassa aloitteellinen. Hän oli vapaa-ajallaan työstänyt 1970-luvulla Jyväskylän palloilijoiden historiikin. Hanke liittyi yhdistyksen 50 -vuotisjuhliin, jotka järjestettiin kesällä 2003. Yhdistyksen rekisteröinnistä tuli silloin kuluneeksi 50 vuotta. Lokakuussa hallitus täydensi historiikkitoimikuntaa veteraani Osmo Pihlajalla. Historiikkia työsti Erkki Hänninen työharjoitteluna. sittemmin myös Esko Jantunen ja Eero Tolvanen. Hanke siis eteni ja haastatteluja tehtiin. [602] Historiikkia ei kuitenkaan saatu painokuntoon ja hankkeen eteneminen pysähtyi, kunnes se käynnistyi jälleen syksyllä 2008.

Vapautetut -lehden nimen uusi toiminnanjohtaja sai Gideon -järjestön konferenssimatkalta Chigagosta, jossa hän tutustui paikallisen katulähetystyötä tekevän jäjestön The Pacific Garden Missionin toimintaan.

Myös vuosittaisiin kehityskeskusteluihin on panostettu.

Pekka Arposuo ja pienet tärkeät asiat

Pekka Arposuo valittiin yhdistyksen puheenjohtajaksi joulukuussa 2000. Johtokunnassa hän oli ehtinyt työskennellä jo viisi vuotta. Pekka Arposuo on ammatiltaan metallimies ja omistaa metallialan yrityksen Vaajakoskella. Yrittäjänä hän on toiminut vuodesta 1997.

Pekka Arposuo

Katulähetyksen yhteyteen Pekka Arposuo tuli kesällä 1993 päihdeleirillä Kangasniemellä. Leirille hän oli tullut puhtaasti käytännöllisistä syistä, voidakseen levätä ja säästääkseen elinkustannuksia leirin ajalta. Tarkoitus oli leirin jälkeen jatkaa uusin voimin juopottelua. Alkoholi oli saanut ison otteen elämästä, joka oli täysin sekaisin. Leiriä edeltävä alkoholinkäyttö oli ollut sen verran runsasta, että Pekka sai leirillä vaikean viinakrampin ja kiidätettiin sairaalahoitoon. Toivuttuaan hän tuli takaisin ja halusi tehdä uskonratkaisun. Leirillä kävi puhumassa myös Sakari Pihlaja, joka tuolloin toimi kristillisen hoitokodin vastaavana työntekijänä. Niinpä Pekalle varattiin paikka Etapista, mutta parin viikon ajan mies vielä kulki vanhoilla jäljillä, kunnes oli valmis muuttamaan hoitokotiin. Pekan mukaan on erittäin tärkeää, että hän pääsi heti päihteettömään asuinympäristöön ja sai tarvittavaa tukea sekä rajoja. Hoitokodin muuttaessa Nurmelaan elokuussa 1993 Pekka muutti sen mukana.

Ohjaajien tuki ja uskossa kasvaminen auttoivat niin, että kesällä 1994 hän uskaltautui kokeilemaan siipiensä kantavuutta ja muutti omaan vuokra-asuntoon. Seurasi myös humanitaarinen puolen vuoden työjakso Viron Petrulassa, jossa aloiteltiin noihin aikoihin päihdeleiritoimintaa. Siivet alkoivat kantaa. Toipuminen eteni, työura avautui jälleen.

Joulukuussa 1995 Pekka Arposuo valittiin yhdistyksen johtokuntaan, johon hän on yhtäjaksoisesti kuulunut (vuoden 2001 alusta johtokunta muuttui hallitukseksi) jo 15 vuotta. Vuoden 2010 lopulla tulee kuluneeksi 10 vuotta yhdistyksen puheenjohtajana. Se on tähän mennessä toiseksi pisin puheenjohtajaperiodi rekisteröidyn yhdistyksen historiassa ja ykköspaikka on vain noin vuoden päässä. Lisäksi Pekka kuuluu myös Suomen Katulähetysliiton hallitukseen ja Rengas -lehden toimituskuntaan.

Koska Jyväskylän Katulähetys ry on merkittävä yhteiskunnallinen toimija, työllistäjä ja asumispalvelujen järjestäjä, on puheenjohtajan asema vastuullinen myös taloudellisesti. Yhdistyksen vuoden 2009 tase oli runsaat 5,6 miljoonaa euroa ja se

on koko valtakunnan mittakaavassa merkittävä kolmannen sektorin toimija. Mutta Pekka Arposuo ymmärtää hyvin myös pienen ihmisen pieniä asioita. Juuri ne voivat olla ratkaisevia. Vuoden 2008 joulutervehdyksessään hän kirjoitti:

"Joudumme usein kohtaamaan erilailla haavoittuneita, rikkirevittyjä asiakkaitamme ja lähimmäisiämme, joille pienikin huomaavainen sana kuun-teleminen, kuulluksi tuleminen on niin merkittävä asia, että emme aina voi edes käsittää sitä. Emme voi kuin hämmästellä sitä, miten pienistä palasista monenkin ihmisen elämä koostuu. Jos niistä jokin palanen murtuu, se voi suistaa hänet raiteiltaan. Sen jälkeen saattaa mennä pitkäkin aika, että saa koottua taas kaikki ennalleen. Nämä asiat vaativat meiltä vierellä kulkijoilta herkkää vaistoa, kuinka lähestyä tällaista kompastunutta, haavoittunutta lähimmäistämme ettemme haavoittaisi lisää. Se tekee erityisen kipeää kun on jo vereslihalla ja tuntuu, että kaikki on menetetty. Tehtävämme näissä tilanteissa on kannustaa ja rohkaista nousemaan ylös ja aloittaa uudelleen elämän murusien kerääminen."

Huumorintajuinen, nokkela ja kokenut Pekka Arposuo johtaa hallituksen kokouksia nöyrin mielin. Kokoukset aloitetaan ja päätetään rukoillen. Seurakuntayhteys on keskeinen asia puheenjohtajalle, mutta elämän humoristiset sattumukset seuraavat vakavien asioiden lomassa ja vanavedessä. Elämään kuuluvat myös retket Jemina -aluksella kauniille Päijänteelle.

Tuettua asumista kehitetään – askelmien kautta normaalielämään

"Kun lähimmäisemme on monivuotisen ryyppäämisen seurauksena yleensä menettänyt ensin työpaikan, sitten vaimon, sitten yhteydet lapsiinsa ja viimein asuntonsa, hänelle tarjotaan paikkaa Ensiaskeleessa Kankitiellä. Se on lähtöruutu uuden elämän alkuun." (Vapautetut 2001/1)

Vuosikymmenen alussa toiveikkuus tuetun asumisen myönteisistä vaikutuksista oli korkealla tasolla. Myös uudella toiminnanjohtajalla oli optimistisia ajatuksia. Kun asukkaat saisivat kokea riittävästi ”lämpöä, hyväksyntää ja rakkautta”, niin merkittäviä edistysaskeleita päihdeongelmaisten elämässä saavutettaisiin. [603] Vaikka pian kävi ilmeiseksi, että optimistisimmat ajatukset oli hylättävä, niin silti toiveikasta mieltä riitti seuraavina vuosina. Vuosikymmenen alkupuolella yhdistys etsi kuumeisesti uusia puolimatkankoteja. Tiedostettiin kahden puolimatkankodin tarve. Vuosi 2003 oli uusien tuettujen asumispaikkojen lisäämisen kannalta merkittävä. Yhdistyksen toiminnan piiriin tulivat Salmirannan kaksi kolmikerroksista vuokrakerrostaloa (oppilasasuntolaa), kaksi vuokrarivitaloa Muuramen Kettulasta ja pienkerrostalo Köhniöltä. Lisäksi valmistuivat Myllyjärvelle jo pitkään suunnitellut kolme rivitaloa. Kyse oli määrällisesti erittäin vahvan kasvun vuodesta. [604] Vuosikymmenen lopulla yhdistys hankki vielä ison puutalokiinteistön (Rasila) Keljonkankaan Vanhatieltä ja kerrostalokiinteistön Puuppolan Koluntieltä. Vaikka toiminta Kettulassa jatkui sittemmin päiväkeskustoimintana, oli vuosikymmen tuetun asumisen osalta kuitenkin vahvan kasvun aikaa. Kun vuonna

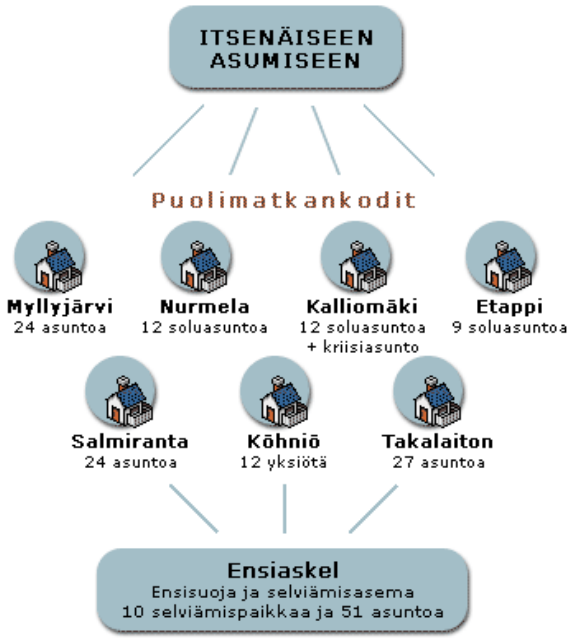

Yhdistyksen askelmatoimintamallia kehiteltiin etenkin vuosikymmenen alkuvuosina. Tavoitteena on turvata jokaiselle asukkaalle hänen tilanteeseensa parhaiten sopiva asumismuoto. Ensiaskeleesta asukkaiden on mahdollista edetä puolimatkankoteihin ja sieltä edelleen itsenäiseen asumiseen. Kuvan malli on vuodelta 2007.

2001 yhdistyksellä oli tuettuja asumispalvelupaikkoja yhteensä 117, oli vastaava luku vuonna 2004 jo 205. Vuonna 2010 yhdistyksellä oli näitä paikkoja yhteensä 220. [605]

Vuosikymmenen alun toiveikkuus tuetun asumisen kehittämistyössä kulminoitui yhdistyksen ns. askelmatoimintamalliin, jota nimitettiin Askelmaprojektiksi. Askelmaprojektilla tarkoitettiin yhdistyksen koko 150 asunnon tuetun asumisen kokonaisuutta, askelmatoimintamallia, jota oli toteutettu yhteistyössä Jyväskylän kaupungin, maalaiskunnan sekä RAY:n kanssa. Askelmatoimintamallin eri askelmilla pyritään turvaamaan kunkin asukkaan senhetkiseen tilanteeseen mahdollisimman tarkoituksenmukanen asumismuoto. Keskeisenä ajatuksena oli, että sopivien askelmien kautta päihdeongelmaisella ihmisellä olisi mahdollisuus edetä asumisurallaan kohti normaaliasumista ja siirtyä viimein täysin itsenäiseen asumiseen. Tätä toimintamallia oli kehitelty 1980-luvulta lähtien. Vuoden 2001 alussa Askelmatoimintamalli ymmärrettiin seuraavasti:

Alin taso oli Ensiaskel Kankitiellä. Siellä oli 51 yksiötä ja kymmenpaikkainen ensisuoja ja selviämisasema, jota kutsutaan märkäpääksi. Se oli ”tuettua ja valvottua asumista ’rajat rakkaudessa’ ympäri vuorokauden”. Mikäli ihminen halusi raitistua, hän saattoi hakeutua seuraavaksi päihteettömään puolimatkankotiin, joita siinä vaiheessa oli neljä, Etappi Taka-Keljossa, Kalliomäki Puuppolassa, Nurmela Vesangassa, Myllyjärvi Roninmäessä. Näissä oli yhteensä 43 paikkaa. Seuraava askel mallissa oli Takalaiton Kuokkalassa, jossa asuminen niin ikään oli tuettua ja josta asukkaita rohkaistaan hakeutumaan omille

siivilleen. Lisäksi oli vielä Tessio Backa Laukaassa, itsenäistymiskeskus. [606]

Mallia kehiteltiin ja kesäkuussa 2004 Eero Tolvanen esitteli askelmamalliaan hallituksen kokouksessa. Samassa kokouksessa käsiteltin myös Pekka Teriön esitystä, että hän voisi rakentaa Kankitien ”nuotiolle” halkaisijaltaan 3400 mm:n kodan ilman kustannuksia Katulähetykselle. Turvallisuussyiden katsottiin kuitenkin puhuvan esitystä vastaan eikä se toteutunut. [607] Uudessa askelmatoimintamallissa yksiköt oli sijoitettu tasoille. Liikkeelle lähdettiin Ensiaskeleen Erityistuen tasosta ja edettiin tuetun asumisen tason kautta elämän hallinnan tasolle. Ylimpänä olivat hoidollinen taso ja itsenäinen asuminen.[608]

Marraskuussa 2004 askelmatoimintamallia pyrittiin jälleen kehittämään asumisyksikköjen visiopäivänä. Askelmatoimikunta muutettiin Tuetun asumisen toimikunnaksi. Sen tehtävänä oli selvittää tuettuun asumiseen liittyviä kehittämisalueita ja malleja. Yksiköiden tuli vuodenvaihteeseen mennessä laatia kuvaus yksiköstään järjestyssääntöineen.

Vuoden 2005 tammikuussa Tuetun asumisen toimikunta aloitti toimintansa. Toimikunnan koordinoijana toimi Eero Tolvanen ja siihen kuuluivat lisäksi toiminnanjohtaja sekä yksiköiden vastaavat, Ville-Veikko Lampinen, Alpo Hiltunen, Hanna-Riikka Alasippola, Terttu Valkeinen, Liisa Saarnivaara-Soini, Kaarina Pihlaja ja Erkki Meskanen sekä tutkija Ulla Kosonen Toimikunnan kokouksista alettiin pitää pöytäkirjaa. [609] Asumisyksiköitä pyrittiin kehittämään niistä itsestään käsin yksilöllisesti. Puhuttiin myös yksiköiden profiloitumisesta. Toimikunnassa tulivat esille myös monenlaiset käytännön ongelmat kuten työntekijöiden väsyminen, ”äärirajalla toimiminen”, huumeiden käyttäjien lisääntyvä määrä, vuokrien perimiseen liittyvät ongelmat jne.

Helmikuussa 2005 todettiin, että virallisesti Katulähetyksellä oli 216 asuinpaikkaa ja seuraavassa kuussa Hanna-Riikka Alasippola esitteli Köhniöön tekemänsä esittelykansion, joka todettiin ansiokkaan laajaksi. Se päätettiin toimittaa malliksi kaikkiin yksiköihin. [610]

Uusi toimikunta ja elämä Katulähetyksellä laajemminkin osoittivat, että asumisen ongelmat olivat moninaiset ja usein mutkalliset. Vaikka tuetun asumisen palvelujen kautta moni on edennyt asumisurallaan ja päätynyt normaaliasumiseen, niin odotettua alatasolta kohoavaa yhtenäistä vahvaa virtaa ei ole syntynyt. Kuitenkin itsenäiseen asumiseen siirtyy yhdistyksen yksiköistä vuosittain huomattava joukko asukkaita. Esimerkiksi vuonna 2006 itsenäiseen asumiseen siirtyi lähes 60 asukasta ja vuosikymmenen lopun heikoimpanakin vuotena (2005) lähes 40 asukasta. Yli kolme vuotta Katulähetyksen yksiköissä asuneiden asukkaiden määrä näyttää pysyneen kyseisenä ajanjaksona (2005 – 2008) varsin vakaana ja vaihdelleen hieman 70 molemmin puolin. Vuonna 2009 yli kolme vuotta asuneita oli yksiköissä yli 80 henkilöä. [611] Todellisuus on usein raadollinen. Monet ovat asuneet pitkään Katulähetyksen yksiköissä ja myös kiertoa alaspäin askelmilla tapahtuu. Puolimatkankodeista tullaan joskus Ensiaskeleeseen, askelmamallin alimmalle tasolle. Myös Ensiaskeleen yhteydessä toimivaan Ensisuojaan tullaan selviämään muista yksiköistä. Esimerkiksi vuonna 2009 keskimäärin 48 muissa yksiköissä asuvaa yöpyi kuukausittain Ensisuojassa. Myös Ensiaskel -asuntojen asukkaat kuormittivat selviämisasemaa kuukausittain keskimäärin 40 yöpymisen voimalla. Ensiaskel poikkeaa

puoli-matkankotien päihteettömästä ympäristöstä. Siksi on välttämätöntä tarkastella alimman tason elämäntodellisuutta ja miksi Ensiaskeleen maailmasta ei kovin usein selvitä pysyvästi normaalielämään.

Ensiaskeleen ulkoiset puitteet, neljä rivitaloa ja päiväkeskustilat työpajoineen ovat säilyneet 1990-luvulta suurin piirtein ennallaan. Yksikössä on 51 tuettua asuntoa ja 10 ensisuojapaikkaa. Siellä työskentelee vastaavan työntekijän lisäksi viisi päihdetyönohjaajaa, useita määräaikaisia päihdetyöntekijöitä, lomasijaisia ja siistijä. Osa työpaikoista on tarkoitettu pitkäaikaistyöttömille ja päihdeongelmaisille osana kokonaiskuntoutusta. Yksikkö tarjoaa myös työelämän harjoittelupaikkoja sosiaalialan opiskelijoille. Yksikkö pyrkii mahdollistamaan ihmisarvoisen asumisen ja sitä kautta antamaan mahdollisuuden koko elämän muutokseen. Yksikkö tekee yhteistyötä sosiaalitoimen kanssa. [612]

Esko Jantunen lohduttaa Ensiaskeleen asukasta.

Ari Kitinoja työparinsa kanssa kuljettaa asukkaan lämpimään nukkumaan.

Lionsklubi on järjestänyt toimintapäivän marraskuussa Ensiaskeleessa 20 vuoden ajan. Päivän aikana tarjotaan mm. Jumalan sanaa ja hernerokkaa.

Asukaskoostumukseltaan Ensiaskel, kuten Katulähetyksen muutkin yksiköt, on miesvaltainen. Esimerkiksi vuonna 2006 asukkaista noin 80 % oli miehiä ja asukkaiden keski-ikä oli 50,8 vuotta. Ensiaskeleen asukkaissa on monien ammattialojen ihmisiä. Joillakin on pitkä työura takanaan. Vuosikymmenen lopun tilastojen mukaan Ensiaskeleesta siirtyi joka vuosi muutamia ihmisiä itsenäiseen asumiseen tai muihin tukiasumisyksiköihin. Vuosi 2007 oli tässä suhteessa heikko vuosi. Vain kaksi asukasta muutti itsenäiseen asumiseen ja kaksi toiseen Katulähetyksen yksikköön, kaksi palvelutaloon ja kahden asukkaan asuminen jouduttiin katkaisemaan ja he lähtivät muualle. Seitsemän asukasta siirtyi ajasta ikuisuuteen. Kuolleiden määrä (yli 10 % asukkaista) oli suuri, useimmiten kuolleiden luku vaihteli vuosikymmenen lopun vuosina kolmesta viiteen ja vuonna 2009 vain yksi asukas kuoli. Kuitenkin kuoleman todellisuus on läsnä Ensiaskeleessa. Itsenäiseen asumiseen vuosittain siirtyneiden määrä vaihteli vuosikymmenen lopulla kahdesta seitsemään ja useampana vuotena luku oli kuusi. Samoin muihin tukiasumisyksiköihin siirtyy Ensiaskeleesta vuosittain muutamia asukkaita. [613] Itsenäiseen asumiseen ja puolimatkankoteihin siirtymistä siis tapahtuu, mutta ilmeisesti harvemmin niiden kohdalla, jotka ovat asuneet yksikössä useita vuosia. Joidenkin asumishistoria on todella pitkä. Elokuussa 2010 muutti ajasta ikuisuuteen Ensiaskeleessa yksikön toiminnan alusta lähtien asunut henkilö, jonka asumishistoriaan kuului jo Kytökadun yksikön aika. [614]

Kuoleman toistuva todellisuus koskettaa työntekijöitä. Vaikka työ tietyllä tavalla ”rutinoi”, niin kuitenkin kuolemantapauksen sattuessa työntekijä käy läpi kohtaamisia ja keskusteluja poismenneen kanssa. Joskus työntekijästä voi tuntua, kuten Ulla Kosonen havaitsi tutkimuksessaan, että ”tää on se viimeinen askel”. ”Ja seuraava askel tästä on sitte tonne Seppälänkankaalle.” (hautausmaa) Työntekijä kertoi, kuinka kuuden vuoden aikana monia kymmeniä keski-ikäisiä ihmisiä oli kuollut. Kuolema on päihdetyössä ”rankka juttu”, kun se tulee niin lähelle. [615] Maaliskuussa 2006 toiminnanjohtaja totesi hallituksen kokouksessa, että kaksi nuorehkoa asiakasta oli kuollut Kankitiellä lyhyin väliajoin. [616]

Ensiaskeleen elämäntodellisuutta kuvaa hyvin vuoden 2006 toimintakertomus: ”Vuonna 2006 poliisi toimitti selviämisasemallemme 71 asiakasta putkan sijaan ja pyysimme poliisin paikalle auttamaan meitä järjestyksen ylläpitämisessä 87 kertaa. Sairasautoa tarvittiin 39 kertaa. Asukkaista ja ensisuojan yöpyjistä viisi siirtyi ajasta iäisyyteen. Ensiaskeleessa asuneet ja yöpyneet henkilöt aloittivat vuoden aikana 31 katkaisuhoitojaksoa ja kolme asukkaistamme oli työkokeilussa.” [617] Päihteily näkyy päivittäisessä vuorovaikutuksessa. Työntekijä kohtaa asiakkaita, jotka saattavat olla selvin päin tai päihtyneinä. Päihtyneet asiakkaat käyttäytyvät yleensä täysin rauhallisesti. Kuitenkin päihteiden käyttö tuo mukanaan myös järjestyshäiriöitä, joskin yleensä ottaen ja ulkoapäin tarkasteltuna Kankitien rivitaloalue vaikuttaa useimmiten täysin rauhalliselta. Joskus ”nuotiolta” tai muualta kuuluu ja myös näkyy kovaäänistä riitelyä. Rivitalojen avonaisista ovista joskus kuuluvat kovat äänet todistavat niin ikään välien selvittelyistä. Turhaan ei poliisia kutsuta paikalle, mutta silloin kyse voi olla myös työntekijöihin kohdistuvasta

väkivallasta. Vuonna 2009 poliisi kävi hakemassa häiriköiviä asiakkaita yhteensä 120 kertaa. Ville-Veikko Lampisen mukaan työntekijöihin kohdistuvia väkivalta-akteja, mm. päällekarkauksia tapahtuu. Myös Ulla Kosonen analysoi tutkimuksessaan työntekijöiden kokemaa väkivaltaa. Ensiaskeleessa työntekijät pyrkivät toimimaan pareittain. [618] Poliisin vierailut kuuluvat Kankitien elämänmenoon.

Asiakaskunta on kuitenkin heterogeeninen. Suurin osa asukkaista ei päihdeongelmastaan huolimatta käyttäydy väkivaltaisesti tai sopimattomasti. Kankitien pihapiirissä satunnainen kulkija voi kohdata enemmän tai vähemmän päihtyneitä asukkaita, jotka käyttäytyvät täysin rauhanomaisesti. On myös niitä, joista vastaava työntekijä voi kirjoittaa: ”Olen kiitollinen siitä, että sain tuntea hänet näin kauan. Martista ei jäänyt mitään pahaa sanottavaa. Hän oli mukava ja muut huomioonottava, asiallinen kaveri.” Ville-Veikko Lampisen mukaan tarvittaisiin erilaisille asiakasryhmille tarkoitettuja pienempiä asumisyksiköitä, esimerkiksi vanhoille alkoholisteille. Erilaisten ryhmien kohtaaminen olisi niissä tarkoituksenmukaisempaa. Hänen mielestään myöskään nuorten henkilöiden paikka ei ole Ensiaskeleen kaltaisessa ympäristössä. [619] Alla olevassa kuvauksessa kerrotaan erään vanhemman asukkaan kokemuksista. [620]

Varttuneempaa asukaskuntaa Ensiaskeleessa edustaa Seppo, joka kertoo asuneensa yksikössä noin viitisen vuotta. Tapaan Sepon Ensiaskeleen pihalla. Hän käy ensin syömässä Vellikellossa ja tulee sen jälkeen mielellään työhuoneeseeni keskustelemaan. Kankitielle märkään päähän Sepon toi Hartti, ystävä, jota hän pitää arvossa. Sitten järjestyi asunto rivitalosta. Asunnottomuutta oli ehtinyt kestää parisen vuotta. Yöpaikka saattoi silloin löytyä tuttavien tai sukulaisten luota, mutta myös erilaiset suojat tulivat tutuiksi. Joskus yöpymispaikkana saattoi olla linja-auton pysäkkikatos. Se ei ollut mukavaa aikaa. Onneksi silloin ei ollut kovin ankaria säitä. Mutta jos ihminen vaipuu tuollaiseen tilaan, niin se on ihan oma vika, sanoo Seppo. Työelämässä hän ehti tehdä monia erilaisia töitä, toimi mm. kuorma-auton kuljettajana, laitosmiehenä ja tekipä entisöimistöitäkin. Pian seitsemissäkymmenissä oleva hillitty mies on ollut jo vuosia eläkkeellä. Kivirannan Erkki oli aikoinaan rippi-isä ja Koivusen Jaskan Seppo tuntee myös. On ollut aikoinaan Jaskalla töissä kuorma-autoa ajamassa. Seppo on tyytyväinen asumiseensa Kankitiellä ja pitää hyvänä, että tällainen paikka on olemassa. Hän ei ole kaivannut muualle. Ei ole ollut

Ensiaskeleessa ovat vierailleet mm. piispa Yrjö Sariola puolisoineen ja kaupunginjohtaja Markku Andersson.

isompia terveysongelmia. Syöminen on tosin hieman epäsäännöllistä - saattaa unohtua, kun huomio kiinnittyy johonkin mielenkiintoiseen. Seppo sanoo tavoittelevansa alkoholin kohtuukäyttöä, eikä pyri kokonaan kuiville. Alkoholinkäyttöään hän kuvaa sanoilla "välillä enemmän ja välillä vähemmän". Alkoholi on Sepon mielestä rentouttava elementti. Täydellistä absolutismia hän ei hyväksy muissakaan asioissa. Seppo valittelee sitä, että Kankitien yksiköllä on kaupungilla niin huono maine. Se on epäsopiva. Ulkopuoliset muistavat väärinkäytökset, mutta ei sitä, että suurimmaksi osaksi on ihan rauhallista ja tapahtuu hyviä asioita. Pieni osa asukkaista aiheuttaa häiriöitä. Hyviä asioita ei muisteta. Rähjäämistä Seppo ei hyväksy ja pysyttelee pois semmoisesta. Asunnon rauhallisuuden suhteen hän ei edellytä toisilta täydellisyyttä, koska ei ole itsekään täydellinen.

Seppo on kova lukemaan ja lainaa kirjoja Kankitiellä käyvästä kirjastoautosta. Lukemisen suhteen hän on kaikkiruokainen. Viime vuosina maailmaa on avartanut Enter -projekti, jossa ohjattiin hyödyntämään tietokonetta ja internetin mahdollisuuksia. Se toi elämään sisältöä. Koneen kanssa menee nyt aikaa. Vieläkin Seppo muistaa kiitollisuudella Tomia (Montonen), joka toimi projektin vetäjänä. Kankitie on Sepon mukaan hyvä myös siksi, että Huhtakeskus on lähellä. Hän on joskus asunut Kangaslammella ja käy siellä ta-paamassa tuttaviaan. Kankitielle ihmiset eivät ulkopuolelta helposti tule juuri tuon huonon maineen takia. Mutta ulkopuolella voi tavata tuttuja. Lisäksi Kankitiellä on joitakin kavereita, joiden kanssa tulee hyvin toimeen. Seppo herkistyy kertoessaan hyvin tärkeästä asiasta. Se tuo paljon iloa ja onnellisuutta elämään. Hänellä on pieni tyttären tyttären tytär.

Vuonna 2002 Ensiaskeleen toimintaa eriytettiin siten, että yksi Kankitien rivitalo (B) muuttui kuivaksi. Kaikki tässä talossa asuvat ovat sitoutuneet asumaan siellä selvin päin. Muutos toteutettiin vähitellen kysymällä asukasvalintatilanteessa, oliko tuleva asukas halukas sitoutumaan omassa elämässään tällaiseen ratkaisuun. Ajatuksena oli, että kymmenen asunnon B-talo olisi jatkossa portti, jonka kautta ohjattaisiin ihmisiä eteenpäin löytämään uusia asumismahdollisuuksia aina normaaliasumiseen asti. Haluttiin myös viestittää, että yksikössä voi elää normaalia elämää, eikä kaikkien tarvitse käyttää päihteitä. Ville-Veikko Lampisen mukaan (2002) ratkaisu lisää asukkaiden asumisviihtyvyyttä, luo keskinäistä yhteishenkeä ja on konkreettinen osoitus siitä, että yksikössä on asukkaita, joiden elämä ei ole totaalisesti pois kontrollista.[621] Kahdeksan vuoden kuluttua B-talo oli edelleen pysynyt kuivana, vaikka Ville-Veikko totesi haastattelussa, ettei toimintaidea ole toteutunut täysin alkuperäisellä tavalla. Useat asukkaat ovat asuneet talossa vuosia. Joskus jokin asunto B-talossa voi olla vähän aikaa tyhjänä, kun tyhjillään olevaan asuntoon odotetaan kuivaan asumiseen sitoutumisvalmista asukasta. [620]

Päihteiden pitkäaikainen käyttö on yhteydessä korkeaan kuolleisuuteen ja moniin sairauksiin. Vuonna 2009 yksikköön palkattiin sairaanhoitaja-diakonissa, Susanna Kujanpää. Yksikön palvelutaso parani selvästi ja sillä on ollut vaikutuksia asiakkaiden hyvinvointiin. Susannan toimenkuvaan kuuluvat mm. vastaanottotoiminta, terveydentilan kartoitukset, hoitoon ohjaamiset, lääkeasiat, konsultaatio ja opiskelijoiden ohjaaminen. Mutta asiakkaita kohtaavana sairaanhoitajana Susanna teki pian myös Ensiaskeleen sosiaalista yhteisöä koskevan tärkeän havainnon. Asukkaissa oli todella

yksinäisiä ihmisiä. Yksinäisyys oli suorastaan käsin kosketeltavaa. Ystävän tarve oli suuri. [623] Myös Ville-Veikko Lampisen mukaan Ensiaskeleen asukkaiden luona ei juuri yksikön ulkopuolelta tulevia vieraita ja sukulaisia näy. Vaikka tilastoja ei ole, niin suuri osa asukkaista on myös tässä suhteessa hyvin yksin. [624] Monien asukkaiden sosiaaliset verkostot eivät ole vahvat. On myös hautajaistilaisuuksia, joissa paikalla on vain Katulähetyksen väkeä.

Yksikön sisällä toteutuva sosiaalinen vuorovaikutus on siksi tärkeällä sijalla. Ohjaajilla on iso merkitys monen asukkaan elämässä. Vaatii herkkyyttä ja taitoa kohdata asukas ihmisenä, mutta kuitenkin pitää kiinni sovituista rajoista ja olla ammatillinen. Kohtaamisten myötä vuorovaikutussuhteet rakentuvat. Ensiaskeleessa pitkään työskennellyt päihdeohjaaja, Raimo Oksa, kertoi kesäkuussa 2005 ohjaajan työn ulottuvuuksista ja ihmisten kohtaamisesta. Hän tuli töihin jo Taka-Keljon Veljeskodille vuonna 1986. Joskus työntekijän välittäminen on ylittänyt työn tekemisen tavanomaiset puitteet ja vaatimukset. [625]

”Kaikkein tärkeimmäksi mitä me ja minä olemme pystynyt näille yksinäisille ja pelokkaille ihmisille antamaan on ollut se aito välittäminen ja kuunteleminen. Kaikkein onnellisimpia ihmiset ovat yleensä olleet. Kun on ollut hetki aikaa pysähtyä ja jutella heidän kanssaan. Kyllä niissä istunnoissa on monta liikuttavaa ja rankkaa tarinaa saanut kuulla. Tällaista kohtaamista ihmiset kaipaisivat kaikkein eniten. Aika monet ovat palanneet meille piankin sen jälkeen kun ovat saaneet kaupungilta oman asunnon, jossa ei ole sellaisia sääntöjä kuin meillä. He ovat kokeneet, etteivät kestä sitä yksinäisyyttä ja turvattomuuden tunnetta, joka yksiön seinien sisällä on tullut eteen.”…”Kyllä muutenkin saa jatkuvasti kuulla juoppojen hyysäämisestä. Kun aikoinaan tehtiin uusia yksiköitä Katulähetykselle, purnattiin kovasti, että mitä tuollaisia niille rakennetaan. Asuntoja tarvittaisiin ihan kunnon ihmisillekin. On aika sitten ollut minkalainen tahansa, ei meidän työntekijöiden asenne ole muuttunut minnekään. Me olemme aina halunneet auttaa ja vieneet asiakkaita myös kotiimme, kuten tehtiin jo silloin ihan alussa. Minäkin olen pitänyt kymmenittäin makkarailtoja kotonani kavereille, syöttänyt ja saunottanut. Sen jälkeen on monasti saanut pestä lauteet puhtaaksi paskasta, sen verran likaisia äijiä siellä on käynyt. Vaimolle se on joskus ollut kova paikka.”…

”Kaikkein parasta tässä työssä on ollut huomata se, ettei toivottomia tapauksia ole, vaan Jumala voi muuttaa kenen tahansa ihmisen elämän. Me ihmisinä voimme antaa rakkautta ja ohjausta, mutta muutoksen voi aikaansaada vain Jumala.”…”Tosi vaikeita tapauksia, joilla on persoonallisuushäiriötä ja mielenterveysongelmia on kyllä jatkuvasti viimeisen kymmenen vuoden aikana tullut lisää. On aika paljon kavereita, joilla kaikki elämisen taidot ovat täysin hukassa ja sellaisia, joilla on nuoresta iästä huolimatta takana jo paljon vankilavuosia.”…”Yksi kuntoutuksen tärkeimmistä asioista on se, että ihminen saa takaisin ihmisarvonsa ja kokee taas olevansa sellainen ihminen, johon luotetaan ja hän saa tehdä jotain. Tässä täytyy kuitenkin olla hyvin tarkkana, ettei lähde antamaan ihmiselle liikaa vastuuta liian varhain. Silloin ei pää kestä ja nesteet nousevat nuppiin, tullaan liian isoksi ja kun pudotaan taas maan pinnalle, siinä vaiheessa viimeistään lähdetään kentälle.”

Päiväkeskus työ ja harrastukset edesauttavat sosiaalisen vuorovaikutuksen toteutumista. Usein näkee ryhmän asukkaita istuskelemassa päiväkeskuksessa tai sen edessä. Retket, vierailut, leirit ja tapahtumat kuuluivat yksikön elämään kuten edelliselläkin vuosikymmenellä. Lions Club järjesti vuosittaisen toimintapäivänsä, porinassa poristiin, pullakirkkoihin ja muihin hengellisiiin tapahtumiin osallistuttiin, käytiin keilaamassa, vierailtiin Kallioplanetaariossa, Valamon luostarissa ja monessa muussa paikassa. Vuosikymmenen lopulla Enter -projekti ja pääsy tiedon valtaväylille tietokoneen avulla rikastivat arvokkaalla tavalla monen Ensiaskeleen asukkaan elämää. Jotkut opettelivat myös rakentamisen taitoja Kannustin -projektissa. Nämä projektit edistivät myös päihteettömyyttä. Lisäksi miehet saattoivat työskennellä esimerkiksi JyKa Tuotteen vaatteenkierrätyksessä, korjata autoja pajalla tai tehdä taitojensa mukaisesti jotain muuta. Seuraavassa kuvataan Kankitien pitkäaikaisen asukkaan kokemuksia. [626]

Kale, pitkäaikainen Kankitien asukas

Kale on Kankitien alkuperäisiä asukkaita ja asumiskokemusta on kertynyt jo Kytökadun ajoilta asti. Lyhyitä jaksoja lukuunottamatta hän on asunut lähes koko ajan Kankitien rivitaloasunnoissa. 1990 -luvulla hän asui pariin lyhyeen otteeseen Nurmelan yksikössä. Lyhyistä vuokra-asumiskokeiluista kaupungilla hän on pian palannut takaisin. Kale näyttää kyynärtaipeessa olevaa isoa mustelmaa, jonka on saanut kaatuessaan. Tällaiset isommat ja pienemmät ruhjeet ovat tyypillisiä Kankitien asukkaille. Ne syntyvät yleensä päihteiden käytön aikana. Edellisenä päivänä viitisen vuotta eläkkeellä ollut Kale oli käynyt Huhtasuon terveysasemalla ja kävellyt sieltä vesisateessa Keskussairaalaan ja takaisin (yhteensä noin 15 km). Hän oli hakenut apua unettomuuteen lääkäriltä – ja saanutkin. Lääkäri oli tiedustellut juomisesta. Takana on jälleen useita päiviä kovaa alkoholin käyttöä. Vuorokausirytmi oli kääntynyt ympäri. Juopottelukausiin kuuluu unettomuus ja se, ettei tule kunnolla syötyä, kertoo Kale.

Jääkaappikin voi olla tyhjä. Mitta oli tullut nyt täyteen. Kale puhuu mielenmuutoksesta, joka on tärkeä asia. Hän kertoo, että ei ole aina ymmärtänyt, miten tärkeä asia se on. Myös ikä, kohta 60, on pannut ajattelemaan. Sydämessäkin on jotain vikaa. Hän kertoo käyneensä edellisenä päivänä Huhtasuon kyläasemalla, jossa oli ollut hengellinen tilaisuus. Hengelliset asiat ovat tuttuja 1980 -luvun alkupuolelta lähtien. Kale on aikoinaan kuulunut helluntaiseurakuntaan ja itsekin tehnyt teetupatyötä. Hän on osallistunut aktiivisesti myös Ensiaskeleen pullakirkkoihin. Edellisellä viikolla Kale oli monen muun kanssa Katulähetyksen hengellisellä päihdeleirillä.

Kale.

Pekka Simojoen laulut puhuttelevat, varsinkin Särkyneiden majatalo. Pöydällä on Raamattu, jonka lukeminen on viime aikoina jäänyt vähiin. Toisella pöydällä on kaksi paksua pinoa romaaneja. Kale on aktiivinen kirjallisuuden harrastaja. Toisen pinon päällimmäisenä on Papillon, mutta Dostojevskia Kale kehuu parhaaksi kirjailijaksi. Myös edesmennyttä Tabermannia on viime aikoina tullut luettua. Kalella on yleensä menossa kaksi kirjaa samaan aikaan. Unettomina öinä tulee erityisesti luettua. Vaikka tiettyjä rasitustekijöitä on taustalla vaikuttamassa, välillemme rakentuu kiintoisa keskustelutuokio. Kale kertoo mielellään elämästään ja huumorin sujuva käyttö osoittaa, että elämän iloa on jäljellä. Hän sanoo olevansa taiteilijaluonne, herkkä tunne-elämältään. Palkittiin koulussakin piirustuksista. Kale kertoo, että muisti on huonontunut. Kuitenkin hän muistaa hyvin elämänhistoriansa vuosilukuja myöten ja kykenee hieman tokkuraisenakin analysoimaan hienosti omaa elämäänsä ja nykytilannettaan.

Kale kertoo olevansa avioerolapsi, joka eron vuoksi määrättiin muuttamaan vasten tahtoaan Harjun takaa 9 -vuotiaana Turkuun. Sisaret saivat jäädä äidille. Muutto ei ollut mukava asia, sillä kaikki kaverit jäivät Jyväskylään. Murre oli erilainen Turussa. Kalea kiusattiin välitunneilla koulussa. Kale puhuu pelosta, jota hän Turussa koki. Mutta oppitunneilla Kale viihtyi ja olisi halunnut jatkaa kansakoulusta keskikouluun, mutta politiikka tuli vastaan. Jotkut työväen aatteen miehet katsoivat vielä 1960 -luvulla, että koulut kuuluvat herroille. Tätä mieltä oli Kalen muurari-isä.

Pelon ilmapiiriä Kale koki ajoittain myös kotona. Kale kävi kansalaiskoulun ja oli isänsä apumiehenä rakennustöissä. Äitipuoli, josta Kalella on vain hyvää kerrottavaa, auttoi Kalen vapaaehtoisena varusmiespalvelukseen. Sen suoritettuaan hän työskenteli vuorotyössä Kankaan paperitehtaalla Jyväskylässä. Niihin aikoihin alkoholin käyttö alkoi ajoittain valtaantua. Oli myös tunne-elämän alueella vaikeita asioita mm. seurusteluun liittyen. Mutta isänsä luona Turussa Kale kävi myöhemminkin.

Viimeinen kerta on jäänyt mieleen, kun isä sanoi, että nyt poika näet minut viimeisen kerran. Isä oli silloin jo pahasti alkoholisoitunut. Se oli anteeksi pyytämisen ja antamisen hetki. Asioista sovittiin. Kale vertaa omia vaiheitaan alkoholistina isänsä vaiheisiin. Isän ongelmilla on ollut merkitystä. Kuivia kausia Kalella on ollut vuosien aikana useitakin, mutta ei juuri neljää kuukautta pidempiä. Kale kertoo koukusta, joka viinan käyttöön sisältyy. Ensiaskelta Kale pitää Katulähetyksen parhaana yksikkönä, koska täällä jokainen saa valita, käyttääkö päihteitä vai pysyykö kuivana. Täällä ei ahdista eikä pelota.

Kalella on kokemusta päihdeongelmaisia auttamaan pyrkivistä kodeista eri puolilta Suomea. Vähän hilpeänä hän kertoo, kuinka kavereita tuodaan puolimatkankodeista Kankitielle selviämään. Kankitiellä paikat ovat lähellä, pääsee helposti myös kaupungin keskustaan. Täällä hän ei ole kokenut yksinäisyyttä, vaikka sanoo toisaalta, että juuri yksinäisyys on iso ongelma alkoholinkäytön taustalla. Ystävätär naapuriasunnosta tulee käymään. Näiltä osin Kale ainakaan ei koe yksinäisyyttä. Ystävätär kommentoi hienovaraisesti Kalen kerrontaa. He muistelevat aikoja, jolloin Artturi asui täällä. Ainakin Artturin täytyy olla uskossa, niin suuri muutos oli tapahtunut. Ystävättärestä tuntuu, että Kale on välillä uskossa ja välillä ei ole. "Oletko sinä uskossa?", käy kohtikäypä kysymys haastattelijalle. Yhteinen keskustelutuokiomme päättyy humoristisesti, kun Kale alkaa keitellä kahvia ja toteaa, ettei epäile minun olevan joku agentti tai poliisin vakooja.

Ville-Veikko Lampinen on työskennellyt koko vuosikymmenen Ensiaskeleen vastaa-

vana työntekijänä ja työkokemus ulottuu Kytökadun yksikön aikoihin (1994). Vaikka työhön tottuu ja joku voi sanoa, että tällä työllä on kyynistävä vaikutus, kun näkee jatkuvasti näin rankkoja asioita, niin silti nämä ihmisten elämää radikaalisti muuttavat tapahtumat koskettavat. Irtisanomiset, porttikiellot, häiriköivien asiakkaiden asettamiset, kuolemantapaukset - kyllä ne aina koskettavat, kertoo Ville-Veikko. On pyritty kuitenkin siihen, että tämä on paikka, jossa voi aina aloittaa uudelleen ja aiemmin töppäillyt ihminen otetaan vastaan. Hän saa mahdollisuuden. Täällä työntekijät ovat lähes kokoaikaisesti asiakkaiden tavoitettavissa. Ero on suuri, kun verrataan vaikkapa johonkin sosiaalipuolen auttajaan, jolta saa lyhyehkön vastaanottoajan ehkä kerran viikossa. Väistämättä asukkaat ja työntekijät oppivat tuntemaan toisensa. Olla ihminen ihmiselle ja samalla työntekijä vaatii taitoa.

Vuonna 2005 Ville-Veikko esitteli yksikön toimintaa kaupunginjohtaja Markku Anderssonille. [627] Yksikön työntekijöistä Ari Kitinoja ja Raimo Oksa ovat työskennelleet ohjaajina vieläkin kauemmin kuin Ville-Veikko. Kitinoja tuli Veljeskodin valvojaksi syksyllä 1983 ja Raimo Oksa keväällä 1986.[628] Viimeksimainitut ovat Jyväskylän Katulähetyksessä pisimpään työskennelleet työntekijät. Ari Kitinoja valittiin vuoden 2003 katulähetystyöntekijäksi. Niina Lassuri, Teemu Toivanen ja Petri Arho edustavat nuorempaa ohjaajapolvea ja Susanna Kujanpää toimii yksikön sairaanhoitajana. Vuosien aikana lukuisat työllistetyt ovat työskennelleet Ensiaskeleessa. Myös heidän työpanoksensa on ollut jatkuvasti elintärkeä.

Työllistetyksi ohjaajaksi vuonna 2006 Ensiaskeleeseen tullut Kaija (Kaisi) Partanen työskenteli yksikössä noin puolitoista vuotta. Hänen mukaansa työ Ensiaskeleessa oli erittäin hyödyllinen ja opettavainen ajanjakso elämässä. Työparina oli joku vakituisista ohjaajista, Ari (Kitinoja) tai joku muu ja monenlaisia tilanteita tuli eteen, vaikeitakin, mutta kaikesta selvittiin. Oman aikansa alussa vei sopeutuminen toivottomuuden näkemiseen. Ulkopuolelta tulleelle Ensiaskeleen todellisuus tuli alussa tyrmistyttävänä vastaan. Mutta kun alusta selvittiin, niin kaikki meni hyvin. Ohjaaja saattoi työvuorossaan joutua tekemisiin esimerkiksi sosiaalityöhön, sielunhoitoon tai sairaanhoitoonkin liittyvien asioiden kanssa. Tärkeää Kaisin mukaan oli luottamuksen saavuttaminen. Kun se oli voitettu, niin kaikki sujui. Kaisi arveli naisohjaajalla olevan ehkä helpompaakin Ensiaskeleessa kuin miesohjaajilla. [629] Kaisin kohdalla työllistetyn kokemus Ensiaskeleessa oli todella hyödyllinen. Hän työskenteli myöhemmin lyhyen jakson Myllyjärvellä, pääsi sitten ohjaajaksi Enter -projektiin ja vuonna 2010 Suunta ylös -yksilövalmennusprojektiin. Monille Katulähetyksen piirissä asuville ja työskenteleville ATK:n käyttöön opastanut Enter oli tavattoman hyödyllinen kokemus. [630]

Dokumenttiaineisto, haastattelut ja havainnot osoittavat, että Ensiaskel on työntekijöiden kannalta erit-täin vaativa ympäristö. Moninaisten ongelmien kohtaaminen vaatii taitoa ja voimavaroja. Asukkaissa ja myös selviämisaseman asiakkaissa on ongelmiltaan hyvin erilaisia ihmisiä. Päihteiden käytön kirjo on laajentunut ja myös mielenterveyteen ja persoonallisuuteen liittyviä ongelmia on aiempaa enemmän. Vanhan liiton miehiä, perinteisiä alkoholisteja, on asiakkaista vain osa. Päihdyttävien aineiden sekakäyttö ja

huumeet lisäävät työn vaativuutta. Päihteiden käyttö lisää väkivaltaa ja jäärjestyshäiriöitä, mikä koskettaa työntekijöitä välittömästi. Vakavat ja moninaiset terveysongelmat kuuluvat yksikön arkipäivään, kuoleman todellisuus koskettaa. Monien asukkaiden ja selviämisaseman asiakkaiden elämän taidot ovat vähissä. Nämä ihmiset voivat olla myös sosiaalisesti ja taloudellisesti erittäin vaikeassa tilanteessa. On myös runsaasti yksinäisyyttä ja psyykkisiä ongelmia. Työntekijä joutuu työssään pitkäkestoisesti ja välittömästi tekemisiin kuvattujen ilmiöiden kanssa.

Puolimatkankodit ovat keskeinen osa yhdistyksen tuetun asumisen kokonaisuutta. Ilman niitä ei askelmatoimintamallista voitaisi puhua. Kankitien elämäntodellisuuteen verrattuna puolimatkankotien käytäntö ja elämäntodellisuus on rauhaisa. Puolimatkankodeissa ihan yllättäenkin piipahtaessaan satunnainen kulkija kohtaa yleensä rauhaisan ilmapiirin. Voi tulla ihan spontaanisti mieleen ajatus, että täällä olisi kiva asua. Eroja tosin on yksiköiden välillä esim. asiakaskoostumuksessa. Päihdetyön varjopuolet koskettavat aika ajoin myös puolimatkankotien elämänmenoa. Näiden yksiköiden toiminta jatkui pääpiirteissään niissä puitteissa, jotka oli luotu edellisen vuosikymmenen aikana.

Uusien puolimatkankotien myötä yhdistyksen tuetun asumisen kokonaisuus vahvistui vuosikymmenen aikana. Salmirannan kaksi kerrostaloa, Köhniön pienkerrostalo, Koluntien kerrostalo sekä Vanhatien Rasila ovat lisänneet merkittävästi yhdistyksen tuetun asumisen potentiaalia. Kuokkalassa sijaitsevan Salmirannan kahdessa kerrostalossa on 19 soluasuntoa ja kaksi perheasuntoa, joista toinen toimii työntekijän asuntona. Yksikössä on nykyään yhteensä 40 paikkaa, mutta tarvittaessa hieman enemmänkin. Marraskuussa 2003 yhdistyksen hallitus päätti kokouksessaan vuokrata kerrostalot ja neuvotella myöhemmin kiinteistöjen ostamisesta. Työntekijänä aloitti Pia Pauni ja lisäksi Esko Jantunen jatkoi Salmirannan työn ja Linkki -projektin yhteensovittamista. Linkki -projektin aikana Salmiranta oli tärkeä yksikkö yhdistyksen maahanmuuttajatyössä. Lokakuussa 2004 yhdistyksen hallitus hyväksyi yksimielisesti ehdotuksen Salmirannan ostamisesta. [629]

Helmikuussa 2007 yksikön vastaavana työntekijänä aloitti Juha Konttinen, joka aiemmin oli toiminut pitkään Äänekosken kaupungin nuoriso-ohjaajana ja myös paikallisen katulähetyksen toiminnanjohtajana. Yhdessä tekemisen malli on lähellä hänen sydäntään. Erilaiset armoitukset, taidot ja osaaminen kantavat silloin hedelmää. Salmiranta onkin iso yksikkö, jossa yhteistyötä tarvitaan. Asukkaita oli esimerkiksi vuoden 2009 aikana yhteensä 58, joista miehiä 47. Itsenäiseen asumiseen siirtyi vuoden aikana 9 asukasta ja 10 asukasta siirtyi johonkin toiseen Katulähetyksen yksikköön.[632]

Syksyllä 2009 myös erityistuettu asuminen integroitiin Salmirannan yksikköön, jolloin työntekijämäärä kasvoi yhdellä. Vastaavana erityis- ja läheistyöntekijänä yksikössä toimii Esko Jantunen, joka ehti toimia vuosia myös vankilatyötä tekevän Jyvällä -projektin työntekijänä. Perhetyön Petri Mäkinen siirtyi niin ikään erityistukeen Salmirannan yksikköön. Yksikössä työskentelevät myös ohjaajat Hannu Kotiranta, Nina Norring ja oppisopimusopiskelija Kirsi Paananen. Salmirannan asukkaat ovat erilaisista riippuvuuksista toipuvia miehiä ja naisia. Asukaskokouksineen ja pullakirkkoineen toiminta

Salmirannan yksikkö otettiin käyttöön vuonna 2003.

noudattelee Katulähetyksen puolimatkankotien toimintalinjaa. [633]

Syksyllä 2010 Juha Konttinen kertoi, että Salmirannan työ on ollut hyvin haastavaa, mutta samalla vuorovaikutteista. Myös työntekijä saa autettaviltaan. Työyhteisö on monipuolinen. Hengellisyys on Salmirannassa avointa ja se on voimavara, joka nousee yli kaikkien muiden arvojen. Asukkaille tarjotaan mahdollisuutta kokeilla omien siipiensä kantavuutta. Halukkaita kannustetaan hakeutumaan normaaliin asumismuotoon, työhön, työkokeiluun tai koulutukseen. Juha kertoo, että monella asukkaalla ei ole lainkaan omaisia. Työntekijät pyrkivät luomaan yhteisöllisyyttä, johon kuuluvat myös asukkaiden järjestämät yhteiset juhlat. Yhteiskunnan muuttuessa myös Salmirannan yksikköön kohdistuu muutospaineita esimerkiksi vankeinhoidon ja mielenterveyskuntoutujien osalta. [634]

Myllyjärven yksikön rakennushankkeen valmistuminen vuonna 2003 paransi merkittävästi yksikön toimintaedellytyksiä. Yksikön vastuullisena vetäjänä aloitti Alpo Hiltunen, jolla oli pitkä kokemus Katulähetyksessä Takalaittoman työntekijänä. Hänen myötävaikutuksellaan toiminnassa panostettiin yhteisöhoidolliseen toimintatapaan. Yksikkö haki omaa yhteisöllistä malliaan asuntokokonaisuudessa, joka käsitti nyt yhteensä 24 asuntoa. Yksi asunnoista oli varattu valvojalle. Yhteisöllisyyden rakentaminen alkoi kantaa hedelmää ja Alpo Hiltunen saattoi todeta vuoden 2005 vuosikertomuksessa, että yhteisöllisyys oli juurtunut yksikön luonnolliseksi toimintatavaksi. Myös yhteistyökumppanit olivat avainasemassa. [635]

"Yhteisöllisyys on kehittynyt hyvälle vastuunotto ja -kanto tasolle. Yhteisö pitää oman asumistason päihteettömänä, turvallisena sekä viihtyisänä. Yhteistyökumppaneiden tärkeys korostuu vuosi vuodelta. Kuluneena vuotena oli merkittävinä yhteistyökumppaneina KAN kontaktikoti, jonka kautta kolme asukastamme sai uuden elämän uskoontulon kautta. Jyväskylän Seudun Päihdepalvelusäätiön tuki oli merkittävä kuuden asukkaamme kohdalla, joista kaksi tuli säätiön katkon ja kuntoutuksen kautta meille asumaan. Päihdepalvelusäätiön kanssa on ollut neuvotteluita rakentaa tiiviimpää yhteistyötä."

Yhteyksien rakentamisessa Eero Tolvasen luotsaama Kuntokaista -projekti oli merkittävässä asemassa. Projekti mahdollisti koulutuksia, neuvotteluja ja suoraa tukea asukkaille. Kyseinen projekti kosketti kaikkia yhdistyksen yksiköitä. Keväällä 2006 ”Mylliksen” vastuunkantajaksi tuli Hanna-Riikka Alasippola, joka jatkoi samalla yhteisöllisyyden rakentamisen linjalla tuoden siihen vielä oman lisänsä. Vuoden 2005 katulähetystyöntekijäksi valittua Hanna-Riikkaa on sanottu ”hyvän mielen tartuttajaksi”, joka näkee myönteisyyttä paikassa kuin paikassa. Exit -projektin jälkeen hän toimi Köhniön yksikön vastuunkantajana sen alusta lähtien. Myös Köhniön pienkerrostalo jäi edelleen Hanna-Riikan vastuulle.[636]

Myllyjärveltä käydään runsaasti oppilaitoksissa esittelemässä päihdetyötä yhdessä asukkaiden kanssa. Myllyjärvi on myös sosiaalialan opiskelijoiden suosima harjoittelupaikka. Myös ”Mylliksen” suositut kesäpäivät ovat jääneet monen asukkaan ja työntekijän mieliin musiikkiohjelmineen ja leppoisine seurusteluhetkineen. Esimerkiksi vuonna 2008 seitsemän henkilöä muutti itsenäiseen asumiseen. Naisia asukkaista oli noin kolmannes. Päihdetyön varjo kosketti yksikköä, kun vuoden aikana kaksi asukasta muutti ajasta ikuisuuteen. [637]

Hanna-Riikan emännöimänä Köhniön 12 asuntoa käsittävästä yksiköstä on tullut viihtyisä kodinomainen paikka. Yksikön toiminta kytkeytyy läheisesti Myllyjärven yksikön yhteyteen ja mahdollistaa turvallisen, tuetun ja päihteettömän kodin asukkailleen. Kuten muuallakin yhdistyksessä, yksikössä kannustetaan selviin päiviin ja rakentavaan yhdessäolemiseen. Siinä keskeistä on luottamuksen syntyminen. Syyskuussa 2009 aloitti uutena tukimuotona päihdekuntoutujanuorten tuettu asuminen osana PAAVO ja KASTE -ohjelmia. Työntekijöinä vaativalla työsaralla ovat toimineet Mia Valkeinen ja Ari Kivinen. Erityisenä haasteena Köhniön yksikössä, kuten Myllyjärvelläkin, ovat olleet myös kaksoisdiagnoosiasiakkaat. [638]

Kalliomäen puolimatkankodin toiminta jatkui 1990 -luvun hyviksi havaituilla linjoilla. Kesäkuun alussa 2010 yksikkö vietti 15 -vuotisjuhliaan monipuolisen ohjelman, musiikin, keskustelujen ja rennon yhdessäolon merkeissä. Yksikön vastaavana työskenteli nyt Sirkka-Liisa Puoliväli, joka oli tullut tehtäväänsä vuoden alusta. Kalliomäessä satunnainen kulkija helposti ihastuu puolimatkankodin rauhaan ja leppoisaan tunnelmaan sekä viihtyisään pihapiiriin jyhkeine hirsirakennuksineen ja kuusineen. 15 -vuotisjuhlat musiikkiohjelmistoineen onnistuivat erinomaisesti. Väkeä myös Katulähetyksen ulkopuolelta tuli runsaasti paikalle. Yksikössä asuu ja työskentelee vielä alkuperäinen työntekijäkin, Liisa Saarnivaara. Myös Mia Valkeisen vastuuyksikkönä oppisopimuskoulutuksessa oli Kalliomäki, kunnes hän siirtyi KASTE -ohjelmaan huumenuoria koskevaan työhön. [639]

Vuosi 2009 oli merkittävä Kalliomäessä. Jyväskylän kuntaliitos näkyi käytännön asiaksatyössä asti. Vuosi oli merkittävä myös siksi, että yhdistys hankki Koluntie 99 kiinteistön, joka liitettiin toiminnallisesti Kalliomäen yhteisöön. Kerrostalossa on 12 huoneistoa, joista 10 yksiötä. Integrointi oli vaativa tehtävä työntekijöille, sillä sen myötä asukkaiden oli sitouduttava päihteettömyyteen. Asukkaille laadittiin kuntoutus-

suunnitelmia ja pyrittiin löytämään mielekästä toimintaa, jossa hyvänä yhteistyötahona toimi Kannustin -projekti. Kouluntien yksikkö kuuluu Jyväskylän kaupungin asunnottomuuden puolittamisohjelmaan vuosina 2008 – 2011, johon Katulähetys myös aktiivisesti osallistuu. [640]

Vuosikymmenen alkuvuosina Kalliomäessä työskentelivät Liisa Saarnivaara-Soinin lisäksi Päivi ja Marko Soini sekä vastuunkantajana Jorma Soini, jonka tilalle marraskuussa 2003 yhdistyksen hallitus nimesi Olli Mäen. Myös hänellä oli runsaasti kokemusta Kalliomäestä jo 1990 -luvun puolelta.

Yhteisöllisyys oli tärkeällä sijalla toiminnassa. Hyvin toimiva yhteisö käyttää hyväkseen erilaisia yhteisöhoidollisia muotoja, joista jokainen voi ammentaa itselleen niitä elementtejä ja vertaistuen muotoja, jotka hyväksi kokee, sanotaan vuoden 2003 toimintakertomuksessa. Olli Mäki työskenteli yksikön vastaavana yhdessä Liisa Saarnivaaran kanssa kesään 2006 asti. Sittemmin Kalliomäessä on asunut tukiperheenä Mia ja Ari Valkeinen. [641] Monet käytännön asiat ja periaatteet ovat säilyneet Kalliomäessä ennallaan. Syksyn Asunnottomien yö -tapahtumasta vieraineen on tullut jo traditio. Hengellisyys, vierailut, päiväkeskus Alamaailma, kioski, retket, korjaus- ja ylläpitotyöt, ne kaikki ovat tutuksi käynyttä toimintaa etsittäessä omia polkuja kestävään päihteettömään elämään.

Etappi Taka-Keljossa kantaa Veljeskodin kunniakkaita perinteitä. Vuosikymmenen alkuvuosina Etapin vastuunkantajina toimivat Terttu ja Voitto Valkeinen. Terttu hoiti samalla myös Muuramen yksikköä puolipäiväisesti. Myöhemmin vuosikymmenen lopulla Muuramen työstä vastasi Minna Lammi. Voitto Valkeinen jäi eläkkeelle Eko-Centerin työnjohtotehtävistä vuonna 2006. Tuolloin pariskunta hoiti vielä Etapin vastuunkannon. Terttu on toiminut myös yhdistyksen johtokunnassa/ hallituksessa useita vuosia sekä toiminut myös varapuheenjohtajana. Eläkkeelle jäädessään Voitto kertoi elämän opetuksista tärkeitä asioita: [632]

"Elämä opettaa nöyrtymään ja vasta siinä ihmisestä tulee ihminen ja lähimmäisestä tulee tärkeä. Ei sitä ole uskon saarnoja saarnailtu, mutta lähimmäistä on yritetty vängätä oikealle tielle, kun tilanne on ollut päällä. On yritetty olla jonkinlaisena mallina, ihmisen mallina jollekin."

Myös työllistetyillä työntekijöillä on vuosikymmenen kuluessa ollut tärkeä rooli yksikön toiminnassa, joka jatkui Etapissakin hyviksi havaituilla linjoilla. Joskus katulähetystyö näyttää parhaat puolensa. Niistä kirjoitti Stiina Koivukangas, vastuunkantaja miehensä Jussin kanssa Valkeisten jälkeen, vuoden 2008 vuosikertomuksessa. Katulähetysihmisiä oli koolla monessa polvessa. [643]

"Juhannus vietettiin Etapin lähellä olevalla Sallaan mökillä ja vieraita saimme niin Kankitieltä, kuin muualtakin. Kun vanhin osanottaja oli Haapiaisen mummo ja nuorin Valkeisten koira-vauva, niin juhannuksesta tuli kuin suuren perheen lämmin perhejuhla. Artturi Anttila ilahdutti meitä pienellä puheella ja muuten aika kului kokon ympärillä jutustellen ja paistellen lettuja ja makkaraa. Juhannussauna lämpeni rannassa ja sitten saunottiin. Oi niitä aikoja."

Marraskuussa 2008 Etapin vastuunkantajaksi tuli Seppo Riikonen apunaan työllistetty Mika Liimatainen ja sittemmin Teemu Lindeman. Etapissa alkoivat suuret muutokset,

Pitkäaikaiset katulähetystyöntekijät Voitto ja Terttu Valkeinen Etapin puolimatkankodin edustalla.

kun kaupungin asunnottomuuden puolittamisohjelman puitteissa saatiin rahoitus peruskorjata yhteensä 14 uutta yksiötä päiväkeskustiloineen. Perinpohjainen remontti alkoi touko-kesäkuun vaihteessa vuonna 2009. Remontti toteutetaan yhdistyksen omana työnä, jossa keskeisessä asemassa on Kannustin -projekti ja Ari Valkeinen sekä Pekka Lepikko ja kirvesmies Esa Haapsaari. Kunnostustyössä on ollut mukana myös Etapin omia asukkaita. He ovat kokeneet työn erittäin motivoivana. Toukokuussa 2010 Aran tarkastajat, rahoituspäällikkö Markku Aho, ylitarkastaja Erkki Asikainen ja kehittämisarkkitehti Jarmo Sulonen sekä KOAS:n Juha Wenström kävivät tutustumassa peruskorjaukseen ja olivat tyytyväisiä projektin etenemiseen. Asunnottomuuden puolittaminen etenee Jyväskylässä. [644]

Takalaiton oli yhdistyksen tuetun asumisen kokonaisuudessa se yksikkö, josta asukkaiden toivottiin siirtyvän normaaliin asumiseen. Vuosikymmenen alkuvuosien toimintakertomuksissa painottuukin tämä tavoite. Vielä vuonna 2003 mainitaan itsenäiseen asumiseen tukeminen ja kannustaminen. Muutamia asukkaita siirtyikin vuosittain omaan asuntoonsa. Esimerkiksi vuonna 2004 neljän asukkaan kerrotaan siirtyneen onnistuneesti omaan asuntoon. Vuosikymmenen lopulla ei toimintakertomuksissa enää painoteta itsenäiseen asumiseen siirtymistä eikä mainita myöskään askelmatoimintamallia (-projektia). Vaikka asukkaita siirtyi joskus normaaliasumiseen, oli alhaalta ylös suuntautuvan säännöllisen kierron aikaansaaminen vaikeaa.[645]

Vuosikymmenen alkuvuosina yksikössä toimi kaksi työntekijää, mutta helmikuussa 2003 Alpo Hiltunen siirtyi Myllyjärven yksikön vastaavaksi. Yksikköön jäi Kaarina Pihlaja, joka toimi myös vastaavana työntekijänä kevääseen 2006 asti, jolloin vastaavaksi tuli Marja Rantanen. Muutos johtui perhetyön ja Takalaittoman toimintojen yhdisty-

misestä. Kun perhetyö Takalaittomassa päättyi syksyllä 2009, tuli Kaarina Pihlajasta jälleen yksikön vastaava työntekijä. Perhetyön yhdistämistä ja eriyttämistä koskevat järjestelyt ovat olleet leimaa-antava piirre yksikön toiminnalle. Hyvänä vuosittaisena lisätyövoimana ovat olleet työllistetyt ja opiskelijat. [646]

Alun perin Takalaiton poikkesi yhdistyksen muista puolimatkankodeista siten, että asukas saattoi mennä omaan asuntoonsa päihtyneenä. Sittemmin sääntöjä on vähitellen tiukennettu ja asunnot ovat nykyisin täysin kuivia. Yksikön elämässä on tapahtunut päihteilyn osalta rauhoittumista vuosikymmenen aikana. Poliisin vierailut ovat rajoittuneet muutamaan kertaan vuodessa. Monelle Takalaiton on ollut tärkeä paikka. Vieläkin entisiä asukkaita saattaa tulla päiväkeskukseen käymään.

Tessio Backan toiminta käynnistyi 1990-luvun lopulla, mutta talon toimintalinjaa etsittiin. Muutoksia tapahtui. Jopa kiinteistön luovuttamista jonkin ulkopuolisen tahon käyttöön suunniteltiin, kunnes Sakari Pihlaja ja Jaana Ristonmaa tekivät yhdistyksen hallitukselle ehdotuksen yksikön muuttamisesta alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti hoitokodiksi. Suunnitelman mukaan Tessio Backa erikoistuisi vankilasta vapautuvien lähinnä päihderiippuvaisten henkilöiden ongelmiin. Helmikuussa 2001 yhdistyksen hallitus teki päätöksen, että Tessio Backalle haetaan laitosluokitus 10 – 12 asiakkaalle ja taloon palkataan riittävä määrä ammattitaitoisia työntekijöitä. Sakari Pihlajasta tuli Itsenäistymiskeskus Tessio Backan ensimmäinen johtaja. [647]

Vuonna 1997 Sakari Pihlaja työskenteli Sininauhaliitossa projektityöntekijänä Vpj – projektissa. Projektissa hyvänä yhteistyökumppanina toimi Vaasan vankilan pastori Vesa Mäkelä. Mäkelän ja Pihlajan työnäyt vankilaan perustettavasta kristillisestä osastosta olivat samansuuntaiset. Niinpä Vaasan vankilaan syntyi uraauurtava Euroopan ensimmäinen Kristillinen päihdekuntoutusosasto, jonka 400 -sivuinen kuntoutusohjelma on saanut syviä vaikutteita Etapissa ja Nurmelassa kehitetystä kuntoutusohjelmasta. Myöhemmin Tessio Backan Itsenäistymiskeskuksen perustamisen jälkeen Vaasan vankilan Kristillisen osaston ja Tessio Backan hoito – ohjelmia kehitettiin rinnakkain. Samaa ohjelmaa on osin sovellettu myöhemmin myös Jyväskylän KAN – kodilla, jonka erityisohjaajana ja johtajana Sakari Pihlaja on toiminut vuodesta 2007 lähtien.

Tessio Backan työntekijöihin kuului johtajan lisäksi 2 päihdetyöntekijää, sairaanhoitaja ja sosionomi. Talon yö- ja viikonloppuvalvonnat hoidettiin pääosin erilaisilla tukimuodoilla palkattujen päihdetyönohjaajien avulla. Vuosien varrella Tessio Backassa työskenteli myös useita vapaaehtoistyöntekijöitä.

Tessio Backan työ kohdistui pääosin päihdeongelmaisiin miehiin ja naisiin, erityisesti panostettiin vankeihin. Parhaimmillaan Tessiossa oli yhtä aikaa 7 rangaistuksen aikaisessa ulkopuolisessa kuntoutuksessa olevaa vankia. Koko Tessio Backan toiminnan aikana vain kahden vangin kohdalla jouduttiin kuntoutuminen katkaisemaan sääntöjen rikkomisten vuoksi.

Voidaan kiistattomasti todeta, että Tessio Backassa toteutettu vankien kuntoutus ja useiden vankien kohdalla tapahtunut pysyvä elämänmuutos on vaikuttanut erilaisten vankien kuntouttamisohjelmien kehittämiseen valtakunnallisestikin. Vuonna 2005

Tv-2 teki Tessiosta ja sen toiminnasta Silminnäkijä dokumentin, jota esitettiin myös uusintana useita kertoja. Ohjelma sai paljon kiitosta osakseen ja palaute oli pääsääntöisesti positiivista.

Vuonna 2002 Tessio Backaa ja koko Katulähetystä kohtasi suuri murhe ja suru, kun kolme töihin tulevaa talon työntekijää kuoli aamu kahdeksalta, vain puolen kilometrin päässä työpaikastaan auto onnettomuudessa. Onnettomuus vavahdutti koko Suomea, varsinkin kun työntekijöille jäi useita orpoja lapsia ilman isää tai äitiä. Jyväskylän kaupunginkirkko täyttyi surijoista, kun siellä pidettiin muistotilaisuus menehtyneille työntekijöille. Jyväskylän Katulähetys järjesti valtakunnallisen keräyksen, jonka tuotto jaettiin onnettomuudessa menehtyneitten työntekijöitten lapsille.

Taloudellisesti Tessio Backan toiminta kuitenkin oli vuosien varrella pääosin tappiollista, lähinnä vuosi-kymmenen puolivälissä alkaneen laman seurauksena, joka vaikutti voimakkaasti maksusitoumusten saantiin kunnilta. Vain vuosien 2004 ja 2005 tulokset olivat positiivisia. Niinä vuosina tehtiin voimakkaasti markkinointityötä mm. vankiloihin päin. Maksusitoumusten vähyyden ja vuonna 2006 havaittujen suurien vesi- ja homevaurioitten takia talon toiminta jouduttiin lopettamaan vuonna 2007. Tessio Backa tiluksineen on kuitenkin vielä Katulähetyksen omistuksessa, mutta paikka on vuokrattu ulkopuoliselle mielenterveysalan toimijalle.

Etapissa, Nurmelassa ja Tessio Backassa 15 vuoden aikana kehitetyt hoito- ja kuntoutusohjelmat ovat kuitenkin jääneet elämään monella taholla ja tasolla, vaikka yhdistyksen hoitokotitoiminta on ainakin toistaiseksi lopetettu. On myös valtavan hienoa aina välillä kuulla nähdä ja todeta, kuinka moni näiden kotien entinen asiakas on selvinnyt normaaliin yhteiskuntakelpoiseen elämään.

Tessio Backan toiminnan aikana vastaavina työntekijöinä on toiminut lääninhallitukseen päin Jaana Ristonmaa, Sami Viinikainen, Harri Jukkala, Anne Sulkunen ja Jukka Pajarinen. Johtajina on toiminut Sakari Pihlaja ja kahtena viimeisenä vuonna Veikko Ripatti. Vt. johtajana on toiminut Raimo Oksa. [648]

Nurmelan puolimatkankodin toiminta Vesangassa jatkui hyviksi havaituilla linjoilla. Anne ja Seppo Rahkolan muuttaessa pois Nurmelasta, tuli yksikön tukiperheeksi tammikuussa 2001 Eero ja Anja Tolvanen. Vuonna 2003 vastaavaksi työntekijäksi tuli Erkki Meskanen. Retket, matkat, vierailut ja monenlainen harrastustoiminta kuuluivat edelleen Nurmelan elämänmenoon. Asukkaita siirtyi myös itsenäiseen asumiseen. [649]

Vuonna 2005 Nurmelassa aloitettiin Pirjo Kukkolan ideoimat naisten saunaillat kerran kuukaudessa. Nämä illat, jolloin tarjolla oli myös elämän sanaa, jatkuivat seuraavinakin vuosina. Pirjo toimi yksikössä ensin tukihenkilönä ja vastaavan työntekijän apulaisena, sitten vastaavana työntekijänä. Hänet valittiin vuoden 2007 katulähetystyöntekijäksi. Vuosikymmenen lopulla Pirjon emännöimässä Nurmelassa tehtiin kiinteistöjen korjaustöitä. Pirjo painottaa, että katulähetys on yhteispeliä, jokaisen pitää soutaa. Toinen toisensa kunnioittaminen, huomioiminen ja auttaminen ovat Nurmelankin työssä tavoitteina. [650]

Vuoden 2008 aikana yhdistyksessä käynnistettiin uusi työmuoto, erityistuettu asumi-

nen. Työn vetäjänä aloitti Sirkku Chambers, joka sai rinnalleen Riitta-Leena Huttusen. Erityistuessa asiakkaalle pystyttiin osoittamaan oma työntekijä, joka lähes päivittäin kävi tapaamassa eri yksikköihin sijoitettuja asiakkaita. Asiakasvalinta tapahtui sosiaalitoimen ja Katulähetyksen välisellä sopimuksella. Vuoden 2010 keväästä erityis- ja läheistyön vastaavaksi työntekijäksi tuli Esko Jantunen. Työ on profiloitunut Salmirannan yksikköön.

Yhdeksi asumisen erityistukimuodoksi on tullut sosiaalinen isännöinti, jota tehdään Jyväskylän yhdyskuntaseuraamustoimiston kanssa. Sosiaalisessa isännöinnissä tuki annetaan asiakkaan kotiin. Asiakkaat ovat valvotussa koevapaudessa olevia vankeja. Jyvällä projekti (2006 - 2010) operoi saman asiakaskunnan kanssa. Aluksi projektin vetäjänä toimi Alpo Hiltunen. Myöhemmin projektin vetäjinä toimivat ensin Eero Tolvanen ja sitten Esko Jantunen. Jyvällä -projekti oli neljän osahankkeen ja koordinaation yhteistyöprojekti Jyväskylän seudulla ja Ylä-Savossa. Projektikumppaneina olivat Jyväskylän seudun päihdepalvelusäätiö, Tyynelän kehittämiskeskus, Iisalmen Nuorison Tuki ry sekä kriminaalihuollon tukisäätiö. Rahoitus tuli RAY:ltä. [651]

Katulähetys työllistää ja valmentaa

Varsinainen työllistämistoiminta Jyväskylän Katulähetyksessä alkoi Myllyjärven yksikön aloitettua toimintansa vuonna 1987. Tukityöllistämisen tavoite oli kokonaisvaltainen tukeminen ja kuntouttaminen mahdollisimman täysipainoiseen elämään. Työ oli Myllyjärven palveluasuntojen päihdetyötä. 1990-luvulla työllistämisestä tuli Katulähetyksen keskeinen toimintamuoto. 2000 -luvulla työllistämistoiminta jatkui monipuolisena ja laajeni entisestään. Vuosikymmenen aikana tapahtunutta kehitystä osoittavat eräät tilastolliset tunnusluvut. Kun vuonna 2000 palkkaa yhdistyksessä maksettiin kuukausittain keskimäärin 60 – 65 ihmiselle, oli vastaava luku vuonna 2009 jo 114,2 henkilöä. Vakinaisluonteisen henkilöstön määrä vaihteli 23:sta 35:een vuosina

Katulähetyksen talkooleiriläisiä Heinosniemessä 1995.

Raha-automaattiyhdistyksen valtuuskunta tutustui vuonna 2000 yhdistyksen kierrätysoimintaan

Raksahalli valmistui vuonna 2008 TE-keskuksen tuella. Hallin siunauksen suorittivat kirkkoherra Jukka Keskitalo ja helluntaiseurakunnan johtaja Vesa Pylvänäinen.

Vuonna 2010 yhdistys saneerasi Etappiin 14 uutta yksiötä oman rakennusporukan avulla. Miehet kokivat rakennustyön motivoivana.

2003 – 2009. Vaihtelu ei osoita kasvua. Sen sijaan projekteissa työskentelevien määrä kasvoi 4:sta 16:een kyseisenä ajanjaksona. [652]

Tukityöllistäminen ja erilaiset työllistämiseen tähtäävät toimet ovat moninaiset ja muutoksia niissä on tapahtunut vuosikymmenen aikana. Erilaisissa työllistämistoimenpiteissä olleiden määrä kasvoi vuosikymmenen aikana huomattavasti. Vuonna 2001 yhdistelmä- ja työllistämistuella työskenteli yhdistyksen palkkalistoilla yhteensä 80 henkilöä. Työharjoittelussa ja työkokeilussa sekä kaupungin ja maalaiskunnan sosiaalitoimen kautta oli yhteensä 65 henkilöä. Vuonna 2009 työllistettyjä Jyväskylän kaupungista oli yhteensä jo 118 henkilöä ja muista kunnista 4 henkilöä. Työharjoittelussa, työkokeilussa ja työelämävalmennuksessa oli kyseisen vuoden aikana yhteensä 181 henkilöä, kuntouttavassa työtoiminnassa puolestaan 28 henkilöä. Tilastointikriteerien muuttuessa vertailu vuosikymmmenen alun tilanteeseen ei ole suoraviivainen.[653] Jyväskylän uudet kuntaliitokset antavat toiminnalle lisähaasteita.

Huomattavin työllistäjä yhdistyksessä on ollut EkoCenter Jyka Tuote, jonka uusiotuotantoon ja kirpputoreille työllistyi huomattava määrä vaikeasti työllistyviä ihmisiä läpi vuosikymmenen. Esimerkiksi vuoden 2001 aikana Eko Centerin toiminnassa palveli eripituisia ajanjaksoja yhteensä 92 henkilöä, joista noin 90 % oli kärsinyt pitkäaikaistyöttömyydestä ennen työllistymistä. Työllistäminen kohdistui pääosin vaatteiden kierrätystoimintaan, johon sisältyi lajittelu, nappien poistaminen, konepyyhkeiden leikkaus, ompelutyö, karstauslinjan käyttötyö, myynti- ja kuljetustyö. [654]

Vuonna 2009 EkoCenter Jyka Tuote oli edelleen Katulähetyksen suurin työllistämis- ja valmennusyksikkö. Vuoden aikana yksikkö tarjosi työtä ja tekemistä 110 henkilölle. Jokaisen työllistetyn ja valmennuksessa olevan kanssa laaditaan valmennussuunitelma tavoitteineen, keinoineen ja aikatauluineen sekä käydään kehityskeskusteluja.[655] Yksikön vastaava työntekijä, Usko Hintikka, painottaa työn merkitystä ihmisen elämänkokonaisuudessa: Haastattelu on vuodelta 2001, mutta kuvaus on pätevä edelleenkin. [656]

'"Todellisuudessa tilanne on se, että kun jäät työttömäksi, on se hyvin stressaava tilanne ihmiselle. Vaikka on aikaa, niin sitä ei saa 'aikaiseksi' mitään asioita. Ei voi oikein olla lomalla ja rentoutua, kun on työttömänä.' … 'Vuonna 1998 muuttui laki niin, että yhdistelmätuki tuli mahdolliseksi. Niinpä nykyään työttömät henkilöt otetaan Katulähetyksen omille palkkalistoille; Katulähetys maksaa palkan.' … 'Kaiken tämän tarkoituksena on se, että olemme ymmärtäneet työn tosi tärkeäksi ihmiselle. Työ antaa elämälle sisältöä, ja kohentaa itsetuntoa. Vuosien varrella meillä on ollut hyviä kokemuksia siitä, että henkilöt, jotka ovat olleet vuosikaudet työttömänä, ovat saaneet elämäänsä uutta otetta. Tahdomme toimia ihmisen ja työn suhteen Raamatun mallin mukaan. Toivomme, että työjakso voisi olla pidempi kuin yksi vuosi. Haluamme olla kehittämässä työllistämistä pitkäjänteisemmäksi.'"

Mittavaa työllistämistoimintaa harjoitettiin myös yhdistyksen projekteissa. Esimerkiksi vuonna 2008 Jokapäiväinen leipä -projektin työllistämistoimenpiteissä oli 55 henkilöä ja seuraavana vuonna 68 henkilöä. Kannustin -projektin työtoimintaan osallistui vuoden 2008 aikana 30 eri henkilöä. Nuorisotalo Cafe Centerissä työskenteli vuoden 2008 aikana keskimäärin kahdeksan työllistettyä työntekijää. Exit -nuorisotyöprojektissa tuettiin

saman vuoden aikana erilaisin työllistämistoimenpitein niin ikään kahdek-saa nuorta. Työllistämistoimenpiteissä oli henkilöitä myös Enter – ja Varapyörä -projekteissa. Tietotekniikan ja internetin käyttöön asiakkaita ohjaava Enter oli myös siinä suhteessa merkittävä projekti, että se opasti hyödyntämään internetin mahdollisuuksia työnhaussa. Projektin vastaavina toimivat Perttu Pulkkinen ja Tomi Montonen ja ohjaajana Kaija (Kaisi) Partanen. Ansiokasta ohjaustyötä projektissa teki myös USA:sta muuttanut Tuomas Raunila. Syksyllä 2008 käynnistäneessä Varapyörä -projektissa tavoitteena on työllistää pitkäaikaistyöttömiä ja ohjata heitä kohti omaa työllistämispolkuaan. Katarina Pölkin vetämän projektin puitteissa harjoitetaan mm. kotipalvelutoimintaa. Lisäksi tärkeä toiminnan muoto on Raksahallissa sijaitsevan ruokalan, Vellikellon, toiminnan pyörittäminen. Anu Salon ja sittemmin Päivi Pihlajaniemen Matu -projektissa keskityttiin yksilövalmennuksen tarjoamiseen työllistettäville henkilöille. Esimerkiksi vuonna 2008 yksilövalmennuspalveluja sai 35 valmentautujaa. Työllistämistoimenpiteet nivoutuvat joustavasti yhdistyksen toimintoihin, jopa Vaajakoskella sijaitsevan Pikkusielun (ranta-alue) kehittämispyrkimyksiin, joita keväällä 2010 alkoi vetää Veijo Paappanen. Myös asumisyksiköissä työllistettyjen työntekijöiden työpanos oli edelleen huomattava. Esimerkiksi Ensiaskel -yksikössä yhdistelmätukikelpoisten määräaikaisten työparien työpanos on toimintakertomusten mukaan ollut vuodesta toiseen elintärkeä. Työ asumisyksiköissä oli perinteistä päihdetyötä. [657]

Jyväskylän Katulähetyksen harjoittama työllistämistoiminta on esimerkki kaikkein huono-osaisimmille tarkoitetuista työmarkkinoista. Yhdistys on suuntautunut tarjoamaan työmahdollisuuksia esimerkiksi päihdeongelmaisille, joita on vaikea työllistää muille sektoreille. Niinpä Katulähetystä on pidettyu esimerkkinä pohjimmaisimmista työmarkkinoista. Ulla Kosonen tutki vuonna 2005 kyselytutkimuksen avulla Jyväskylän Katulähetyksen työllistettyjen taustatietoja. Kyselyn palautti 71 työllistettyä eli 69 % koko kohderyhmästä. Vastausprosentti oli hyvä. Vastanneista 56 % oli pelkän peruskoulun käyneitä, kun vastaava luku koko väestössä on vain 22 %. Eronneita oli myös huomattavasti enemmän kuin väestössä keskimäärin, lisäksi Katulähetykselle työllistyneet asuivat runsaasti vuokra-asunnoissa. Pelkän peruskoulun käyneissä työllistetyissä ylivelkaisia oli runsaasti (43 %). Heillä oli myös muita vähemmän tulevaisuuden suunnitelmia. Huonoimmaksi taloudellis-sosiaalisen tilanteensa kokivat 36 – 49 -vuotiaat, erityisesti miehet. Huomattavaa on maahanmuuttajien suuri määrä työllistetyistä, mikä on ollut joinakin vuosina jopa 10 %:n luokkaa. [658] Työllistettyjen joukossa oli erilaisista syistä työttömiksi joutuneita. Joskus työllistetyksi Katulähetykselle voi hakeutua myös koulutettu ja pitkään normaaleilla työ-markkinoilla toiminut henkilö.

Työvalmennus, -johto ja -rekrytointitehtävissä Jyväskylän Katulähetyksessä läpi vuosikymmenen toiminut Aulis Alanko on nähnyt suomalaisen pitkäaikaistyöttömyyden monet kasvot. Sadat ja taas sadat pitkään työttöminä olleet ovat kulkeneet hänen työhuoneensa kautta matkalla työtehtäviinsä. Aulis Alanko valmistelee ja allekirjoittaa Katulähetyksen määräaikaiset työsopimukset. Hän kohtaa myös monia työn kyselijöitä Suomesta ja ulkomailta, joista jotkut vain vähäisellä kielitaidolla. Vuoden 2002

katulähetystyöntekijäksi valittu Aulis Alanko kertoi kokemuksistaan haastattelussa. [659]

'"Näissä tilanteissa vastaan tulee ihmiselämän läpileikkaus monine kohtaloineen. Aktiivisten vuosien ja monipuolisen työhistorian jälkeen putoaminen kortistoon ja tulo tänne minun pakeille. Elämän kriisit ja kovat kokemukset koskettavat syvästi. Se mitä yksilön elämässä on tapahtunut – puintia miten voitaisi mennä eteenpäin. Työrajoitukset – fyysiset ja psyykkiset on käytävä läpi, joiden perusteella pääsen antamaan lausunnon työkkärille. Tämmöistä neuvottelevan ja kuuntelevan virkamiehen hommaahan tämä on."'

Jyväskylän Katulähetyksessä tehdään työtä juuri huonossa työmarkkinatilanteessa olevien ihmisten auttamiseksi. On pyrittävä luomaan edellytyksiä työurien avautumiselle. Siinä tarvitaan taitoa. Joskus edellytykset ovat menneet vähiin. Seuraavassa tarkastellaan lähemmin maaliskuussa 2008 käynnistynyttä Kannustin -projektia. Se on RAY:n tukema päihdeongelmaisten, pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten työpolkuprojekti, jossa tehdään ja opetellaan erilaisia rakennustöitä. Hankkeen avulla pyritään aidossa ja kannustavassa työyhteisössä käynnistämään ja toteuttamaan kohderyhmän henkilöiden voimaantumisprosessi, itsetunnon ja tulevaisuususkon vahvistuminen. Ideana on, että aitoa tekemistä tarjotaan välittömästi, kun halu työn tekemiseen syntyy. Työ- ja toimintakykyä vahvistamalla autetaan kohderyhmän henkilöitä työllistymään ensin työelämävalmennuksen, myöhemmin tukityöllistämisen kautta. Lopullisena tavoitteena on vakituinen työpaikka.

On tärkeää, että jokaisen aloittavan projektilaisen kohdalla lähdetään liikkeelle yksilöllisesti oikealta lähtötasolta. Taso selvitetään kokeilemalla. Mukaan tulevan ei tarvitse alussa osata välttämättä mitään. Työssä opitaan erilaiset taidot, laatoittaminen, listoitus, maalaaminen, laminointi tai mitä milloinkin rakentamisessa tarvitaan. Kyse on työssä oppimisesta ja siitä, että tehdään ja opetellaan juuri oikeita töitä. Projektilaiset saavuttavat tuloksia, joita he itse ja ympäristö voivat arvostaa. He oppivat rakentamisessa oikeasti tarvittavia taitoja. [660]

Projektin vetäjänä toimii Ari Valkeinen, jolla on kokemusta rakennusalan ammattilaisena sekä pedagogista näkemystä syrjäytyneen ihmisen kohtaamisesta. Hän itsekin on selvinnyt vuosien vankila- ja päihdekierteestä ja pitää yhdistykseltä saamaansa tukea keskeisenä päihteettömän elämän ylläpitämisessä. Täysin raittiina Ari kertoo olleensa neljä vuotta ja viimeisestä linnareissustakin on kulunut jo kahdeksan vuotta. Suomen eri vankiloissa Ari ehti viettää elämästään vuosia. Hänen mukaansa "rikollisuuden maailmassa" vankilatuomiota pidettiin ammattiin kuuluvana asiana, jolloin rakennettiin yhteyksiä, opittiin uusia asioita ja parannettiin "ammattitaitoa". Linnatuomiot hyödynnettiin tehokkaasti. Kannustin -projektin vetäjällä on siten omakohtainen ja syvällinen kokemus noususta päihteiden ja rikosten maailmasta uuteen päihteettömään ja rikoksista vapaaseen elämäntapaan. [661]

Ari Valkeinen kuvailee, että monen päihdeongelmaisen tai muuten syrjäytyneen ihmisen itsetunto on usein hyvin alhaalla. Kun tällainen ihminen saa kokea, että jokin työ on hänen itsensä tekemä tai tehty yhdessä, niin itsetunto vahvistuu ja ihminen

tuntee mielihyvää. Hän voi nähdä työnsä tulokset ja iloita onnistumisestaan. Tällaisia ilon ja mielihyvän kokemuksia voi parhaiten saavuttaa oikeassa työssä, jossa tulokset ovat nähtävissä. Tällaista työtä on rakentaminen eri muodoissaan. Myös vertaistuki on olennaista. Projektilaiset kannustavat toisiaan. Yhteistyötä Kannustin -projekti tekee Työvoimapalvelukeskuksen (Typ), sosiaalitoimiston, Päihdepalvelusäätiön, Kriminaalihuollon, erityisdiakonian sekä Katulähetyksen omien yksiköiden kanssa. Tulosta saavutetaan, kun eri tahojen ihmiset yhdessä pohtivat parasta mahdollista tukea ihmiselle.

Vuonna 2008 projektin piirissä työskenteli 30 henkilöä, joista neljä oli naisia. Toimintapäiviä kertyi yhteensä 920, mikä työtunneiksi muutettuna on 4600 h. Keskimäärin 4 – 5 ihmistä työskenteli päivittäin projektin työmailla. Kaikki ovat halunneet itse mukaan, ovat itse ottaneet yhteyttä, kertoo Ari Valkeinen. Projektilaiset ovat pääasiassa päihdetaustaisia ja he tulevat eri reittejä pitkin. Osa tulee Katulähetyksen asumisyksiköistä, osa Typ:n kuntouttavasta työtoiminnasta, osa täysin ulkopuolelta. Vuonna 2009 projekti laajeni ja työtoiminnassa mukana oli yhteensä 44 eri henkilöä ja työtoimintapäiviä kertyi 1426. Laajenevan projektin toiseksi ohjaajaksi palkattiin pitkän kokemuksen rakennusalata omaava Pekka Lepikko.

Projektissa kaksi ja puoli kuukautta mukana ollut Markus kertoi talvella 2009, että projektin myötä rytmiä ja eheyttä oli tullut elämään. ”Herään tiettyyn kellonaikaan ja menen nukkumaan tiettyyn kellonaikaan.” Tietyt haitalliset asiat olivat aikalailla nollissa. Markusta motivoi juuri se, että joka päivä oppii uutta. Tähtäimessä oli nyt oppisopimuskoulutus ja ammatin saaminen. Markuksen kokemukset elämänrytmistä voisivat olla monen muunkin kokemuksia. Projektin aikana monen henkilön päihdekäyttäytymisessä on tapahtunut muutoksia. Omaa tulevaisuuttakin on alettu suunnittelemaan. [662] (Työssä oppimisen Kannustin -mallia voitaisiin soveltaa työttömyyden hoitoon laajemminkin. Ks. Vapautetut -lehti 2009/1, s. 7).

Ulla Kososen tutkimuksen mukaan työttömien työllistyminen Jyväskylän Katulähetykselle tapahtuu eri reittejä myöten. Osa tulee työvoimapalvelujen kautta ja osa ottaa itse yhteyttä. Vaikka tutkimushenkilöt toivat esille myös epäkohtia, niin Katulähetyksellä yleensä viihdytään. Erityisesti yksiköiden päihdetyössä olevat ovat kiinnittyneet hyvin työhönsä. Jotkut ovat viihtyneet Katulähetyksellä jopa niin hyvin, että odottavat kotonaan työttömyysajan uuden työllistymisen mahdollisuutta. Kosonen haastatteli mm. henkilöä, joka oli ollut työllistettynä neljä kertaa. Mielessä voi olla myös vakinaisluonteinen työllistyminen tai ammatinvaihto. Joillakin ei ole juuri mahdollisuuksia työllistyä minnekään muualle.

Kosonen havaitsi myös ongelmia. Pieni palkka oli herättänyt tyytymättömyyttä. Aina työtehtäviä ei myöskään koettu mielekkäiksi. Työllistetyn jatkosijoittumiseen liittyi vaikeuksia ja moni kokee sen ongelmallisena. Elämä on juuri saattanut loksahtaa raiteilleen, kun edessä onkin uusi joutuminen tyhjän päälle. Tästä tukityöllistetyt kertoivat alistuneeseen sävyyn. [663] Viimeksi mainittu seikka on myös historiikin kirjoittajan havainto. Uudistuvat tukityöllistämis- ja työttömyysjaksot sekä erityisesti työllistämisjaksojen loppumiset voivat tuoda elämään alakuloisuutta ja alistumista. Toivon näköalat

kapeutuvat. Tukityöllistettynä oleminen ei ole kaikille ylpeydenaihe.

Kolmannen sektorin pohjatyömarkkinat merkitsevät tukikelpoisuuden saavuttavien ja sen menettävien ihmisten kierrätystä. Tukitoimilla on luotu vaihtuvien ihmisten pysyvät työmarkkinat. [664] Työpaikat pysyvät, mutta työntekijät vaihtuvat. Vaihdettavuuden tosiasia koskettaa syvältä tukityöllistettyä. Työssä on väliaikaisuuden tuntu, eikä palkka tahdo kunnolla riittää elämiseen. Lisäksi pitkä harjoitteluaika pelkän työmarkkinatuen ja 8 euron varassa koettelee monen taloudellista kestokykyä. Vaikka viihtyisi kuinka hyvin ja olisi saanut tehdä miten mielekästä työtä tahansa, niin määräajan väistämätön umpeutuminen, tukikelpoisuuden menettäminen ja tyhjän päälle joutuminen kolkuttelevat mielen pohjalla. Vain osa tukityöllistetyistä löytää ratkaisuja jatkoyöllistymiseensä. Kuitenkin tukityöllistämisellä on tavattoman arvokkaita vaikutuksia.

Työ luo ja ylläpitää käytännön elämän rakennetta. Monella pitkäaikaistyöttömällä elämänrytmi on hajonnut, elämän tarkoituksen kokeminen kadonnut. Ihminen voi menettää jopa tulevaisuususkonsa. Masennuksen kokemukset ovat tavallisia. Vaikka työllistämisen puitteissa tehty työ on määräaikaista, sillä kuitenkin on yleensä kokonaisvaltaisia myönteisiä vaikutuksia elämään. Elämän rakennetta ylläpitä-vän vaikutuksen lisäksi työllistetty ihminen voi tuntea kuuluvansa johonkin työyhteisöön. Yhteisöllisyydellä ja ihmisten kohtaamisella on elämää tukeva vaikutus. Vaikka tukityöllistetyn palkka on pieni ja valmennuksessa oleva saa yleensä vain nimellisen korvauksen, voi työn ”inhimillisillä” ulottuvuuksilla olla keskeinen elämää kohottava merkitys. Näitä ulottuvuuksia oli kokenut vuonna 2001 tukityöllistettynä Katulähetyksellä toiminut Markku Vehviläinen, joka oli lisäksi mukana vankila- ja katutyössä sekä päihdeleirien järjestelyissä: [665]

”’Koen työni mielekkäänä ja sopivasti vaihtelevana. Ajan kuorma-autokeikkoja ympäristöön. Aika kuluu työssä nopeasti. Olen taiteilijaluonne, josta on omat hyvät ja huonot puolensa. Mutta näen ympärilläni paljon apua tarvitsevia ihmisiä. Vaikka en työaikana paljon pysty keskustelemaan, mutta jotenkin voin olla avuksi. Pohjimmiltani haluan auttaa ihmisiä, koska olen itse saanut avun ja kokea, että elämäni on kuitenkin elämisen arvoinen ja ainutkertainen. Elämä kannattaa elää täysillä tietenkin raittiina ja kunnolliesti.’”

Markku Vehviläinen

Tauluja maalaava, musiikkia harrastava ja kunnostaan huolta pitävä Markku Vehviläinen tekee edelleen aktiivisesti katulähetystyötä vapaaehtoisena niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Autokuljetuksia ja monenlaisia töitä elannokseen tehnyt mies on edelleen tuttu vieras Jyväskylän Katulähetyksessä. Tukityöllistämisjakson kokemisessa on eroja erityisesti sen suhteen, millaisesta asemasta ihminen on syrjäytynyt. Katulähetykselle palkataan ja erilaisiin työllistämistoimenpiteisiin hakeutuu eri syistä työt-

tömiksi joutuneita. Omakohtainen kristillinen vakaumus myös vaikuttaa siihen, miten ihminen työllistämisjaksonsa kokee.

Vaikka Katulähetyksen ominta aluetta ovat olleet päihdeongelmaiset ja vankilasta vapautuvat, ”pudokas” voi olla esimerkiksi ikääntymässä oleva jopa hyvin koulutettu henkilö, joka työpaikan saneeraustoimien tai muun syrjäyttävän syyn vuoksi on ajautunut työmarkkinoiden laidalle. Voimavarat uuden työn hankkimiseksi ovat voineet ehtyä tai edellisessä työyhteisössä on tullut niin pahoja kolhuja, ettei työllistyminen ole onnistunut. Viimeksimainitusta syystä Katulähetykselle tuli syksyllä 2008 työharjoitteluun henkilö, joka entisessä työpaikassaan kokemansa pitkäaikaisen painostuksen vuoksi joutui jäämään pitkälle sairaslomalle. Sen jälkeen hänestä vajaatyökykyisenä tuli pitkäaikaistyötön. [666]

Painostuksella oli vakavat seuraukset, kokemieni ilmiöiden käsittely raskasta. Kahden vuoden aikana jouduin kärsimään toistuvista ja syvistä ahdistus-masennuskausuista. Aika ajoin en jaksanut liikahtaa paikaltani Hain apua, mutta työkyky palautui vain vähtellen. Todellisuudessa olin lähes koko ajan vajaakuntoinen työnhakija. Yliopistossa työpaikkakiusaaminen voi olla tuhoisaa. Psyyken asiantuntijat tietävät, miten painostus uhkailuineen, näytelmineen ja peleineen toteutetaan vähäeleisesti ja kiinni jäämättä. Tuhotöitä tehdään, että resurssi irtoaisi. Toipuminen vie aikaa. Yliopistojen tilanteesta näkyy vain jäävuoren huippu. Se on vakava vaiettu ongelma, joka koskettaa monia. Lasku yhteiskunnalle on hirvittävän suuri. Tein remonttihommia kotona terapiamielessä. Sillä oli iso merkitys. Otin yhteyttä Katulähetykseen, sillä olin alkanut ymmärtää laidalle joutuneita. Tiesin myös, että tänne palkataan pitkäaikaistyöttömiä. Kyllähän se vavahduttaa, kun ulkopuolelta tulee Kankitielle ja näkee, millaista elämä voi olla. Miten ihmisille on käynyt? On iso asia, että on päässyt työn syrjään, normaaliin elämänrytmiin. Tunnen, että tekemäni työ on arvokasta. Vaikka niukkuus on päällekäyvää, palkka pieni, tulevaisuus epävarma, niin kuitenkin olen kokenut tämän erinomaisena mahdollisuutena.

Syrjäyttävät syyt ovat nykyään moninaiset, työttömyyden kirjo laajentunut. Vaikka Katulähetys on tullut tunnetuksi päihdeongelmaisten parissa tekemästään työstä, yhdistyksen työllistämistoimenpiteissä on runsaasti myös muita kuin päihdeongelmaisia. Tähän viittaa myös Ulla Kosonen tutkimuksessaan. [667] Katulähetyksen erikoislaatuinen asema ”pohjimmaisena” työmarkkinana heijastuu myös yhdistyksen ”normaalityösuhteisiin”. Monen vakinaisluonteisen työntekijän työura Katulähetyksellä on alkanut työharjoittelusta ja tukityöllistämisjaksosta.

Tällainen onnistumiskertomus on myös Kari ja Pia Lähteenmäen tarina. Vuoden 2004 alkupuolella Pialle avautui kolmen kuukauden harjoittelupaikka EkoCenterin leikkaamosta ja siivouksesta, vähän myöhemmin Kari meni samaan paikkaan nappeja leikkaamaan. Pariskunnalla oli takanaan vaikeita menetyksiä ja asumisjakso Ensiaskeleessa Kankitiellä. Alkoholinkäyttö oli johtanut vakaviin ongelmiin ja Karin osalta jopa lyhyeen vapausrangaistukseen. Sitten syntyi päätös raittiudesta ja hakeutuminen työharjoitteluun. Aulis Alangon toistuvat kehotukset tulla töihin olivat jääneet Pian mielen pohjalle vaikuttamaan. Nappien leikkaaminen tuntui Karista lapselliselta. Hän oli tottunut tekemään ”oikeita töitä”. Harmi oli vain nieltävä.

Kari ja Pia Lähteenmäki.

Harjoittelujakson jälkeen Kari perehtyi massiivisen karstauskoneen käyttöön. Se tuntui oikealta työltä, joka vaati kekseliäisyyttä. Hän kehitteli parannuksia koneen toimintaan ja uusiomattoa alkoi tulla ulos koneen kidasta jouhevasti. Pariskunnan talous alkoi kohentua, elämään tuli uutta sisältöä ja töiden onnistumisen myötä itsetunto vahvistui. Aika Kankitien ”nuotiolla” juopporemmissä alkoi tuntua kuin usvalta. Miten olen voinut olla siinä mukana? Raittiuspäätös oli kestävä ja Karista tuli karstauskoneen vakituinen hoitaja.

Elokuussa 2009 juhlittiin Pian valmistumista lähihoitajaksi. Ammattiopiston oppisopimuslinjalta valmistuminen oli vaatinut kolme vuotta kovaa työtä, pitkäjänteisyyttä ja taistelua.. Aviopuoliso ja muut läheiset olivat tärkeitä tukijoukkoja, niin myös Typ:n koulutusvalinnoissa ohjannut psykologi, Tapani Heinonen. [668]

Normaalityösuhteeseen Katulähetykselle hakeudutaan tietysti myös muulla tavoin. Taustalla on usein aivan tavanomainen elämänhistoria ja työura. Työsuhteeseen on silloin hakeuduttu esimerkiksi koulutuksen, työtilanteen ja kutsumuksen ohjaamina. Monet työntekijöistä kokevat tekevänsä juuri kutsumustyötä. On myös merkille pantavaa, että moniin Katulähetyksen vakinaisluonteisiin virkoihin tai projektitöihin on viime vuosina hakijoina ollut yliopisto- ja ammattikorkeakoulutuksen omaavia henkilöitä. Myös korkeakoulutettuja työn kyselijöitä eri puolilta Suomea on ollut viime vuosina runsaasti. Töihin tai harjoitteluun on yritetty päästä ”keinolla millä hyvänsä”.[669] Paitsi mahdollisesta kutsumuksesta, tämä kertoo myös työelämän kovenemisesta ja kiristyneestä kilpailusta. Myös korkeakoulutettuja työttömiä on Jyvässeudulla paljon. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita työttömiä oli elokuun 2010 lopussa 683 ja tohtori /lisensiaatteja 64. [670] Matalapalkkainen kolmas sektori, jossa kuitenkin on usein ”inhimillinen” työyhteisö, on alkanut monen mielessä vaikuttaa houkuttelevalta. Mutta kolmannella sektorilla Katulähetys on kuitenkin se pohjimmainen. Vuonna 2002 Katulähetyksen työn piiriin tullut pastori Esko Jantunen kuvaa osuvasti katulähetysyhteisöä: [671]

”Ulkopuolisen tarkkailijan on vaikea nopeasti käsittää, mitä katulähetystyön piirissä tapahtuu. Moni saattaa pudistella päätään ajatellen, että ei näytä hääviltä. Melkein jokainen meistä on joko

itse tai perhekuntansa taholta kokenut jollakin elämänsä alueella vararikon. On ihmissuhdeongelmia, päihteitä, mielenterveysongelmia, avioeroja, riippuvuuksia, konkursseja ja työttömyyttä. Elämä on lyönyt rohtumia ja haavoja kiireestä kantapäähän. Käteen on jäänyt loppupeleihin vain Musta Pekka. Olemme ontuneet nuolemaan haavojamme katulähetyksen siipien suojaan, kun kukaan muu ei ole meitä huolinut. Tiedämme, että jollakin tasolla arvet kivistävät jäntereissämme loppuelämän. Mutta olemme tulleet vertaistemme joukkoon."

Katulähetyksen työtä arvioitaessa on muistettava myös tämä ulottuvuus. Yhdistys on ollut monelle nyt normaalityösuhteessa olevalle aikoinaan se pohjimmainen turvaverkko, joka on pysäyttänyt tuhoisan prosessin ja antanut eväät uuteen elämään. ”Ilman tätä oven avaamista olisin mahdollisesti tuhoutunut”, kirjoittaa Jantunen. Tämä entisten ”haaksirikkoisten” suuri määrä vakiokalustoon kuuluvien työntekijöiden joukossa on Katulähetyksen työyhteisölle leimaa antava piirre. Tai kuten eräs työntekijä totesi historiikin laatijalle tämän ensimmäisenä työpäivänä: ”Täällä on paljon päähänpotkittuja ihmisiä.” Nämä piirteet ovat pohjatyömarkkinoiden olennainen osa.

Yhdistys ei ainoastaan tukityöllistä kaikkein vaikeimmin työllistyviä päihdeongelmaisia ja pitkäaikaistyöttömiä, vaan se tarjoaa ja luo vakinaisemmanluonteisia työmahdollisuuksia elämässään eri syistä haaksirikkoon joutuneille. Työmarkkinoiden näkökulmasta työ päihdeongelmaisten, narkomaanien, sekakäyttäjien, rikoksista tuomittujen ja pitkäaikaistyöttömien parissa ei kuulu halutuimpien hyväpalkkaisten töiden joukkoon. Kuitenkin tämä työ edellyttää taitoa ja on vaativaa. Katulähetyksen työntekijät kouluttautuvat aktiivisesti. Työhön sisältyy myös vaaramomentteja. Työn arvostus ei vastaa työn luonnetta ja yhteiskunnallista merkitystä. Yhdenkin vaikeasti päihdeongelmaisen tilanteen paraneminen, jopa raitistuminen, tietää suuria säästöjä yhteiskunnalle sosiaali- ja terveyskulujen pienetessä, ja jopa tuloja, kun ”ihmishylkiöksi” ulkopuolisten luokittelemasta ihmisestä tulee työtä tekevä veronmaksaja. Inhi-milliset arvot ovat vielä tätäkin tärkeämpiä.

Erottamattomana osana edellä kuvattuun kuuluu kierrätystoiminta. Hylätyn tavaran kierrätystä alkeismuodossa suorittivat jo kaatopaikan asukkaat 1950 - 1960 -luvuilla. Kaatopaikalle tuodusta jätteestä he kokosivat ja myivät metallia ja muuta myytäväksi kelpaavaa. Ajat ovat muuttuneet ja ihmiset tulleet tietoisiksi ympäristö- ja muista kysymyksistä. Kierrätys merkitsee eettisesti ja ekologisesti arvokasta toimintaa. Kyse on tavarasta, jonka ihmiset ovat olleet valmiita antamaan pois. Kaatopaikkoja ei haluta kuormittaa, eikä tuhlata käyttökelpoista materiaalia. Käytetyn tavaran vastaanotto, lajittelu, käsittely ja myynti ovat se Jyväskylän Katulähetys ry:n toimintamuoto, joka työllistää eniten pitkäaikaistyöttömiä yhdistyksessä. Tämän takaavat yhdistyksen mittava uusiotuotanto ja kirpputorit. Kierrätystoiminta istuu hyvin pohjatyömarkkinoille. Ihmiset, joita ei ole hyväksytty avoimille työmarkkinoille, saavat mahdollisuuden tehdä työtä hylkytavaran, ylijäämäerien ja pois lahjoitettujen esineiden parissa.

Katulähetyksen ja Tekevä -säätiön yhteistyön tuloksena kierrätystoiminta Jyvässeudulla otti merkittäviä edistysaskeleita, kun uusi rakennustarvikkeiden kierrätystä varten

rakennettu Raksa -halli, voimaantumiskeskus, valmistui Kankitielle. Hallin rakentaminen oli useamman vuoden yhteistyön hedelmä, joka oli saanut alkunsa Katulähetyksen Usko Hintikan ja Tekevän Hannu Hämäläisen yhteisistä pohdinnoista. Usko Hintikka on toiminut pitkään myös Tekevä -säätiön hallituksessa. [672]

Joulukuussa 2005 Usko Hintikka esitteli uutta yhteistyöhanketta Katulähetyksen hallitukselle. Tavoitteena oli lisätä työttömien työmahdollisuuksia ja vähentää kaatopaikkakuormitusta. Katulähetys rakentaisi omalle tontilleen 1000 neliötä lämmintä ja 500 neliötä kylmää tilaa ja vuokraisi tarvittavat tilat Tekevälle sekä antaisi työllistettävät ihmiset työhön. Kyseessä oli rakennustarvikkeiden kunnostus, kierrätys- ja myyntitoiminta. TE -keskukselta haettaisiin investointitukea. Hallitus hyväksyi hankkeen eteenpäinviemisen. Marraskuussa 2006 asia oli jälleen esillä ja Usko Hintikka esitteli hallitukselle voimaantumiskeskuksen toteutusta, suunnitelmia ja rahoituslaskelmia. Hallitus päätti, että lopullinen rakentamispäätös tehtäisiin yhdistyksen joulukuun vuosikokouksessa. Esitys hyväksyttiin vuosikokouksessa ja se antoi hallitukselle valtuudet tehdä lopullinen rakentamispäätös, kun rahoitus- ja vakuusjärjestelyt olivat selvinneet.[673] Lisäksi Katulähetys saisi runsaasti toimisto- ja koulutus- sekä ruokalatilat.

Hanke eteni ripeästi ja rahoitusjärjestelyt saatiin kuntoon. Hallin toiminta käynnistyi marraskuussa 2007. Avajaistilaisuudessa Usko Hintikka totesi, että alueelle oli nyt syntynyt oikea kierrätyslaakso. Jyväskylän apulaiskaupunginjohtaja Timo Koivisto puolestaan korosti puheessaan Jyväskylän kolmannen sektorin innovatiivisuutta vähäosaisten ja vaikeasti työllistyvien työllistämisessä ja auttamisessa eteenpäin elämässä. Hänen mukaansa Katulähetys ja Tekevä olivat äärimmäisen tärkeitä yhteistyökumppaneita kaupungille. Oli tehty rohkeita päätöksiä pehmeiden arvojen puolesta. Ilman Katulähetyksen ja Tekevän ponnistuksia koko Jyväskylän kaupungin palveluvarustus olisi paljon kovempi ja tylympi kuin se nyt on. [674]

Ulla Kosonen selvitti tutkimuksessaan Katulähetyksen yhteistyökumppaneiden kokemuksia yhdistyksen työllistämistoiminnasta. Arviot olivat hyvin myönteisiä, vaikka myös kehittämishaasteita esitettiin (esim. tiedottaminen). Katulähetyksen merkitystä vaikeasti työllistyvien työllistäjänä pidettiin tärkeänä. Toiminnan tarpeellisuus tunnustettiin. Merja Taipale (TE-keskus) piti Katulähetystä hyvin aktiivisena uusien ideoiden kehittäjänä. Työkenttä on hänen mukaansa sellainen, että työtä on tehtävä, jotta voisi vastata ajan haasteeseen. Tähän kuuluu Taipaleen mukaan tietynlainen innovatiivisuus. Katulähetyksen kanssa on ollut joustava yhteistyösuhde. Katulähetyksen omaa aktiivisuutta painotti myös Markku Hassinen (Jyväskylän kaupungin työllistämispalvelut). Vaikka yhdistyksen velanotosta on joskus keskusteltu, ovat näytöt vahvat ja skaala laidasta laitaan nuorisotyöstä päihdehuollon toimintaan. ”Kyllä aika reilua jälkeä syntyy”, totesi Hassinen. Katulähetys voi Hassisen mukaan joillekin ihmisille olla ainut paikka, mihin voi mielekkäästi tulla. Suurin osa asiakkaista on sellaisia, joilla on monenlaisia ongelmia. Hänen mukaansa Katulähetys täyttää semmoisen työpaikan ja yhteisön tehtävän ”aika lailla mallikkaasti”. [675]

Työntekijöiden innostus ja aktiivisuus saivat ylipäätään kiitosta ja yhteistyökumppanit

pitivät Katulähetyksen merkitystä vaikeasti työllistyvien työllistäjänä merkittävänä. Sirpa Lehdon (Työvoiman palvelukeskuksen johtaja) mukaan Katulähetys pystyy tarjoamaan vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville asiakkaille tekemisen ja toiminnan mahdollisuuksia, johon muut työvalmennussäätiön nimellä kulkevat tahot eivät välttämättä pysty. On päihdeongelmia, velkaa, pitkää työttömyystaustaa, sopeutumattomuutta, osattomuutta, kyvyttömyyttä hoitaa omia asioita. Vuokko Marttila (työvoimatoimiston johtaja) piti Katulähetystä erinomaisena työllistäjätahona, koska silla on itsellään työpaikkoja. ”Ja se normaalisti pystyy työllistämään sellaisia henkilöitä, joitten muuten olisi vaikeaa päästä työmarkkinoille, ja jotka ovat sillä tavalla kun sanotaan työmarkkinoiden näkökulmasta heikossa asemassa.” Keijo Lipen (TE -keskuksen johtaja) piti Katulähetyksen kykyä työllistää vaikeita tapauksia suorastaan uskomattomana, ”homma pelasi ja sinne voitiin osoittaa näitä ihmisiä”. Hänen mukaansa Katulähetyksen ansiosta Jyväskylässä oltiin tällaisessa toiminnassa edelläkävijöitä koko maassa. [676]

Katulähetyksen työllistämistoimilla on ollut moneen suuntaan meneviä myönteisiä vaikutuksia. Ongelmista huolimatta tukityöllistämisellä on itseisarvo. Sen kautta saavutettavat myönteiset vaikutukset ulottuvat laajalle alueelle yksilöiden, perheiden ja yhteiskunnan elämään. Siitä hyvänä osoituksena on Jyväskylän Katulähetyksen jo runsaat 20 vuotta kestänyt tukityöllistämistoiminta.

Katulähetys kierrättää

EkoCenter JykaTuote on Jyväskylän Katulähetyksen yksiköistä merkittävin työllistäjä ja työhön valmentaja. Tämä asema perustuu laajaan kierrätystoimintaan, uusiotuotantoon ja kirpputoreihin.. Uusiotuotannossa yksikkö käsitteli esimerkiksi vuoden 2009 aikana yhteensä 316 000 kg tekstiilejä. Vastaava luku vuonna 2000 oli 240 000 kg. Tosin vain osa vastaanotetusta tekstiileistä päätyy uusiotuotantoon tai kirpputoreille. Tekstiiliuusiotuotteita läpi vuosikymmenen ovat olleet mm. konepyyhkeet, puutarhan

Tekstiiliuusiotuotteita ovat olleet mm. konepyyhkeet, puutarhan altakastelumatot, öljynimeytysmatot, rakennushuovat, remonttimatot ja verhoiluhuovat.

altakastelumatot, öljynimeytysmatot, rakennushuovat, remonttimatot ja verhoiluhuovat. EkoCenterin kaksi kirpputoria lisäsivät myynnin arvoa huomattavasti vuosikymmenen aikana. Kun kirpputorien myynnin arvo vuonna 2000 oli hieman runsaat 50 000 €, oli vastaava luku vuonna 2009 yli 200 000 €. Vastaavan kasvun koki myös uusiotuotannon myynti. Niinpä koko EkoCenterin myynti (uusiotuotanto ja kirpputorit) kasvoi vuosikymmenen aikana runsaasta 100 000 €:sta 434 000 €:oon. [677]

EkoCenterin toimintaa on pyritty johdonmukaisesti kehittämään ja tutustumismatkoja on tehty Keski-Eurooppaa myöten. Heti vuosikymmenen alussa tutustuttiin Saksan uusiotuotantolaitoksiin ja myöhemmin vierailtiin tuotekehityksen merkeissä myös Tsekissä, jossa tutustuttiin juutti- ja pellavapohjaisiin eroosionestomattoihin. Yhteyksiä solmittiin Bronon ja Liberecin yliopistojen tutkimushankkeita vetäviin henkilöihin kuten professorit Karel Zlatuska ja Jirsak. [678] Työllistämisen ohella Katulähetyksen kierrätystoiminta on tärkeä myös ideologisesti ympäristöä säästävänä ja kestävään kehitykseen ohjaavana toimintana. Katulähetyksen työn kuvaan kuuluu ihmisen ja luonnon välisen yhteyden tiedostaminen. EkoCenterin vastaavana työskentelevä Usko Hintikka valittiin vuoden 2000 katulähetystyöntekijäksi.

EkoCenterin pitkäaikaisia työntekijöitä ovat olleet Usko Hintikka vastaavana työntekijänä ja Aulis Alanko henkilöstöön, työnjohtoon ja -valmennukseen liittyvissä asioissa. Vuosikymmenen alkuvuosina myös Voitto Valkeinen kuului EkoCenterin johtohenkilöihin. Karstaushallin esimiestehtävissä on toiminut mm. Tapio Virokannas, joka jäätyään eläkkeelle on toiminut yhdistyksen hallituksessa. Uusiotuotteiden myyntityössä on vuosikymmenen aikana palvellut useita henkilöitä, mutta Ismo Hirvivuori on tehnyt myyntityötä yhtäjaksoisesti vuodesta 2001 lähtien. Voidaan oikeutetusti sanoa, että Ismo Hirvivuori on ollut Jyväskylän Katulähetyksen myyntitykki, jonka auton mittariin kertyy vuosittain hurjat kilometrimäärät. Suomen paikkakunnat ovat tulleet tutuiksi. Ismo on mies, joka on saanut kaupanteon taidon ja innon syntymälahjanaan.

Ismo Hirvivuori aloitti myyntityön jo lapsuudessaan myymällä kukkia, omenia, marjoja ja muita keräämiään tuotteita Jyväskylän kauppoihin. Myös torimyynti tuli tutuksi nuorena. ”Nyt ruvetaan panemaan tavaraa hinnalla millä hyvänsä”, huuteli nuorukainen Rauman torilla. Myöhemmin myyntityö laajeni ja Ismo toimi lopulta ison liikkeen tekstiiliosaston myyntipäällikkönä sekä perusti kenkäalan yrityksen Kokkolaan. Kauppa kävi. Mutta vaikeat vuodet tulivat ja pian kaikkien kaverien otsalla roikkui hintalappu. Seurasi tavallinen tarina. Vaimo, talo ja auto lähtivät elämästä kukin vuorollaan. Työvoiman kautta Ismo löysi tiensä Katulähetykselle. Huumoria runsaasti viljelevän miehen työura yhdistyksessä alkoi Ensiaskeleen valvojana vuosikymmenen alussa, mutta jo vuoden 2001 aikana hän oli siirtynyt EkoCenterin myynnistä vastaavaksi henkilöksi. Ilo alkoi hiljalleen palata elämään. Uusiotuotteiden lisäksi Ismo Hirvivuorella on mukanaan aina myös hauskojen juttujen varasto. Myyntimiehelle sattuu monenlaista. Kerran Ismo esitteli uudessa firmassa Katulähetyksen tuotteita. Ostaja sanoi, että seuraavalla kerralla kauppa syntyy. Ismo lähti, kävi lounaalla ja tuli tunnin kuluttua takaisin. Vastapuoli ymmärsi huumorin ja kaupat tehtiin. [679]

Kankitien kirpputorimyymälä vuonna 2005.

Kankitien kirpputorimyymälän yhteydessä on yhdistyken taloushallinto.

Harjunportaan kirpputorimyymälä avattiin vuonna 2004.

Karstaushalli Kankitiellä.

EkoCenterin myynnit vuosina 1998-2009

EkoCenter JykaTuotteen alvillinen myynti vuonna 2009 oli 434 000 €. Vuodesta 2000 myynti on nelinkertaistunut.

Katulähetys tekee nuorisotyötä

1990-luvun toisella puoliskolla alkanut Jyväskylän Katulähetyksen nuorisotyö oli tullut laajalti tunnetuksi. Siitä oli kirjoitettu paljon ja se oli esillä tiedotusvälineissä. Toimintaan käytiin tutustumassa eri puolilta maailmaa. Nuorisotyön vetovastuussa alusta lähtien toiminut Jarmo Hakkarainen oli saanut työstään Jyväskylä -palkinnon. Uudella vuosituhannella nuorisotyö jatkui edelleen aktiivisena. Tämä toiminnan muoto oli merkittävä ja tullut Katulähetykseen jäädäkseen. Rundi - ja Exit -projektit jatkuivat. Vuoden 2000 aikana Asemakadun nuorisotalo, Päättymätön Tarina, työllisti 10 jyväskyläläistä pitkäaikaistyötöntä ja yhden maalaiskuntalaisen. Nuoria oli lisäksi muissa työllistämistoimenpiteissä. Myös sosiaali- ja terveysalan opiskelijat sekä vapaaehtoistyöntekijät kuuluivat nuorisotyön elämän menoon. [680]

Nuorisotyö tarjosi toimivia vuorovaikutussuhteita ja tukea päihteettömyyteen. Tervetulleiksi toivotettiin nuoret ikään, rotuun, uskontoon ja aatteisiin katsomatta. Nuoria tuettiin erilaisissa elämän ongelmissa ja kriiseissä. Päivittäin nuorisotalon tiloja käytti noin 30 – 40 nuorta, iältään 10 – 25 -vuotiaita. Perjantai-iltaisin kävijöitä oli jopa 60 nuorta ja monelle nuorisotalosta oli jo tullut vakiopaikka. Vuoden 2000 aikana nuorisotyö oli esillä radiossa, TV:ssa, lehdissä ja erilaisten haastatteljen myötä monissa viestintävälineissä. Vuoden aikana Päättymätön Tarina sai tunnustusta monivuotisesta työstään nuorison parissa. Keskimaa, Keskisuomalainen, Yliopiston sinfoniaorkesteri ja Lohikosken Lions Klubi lahjoittivat yhteensä 41 500 mk toiminnan tukemiseen.[681]

Keväällä 2000 Jarmo Hakkaraisen tilalle nuorisotyön organisoijaksi tuli Sakari Pihlaja. Vajaan vuoden kuluttua hän kuitenkin ilmoitti saaneensa varmuuden siitä, että sydän oli edelleen vankien, alkoholistien ja kriminaalien parissa tehtävässä hengellisessä työssä.[682] Niinpä vuoden 2001 maaliskuussa nuorisotalon vastaavaksi työntekijäksi valittiin sosiaalialan ohjaajaksi valmistunut Eveliina Korhonen. Exit -projektin vetäjänä toimi Hanna-Riikka Alasippola. Nuorisotyöntekijäksi nuorisotalolle tuli Mervi Vääränen ja Rundi -projektin vetäjäksi Tanja Piironen. [683] Hanna-Riikka Alasippola jatkoi Exit -projektin työntekijänä vuoden 2003 loppuun, kunnes siirtyi ensin Köhniön ja sittemmin Myllyjärven yksiköiden vastaavaksi työntekijäksi.

Exitin jatkopojektina käynnistyi vuoden 2005 maaliskuussa Nuoret Sankarit Exitista jatkoon RAY:n rahoittamana. Sen vetäjäksi valittiin teologian ylioppilas Jaana Saukkonen (nyk. Ketomäki) Jyväskylästä, josta sittemmin on tullut Exitin pitkäaikainen työntekijä yhdessä miehensä Juha Ketomäen kanssa. Mervi Vääränen työskenteli nuorisotyöntekijänä aina kevääseen 2008 asti. Myös nuorisotalon vastaavana työntekijänä toiminut Eveliina Korhonen jatkoi tehtävässään pitkään, vuoden 2009 syksyyn asti, jolloin hänen sijaisekseen valittiin Milla Ukkonen ja nuorisotyöntekijän sijaiseksi puolestaan valittiin Marko Jantunen. [684]

Vuosi 2003 oli yhdistyksen toimitilojen ja kiinteistöjen kannalta merkittävä vuosi. Uusia tiloja ostettiin ja vuokrattiin. Lisäksi valmistuivat Myllyjärven rivitalot. Myös

Nuorisotalo CafeCenter ja Exit-projekti on toiminut Gummeruksenkadulla vuodesta 2003 lähtien.

CafeCenter on vakiinnuttanut paikkansa nuorison keskuudessa. Päivittäin palvelujen piirissä liikkuu 60-100 nuorta.

nuorisotyö sai uudet tilat. Helmikuussa hallituksen kokouksessa käsiteltiin Asemakatu 2:ssa sijaitsevan nuorisotalon kiinteistön vaihtamista Gummeruksenkatu 13:ssa sijaitsevan Asunto oy Harjunporras osakkeisiin. Kyseinen kiinteistö valmistui vuonna 1962 ja siinä oli aiemmin toiminut mm. Jyväskylän Klubi. Nuorisotalon ja EkoCenterin työntekijät sekä yhdistyksen puheenjohtaja olivat tutustuneet tiloihin. Ne oli havaittu erinomaisiksi sekä nuorisotyön että kirpputorin tarpeisiin. [685]

Asiasta neuvoteltiin Markku Rainamon ja Olli Wenströmin kanssa. Maaliskuussa hallitus valtuutti toiminnanjohtajan ja puheenjohtajan allekirjoittamaan Klubitalon oston kauppakirjan. Asia oli sääntöjen mukaisesti hyväksyttävä jäsenkokouksessa, joka keskustelun jälkeen valtuutti Pekka Arposuon ja Erkki Arvajan tekemään kaupan 400 000 €:n kauppahinnasta. Kyse oli välirahasta, joka piti maksaa vanhan nuorisotalon luovutuksen lisäksi. Asiat lähtivät etenemään ja huhtikuussa arkkitehti Maija Jokinen esitteli hallituksen kokouksessa Klubitalon kunnostamisen saneerauspiirustuksia. Alakerran aulaan tuli mm. 42 paikkainen kahvio. [686]

Uusiin remontoituihin tiloihin päästiin muuttamaan elokuun alussa. Nuorisotalon työntekijät osallistuivat aktiivisesti kunnostustöihin. Katutasossa sijaitsevat 500 neliön avarat ja valoisat tilat käsittivät keittiön, kahvilan, pelihuoneet, työntekijöiden huoneet, takkahuoneen, saunan ja ison kokoustilan. Myös nuorisotalon nimi vaihtui. Päättymättömästä Tarinasta tuli Cafe Center. Vakionuoret seurasivat uskollisesti perässä ja arkipäivien kävijämäärät kasvoivat. Nuoria kävi talossa hyvin laajalta alueelta kuten aiemminkin, keskustan lisäksi esikaupunkialueilta, maalaiskunnasta, Muuramesta, Laukaasta. Nuorisotalon kävijämäärät näyttävät olleen huipussaan vuosikymmenen puolivälissä. Vuonna 2004 nuorisotalon palveluja käytti yhteensä 13 987 nuorta, mutta parhaana vuonna (2006) kävijämäärä oli jo 19 854 nuorta, josta se seuraavina vuosina laski tasaisesti jotakuinkin nousua edeltävälle tasolle. Syksyllä 2009 kävijämäärät lähtivät jälleen kasvuun. Vuoden 2010 alkupuolella kirjattiin kuukausitasolla jo yli 2000 käyntikertaa. Nuorisotalossa oli jälleen menoa ja vilskettä.[687]

Vaikka nuorisotalon nimi vaihtui vuonna 2003, jatkoi nuorisotalo monessa suhteessa hyviksi havaituilla linjoilla. Edelleenkin pidettiin ”Emppis” -empätiä kokouksia nuorille kerran kuussa. Siinä nuorilla oli mahdollisuus vaikuttaa nuorisotalon asioihin. Nuoret keskustelivat talon asioista, toiminnasta ja pelisäännöistä. Perjantaisin toimi nuorisotalolla iltäpäiväkerho 10 – 15 -vuotiaille nuorille. Koulujen lomien aikana järjestettiin lisäohjelmaa. Toimintakertomukset osoittavat, että mitä moninaisimpia asioita on kuulunut nuorisotalon toimintaan ja talo on auki lähes vuoden jokaisena päivänä. Poikkeuksena ovat suuret juhlapyhät. [688] Esimerkiksi vuoden 2006 toimintakertomuksen mukaan nuoret tulivat talolle tapaamaan toisiaan, juttelemaan työntekijöiden kanssa, seurustelemaan, pelaamaan pleikkaria, pingistä, biljardia, korttia, ja muita pelejä tai katselemaan telkkaria. Nuorten kanssa keskusteltiin paljon seurustelusta, perheasioista, opiskelusta, päihteistä, hengellisistä asioista, harrastuksista, arjessa jaksamisesta, tulevaisuudesta, tunteista, työasioista ja nuorena olemisesta. Nuoret pitivät siitä, että talossa sai olla omana itsenään koulun ja kodin välimaastossa sekä rentoutua. Kuitenkin talon

toiminta ei ollut pelkkää rentoutumista. Työn painopiste oli puuttua nuorten mahdolliseen päihteilyyn, pahoinvointiin sekä muuhun epäsosiaaliseen käyttäytymiseen. Nuoria ohjattiin ja neuvottiin eteenpäin sekä opetettiin noudattamaan sääntöjä ja tapoja. [689]

Myös harrastustoimintaa järjestettiin ja erilaisiin tapahtumiin osallistuttiin. Hohtokeilailu, laskettelu, elokuvaillat, biljardi- ja pingiskisat kuuluivat ohjelmaan, jopa nuorisotalojen biljardin SM -kisat. Käytiin myös luistelemassa, leivottiin ja askarreltiin. Myös retket ja vierailut eri kohteisiin ovat olleet tärkeällä sijalla. Tehtiin Särkänniemi -retki ja vietettiin nuorisotalon 10 -vuotisjuhlia, jonka ohjelman suunnittelivat oppisopimusopiskelijat yhdessä muiden kanssa. Oli kahvia, kakkua, tanssiesityksiä ja bändejä. Muutoinkin nuorisotalo oli tärkeä työllistäjä. Vuoden 2006 aikana kahdeksan pitkäaikaistyötöntä työskenteli talolla ja oppisopimusopiskelijat valmistuivat nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajiksi. Oli myös muita opiskelijoita ja työharjoittelijoita sekä työelämävalmennuksessa ja -kokeilussa olevia nuoria. [690]

Vuoden 2009 toimintakertomuksen mukaan nuorten elämäntilanteet ja elämänhallinta ovat hyvin erilaisia. Oli tavallisia nuoria, joiden koulu ja muutkin asiat sujuivat hyvin, mutta monilla nuorilla oli myös elmänhallinnallisia ja muita ongelmia. Niinpä ohjelmaan kuului opastaminen käytöstapoihin, yhteisessä tilassa käyttäytymiseen, siihen, miten puhutaan. Vuoden aikana autettiin myös ruoka-avun saamisessa vaikeassa taloudellisessa tilanteessa (yhdistyksen Ruokapankki oli yhteistyökumppani), vuokrarästien hoitamisessa yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa tai työhakemusten tekemisessä. Tiedostettiin myös päihteiden käyttö, joka kuului monen nuoren elämään. [691] Syksyllä 2009 nuorisotyöntekijäksi taloon tullut Marko Jantunen kuvasi nuorten parissa tehtävää työtä. [692]

"Cafe Centerin nuorisotyön näkyvin osa on päivittäistä olemista nuorten kanssa. Se on hengailua eli pelaamista, puuttumista kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen toisia nuoria ja työntekijöitä kohtaan. Korostetaan sääntöjen kunnioittamista, että tavarat ja huoneet pysyvät kunnossa." … "Kun pikku hiljaa tutustuu nuoriin, työntekijät pääsevät juttelemaan heidän elämään liittyvistä asioista: koulunkäynnistä, perhesuhteista, seurustelusta, talouden hoidosta, päihteistä, onko Jumalaa olemassa jne. Parhaat keskustelut käynnistyvät nuorten kysymyksien kautta ja nostavat uusia kysymyksiä esiin. Tässä luottamus ja ystävyys ovat tärkeässä asemassa."

Muun monipuolisen perinteisen toiminnan ohella järjestettiin perjantaisin yökahvila, jolloin ovet olivat avoinna kello 24 asti. Walkers -yökahvilatoiminta oli päättynyt Jyväskylässä vuoden 2005 lopulla. Yökahviloiden teemana oli Vaihtoehtoinen Keittoperjantai, joka tarjosi selkeän vaihtoehdon päihteiden käytölle, nuorten kielellä "keiton ottamiselle". Lisäksi säännöllistä ohjelmaa vuoden 2009 aikana olivat Emppikset ja TurnausTorstait. Keväällä osallistuttiin nuorten ToukoFest -tapahtumaan ja syksyllä tehtiin retki Nyrölän Kallioplanetaarioon ja Särkänniemelle. [693] Syksyllä 2009 uuteen nousuun lähtenyttä nuorisotalotoimintaa kommentoi talon vastaavana toimiva yhteisöpedagogi Milla Ukkonen keväällä 2010 Vapautetut -lehdessä. [694]

"Olemme halunneet uudistua ja hakea toimintatapoja, jotka palvelisivat tämän päivän nuoria mahdollisimman hyvin. Muutos on aina paitsi haaste myös mahdollisuus." … " Päivittäin palvelu-

jemme piirissä liikkuu 60 – 100 pääasiassa nuorta kaupunkilaista. Kävijöiden määrä on joka päivä tällä tasolla oli arki tai viikonloppu. Pääosa kävijöistä asettuu ikähaarukkaan 13 - 20 -vuotiaat. Vakituisia Nuorisotalon käyttäjiä on lähes 400 nuorta ja siitä olemme koko tiiminä tosi otettuja."

... Normaalitoiminnan lisäksi järjestämme 1 – 2 kuukauden välein nuorille isompia tapahtumia, joista viimeisin Aprilnight huhtikuussa keräsi noin 150 nuorta yhteen. Vieraana oli The Dinosaurs gospelbändi. Kaikkien tapahtumien selkeänä tavoitteena on ennaltaehkäisevä nuorisotyö."

... "Kävijämäärien myötä myös kahvilan tuotot ovat kasvaneet, myytävä tavara kiertää hyvin ja hävikki on pyritty painamaan mahdollisimman alas."

... " Erinomaista työtä ovat tehneet tiimiimme kuuluvat työllistetyt Suvi Suni, Panu Pitkänen, Miska Florin ja Hannele Koldas sekä Toni Leppälä ja Tarja Tammelin. Jokaisella työtiimiin kuuluvalla on oma tärkeä tehtävänsä ja teemme työtä rintarin-nan tasavertaisina iloiten jokaisen panoksesta ja lahjoista."

... "Monella tavalla Nuorisotalon toimintaa on markkinoitu koulukierroksilla ja lentolehtisin kadun nuorille. Tärkein markkinoija on kuitenkin ilmapiiri ja puskaradio. Nuoret kertovat toinen toisilleen, minkälainen meininki nuorisotalolla on."

Kaupungin keskustassa tehtävä katutyö ja kaduilla partionti on tärkeä osa Jyväskylän Katulähetyksen tekemää nuorisotyötä. Nuorten kanssa keskusteltiin kaduilla heidän kuulumisistaan ja pidettiin samalla esillä nuorisotalon asiaa. Tätä työtä tehtiin myös nuorisotalolta käsin, mutta erityisesti etsivää nuorisotyötä tehtiin Rundi - ja Exit -projektien kautta. Hanna Riikka Alasippola ja Tanja Piironen kohtasivat nuoria nuorten omissa oleskelupaikoissa ja projekteihin kuului paljon muutakin kuten erilaisia tapahtumia ja retkiä. Rundi –projekti kohdistui nuoriin laajalla alueella Keski-Suomessa ja työntekijäkin vaihtui useamman kerran. Etsivä nuorisotyö on vaativaa ja rasakatakin. Nämä vuosikymmenen alun projektit olivat näyttävästi esillä ja esimerkiksi Keskisuomalainen teki laajan reportaasin Exitin toiminnasta syyskuussa 2001. Hanna-Riikka Alasippola kuvaili nuorten parissa tehtävää työtä Exitin päätösvuonna (2003) ja arvioi työn tuoneen mukanaan luottamusta sekä turvallisuuden ja välittämisen tunteita. Kadulla liikkui monenlaisia nuoria, myös sellaisia, joille työntekijän tuki oli hyvin tärkeää. [695]

"Exitin työntekijä pyrki myös kohtaamaan ja luomaan kontakteja nuoriin, jotka olivat koulukiusattuja tai muuten kokivat huonommuutta, huono itsetunto ja oman minän hyväksyminen oli heillä vaikeaa. Erityisesti näiden nuorten kohdalla pyrittiin viettämään kahden keskistä aikaa, kannustettiin etsimään positiivisia puolia elämästä, vahvistamaan minäkuvaa ja ennen kaikkea ymmärtämään, että olen hyvä tällaisena kuin olen. Työn tärkeys korostui nuorten mielipiteistä ja asenteista työntekijää kohtaan. Suhtautuminen oli positiivista, nuoret olivat tyytyväisiä, kun joku aikuinen on rinnalla kulkijana siellä, missä he aikaansa viettävät sekä, kun työntekijä keskustelee heidän elämäänsä vaikuttavista asioista niiden oikeilla nimillä. Uskoisin sen tuoneen mukanaan luottamusta, turvallisuuden ja välittämisen tunteita. Rehellisyys ja aitous on voimavara nuorten parissa työskentelylle."

Exit -projekti sai jatkoa, kun Nuoret sankarit Exitistä jatkoon -projekti käynnistyi

maaliskuussa 2005. Työntekijöinä ovat toimineet Jaana ja Juha Ketomäki. Exitin työn lähtökohtana on toimia siellä, missä nuoret viettävät vapaa-aikaansa. Katutyön lisäksi tärkeimmät työmuodot ovat kohdennetun tuen antaminen, työllistämistoimenpiteiden tarjoaminen sekä päihteettömän aktivointitoiminnan järjestäminen. Esimerkiksi vuonna 2009 Exitin työntekijät tavoittivat runsaat parikymmentä nuorta päivässä ja useiden kanssa syntyi syvällisempiä keskusteluja koulusta, päihteistä, työstä ja muista tärkeistä asioista. Vuoden aikana tuettiin työllistämistoimenpitein viittä nuorta, josta yksi voitiin harjoittelun jälkeen ottaa kesätöihin Exitiin. Edellisinä vuosina Exitin työllistämistoimenpiteissä oli nuoria useampia. [696] Harjoittelija Oki kertoo Exitin päiväkirjassa, että ihan tavalliset asiat tuottavat iloa niin nuorille kuin työntekijöillekin. [697]

"Luistelu 5.3.2010

Suuntasimme kohti Jyväsjärven jäätä luistimet ja eväät mukanamme. Jäälle päästyämme ja luistimet jalkaan laitettuamme aloitimme tekemään matkaa. Toni (nuorisotalon työntekijä) joka oli jo valmiiksi yhden kierroksen luistellut lähti vetämään letkaa. Kaikilta luistelu onnistui erittäin hienosti, eikä kenelläkään ollut vaikeuksia pysyä pystyssä. Noin puoleen väliin päästyämme Jaana päätti opettaa muille miten kaadutaan tyylikkäästi. Myös piruettejä, sirklausta ja muita temppuja näkyi matkanvarrella. Kierroksen päätyttyä menimme syömään eväitä. Kuuma höyry kaakaosta lämmitti iloisia luistelijoita."

Exit tomii yhteistyössä Nuorisotalon kanssa. Jaana Ja Juha Ketomäki tapaavat kaduilla monenlaisia nuoria. He kohtaavat myös päihteitä ja huumeita käyttäviä nuoria. Exit on etsivää nuorisotyötä tekevä projekti, jossa kohderyhmänä ovat erityisesti syrjäytymisvaarassa olevat 13 – 21 -vuotiaat nuoret, mutta yleensäkin kaduilla liikkuvat nuoret. Työtä tehdään myös iltaisin ja viikonloppuisin liikkumalla nuorten suosimilla oleskelupaikoilla kuunnellen nuorten huolia ja keskustellen. Projektin työntekijät ovat silloin nuoria varten. Yhteistyötä tehdään myös Jyväskylän kaupungin ja alueen muiden nuorisotyötahojen kanssa. Exitissa nuoria siis "kaivetaan kaduilta" monen eri tahon järjestämän tuen piiriin. Yhteistyö on toiminnan elinehto, jotta nuoret saisivat tarvitsemansa tuen. Tärkeä toimintamuoto Exitissä on vaihtoehtoisen toiminnan järjestäminen, jolla tuetaan päihteetöntä elämäntapaa. Tällaista vaihtoehtoista toimintaa ovat mm. retket, vaellukset ja keilaaminen. Olennaista on nuorten oma innostus ja sitoutuminen päihteettömyyteen. Exitin työn tukena on ulkopuolinen seurantaryhmä. [698]

Katulähetys tukee perheitä

Katulähetyksen perhetyö käynnistyi vuonna 1999 Sininauhaliiton Hynttyyt yhdessä -perhetyöprojektina. Sitä toteutettiin Takalaiton yksikössä Kuokkalassa. Projekti jatkoi toimintaansa uudella vuosikymmenellä. Kokemukset projektista olivat rohkaisevia. Huostaanottouhanalaisten perheiden auttaminen onnistui varsin hyvin tuetussa asumisyhteisössä. [699]

Marraskuussa 2000 toiminnanjohtaja selvitteli johtokunnan kokouksessa perheprojektin senhetkistä tilannetta ja jatkosuunnitelmia. Takalaittomaan oli muuttanut neljä perhettä, joilla oli maksusitoumus. Kaksi työntekijää oli kiinnostunut toteuttamaan perheprojektin jatkoa. Johtokunta päätti tehdä jatkosuunnitelmista päätöksen seuraavassa kokouksessa. [700]

Joulukuun kokouksessa johtokunta totesi, että Takalaittomassa toimiva perheprojekti oli vakiinnuttanut paikkansa. Siellä asui kolme perhettä. Projekti jatkui Sininauhaliiton työntekijöiden tukemana vuoden 2002 alkuun. Marja Rantanen oli ilmoittanut halukkuutensa hoitaa projektityöntekijän tehtäviä. Toiminnanjohtaja ehdotti, että Marja Rantanen nimetään perheprojektin työntekijäksi nykyisin palkkaeduin. Päätös siirrettiin tulevalle hallitukselle, joka hyväksyi sen tammikuussa. [701] Sittemmin Marja Rantanen toimi yhdistyksen perhetyön pitkäaikaisena vastaavana työntekijänä aina vuoteen 2009 asti, jolloin perhetyössä jouduttiin taloudellisten seikkojen vuoksi kokonaan uusiin järjestelyihin. [702]

Vuoden 2001 aikana oli yhdistyksen perhetyön piirissä kerrallaan 9 – 15 henkilöä, lisäksi huomioon otettiin perheen muualla asuvia lapsia kutsumalla heitä mukaan harrastustoimintoihin ja perheleireille. Useimmat perheet tulevat Takalaittomaan tukiasumisen piiriin omien sosiaali- tai lastensuojelutyöntekijöiden ohjaamina. Lähes ainoana vaihtoehtona oli ollut lasten huostaanottaminen. Perheille koottiin verkosto, johon saattoi sosiaalityön edustajan ja Katulähetyksen perhetyöntekijän lisäksi kuulua perheen omaisia, ystäviä ja muita hoito- ja tukitoimiin liittyviä tahoja (a-klinikka, mielenterveystoimisto, koulu, päivähoitopaikka, perheneuvola jne.). Verkosto laati toimintasopimuksen, jossa on kaikille perheille yhteinen osio, johon kuuluu mm. suunnitelma lasten hoitojärjestelyistä, jos vanhemmat ovat siihen estyneitä, kotien päihteettömyys ja sitoutuminen huumeseulojen antamiseen. Jokaiselle perheelle suunniteltiin tarkoituksenmukaiset tukitoimenpiteet ja ohjattiin tarvittavien palveluiden piiriin. Verkostot kokoontuivat yleensä kerran kuukaudessa arviomaan asetettujen tavoitteiden toteutumista tai tarvittiinko suunnitelmaan tarkistusta. [703]

Helmikuussa 2003 Marja Rantasen rinnalle perhetyöntekijäksi tuli Petri Mäkinen, mutta jo edellisenä vuonna perhetyössä oli työskennellyt Markus Tapanainen. Nyt työtä voitiin tarvittaessa tehdä myös työparityöskentelynä. [704] Petri Mäkisestä tuli perhetyön pitkäaikainen työntekijä. Perhetyön asuntoja sijoitettiin myös Myllyjärvelle ja työtä tehtiin monien tahojen yhteistyönä. Petri Mäkinen kertoi perhetyöstä haastattelussa vuonna 2003. [705]

"Työskentelen perheiden parissa, jotka tarvitsevat tuekseen kokonaisen verkoston ihmisiä. Heidän elämäntilanteensa on johtanut siihen, että lapset ovat olleet huostaanottouhan alla ja tarvitsevat eri-koistoimenpiteitä yhteisen perhe-elämän jatkumiseksi. Sosiaalitoimen taholta se on heille annettu vii-meinen mahdollisuus parantaa lastensa kasvu- ja kehitysympäristöä. Meidän asiakkaamme asuvat Takalaittomassa ja Myllyjärvellä, jossa he sitoutuvat päihteettömään asumiseen ja yhteisen työskentelyyn perhetyöntekijöittemme kanssa. - Olemme heille kuulevina korvina – vahvistamassa niitä positiivisia asioita joita heidän elämässään jo on ja pyrimme ratkomaan ongelmia, jotka liittyvät aivan jokapäiväi-

Mia Ala-Rautalahti esittelee Perhepolkuprojektin tuotoksia.

Perhetyön arvovaltaisia vieraita vastaanottamassa Marja Rantanen. Oik. Pekka Utriainen ja keskellä Markku Andersson.

seen elämään. Siihen kuuluvat yleisen elämänhallintaan liittyvät asiat, ohjaaminen jatkohoitoihin, hyvä ja lämmin kommunikointi lasten kanssa, asiointia virastoissa ja monia muita käytännön järjestelyjä."

Myös lasten oman perhetyöntekijän työ tuli tiiviiksi osaksi perhetyötä. Esimerkiksi vuonna 2005 päihdeperheiden lasten tukeminen toteutui viikoittaisten kahdenkeskisten tapaamisten sekä tunnetaitoihin keskittyvän vertaistukiryhmän muodossa. Vuoden 2007 toimintakertomuksen mukaan tämä työntekijä tapasi työn piirissä olevan lapsen vähintään kerran viikossa. Vuoden 2007 lopulla perhetyö sai arvovaltaisia vieraita, kun kun työstä vastaava Marja Rantanen sai ottaa vastaan kaupungin jouluterveydyksen, jonka toivat kaupunginjohtaja Markku Andersson, sosiaalijohtaja Pekka Utriainen ja tulosaluejohtaja Ulla Kuittu. He olivat hyvin kiinnostuneita perheiden parissa tehtävästä työstä. [706]

Maaliskuussa 2007 käynnistyi Perhepolkuprojekti, joka oli RAY:n tuella toimiva perhetyön kehittämisprojekti. Projektin vastuuhenkilönä työskenteli Mia Ala-Rautalahti ja projektissa työskentelivät myös Anne Jantunen ja Hanna Kytölä. Yhdessä muun perhetyön kanssa perhepolkuprojekti muodosti perhetyön moniammatillisen tiimin. Yhteistyötä tehtiin myös muiden tahojen kuten Sininauhaliiton ja Lastensuojelun kehittämisyksikön kanssa. Projektin piirissä tehtiin arvokasta kehittämistyötä. Loppuvuodesta 2008 saatiin mm. markkinoille lapsille suunnattu Perhepolkupeli ja Tunnepeli sekä Lasten oikeuksien -kortit ja Tilannekuvat. Lisäksi tulivat markkinoille Minun päiväni

-kirja ja Lapsen kokemus -työkirja. Uudet välineet herättivät kiinnostusta valtakunnallisesti ja projektia esiteltiin aktiivisesti mm. valtakunnallisilla Lastensuojelupäivillä ja Päihdepäivillä.[707]

Loppuvuodesta 2009 yhdistyksen palveluiden pääostaja, Jyväskylän kaupunki, ilmoitti, että jatkossa he alkavat itse tuottaa vastaavaa palvelua taloudellisista syistä johtuen. Aiempia asiakasmääriä ei ollut enää odotettavissa ja yhdistyksen hallitus yhdisti perhetyön ja Takalaittoman toiminnan. Myös määräaikainen perhepolkuprojekti päättyi vuoden 2009 lopussa. Joulukuussa vietettiin perhetyön 10 -vuotisjuhlaa ja perhepolku -projektin päätösseminaaria. Yhteistyötahojen ja asiakkaidenkin kanssa muisteltiin menneitä vuosia. Useita selviytymistarinoita oli nähty, arvokasta materiaalia tuotettu, toimintamallia kehitetty. [708] Muuttunut tilanne merkitsi käytännössä Jyväskylän Katulähetyksen perhetyön päättymistä, vaikka edellytykset työn tekemiseen ovat olemassa. Perhetyön viimeiset vaiheet liittyvät vuosikymmenen lopun taloustilanteen kiristymiseen maassamme.

Katulähetys antaa ruoka-apua

Jyvässeudun vähävaraisille tarkoitettu ruoka-aputoiminta on Katulähetyksen uusi toimintamuoto. Jokapäiväinen leipä -projekti käynnistyi heinäkuussa 2004. Projektin toiminta-ajatuksena oli kauppojen, leipomoiden ja elintarviketehtaiden ylijäämäruokatavaran hyödyntäminen ja kierrätys hyväntekeväisyystarkoituksessa. Ylijäämäruoka jaetaan edelleen Jyvässeudun vähävaraisille, syrjäytyneille henkilöille sekä avustustoimintaa harjoittaville kolmannen sektorin järjestöille. Projekti sai alkunsa havainnosta, että elintarvikeliikkeistä jää päiväysongelmien takia myynnistä pois paljon ruokatavaraa, joka viedään kaatopaikoille ja josta yritykset joutuvat maksamaan jätteiden käsittelykulut. Katulähetyksen lisäksi projektin rahoittajina olivat TE -keskus ja Jyväskylän kaupungin työllisyyspalvelut. Vuoden 2004 loppuun mennessä yksilö- ja yhteisöasiakkaiden lukumäärä kasvoi nollasta yli 2000:een. Jaettavat ruokakassit, arvoltaan keskimäärin 16 €, sisälsivät yleensä 3 – 5 ruokatuotetta (liha- ja kalatuotteita, juustoa, makkaraa, hedelmiä ja vihanneksia) tummaa ja vaaleaa lei-pää sekä jonkin leipomotuotteen. Perhekoko vaikutti kassien määrään ja apu koski ensisijaisesti Jyväskylässä, Jyväskylän maalaiskunnassa sekä Muuramessa asuvia sekä näissä kunnisssa sijaitsevia yhteisöjä. Ruokaa edelleen jakavia yhteistyökumppaneita oli vuoden lopussa 64. [709] Vuoden 2004 aikana jaettiin jo 11 549 ruokakassia, joista suoraan yksilöasiakkaille meni 6627 kassia. Jakelupiste sijaitsi Jyväskylän vanhalla linja-autoasemalla.[710]

Projektin vastaavaksi työntekijäksi valittiin Laura Luukko, Jyväskylän yliopistosta valmistunut kasvatustieteiden maisteri ja sosiaalityöntekijä. Hänen työparinaan toimi Rauno Kosonen, eläkkeellä oleva merikapteeni ja aktiivinen vapaaehtoistyöntekijä. Juuri hän oli perustamassa vuonna 2002 Viisi Risti Kaksi -ryhmää, joka vapaaehtoisvoimin omilla yksityisautoillaan jakoi marketeista saamaansa leipää ja leipomotuotteita ruoka-apua tarvitseville. Keväällä 2004 Katulähetys kiinnostui tästä vapaaehtoisten

KESKISUOMALA

KESKIVIIKKONA 23.5.2007

Pankki, jonka jonot vain kasvavat

PALVELUT: Ruokapankista on ollut jaettavana ruokaa lähes sama määrä kuin ennenkin. Paikalliset lahjoitukset ovat entistä tiukemmassa.

JYVÄSKYLÄ

Suomalaisen yhteiskunnan muuttumista kuvastaa ruokapankkitoiminta. 1990-luvun lamasta lähtien työttömyyden kirjo on laajentunut ja ruokapankissa asioi ihmisiä eri yhteiskunnallisista piireistä. Yli puolet asiakkaista on työttömiä. Myös maahanmuuttajaperheet ovat tärkeä asiakasryhmä.

Ruokapankissa linja-autoasemalla vuonna 2004 työskenneltiin Laura Luukon ja Rauno Kososen johdolla.

toiminnasta ja alettiin suunnitella yhteistyötä. Näin sai alkunsa Jokapäiväinen leipä -projekti. [711] Nuorukaisena seikkailumielessä merille lähtenyt Rauno Kosonen seilaili vuosia maailman meriä tavallisena miehistön jäsenenä sekä suomalaisissa että ulkomaisissa laivoissa, lähti sitten opiskelemaan merenkulkuopistoon ja päätyi viimein suurten valtamerilaivojen kapteeniksi ja satamaluotsiksi Persianlahdelle. Marraskuussa 1990 Saudi-Arabiassa Rauno Kosonen joutui traagisten vaiheiden jälkeen ottamaan uuden suunnan elämässään. Vuonna 2004 hän kertoi siitä Vapautetut -lehden haastattelussa: [712]

"Määritin silloin merimieskieltä käyttääkseni paikkani uudelle merikortille ristisuuntimella ja siitä pisteestä otin uuden kurssin, Kristus-majakan valosektoria kohti. Siitä hetkestä alkoi uskomaton muutos elämässäni. – Eivät koettelemukset siihen loppuneet. Tuli menetyksiä, sairauksia, kävin lähellä kuolemaa. Mutta viimeinkin ymmärsin että ihmisen on taivuttava ja tyydyttävä Jumalan tahtoon, koska se on aina parasta mitä hänelle voi tapahtua."

Tie syrjäytyneille suunnatun ruoka-avun antajaksi, vapaaehtoistyöntekijäksi ja Katulähetyksen varapuheenjohtajaksi on ollut vaiherikas. Vuonna 1998 Rauno Kosonen palasi Suomeen. Silloin tapahtui hänen yhteiskunnallinen heräämisensä. Hän koki kulttuurishokin. Kovuus, oman edun tavoittelu ja rikollisuus olivat huolestuttavasti lisääntyneet Suomessa. Kosonen hakeutui vähäosaisille suunnatun humanitäärisen auttamistyön piiriin. Hän toimi mm. Punaisen Ristin palveluksessa ja keräsi varoja Venäjälle suuntautuvaan avustustyöhön ja oli mukana myös kotimaan auttamistyössä sekä hengellisessä julistustyössä. Kouluttautumisen kautta hän hankki myös luterilaisen kirkon saarnaluvan ja voi saarnata mm. sunnuntain jumalanpalveluksissa. Näin hän jakaa myös ”elämän leipää”. Syksyllä 2008 Jokapäiväinen leipä -projektia esittelevässä puheessaan Rauno Kosonen kertoi oman julistus- ja auttamistyönsä olevan kuin pisara meressä, viittasi syrjäytyneiden suureen määrään Jyväskylässä ja Kristuksen käskyyn ”Lahjaksi olette saaneet, lahjaksi antakaa.” [713]

Elokuussa 2005 Katulähetys ja kaupunkiseurakunta yhdistivät ruoanjakotoimintansa. Syntyi Ruokapankki Jokapäiväinen Leipä, joka muutti Sammonkatu 5:een. Uudet toimitilat siunasi käyttöön pastori Heidi Vatia, joka kertoi mm. Sarpatin leskestä ja totesi: ”Olemme heittäytymässä tyhjentymättömän jauhoruukun – Jumalan siunauksen varaan. Olemme opettelemassa jakamista.” Yhdistymisen myötä ruoanjakoperusteet tiukentuivat. Kaikki apua hakevat haastateltiin ja heidän taloudellinen tilanteensa selvitettiin. Asiakkaat saivat sen jälkeen ruokasetelin, jolla saattoi hakea kauppojen lahjoitusruokakassin joka toinen viikko ja EU -ruokakassin kerran kuussa. Projekti ruokki kuukausittain noin 1700 ihmistä ja se oli yksi suurimmista yksittäisistä avustuspisteistä Suomessa.[714]

Merkittävä ulottuvuus Jokapäiväinen leipä -projektissa on ollut työllistämistoiminta. Laajaksi kasvanut ruoanjako vaati työvoimaa. Projekti työllisti vuoden 2005 aikana 10 työntekijää, 6 – 7 kerrallaan, joista viisi yhdistelmätuella ja 1,5 työntekijää projektituella. Lisäksi ihmisiä oli erilaisissa lyhytaikaisissa työsuhteissa tai työharjoittelussa yhteensä 10 henkilöä. Erityisesti projekti kunnostautui maahanmuuttajien työllistämisessä. Ihmisiä

Jouluruoanjakelu käynnissä vuonna 2006.

Ruokapankki ja Leivän talo uusivat ilmeensä vuonna 2009.

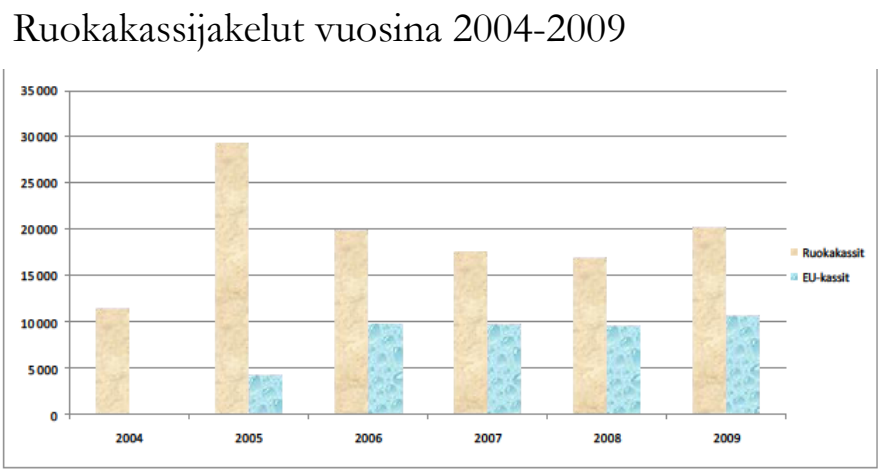

Jos ruokakassin hinta on 12 euroa, niin ruokaa jaettiin vuonna 2009 yhteensä. 372 000 euron edestä. Vuosina 2004-09 ruokaa on jaettu lähes 2 miljoonan euron edestä.

oli myös kuntouttavassa työtoiminnassa ja yhdyskuntapalvelusta suorittamassa. Apuna oli vielä 10 – 20 henkilön vapaaehtoistyöntekijäreservi. Projektin vuokrakuluihin ovat osallistuneet Jyväskylän kaupunki ja maalaiskunta, sekä kaupunki- ja maaseurakunta. Elintarvikkeiden turvallisuuteen ja säilyvyyteen sekä henkilökohtaiseen hygieniaan kiinnitettiin erityistä huomiota. [715] Vuonna 2006 jaettavaa ruokaa oli välillä riittämättömästi ja projektissa toivottiin, että ruokaa saataisiin lisää. Tuolloin ruokaa jaettiin ihmisille, joille jäi kuukaudessa käyttövaroja vähemmän kuin 380 €. Toimeentulotuen varassa oli alueella tuolloin noin 17 000 ihmistä. [716]

Projekti jatkui vuoteen 2007 asti, jolloin se sai jatkokseen 5-vuotisen Jokapäiväinen leipä 2 -projektin. Ensimmäinen projekti oli onnistunut luomaan laadukkaan ruoan jakelu- ja kierrätysmallin. Vastaavaksi työntekijäksi tuli Helena Konttinen, kun Laura Luukko halusi jatkaa projektityöntekijänä. Puolipäiväiseksi projektityöntekijäksi tuli myös Tarja Kärkkäinen. Jatkoprojektissa alettiin kiinnittää enemmän huomiota työllistämistavoitteeseen, sillä projekti sai TE keskukselta työllistämispoliittista avustusta. Työntekijöiden koulutukseen ja elämän hallintaan kiinnitettiin huomiota.[717]

Vuoden 2008 aikana keskimääräinen asiakasmäärä ruoanjakopäivinä on ollut 92 henkilöä oltuaan edellisenä vuonna 98. Asiakkaista hieman yli puolet on työttömiä, neljännes eläkeläisiä, runsas viidennes jollain muulla Kelan tuella ja vain 2 % työssä käyviä. (Nämä vuoden 2008 tiedot Laura Luukon esittelystä Asunnottomien yö tapahtumassa 17.10.) Ruokapankin käytännön asioista vastaavaksi työnjohtajaksi palkattiin Kirsi Ekonen, ”allasvastaavana” toimi Kirsi Tiilikainen. Työllistämistoimenpiteissä olleiden määrä oli vuoden 2008 aikana 55 henkilöä. [718]

Maaliskuussa 2009 juhlittiin Katulähetyksen, Viisi Leipää ja Kaksi Kalaa ry:n ja Ilosanoman Palvelukeskuksen perustaman LeivänTalon avajaisia. Talossa toimivat Jokapäiväinen leipä -projektin lisäksi Ilosanoman Palvelukeskus ja Cafe Agape. Talo tarjosi mahdollisuuden tutustumiseen, kohtaamiseen ja yhteyden syntymiseen. [719]

Ruokapankissa kävi vuoden 2009 aikana asiakkaita noin 1700. Kauppojen lahjoituskasseja jaettiin noin 20 300 ja EU -kasseja noin 10 700 kpl. Ruokaa jaettiin vuoden aikana 465 000 €:n arvosta. Työllistä-minen kehittyi suunnitelmien mukaisesti, jopa enemmänkin. Projektin työllistämistoimenpiteissä oli vuoden aikana 68 henkilöä. Keskeisinä painopistealueina olivat edelleen työllistettyjen jatkopolkujen suunnittelu, koulutus, elämänhallinnan vahvistaminen sekä työssä viihtyminen. Projektityöntekijät toimivat yksilövalmentajina ja työnjohtajat työvalmentajina. Työllistetyille tarjottiin sekä keväällä että syksyllä koulutuspaketti, johon sisältyi asiakaspalvelukoulutus, hygieniapassikoulutus, poliisin turvakoulutus sekä ”voimaantumis” -paketti, johon kuului itsetunto-, ravitsemus- ja liikuntaluennot.

Lisäksi ohjelmaan kuuluivat vapaaehtoiset rukouhetket ja sielunhoidolliset keskustelut sekä muutakin hengellistä toimintaa, myös rentoutumista Mylliksen kesäpäivillä. [720] Hengellinen toiminta ylipäätään on ollut ruokapankin työntekijöille ja vapaaehtoisille tärkeää. He ovat halunneet katulähetyshengen mukaisesti auttaa kokonaisvaltaisesti syrjäytynyttä lähimmäistään. Ruokapankkityön vetäjänä toimiva Helena Konttinen

valittiin vuoden 2008 katulähetystyöntekijäksi. Seuraavana vuonna hän toimi myös työntekijöiden edustajana yhdistyksen hallituksessa.

Ruoka-aputoiminta osoittaa konkreettisesti, että köyhyyden ongelma ei ole poistunut Suomesta. Vaikka maan taloudellinen tilanne oli lähes vuosikymmenen lopulle asti verrattain hyvä, ruoka-apua tarvitsevia ihmisiä riitti Jyväskylässä. Tämä kertoo yhteiskunnan kovenemisesta ja siitä, että monet ihmiset ovat syrjäytyneet varsin pysyvänluonteisesti. Juuri työttömät ovat ruoka-avun suurin saajaryhmä. Tuloerot ovat kasvaneet. Huolestuttava piirre on se, että tämä kehityskulku sallitaan ja vieläpä pidetään sitä toivottavana. Monet ovat koonneet Suomen mittakaavassa huomattavia omaisuuksia. Rikkauden vastapainona on kuitenkin suuri joukko ihmisiä, työttömiä, yksinhuoltajia ja muita syrjäytyneitä, joille edes jokapäiväinen leipä ei ole itsestäänselvyys.

Katulähetys auttaa maahanmuuttajia

Merkittävää toimintaa uudella vuosituhannella Jyväskylän Katulähetys on tehnyt maahanmuuttajien parissa. Heti uuden vuosikymmenen vaihteessa käynnistyi Melting Pot -hanke maahan saapuneiden pakolaisten kotouttamiseksi suomalaiseen yhteiskuntaan. Jonkin aikaa toimittiin epävirallisemmin Päättymättömän tarinan tiloissa. Sitten saatiin uudet tilat torin laidalta, jossa Kotokahvila avasi ovensa toukokuussa 2001. [721]Toiminta oli käytännönläheistä ja perhekeskeistä. Kotokahvilassa opetettiin suomen kieltä ja arjen elämän taitoja. Opiskelu kahvilan käytännön tehtävissä ja opiskeluryhmissä oli innokasta. Kotokahvilassa toimi ihmisiä erilaisissa työllistämistoimenpiteissä useista kansallisuuksista. Pirjo Karimin mukaan hankkeen taustalla oli ajatus matalan kynnyksen kohtauspaikasta, joka olisi uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton. Vähän suomea puhuvilla ulkomaalaisilla ei ollut juuri kontakteja valtaväestöön. Karimin lisäksi hankkeen puuhanaisena oli filippiiniläinen Gloria Lapitan. [722]

Vuoden 2002 aikana Kotokahvilassa oli työharjoittelussa seitsemän työntekijää, yksi työkokeilija 13 työharjoittelijaa, neljä kesätyöläistä. Arkikielen ja arjen taidot -ohjauksessa oli yhdeksän henkilöä. Myös virkistystoiminta oli moninaista, retkiä, leiripäiviä, kansainvälinen juhla. [723]

Linkki -projekti käynnistyi vuonna 2002 syrjäytymisuhan alaisten maahanmuuttajamiesten auttamiseksi. Hankkeen rahoittaja oli RAY. Linkki -projektin tarkoituksena oli saada maahanmuuttajamiehet mukaan paikkakunnalla jo toimivaan valtaväestön organisoimaan harrastus- ja koulutustoimintaan. Projektin käynnistäjänä ja ensimmäisenä puuhamiehelä toimi Pekka Niemi. Projektista tiedotettiin tehokkaasti. Ensimmäisen vuoden toimintaan kuului mm. Leponiemen kunnostustöitä, risteilyä Jemina -aluksella Päijänteellä, videokerho. Linkin toimitilat, sijaitsivat Cygnaeuksenkatu 2:ssa aivan pääkirjaston läheisyydessä.[724] Niemen siirryttyä elokuussa 2003 yksityisyrittäjäksi, otti vetovastuun Esko Jantunen. Uudenlaisia painotuksia tuli työhön mukaan. Tavoitteena oli rakentaa yhä laajempi yhteistyöverkosto maahanmuuttajiin sekä heidän parissaan

Vapaaehtoistyö

Kotokahvila
avaa ovensa pakolaisten hyväksi

Kotokahvila avasi ovensa toukokuussa 2001 Pirjo Karimin ja Pekka Niemen johdolla. Työntekijänä toimi myös filippiiniläinen Gloria Lapitan.

Ulkomaalaistyötä on tehty useiden kansalaisuuksien keskuudessa. Kuvassa 10-henkinen irakilaisperhe sekä Erkki Arvaja, Pekka Arposuo ja Milla Ukkonen.

Linkkiprojektin talvitapahtuma vuonna 2005 Esko Jantusen johdolla.

työskenteleviin yhteistyötahoihin. Projekti kohdistui yli kolme vuotta Suomessa olleisiin maahanmuuttajamiehiin pyrkien olemaan linkkinä kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä. Vaikka jokainen maahanmuuttaja kävi läpi virallisen 3-vuotisen kotouttamisohjelman, monet heistä kuitenkin olivat työttöminä syrjäytymisvaarassa. Maahanmuuttajamiesten elämänpiiriä pyrittiin laajentamaan projektin puitteissa myös erilaisten vapaa-ajan aktiviteettien ja suomalaiskontaktien avulla. Linkin toimisto sijaitsi KYT:n tiloissa. [725]

Vuonna 2003 toimintaan kuuluivat mm. kesämökkipäivät, saunaillat, lentopallo, kesä- ja talvikalastus, Päijänne -risteilyä Jeminalla, teemapäivä venäläisen musiikin ja ruokakulttuurin merkeissä Nurmelassa. Myös koulutus ja seminaarit, joissa rakennettiin yhteyksiä yhteistyötahoihin, kuuluivat ohjelmaan. Vuoden lopulla Salmirannan yksiköstä tuli merkittävä paikka Linkki -työn kannalta. Työtä tehtiin yhteistyössä Salmirannan vastaavan, Pia Paunin kanssa. Jantunen jatkoi Salmirannan yksikön ja ulkomaalaistyön yhteensovittamista. Eräänaisena pilottina Salmirannassa asui kymmenhenkinen irakilaisperhe, josta on sittemmin tullut Katulähetyksen monivuotinen tuttava, jonka hyväksi myös yhdistyksen toiminnanjohtaja on työskennellyt aktiivisesti. Vuonna 2005 Linkkitoiminnan piirissä oli jo satoja maahanmuuttajia ja jo yksistään Salmirannan puolimatkankodissa asui 17 ulkomaalaistaustaista henkilöä. Työn piirissä oli ihmisiä seuraavista maista: Afganistan, Kurdistan, Myamar, Turkki, Venäjä, Thaimaa, Viro, Kongo, Kamerun, Ghana, Tsetsenia, Kreikka, Kiina, Tsekki, Indonesia, Bosnia, Iran, Irak, Bulgaria. [726]

Myös eri kansallisuuksien edustajien järjestämät juhlat olivat merkittäviä tapahtumia, niin myös lentopallo- ja sählyturnaukset. Vuonna 2007 Huhtasuon kirkolla kokoontui maahanmuuttajien Kuntoklubi.

Viikoittainen tapahtuma alkoi tunnin mittaisella kuntoiluosuudella joko liikuntasalissa tai maastossa, jonka jälkeen seurasi terveysinfo osuus. Tässä avustajina toimivat terveydenhoito-oppilaitoksen oppilaat. Vuoden aikana käytiin läpi mitä erilaisimpia terveyteen liittyviä teemoja kuten esim. terveellinen ruokavalio, verenpaine, sokeritasapainon mittaus, näköön ja kuuloon liittyviä asioita, kaupungin tarjoamat erilaiset kuntoilu- ja liikuntapaikat jne. Säännöllisiä kävijöitä eri kansallisuuksista oli 10–20 henkilöä. Kuntoklubia pyöritettiin yhdessä Virma-projektin kanssa.[727]

Vuoden 2005 toimintakertomus mainitsee Linkin kohderyhmäksi maahanmuuttajamiesten ohella myös heidän perheensä. Linkkityön tarjoamat palvelut, joista tiedotettiin aktiivisesti erilaisissa tapahtumissa ja seminaareissa, olivat kaikkien maahanmuuttajien käytettävissä. Vuoden 2005 lopulla Esko Jantunen esitteli Linkki -projektia hallituksen kokouksessa. Salmirannan toimitilat olivat Jantusen mukaan erinomaiset ja yksikön sijainti oli hyvä. Kuokkalassa oli runsaasti maahanmuuttajia. Maahanmuuttajien kokonaismäärä oli kasvussa.[728]

Jyväskylän Katulähetys on ollut myös merkittävä maahanmuuttajia työllistävä taho. Maahanmuuttajataustaisia henkilöitä on toiminut ja toimii yhdistyksen työllistämistoimenpiteissä erilaisissa tehtävissä esimerkiksi kierrätyksen, ruoanjakelun, kuljetuksen,

asiakaspalvelun ja hallinnon piirissä. Jotkut tehtävät ovat olleet erityisen mieleisiä kuten työ Jokapäiväinen leipä -projektissa. Esimerkiksi vuonna 2005 noin 10 % Jyväskylän Katulähetyksen työllistetyistä oli maahanmuuttajia, mikä tarkoitti 26 henkilöä, kun kaikissa työllistämistoimenpiteissä oli vuoden aikana yhteensä 265 henkilöä. Myös vuosikymmenen lopulla maahanmuuttajat tiedustelivat innolla työnsaantimahdollisuuksia. Vuoden 2009 aikana ulkomaalaisia oli erilaisissa työllistämistoimenpiteissä seuraavista maista: Irak, Iran, Venäjä, Viro, Intia, Kosovo, Peru, Keski-Afrikka, Kongo, USA. Maahanmuuttajien polku työelämään on kuitenkin usein kivikkoinen. Niinpä Linkki -projektisssakin iloittiin, kun maahanmuuttaja sai ammatilliset valmiudet toimia työelämän tehtävissä.[729]

Vaikka Linkkitoiminta projektina päättyi vuonna 2007, niin Katulähetyksen maahanmuuttajajien hyväksi tekemä työ on edelleen merkittävällä sijalla yhdistyksessä. Yhdistys on jatkuvasti ollut tärkeä maahanmuuttajien työllistäjä. Katulähetyksen toimipisteissä liikkuessa tapaa usein Suomeen muista maista muuttaneita erilaisissa tehtävissä. Katulähetys on merkittävä paikka Jyvässeudulla, jossa kantaväestö ja maahanmuuttajat ovat voineet kohdata. Kun ihmiset kohtaavat, keskustelevat, tekevät yhdessä työtä, niin yhteydet rakentuvat. Viime kädessä juuri ihmiset, yhdessä oleminen ja yhdessä tekeminen on tärkeää. Yhdistyksen toiminnanjohtaja siteeraa mielellään Henry Fordin tunnettuja sanoja: ”Tapaaminen on alku, yhdessäolo kehitys, yhdessä tekeminen menestys.”

Evankeliumia köyhille

Helmikuussa 2000 vastavalittu toiminnanjohtaja kertoi raportissaan yhdistyksen johtokunnalle, että erityisesti hengelliseen toimintaan tullaan panostamaan. ”Säännöllisesti tullaan pitämään omia katulähetysiltoja eri puolella Jyvässeutua.” Työntekijäpalaverissa huhtikuussa päätettiin pitää pullakirkkoja ja katulähetysiltoja yhteistyössä eri seurakuntien kanssa kerran kuussa. [730] Vanha traditio pyrittiin jälleen herättämään henkiin. Katulähetysiltoja pidettiinkin kyseisen vuoden aikana nuorisotalo Päättymättömän tarinan tiloissa Asemakadulla joka toinen perjantai. Kyseisiä iltoja järjestettiin myöhemminkin nuorisotalolla, esimerkiksi keväällä 2004. Myös vuonna 2005 mainitaan eri seurakunnissa pidettyjen katulähetysiltojen kuuluneen yhdistyksen hengelliseen toimintaan. Tuolloin myös vanhalla linja-autoasemalla Cafe 3:16:ssa pidetyt säännölliset sunnuntain pullakirkot kuuluivat hengelliseen ohjelmaan. [731] Vaikka yksiköiden ulkopuolisia katulähetysiltoja ja pullakirkkoja on järjestetty, entisaikojen vahvaa traditiota siitä ei kuitenkaan ole kehittynyt. Veteraanit muistelevat edelleen haikeudella menneitä aikoja.

Asumisyksiköissä pullakirkkoja järjestettiin vapaaehtoisvoimin kuten aiemminkin. Vuosikymmenen puoliväliä lähestyttäessä yhdistyksen hengellistä toimintaa pyrittiin jälleen tehostamaan, mistä osoituksena on edellä kuvattu pullakirkkotyö ja katulähetysillat. Vuodesta 2005 lähtien on toimintakertomuksiin kirjattu hengellisestä työstä oma lukunsa. Vuoden 2004 toimintakertomuksessa kuvataan jo pullakirkkotoimintaa. Yhdistyksen hengellisen toiminnan organisaattorina toimii pastori Esko Jantunen,

josta oli tullut yhdistyksen jäsen lokakuussa 2002. Pullakirkkoja pidettiin säännöllisesti sunnuntaisin vanhan linja-autoaseman lisäksi Ensiaskeleessa ja Takalaittomassa sekä tiistaisin Salmirannan puolimatkankodissa. Kyseisissä asumisyksiköissä pullakirkkotraditio oli vahva. Seuraavina vuosina myös Nurmelan yksikössä järjestettiin säännölliset pullakirkot. Epäsäännöllisemmin pullakirkkoja ja muuta hengellistä ohjelmaa on järjestetty muissakin yksiköissä. Yhteensä pullakirkkoja on vuoden aikana yhdistyksessä järjestetty yleensä lähemmäs pari sataa. Osanottajamääriin nähden Ensiaskel on pullakirkkotyön kärjessä. Esimerkiksi vuoden 2009 aikana Ensiaskeleen tilaisuuksissa on ollut yhteensä yli 600 osanottajaa. [732]

Pullakirkkojen keskeinen elementti oli Jumalan sana, julistaminen, hengelliset laulut ja rukous. Pullakirkkotyötä toteuttivat lähinnä vapaaehtoiset katulähetysaktiivit. Tilaisuudet kestivät noin tunnin ja niiden jälkeen tarjottiin osallistujille kirkkokahvit. Pullakirkot rakentuivat pitäjiensä mukaisesti ja vastuunkantajien määrä on vuosittain vaihdellut parinkymmenen molemmin puolin. [733] Toteutukseltaan pullakirkot olivat tradition mukaisia.

Pullakirkkotyössä mukana on koko joukko vapaaehtoisia vastuunkantajia, joiden työpanos on vuosien saatossa kasvanut mittavaksi, mutta heidän työpanoksensa ei ulospäin olekaan näyttävästi esillä. Tällainen väsymätön pullakirkkomies on yhdistyksen pitkäaikainen varapuheenjohtaja 1990-luvulla, Mikko Hokkanen, joka tuli Katulähetyksen vapaaehtoistyöhön 1980 -luvun alkupuolella ja on osallistunut pullakirkkojen ja katulähetysiltojen pitämiseen jo Keskusseurakuntatalon ajoista lähtien. Sittemmin hän on jatkanut pullakirkkotyötä yksiköissä. Myös yhdistyksen nykyinen varapuheenjohtaja, Rauno Kosonen, on aktiivinen pullakirkkomies, kuten myös Matti Paananen ja Pentti Riuttanen.

Vanhaa ja hyväksi havaittua perinnettä edustaa myös Lions Clubin järjestämä toimintapäivä Ensiaskeleessa hernekeittoineen. Samassa yhteydessä järjestetyn pullakirkon uskollisena saarnaajana on vuodesta toiseen toiminut pastori Veikko Hovikoski. [734] Marraskuussa 2002 Leijonien jo kahdentenatoista toimintapäivänä Hovikoski kertoi saarnassaan, että Jumalan edessä kukaan ei selviä puhtain paperein. Ainoa mahdollisuus on myöntää syyllisyys. Silloin tapahtuu armahdus – merkillinen tuo taivaallinen Tuomari - totesi Hovikoski armahtavasti. Ihmisillä on taipumus asettua toisten tuomariksi, erilaisuutta ja haavoittuvuutta on vaikea hyväksyä. Kuitenkaan ei ole ketään, joka omilla ansioillaan selviäisi Tuomarin oikealle puolelle, päätteli Hovikoski saarnansa. Leijonien edustajana paikalla ollut Olli Pentti kertoi, että tämä on yksi Leijonien työmuoto kantaa sosiaalista vastuuta. Perusideana on kahden miesporukan kohtaaminen aidolla tasolla keskustellen ja kuunnellen yhteisen aterian äärellä. [735]

Tärkeitä hengellisen työn foorumeita ovat perinteisesti olleet erilaiset juhlat, katulähetyspäivät ja -tapahtumat. Aiempien vuosikymmenien perinteen mukaisesti Jyväskylästä osallistuttiin valtakunnallisille katulähetyspäiville innokkaasti.

Elokuussa 2003 yhdistys järjesti katulähetyksen valtakunnalliset kesäpäivät Jyväskylän kristillisellä opistolla viettäen samassa yhteydessä myös rekisteröitymisensä 50 -vuo-

tisjuhlaa. Katulähetyksen viiri luovutettiin ansioituneille jäsenille. Viirin saivat Pekka Arposuo, Alpo Hiltunen, Mikko Hokkanen, Ari Kitinoja, Marjatta Koponen, Juha Lappi, Eila Lepistö, Raimo Oksa, Kaarina Pihlaja, Veijo Niinilampi, Pertti Reinikainen, Marja Rantanen, Terttu Valkeinen ja Voitto Valkeinen. Vuonna 2010 valtakunnalliset katulähetyspäivät järjestettiin Kajaanissa Joutenlammen leirikeskuksessa ja osallistujia Jyväskylästä oli jälleen runsaasti. Ohjelma oli mieliinpainuva. Juhlatilaisuudessa Paltaniemen kuvakirkossa yhdistyksen puheenjohtaja, Pekka Arposuo, kertoi koskettavasti oman elämänsä vaiheista. [736]

Tärkeä vuosittainen tapahtuma on ollut myös Sininauhaliiton Syysrastit. Vuosina 2005 ja 2009 yhdistys oli itse järjestäjänvastuussa, kun tapahtumaa vietettiin Kiponniemessä Vesankajärven rannalla. Elokuussa 2010 Jyväskylästä matkasi Siuntioon jälleen useampi henkilö ja Olli Mäki esitti yleisötilaisuudessa myös koskettavan hengellsen laulun, ”Tarkoitusta vailla moni vaeltaa”, liiton toiminnanjohtajan, Aarne Kiviniemen, säestäessä. [737]

Myös yhdistyksen omista hengellisistä kesäpäivistä on tullut jo traditio. Näiden kesäpäivien synnyttäjänä on toiminut erityisesti Olli Mäki. Esimerkiksi kesäkuussa 2005 jo perinteeksi käyneen päivän tunnusteemana oli ”Katso Kristus kadulla kulkee”. Juhlapuhujina Kiponniemessä toimivat Taisto Salo, Pertti Räty ja Juhani Eriksson. Viimeksi mainittu Jyväskylän Katulähetyksen väsymätön veteraani kantoi vastuuta tapahtumassa myös seuraavina vuosina, viimeksi keväällä 2010. Näin Eriksson on vienyt hyvää sanomaa kadun kansalle puhein ja lauluin jo lähes 50 vuoden ajan. Kesäpäivistä on tullut vaikuttava tapahtuma ja esimerkiksi toukokuussa 2009 päivään osallistui noin 70 henkilöä ja väkeä kaikista yksiköistä. [738] Hengellisen annin lisäksi nämä päivät ovat olleet kaikinpuolisen virkistäytymisen hetkiä.

Jo perinteeksi on käynyt myös Vesalan ruskaretki yhteistyössä Jyväskylän luterilaisen seurakunnan kanssa. Yhteiset ateriat, hengelliset tilaisuudet, ulkoilu ja saunominen ovat olleet virkistyksen lähteitä niin yksiköiden asukkaille kuin henkilökunnallekin. Yhteinen jumalanpalvelus Riihikirkossa syksyisen luonnon helmassa on ollut vuodesta toiseen koskettava tilaisuus. Esimerkiksi syksyllä 2008 ruskaretkelle osallistui yksiköistä 58 henkilöä ja yhteistyö ev.lut. seurakunnan diakoniatyön kanssa on tehnyt retken mahdolliseksi. Saman yhteistyön hedelmä on myös viime vuosina järjestetty miesten ja naisten pohdiskeluleiri lähinnä puolimatkankotien asukkaille. Pitkään katulähetystyötä Jyvässeudulla tehneen diakonin, Juha Lapin, työpanos on ollut näiden retkien ja leirien järjestelyissä keskeinen. Vesalassa on järjestetty myös kalastusleirejä. [739]

Juha Lappi on pitkän linjan leirivastaava ja pitää leirejä tärkeänä. Hän on jo vuosia vienyt katulähetysihmisiä pohjoiseen, Totovaaran ja Aakenuksen maisemiin Kittilään, ”Lapin reissuille”. Siellä ihminen voi Juha Lapin mukaan kokea syvää iloa, kun kaikki tehdään itse. Ilo voi olla myös horisontissa siintävä autiotupa, jonka kynnykselle väsynyt vaeltaja voi reppunsa laskea. Mutta kun mennään todella syviin virtoihin, niin lopulta koko elämän ydin on siinä, että kuljemme elämää toinen toisemme kanssa, että olemme yhdessä. Muu on ylimääräistä rekvisiittaa. Seurakunnan diakoniatyöntekijänä

Katulähetyspäivät vuonna 2003 pidettiin Jyväskylän kristillisellä opistolla.

Katulähetystyöhön siunattiin 13 katulähetystyöntekijää.

Vas. Jukka Virolainen, Olli Mäki, Raimo Oksa ja Erja Moisio.

Viirien saajat kukitettiin.

Katulähetysveteraanit muistelevat.

Terapeutti Seppo Jokinen piti pääluennot.

Valokuvanäyttely 50-vuotisesta työstä.

Juha Lappi on vuosikymmenien aikana kohdannut monia ihmisiä, joilta normaalin elämän pelimerkit on otettu pois. On jouduttu syviin vesiin. On mahdotonta ylhäältä päin määritellä toisen ihmisen elämän sisältöä. On vain kuljettava elämää hänen kanssaan. Aina ei hirveästi mieti sitä, onko jollekin avuksi vai ei. Jo tieto siitä, että toinen on olemassa, voi antaa mielekkyyttä elämään. Ollaan lähellä diakoniatyön ydintä. [740]

Seurakunnan diakonialla on pitkät perinteet yhteistyöstä Katulähetyksen kanssa ja molemmin puolin yhteistyötä on pyritty kehittämään ja lisäämään. Näitä perinteitä on vaalinut ja edelleen kehittänyt Juha Lappi, Jyväskylän Katulähetyksen pitkäaikainen johtokunnan ja hallituksen jäsen, joka on tehnyt paljon myös vankilatyötä. Hänen mukaansa ihmisen hätää ei saa sivuuttaa. Vuonna 2001 hän kuvaili ajatuksiaan seuraavasti.[741]

'"Etsivää ja hoitavaa työtä voidaan tehdä, kun ihmiset kohdataan heidän omassa elinympäristössään. Sen vuoksi alkoholistikin on kohdattava hänen perheestään käsin niin kauan kuin hänellä perhettä vielä on. Kukaan ei ole parantunut elämän vammoistaan sairaalassa, vaan siinä elinympäristössään, missä hän jokapäiväistä elämäänsä elää.'" ... '"Koen erittäin tärkeäksi autettavan ihmisen kohtaamisen. Työn sisältöä on kehitettävä niin, ettei ihmisen hätää sivuuteta. On tärkeää saada vastuullisille paikoille osaavia ihmisiä, joilla on vahva työnäky hädänalaisten lähimmäisten auttamiseksi. Tavoitteena on kohdentaa työn henkinen, hengellinen ja aineellinen tuki siten, että työssä kohdattujen ihmisten itsetunto vahvistuu ja he ottavat vastuun omasta elämästään.'"

Merkittävää ja pitkään jatkunutta kesäleiritoimintaa Jyväskylän Katulähetys on harjoittanut Viron Petrulassa yhteistyössä seurakuntien sekä virolaisten julistajien ja laulajien kanssa. Kristillinen turvakoti Petrula sijaitsee Raplassa Ahekonnun kylässä. Leiritoiminta käynnistyi jo 1990-luvun alkupuolella, kun havahduttiin päihdeongelmaisten ja vankilasta vapautuvien kurjaan asemaan Virossa. Jotkut päihdeongelmaisista asuivat tuolloin roskalaatikoissa ja viemärienkin uumenissa. Jyväskylän Helluntaiseurakunta lähetti Sakari Pihlajan tutustumaan tilanteeseen ja suunnittelemaan leiritoimintaa. Ensimmäinen leiri kesällä 1994 oli ikimuistoinen. Myös paikallinen lehdistö, radio ja TV olivat paikalla. Petrulassa työskenteli leiritoiminnan alkuvaiheissa myös yhdistyksen tuleva puheenjohtaja, Pekka Arposuo. Tuolloin Jyväskylän Katulähetys kustansi leiriä varten auton ja polttoaineen. Välillä varoja jouduttiin keräämäänkin, mutta 2000 -luvulla Katulähetys otti vastatakseen leirin järjestelyistä.[742]

Vuonna 2001 leirille osallistui 26 miestä ja kaksi naista. Paikallisia seurakuntia edusti pastori Helmut Hark. Viiden päivän ajan julistettiin evankeliumia ja jaettiin päihdetietoa useissa tilaisuuksissa. Leiriläiset olivat erityisen kiinnostuneita saunasta ja kyselytunnista, jolloin leirinpitäjät vastasivat kristinuskon perusteita koskeviin kysymyksiin. Useimmat miehet halusivat tehdä muutoksen elämässään. Pihlajan ohella yhtenä leirivastaavana työskenteli Ensiaskeleen Raimo Oksa. Vapautetut -lehden mukaan miehet tulevat leirille mielellään. Vuonna 2002 heitä oli siellä 23. Päihdeongelmaisten kovasta elämästä kertoo se, että viisi edellisen leirin toveria oli poistunut keskuudesta. Viisi kynttilää leirin päätöstilaisuudessa muistuttivat näistä veljistä. Tämä perinteinen päihdeleiri on koonnut vuosittain 20 - 25 osanottajaa. Vuonna 2002 ohjaajina Jyväskylästä toimivat Raimo Oksa, Esko Jantunen, Erkki Arvaja, Pekka Arposuo, Aarre Manninen, Ulla

Anttila, Juhani Eriksson ja Sakari Pihlaja. Useampi heistä suuntaa edelleen matkansa kesäisin Petrulaan, vaikka leirien puuhamiehenä alusta lähtien toimineen Aarre Mannisen pitkä hengellisen työn sarka päättyikin maaliskuussa 2008. [743]

Tärkeällä sijalla kotimaan leiritoiminnassa on yhteistyö vapaiden suuntien seurakuntien, vapaakirkon, helluntai- ja baptistiseurakuntien kanssa. Leirit Humalajärvellä, Kesärannassa ja Hevosniemessä ovat kuuluneet vuodesta toiseen yhdistyksen tärkeisiin tapahtumiin. Leireillä ylipäätään on tärkeä merkitys monen asiakkaan hengellisessä elämässä ja toipumisessa. Siellä on voinut käynnistyä jopa koko elämää koskettava muutosprosessi. Näiden leirien uskollisina isäntinä ovat toimineet Juhani Eriksson ja Artturi Anttila. [744] Juhani Erikssonin toiminta katulähetystyössä alkoi jo 1960-luvun alkuvuosina. Silloin Artturi Anttila aloitteli kansakoulua. Uuden vuosituhannen ensimmäisellä vuosikymmenellä myös Artturi Anttilasta on tullut merkittävä vastuunkantaja yhdistyksessä, joka tunnetaan myös aktiivisesta panoksesta vertaistukihenkilönä leireillä ja yksiköissä. Vuodesta 2003 lähtien Artturi on toiminut myös yhdistyksen hallituksessa. Artturin tarinaa ei voi sivuuttaa.

Syksyllä 2001 Artturi oli ajautunut elämässään synkälle paikalle. Silloin pitkäaikainen elämänkumppani kuoli Artturin syliin Kankitien asunnossa. Alkoholin väärinkäyttöä oli Artturin kohdalla jatkunut jo 15 vuotta. Kankitien Ensiaskel -yksikössäkin hän oli ehtinyt asua kaksi ja puoli vuotta. Myös ”nuotio” oli sinä aikana ehtinyt tulla tutuksi. Artturi oli tuttu näky laavulla. Syksyllä 2001 Artturi menetti myös muita läheisiään, veljensä ja lankomiehensä. Elämänkumppanin menettämisen jälkeen miehen mielessä olivat synkät mietelmät ja elämän ennenaikainen päättäminen. Yhdistyksen puheenjohtajalle kerrottiin Artturin uudesta tilanteesta ja mietelmistä. Artturi puolestaan kuvasi tapahtumia tuoreeltaan marraskuussa 2001 Vapautetut -lehden haastattelussa. [745]

’Tiinan kuoltua olin masentuneena kotona, kun Arposuon Pekka soitti ja kutsui minut huilailemaan luokseen. Pekan kanssa puhuttiin Jumalasta ja lähdettiin hengellisiin kokouksiin. Yhdessä kokouksessa koin sisälläni Jumalan kutsun, ja tuli sellainen tuntu, että tästä ei ole eteenpäin muuta kuin Jumalan viitoittama tie. Sen jälkeen olen jatkuvasti rukoillut, että Jeesus jatkaisi työtään minussa ja voisin omalta osaltani viestittää muillekin pelastuksen tiestä.” … ”’Toivon voivani aluksi vahvistua uskossa, ja siten pikku hiljaa voisin alkaa katsella itselleni uutta kotia jostain. Nyt olen käynyt erilaisissa seurakuntien tilaisuuksissa ja muut uskovat ovat suhtautuneet todella positiivisesti ja olleet iloisia minun puolestani.’” … ”’Tietysti lähellä sydäntäni ovat päihdeongelmaiset ja kaikki nuoret. Nuorisoa moititaan paljon, mutta minulle nuoret ovat olleet usein ystävällisiä ja auttavaisia. Nykyelämä ajaa ihmisen jo varhain lujille, enkä haluaisi, että ihminen jo nuorena alkaa pilata elämäänsä alkoholilla ja huumeilla.’”

Artturin ”huilaamista” Pekan luona jatkui muutaman kuukauden ja edellä olevaa haastattelua tehtäessä hän asui vielä puheenjohtajan kotona. Toipuminen eteni ja Artturista tuli aktiivinen henkilö auttamistyössä. Hänet valittiin yhdistyksen hallitukseen joulukuussa 2002 ja hallituksen jäsenenä hän on sen jälkeen pysynyt. Ulla Kososen tutkimuksessa Artturi mainitsi toipumisessaan kaksi merkittävää tekijää; työn Ka-

Katulähetys on tehnyt yhteistyötä virolaisten veljien ja sisarien kanssa 1990-luvulta lähtien. Viron Petrulassa on järjestetty päihdeleirejä. Aktiivisesti mukana työssä ovat olleet yhdistyksen puheenjohtaja, toiminnanjohtaja, hengellisen työn johtaja sekä väsymätön veteraani, Juhani Eriksson. Työn organisaattori ja kehittäjä on Sakari Pihlaja.

tulähetyksellä sekä itsensä ja elämänsä tutkiskelun. Katulähetyksen ideologiassa työ kuntouttaa. Katulähetyksestä Artturi koki löytäneensä itselleen perheen. Itsensä ja elämänsä tutkiskelua hän suoritti lukemalla henkistä ja hengellistä kasvua käsittelevää kirjallisuutta. Artturi on kertonut, että hänen suunnitelmiinsa ei kuulunut avioituminen, mutta Jumala johdatti hänelle kuitenkin aviopuolison.[746] Huumoria viljelevän, auttavaisen sekä helposti lähestyttävän Artturin toiminta-alue on laaja. Hän kohtaa ihmisiä ruohonjuuritasolla, mutta kantaa huolta koko yhdistyksenkin asioista, yksiköiden tilanteesta, korjaustarpeista, varainkäytöstä ja investoinneista, joihin hän on tarkasti perehtynyt. Artturi on mies, joka on kirjaimellisesti noussut nuotiolta.[747]

Elokuussa 2005 vietettiin Artturin 50 -vuotisjuhlia Kankitiellä. Juhlaan oli kutsuttu monia ystäviä matkan varrelta sekä kaikki halukkaat Katulähetyksen asiakkaat. Syntymäpäiväsankari oli tullut omiensa luo. Puheenvuoroista kävi monin tavoin esille ihmetys ja kiitollisuus siitä elämänmuutoksesta, jonka Artturi oli saanut kokea.[748] Ensiaskel on edelleen tärkeä paikka Artturille. Yksikön toiminnan turvaaminen Katulähetyksen tuetun asumisen ytimessä on tärkeä asia ja sitä Artturi on valmis myös puolustamaan.

Hengellinen työ ei ole vain julistustyötä, vaan myös arkista rinnalla kulkemista, käytännön asioissa auttamista, rukousta, hiljaisia keskusteluja. Sitä tapahtuu joka päivä keskuudessamme. Näin kirjoitti Esko Jantunen vuoden 2009 vuosikertomuksessa ja jatkaa: ”Uskon, että katulähetystyötä parhaimmillaan on lähimmäisen rakkauden osoittaminen vaikka siitä ei heti vastakaikua saisikaan.” Hän viittasi myös yhdistyksen tunnukseen: ”Kantakaa toistenne kuormia, ja niin te täytätte Kristuksen lain.” Se sopii hyvin tunnuslauseeksemme.[749] Kyseinen Paavalin Galatalaiskirjeestä (6:2) otettu raamatunjae koristaa yhdistyksen lehden sekä vuosikertomusten takakantta. Katulähetys on alusta lähtien ollut käytännöllistä kristillis-sosiaalista auttamistyötä, ja sellaisena se on säilynyt 2000-luvulle asti. Erilaiset kasvu- ja toipumisryhmät ovat niin ikään kuuluneet Katulähetyksen hengelliseen toimintaan.

2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen hengellinen toiminta on nojautunut mitä suurimmassa määrin kristittyjen yhteyden ajatukseen. Vaikka luterilaisen kirkon ja vapaiden suuntien kristityillä on ollut työssä keskeinen asema, niin tervetulleita ovat olleet myös muiden kristillisten yhteisöjen ja kirkkojen jäsenet. Vanhojen kirkkokuntien kristittyjäkin on ollut työyhteydessä. Lähes koko vuosikymmenen on yhdistyksen erilaisissa tehtävissä uskollisesti palvellut ortodoksista uskoa tunnustava Seppo Riikonen, joka aiempina vuosina toimi vuosia pankin konttorinjohtajana, mutta joutui 1990-luvun alussa pankkikriisin pyörteisiin. Sepolle ortodoksisen kirkon jumalanpalveluselämä on valtava aarreaitta ja Sepon kautta se on avautunut myös monelle Katulähetyksen ihmiselle. Palveleva kristillisyys ja arjen hartaushetket ovat tärkeällä sijalla. Seppo on toiminut yhdistyksen taloussihteerinä, työntekijänä yksikössä, lehden toimittajana, pitkäaikaisena sihteerinä hallituksen kokouksissa jne. Työtoverit valitsivat hänet vuoden 2004 katulähetystyöntekijäksi. [750]

Merkittävä ilmiö vuosikymmenen hengellisessä työssä on ollut Armahdetut -kuoro, jonka vetäjänä toimii Olli Mäki, pitkän linjan katulähetysmies, työntekijä, vapaaehtois-

Tuokiokuvia Katulähetyksen vanhan laavun, ”nuotion”, vaiheilta. Laavu sijaitsi EkoCenterin uuden rakennuksen paikalla. Alhaalla Tiina ja Artturi. Tiinan kuolema (2001) pysäytti Artturin, joka tuli uskoon ja raitistui. Artturista tuli nopeasti merkittävä henkilö Jyväskylän Katulähetyksessä, vastuunkantaja ja vapaaehtoistyöntekijä.

työntekijä ja rakentaja. Monissa Katulähetyksen rakennuskohteissa näkyy Ollin käden jälki. Aiempina vuosina hän toimi myös Kalliomäen yksikön vastuunkantajana. Musiikillista kokemusta pullakirkkotyötä pitkään tehneellä Ollilla on myös Konnakuoron ajoilta 1980-luvulta, jolloin hän kiersi ”Konnien” kanssa ahkerasti eri paikkakunnilla. Lisäksi Olli kertoo koskettavasti evankelimin sanomaa.

Armahdetut -kuoro perustettiin kesällä 2003 ja tavoitteena oli viedä evankeliumia eteenpäin lauluin, sävelin ja sanoin. Ensiesiintyminen tapahtui yhdistyksen isännöimillä valtakunnallisilla kesäpäivillä Jyväskylän kristillisellä opistolla. Sittemmin kuoro on jatkanut toimintaansa erilaisissa tilaisuuksissa. Isällisin ottein Olli johtaa niin harjoituksia kuin esityksiäkin. Vakiokokoonpanoon kuuluvat nykyään Ollin lisäksi Pekka Nurmi, Harri Nordlund, Raimo Kärki ja Esko Jantunen, joka toimii säestäjänä. Aiempina vuosina kuorossa lauloi moni muukin, esimerkiksi Pasi Kuosmanen ja Tapio Hirsjärvi useita vuosia. Vuosikertomusten mukaan Armahdetut on ollut monessa mukana. Vuonna 2005 kuoro oli esiintynyt Kankitien hengellisillä juhlilla, katulähetysilloissa Tikan seurakuntakeskuksessa, Sininauhaliiton Syysrasteilla Kiponniemessä, päihdeleireillä Humalajärvellä ja Kesärannassa, vapaakirkon ja helluntaiseurakunnan itsenäisyyspäiväjuhlilla sekä lisäksi joulujuhlassa Huhtasuon kirkossa. Armahdetut on jatkanut toimintaansa

Työntekijäkokous Etapissa vuonna 2000.

Työntekijäkokous Kankitien parakissa vuonna 2002.

Työntekijäkokous Kankitien parakissa vuonna 2006.

Juhannusjuhlat Nurmelassa 2000.

Joulukirkko Huhtasuon kirkossa 2004.

Armahdetut-kuoro Kiponniemessä 2005 Olli Mäen johdolla.

Kesäpäivät Kiponniemessä 2005.

Köörileiri Humalajärvellä.

erilaisissa tilaisuuksissa esiintyen, esimerkiksi kesän 2010 päihdeleireillä. [751]

Musiikillista huippuantia yhdistyksen hengelliseen työhön vuosikymmenen lopulla on tuonut Viktor Klimenko. Syksyllä 2008 Klimenko konsertoi Taulumäen kirkossa katulähetyskonsertissa yllättävänkin suurelle kuulijakunnalle. Yli 600 ihmistä nautti taiteilijan koskettavista hengellisten laulujen tulkinnoista. Klimenko kutsuttiin myös joulujuhlaan, jossa hän esitti kauneimpia joululauluja ja kertoi joulun hyvää sanomaa. Kokemus oli mieltä kohottava, lämmin ja sai runsaasti myönteistä palautetta. Taiteilija otti yleisönsä, mutta kohtasi myös pienen ihmisen. Niinpä Klimenko esiintyi yhdistyksen tilaisuuksissa seuraavanakin vuonna Taulumäen kirkon katulähetyskonsertissa, joulujuhlassa sekä suuressa katulähetyskonsertissa jäähallissa alkuvuodesta 2010. [752] Nämä suuria yleisöjoukkoja koonneet korkeatasoiset tilaisuudet ovat olleet paitsi evankelioivia myös omiaan antamaan voimia arjen työhön. Ne myös suuntaavat katulähetystyötä selkeästi ulospäin, ihmisille, joille katulähetyksen maailma on jokseenkin vieras. Ruohonjuuritason lähtökohta katulähetystyössä on keskeinen, mutta myös juhlilla ja suurilla hengellisillä tilaisuuksilla on edelleen oma tärkeä paikkansa yhdistyksen toiminnassa.

Syksyllä 2008 Viktor Klimenko konsertoi Taulumäen kirkossa katulähetyskonsertissa yllättävänkin suurelle, yli 600 hengen kuulijakunnalle.

Työn vuosikymmenet ja yhdistyksen muodonmuutos pähkinänkuoressa

Katulähetyksen varhaiset uranuurtajat 1940 -luvulla pitivät katulähetystyötä kristillis-sosiaalisena liikkeenä. Työssä oli sekä sosiaalinen että kristillinen ulottuvuus. Ne edellyttivät toisiaan. Kristilliseen sanomaan kuului erottamattomasti sosiaalinen auttaminen ja sosiaaliseen auttamiseen sisältyi puolestaan aina hyvä sanoma, evankeliumi. Työn keskiössä olivat kadun miehet ja naiset, syrjäytyneet, usein päihdeongelmaiset ihmiset, vangit ja vankilasta vapautuneet, asunnottomat ja työttömät. Työn varhaiset uranuurtajat eivät kuitenkaan halunneet kangistaa työtä yhdenmukaiseen muottiin. Suomen eri paikkakunnille syntyneiden katulähetysrenkaiden tuli kasvaa ja kehittyä omaleimaisiksi yhteisöiksi, jotka ilmensivät juuri oman paikkakuntansa olosuhteita ja tarpeita. Juuri omaleimaisina ne voisivat parhaiten kantaa kortensa yhteiseen kekoon. Katulähetystyössä tuli ottaa huomioon muuttuva aika ja yhteiskunta. Verneri Louhivuoren mukaan katulähetyksen tuli olla elävän organismin kaltainen, eikä se koskaan saanut kangistua pelkäksi byrokratiaksi.

Erkki Kivirannan kuvaus sanomalehti Keskisuomalaisessa lokakuussa 1950 osoittaa, että edellä kuvatut työn elementit olivat alusta asti mukana myös Jyväskylän katulähetystyössä. Päätoimintamuotona olivat katulähetysillat tarjoiluineen, mutta sosiaalinen puoli oli erottamaton. Jossain määrin kyettiin järjestämään vapautuneille vangeille vaatteita, asuntoja ja työpaikkoja. Sosiaalista auttamista ei koettu mitenkään vähemmän tärkeäksi. Ihminen oli kokonaisuus. Katulähetys syntyi sodanjälkeisen yhteiskunnan mittaviin tarpeisiin. Työn päälinjojen hahmottelijaksi kohonnut Arvid von Martens oli entinen pelastusarmeijan sotilas ja upseeri, joka ymmärsi syvällisesti kristinuskon sanomaan kuuluvan sosiaalisen velvoitteen. Jotta auttamistyötä voitaisiin tehdä tehokkaasti, tuli rakentaa hyvät yhteistyösuhteet paikkakunnan sosiaali- poliisi- ja muidenkin viranomaistahojen kanssa. Eri kristilliset piirit tuli yhdistää työhön mukaan. Vain monitahoisen yhteistyön kautta vähäosaisia syrjäytyneitä ihmisiä voitiin auttaa

tarkoituksenmukaisella tavalla. Helsingin yölähetyksestä tuli esikuva Suomen muiden paikkakuntien katulähetysrenkaille. Jyväskylässä katulähetystyön kehitys on johtanut yhteiskunnallisesti merkittävään auttamistoimintaan, jossa yhteistyösuhteiden rakentaminen Jyväskylän kaupungin ja muidenkin tahojen kanssa on ollut ratkaisevan tärkeää.

Sitä tilannetta, jossa Jyväskylän Katulähetys ry on tänään, voidaan ymmärtää tarkastelemalla yhdistyksen kehityksen pääpiirteitä. Jokainen vuosikymmen on tuonut työhön tärkeän panoksensa. Kun työ aloitettiin Jyväskylässä syksyllä 1945, tapahtui se kristillisten piirien yhteistyönä. Työ lähti voimalla liikkeelle. Vaikka tämä elementti oli välillä pitkään piilossa, on se viimeisten vuosikymmenien aikana jälleen vahvistunut ja ollen suuri voimavara. Veljeskodin hankkiminen ja siihen liittynyt yhdistyksen rekisteröinti olivat 1950 -luvun suuria tapahtumia. Vaikka välillä koettiin hiljaisempia aikoja, niin työ ja työmuodot vakiintuivat. Juuri veljeskotityö avasi aikanaan uusia mahdollisuuksia yhdistyksen kehitykselle. 1960 -luvun tärkeä anti oli määrätietoinen työn tehostaminen ja suunnittelu. Toimintasuunnitelmat tulivat mukaan työhön. Myös veljeskotityötä pyrittiin tehostamaan ja laajentamaan. Uuden ison ja omassa kiinteistössä toimivan Veljeskodin hankkiminen Sepänkadulta vuosikymmenen lopulla oli merkittävä tapahtuma. 1960 -luvun tärkeä kehityspiirre oli myös nuorten voimallinen esiinmarssi. Tällä tuli olemaan pitkäkestoiset vaikutukset kristilliseen työhön Jyvässeudulla ja laajemminkin.

1970 -luku toi tullessaan uuden nousun ja toiminnan mittavan monipuolistumisen päihdeleireineen ja koulutuspyrkimyksineen. Tuo kehittämistyö oli tärkeää seuraavien vuosikymmenien suurta muutosta ajatellen. Myös perinteinen katulähetystyö katulähetysiltoineen jatkui voimallisena läpi vuosikymmenen. Mutta vuosikymmenen toisella puoliskolla koitti Veljeskodilla taloudellisesti hyvin tiukka aika. Tuo taloudellinen ahdinko kumpusi yleisemmästä yhteiskunnallisesta ja taloudellisesta kehityksestä. Prosessi johti viimein siihen, että vuoden 1979 loppupuolella Veljeskodilla oli siirryttävä yövalvojajärjestelmään. Se oli merkittävä muutos ja vaati työvoiman huomattavaa lisäämistä. Aiemmin Veljeskodilla oli työskennellyt talonmiesvalvojina vain aviopariskunta sekä pyhä- ja lomapäivien tuuraajat. Samalla yhdistyksen jo ennestään ahdingossa oleva talous joutui vieläkin ahtaammalle. Jyväskylän kaupunki oli 1970 -luvun toisella puoliskolla lisännyt huomattavasti avustusosuuttaan yhdistykselle. Kaupungin avustusosuus oli monikymmenkertaistunut. Juuri kaupungin kasvaneen avustuksen ansiosta yövalvojajärjestelmä voitiin toteuttaa ja Veljeskoti säilyi Katulähetyksen hallussa. Vakavia neuvotteluja hoitovastuun luovuttamisesta kuitenkin käytiin.

1980 -luku toi mukanaan suuren muutoksen, jota voidaan pitää yhdistyksen uudelleenrakennuksen alkuna. Muutos oli niin suuri, että sitä voidaan verrata perhosen läpikäymään metamorfoosiin. Havainnoitsija voi jopa ihmetellä, onko kyse lainkaan samasta olennosta, niin paljon kasvin lehtiä syövä ryömivä toukka poikkeaa kukkaniityllä liitelevästä värikkäästä perhosesta.

Kuitenkin Veljeskodin vaikea aika jatkui vielä 1980 -luvun alkuvuosina. Tilanteen kireyttä kuvastaa se, että ajoittain jouduttiin turvautumaan Veljeskodin työntekijöiden lomautuksiin. Oli myös muita Veljeskodin hoitoon ja työn tekemiseen liittyviä ongel-

Yhteisöllisyyden kehittäminen on kuulunut Myllyjärven puolimatkankodin ohjelmaan 2000-luvulla. Vuosikymmenen lopulla Myllyjärven yksikössä on järjestetty kesäpäivätapahtuma, josta on tullut tärkeä yhteisöllinen kohtaamisen muoto koko yhdistykselle.

mia. Ne kuormittivat suuresti johtokuntaa ja erityisesti yhdistyksen puheenjohtajaa. Veljeskodin hoitoon liittyvien ongelmien vuoksi perustettiin Veljeskodin hoitokunta aivan 1980 -luvun alussa. Vaikka kaupungin avustusosuus oli jatkuvasti huomattava ja mahdollisti Veljeskodin toiminnan, se ei poistanut talousongelmia. Niinpä johtokunta esitti syyskuussa 1982 Veljeskodin myymistä ja hoitovastuusta luopumista. Asiaa perusteltiin sillä, että toiminnan ylläpitämisen vaatima työmäärä rasitti hengellistä työtä, josta se kärsi. Lisäksi uuden päihdehuoltolain myötä yömajatoimintaa ei enää tuettaisi tulevaisuudessa. Sosiaalihallitus oli jo esittänyt asiasta suosituksensa. Jäsenkokous hyväksyi johtokunnan esityksen. Katulähetyksen ylläpitämän Veljeskodin taru näytti tulleen päätepisteeseen.

Mitä vuoden 1982 loppukuukausina tarkkaan ottaen tapahtui, ei ole tiedossani. Kuitenkin joulukuussa Sosiaalilautakunnan huoltojaosto esitti kaupunginhallitukselle, että Veljeskodin toiminnan jatkamista varten etsitään sopiva kiinteistö, jonka kaupunki antaa Katulähetysystävien käyttöön ja että kaupunki huolehtii käyttömenoista. Uutta kiinteistöä alettiin yhdessä etsiä. Toiminta jatkui sittenkin. Mitä oli tapahtunut? Todennäköisesti kaupungin edustajat olivat saaneet yhdistyksen johtomiesten/-naisten mielet kääntymään. Mutta miten? Kun kaupunki vuokrasi Taka-Keljon koulun yhdistyksen käyttöön syksyllä 1983, niin vuokrasopimukseen sisältyi pykälä, jossa kaupunki sitoutui kattamaan asuntolatoiminnan kustannukset ostamalla asuntopalvelut yhdistykseltä ostopalveluna. Tulevaisuutta ajatellen tämä oli tavattoman merkittävä sopimus. Joulukuun lopulla solmittiin asiasta vielä erillinen yksityiskohtaisempi ostopalvelusopimus. Tähän sopimukseen sekä Veljeskodin kiinteistön myyntiin talvella 1983 päättyi yhdistystä 1970 -luvun puolivälistä koetellut taloudellisen ahdingon aika. Asia tulkittiin siten, että kaupunki vastasi nyt kokonaisvaltaisesti Veljeskodin kustannuksista. Tämä kaikki oli alkusoittoa sille, mitä vuosikymmenen lopulla tapahtui. Jotkut yhdistyksen vanhoista veteraaneista tosin katsoivat Veljeskodin olevan nyt ”Jyväskylän kaupungin sosiaalinen laitos”, jonka toiminnan pyörittäminen ei kuulunut yhdistykselle.

Jotta yhdistyksen muodonmuutosta 1980 -luvun lopulla voitaisiin ymmärtää, on palattava 1980 -luvun alkuun ja tarkasteltava sitä uraauurtavaa työtä, jota Jyväskylässä silloin tehtiin päihdeongelmaisten auttamiseksi. Tämä toiminta ei ollut Katulähetyksen toimintaa, mutta sillä tuli myöhemmin olemaan ratkaiseva merkitys yhdistyksen muodonmuutokselle. Kyse oli Jorma Soinin käynnistämästä päihdeongelmaisten päiväkeskustoiminnasta Omakotikadulla (1981) ja Kuiville Pyrkivien Tuki -nimisen yhdistyksen perustamisesta vuoden 1980 -lopulla. Nämä linkittyvät toisiinsa ja muistuttavat osin myös ideoiltaan toisiaan. Soini toimi Kuiville Pyrkivien hallituksessa. Kuiville Pyrkivien Tuen perustajat olivat puolestaan Veljeskodin työntekijöitä. Soinin pyrkimyksenä oli järjestää paikka, jonne päihdeongelmainen ihminen voisi tulla olemaan ja tekemään elämään kuuluvia asioita, jos sattui olemaan selvänä. Päiväkeskuksen tuli olla kasvua tukeva virikkeellinen ympäristö, vaihtoehto juomiselle. Päiväkeskuksessa ei voinut yöpyä. Toiminta tapahtui Jyväskylän kaupunkiseurakunnan siipien suojissa.

Kuiville Pyrkivien Tuen tavoitteena oli päihdeongelmaisten kuntoutumista ja kasvua

2002 Virkistysmatka Tallinaan.

2003 Virkistysmatka Tallinaan.

2008 Virkistysmatka Saksaan.

2009 Virkistysmatka Italiaan.

edistävän asumisyhteisön luominen. Käytännössä se tarkoitti rivitalojen rakentamista päihdeongelmaisille toiminta-, työ- ja askartelutiloineen. Kyse ei ollut asuntoloista, vaan mahdollisimman normaalista asumisesta. Sekä Kuiville Pyrkivien hankkeessa että Soinin päiväkeskustoiminnassa on pedagoginen perusviritys. Molemmissa pyritään tukemaan päihdeongelmaisen kehittymistä, kasvua ja kuntoutumista, antamaan rakentavia virikkeitä. Nämä molemmat hankkeet vaikuttivat toisiinsa hedelmällisesti.

Pitkäkadun päiväkeskuksessa (1985) toteutettiin myös päihdeongelmaisten tuetun asumisen hanke. Sekä Omakotikadun että Pitkäkadun päiväkeskukset olivat uraauurtavia. Samalla Jorma Soini toimi Katulähetysystävien johtokunnassa ja Veljeskodin hoitokunnan puheenjohtajana. Hänet valittiin myös yhdistyksen edustajaksi toimikuntiin, joissa pyrittiin kehittämään Jyväskylän päihdehuoltoa.

Vuoden 1987 alusta voimaan tullut päihdehuoltolaki velvoitti kuntia järjestämään päihdehuollon tarvetta vastaavaksi. Päihdeongelmaisten asioita pyrittiin kehittämään valtakunnantasoisesti. Kuntien oli mm. tehtävä perusteellinen selvitys päihdehuollon tilasta ja kehittämistarpeista. Jyväskylässä oltiin liikkeellä hyvissä ajoin. Syksyllä 1986 aloitti toimintansa asunnottomien alkoholistien huollon suunnitteluryhmä, jonka tehtävänä oli tehdä esitys Jyväskylän asunnottomien alkoholistien huollon järjestämiseksi.

1980 -luku oli Suomessa asunnottomuuden poistamisen suuri vuosikymmen. Asia kirjattiin hallitusohjelmaan. YK julisti vuoden 1987 asunnottomien vuodeksi. Myös taloudelliset edellytykset asunnottomien tilanteen parantamiseksi ja päihdehuollon kehittämiseksi olivat Suomessa hyvät. Katulähetysliittokin patisteli jäsenjärjestöjään takomaan silloin, kun rauta on kuuma. Asunnottomien hyväksi Jyväskylän Katulähetys oli toiminut 1940 -luvulta lähtien ja erityisesti Veljeskodin perustaminen teki tunnetuksi yhdistyksen pyrkimyksiä. 1970 - ja 1980 -luvulla Jyväskylän viranomaistahoja muistuteltiin asunnottomien alkoholistien aika ajoin vaikeasta asumistilanteesta Jyväskylässä. Vuoden 1983 lopulla yhdistys pääsi kaupungin kanssa ostopalvelukäytäntöön. Käytännössä kaupunki oli ottanut vastatakseen Veljeskodin kustannuksista. Juuri yhteistyö Jyväskylän kaupungin kanssa tuli olemaan ratkaisevalla sijalla yhdistyksen uudelleenrakentamisessa.

Keväällä 1987 Jyväskylän kaupunki luovutti Myllyjärvellä sijaitsevat viipaletalot (parakit) Katulähetysystävien käyttöön päihdeongelmaisten asunnoiksi. Asuntojen yhteyteen tuli Pitkäkadun esikuvan mukaisesti päiväkeskus. Myllyjärven viipaletaloista solmittiin ostopalvelusopimus (kuten Veljeskodista aiemmin), johon sisältyi myös se, että Jorma Soinista tuli Katulähetyksen toiminnanjohtaja.

Kun asunnottomien alkoholistien huollon suunnitteluryhmä jätti loppuraporttinsa heinäkuussa 1987, olivat tuetun asumisen kehittämisen suuntalinjat Jyväskylässä kirjattu pääpiirteissään ylös. Pitkäkadun kaltaisia tuetun asumisen yksiköitä päiväkeskuksineen tultaisiin perustamaan lisää. Kun päihdehuoltolain edellyttämä selvitys Jyväskylän päihdeongelmaisten asumispalvelujen kehittämiseksi valmistui, sisältyi siihen yksityiskohtainen suunnitelma siitä, miten Jyväskylän Katulähetysystävät voisi hoitaa näiden palvelujen järjestämisen Jyväskylässä. Yhdistys oli saamassa ison roolin päihdeon-

Yhdistyksen vuosikokous 2001.

Yhdistyksen vuosikokous 2003.

Yhdistyksen vuosikokous 2006.

Yhdistyksen vuosikokous 2007.

Yhdistyksen vuosikokous 2008 Vellikellossa..

Yhdistyksen vuosikokous 2009 Vellikellossa.

gelmaisten tuettujen asumispalvelujen järjestäjänä Jyväskylässä. Suunnitelmia alettiin viedä eteenpäin ja ne toteutuivat koko laajuudessaan ja vieläpä paljon mittavamminkin 1990-luvun aikana. Tässä painoi myös se vuosikymmenien kokemus, mikä yhdistyksellä oli asumispalvelujen järjestäjänä Veljeskodissa. Katulähetys kaupungin pitkäaikaisena yhteistyökumppanina tunnettiin.

Perinteinen katulähetystyö jatkui hyviksi havaituilla linjoilla läpi 1980 -luvun. Vuosikymmenen viimeisinä vuosina se jopa vahvistui. Katulähetysiltoja ja pullakirkkoja pidettiin entiseen tapaan Keskusseurakuntatalolla. Hengellinen toimikunta pyrki tehostamaan hengellistä työtä. Koettiin jopa herätyksen aikoja.

1990 -luku vei edellisellä vuosikymmenellä alkaneen muutoksen loppuun. Kun vuosikymmenen puoliväliin mennessä säännölliset katulähetysillat ja myös pullakirkot keskusseurakuntatalolla olivat päättyneet, näytti yhdistys ulospäin varsin toisenlaiselta kuin se oli ollut vielä 1980 -luvun puolivälissä. Se ei ollut kuitenkaan luopunut kristillisyydestään. Pullakirkkoja pidettiin asumisyksiköissä asukkaille. Siellä heitä myös kohdattiin heidän hengellisissä tarpeissaan. Monin paikoin hengellinen työ oli jopa aiempaa intensiivisempää. Kristillinen hoitokoti, jonka idea oli esitetty jo Jyväskylän päihdehuollon kehittämistoimien yhteydessä, teki tavattoman tehokkaasti työtä päihdeongelmaisten ja vankilasta vapautuvien parissa. Hengellisen toiminnan painopiste oli siirtynyt yksiköihin. Samalla ihmisiä useista kirkkokunnista tuli työhön mukaan. Yhdistys teki yhteistyötä niiden kanssa esimerkiksi päihdeleirien järjestelyissä.

Tuetun asumisen kehittämiseen kuului myös päihdeongelmaisten kontouttaminen työllistämisen avulla. 1990 -luvulla työllistäminen laajeni suorastaan massiivisiin mittasuhteisiin ja yhdistys päätyi lopulta laajaan uusiotuotantoon ja kierrätystoiminnan järjestämiseen. Myös uudet tuetun asumisen yksiköt työllistivät. Vuosikymmenen toisella puoliskolla yhdistys alkoi tehdä tehokasta nuorisotyötä, joka pian tunnettiin laajalti. Sen merkkinä oli nuorisotalo kaupungin keskustassa. Kokonaisuudessaan yhdistyksen toiminta laajeni 1990 -luvun aikana huomattaviin mittasuhteisiin ja siitä tuli merkittävä kolmannen sektorin toimija maassamme. Seuraavassa on koottu muutamia yhdistyksen muodonmuutoksen menestystekijöitä.

- herkkyys nähdä yhdistyksen kannalta merkittäviä tarpeita ajassa
- mahdollisuuksien ja ongelmien hahmottaminen
- rohkeiden ja epätavallistenkin ideoiden esittäminen
- ruohonjuuritason tärkeys – esim. päihdeongelmaisten tuetun asuminen ideat kumpusivat alkoholistin tilanteen ymmärryksestä ”alhaalta”, samoin työllistämis- projekti ja nuorisotyö
- aloitteellisuus, rohkeus ja sitkeys viedä ideoita eteenpäin
- rohkea haasteisiin tarttuminen
- yhteistyön ja yhteistyökumppaneiden merkitys

Vuosituhannen vaihteeseen tultaessa yhdistys oli jo saanut sen perusrakenteen, mikä sillä on edelleen. Kasvu jatkui vahvana uuden vuosituhannen ensimmäisellä

vuosikymmenellä. Yhdistyksen asema merkittävänä kolmannen sektorin toimijana Suomessa vahvistui. Yhdistyksen toimintaa on pyritty edelleen kehittämään ja työyhteisön hyvinvointia parantamaan. Uusi toiminnanjohtaja Erkki Arvaja toi mukanaan runsaasti uusia ideoita. Se on antanut kehittämistyöhön oman värinsä. Uusia työn muotoja kuten ruokapankkitoiminta ja työ maahanmuuttajien parissa on tullut toiminnan piiriin. Projektiperusteinen työ on kasvanut huomattavasti. Tiedottamista ja tutkimusta on vahvistettu. Uudet ideat ovat saaneet sijaa. Työyhteisöt ja siellä toimivat ihmiset on nähty ideoita synnyttävänä voimavarana. Seuraavassa on koottu viimeisen vuosikymmenen toimintaperiaatteita työhyvinvoinnin ylläpitämiseen.

- vuorovaikutteinen osallistuva johtaminen
- kannustava tervehenkinen ilmapiiri, aito luottamus, runsas rakentava palaute
- yhteisymmärryksen etsiminen ja avoin ristiriitojen käsittely, osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuus
- yhteisöllisyyden, sitoutuneisuuden ja hyvien ihmissuhteiden vaaliminen, keskinäinen luottamus, avuliaisuus ja anteeksipyyntö ja -anto
- asiakassuuntautuneisuus, lähimmäisen rakkaus
- avoin ja läpinäkyvä tiedonkulku
- toisten arvostaminen ja erilaisuuden kunnioittaminen
- huomio työntekijän hyvinvoinnissa ja henkisessä kehityksessä sekä kasvussa
- oikea nöyryys ihmisen ja Jumalan edessä
- sisäisten voimavarojen kuten intuition ja tunneälyn hyödyntäminen
- ihmissuhteiden merkityksen ymmärtäminen
- työaika ja vapaa-aika tasapainossa, työn ja perheen yhteensovittaminen
- elämän tarkoituksen ymmärtäminen

Luovia ideoita tarvitaan tulevaisuudessa, sillä nopeasti muuttuva ja tehokkuuteen pyrkivä yhteiskunta tuottaa myös syrjäytymistä. Pitkäaikaistyöttömiä, vajaakuntoisia, päihteiden ongelmakäyttäjiä ja vapausrangaistustaan kärsiviä tai vankilasta vapautuvia on todennäköisesti keskuudessamme tulevaisuudessakin. Työsarka on haastava. Jyväskylän Katulähetys on varsin omaperäinen rengas Suomen katulähetysyhteisöjen joukossa. Historiallinen kehityskulku, jota tässä historiikissa on kuvattu, on johtanut tilanteeseen, jossa vapaaehtoistyötä tekevästä pienestä kristillisestä yhdistyksestä on kehittynyt merkittävää yhteiskunnallista palvelutehtävää suorittava kolmannen sektorin toimija. Yhdistyksen menestys tulevina vuosina riippuu siitä, miten hyvin se onnistuu säilyttämään elävästä elämästä kumpuavan lähtökohtansa syrjäytyneiden ihmisten auttamisessa. Elämä etsii alituisesti uusia muotoja, kuten Verneri Louhivuori aikoinaan esitti. Samalla yhdistyksen on nojauduttava vankasti omaan arvoperustaansa. Muodot muuttuvat, mutta arvoperusta pysyy. Se on katulähetystyön luovuttamaton lähtökohta ja voimavara. Katulähetyksen on oltava tulevaisuudessakin yhtä aikaa sekä muutoksen että pysyvän toivon yhteisö.

Henkilöhakemisto

Aho Markku 256
Alanko Aulis 176, 237, 262, 267, 272, 315
Ala-Rautalahti Mia 280
Alasippola Hanna- Riikkka 237, 243, 254, 273, 315
Alestalo Kirsti 135
Alhonpää Kustaa 45, 47
Andersson Markku 230, 246, 251, 280
Antikainen Ari-Pekka 138
Anttila Artturi 229, 255, 294
Anttila Ulla 293
Anttonen Ellen 102
Arho Petri 251
Arposuo Pekka 50, 168, 226, 229, 240, 275, 287, 293, 294
Arvaja Erkki 134, 228, 232, 233, 239, 275, 287, 293
Arvaja Liisa 89, 90, 134, 168
Arvaja Toivo 33, 134
Asikainen Erkki 256
Attila Paavo 25

B

Backman Ida 25
Bäck Else 12

C

Chambers Sirkku 259

D

Dahlgren Greta 45
Dryg Jalo 40

E

Ekman Thyra 25
Ekonen Kirsi 285
Ensio Röyskö 49
Eriksson Juhani 37, 41, 42, 56, 72, 74, 75, 80, 100, 104, 110, 139, 228, 294, 295
Eriksson Mauri 66
Eronen Tahvo 120, 143, 152

F

Fabrin Jukka-Pekka 129, 138
Front Fanny 205
Florin Camilla 211
Florin Kyösti 237, 315
Florin Mika 211
Florin Miska 277

H

Haapiainen Eero 42, 49, 57, 62, 66, 74, 77, 79, 82, 87, 93, 97, 100, 119, 123, 134, 141, 236
Haapiainen Meeri 70, 77, 122, 134
Haapiainen Olavi 70
Haapsaari Esa 256
Haikari Janne 66
Hakkarainen Jarmo 168, 182, 185, 203, 224, 225, 273
Hakkarainen Matti 66
Hark Helmut 293
Hassinen Markku 232, 269
Hautala Toivo 105
Heikkilä Olli 140
Heikkilä Terttu 205
Heikura Aili 25
Heinonen Tapani 267
Heinonen Toni 186
Helander Mauri 148
Helasvuo Jorma 123
Henttonen Jaakko 168
Hiltunen Alpo 168, 170, 218, 243, 253, 256, 259
Hiltunen Tarja 198, 220
Hintikka Usko 179, 228, 232, 261, 268, 272, 315
Hirsjärvi Tapio 297
Hirvivuori Ismo 272
Hirvonen Elvi 128
Hirvonen Petteri 40, 72, 74, 75, 80, 134
Hirvonen Sanelma 133, 134
Hjelt Agnes 23, 25, 27
Hokka Helena 168
Hokkanen Mikko 129, 134, 139, 168, 290
Holopainen Pia 135
Hottinen Seppo 135
Hovikoski Veikko 110, 290
Hukka Annikki 47
Hukka Pentti 37, 51, 53
Huttunen Riitta-Leena 259
Hyttinen Arvo 105
Hyytiäinen Alma 60

Hämäläinen Hannu 232, 268
Hämäläinen Ida 25, 33, 38
Hämäläinen Irene 315
Hämäläinen Yrjö 143
Hänninen Erkki 239
Hänninen Jorma 152, 153
Hänninen Veikko 139

I
Ikonen Yrjö 81
Ikäheimo Lempi 25
Isola Kyllikki 110

J
Jaatinen Onni 29, 33, 47
Jantunen Anne 280
Jantunen Esko 239, 252, 259, 267, 286, 288, 296, 297
Jantunen Marko 273
Jarkka Jarl 114, 120, 124, 147
Jirsak 272
Jokinen Eeli 74
Jokinen Oiva 63, 65, 66, 71, 93, 95
Jokinen Maija 275
Jokinen Seppo 292
Juko Viivi 25
Jussila Lahja 77

K
Kaakinen Aino-Kaija 12
Kalmanlehto Erkki 185
Kamio Arvo 134
Kamio Eeva 24, 25, 33, 42, 47, 52, 57, 134
Kannisto Eeva 24, 37, 41, 45, 46, 132, 133, 134, 168
Kantola Ilkka 6
Karim Pirjo 286
Karvala Tapani 159, 216
Kaskikallio Ilmari 37, 61, 97, 128, 132, 133, 134, 135, 137, 138, 140, 141, 142, 143, 146, 147, 168
Kautto Eira 135
Keskitalo Jukka 260
Ketola Juha 148, 202
Ketomäki Jaana 273, 278
Ketomäki Juha 273, 278
Kettunen Pekka 186
Kihlman Eila 205
Kirmanen Hilda 29, 30, 38, 40
Kitinoja Ari 148, 192, 239, 251, 315
Kivinen Ari 254
Kiviranta Erkki 22, 23, 25, 32, 40, 46, 47, 51, 52, 72, 77, 84, 85, 103, 114, 116, 120, 123, 124, 128, 129, 133, 135, 147, 150, 170, 172, 202, 216, 220, 246
Klimenko Viktor 300
Kohonen Keijo 203, 226, 229
Kohonen Maija-Liisa 203
Kohvakka Herman 25
Koivisto Mirja-Liisa 134
Koivisto Timo 232
Koivukangas Jussi 255
Koivukangas Stiina 255
Koivunen Jaakko 22, 50, 129, 135, 139, 146, 147, 148, 151, 152, 159, 168, 185, 199, 218, 239, 246
Kokkonen Saimi 52, 60, 94, 97, 99, 111, 122, 123, 128, 133, 141, 146
Koldas Hannele 277
Konttinen Helena 285, 315
Konttinen Juha 252
Koponen Kirsikka 215
Koponen Marjatta 215
Korhonen Eino 218
Korhonen Eveliina 273
Korhonen Jussi 45
Kortelainen Niilo 25
Kortelainen Risto 221
Koski Antti 119
Koskinen Hilkka 48, 53, 77
Kosonen Rauno 281, 290
Kosonen Ulla 239, 243, 245, 262, 264, 266, 269
Kotimäki Matti 53, 86, 91, 93, 122, 128, 141, 147
Kotiranta Hannu 252
Kraft Aila 63
Kuikka Kaija 77
Kuittinen Kari 224
Kuittu Ulla 280
Kujanpää Susanna 247, 251
Kukkola Pirjo 258, 315
Kullgren Joel 25
Kuosmanen Emil 45
Kuosmanen Pasi 297
Kupila Marja-Leena 153, 157, 187
Kurkimaa Aino 119, 122, 129

Kuukkanen Kaarina 23
Kuusi M. I. 82
Kylälä Kilpi 45, 113
Kytölä Hanna 280
Kärki Raimo 297
Kärkkäinen Tarja 285

L
Laaksonen Tapio 105
Laamanen Katja 184, 186
Lahtinen Elli 25
Lammi Minna 255
Lammi Seppo 185
Lampinen Ville-Veikko 191, 237, 243, 246, 250, 315
Lapitan Gloria 286, 287
Lappi Juha 129, 168, 226, 229, 291, 293
Lassuri Niina 251
Laukkanen Markku 120, 121, 128, 130, 160, 164
Lauronen 79
Lavaste Pekka 52
Lehmusto Aarno 152
Lehto Sirpa 269
Leinonen Markku 229
Lepikko Pekka 256, 264
Lepistö Eila 142, 146, 148, 176, 177, 178
Leppälä Toni 277
Lievonen Ida 29
Liimatainen Mika 255
Lindeman Teemu 255
Lipen Keijo 270
Louhivuori Verneri 12, 13, 14, 45, 47, 82, 84, 85, 133, 137
Luoto Erkki 139
Luukko Laura 281, 285
Lysti Onni 84
Lähteenmäki Kari 266
Lähteenmäki Pia 266

M
Majuri Jukka 135
Makkonen Antti 60, 99, 102, 120, 121, 122, 123
Malinen Kerttu 25
Malinen Paul 25
Manner Lauri 168
Manninen Aarre 199, 228, 293
Manninen Eino 152
Markkula Tapio 134
Martikainen Eino 114
Martikainen Jorma 25
Marttila Vuokko 269
Meronen Elsa 102
Meskanen Erkki 243, 258
Metiäinen Erkki 115, 128, 143, 147
Miettinen Katri 25
Mikkonen Ida 25
Moisio Erja 229, 292
Montonen Tomi 247
Morander Mirja 229
Muroma Urho 41, 68
Murphy Francis 82
Murtomäki Veli 139
Mustonen Eeva 63, 66
Mäkelä Vesa 257
Mäkinen Petri 252, 279
Mäki Olli 221, 224, 255, 291, 292, 296, 299
Möller Paul Gerhardt 15, 50
Mölsä Vilho 94, 99, 107, 122, 129, 146, 150, 168
Möttönen Sakari 230

N
Naarajärvi Seppo 63
Natri Elmi 41, 75, 98, 110, 113
Natri Hannes 25, 37, 42, 49, 57, 75, 93, 94, 97, 111, 118, 120, 122, 132, 133
Nevalainen Aino 25, 28
Niemelä Jorma 124, 150
Niemi Pekka 286
Niinilampi Veijo 168, 203
Niiranen Helena 138
Niskanen Martti 228
Nordlund Harri 297
Norring Nina 252
Nuolikoski Osmo 152
Nurmi Pekka 209, 220, 297
Nykänen Aatu 82
Nykänen Kalevi 56
Nykänen Kari 110
Nykänen Kauko 52, 53, 55, 56, 58, 74
Nysten Mikko 102
Närhi Vilho 84, 85, 112, 114

O
Ojanperä Iiris 215
Oksa Raimo 148, 248, 251, 292, 293
Osari Jorma 50
Ostela Armas 25, 85

P
Paananen Kirsi 252
Paananen Matti 139, 148, 290
Paappanen Veijo 262
Paavilainen Tuula 205
Paljakka Tyyne 97
Palmi Toivo 138
Palve Johanna 152
Parkkulainen Reino 148, 187
Partanen Kaisi 251
Pasanen Ritva 63
Passi Keijo 205, 221
Pauni Pia 252, 288
Paunu Hjalmar 39, 85
Peippo Erkki 33, 36
Pekkala Elli 99
Pekonen Eeva 133
Peltomäki Maija 25
Pentti Olli 290
Pesonen Veijo 75, 94, 96, 97, 99, 102, 103, 104, 107, 110, 111, 112, 113, 117, 119, 123, 129, 131, 135
Peura Hannu 180, 199, 203
Peura Mervi 168, 203
Pietiläinen Anna-Liisa 105
Pihlaja Kaarina 43, 134, 170, 200, 207, 243, 256
Pihlaja Marko 209
Pihlaja Osmo 24, 39, 64, 66, 77, 85, 105, 128, 145, 147, 225, 236, 239
Pihlaja Sakari 43, 61, 134, 168, 170, 173, 200, 204, 205, 211, 224, 225, 226, 228, 229, 233, 257, 273, 293, 295
Pihlaja Saku 209
Piironen Tanja 273
Piispa Veikko 120, 143, 145
Pirhonen Hilja 25
Pirttimäki Martta 77
Pitkä Marja 224
Pitkänen Hilja 97, 116
Pitkänen Panu 277
Pitkänen Viljo 29
Pitkä Seppo 212
Piuva Hilda 48
Piuva Leevi 42, 52, 53, 56, 77
Plit Keijo 102, 114
Poikolainen Seppo 215
Poikolainen Taru 215
Puhalainen Erkki 62, 63, 68, 70, 71
Puhalainen Mirja 63, 70
Puoliväli Sirkka-Liisa 254
Puttonen Yrjö 41, 94, 110, 111, 121, 122, 133, 147
Pylvänäinen Vesa 260
Pärnänen Mauri 110
Pöllönen Tauno 120, 123

R
Rahkola Anne 198, 209, 225, 226, 229, 237
Rahkola Seppo 168, 209, 226, 229
Rahkonen Seppo 138
Rainamo Markku 275
Raitio Väinö 37, 74, 75, 81, 85, 99, 100, 118, 125, 135
Raninen Tuulikki 77
Rantanen Anna 25
Rantanen Marja 168, 198, 256, 279
Rantanen Saimi 25
Rantonen Aarno 170, 218
Raunila Tuomas 262
Reinikainen Aino 97, 133
Reinikainen Marja 63, 70
Reinikainen Pertti 63, 64, 66, 68, 70, 71, 94, 95, 97, 99, 110, 128, 236
Reponen Martti 32
Riikonen Seppo 229, 255, 296, 315
Ristola Simo 130, 142, 148
Ristonmaa Jaana 225, 257
Riuttanen Pentti 148, 290
Roos J-P 92
Rossi Liida 25
Rossi Veikko 25
Rämänen Sanelma 42
Rönneikkö Katarina 12
Röyskö Ensio 46, 49, 75, 93, 97, 98, 99, 100, 107, 108, 109, 111, 113, 118, 119, 122, 128, 129, 134, 141, 239
Röyskö Martta 22, 109, 128, 133, 134, 135, 168

S
Saarikangas Raija 89

Saarnivaara Liisa 134, 208, 224, 226, 229, 243, 254
Saarnivaara Uuras 64, 68
Saikkonen Aili 52
Saksala Virpi 186
Salo Taisto 291
Salovaara Markku 153
Santanen Seppo 119, 120, 140
Sariola Yrjö 246
Savolainen Eero 33, 51, 52
Savolainen Hilma 38, 41, 42, 77
Seppä Timo 142
Simula Helena 220
Sipilä Jorma 85
Skrifvars Agnes 12
Soini Jorma 64, 75, 81, 129, 130, 134, 135, 136, 145, 146, 147, 148, 150, 152, 153, 55, 156, 157, 159, 163, 164, 165, 166, 168, 72, 177, 181, 183, 185, 188, 193, 199, 216, 22, 228, 239, 255, 304, 306
Soini Marko 222, 255
Soini Päivi 255
Sompa Mauri 152, 193
Soppi Ilmari 123
Sovijärvi Otso 162
Strang Leena 105
Sulonen Jarmo 256
Suni Suvi 277
Suomela Valde 53

T
Taavitsainen Marja 212
Taipale Merja 269
Tammelin Tarja 277
Tapanainen Markus 279
Teriö Pekka 243
Tiainen Ilmari 123
Tiilikainen Kirsi 285
Tikkanen Anne 66
Tilkkanen Pasi 168, 203
Tilkkanen Virpi 203
Tirroniemi Meri 198
Toivainen Hilja 25
Toivanen Pirjo 63
Toivanen Teemu 251
Tolvanen Anja 258
Tolvanen Eero 239, 243, 254, 258, 259
Torppa Erkki 205, 216
Tupamäki Pirjo 185
Turunen Eeva 33
Tynjä Riitta 152, 153

U
Ukkonen Milla 273, 287
Ulmanen Martti 53, 84
Utriainen Maili 66
Utriainen Pekka 230, 280

V
Vainio Eero 93, 96
Valkeinen Ari 255, 256, 263
Valkeinen Mia 254, 255
Valkeinen Terttu 168, 198, 203, 226, 229, 243, 255
Valkeinen Voitto 203, 255, 272
Vanhatalo Eino 77, 118
Vanhatalo Toini 77, 118
Vatia Heidi 283
Vehviläinen Markku 265
Veistola Siina 38
Wenström Juha 256
Wenström Olli 275
Vesanen Timo 84
Vielma Ahti 190, 193, 216, 225
Viinikainen Sami 168, 173
Viirre Pekka 102, 117
Vilen Sinikka 50
Virokannas Tapio 272
Virolainen Jukka 292
Virtanen Aki 222
Virtanen Kauko 121
Virtanen Valma 121
Virtanen Vuokko 105
Voipio Martti 45, 150
Von Martens Arvid 7, 12, 20, 21, 22, 27, 30, 41, 45, 47, 51, 62, 64, 76, 79, 84, 99, 102, 113, 133
Vuori Kari 203
Wurmbrand Richard 69
Vähäkangas Tapio 57, 66, 78, 84, 93
Välimäki Juha 211
Välkiö Väinö 25
Vääränen Mervi 273
Vääränen Pirkko 198

Z
Zlatuska Karel 272

Vuoden kätulähetystyöntekijät 2000-2009

2000

Vastaava työntekijä
EkoCenter
Usko Hintikka
1998 -

2001

Projektityöntekijä
Kyösti Florin
2000-2001

2002

Työnjohtaja
Aulis Alanko
1999 -

2003

Päihdetyöntekijä
Ari Kitinoja
1983 -

2004

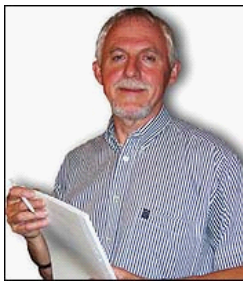

Vastaava työntekijä
Seppo Riikonen
2002 -

2005

Vastaava työntekijä
Hanna-Riikka
Alasippola
1997 -

2006

Kierrätystyöntekijä
Irene Hämäläinen
1997 - 2007

2007

Vastaava työntekijä
Pirjo Kukkola
2006 -

2008

Projektipäällikkö
Helena Konttinen
2007 -

2009

Vastaava työntekijä
Ville-Veikko
Lampinen
1994 -

Toiminnanjohtaja onnittelee vuoden 2009 katulähetystyöntekijää, Ville-Veikko Lampista.

Katulähetys ry:n puheenjohtajat vuosina 1953-2010

1953-58

Rovasti
Erkki Kiviranta

1959

Ratavartija
Eero Savolainen

1960-63

Pastori
Kauko Nykänen

1964-68

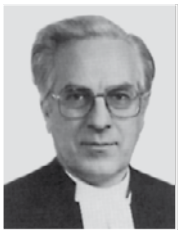

Pastori Tapio
Vähäkangas

1969-73

Maalariurakoitsija
Johannes Natri

1974

Kirvesmies
Antti Makkonen

1975

Diakoni
Veijo Pesonen

1976-77

NMKY:n sihteeri
Eero Haapiainen

1978

Rakennusmies
Tauno Pöllönen

1979

Liikeapulainen
Saimi Kokkonen

1980-83

Putkimies
Ilmari Kaskikallio

1984-85

Pastori
Seppo Rahkonen

1986-96

Urakoitsija
Jaakko Koivunen

1997

Päihdetyöntekijä
Veijo Niinilampi

1997-2000

Päihdetyöntekijä
Sakari Pihlaja

2001 -

Yrittäjä
Pekka Arposuo

Katulähetyksen hallitusten jäsenet aakkosjärjestyksessä

Alasippola Hanna-Riikka	työntekijöiden edustaja	2005-06
Anttila Artturi	hallituksessa	2003-
Arposuo Pekka	hallituksessa	1996-99
	puheenjohtaja	2000-
Arvaja Erkki	sihteeri	
	hallituksen ulkopuolella	2000-01
Arvaja Liisa	hallituksessa	1991-96
Arvaja Toivo	hallituksessa	1952
Auvila Terttu	hallituksessa	1961
Fabrin Jukka-Pekka	hallituksessa	1984-87
	sihteeri	1984-86
Florin Mika	hallituksessa	2001
Florin Kyösti	varapuheenjohtaja	2003
Haapiainen Eero	hallituksessa	1963-72 ja 1976-77
	sihteeri	1964-71
	puheenjohtaja	1976-77
Hakkarainen Ari	hallituksessa	2005, 2008
Hakkarainen Jarmo	hallituksessa	1995 ja 2001-02
Halonen Juha	hallituksessa	1998
Heikkinen Matti	hallituksessa	1961-62
Henttonen Jaakko	hallituksessa	1990
Hiltunen Alpo	sihteeri	1994-97
	työntekijöiden edustaja	2007
Hintikka Esteri	hallituksessa	1963-64
Hirvonen Elvi	hallituksessa	1980-82
Hokka Helena	hallituksessa	1991-93
Hokkanen Mikko	varapuheenjohtaja	1989-99
Hukka Pentti	hallituksessa	1957-60
Hämäläinen Ida	hallituksessa	1952-57
Jaatinen Onni	hallituksessa	1952-58
Jokinen Oiva	varapuheenjohtaja	1969
Jylanki Ahti	hallituksessa	2005-07
Kamio Eeva	varapuheenjohtaja	1952-63
Kannisto Eeva	hallituksessa	1957-58, 1987-90 ja 1994
	varapuheenjohtaja	1987
Kaskikallio Ilmari	hallituksessa	1979-83, 1986-88 ja 1991
	puheenjohtaja	1980-83
	varapuheenjohtaja	1988
Ketomäki Jaana	työntekijöiden edustaja	2010
Kiviranta Erkki	puheenjohtaja	1945-58 ja 1978-82
	hallituksessa	1978-82
Kohonen Keijo	varapuheenjohtaja	2000-02
Kokkonen Saimi	hallituksessa	1959-85
	puheenjohtaja	1979
	varapuheenjohtaja	1980-85

Koivunen Jaakko	hallituksessa	1982-96 ja 2001-02
	puheenjohtaja	1986-96
Koivunen Sinikka	hallituksessa	2004
Koskinen Hilkka	hallituksessa	1961-64
Kosonen Rauno	hallituksessa	2004, 2008-2009
	varapuheenjohtaja	2010
Kotimäki Matti	rahastonhoitaja	1953-71
	hallituksen ulkopuolella	1972
Kuha Aili	rahastonhoitaja	
	hallituksen ulkopuolella	1972-74
Kurkimaa Aino	hallituksessa	1983-88
	sihteeri	1983
Kusmin Helena		
(nyk. Konttinen)	hallituksessa	2004-2007
	työntekijöiden edustaja	2009
Kärkkäinen Päivi	hallituksessa	2006-07
Laakkonen Jarmo	hallituksessa	2002-03
Laaksonen Niilo	hallituksessa	1971-73
	sihteeri	1973
Lahtinen Heli	hallituksessa	2000
Lampinen Ville-Veikko	työntekijöiden edustaja	2002
Laukkanen Markku	hallituksessa	1978-81
Lappi Juha	hallituksessa	1989-95 ja 1997-2002
Lavaste Pekka	hallituksessa	1958-59
Leinonen Markku	sihteeri	2008-10
Manner Lauri	hallituksessa	1999
Makkonen Antti	hallituksessa	1965-68, 1974, 1976-79, ja 1981-82
	puheenjohtaja	1974
	sihteeri	1978-79
Manninen Aarre	hallituksessa	1993-94
Metiäinen Erkki	hallituksessa	1980-83
	sihteeri	1980-82
Moisio Erja	hallituksessa	2003
Morander Mirja	hallituksessa	2002-2003,
	varapuheenjohtaja	2004-2007
	hallituksessa	2009-
Muilu Juha	hallituksessa	1989
Mäkinen Ensio	hallituksessa	1992
Mölsä Vilho	hallituksessa	1973-78 ja 1984-91
	sihteeri	1974
	rahastonhoitaja	1985-91
Natri Hannes	hallituksessa	1962-73 ja 1977-79
	varapuheenjohtaja	1964-68
	puheenjohtaja	1969-73
Niinilampi Veijo	hallituksessa	1995-97 ja 2001-02
	puheenjohtaja	1997
Nykänen Kauko	puheenjohtaja	1960-63
Oksa Raimo	työntekijöiden edustaja	2003-04

Palmi Alvari	hallituksessa	2010-
Pauni Timo	hallituksessa	2010-
Peippo Erkki	sihteeri	1952-57
Pekkala Elli	hallituksessa	1974-76
Peltovirta Heidi-Tuulia	hallituksessa	2003
Pesonen Veijo	hallituksessa	1971-77, 1982-83
	puheenjohtaja	1975
	sihteeri	1976-77
Peura Mervi	sihteeri	1994-95
Pihlaja Heli	hallituksessa	2001
Pihlaja Sakari	sihteeri	1991-93 ja 1998-2001
	puheenjohtaja	1998-2000
	työntekijöiden edustaja	2001-02
	hallituksessa	2008-
Pietiläinen Lea	hallituksessa	2004-07
Pitkä Marja nyk, Rantanen	hallituksessa	1997
Piuva Leevi	hallituksessa	1959-63
	sihteeri	1960-63
Puttonen Yrjö	hallituksessa	1964-72 ja 1977-79
	varapuheenjohtaja	1977-79
Pylvämäinen Vesa	hallituksessa	2007-08
Pöllänen Tauno	puheenjohtaja	1978
Rahkola Anne	hallituksessa	2000
Rahkola Seppo	hallituksessa	1999-2000
Rahkonen Seppo	puheenjohtaja	1984-85
Raitio Väinö	hallituksessa	1974-76
Reinikainen Pertti	hallituksessa	1970-76 ja 1980-82
	varapuheenjohtaja	1970-76
Riikonen Seppo	sihteeri	2002-07
Ristola Simo	hallituksessa	1979
Ristonmaa Jaana	sihteeri	1998
Röyskö Ensio	hallituksessa	1969-76 ja 1980
	sihteeri	1972-76
Röyskö Martta	hallituksessa	1984-90
	rahastonhoitaja	1984
	varapuheenjohtaja	1986
	sihteeri	1987-90
Saarnivaara-Soini Liisa	hallituksessa	2000
Saikkonen Aili	hallituksessa	1959-61
Savolainen Eero	hallituksessa	1952-56, 1958-60
	puheenjohtaja	1959
Silvennoinen Anneli	rahastonhoitaja	
	hallituksen ulkopuolella	1976-82
Soini Jorma	hallituksessa	1983-87
Suomela Valdemar	hallituksessa	1957-59
	sihteeri	1958-59
Tilkkanen Pasi	hallituksessa	1996-97
Tolvanen Eero	työntekijöiden edustaja	2008

Tourunen Erkki	hallituksessa	1987-88
Turunen Eeva	hallituksessa	1952-56
Vainio Eero	hallituksessa	1970
Vainio Oiva O.	hallituksessa	2003-04
Valkeinen Terttu	hallituksessa	1996-2000
	varapuheenjohtaja	2008-09
Viinikainen Sami	hallituksessa	1998-99, 2005-06
Virokannas Tapio	hallituksessa	2009-
Virolainen Jukka	hallituksessa	2003-04
Virtanen Valma	hallituksessa	1983
Vähäkangas Tapio	puheenjohtaja	1964-68
Välimäki Sirpa	hallituksessa	2008-09

Katulähetyksen hallitus vuonna 2003.

Katulähetyksen hallitus vuonna 2006.

Katulähetyksen hallituksen jäsenet 1952-2010

Ensimmäinen johtokunta, jolle annettiin tehtäväksi laatia yhdistykselle säännöt

1952

puheenjohtaja Erkki Kiviranta
jäsen Eva Kamio
jäsen Eva Turunen
jäsen Ida Hämäläinen
jäsen Onni Jaatinen
jäsen Eero Savolainen
jäsen Toivo Arvaja

1953

puheenjohtaja Erkki Kiviranta
varapuheenjohtaja Eeva Kamio
sihteeri Erkki Peippo
rahastonhoitajaMatti Kotimäki
Ida Hämäläinen
Onni Jaatinen
Eero Savolainen
Eeva Turunen

1954

puheenjohtaja Erkki Kiviranta
varapuheenjohtaja Eeva Kamio
sihteeri Erkki Peippo
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
Ida Hämäläinen
Onni Jaatinen
Eero Savolainen
Eeva Turunen

1955

puheenjohtaja Erkki Kiviranta
varapuheenjohtaja Eeva Kamio
sihteeri Erkki Peippo
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
Ida Hämäläinen
Onni Jaatinen
Eero Savolainen
Eeva Turunen

1956

puheenjohtaja Erkki Kiviranta
varapuheenjohtaja Eeva Kamio
sihteeri Erkki Peippo
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
Ida Hämäläinen
Onni Jaatinen
Eero Savolainen
Eeva Turunen

1957

puheenjohtaja Erkki Kiviranta
varapuheenjohtaja Eeva Kamio
sihteeri Erkki Peippo
rahastonhoitaja Matti Kivimäki
Pentti Hukka
Eeva Kannisto
Ida Hämäläinen
Valdemar Suomela

1958

puheenjohtaja Erkki Kiviranta
varapuheenjohtaja Eeva Kamio
sihteeri aldemar Suomela
rahastonhoitaja Matti Kivimäki
Pentti Hukka
Onni Jaatinen
Eeva Kannisto
Eero Savolainen

1959

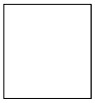

puheenjohtaja Eero Savolainen
varapuheenjohtaja Eeva Kamio
sihteeri Valdemar Suomela
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
Pentti Hukka
Saimi Kokkonen
Aili Saikkonen
Leevi Puiva

1960

puheenjohtaja Kauko Nykänen
varapuheenjohtaja Eeva Kamio
sihteeri Leevi Piuva
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
Pentti Hukka
Saimi Kokkonen
Aili Saikkonen
Eero Savolainen

1961

puheenjohtaja Kauko Nykänen
varapuheenjohtaja Eeva Kamio
sihteeri Leevi Piuva
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
Matti Heikkinen
Saimi Kokkonen
Hilkka Koskinen
Aili Saikkonen

1962 puheenjohtaja Kauko Nykänen

varapuheenjohtaja Eeva Kamio
sihteeri Leevi Piuva
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
Matti Heikkinen
Saimi Kokkonen
Hilkka Koskinen
Hannes Natri

1963 puheenjohtaja Kauko Nykänen

varapuheenjohtaja Eeva Kamio
sihteeri Leevi Piuva
varasihteeri Hilkka Koskinen
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
Eero Haapiainen
Esteri Hintikka
Hannes Natri

1964 puheenjohtaja Tapio Vähäkangas

varapuheenjohtaja Hannes Natri
sihteeri Eero Haapiainen
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
emäntä Saimi Kokkonen
Esteri Hintikka
Hilkka Koskinen
Yrjö Puttonen

1965 puheenjohtaja Tapio Vähäkangas

varapuheenjohtaja Hannes Natri
sihteeri Eero Haapiainen
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
Saimi Kokkonen
Antti Makkonen
Yrjö Puttonen

1966 puheenjohtaja Tapio Vähäkangas

varapuheenjohtaja Hannes Natri
sihteeri Eero Haapiainen
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
Saimi Kokkonen
Antti Makkonen
Yrjö Puttonen

1967 puheenjohtaja Tapio Vähäkangas

varapuheenjohtaja Hannes Natri
sihteeri Eero Haapiainen
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
Saimi Kokkonen
Antti Makkonen
Yrjö Puttonen

1968 puheenjohtaja Tapio Vähäkangas

varapuheenjohtaja Hannes Natri
sihteeri Eero Haapiainen
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
Saimi Kokkonen
Antti Makkonen
Yrjö Puttonen
Pertti Reinikainen

1969 puheenjohtaja Hannes Natri

varapuheenjohtaja Saimi Kokkonen
sihteeri Eero Haapiainen
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
Oiva Jokinen
Saimi Kokkonen
Yrjö Puttonen
Ensio Röyskö

1970 puheenjohtaja Hannes Natri

varapuheenjohtaja Pertti Reinikainen
sihteeri Eero Haapiainen
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
Yrjö Puttonen
Ensio Röyskö
Eero Vainio

1971 puheenjohtaja Hannes Natri

varapuheenjohtaja Pertti Reinikainen
sihteeri Eero Haapiainen
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
Saimi Kokkonen
Veijo Pesonen
Yrjö Puttonen
Ensio Röyskö

1972 puheenjohtaja Hannes Natri

varapuheenjohtaja Pertti Reinikainen
sihteeri Ensio Röyskö
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
(hallituksen ulkopuolella)
Eero Haapiainen
Saimi Kokkonen
Veijo Pesonen

1973 puheenjohtaja Hannes Natri
varapuheenjohtaja Pertti Reinikainen

sihteeri Vilho Mölsä
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
(hallituksen ulkopuolella)
Saimi Kokkonen
Elli Pekkala
Veijo Pesonen
Väinö Raitio
Ensio Röyskö

1974 puheenjohtaja Antti Makkonen
varapuheenjohtaja Pertti Reinikainen

sihteeri Vilho Mölsä
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
(hallituksen ulkopuolella)
Saimi Kokkonen
Elli Pekkala
Veijo Pesonen
Väinö Raitio

1975 puheenjohtaja Veijo Pesonen
varapuheenjohtaja Pertti Reinikainen

sihteeri Ensio Röyskö
rahastonhoitaja Matti Kotimäki
(hallituksen ulkopuolella)
Saimi Kokkonen
Vilho Mölsä
Elli Pekkala
Väinö Raitio
Veijo Pesonen

1976 puheenjohtaja Eero Haapiainen
varapuheenjohtaja Pertti Reinikainen

sihteeri Veijo Pesonen
rahastonhoitaja Anneli Silvennoinen
(hallituksen ulkopuolella)
Saimi Kokkonen
Antti Makkonen
Vilho Mölsä
Väinö Raitio

1977 puheenjohtaja Eero Haapiainen
varapuheenjohtaja Yrjö Puttonen

sihteeri Veijo Pesonen
rahastonhoitaja Anneli Silvennoinen
(hallituksen ulkopuolella)
Antti Makkonen
Saimi Kokkonen
Vilho Mölsä
Pertti Reinikainen

1978 puheenjohtaja Tauno Pöllänen
varapuheenjohtaja Yrjö Puttonen

sihteeri Antti Makkonen
rahastonhoitaja Anneli Silvennoinen
(hallituksen ulkopuolella)
Markku Laukkanen
Vilho Mölsä
Hannes Natri

1979 puheenjohtaja Saimi Kokkonen
varapuheenjohtaja Yrjö Puttonen

sihteeri Antti Makkonen
rahastonhoitaja Anneli Silvennoinen
(hallituksen ulkopuolella)
Ilmari Kaskikalio
Erkki Kiviranta
Hannes Natri
Simo Ristola

1980 puheenjohtaja Ilmari Kaskikallio
varapuheenjohtaja Saimi Kokkonen

sihteeri Erkki Metiäinen
rahastonhoitaja Anneli Silvennoinen
(hallituksen ulkopuolella)
Elvi Hirvonen
Erkki Kiviranta
Markku Laukkanen
Pertti Reinikainen
Ensio Röyskö

1981 puheenjohtaja Ilmari Kalliokoski
varapuheenjohtaja Saimi Kokkonen

sihteeri Erkki Metiäinen
rahastonhoitaja Anneli Silvennoinen
(hallituksen ulkopuolella)
Elvi Hirvonen
Antti Makkonen
Markku Laukkanen (Veijo Pesonen)
Pertti Reinikainen

1982 puheenjohtaja Ilmari Kalliokoski
varapuheenjohtaja Saimi Kokkonen

sihteeri Erkki Metiäinen
rahastonhoitaja Anneli Silvennoinen

(hallituksen ulkopuolella)
Elvi Hirvonen
Jaakko Koivunen
Veijo Pesonen
Pertti Reinikainen

1983 puheenjohtaja Ilmari Kaskikallio
varapuheenjohtaja Saimi Kokkonen

sihteeri Aino Kurkimaa
Jaakko Koivunen
Erkki Metiäinen
Veijo Pesonen
Jorma Soini
Valma Virtanen

1984 puheenjohtaja Seppo Rahkonen
varapuheenjohtaja Saimi Kokkonen

sihteeri Jukka-Pekka Fabrin
rahastonhoitaja Martta Röyskö
Jaakko Koivunen
Aino Kurkimaa
Vilho Mölsä
Jorma Soini

1985 puheenjohtaja Seppo Rahkonen
varapuheenjohtaja Saimi Kokkonen

sihteeri Jukka-Pekka Fabrin
rahastonhoitaja Vilho Mölsä
Jaakko Koivunen
Aino Kurkimaa
Martta Röyskö
Jorma Soini

1986 puheenjohtaja Seppo Rahkonen
(1.9. alkaen Jaakko Koivunen)

varapuheenjohtaja Martta Röyskö
sihteeri Jukka-Pekka Fabrin
rahastonhoitaja Vilho Mölsä
Ilmari Kalliokoski
Aino Kurkimaa
Jorma Soini

1987 puheenjohtaja Jaakko Koivunen
varapuheenjohtaja Eeva Kannisto

sihteeri Martta Röyskö
rahastonhoitaja Vilho Mölsä
Ilmari Kaskikallio
Aino Kurkimaa
Jukka-Pekka Fabrin
(1.12. Erkki Tourunen)

1988 puheenjohtaja Jaakko Koivunen
varapuheenjohtaja Ilmari Kaskikallio

sihteeri Martta Röyskö
rahastonhoitaja Vilho Mölsä
Eeva Kannisto
Aino Kurkimaa
Erkki Tourunen (1.9. Juha Lappi)

1989 puheenjohtaja Jaakko Koivunen
varapuheenjohtaja Mikko Hokkanen

sihteeri Martta Röyskö
rahastonhoitaja Vilho Mölsä
Eeva Kannisto
Tapio Markkanen
Juha Lappi

1990 puheenjohtaja Jaakko Koivunen
varapuheenjohtaja Mikko Hokkanen

sihteeri Martta Röyskö
rahastonhoitaja Vilho Mölsä
Jaakko Henttonen (12.10. asti)
Eeva Kannisto
Juha Lappi

1991 puheenjohtaja Jaakko Koivunen
varapuheenjohtaja Mikko Hokkanen

sihteeri Sakari Pihlaja
rahastonhoitaja Vilho Mölsä
Liisa Arvaja
Helena Hokka
Ilmari Kaskikallio

1992 puheenjohtaja Jaakko Koivunen
varapuheenjohtaja Mikko Hokkanen

sihteeri Sakari Pihlaja
Liisa Arvaja
Helena Hokka
Ensio Mäkinen
Juha Lappi

1993 puheenjohtaja Jaakko Koivunen
varapuheenjohtaja Mikko Hokkanen

sihteeri Sakari Pihlaja

Liisa Arvaja
Helena Hokka
Juha Lappi
Aarre Manninen

1994 puheenjohtaja Jaakko Koivunen

varapuheenjohtaja Mikko Hokkanen
sihteeri Alpo Hiltunen
Liisa Arvaja
Eeva Kannisto
Juha Lappi
Aarre Manninen
Mervi Peura

1995 puheenjohtaja Jaakko Koivunen

varapuheenjohtaja Mikko Hokkanen
sihteeri Alpo Hiltunen
Liisa Arvaja
Jarmo Hakkarainen
Juha Lappi
Veijo Niinilampi
Mervi Peura

1996 puheenjohtaja Jaakko Koivunen

varapuheenjohtaja Mikko Hokkanen
sihteeri Alpo Hiltunen
Liisa Arvaja
Pekka Arposuo
Veijo Niinilampi
Pasi Tilkkanen
Terttu Valkeinen

1997 puheenjohtaja Veijo Niinilampi

1.4. Sakari Pihlaja
varapuheenjohtaja Pekka Arposuo
sihteeri Alpo Hiltunen
Juha Lappi
Marja Pitkä
Pasi Tilkkanen
Terttu Valkeinen

1998 puheenjohtaja Sakari Pihlaja

varapuheenjohtaja Mikko Hokkanen
sihteeri Jaana Ristonmaa
Pekka Arposuo
Juha Halonen
Juha Lappi
Terttu Valkeinen
Sami Viinikainen

1999 puheenjohtaja Sakari Pihlaja

varapuheenjohtaja Mikko Hokkanen
sihteeri Marja Pitkä
Pekka Arposuo
Juha Lappi
Lauri Manner
Seppo Rahkola
Terttu Valkeinen
Sami Viinikainen

2000 puheenjohtaja Sakari Pihlaja

varapuheenjohtaja Keijo Kohonen
Pekka Arposuo
Juha Lappi
Anne Rahkola
Seppo Rahkola
Liisa Saarnivaara-Soini
Terttu Valkeinen
Erkki Arvaja, sihteeri

2001 puheenjohtaja Pekka Arposuo

varapuheenjohtaja Keijo Kohonen
Mika Florin
Jarmo Hakkarainen
Jaakko Koivunen
Juha Lappi
Veijo Niinilampi
Heli Pihlaja
Sakari Pihlaja, työntekijöiden edustaja
Erkki Arvaja, sihteeri

2002 puheenjohtaja Pekka Arposuo

varapuheenjohtaja Keijo Kohonen
Jarmo Hakkarainen
Jaakko Koivunen
Jarmo Laakkonen
Juha Lappi
Veijo Niinilampi
Mirja Morander
Ville-Veikko Lampinen, työntekijöiden edustaja
Seppo Riikonen, sihteeri

2003 puheenjohtaja Pekka Arposuo
varapuheenjohtaja Kyösti Florin

Artturi Anttila
Jarmo Laakkonen
Erja Moisio
Mirja Salminen
Oiva O. Vainio
Jukka Virolainen
Raimo Oksa, työntekijöiden edustaja
Seppo Riikonen, sihteeri

2004 puheenjohtaja Pekka Arposuo
varapuheenjohtaja Mirja Morander

Artturi Anttila
Sinikka Koivunen
Rauno Kosonen
Helena Konttinen
Lea Pietiläinen
Jukka Virolainen
Kaarina Pihlaja, työntekijöiden edustajana
Seppo Riikonen, sihteeri

2005 puheenjohtaja Pekka Arposuo
varapuheenjohtaja Mirja Morander

Artturi Anttila
Ari Hakkarainen
Ahti Jylanki
Helena Kusmin Konttinen
Lea Pietiläinen
Sami Viinikainen
Hanna-Riikka Alasippola,
työntekijöiden edustajana
Seppo Riikonen, sihteeri

2006 puheenjohtaja Pekka Arposuo
varapuheenjohtaja Mirja Morander

Artturi Anttila
Ahti Jylanki
Helena Kusmin Konttinen
Päivi Kärkkäinen
Lea Pietiläinen
Sami Viinikainen
Hanna-Riikka Alasippola,
työntekijöiden edustajana.
Seppo Riikonen, sihteeri

2007 puheenjohtaja Pekka Arposuo
varapuheenjohtaja Mirja Morander

Artturi Anttila
Ahti Jylanki
Helena Konttinen
Päivi Kärkkäinen
Lea Pietiläinen
Vesa Pylvänäinen
Alpo Hiltunen, työntekijöiden edustajana.
Seppo Riikonen, sihteeri

2008 puheenjohtaja Pekka Arposuo
varapuheenjohtaja Terttu Valkeinen

Artturi Anttila
Ari Hakkarainen
Rauno Kosonen
Sakari Pihlaja
Vesa Pylvänäinen
Sirpa Välimäki
Eero Tolvanen, työntekijöiden edustajana
Seppo Riikonen, sihteeri

2009 puheenjohtaja Pekka Arposuo
varapuheenjohtaja Terttu Valkeinen

Artturi Anttila
Rauno Kosonen
Sakari Pihlaja
Mirja Morander
Tapio Virokannas
Sirpa Välimäki
Hanna-Riikka Alasippola,
työntekijöiden edustajana
Markku Leinonen, sihteeri

2010 puheenjohtaja Pekka Arposuo
varapuheenjohtaja Rauno Kosonen

Artturi Anttila
Alvari Palmi
Sakari Pihlaja
Mirja Morander
Tapio Virokannas
Timo Pauni
Jaana Ketomäki, työntekijöiden edustajana
Markku Leinonen, sihteeri

Katulähetyksemme uranuurtaja ja veteraani,
Kaupunkiseurakunnan diakoni, **Osmo Pihlaja**
kirjoitti Katulähetyksen vaiheista kronikan.
Se on esitetty yhdistyksen 20-vuotisjuhlassa 19.10.1965 ja
25-vuotisjuhlassa 1.1.1971.

Suomen kansan vaiheissa on ollut aikaa monta,
hyvää, rikasta kuin myöskin onnetonta.
Kestetty on pettuleivän sekä sodan ajat,
mieron tietä kuljettu ja siirretty on rajat.
Jumala, ken elon teitä johtaa,
meidät täällä maailmassa kohtaa,
hyväksi on nähnyt sen, että pienen pieni ihminen,
joka luulee olevansa suuri,
tarvitsee tällaista kohtelua juuri,
havaitakseen, ettei oma voima, kunto,
eikä mikään tärkeyden tunto,
elon perustukseksi ei riitä,
eikä yksin siitä, ole rakentamaan uutta,
sopusointuista tulevaisuutta.

Varmaan elon kolhut, pimeys ja syvyys,
paremmin kuin mainen rikkaus ja ulkonainen hyvyys,
ihmispoloisen hänen luokseen häätää,
joka tahtoo johdattaa, ja elämäämme säätää.
Siksi olkoon kiitos Herran,
joka useamman kerran,
joka johtanut on yksityistä, sekä kansaa tätä,
siten, että tunnettu on hätä,
veljistä ja sisarista täällä,
kanssavaeltajistamme maan päällä.

Olkoon ajat hyvät taikka pahat,
vallitkoon köyhyys, taikka riittäköön rahat,
niin aina löytyy kuitenkin niitä,
joille eivät yhteiskunnan lait ja normit riitä,
vaan tie on heille leveä,
joskaan ei kulkea keveä,
sillä synti on sumentanut kaidan tien,
asian ymmärtänyt oikein lienen.

Monet heistä ovat Herran johtoa kysyneet,
mutta eivät ole oikealla tiellä pysyneet,
koska synnin kiusausten ovi
on ollut heidän elämässään lovi,
johon ovat kompastuneet kerran, toisen
ja kokeneet asian moisen,
että tarvitsevat ystävää hyvää,
joka on kylvämässä monta kultajyvää.

Vaikka mieli on lankeavainen heikko,
ja pahuuden pimeä peikko
kiertää ja kaartaa
ja usein joka puolelta saartaa,
niin sittenkin tiellä elon,
syövereissä synnin pelon,
on toivoa vielä sen verran,
että Hän, joka elämän antoi kerran,
voi suunnan oikean antaa
ja palvelevan lähimmäisen kautta kantaa,
sekä johtaa kaita tietä,
joka ei enää vietä,
vaan luo uudelle elämälle pohjaa
ja anteeksiantamukseen ohjaa.

Tarvitaan paljon heitä,
varmasti kaikkia meitä,
nähdäksemme sisaren ja veljen heikon
pyörteissä sisäisen tai ulkonaisen hädän peikon.
Tarvitaan työnäkyä suurta,
sekä oikeaa perustusta, juurta,
että työtovereina Herran,
menisimme toisenkin kerran,
teille ja aitovierille asti,
rohkeasti, reippaasti,
sillä Herran on työ,
että poistuisi pimeyden yö.
Hän itse on työssä myötä
poistamassa synnin yötä
Hän antaa työhön rohkeutta, voimaa,
eikä erehdyksistäkään soimaa.

Pääasia on se, että kaikki ne,
jotka ovat omassa elämässään kokeneet sen,
että eksyvä ja heikko ihminen,
saa anteeksiantamuksen ja armon,
sekä myös työhön kutsumuksen ja tarmon,
menevät kiireesti sinne,
lankeemukset ja kolhut minne,
ovat syösseet monta,
varjojen teille, onnetonta.

Saamme tähän toteamuksen liittää,
ja Herraa siitä todella kiittää,
että aina on ollut ja nyt on joukko tuttu ja tuntematon,
jolle tämä työ on tärkeä ja pyhä
ja rakkaus palava yhä,
eivätkä pane kynttiläänsä vakan alle,
vaan kipuilevat siitä, että Ville taikka Kalle,
kadun mies, tai vaikka nainen,
jolle tämä matka mainen,
on usein mutkainen ja vaikea,
ja joskus kyynelkin silmässä on haikea,
saisi ruokaa, suojaa, hengellistä hyvää,
ja elämälleen pohjaa oikeaa ja syvää.

Tämä kai jo esipuheeksi riittää,
jonka sain nyt tähän alkuun liittää
käydessäni kronikoimaan katulähetystyöstä,
jota laatiessani olen ottanut jatkoaikaa yöstä.

Tätä työtä on tehty jo Jyväskylässäkin 20 vuotta,
eikä varmaan suotta,
sillä sitä pohdin,
ja sen nyt sanoa tohdin,
että tunnen monen veljen jalon,
joka on saanut rakkauden palon
juuri tilaisuuksissa näissä,
vaikka olisikin tullut viinapäissä.
Herra antoi armon,
uuden voiman sekä tarmon,
jättää kujat sekä kapakat
sekä suuhun uudet sanat napakat
todistaa Herrasta tästä,
joka välittää puliukonkin elämästä."

Lähdeviitteet

Lyhenteet

JKP	Johtokunnan kokouksen pöytäkirja
JäKP	Jäsenkokouksen pöytäkirja
HaKP	Hallituksen kokouksen pöytäkirja
HKP	Veljeskodin hoitokunnan kokouksen pöytäkirja
KLA	Katulähetyksen arkisto
KPHPK	Kuiville Pyrkivien Tuki ry:n hallituksen kokouksen pöytäkirja
PKP	Perustavan kokouksen pöytäkirja
TAT	Tuetun asumisen toimikunta
Tk	Toimintakertomus
Ts	Toimintasuunnitelma
Vk	Vuosikertomus
VKP	Vuosikokouksen pöytäkirja

1 V. Louhivuori. Miten katulähetyksemme alkoi? Rengas 1963, 5, 4-5; Osmo Pihlajan historiikki 1965, KLA; Jyväskylän Katulähetyksen ensimmäisen historiikin laatijat nojautuivat tässä Pihlajan esitykseen. Pihlaja oli käyttänyt ilmeisesti lähteenään Verneri Louhivuoren artikkelia Rengas -lehdessä, johon käsilläoleva esitys pääsääntöisesti perustuu. Louhivuori on työn lähtökohta.

2 ”Pullakirkko” -sana esiintyy Pihlajan historiikissa jo runsas 10 vuotta ennen kuin varsinainen pullakirkkotoiminta käynnistyi. Jyväskylässä. Itse termi on vieläkin vanhempi. Vuoden 1956 Rengas –lehdessä todetaan, että ”jokainen katulähetystyöntekijä tietää, mikä on pullakirkko”. Rengas 1956, 1-2,5. NMKY:llä tuli myöhemmin olemaan tärkeä merkitys myös Jyväskylän katulähetystyössä.

3 V. Louhivuori. Rengas 1963,5,4-5,9; Pihlajan historiikki 1965. ”Kevytkenkäinen nainen” on Louhi vuoren tekstissään käyttämä termi, joka heijastelee aikakauden tapaa ilmaista ilmiökenttää.

4 V. Louhivuori. Rengas 1963,5,4-5; Osmo Pihlajan historiikki; Rönneikkö Katarina. 2008. När tro och handling möts. En undersökning av Arvid von Martens liv och verksamhet, 131 – 132.

5 V. Louhivuori. Rengas 1963,5,4-5, Pihlajan historiikki 1965; Louhivuori oli partioliikkeen uranuurtajia.

6 Suomen Katulähetysliitto. Internetsivut.

7 Eeva Kanniston ja Erkki Kivirannan haastattelu 20.1.1994.

8 Rönneikkö 2008, 138 – 139.

9 Rönneikkö 2008, 132; Rengas 1953,1, 7; V. Louhivuori. Rengas 1963,5,4,9.

10 Rönneikkö 2008, 66 – 109. Von Martensin kokemuksia Pyhän Hengen kasteesta ja kielillä puhumisesta ks. Rönneikkö s. 90 – 96. Kielilläpuhuminen oli von Martensin mukaan rakentavaa ja tärkeää Jumala -suhteessa.

11 Rönneikkö 2008, 167 – 176.

12 O.S. Melin. Katulähettiläs. Välähdyksiä Arvid von Martensin elämästä. 1993, 55; Rengas 1946,1,4; Rönneikkö 2008, 142.

13 Rengas 1956,5,7-8; 1957,1,7; 1966,1,9; Rengas 1967,3,7; K. Talvioja. On autettava koko ihmistä. Rengas 1967,4-5,5-6.

14 Rengas 1950,4,27.

15 Rönneikkö 2008,85-86.

16 Rengas 1946-1950.

17 A von Martens. Yö- ja katulähetyspäivät 22-24.2.1946. Rengas, 1946,1, 3.
18 Rönneikkö 2008, 90 – 100, 142 – 143.
19 Rengas 1946,1,3.
20 Rönneikkö 2008, 160 – 163.
21 A. von Martens. Sydämestä sydämeen. Rengas 1951,4,28 – 29; Rönneikkö 2008, 140 – 144.
22 Rönneikkö 2008, 140 – 141, 150 - 151.
23 Rönneikkö 2008, 142.
24 Rengas 1946,1,1; 1946,2,14.
25 J. Haikari. Kypärämäki ja sen väki.1999, 20; P. Tommila. Jyväskylän kaupungin historia 1837-1965.1.1972, 580; T. Raninen. Karjalaisille kotoinen kaupunki. Jyväskylän kirja. Katsauksia kaupunkielämän vaiheisiin 1940-luvulta 1990-luvulle. 1997, 20-21.
26 Keskisuomalainen 28.10.1950. V. Louhivuori. Rengas 1963,5,4-5,9. Erkki Kivirannan ja Eeva Kanniston haastattelu 20.1.1994. Sanomalehtihaastattelussa Kiviranta mainitsee Agnes Hjeltin yhtenä kaupunkiseurakunnan lähettiläänä opastuspäivillä Helsingissä, mutta haastattelussa 20.1.1994 Eeva Kamion. Von Martens kertoo Rengas -lehdessä (1956,4,28 – 29) juuri Hjeltin olleen Jyväskylän kaupunkiseurakunnan lähettiläänä ensimmäisessä valtakunnallisessa katulähetys kokouksessa. On syytä uskoa Kivirannan varhaisempaa tiedonantoa. Rengas 1955,3,23.
27 E. Kamio. Herra on ollut hyvä. Rengas 1955,3,23-24; Erkki Kivirannan ja Eeva Kanniston haastattelu 20.1.1994; Johannes Natrin haastattelu 8. 2.2002; Keskisuomalainen 28.10.1950; Rengas 1946,1,1-3; 1963,5,4. Keskisuomalaisen artikkelissa 28.10.1950 Kiviranta mainitsee, että helluntaiseurakunta oli mukana alussa, ei siis enää haastatteluhetkellä.
28 Eeva Kanniston ja Erkki Kivirannan haastattelu 20.1.1994; Takalaiton -lehti 1995/1; Eeva Kanniston haastattelu 5.3.2010.
29 E. Kamio. Herra on ollut hyvä. Rengas 1955,3,23 – 24.
30 Osmo Pihlajan kronikka 1965; Elmi Natrin ja Yrjö Puttosen haaastattelu 8.5.2009.
31 Eeva Kanniston ja Erkki Kivirannan haastattelu 20.1.1994.
32 Katulähetystyöntekijöiden siunaustilaisuudessa siunattavien luettelo. 16-17.11.1947. KLA. Ilmeisesti valokopio alkuperäisestä.
33 Jyväskylään saapui. Keskisuomalainen 16.11.1947.
34 Eeva Kanniston ja Erkki Kivirannan haastattelu 20.1.1994; Elmi Natrin ja Yrjö Puttosen haastattelu 8.5. 2009; Osmo Pihlajan kronikka 1965 (KLA) ja haastattelu, lokakuu 2001. Johannes Natrin =haastattelu 8.2.2002.
35 Keskisuomalainen 28.10.1950; Viisi vuotta katulähetystyötä Jyväskylässä. Rengas 1950,4,27.
36 Tietoja kentältä. Rengas 1950,5,36-37.
37 Tietoja kentältä. Rengas 1950,5,36 – 37; Viisi vuotta katulähetystyötä Jyväskylässä. Rengas 1950,4,27.
38 Erkki Kivirannan ja Eeva kanniston haastattelu 20.1.1994; Keskisuomalainen 2.1.1976,6.
39 E. Kamio. Herra on ollut hyvä. Rengas 1955,3,23-24.
40 A. Nevalainen. Uusin voimin eteenpäin. Rengas 1950,5,38.
41 Rengas 1951,2,10-11,13,15.
42 Rengas 1951,3.
43 Hilda Kirmasen, Jaakko Koivusen, Osmo Pihlajan, Merja Lahden haastattelu 3.7.1995.
44 Perustavan kokouksen pöytäkirja, maaliskuu 1952; Vuosikertomus 1952; Rengas 1950,5,37-38; Eeva Kanniston ja Erkki Kivirannan haastattelu 20.1.1994.
45 Ensimmäinen dokumentti, maaliskuu 1952; PKP.
46 Yhdistyksen perustamiskirja 29.12. 1952.
47 Vuosikertomukset 1952 – 1959.
48 Vuosikertomukset 1952 – 1959.
49 Vk 1952 – 1959.

50 Eeva Kanniston ja Erkki Kivirannan haastattelu 20.1.1994; Takalaiton -lehti 1995/1.
51 Vk 1952 – 1959.
52 JKP maaliskuu 1952; JKP 28.6.1962. Vk 1952; Hilda Kirmasen haastattelu 3.7.1995.
53 Verneri Louhivuoren kirje katulähetysystäville 7.3.1955; VKP 14.3.1955; Vk 1952 - 1959.
54 Erkki Kivirannan ja Eeva Kanniston haastattelu 20.1.1994; Takalaiton -lehti 1995/1.
55 Vk 1952 – 1959.
56 Osmo Pihlajan kronikka 1965.
57 Hilda Kirmasen haastattelu 3.7.1995.
58 Erkki Kivirannan ja Eeva Kanniston haastattelu 20.1.1994.
59 Erkki Kivirannan ja Eeva Kanniston haastattelu 20.1.1994; Takalaiton -1ehti 1995/1. Petterin ”siltojen alta” nousukertomuksesta on olemassa hieman erilaisia versioita. Kertomustraditio on vuosikymmenien saatossa muuntunut ja saanut väriä. Petteri on varmaan myös itse nostanut erilaisia seikkoja esille eri yhteyksissä.
60 JKP 20.12.1954; Keskisuomalainen 10.10.1955.
61 Petteri Hirvosen kirje Kauniaisten raamattuopistolta pastorille 14.10.1954.
62 Rengas 1968,4-5,15-16.
63 Eriksson, J. Minun todistukseni 2008, 75 – 77.
64 Vk 1964; JKP 27.1.1964; JKP 29.5.1964
65 VKP 15.2.1964; 27.2.1965.
66 JKP 20.3.1968.
67 Eeva Kanniston haastattelu 5.3.2010; JKP 10.10.1978.
68 Vk 1952 – 1959; Katulähetysväen koko maata käsittävät kesäpäivät Jyväskylässä 27.7.-31.7.1956. Ohjelma.
69 Vk 1952 – 1959.
70 Eeva Kanniston haastattelu 5.3.2010; Eeva Kanniston ja Erkki Kivirannan haastattelu 20.1.1994.
71 Eeva Kanniston ja Erkki Kivirannan haastattelu 20.1.1994; Takalaiton –lehti 1995/1..
72 Vk 1955; Rengas 1955,5,37; Katulähetystyötä 10 vuotta Jyväskylässä. 8.- 9.10.1955. Ohjelma.
73 Vk 1958.
74 Vk 1958; JKP 26.4. 1958.
75 Vk 1954; Jyväskylän Katulähetysystävät ry:n jäsenluettelo; JKP 9.5.1959; 2.2.1960.
76 Rengas 1955,3,23 24; Eeva Kanniston ja Erkki Kivirannan haastattelu 20.1.1994.
77 Rengas 1954,2,5; 1954,3,8; 1967,3,7; 1954, 4-5,5-6; JKP 15.4.1986; Suomen Katulähetysliitto ry. Internetsivut. http://www.katulahetysliitto.org/.
78 P. Karonen. Rikollisuudesta. Jyväskylän kirja. 1997, 72.
79 Tommila 1972, 580 – 581.
80 JKP 24.5. 1958; VKP 14.3. 1959
81 VKP 30.1. 1960; Vk 1960.
82 VKP 30.1. 1960; JKP 2.2. 1960.
83 JKP 2.2. 1960; TS 1963.
84 Vk 1964.
85 Rengas 1961,2, 8, Vk 1960 - 1963.
86 Rengas 1963,1,3.
87 Vk 1961, 1962 Rengas 1962,1,2-3.
88 Vk 1952 – 1969; JKP 1952 – 1969, VKP 1952 - 1969.
89 Vk 1964 – 1969; Yhdistyksen tulostase 1968 - 1969.
90 Yhdistyksen tulostase 1962; Vk 1960 - 1963.
91 Vk 1960 – 1963.
92 JKP 20.8.1963; Vk 1960 – 1963.

93 JKP 9.12.1968.
94 Rengas 1963,4,5.; Juhani Erikssonin haastattelu 2.9.2009.
95 Rengas 1961,5,2; Rengas 1963,4,5.
96 Eeva Kanniston haastattelu 5.3.2010.
97 Rengas 1963,4,5.
98 JKP 26.2.1964; Vk 1963, VKP 1.3.1969.
99 VKP 15.2.1964.
100 VKP 15.2.1964; Rengas 1964,3,12-13; 1965, 5,11.
101 Tk 1964,1969.
102 VKP 27.2.1965; Tk 1965.
103 Tk 1966, 1964.
104 Rengas 1950,5,36-37.
105 Tk 1965, 1966.
106 Tk 1965 – 1969.
107 Tk 1966 - 1968.
108 Tk 1964 – 1969.
109 Tk 1964 – 1969.
110 Haikari 1999, 23-24,58-59
111 Tk 1965.
112 Yhdistyksen toimintasuunnitelma vuodelle 1963.
113 VKP 9.3.1963.
114 Vk 1966, 1967; 1968; JKP 9.9.1968; 3.10.1968; 8.4.1970.
115 Rengas 1967,1,5.
116 Rengas 1968,4-5,15-16.
117 Rengas 1969,3,12.
118 Osmo Pihlajan, Hilda Kirmasen, Jaakko Koivusen ja Merja Lahden haastattelu 3.7.1995.
119 Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys. Kirjapalvelu. Lasku 11.9.1969. Katulähetysnuorten arkisto.
120 Pertti Reinikaisen haastattelu 24.6.2010.
121 Alue tunnetaan virallisesti Kypärämäen kaupunginosana ja Köhniö sen osana. Asukkaat yleensä tietävät, asuvatko he varsinaisen Kypärämäen vai Köhniön puoella. Kypärämäen seurakuntakoti sijaitsee Köhniön puolella.
122 Oiva Jokisen puhelinhaastattelu 30.6.2010.
123 Pertti Reinikaisen haastattelu 24.6.2010 ja 30.6.2010; Oiva Jokisen puhelinhaastattelu 30.6.2010.
124 Pertti Reinikaisen haastattelu 24.6.2010.
125 Vk 1960 – 1963; Pertti Reinikaisen haastattelu.
126 Haikari 1999, 59; Pertti Reinikaisen haastattelu 24.6.2010.
127 Pertti Reinikaisen haastattelu 24.6.2010.
128 Ibid.
129 Haikari 1999, 28, 59.
130 Haikari 1999, 27-28. Historiikin laatija muutti Kypärämäkeen omakotitaloon elokuussa 1995. Korjaus- ja muutostöitä tehdessään (2001) hän havaitsi, että talon alapohja oli vuorattu kauttaaltaan talon rakentajalle tulleella Sosialidemokraatti-lehdellä. Pertti Reinikainen muisteli katulähetysnuorten usein kokoontuneen kodissa, jossa heille tarjottiin maitoa ja pullaa. Siellä asui katulähetysnuori, talon rakentajan poika.
131 Pertti Reinikaisen haastattelu 24.6.2010.

132 Jyv. kaup. srk: n Katulähetysnuoret. Päiväpääkirja 1968 -.
133 Katulähetysnuorten maksamia kirjalaskuja kirjaluetteloineen vuosilta 1968 – 1970; Uuras Saarnivaaran allekirjoittama kirjalasku 26.5.1968. Katulähetysnuorten arkisto.
134 Kirjavarasto 31.12.1968. Jyv. kaup. srk: n Katulähetysnuoret. Inventaari- ja tasekirja 1968 -
135 Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys. Kirjapalvelu. Laskut 13.5., 5.8., 5.8., 11.9., 11.11.1969. Katulähetysnuorten arkisto.
136 Kansanlähetyksen Kirjapalvelu. 1969. Laskut 1695, 1509, 1884. Katulähetysnuorten arkisto.
137 Jyv. kaup.srk: n Katulähetysnuoret. Päiväpääkirja 1968 -.
138 Pertti Reinikaisen haastattelu 24.6. 2010; Oiva Jokisen puhelinhaastattelu 30.6.2010.
139 Ilmoitus Keskisuomalaisessa 26.11.1968. Oy Keskisuomalainen. Lasku Katulähetysnuorille No: 06068; Kansanlähetyksen kirjapalvelu. Lasku Katulähetysnuorille 5.12.1968.
140 Katulähetysnuorten lasku Keski-Suomen Ev.lut. Kansanlähetykselle 15.3.1970; Pertti Reinikaisen haastattelu 24.6.2010.
141 Pertti Reinikaisen haastattelu 24.6.2010.
142 Eriksson, J. Minun todistukseni. 2008, 77 – 78; Juhani Erikssonin haastattelu 2.9.2009.
143 Eeva Kanniston ja Erkki Kivirannan haastattelu 20.1.1994; Leevi Piuva historiallinen katsaus yhdistyksen vaiheista. 1960.
144 Rengas 1964,2,6; 1964,3,12-13.
145 JKP 1.2.1967.
146 Vk 1963; VKP 15.2.1964.
147 Vk 1965 – 1969. Vapautetut -lehti 2006, 3, 3; 2008, 3, 3; Anomuskirje Jyväskylän poliisimestarille 24.9.1965.
148 Vk 1960 – 1961.
149 Vk 1961.
150 Osmo Pihlajan kronikka 1.1.1971.
151 Rengas 1964,3,12-13; Vk 1965 – 1966.
152 JKP 28.6.1962.
153 JKP 30.7.1962.
154 Vk 1963.
155 Vk 1962 – 1967.
156 Vk 1968.
157 Rengas 1965,5,11.
158 JKP 23.11.1967; 13.12.1967; Vk 1967 - 1968.
159 Tapio Vähäkankaan ja Eero Haapiaisen kirje Jyväskylän kaupunginhallitukselle 16.9.1965. KLA.
160 Vk 1967.
161 JKP 9.9.1968; 17.9.1969.
162 Vk 1965.
163 Vk 1966.
164 Vk 1964.
165 Rengas 1968,4-5,15-16.
166 JKP 12.2.1969; VKP 26.4.1969.
167 Tk 1969.
168 Vk 1957, 1960, 1972; JKP 28.9.1960, 23.11.1960, 9.11.1963, 9.3.196517.5.1965, 6.12.1965, 3.3.1966, 5.5.1966, 13.9.1966; VKP 27.2.1965; JäKP 9.11.1963; Hilda Kirmasen, Osmo Pihlajan, Jaakko Koivusen, Merja Lahden haastattelu 3.7.1995. Jorma Soini toimi haastattelijana ja kertoi myös itse kokemuksistaan.
169 E. Knuuttila, Sinisen nauhan salaisuus. Teoksessa E. Koskenvesa & J. Niemelä (toim.), Kohti raitista elämänhallintaa, 1986, 101 – 118.

170 VKP 14.3.1967.
171 JKP 29.3.1967; 3.10.1967.
172 Sininauha: Sininauhaliiton äänenkannattaja, 1967, 2, 26; 1970, 5, 75; 1975, 3.
173 E. Knuuttila, Sinisen nauhan salaisuus, 101 – 118; Erkki Kivirannan ja Eeva Kanniston haastattelu 20.1.1994.
174 Veijo Pesosen haastattelu 18.6.2010.
175 Vk 1960 – 1969.
176 Katulähetyspäivät Jyväskylässä 11-12.4.1964. Ohjelma. Vk 1964.
177 Vk 1960, 1965; Katu- ja kotilähetystyöllä on jatkuvasti toimintatilaa. Lehtileike. Syksy 1960. KLA.
178 Vk 1960, 1965; Verneri Louhivuoren kirje sihteeri Leevi Piuvalle 30.9.1960; Osko Pihlajan kronikka 1965; Pertti Reinikaisen haastattelu 24.6.2010.
179 Vk 1960 – 1969.
180 Vk 1967.
181 Rengas 1963,1,3.
182 JKP 29.3.1967.
183 JKP 29.12.1967; 20.3.1968.
184 Alla oleva haastattelukatkelma on Hannes Natrin haastattelusta 8.2.2002. Se on otettu mukaan Jyväskylän Katulähetys ry:n ensimmäisestä historiikkikäsikirjoituksesta. Tapionkadun kivitalo tarkoittanee Sepänkadun uutta Veljeskotia, jota Natri pöytäkirjojenkin mukaan remontoi ahkerasti. Aika ja ikä vaikuttavat muistikuviin.
185 VKP 1.3.1969.
186 Katulähetystyöntekijöiden siunaustilaisuudessa siunattavien luettelo, KLA
187 Elmi Natrin ja Yrjö Puttosen haastattelu 8.5.2009; Tk 1971.
188 VKP 28.2.1970.
189 JKP 27.1.1973; 22.2.1972.
191 Tk 1975 – 1978.
192 JKP 9.9.1971; 15.10.1971; 30.11.1971.
193 Tk 1971, 1973 – 1974.
194 JKP 10.3.1976; Veijo Pesosen tiedote Katulähetysystäville 11.3.1976.
195 Ts 1973, 1974.
196 Tk 1975; Ts 1976.
197 Veijo Pesosen tiedote Katulähetysystäville 11.3.1976.
198 Pullakirkko, seinäilmoitus, KLA; Tk 1976; JKP 23.8.1976; 29.11.1977; Veijo Pesosen haastattelu 18.6.2010.
199 Jyväskylän Katulähetysystävien toimintaa esittelevä lehtiartikkeli.1979, KLA.
200 Tk 1976 – 1978; Ts 1979; JKP 21.12.1978; Jyväskylän Katulähetysystävien toimintaa esittelevä lehtiartikkeli. 1979. KLA.
201 JKP 10.3.1976; Tk 1976, 1978.
202 JKP 15.11.1974; Veijo Pesosen haastattelu 18.6.2010.
203 Tk 1970 – 1978; Ts 1979; Valtakunnallisten katulähetyspäivien 1. – 3.1.1971 ohjelma.
204 Tk 1971.
205 Kaksi lehti-ilmoitusta vuodelta 1972 katulähetyksen syyspäiviin liittyen (Lehti on ollut ilmeisesti Keskisuomalainen).
206 Tk 1975.
207 Tk 1978.
208 Valtakunnallisten katulähetyspäivien 19-21.7.1994 ja 2-4.1.1976 ohjelma.
209 Veijo Pesosen haastattelu 18.6.2010.
210 Veijo Pesosen tervehdyspuhe katulähetyksen valtakunnallisilla talvipäivillä 2.1.1976.

211 Ensio Röyskön laatima lehdistötiedote 3.7.1974.
212 k 1970 – 1978; Jyväskylän Katulähetysystävien toimintaa esittelevä lehtiartikkeli. 1979. KLA.
213 Veijo Pesosen haastattelu 18.6.2010.
214 Tk 1968.
215 Tk 1970, 1972.
216 Veijo Pesosen haastattelu 18.6.2010.
217 k 1972.
218 Keskisuomalainen 1976.
219 Tk 1972 – 1978.
220 Tk 1973 – 1975.
221 PAV kuntoutusleirin 14-20.2.1976 ohjelma; Tk 1976; JKP 14.2.1976.
222 PAV kuntoutusleirin ohjelma.
223 Veijo Pesosen haastattelu 18.6.2010.
224 Jyväskylän Katulähetysystävien toimintaa kuvaava lehtiartikkeli. 1979. KLA.
225 Kirjelmä Jyväskylän kaupunginhallitukselle 13.12.1978. Allekirjoittajina Jyväskylän katulähetysystävät ry, Ev.Lut. Ylioppilasliitto, Vapaaseurakunta, Pelastusarmeija, Jyväskylän kaupunkiseurakunta ja raittiuslautakunta.
226 Ts 1973.
227 Tk 1972; Ts 1973.
228 Tk 1974.
229 Veijo Pesosen haastattelu 18.6.2010.
230 Ts 1976, 1978, 1979; Tk 1977.
231 Tk 1978; Jyväskylän Katulähetysystävien toimintaa valottava lehtiartikkeli. 1979. KLA.
232 Ystävyys on tärkeämpää kuin avustuslantti. Keskisuomalainen 26.10.1974, 7.
233 Katulähetystyötä Jyväskylässä kolme vuosikymmentä. Keskisuomalainen loppuvuodesta 1975.
234 Jyväskylän Katulähetysystävien toimintaa esittelevä lehtiartikkeli. 1979. KLA.
235 JKP 7.2.1975.
236 JKP 28.2.1980; 25.3.1980.
237 V. Pesonen. Ensio Röyskö on poissa. 1980. Lehtileike. KLA.
238 Tk 1970 – 1978; Veijo Pesosen kirje Osuuskauppa Mäki-Matin toimitusjohtajalle. 15.12.1975.
239 Tk 1972.
240 Elmi Natrin ja Yrjö Puttosen haastattelu 8.5.2009.
241 JKP 29.1.1972.
242 JKP 7.4.1972.
243 JKP 2.2.1973.
244 JKP 10.11.1973; 16.4.1974..
245 JKP 7.10.1974; 15.11.1975.
246 JKP 28.9.1975.
247 Tk 1974, 1975.
248 Ts 1973.
249 Tk 1975.
250 Tk 1976; Ts 1976.
251 Ts 1978, 1979.
252 Tk 1970 – 1978; Ts 1972 – 1974, 1976.
253 Tk 1970, 1971.
254 Veijo Pesosen haastattelu 18.6.2010.
255 Tk 1972; Ts 1972; JKP 6.12.1972.

256 Veijo Pesosen kirje katulähetystyöntekijöille 26.9.1973.
257 Tk 1975.
258 Veijo Pesosen haastattelu 18.6.2010.
259 Ensio Röyskön yhteenvetoraportti kirkon kriminaalityön ensimmäiseltä peruskurssilta Kuopiosta 2-4.4.1994.
260 JKP 6.12.1972.
261 Tk 1976, 1977; Veijo Pesosen haastattelu 18.6.2010.
262 Erkki Kivirannan alustus ”Sielunhoidollinen keskustelu” Katulähetyksen koulutuspäivässä 12.11.1977.
263 JKP 31.10.1977.
264 Muistio ylimääräisestä johtokunnan kokouksesta 23.10.1978; JKP 23.1.1979..
265 JKP 29.11.1977; Tk 1978.
266 Tk 1971 – 1978.
267 Tk 1971 – 1978.
268 Tk 1975 – 1978.
269 Tk 1970.
270 Tk 1971.
271 Tk 1970 – 1978, Ts 1976 – 1979.
272 Veijo Pesosen vastaus asuntopalveluja koskeviin kysymyksiin. Vastaanottaja Pekka Viirre KDK. 1976.
273 Tk 1970 – 1978; Ts.
274 Sosiaali- ja terveysministeriön yhteismajoitustutkimus, kirjelmät 1 ja 2. 7.6.1974.
275 JKP 16.1.1970; Pihlajan kronikka, KLA.
276 JKP 8.1.1971; 22.2.1972; 27.1.1973.
277 JKP 16.3.1974.
278 JKP 19.5.1974; 10.5.1975; Tk 1973.
279 JKP 13.1.1974; 30.6.1976.
280 Terveystarkastaja Olavi Viillon kirje Veijo Pesoselle 25.4.1975, KLA.
281 JKP 22.4.1975; 26.10.1975.
282 JKP 23.1.1976; 10.3.1976; 18.5.1976; JKP 14.2.1976; VKP 14.2.1976.
283 JKP 30.6.1976, 23.8.1976; 8.12.1976.
284 JKP 24.1.1977; 16.8.1977.
285 JKP 29.12.1977.
286 JKP 24.2.1978; 26.4.1978; 25.5.1978; 14.6.1978; 2.8.1978.
287 JKP 25.5.1978, 14.6.1978; 2.8.1978.
288 JKP 21.12.1978.
289 JKP 23.1.1979.
290 Tk 1978.
291 Kirjelmä Jyväskylän kaupunginhallitukselle 13.12.1978. Allekirjoittajina Jyväskylän Katulähetys ry, Ev.Lut. Ylioppilasliitto, Vapaaseurakunta, Pelastusarmeija, Jyväskylän kaupunkiseurakunta ja raittiuslautakunta.
292 JKP 27.3.1979; 22.5.1979; 3.7.1979.
293 JKP 3.7.1979.
294 Jyväskylän kaupunginhallituksen ilmoitus avustuksen myöntämisestä Jyväskylän Katulähetysystävät ry:lle vuodeksi 1979. 16.1.1979.
295 Avustusanomus Jyväskylän kaupunginvaltuustolle 7.6.1979 KLA.
296 Avustusanomus vuoden 1981 talousarvioon Jyväskylän maalaiskunnan kunnanhallitukselle 19.9.1980 KLA.
297 Vk 1970; Keskisuomalainen 24.10.1970; 26.10.1970.

298 Sininauha 1970, 5, 75.
299 E. Knuuttila, Sinisen nauhan salaisuus, 116 – 117.
300 Sininauha 27.1.1976, 1, 8.
301 Sininauha, toukokuu 1976.
302 VKP 19.2.1977; 18.2.1978.
303 E. Knuuttila & J. Niemelä, Uusien haasteiden edessä. Teoksessa E. Koskenvesa & J. Niemelä (toim.): Kohti raitista elämänhallintaa 1986, 119 – 120; Jorma Niemelän sähköpostiviesti historiikin tekijälle 25.8.2009.
304 JKP 21.12.1978.
305 VKP 18.2.1978; 19.2.1977; JKP 21.12.1978; Sininauha 27.1.1976.
306 Sininauha 1976, toukokuu.; E. Knuuttila, Sinisen nauhan salaisuus, 116 – 118.
307 JKP 6.11.1979.
308 JKP 16.2.1980; 22.2.1980.
309 JKP 1980.
310 JKP 29.11.1977; Vk 1976; Sininauha, 27.1.1976.
311 Erkki Kivirannan ja Eeva Kanniston haastattelu 20.1.1994. Jorma Soini toimi haastattelijana ja muisteli itsekin katulähetyksen vaiheita.
312 Jorma Niemelän sähköpostiviesti historiikin tekijälle 26.8.2009.
313 Jorma Niemelän sähköpostiviesti historiikin tekijälle 25.8.2009.
314 S-L. Kärkkäinen. Asuntopolitiikka ja asunnottomuus Suomessa: Toimet asunnottomien olojen parantamiseksi asunto- ja sosiaalipolitiikan osana 1960-luvulta 1990-luvulle. Asuntoja ja palveluja asunnottomille: historiaa ja nykypäivää. STAKES 8/1998.
315 Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41.
316 VKP 23.2.1980.
317 JKP 28.2.1980.
318 VKP 3.3.1984.
319 VKP 23.2.1980; HKP 8.3.1980; JKP 28.2.1980.
320 VKP 20.2.1982; JKP 23.3.1982; HKP 30.3.1982.
321 VKP 5.3.1983; JKP 9.3.1984; 10.4.1984; 25.2.1987.
322 Keijo Plitin ja Aimo Heinosen kirje Suomen Katulähetysliitto ry:n jäsenille. 13.1.1987.
323 Kirjelmä Jyväskylän kaupunginhallitukselle. 13.12.1978. Kirjelmän ovat allekirjoittaneet useat kristilliset yhteisöt, kaupunkiseurakunnan puo-lesta päihdetyöntekijä Markku Laukkanen. Katulähetysystävien johtokunnan jäsenenä hän oli hyvin aktiivinen kaupungin suuntaan. On mahdollista, että kirjelmä päihdehuollon kehittämisen hahmotelmineen oli pitkälle juuri hänen käsi alaansa.
324 Kuiville pyrkivien Tuki -yhdistyksen perustava kokous 23.10.1980; Kuiville pyrkivien säännöt 30.1.1981. Allekirjoittajina olivat Markku Laukkanen, Simo Ristola ja Eila Lepistö. Myös Lepistö oli Veljeskodin työntekijä.
325 Vuokrasopimus koskien Omakotikatu 1: ssä sijaitsevaa huoneistoa. 16.4.1981; Jyväskylän kaupungin hallitukselle. KLA. Allekirjoittamaton käsin kirjoitettu teksti, jossa kuvataan Omakotikatu 1: n alkuvaiheita ja periaatteita; J. Soini. Päiväkeskustoiminta. KLA. Päiväkeskustoiminnan kuvailua 1980-luvun loppu vuosilta.
326 Ostopalvelusopimus 19.2.1987.
327 JKP 14.3.1987.
328 Tk 1981, Tk 1985; Jäsenluettelot vuosilta 1985 ja 1986.
329 Tk 1988.
330 Veijo Pesosen kirje Katulähetysystävien johtokunnalle. 20.8.1980.
331 Muistio laajennetusta johtokunnan kokouksesta 16.9.1980.

332 Kirje Jyväskylän sosiaalivirastosta Katulähetysystäville 3.1.1984.
333 JKP 23.8.1988; Keskisuomalainen 21.7.1974; 22.7.1974.
334 JKP 29.5.1985.
335 JKP 14.1.1987; 14.3.1987.
336 JKP 14.3.1987; VKP 14.3.1987; Ts 1989; Tk 1988.
337 Ts 1989.
338 Kodittomien ja yksinäisten joulujuhla 24.12.1988 klo 12.00. Ohjelma; Tk 1988.
339 Tk 1981, 1985; 1988; Ts 1982; 1986; 1989.
340 J. Soinin kirjoittama ilman otsikkoa oleva kolmen sivun kuvaus työstä alkoholistien parissa. Päiväys ”Asunnottomien vuonna”, mikä tarkoittanee vuotta 1987. KLA.
341 Tk 1981; 1985, 1988; Ts 1982, 1986, 1989. John Vikströmin ja Pertti Mäkeläisen allekirjoittama kirje Jyväskylän Katulähetysystävät ry: lle. Kirkkohallitus 20.12.1984; JKP 7.1.1985; J-P. Fabrin. Tietoja Yhteisvastuukeräyksen tuotolla hankittavista tukiasunnoista. 24.10.1985.
342 Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010; Tukihenkilöseminaari 12. – 30.11.1985. Ohjelma; JKP 23.10.1985. 6.11.1985.
343 Rengas 1950,4,27; Ts 1989.
344 TK 1975.
345 VKP 23.2.1980; Tk 1981.
346 JKP 3.9.1984; 1.10.1984.
347 Seppo Rahkosen kutsukirje 24.10.1984.
348 Muistio yhteistyöpalaverista 6.11.1984.
349 Kirjelmä Jyväskylän kaupunginhallitukselle 13.12.1978; Kirjelmä Jyväskylän kaupunginhallitukselle ja apulaiskaupunginjohtaja Santaselle 16.3.1981.
350 HKP 17.3.1985; Matti Paanasen ja Pentti Riuttasen haastattelu 12.4.2010; Veljeskodin pullakirkko 1.1. – 24.4.1988 ja 30.4. – 28.8.1988. Vastuuhenkilölistat.
351 VKP 26.3.1988; Jyväskylän Katulähetys ry:n säännöt; Muutosilmoitus yhdistysrekisteriin 25.4.1988.
352 Kuten monet uskonveljensä Ilmari Kaskikallio kuului sekä luterilaiseen kirkkoon että helluntaiseurakuntaan.
353 Ilmari Kasikallion nimi löytyy vieläkin (2010) Track and Field - World Rankings (maailman kaikkien aikojen ranking –lista) kahdeksannelta sijalta 50 km:n kävelyssä sarjassa 65 – 70 vuotta. Ilmari kellotti Lapinlahdella 28.4.1991 ajan 5.44.51.
354 JKP 26.1.1980; 16.2.1980; 22.2.1980;VKP 23.2.1980.
355 JKP 28.2.1980.
356 JKP 29.4.1980.
357 Kaupunginhallituksen kokouksen 22.6.1981 pöytäkirjanote; Erkki Metiäisen kirje Jarl Jarkalle 22.10.1981. KLA.
358 Tilintarkastajien (Matti Kotimäki ja Osmo Pihlaja) lausunto 19.4.1982; Johtokunnan lomautuskirjeet Simo Ristolalle, Eila Lepistölle, Valma Virtaselle, Kauko Virtaselle ja Meeri Haapiaiselle 28.4.1982. .
359 Antti Makkosen kirje Jyväskylän kaupungin raittiuslautakunnalle 27.5.1981. KLA.
360 JKP 4.3.1981; Kirjelmä Jyväskylän kaupunginhallitukselle ja apulaiskaupunginjohtaja Santaselle 16.3.1981. Jyväskylän kaupunginhallituksen kokous 22.6.1981. Pöytäkirjanote.
361 Jyväskylän kaupunginhallituksen kirje Jyväskylän katulähetysystäville 9.12.1981.
362 JKP 28.9.1982; JäKP 12.10.1982.
363 JKP 8.2.1983; Ilmari Kaskikallion muistiinpanot keväältä 1983. KLA; Jyväskylän kaupungin hallituksen kokous 25.4.1983. Pöytäkirjan ote.
364 JKP 8.6.1983; 1.9.1983; Ilmari Kaskikallion muistiinpanot keväältä 1983.

365 Sopimus Taka-Keljon koulun kiinteistön vuokraamisesta. Sosiaalilautakunta 31.5.1983; Sopimus Taka-Keljon koulun kiinteistön vuokraamisesta Jyväskylän Katulähetysystävät ry:n käyttöön. 6.9.1983; JKP 9.6.1983.
366 Taka-Keljon Veljeskoti avautui asunnottomille. Lehtileike. Keskisuomalainen? Syksy 1983. KLA.
367 Ostopalvelusopimukset 30.12.1983; 30.1.1985; 24.1.1986.
368 Osmo Pihlajan, Hilda Kirmasen, Jaakko Koivusen ja Merja Lahden haastattelu 3.7.1995.
369 JKP 30.12.1983.
370 Kirje Jyväskylän sosiaalivirastosta Katulähetysystäville 3.1.1984.
371 JKP 6.1.1984; Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010.
372 VKP 3.3.1984.
373 Kodittomien tilanne on huonontunut Jyväskylässä. Keskisuomalainen 10.1.1985.
374 VKP 9.3.1986.
375 Matti Kotimäen kirjelmä yhdistyksen johtokunnalle 8.3.1986.
376 VKP 9.3.1986.
377 Erkki Metiäisen kirje Jarl Jarkalle 22.10.1981.
378 JKP 14.3.1987.
379 HKP 17.3.1985; Matti Paanasen ja Pentti Riuttasen haastattelu. 12.4.2010; Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010.
380 Matti Paanasen ja Pentti Riuttasen haastattelu 12.4.2010.
381 JKP 26.5.1987; Jyväskylän Katulähetysystävät ry:n johtokunnan, Veljeskodin valvojien sekä asukkaiden keskustelutilaisuus porttikiellosta Veljeskodissa. 13.9.1987; Tk 1988; Toimintakertomus Veljeskodista 1987.
382 Jyväskylän Katulähetysystävät ry:n johtokunnan ja Veljeskodin valvojien keskustelutilaisuus 27.10.1987.
383 Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010.
384 Toimintakertomus Veljeskodista 1987; Tk 1988.
385 E. Knuuttila & J. Niemelä, Uusien haasteiden edessä, 121 – 122.
386 JKP 6.11.1985; 15..4.1986; 24.9.1986; 5.11.1986.
387 Jorma Niemelän sähköpostitiedonannot historiikin tekijälle 25 - 27.8.2009
388 Jorma Soini kertoi ajatuksistaan Osmo Pihlajan ja muiden veteraanien haastattelussa 3.7.1995; Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010; KPHKP 20.12.1982.
389 VKP 20.2.1982; JKP 23.3.1982; Tk 1996; Rengas 1995,2,2; 1998,2,2; 1999, 1,4-5..
390 S-L. Kärkkäinen. 1998. Asuntopolitiikka ja asunnottomuus Suomessa. Asuntoja ja palveluja asunnottomille: Historiaa ja nykypäivää. STAKES 8/1998.
391 Kodittomien tilanne on huonontunut Jyväskylässä. Keskisuomalainen 10.1.1985.
392 Muistio neuvottelukokouksesta, joka käsitteli päihdeongelmaisten asuntotilannetta ja sen mahdollisia uudelleenjärjestelyjä Jyväskylän kaupungissa. 12.2.1985. Osanottajat: Jyväskylän A-klinikka: Mauri Sompa, Aarno Lehmusto; A-kilta, Timo Poikolainen, Jyväskylän kaupunkiseurakunta, Veijo Pesonen, Seppo Rahkonen, poliisilaitos, Teuvo Timonen, Eero Myllymäki; Sallaajärven huoltokoti, Seppo Hellberg; Jyväskylän Kuntoutuskeskus, Hannu Mattila; Kriminaalihuoltoyhdistys, Riitta Siekkinen, Heli Silvennoinen; sosiaalivirasto, Osmo Nuolikoski, Tahvo Eronen, Jorma Hänninen, Johanna Palve, Riitta Tynjä, Eino Manninen; Jyväskylän Katulähetysystävät ry, Jaakko Koivunen, Jorma Soini.
393 Asunnottomien alkoholistien huollon suunnitteluryhmän raportti. Jyväskylän kaupunki. Sosiaalikeskus 9.7.1987.
394 Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010. Marja-Leena Kupila kuoli yllättäen 8.9.2008. Hän toimi tuolloin Kriisikeskus Mobilen johtajana.

395 Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41; H. Roiko-Jokela. Sosiaali- ja terveyspalvelut. Jyväskylän kirja. 1997, 53.

396 Sosiaalihallitus. Yleiskirje A2/1987/ku. Käsitelty istunnossa 10.6.1987. Muistio päihdehuollon selvityksen tekemisestä.

397 Kirje sosiaalivirastosta 2.11.1987; JKP 11.11.1987.

398 J. Soinin haastattelu 27.5.2010. Myllyjärven yksikköä suunnitellessaan Jorma Soinin alkuperäisenä ajatuksena oli saada se kaupunkiseurakunnan toiminnan alaisuuteen kuten Pitkäkadun päiväkeskuskin. Kaupunkiseurakunta ei kuitenkaan lähtenyt toteuttamaan tätä suunnitelmaa. Näin Jyväskylän Katulähetyksestä tuli toteuttajataho ja Soinista yhdistyksen toiminnanjohtaja.

399 Jyväskylän kaupungin ja Jyväskylän Katulähetysystävät ry: n välinen ostopalvelusopimus 19.2.1987. Sopimuksen ovat allekirjoittaneet sosiaalijohtaja Erkki Torppa ja puheenjohtaja Jaakko Koivunen. Se on periaatteiltaan samanlainen aiempina vuosina solmittujen vastaavien ostopalvelusopimusten kanssa; T. Pasanen. Myllyjärveläisiä odotetaan vierailemaan tukiasunnoissa. KLA.

400 Tk 1990.

401 J. Soini. Jyväskylän palveluasunnut. Kolmesivuisessa suunnitelmassa on allekirjoitus, mutta ei päiväystä. Sisällöstä päätellen se on laadittu alkuvuodesta 1987.

402 Toimintakertomus Myllyjärven tukiasunnoista 1987. KLA. JKP 25.2.1987. Soini palkattiin aluksi vuodeksi 1.3. 1987 lukien. Hän siirtyi tehtävään kaupunkiseurakunnan päihdetyöntekijän paikalta.

403 Ostopalvelusopimus 19.2.1987.

404 JKP 21.4.1987.

405 Ehdotus päihdeongelmaisten tuettujen asumispalvelujen kehittämiseksi Jyväskylän kaupungissa.

406 Jyväskylän Katulähetysystävien anomuskirje Jyväskylän kaupungin kiinteistö- ja asemakaavalautakunnalle 5.12.1987; JKP 2.12.1987; Kiinteistö- ja asemakaavalautakunnan kokous 15.12.1987, pöytäkirjanote.

407 JKP 4.4.1989; Neuvottelut kuitenkin pitkittyivät. Syynä oli Soinin mukaan se, että eräät viran omaistahot pitivät tiloja liian korkeatasoisina päihdeongelmaisille. Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010.

408 Kirje sosiaalivirastosta 2.11.1987; Asunnottomien alkoholistien huollon suunnitteluryhmän raportti 9.7.1987.

409 Päihdeongelmaisten asumispalvelujen kehittäminen; liitteenä Ehdotus päihdeongelmaisten tuettujen asumispalvelujen kehittämiseksi Jyväskylän kaupungissa.

410 Haastattelussa 27.5.2010 Jorma Soini vahvisti, että kyseessä oli juuri tuo selvitystyö.

411 Selvityksessä siteerataan Jyväskylän kaupungin asunto-ohjelmaa 1988 – 1992 ja sen tilastotietoja.

412 Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010. Tämän seikan merkitystä Jorma Soini painotti pohtiessaan yleensä työryhmissä tapahtuvaa vallankäyttöä. Hyvän esityksen tekijä on vahvoilla.

413 Lausunto Jyväskylän Katulähetys ry:n asuntohankkeesta sosiaalihallitukselle. 11.8.1988.

414 J. Soinin selvitys ”Tukiasuntoja asunnottomille” –hankkeesta. 1989; JKP 3.5.1989.

415 Jyväskylän kaupunki. Kaupunginvaltuuston pöytäkirjan 1/90 ote. 16.1.1990

416 JKP 4.4.1989.

417 J. Soini kertoi oman työnsä alkuvaiheista haastatellessaan Osmo Pihlajaa ja muita veteraaneja 3.7.1995; V. Pesonen. Ripaus Kristuksen rakkautta antaa alkoholistille toivoa; Vuokrasopimus koskien Omakotikatu 1: ssä sijaitsevaa huoneistoa. 16.4.1981; Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010. Olipa joku asuntolautakunnassa lasketellut mustaa huumoriakin: Annetaan vaan se Omakotikadun talo Soinin porukan käyttöön. Jos hyvin menee, niin ne polttavat sen ja menee purkamisen vaiva.

418 Jyväskylän kaupungin hallitukselle. KLA. J. Soini. Päihdetyön päiväkeskustoimintaa Jyväskylässä; V. Pesonen. Ripaus Kristuksen rakkautta antaa alkoholistille toivoa. Kaksi viimeksimainittua päiväkeskustoiminnan kehitystä kuvaavaa päiväämätöntä lähdettä on kirjoitettu luultavasti 1980-luvun loppuvuosina. KLA. Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010.

419 Jorma Soini kertoi haastattelussa päiväkeskus -nimityksen tulleen myöhemmin, kun samanlainen yksikkö perustettiin Lahteen. Omakotikadun päiväkeskus oli toiminut jo sitä aiemmin ensimmäisenä Suomessa.

420 Jyväskylän kaupungin hallitukselle. KLA.

421 J. Soini. Päiväkeskustoiminta; V. Pesonen. Ripaus Kristuksen rakkautta antaa alkoholistille toivoa; Osmo Pihlajan ja muiden veteraanien haastattelu 3.7.1995.

422 J. Soini. Toimintakertomus päiväkeskustoiminnasta Omakotikadulla ja Lehtisaaressa vuonna 1984.

423 J. Soini. Päiväkeskustoiminta; J. Soinin kirjoittama ilman otsikkoa oleva kolmen sivun kuvaus työstä alkoholistien parissa. Päiväys ”Asunnottomien vuonna”, mikä tarkoittanee vuotta 1987. KLA; V. Pesonen. Ripaus Kristuksen rakkautta antaa alkoholistille toivoa.

424 Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010.

425 KPPKP 23.10.1980; KPVKP 13.3.1981; KPHKP 20.12.1982; 25.2.1983; 30.9.1983; Kuiville Pyrkivien Tuen säännöt. 30.1.1981.

426 J. Soini. Päiväkeskustoiminta; Toimintakertomus päiväkeskustoiminnasta Omakotikadulla ja Lehtisaaressa vuonna 1984.

427 J. Soini. Päiväkeskustoiminta; HKP 18.8.1985; 5.12.1985.

428 Kuiville Pyrkivien Vk 1985.

429 M. Laukkanen & S. Ristola. Kuiville Pyrkivien Tuki ry: n toimintasuunnitelmia ja periaatteita.

430 J. Soinin kirjoittama ilman otsikkoa oleva kolmen sivun kuvaus työstä alkoholistien parissa. Päiväys ”Asunnottomien vuonna”.

431 Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010.

432 VKP 4.3.1989; 20.3.1990; Tk 1990.

433 Mitä miettii uusi päihdehuollon johtaja Mauri Sompa? Takalaiton –lehti 1994, 3, 8.

434 JKL Katulähetysystävät ry. TASE 1.1.1988 – 31.12.1988; Tk 1999.

435 Sakari Pihlajan haastattelu 5.11.2009; Tk 1990; JKP 24.4.1990.

436 Tk 1990.

437 Tk 1991, JKP 10.2.1992; 5.11.1992.

438 VKP 30.12.1993; Tk 1994.

439 Tk 1995.

440 J. Soini. Selvitys Jyväskylän Katulähetys ry:n hankkeista: Takalaiton ja Ensiaskel. 25.9.1993; Tk 1995.

441 VKP 25.6.1996; Ts 1998; Tk 1999.

442 JKP[1] 19.10.1990.

443 Tk 1990; 1995; Eeva Kanniston haastattelu 5.3.2010.

444 Takalaiton -lehti, 1995,1; Erkki Kivirannan ja Eeva Kanniston haastattelu 20.1.1994. Haastattelijana Jorma Soini.

445 Takalaiton 1994, 3, 9; Takalaiton 1995, 1.

446 JKP 27.12.1994; 26.2.1998; 30.4.1998; Sakari Pihlajan haastattelu 5.11.2010; Petrin kevät-kesälehti 1998, 10 – 11.

447 Sakari Pihlajan haastattelu 5.11.2009.

448 Huomioita ja ajatuksia Jyväskylän Katulähetyksen yksiköiden toiminnasta ajalla 1.10 – 5.12.1991, 1,4-5. EP.

449 Toimintakertomus Myllyjärven tukiasunnoista 1988.
450 Työllistämisen ideasta kuntouttavaan innovatioon. 1992. Esittelylehtinen.; JKP 22.11.1989.
451 Räätälöiden sopiva työ. Uusi Toivo Keski-Suomessa. 1991; Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010..
452 Työllistämisen ideasta kuntouttavaan innovaatioon. 1992. Esittelylehtinen.
453 JKP 26.8.1980; Räätälöiden sopiva työ. Uusi Toivo Keski-Suomessa 1991.
454 Työllistämisen ideasta kuntouttavaan innovaatioon. 1992. Esittelylehtinen.
455 Tk 1990.
456 Ts 1992.
457 Tk 1991.
458 Huomioita ja ajatuksia Jyv. Katulähetyksen yksiköiden toiminnasta ajalla 1.10 – 5.12.1991, 5.
459 Ts 1992.
460 Tk 1994.
461 Tk 1995.
462 Tk 1996; 1997; 1999; Ts 1998.
463 Tk 1994.
464 Tk 1995.
465 Tk 1997; Ts 1998.
466 Ts 1998; Usko Hintikan haastattelu 17.3.2010.
467 Tk 1999.
468 Takalaiton –lehti 4/1994, 2.
469 Takalaiton –lehti 4/1994,2; Tk 1995 – 1999.
470 M. Mujunen. Jyväskylän Päättymättömän tarinan mukana kulkee Walkers. Citari 1996/11, 43; M. Härkälä. Jyväskylän jengitappelut koventuneet viikko viikolta. Keskisuomalainen 24.9.1997.
471 Tk 1995-1997, 1999; J. Hakkarainen. Päättymätön tarina – Työtä nuorten kanssa ympäri vuorokauden. Poliisi -lehti 1998.
472 Petrin kevät-kesä lehti 1998, 2; M. Mujunen. Jyväskylän Päättymättömän tarinan mukana kulkee Walkers. Citari 1996/11, 42 – 43; Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010.
473 Tk 1996-1997; K. Laamanen. Päättymätön tarina, neverending story. Keskisuomalainen ?. 28.12.1996; J.Soinin kommentti käsikirjoituksessa.
474 Tk 1996 – 1997, 1999; J Hakkarainen. Päättymätön tarina etenee. Suur-Jyväskylän lehti 25.9.1996, 13; K. Laamanen Päättymätön tarina, neverending story. Keskisuomalainen?. 28.12.1996; Walkers yhteistoimintasopimus. Allekirjoittamaton sopimuslomake. KLA.
475 Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010; Jarmo Hakkaraisen puhelintiedonanto 13.8.2010..
476 Yhteistyösopimus 15.11.1999. Allekirjoittajina Marja Ikonen, Jyväskylän yliopiston sinfoniaorkesteri ry ja Jorma Soini, Jyväskylän Katulähetys; JKP 25.11.1999.
477 Tk 1997, 1999; Päättymätön tarina jatkaa kulkuaan. Keskisuomalainen 17.3.1998, Petrin kevät-kesä lehti 1998, 5.
478 Jyväskylän kaupunki.Keskushallinto. Kaupunginjohtaja. Päätös 93/98. 8.10.1998.
479 Asunnottomien alkoholistien huollon suunnitteluryhmän raportti 9.7.1987; Päihde-ongelmaisten asumispalvelujen kehittäminen; liitteenä Ehdotus päihdeongelmaisten tuettujen asumispalvelujen kehittämiseksi Jyväskylän kaupungissa; Tk 1990.
480 Tk 1990.
481 Tk 1990; Jyväskylän kaupunginhallitukselle osoitettu hakemus Ensiaskel -yksikön toteuttamiseksi. 1994.
482 Tk 1990; Viina ja Asunnottomuus ajavat Halmekadulle. Keskisuomalainen 17.12.1990, 10.
483 Viina ja asunnottomuus ajavat Halmekadulle. Keskisuomalainen 17.12.1990, 10.
484 Päihdehuollon yhteistyöryhmän asettaman työryhmän raportti Kytökadun päiväkeskuksen ja tukiasuntojen palveluiden uudelleen järjestämiseksi 4.6.1991; JKP 11.2.1991.

485 Tk 1991; Sakari Pihlajan haastattelu 5.11.1991.
486 Tk 1991.
487 Ts 1992.
488 Huomioita ja ajatuksia Jyv. Katulähetyksen yksiköiden toiminnasta ajalla 1.10-5.12.1991, 2-3. EP.
489 Ville-Veikko Lampisen haastattelu 24.3.2010; Sakari Pihlajan haastattelu 5.11.2009.
490 Tk 1994.
491 Tk 1995.
492 JKP 11.2.1991; Myöhemmin annetaan ymmärtää, että vuokra-aika päättyi vuoden 1997 alkupuolella.
493 Jyväskylän kaupunginhallitukselle osoitettu hakemus Ensiaskel-yksikön toteuttamiseksi 1994
494 JKP 11.7.1994; 13.9.1994.
495 Jyväskylän kaupunginhallitukselle osoitettu hakemus Ensiaskel -yksikön toteuttamiseksi. 1994.
496 Mitä miettii uusi päihdehuollon johtaja Mauri Sompa? Takalaiton –lehti 3, 8-9.
497 J. Soini. Sitoumus ja anomuskirje Jyväskylän kaupungille 28.12.1994; Työmaakokous. Pöytäkirja NR 02/94..
498 Tk 1995; 1999.
499 Ville-Veikko Lampisen haastattelu 24.3.2010; Sakari Pihlaja. Kappale yhdistyksemme historiaa yhden työntekijäperheen perspektiivistä. Jyväskylän katulähetyssanomat. 1999, 8.
500 Tk 1995, 1997.
501 JKP 1.2.1997.
502 Tk 1995-1997, 1999.
503 Tk 1995 – 1997, 1999.
504 Tk 1997.
505 Tk 1995-1997, 1999; Majakka. Majakan Valot. Petrin joululehti 1997; T. Valkeinen. Majakka valaisee naisia selville vesille. Jyväskylän Katulähetyssanomat 1999, 4.
506 Tk 1995-1997;1999.
507 JKP 11.7.1994; 15.8.1994; Jäsenkirje 3/94. Syysretki Heinosniemeen 10.9.1994. Jeminan varhaisempi historia on synkkä. Armeijan yhteysveneenä aiemmin palvellut alus törmäsi satamahinaajaan Rauman satamanlahdella joulukuun 8: ntena 1964. Nuoria naisia alokastanssiaisiin kuljettanut yhteysvene vei mukanaan syvyyksiin 25 nuorta naista ja kolme miehistön jäsentä. Vain 13 henkilöä pelastui. Onnettomuus järkytti koko valtakuntaa. Kuusi pelastunutta palasi onnettomuusveneelle 40 vuoden jälkeen elokuussa 2004. Purjehdus Päijänteellä nosti tunteet vahvasti pintaan. Rauman onnettomuuden jälkeen alus upposi vielä toistamiseen lähes vastaavalla tavalla Aurajoen suulla. Tuolloin säästyttiin ihmisuhreilta. K8 nostaa yhä tunteet pintaan. Vapautetut 1/2005, 8-10.
508 Tahdottomasta pellestä Veljeskodin isännäksi. Uusi Toivo Keski-Suomessa 1991, 12 -13; Sakari Pihlajan haastattelu 5.11.2009; Tk 1990.
509 Tk 1990; S. Pihlaja. Kappale yhdistyksemme historiaa yhden työntekijäperheen perspektiivistä. Jyväskylän katulähetyssanomat. 1999, 8; Sakari Pihlajan haastattelu 5.11.2009.
510 Tk 1990; JKP 21.8.1991.
511 Uusi Toivo Keski-Suomessa. 1991, 12 – 13.
512 Tk 1991; Sakari Pihlajan haastattelu 5.11.2009.
513 S. ja K. Pihlajan & J. Soinin allekirjoittama esite. Veljeskoti; Huomioita ja ajatuksia Jyv. Katulähetyksen yksiköiden toiminnasta ajalla 1.10 – 5.12.1991, 4-5. EP.
514 Tk 1991.
515 Tk 1991.
516 Ts 1992.
517 S. Pihlaja. Kappale yhdistyksemme historiaa. Jyväskylän Katulähetyssanomat. 1999, 8-9.

518 Tk 1994-1997, 1999.
519 Tk 1998-1999.
520 JKP 4.4.1989; 13.6.1989.
521 JKP 23.1.1993; VKP 25.3.1993.
522 JKP 30.12.1993.
523 S. Pihlaja. Kappale yhdistyksemme historiaa. Jyväskylän Katulähetyssanomat. 1999, 9; Kaarina Pihlajan haastattelu 20.4.2010.
524 Kaarina Pihlajan haastattelu 20.4.2010.
525 Nurmela kristillinen hoitokoti. Esittelylehtinen.
526 Tk 1994.
527 Tk 1994-1997, 1999.
528 Kaarina Pihlajan haastattelu 20.4.2010.
529 Tk 1995-1997.
530 Tk 1994 - 1997; Sakari Pihlajan haastattelu 5.11.2010.
531 Tk 1994-1997, 1999.
532 Tk 1997.
533 Marko Pihlajan haastattelu 4.8.2010.
534 Tk 1994-1997, 1999; JKP 24.4.1997.
535 Tk 1999; Keskustelut Pekka Nurmen kanssa 6-8.8.2010.
536 VKP 25.6.1996; JKP 24.4.1997; Seppo Riikosen suullinen tiedonanto 26.4.2010; Jorma Soini kertoi haastattelussa 27.5.2010, että Tessio Backa tuli vanhasta nimestä Tessjöbacka.
537 Tk 1997; S. Pihlaja. Kappale yhdistyksemme historiaa. Jyväskylän Katulähetyssanomat. 1999, 9.
538 Tk 1999.
539 Huomioita ja ajatuksia Jyv. Katulähetyksen yksiköiden toiminnasta ajalla 1.10 – 5.12.1991, 4.EP.
540 Tk 1990-1991.
541 Tk 1990-1991.
542 Ts 1992.
543 Tk 1994.
544 Tk 1995; Marja ja Seppo Kuvastimessa! Petri Keskisen haastattelu. Petrin kevät-kesä lehti 1998, 8-9.
545 Tk 1994-1997, 1999; ”Onnellinen Myllyjärven tyttö”. Myllyjärvi on kotini. Petrin joululehti 1997.
546 I. Ojanperä. Vihdoin Myllyjärvellä. Petrin joululehti.1997.
547 Tk 1994-1997, 1999.
548 Tk 1997, 1999.
549 Asunnottomien alkoholistien huollon suunnitteluryhmän raportti 9.7.1987.
550 JKP 2.12.1987; J. Soinin ja M. Röyskön allekirjoittama anomuskirje Jyväskylän kaupungin kiinteistö- ja semakaavalautakuntaan 5.12.1987; Jyväskylän kaupunki. Kiinteistö ja asemakaavalautakunta. Pöytäkirjan ote 23/15.12.1987 § 585; Jorma Soinin haastattelu 27.5.2010..
551 Tapani Karvalan lausunto Jyväskylän Katulähetys ry:n asuntohankkeesta sosiaalihallitukselle. 11.8.1988; Erkki Torpan kirje Jyväskylän kaupunginhallitukselle. 20.6.1988.
552 J. Soinin selvitys ”Tukiasuntoja asunnottomille” -hankkeesta. 1989; JKP 3.5.1989; Erkki Torpan kirje kaupunginhallitukselle 20.6.1988.
553 Jyväskylän kaupunki. Kaupunginvaltuusto. Pöytäkirjan ote 1/90. 15.1.1990.
554 JKP 11.2.1991; 24.1.1989.
555 JKP 16.1.1992; 4.2.1992.

556 JKP 10.2.1992; 18.2.1992.
557 JKP 25.2.1992; 16.3.1992; 8.10.1992; 5.11.1992.
558 Takalaiton (Kolmospeäsnkatu 6) asukasvalinnat 1.3.1992.
559 Takalaittoman päiväkirja 7.4. – 1.11.1992.
560 Asukasluettelo 010898 Takalaiton, Kolmospesänkatu.
561 Tk 1994-1999; J. Tapper. Shakki on taitopeli. Jyväskylän Katulähetyssanomat. 1999, 5; Takailaiton –lehti 1994, 3, 9.
562 Tk 1994-1999.
563 Keskustelut Pekka Nurmen kanssa automatkoilla katulähetyspäiville Kajaaniin 6 – 8.8.2010.
564 Tk 1995; 1997; M. Myllykoski. Jyväskylän maalaiskunta ja … muut kunnat. Jyväskylän maalaiskunnan kirja 1977, 206.
565 Tk 1995; 1997.
566 Olli Mäen ja XX:n haastattelu 21.3.2010.
567 Tk 1997; Petrin kevät-kesä lehti 1998, 14.
568 Tk 1995 – 1997, 1999.
569 Tk 1996-1997, 1999.
570 Konnat kirkossa. Petrin kevät-kesä lehti 1998, 10-11.
571 Tk 1995 – 1997, 1999; Petrin joululehti 1997.
572 Petrin kevät-kesä lehti 1998.; Ts 1998.
573 Rengas 1999,1; M. Pitkä. Katulähetyksen Talvipäivät 1999. Jyväskylän Katulähetyssanomat 1999, 6-7.
574 HaKP 25.1.2001; Tk 2001.
575 JKP 27.4.2000; Tk 2000.
576 HaKP 17.5.2006; 14.6.2006; 29.8.2006; 21.9.2006.
577 HaKP 4.9.2003; 10.12.2003; Historiikin tekijän havainnot taloushallinnossa ja hallituksen kokouksissa 2008-2010.
578 HaKP 28.12.2002; HaKP 4.9.2003; 10.12.2003.
579 Sosiaalijohtaja Sakari Möttönen puhuu perusturvan puolesta. Vapautetut 2001/3, 10-11.
580 U. Kosonen. Sosiaali- ja terveysjohtaja painottaa lähimmäisen huomioimista. Vapautetut 2004/3, 3; Vapautetut 2005/1,1; Vapautetut 2008/1,5.
581 HaKP 10.11.2005.
582 Tk 2000-2004; Vk 2005-2009.
583 HaKP 1.12.2005.
584 Historiikin laatija toimi tapahtuman sihteerinä. Raportti luettavisssa Vapautetut -lehdestä 2008/4, 6-7.
585 JKP 25.11.1999; 21.12.1999; 4.2.2000.
586 JKP 4.2.2000.
587 Erkki Arvaja Katulähetyksen elektronisessa päiväkirjassa 17.2.2000.
588 JKP 24.2.2000.
589 JKP 27.4.2000; JKP 14.12.2000.
590 Keskustelut Erkki Arvajan kanssa 2008-2010; M. Asikainen. Jokainen ihminen tarvitsee hyväksyntää. Vapautetut 1/2006, 6-7.
591 Erkki Arvaja Katulähetyksen elektronisessa päiväkirjassa 17.2.2000.
592 Erkki Arvajan internetsivut. http://www.elisanet.fi/erkki.arvaja/omatarina.html; Vapautetut 1/2006, 6-7; Erkki Arvan kanssa 2008-2010 käymäni keskustelut.
593 JKP 30.3.2000.
594 Muistio työntekijä- ja vastuunkantajapalaverista 2.5.2010; Johtoryhmän kokous 12.6.2000. Muistio.

595 Työntekijäpalaveri. Muistio 18.12.2000.
596 Asukastyytyväisyyskysely 2009. Vapautetut 3/2009, 15.
597 Työyhteisöindeksi 2009. Vapautetut 1/2009, 3.
598 U. Kosonen. Askelmia pitkin Jyväskylän Katulähetyksen tuetussa asumisessa. Teoksessa Raija Hynynen (toim.). Asuntoja ja tukea asunnottomille. Ympäristöministeriö. Helsinki 2005, 53-82.
599 TAT 19.1.2005.
600 TAT 21.11.2005.
601 HaKP 16.8.2001.
602 HaKP 25.10.2001.
603 Keskustelut Erkki Arvajan kanssa 2008-2010.
604 Tk 2000; HaKP 7.9.2001; 12.11.2003; 29.1.2004; Vapautetut 2001/3,6; 2002/2,11; 2003/4,1; 2004/1,2.
605 Tk 2001; 2008; 2009; 2004; HaKP 6.10.2005.
606 Katulähetyksen askelmaprojekti auttaa asunnottomia päihdeongelmaisia. Vapautetut 2001/1, 6.
607 HaKP 18.6.2004; Kodan julkisivun piirustus.
608 HaKP 18.6.2004; Katulähetyksen Askelma-toimintamalli.
609 Katulähetyksen Askelmatoimintamalli; TAT 19.1.2005.
610 TAT 19.1; 15.2; 31.3.2005.
611 Vk 2005-2009.
612 Jyväskylän Katulähetyksen internet kotisivut. Ensiaskel. http://www.jyvaskylankatulahetys.fi.
613 Vk 2005-2009.
614 Vapautetut 2010/3,7.
615 U. Kosonen 2008, 116, 127-128.
616 HaKP 21.3.2006.
617 Vk 2006.
618 Vk 2009; Ville-Veikko Lampisen haastattelu 3.9.2010; Historiikin laatijan omat havainnot 2008-2010; U. Kosonen 2008, 124-127.
619 Ville-Veikko Lampisen haastattelu 3.9.2010; Ensiaskeleen toiminnassa uusia tuulia. Vapautetut 2002/4,9; Vapautetut 2010/3,7.
620 Sepon haastattelu 16.9.2010.
621 Tk 2002; Ensiaskeleen toiminnassa uusia tuulia. Vapautetut 2002/4,9.
622 Ville-Veikko Lampisen haastattelu 3.9.2010.
623 M. Leinonen. Toivo on ydinasia. Susanna Kujanpää Ensiaskeleen sairaanhoitajaksi. Vapautetut 2009/1,4-5.
624 Ville-Veikko Lampisen haastattelu 3.9.2010.
625 Raimo Oksan haastattelu 10.6.2005.
626 Tk 2000-2004, Vk 2005-2009; Keskustelu Kalen kanssa 14.9.2010.
627 Ville-Veikko Lampisen haastattelu 3.9.2010; Vapautetut 2005/1,1.
628 JKP 1.9.1983; HKP 26.5.1986.
629 Kaisi Partasen haastattelu 22.9.2010.
630 Vk 2007-2009; HaKP 16.6.2010.
631 HaKP 12.11.2003; 7.10.2004.
632 Vk 2007-2009; E. Jantunen. Juha Konttinen Salmirannan vastaavaksi ohjaajaksi. Vapautetut 2007/1,4-5.
633 Tk 2003-2004; Vk 2005-2009.
634 Erkki Hänninen haastatteli Juha Konttista 6.10.2010
635 Tk 2003-2004; Vk 2005.
636 Vk 2006; E. Tolvanen Vuoden työntekijäksi hyvän mielen tartuttaja. Vapautetut 2006/1,7.

637 Vk 2005-2009.
638 Tk 2004; Vk 2005-2009.
639 Vk 2009; Historiikin laatija osallistui 15 -vuotisjuhlille.
640 Vk 2009; Jyväskylässä rakennetaan asuntoja ja ihmisten tulevaisuutta. Araviesti 2010/2,25-26.
641 Tk 2000-2004; Vk 2005-2009.
642 Tk 2000-2004; Vk 2005-2006; S. Riikonen. Elämänmakuinen Vote eläkkeelle. Vapautetut 2006/1,5,7.
643 Vk 2008.
644 Vk 2008-2009; Ara tyytyväinen Etapin peruskorjaukseen. Vapautetut 2010/2,3; Araviesti 2010/2, 25-26.
645 Tk 2000-2004; Vk 2005-2009.
646 HaKP 20.4.2006; Tk 2000-2004; Vk 2005-2009.
647 HaKP 22.2.2001.
648 Keskustelut Sakari Pihlajan kanssa syksyllä 2010 sekä Sakari Pihlajan kirjallinen tiedonanto.
649 Tk 2000-2004.
650 Vk 2005-2009; Työ tekijänsä palkitsi. Vapautetut 2008/1,3.
651 Vk 2006-2009; Esko Jantusen tiedonannot 4.10.2010.
652 Tk 2000-2004; Vk 2005-2010.
653 Tk 2000-2001, Vk 2008-2009.
654 Tk 2001.
655 Osaaja plus valmennussuunnitelma ja kehityskeskustelu. Lomakkeet.
656 Kierrätyskeskuksesta mielekästä työtä. Vapautetut 2001/2,8.
657 Tk 2000 – 2009.
658 Ulla Kosonen 2008, 99-100; Vk 2009.
659 E. Jantunen. Aulis Alanko vuoden katulähetysläinen. Vapautetut 2003/1, 6-7.
660 M. Leinonen. Kannustin -projektissa opitaan oikeita työtaitoja. Vapautetut 1/2009, 5-7.
661 Keskustelut Ari Valkeisen kanssa 25 – 26.8.2010; S. Riikonen. Varjoista valoon – Arin ja Mian voitto. Vapautetut 2008/2, 4-5.
662 M. Leinonen. Kannustin -projektissa opitaan oikeita työtaitoja. Vapautetut 1/2009, 5-7. Artikkeli perustuu ohjaajien ja projektilaisen haastatteluihin ja omakohtaisiin havaintoihini.
663 U. Kosonen 2008, 100-106.
664 Antenni -projektit onnistuivat. Vapautetut 2001/3,5.
665 E. Hänninen. Työ antaa Markun elämälle mielekkyyttä. Vapautetut 2001/2, 9.
666 M. Leinonen. Pelimiesten pyöritettävänä. Kokemuksia kiusaamisen prosessista, muodoista ja vaikutuksista yliopistolli-sessa työyhteisössä. Julkaisematon artikkeli, joka sisältää autenttisia kuvauksia painostustilanteista ja pitkästä toipumisprosessista.
667 Ulla Kosonen 2008, 104-105.
668 S. Riikonen. Erään selviytymisen tarina. Vapautetut 2005/1, 3-4; S. Riikonen. Iloitkaamme kaikki yhdessä. Vapautetut 2009/3, 4-5; Kari Lähteenmäen haastattelu 27.8.2010.
669 Vk 2008-2009.
670 Ongelma tuli jäädäkseen. Keskisuomalainen 30.9.2010,8.
671 E. Jantunen. Adullamin luolan väkeä. Vapautetut 2008/1,2.
672 Usko Hintikan haastattelu 19.8.2010.
673 HaKP 1.12.2005; 16.11.2006; VKP 7.12.2006.
674 S. Riikonen. Raksahalli avasi ovensa. Vapautetut 2008/1,4-5.
675 Ulla Kosonen 2008, 108 – 116.
676 Ulla Kosonen 2008, 108 – 116.

677 Tk 2000-2004; Vk 2005-2009.
678 Tk 2000, 2003; Matkaraportti 27.10.-2.11.2000. Saksan matka.
679 Tk 2000-2004; Vk 2005-2010; S. Riikonen. ”Pientä sisään ja puita pesään”. Vapautetut 2005/2,4-5.
680 Tk 2000; JKP 6.4.2000.
681 Tk 2000.
682 Sakari Pihlajan kirje yhdistyksen vastuuhenkilöille vuoden 2001 alussa. Kirje liitteenä HaKP 25.1.2001; Tk 2000.
683 Tk 2001; HaKP 3.1.2001: 25.1.2001; 14.3.2001.
684 HaKP 26.1.2005; 19.3.2009; Tk 2005; Vk 2005-2009.
685 HaKP 20.2.2003.
686 HaKP 14.3.2003; 8.4.2003; VKP 14.3.2003.
687 Tk 2000-2004; Vk 2005-2009.
688 Tk 2000-2004; Vk 2005-2009.
689 Vk 2006.
690 Vk 2006.
691 Vk 2009.
692 S. Riikonen. Marko Jantunen duunaa ”Nuokkarilla”. Vapautetut 2010/2,5.
693 Vk 2009; HaKP 1.12.2005.
694 E. Jantunen. ”Nuorisotalossa menoa ja vilskettä…”. Vapautetut 2010/2,4.
695 Tk 2000-2003.
696 Vk 2005-2009.
697 Exit -projekti. Elektroniset päiväkirjat. Jyväskylän Katulähetykset kotisivut http://www.jyvaskylankatulahetys.fi/.
698 Vk 2005-2010; Exit –projekti. Elektroniset päiväkirjat.
699 Tk 2003.
700 JKP 30.11.2000.
701 JKP 14.12.2000; HaKP 3.1.2001; Johtokunta muuttui vuodenvaihteessa hallitukseksi.
702 Vk 2009; HaKP 10.12.2009.
703 Tk 2001.
704 Tk 2002-2003; M. Rantanen & Markus Tapanainen. Perhetyö sai lisävahvistuksia. Vapauterut 2002/1,9.
705 E. Jantunen. Uutta verta perhetyöhön. Vapautetut 2003/1,8-9.
706 Vk 2005-2007; S. Riikonen. Arvovieraita Perhetyössä. Vapautetut 2008/1,5.
707 Vk 2007-2009.
708 Vk 2009; HaKP 10.12.2009.
709 Tk 1994; Jokapäiväinen leipä –projekti antaa ruoka-apua vähäosaisille.Vapautetut 2004/3, 12-14.
710 Tk 1994.
711 Jokapäiväinen leipä -projekti antaa ruoka-apua vähäosaisille. Vapautetut 2004/3, 12-14; Rauno Kososen puhe Asunnot-tomien yö -tapahtumassa Raksahallissa 17.10.2008.
712 Vapautetut 2004/3, 12-14; Keskustelu Rauno Kososen kanssa 10.4.2010.
713 Rauno Kososen puhe Asunnottomien yö -tapahtumassa Raksa –hallissa 17.10.2008; Keskustelu Rauno Kososen kanssa 10.4.2010.
714 I. Partanen. Katulähetys ja kaupunkiseurakunta yhdistivät ruoanjakotoimintansa. Vapautetut 2005/3, 10; Vk 2005; Heidi Vatian siunauspuhe. Vapautetut 2005/3,11.
715 Vk 2005.
716 Ruokapula on kova. Suur-Jyväskylän lehti 15.3.2006.
717 Vk 2007.

718 Laura Luukon projektiesittely Raksahallissa 17.10.2008; Vk 2008.
719 Vk 2009; LeiväänTalo avasi ovensa. Vapautetut 2009/1, 11.
720 Vk 2009.
721 Tk 2001 – 2002; JKP 31.8.2000.
722 On torin laidalla pienoinen kahvila. Vapautetut 2002/1, 6-7; Tk 2001-2002.
723 Tk 2002.
724 Tk 2002.
725 Tk 2003.
726 Tk 2003-2004; Vk 2005-2007; HaKP 12.11.2003; Erkki Arvajan tiedonannot 2008-2010.
727 Vk 2005-2007.
728 Vk 2005; HaKP 6.10.2005; Linkki-toiminta (Maahanmuuttajatyötoiminta)
Referaatti Hankesuunnitelmasta vuodelle 2006.
729 Vk 2005-2009; E. Jantunen. Mies Pansjherin vuorilta.Vapautetut 2006/2,3.
730 JKP 24.2.2000; Muistio työntekijäpalaverista 3.4.2000.
731 Tk 2004; Vk 2005 – 2009; Vapautetut 2004/2, 1.
732 Tk 2004; Vk 2005-2009; HaKP 22.10.2002.
733 Tk 2004, Vk 2005-2009.
734 Vk 2005-2009.
735 E. Jantunen. Lions Club Cygnaeuksen toimintapäivä Ensiaskeleessa su 24.11.02.
Vapautetut 2002/4, 12.
736 Vk 2005-2009; Vapautetut 2003/3, 3; Kirjoittaja osallistui Kajaanin katulähetyspäiville.
737 Vk 2005-2009; Olli Mäen haastattelu 2.9.2010; Kirjoittaja osallistui vuoden 2009 Syysrasteille.
738 Vk 2005-2009.
739 Vk 2005-2009.
740 S. Riikonen. Diakoni Juha Lappi. Herra itse on elämän leipä. Vapautetut 2006/4, 6-7.736
741 Seurakunnan diakoni Juha Lappi: Katulähetys on seurakunnalle jokapäiväinen työkaveri.
Vapautetut 2001/1, 9.
742 E. Jantunen. Leirikuvia Viron Petrulasta. Vapautetut 2002/3, 12;
Sakari Pihlajan haastattelu 8.9.2010.
743 Vk 2005-2009; Päihdeleiri Virossa. Vapautetut 2001/1,7; E. Jantunen.
Leirikuvia Viron Petrulasta. Vapautetut 2002/3, 12.
744 Vk 2005-2009.
745 Haastattelussa Artturi Anttila. Kuoleman porteilta elämän tielle.Vapautetut 2001/3,9.
746 U. Kosonen 2008, 136; HaKp 28.12.2002; Keskustelut Artturi Anttilan kanssa
vuosina 2008-2009.
747 Keskustelut Artturi Anttilan kanssa vuosina 2008-2010; Historiikin laatija on toiminut myös
yhdistyksen hallituksen kokousten sihteerinä vuoden 2009 alusta lähtien.
748 Vk 2005.
749 Vk 2009.
750 Keskustelut Seppo Riikosen kanssa 2008-2010.
751 Vk 2005-2009; Armahdetut kuoro. Vapautetut 2004/2,1; Olli Mäen haastattelu 2.9.2010.
752 Vk 2008-2009.

Kantakaa
toistenne
kuormia, ja niin
te täytätte
Kristuksen lain.
(Gal. 6:2)

Jyväskylän
Katulähetys ry

www.jyvaskylankatulahetys.fi

Vaikka katulähetystyötä on tehty jyvässeudulla 65 vuotta, moni saattaa vielä kysellä, mitä on katulähetystyö?

Kristillinen todistus on alusta lähtien sisältänyt kaksi työtapaa: julistamisen ja palvelun - toisin sanoen puhumisen ja tekemisen. Katulähetystyössä nämä molemmat puolet ovat vahvasti mukana. Katulähetystyöhön kuuluu välttämättömänä osana julistus syntisten Vapahtajasta, Jeesuksesta Kristuksesta. Hänestä, joka ristiinnaulittiin, jotta meillä olisi rauha Jumalan kanssa. Hänestä, jonka Jumala herätti kuolleista, jotta me uskaltaisimme uskoa, että Jumala Jeesuksen tähden kutsuu meitä iankaikkiseen iloon tämän elämän jälkeen.

Tämä kirja kertoo siitä, miten jyvässeudulla syttyi palo julistaa evankeliumia kaikista kurjimmille ja syrjäytyneille. Tätä työtä on saatu tehdä Jumalan armosta yli 65 vuotta ja työ jatkuu edelleen. Yhtenä työn toteuttajana on toiminut Jyväskylän Katulähetys ry.

ISBN 978-952-92-7778-0

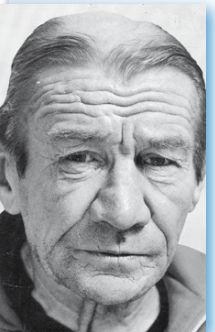

Kasvatustieteiden tohtori **Markku Leinonen** (s. 1955 Kajaanissa) on toiminut aiemmin tutkimus- ja opetustehtävissä Jyväskylän yliopistossa ja syksystä 2008 lähtien Jyväskylän Katulähetys ry:n palveluksessa.

Leinosen tutkimukset ovat kohdistuneet kasvatuksen historiaan. 1980-luvulla alkaneen tutkimustoiminnan päämielenkiinnon kohteena ovat olleet kristilliset ajattelijat, erityisesti böömiläisveljien piispa, J. A. Comenius (1592 – 1670).

Vuonna 1998 tarkastettu väitöskirja käsitteli Turun piispa Johannes Gezelius vanhemman (1615 - 1690) luonnonmukaista pedagogiikkaa. Leinosen artikkeleita on ilmestynyt tieteellisissä julkaisuissa useassa Euroopan maassa ja hän on saanut työstään kansainvälistä tunnustusta.

Vaikka vanhojen tekstien tulkinta on ollut lähinnä hänen sydäntään, on myös lähihistorian tutkimuksella oma tärkeä paikkansa.

Käsillä oleva Jyväskylän Katulähetyksen historiikki perustuu laajaan dokumenttiaineistoon, lukuisiin haastatteluihin ja omakohtaisiin havaintoihin. Se on kertomus työstä, jota tehdään vaikeimmin syrjäytyneiden ihmisten parissa. Lukija saa tuntumaa yhteiskunnan marginaalissa elävien ihmisten maailmaan. Tutkimus on myös kertomus kasvusta, toivosta ja yhteistyöstä. Matalimmassakin majassa, pimeimpänäkin yönä on muutoksen mahdollisuus läsnä.